Bundel van de Ruimte & Wonen van 4 december 2017

Agenda bijlagen

Aanbiedingsbrief agenda R&W 4 december 2017.docx

Brief natuurorganisaties aan Provinciale Staten over kustpact, bij agendapunt 5a.pdf

Beantwoording technische vragen commissie R&W 2017 12 04.docx

Inspraaktekst mevr. Weeber 4 december 2017, bij agendapunt 5b.docx

Inspraaktekst BLK zandvoort Toekomstperspectief 30 nov. 2017, bij agendapunt 5a.pdf

Inspraaktekst dhr. Koning, Het Zijper Landschap, bij agendapunt 5a.pdf

Conceptverslag commissie R&W 4-12-2017, voorvisie.doc

0 17.00 - 17.30 uur Interview met commissieleden voor evaluatie Agendacommissie en werkwijze commissies (besloten; alleen voor commissieleden; in zaal 1.5 nieuwe vleugel Dreef 3)

1 18:15 - Opening en mededelingen

2 18:20 - Vaststellen Agenda, verslag vorige vergadering, Strategische Statenagenda, Moties en toezeggingen

Conceptagenda Ruimte & Wonen 4-12-2017, versie 23-11-2017.docx

Conceptverslag commissie RWW 19-10-2017.doc

Strategische Statenagenda R&W per 15-11-2017.docx

Moties R&W per 15-11-2017.docx

Toezeggingen R&W 15-11-2017.docx

3 18:25 - Inloophalfuur

4 18:55 - Rondvraag Van der Hoek en terugkoppeling gemeenschappelijke aangelegenheden

5 B-agenda Ruimte (ter bespreking)

5.a 19:05 - Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept Strandzonering (met uitnodiging commissie NLWM)

De commisie wordt gevraagd het concept Toekomstperspectief Kust 2040 en de concept Strandzonering opiniërend te bespreken en aan te geven of de commissie van mening is dat de voorliggende stukken voorzien in een goede balans tussen recreatieve bebouwing en natuur.

Na de bespreking in de commissie R&W zal de uitkomst samen met de uitkomsten van de besprekingen van de stukken in de betrokken raden en achterbannen worden verzameld en worden besproken in een Bestuurlijk Overleg tussen de betrokken organisaties eind december 2017. Naar verwachting worden vervolgens de stukken opgemaakt en ter besluitvorming aangeboden aan de raden en Staten.

brief GS aan PS, Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept Strandzonering.pdf

Concept Toekomstperspectief Kust 2040.pdf

Concept Strandzonering 2025.pdf

5.b 20:05 - Ruimte/Duurzame energie: brief GS aan PS, beantwoording brief Progressief West Friesland inzake verzoek besluit Windpark Westfrisia

Op verzoek van dhr. Bruggeman (SP) verplaatst van de C-agenda (ter kennisname) naar de B-agenda (ter bespreking).
De motivering voor dit verzoek:
Het antwoord van gedeputeerde staten d.d. 16 november 2017 is erg summier.
Het heroverwegen van het windmolenbeleid is in de vergaderingen van provinciale staten van 9 oktober en 13 november 2017 eveneens slechts summier ter sprake geweest, naar aanleiding van de ingediende motie 75 (Motie Duurzaam landschappelijk Noord-Holland; ingetrokken).
De fractie van de SP acht het daarom wenselijk en noodzakelijk dat de leden van de commissie R&W in de gelegenheid worden gesteld hieromtrent nader met elkaar van gedachten te wisselen, nu gedeputeerde staten de brief hebben beantwoord op 16 november en op 13 november motie 75 is ingetrokken.

Brief GS aan PS: beantwoording brief Progressief West Friesland inzake verzoek besluit Windpark Westfrisia.pdf

Bijlage - beantwoording brief van Progressief West Friesland.pdf

Bijlage - ingekomen brief Progressief West Friesland.pdf

6 20:35 - Rondvraag Geldhof en terugkoppeling gemeenschappelijke aangelegenheden

7 20:45 - Sluiting

8 C-agenda Ruimte (ter kennisname)

8.a Brief GS aan PS: overzicht grondgebonden opstellingen voor zonne-energie Noord-Holland

Brief Overzicht grondgebonden opstellingen voor zonne-energie Noord-Holland.pdf

Bijlage grondgebonden opstellingen voor zonne energie Noord-Holland.pdf

8.b Heel PS: maandelijkse MRA Raads- en Statenledenbericht, editie 7 (C-agenda alle commissies)

Maandelijks MRA Raads en Statenleden bericht - editie 7.pdf

8.c Ruimte/Duurzame energie: brief GS aan PS: Voornemen verlenen ontheffing voor de plaatsing kleine windmolen in de Rijp gemeente Alkmaar (ook op C-agenda EEB 27-11-2017)

Brief GS aan PS - Voornemen verlenen ontheffing voor de plaatsing kleine windmolen in de Rijp gemeente Alkmaar.pdf

8.d Ruimte/Mobiliteit: e-mail dhr. Mark, bezwaarschrift ondernemers Stationsgebied Heerhugowaard versus de gemeente Heerhugowaard (ook op C-agenda M&F 27-11-2017)

E-mail dhr. Mark, bezwaarschrift ondernemers Stationsgebied Heerhugowaard versus de gemeente Heerhugowaard.docx

8.e Ruimte/Mobiliteit: e-mail dhr. Mark, Stationsgebied Heerhugowaard (ook op C-agenda M&F 27-11-2017)

E-mail dhr. Mark, Stationsgebied Heerhugowaard.docx

Bijlage 1. Rapport van GoudappelCoffeng (september 2017).pdf

Bijlage 2. Stationsgebied een laatste oproep tot bezinning.docx

Bijlage 3. Tekeningen.docx

Varianten Tekeningen Zuidtangent West Provincie.pdf

8.f Ruimte/Duurzame energie: brief GS aan PS, Wijziging uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne energie t.a.v. dorpslinten en stimuleringsgebieden (ook op C-agenda EEB 27-11-2017)

Brief GS aan PS - Wijziging uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne energie.pdf

Bijlage - Besluit van GS 31-10-2017.pdf

Bijlage - Provinciaal blad.pdf

8.g Ruimte: e-mail Kennemerland Beheer, Zienswijze Kennemerland Beheer ontwerp Omgevingsvisie Hillegom

E-mail Kennemerland Beheer, Zienswijze Kennemerland Beheer ontwerp Omgevingsvisie Hillegom.docx

Zienswijze ontwerp Omgevingsvisie 'Heerlijk Hillegom.pdf

Bijlagen zienswijze ontwerp Omgevingsvisie 'Heerlijk Hillegom'.pdf

8.h Ruimte: brief GS aan PS, UNESCO nominatie Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam

brief GS aan PS, UNESCO nominatie Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam.pdf

8.i Ruimte/Mobiliteit: e-mail dhr. Ligthart, Stationsgebied Heerhugowaard en tunnelbouw,aanpassing wegen, opmerkingen n.a.v. commissievergadering SO (ook op C-agenda M&F 27-11-2017)

E-mail dhr. Ligthart, Stationsgebied Heerhugowaard en tunnelbouw,aanpassing wegen, opmerkingen n.a.v. commissievergadering SO.docx

8.j Ruimte/Mobiliteit: e-mail dhr. Ligthart, opmerkingen ondernemers inzake tunnelbouw-aanpassing wegen in stationsgebied Heerhugowaard (ook op C-agenda M&F 27-11-2017)

E-mail dhr. Ligthart: opmerkingen ondernemers inzake tunnelbouw-aanpassing wegen in stationsgebied Heerhugowaard.pdf

8.k Ruimte/Economie: Brief GS inz. Uitvoeringsprogramma Ruimtelijke Economische Ontwikkelingsstrategie (C-agenda R&W 4-12-2017 en c-agenda EEB 27-11-2017)

Brief GS inz. Uitvoeringsprogramma Ruimtelijke Economische Ontwikkelingsstrategie.pdf

Uitvoeringsprogramma REOS.PDF

9 C-agenda Algemeen (ter kennisname)

9.a Laatste begrotingswijziging 2017 (ook op A-agenda M&F 27-11-2017 en C-agenda's NLWM 4-12-2017 en EEB 27-11-2017)

Brief GS laatste begrotingswijziging.pdf

Voordracht laatste begrotingswijziging 2017.docx

bijlage_Laatste begrotingswijziging.docx

10 C-agenda Wonen (ter kennisname)

10.a Wonen: brief GS aan PS, Monitor woningbouw 2017

brief GS aan PS, Monitor Woningbouw 2017.pdf

Monitor woningbouw 2017.pdf

10.b Wonen: brief GS aan PS, onderzoeken plancapaciteit woningbouw

Brief GS aan PS, Onderzoeken plancapaciteit woningbouw.pdf

Beleidsreactie GS onderzoeken plancapaciteit woningbouw.pdf

Drie rapporten STEC, EIB, Fakton.pdf

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Aan de (plv) leden van de Statencommissies R&W, NLWM en de gedeputeerden Geldhof en Van der Hoek

Statencommissie Ruimte & Wonen
Uw contactpersoon
K. Mellema
AD/STG

Doorkiesnummer (023) 514 3924
mellemak@noord-holland.nl

15 november 2017

Betreft: Agenda vergadering commissie R&W 4 december 2017

Geachte commissieleden en gedeputeerden,

Hierbij nodig ik u uit voor de vergadering van de commissie R&W op **maandagavond 4 december 2017 om 18:15 uur** in de Wilhelmina van Pruisenzaal, Dreef 3, 2012 HR Haarlem. Vanaf 17.00 uur kunnen commissieleden in de nieuwe vleugel gebruik maken van een maaltijd.

Graag wil ik over de commissievergadering R&W van 4 december 2017 het volgende onder uw aandacht brengen:

- **Voorafgaand interview**

Van 17.00 tot 17.30 uur is het interview van Debat.nl met de leden van de commissie R&W i.v.m. de evaluatie van de Agendacommissie (besloten; alleen voor de leden van de commissie R&W; in zaal 1.5 nieuwe vleugel, Dreef 3).
U wordt uitdrukkelijk verzocht hierbij aanwezig te zijn.

- **Uitnodiging NLWM**

Voor de behandeling van agendapunt 5a Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept Strandzonering wordt de commissie NLWM uitgenodigd.
Als u geen vast lid bent van de commissie RWW en u vanwege bovenstaande punt de vergadering wenst te bezoeken, wordt u verzocht om uw aanwezigheid vooraf bij de commissie-adviseur te melden.

- **Spreektijdverdeling**

Het bepalen van de spreektijd is gebaseerd op 3 vergaderuren.
Voor de vergadering van 4 december 2017 wordt de volgende verdeling gehanteerd:

VVD	10 minuten
D66	9 minuten
PvdA	8 minuten
PVV	7,5 minuten
SP	7,5 minuten
CDA	7 minuten
GroenLinks	7 minuten

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
Haarlem [2012 DE]
www.noord-holland.nl

PvdD	6 minuten
50PLUS	6 minuten
ChristenUnie-SGP	5,5 minuten
Ouderenpartij NH	5,5 minuten
Spreektijd GS	50 minuten
Technische tijd	50 minuten

Met vriendelijke groet,
namens de plaatsvervangend voorzitter, Mw. C.W.M. van Rooij,

Kees Mellema
Staten en commissieadviseur

Aan: Commissie Ruimte & Wonen, Provinciale Staten van Noord-Holland

Geachte leden van de commissie,

Op 4 december bespreekt uw commissie de concepten Toekomstperspectief Kust 2040 en Strandzonering 2025.

In vervolg op het eerder dit jaar aan u aangeboden zoneringsvoorstel, de kaart van LNH, NM & PWN, willen wij u, gedeputeerde, statenleden en betrokken ambtenaren, allereerst complimenteren met het doorlopen co-creatieproces met betrokken stakeholders.

Onze organisaties zijn vanaf het begin intensief betrokken geweest en staan in voor de beide concept-documenten. In lijn met de bestuurlijke afspraak hebben we het eindresultaat tijdens twee bijeenkomsten in Heiloo en Overveen besproken met onze achterbannen.

In totaal hebben meer dan 100 mensen aan deze “raadpleging” deelgenomen, waarbij velen een lokale bewoners- of natuurgroep vertegenwoordigen, en daarmee het geluid van nog meer mensen lieten horen. Deze achterban van kustliefhebbers gaven ons als natuurorganisaties zes hoofdpunten mee, welke wij graag met u willen delen:

1. De strandzonering in zijn algemeenheid werd geaccepteerd. Er is begrip voor de gemaakte keuze om extra reuring en bebouwing (de rode sterren), bovenop het landelijk Kustpact, af te wisselen met rustige stukken, waar de natuur voorop staat.

2. De aanwezigen drongen er sterk op aan om de groene sterren inhoudelijk concreter te beschrijven. Bijvoorbeeld door duidelijke afspraken te maken over beoogde natuurbeeld (van meer ruimte voor dynamisch kustbeheer tot honden-aan-de-lijn), en het beleidsmatig borgen daarvan.

3. In vervolg hierop: er is sterk aangedrongen om in navolging van Zuid-Holland de Natuurstranden en de Groene Sterren onderdeel te maken van het NNN, om zo de waarden duurzaam te borgen.

4. De aanwezigen maakten zich duidelijk zorgen over activiteiten op het strand zoals festivals en loslopende honden. Ook werd aandacht gevraagd voor zwerfafval, en de wijze van schoonhouden van het strand. Men hecht daarom een groot belang aan de te ontwikkelen gedragscode.

5. Bovendien geven de bewoners en gebruikers aan dat toezicht en handhaving ook goed geregeld moeten worden, zowel in het strand als in de zeereep. Momenteel is er sprake van onvoldoende toezicht op de overigens sterk uiteenlopende regels door de strandbeheerders (gemeenten en waterschappen). Meer uniformiteit en goede afspraken over inzet van toezichthouders, inclusief financiële dekking, is gewenst.

6. Tot slot drong men er op aan dat het vervolgproces voor de duinen en de binnenduinrand er snel komt, omdat zo’n traject hard nodig is om de natuur-, landschap- en belevingswaarden te behouden en te ontwikkelen.

Mogelijk wilt u deze signalen van betrokken bewoners en kustgebruikers betrekken bij de voorbereiding van uw debat, en het vormen van een “opiniërende mening”.

Met vriendelijke groet,

mede namens PWN, Samenwerkende vogelwerkgroepen Noord-Holland en in samenwerking met Stichting Duinbehoud, en Natuur- en Milieufederatie Noord-Hollland,

Willem Hellevoort

Provinciaal ambassadeur Noord-Holland,
Vereniging Natuurmonumenten

Ernest Briët

Directeur,
Landschap Noord-Holland

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
1	ONH, Leever	5a	Geldhof	Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept Strandzonering	In uw schrijven betreffende het Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept Strandzonering, kenmerk 915191 / 1006587 lezen we o.a. het volgende: Op 21 februari 2017 is het Nationale Kustpact ondertekend. Daarbij is bepaald dat de bij de kust betrokken partijen samen afspraken maken om nieuwe recreatieve bebouwing in het kustgebied beter te (be)geleiden: waar niet, waar wel en onder welke voorwaarden. Als regisseur heeft de provincie gezamenlijk met de betrokken organisaties een concept Toekomstperspectief Kust 2040 opgesteld. Het beschrijft de landschappelijke en economische waarden van de gehele kuststrook met haar mogelijke ontwikkelingen en vormt als zodanig een paraplu boven het drieluik Strand-Duinen-	

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					Binnenduinrand. De ontwikkelstrategie wordt uitgewerkt in een zonering van achtereenvolgens het strand, de duinen en de binnenduinrand. De concept Strandzonering (Strandzonering_toelichting_201017.pdf). treft u tevens ter bespreking aan. Het gaat daarbij om de balans tussen natuur en recreatieve bebouwing. De uitwerkingen voor de Duinen en Binnenduinrand volgen op een later moment. *Wij sluiten niet uit dat het Toekomstperspectief Kust 2040 en de Strandzonering gevolgen heeft voor ons ruimtelijk beleid zoals opgenomen in de Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening.* Om die reden leggen wij de stukken ter bespreking aan u voor. Ook worden de stukken voorgelegd	

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					aan de colleges, raden en achterban van de betrokken organisaties. Wij verwachten in een bestuurlijk overleg tussen de betrokken organisaties eind december 2017 het resultaat van deze consultatieronde te bespreken. Daarna worden de stukken opgemaakt ten behoeve van de besluitvormingsprocedure. Naar verwachting kunnen wij u de definitieve stukken in het voorjaar 2018 ter besluitvorming voorleggen. Voor de commissie RWW van 4 december 2017 staat het Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en de Concept Strandzonering 2025 op de B-agenda voor een oriënterende bespreking en aan te geven of u van mening bent dat de voorliggende stukken voorzien in een goede balans tussen recreatieve bebouwing en natuur.	

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					Vraag 1: Hierboven zien we twee verschillende looptijden, 2025 en 2040. Gelijke looptijden lijkt ons logischer. Wat is hier de oorzaak van? **Vraag 2:** Indien gemeenten instemmen met het voorliggende concept 'Toekomstperspectief' en 'Strandzonering voor de Noord-Hollandse Noordzeekust', en dus met de voorgestelde zoneringstypen: "Recreatiestrand", "Seizoenstrand" of "Natuurstrand", behouden gemeenteraden na vaststelling wel / niet de bevoegdheid – om hen moverende redenen – alsnog voor een ander zoneringstype te kiezen? Dit speelt te meer als t.g.v. van de rapporten Toekomstperspectief en Strandzonering er aanpassingen	1. Het Toekomstperspectief is een visie (een vergezicht of wenkend perspectief) voor een lange termijn 2040. De Strandzonering is een uitwerking welke eerder gerealiseerd kan worden. Zodoende is voor de Strandzonering gekozen om aan te sluiten bij de looptijd van het Kustpact: 2025. 2. Het Toekomstperspectief en de Strandzonering zijn gezamenlijke in co-creatie opgestelde documenten. Het zijn documenten van alle betrokken organisaties. Zo is bijvoorbeeld de voorliggende zonering voor het Strand voortgekomen uit een voorstel van de gemeenten. Met het ook door de gemeenteraad vaststellen van het Toekomstperspectief en de Strandzonering wordt de visie en de daarmee gemaakte afspraken gezamenlijk onderschreven. Vervolgens zullen indien nodig relevante beleidsdocumenten hierop aangepast worden. Het hanteren van een andere zoneringstypering kan tot de mogelijkheden behoren zolang het een uitwerking of nadere detaillering is van de

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					zijn vastgelegd in de Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening.	nu voorliggende Strandzonering. Het wisselen tussen de 3 typeringen, bijvoorbeeld switchen van Natuurstrand naar Seizoenstrand, kan in principe niet op één uitzondering na. Een uitruil tussen zones is alleen mogelijk in geval er sprake is van verplaatsing van een jaarrond paviljoen (recreatiestrand). Het gaat dan om een uitruil ter verbetering van het totale gebied. De 'verlaten' locatie wordt dan seizoenstrand (i.p.v. recreatiestrand). Daarbij hoort dit altijd te gaan in een goed overleg tussen de betrokken organisaties.
					Vraag 3: Gezien de mogelijk onjuiste perceptie van de beleidsvrijheid van gemeenteraden na vaststelling van het concept 'Toekomstperspectief' en 'Strandzonering" en de relatief korte termijn waarbinnen gemeenten uitsluitsel dienen te geven over de beide concepten, verzoeken wij u vriendelijk om beantwoording op korte termijn en	3. De beantwoording van deze technische vragen en het verslag van de commissie RW van 4 december zijn openbaar toegankelijk dus via die weg kunnen de gemeenten er ook kennis van nemen. Verder zullen wij alle bij het Toekomstperspectief betrokken partijen informeren over de uitkomst over de raadpleging van de verschillende achterbannen (de achterbannen van de 26 betrokken partijen). De raadpleging van uw Staten (via de commissie RW) wordt daar

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					deze beantwoording ook de betrokken gemeenten te doen toekomen. Kan daar aan voldaan worden? **Vraag 4:** Stel dat een gemeente na vaststelling van de concept Strandzonering zou besluiten tot een zonering met minder mogelijkheden (bijvoorbeeld “seizoenstrand” of “natuurstrand” in plaats van “recreatiestrand”), kunnen derden dan rechten ontlenen aan de eerder vastgestelde Strandzonering? Bijvoorbeeld een horecaondernemer die een jaarrond paviljoen op het strand wil exploiteren maar de gemeenteraad heeft de in eerste instantie vastgelegde zonering recreatiestrand, nadien gewijzigd in seizoenstrand?	ook in opgenomen. 4. Bij het opstellen van het Toekomstperspectief en de Strandzonering zijn staand beleid en bestaande rechten uitgangspunt geweest. Een gemeente heeft de beleidsvrijheid om, vanuit lokale afweging en motivatie, strenger te zijn dan in het Toekomstperspectief en Strandzonering is aangegeven. Gelet op de wijze van de totstandkoming van de zonering als uitwerking van het landelijk Kustpact en de termijn tot 2025 is het overigens niet waarschijnlijk dat dit zal voorkomen. De zonering is in gezamenlijkheid opgesteld met onder andere gemeenten, ondernemers en natuurorganisaties en er is consensus over hetgeen bereikt tussen 27 partijen. Mogelijke wensen van gemeenten om een en ander toch anders te willen, zal in de huidige consultatieronde naar voren moeten komen.

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
2	50PLUS en ONH, De Meij en Leever	10a en 10b	Geldhof	Monitor woningbouw 2017 en onderzoeken plancapaciteit woningbouw	Uit alle woningbouwplannen die zijn gepresenteerd afgelopen donderdag 9 november tijdens de themasessie resultaten woononderzoeken wordt niet duidelijk hoeveel levensloopbestendige woningen daarbij zitten, en hoeveel woningen daarvan geschikt zijn voor ouderen. 50PLUS en ONH zouden daarom de volgende vragen beantwoord willen zien ten behoeve van de behandeling van dit agendapunt 4 december. We verzoeken Gedeputeerde dan ook vriendelijk deze antwoorden ruim van tevoren naar de commissie te zenden. 1. Kan de Gedeputeerde aangeven met betrekking tot alle woningbouwplannen om hoeveel woningen geschikt voor ouderen (0 treden of levensloopbestendige) het gaat om zowel korte als lange termijn en of dat harde of zachte plannen zijn in geheel Noord-	1. In het digitale format van de monitor plancapaciteit wordt gevraagd naar het aantal nultredenwoningen binnen het totaal aan plannen per gemeente, niet onderverdeeld naar termijn maar wel naar harde en zachte plannen. Gemeenten geven dit aan voor zover dit bij hen bekend is. Zie **tabel 1** (onderaan de beantwoording

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					Holland?	van alle technische vragen). Op het aantal nultredenwoningen binnen de *bestaande voorraad* hebben we geen zicht. De werkelijke toename van het aanbod woningen dat geschikt is voor ouderen is een veelvoud van de tabel. Bestaande woningen die tegen geringe kosten geschikt zijn te maken, zijn nog niet in de tabel opgenomen. Daarnaast bestaat een groot deel van de recent gebouwde en geplande nieuwbouw uit appartementen met een lift, dit zijn vaak ook nultredenwoningen. Het grootste deel van de nutredenwoningen zit in een hard plan, hiervan is het woningtype vaker bekend dan bij zachte plannen. Voor de plannen in Amsterdam is het aandeel nultredenwoningen op nul gezet (gemeente houdt dit niet bij), maar gezien het grote aandeel appartementen is dit waarschijnlijk hoog.

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					2. Kan Gedeputeerde aangeven met betrekking tot de 160.000 woningen, waarvoor volgens de Gedeputeerde de spade nu zo de grond in kan, hoeveel er geschikt zijn voor ouderen (0 treden, levensloopbestendig) en aangeven of daar alternatieve woonvormen bij zijn?	2. Zie de tabel bij het antwoord op de vorige vraag. De monitor woningbouw bevat geen gegevens over alternatieve woonvormen. Het is ons overigens niet duidelijk naar welk getal (160.000 woningen) u vraagt. Wellicht wordt de harde plancapaciteit in de MRA bedoeld van ongeveer 116.000 woningen.
3	50PLUS, De Meij	5a	Geldhof	Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept strandzonering	Kunnen Gedeputeerde Staten aangeven hoeveel bouwplannen er zijn (op het strand en in de duinranden) die alle planologische procedures hebben doorlopen en waaraan indieners rechten kunnen ontlenen in Noord-Holland voor nu en in de toekomst?	In onze brief aan uw Staten (dd. 9 juni 2017, kenmerk 915191/954962) hebben wij u een overzicht gestuurd van de pijplijnprojecten voor recreatieve bebouwing zoals wij die van de Noordzeekustgemeenten hebben ontvangen. Wij hebben daarbij aangegeven dat het ging om een momentopname om inzicht te krijgen. Bij het opstellen van het concept Toekomstperspectief Kust en de concept Strandzonering zijn bestaande rechten (waaronder vigerende bestemmingsplannen en verleende omgevingsvergunningen) vertrekpunt geweest. Bestaande rechten worden dus gerespecteerd. De voorliggende stukken zijn een weergave daarvan. Het gaat daarbij om een goede balans tussen natuur

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						en recreatieve bebouwing.
4	PvdA, Papineau Salm	5a.	Geldhof	Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept Strandzonering	1. Strandhuisjes 1.1. Is het bekend hoeveel(aantal) huisjes er langs de stranden van Noor-Holland staan? 1.2. Afgelopen zomer heb ik alle stranden in NH bezocht. Daar met name gekeken naar de strandhuisjes. Het viel dat meer dan de helft van de huisjes leeg stonden(niet gebruikt werden) Zijn er cijfers over de bezetting van de huisjes gedurende een zomer? Zo ja, dan graag de bezettingsgraad? 1.3. Wat zijn de regels over het eigendom, 'door verhuren van huisjes'? 1.4. In het voorstel wordt terecht gesteld dat de kwaliteit van de bebouwing te wensen overlaat, er een kwaliteitsslag nodig is om de eenzijdigheid tegen te gaan en te	1.1. In Noord-Holland stonden er d.d. juni 2016 2346. 1.2. Nee, die zijn er niet. De strandhuisjes zijn particulier eigendom. De ene gebruiker zal er vaker zijn dan de ander. Bovendien is het verboden om permanent in deze huisjes te wonen. 1.3. Doorverhuren is verboden tenzij specifiek in de reglementen van de huisjesvereniging anders is bepaald. 1.4. Gemeenten hebben veelal bepalingen in bestemmingsplannen opgenomen over maat, schaal, hoogte e.d. Net als de waterbeheerders. Daarnaast zijn er welstandsnota’s, beeldkwaliteitsplannen

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					komen tot een bebouwing die passend is bij de locatie. De vraag is welke instrumenten de provincie, de gemeenten hebben om deze kwaliteitsslag te realiseren/af te dwingen? 2. Natuurkwaliteit van het strand In diverse publicaties(ook uit eigen waarneming) kunnen we lezen dat de natuurkwaliteit van het strand (het gedeelte tot aan de duinvoet) zeer te wensen overlaat. Het is een 'dood' strand geworden met weinig natuurlijk leven. De vraag is of er in het kader van de kustzonering ook maatregelen worden voorgesteld om de natuurkwaliteit van het strand te verbeteren (bijv. door minder zandsuppletie waardoor er weer met een netje garnalen gevangen kunnen worden) 3. Duur van de afspraken Klopt het dat de afspraken over de kustzonering voor 5 jaar gelden en	en de profielen Identiteit kustplaatsen. 2. Onderdeel van het proces om te komen tot een Toekomstperspectief Kust 2040 en een strandzonering is om te onderzoeken of het toevoegen aan NNN van de stranden voor de kerven en groene sterren de natuurontwikkeling op die stranden stimuleert. Indien dit idd het geval is kan overwogen worden deze stranden aan NNN toe te voegen. 3. Nee, dat klopt niet. De afspraken over de Strandzonering lopen tot 2025 en worden tijdig geëvalueerd. De termijn van 2025

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					zo ja wat gebeurt er dan na die 5 jaar?	loopt gelijk aan de termijn van het Kustpact. Het Toekomstperspectief is een visie tot 2040.
5	CDA, Heijnen	10b	Geldhof	onderzoeken plancapaciteit woningbouw	(Vervolg)vragen n.a.v. de presentatie d.d. 9 november 2017 aan de commissie RWW over de drie onderzoeken naar de vraag of er voldoende woningbouwlocaties zijn. De presentaties waren zeer interessant. We hebben heel veel extra informatie gekregen. Wij zijn u daarvoor erkentelijk. Op de uitnodiging van de gedeputeerde Wonen om eventuele vervolgvragen nog schriftelijk te melden, gaan wij hierbij graag in. Vragen: 1.Uit de presentatie bleek dat Zaanstreek Waterland op de korte termijn van 3 jaar al onvoldoende harde plannen heeft. Hoe verloopt de onderlinge afstemming in deze regio? Is er provinciaal speciale inzet op deze regio om samen te proberen dit ook op korte termijn	1. De regio Zaanstreek-Waterland heeft zelf het initiatief genomen tot het maken van afspraken op deelregioniveau. Dit als nadere uitwerking van het Regionale Actie Programma dat zij samen met de voormalige Stadsregio (Amsterdam en Amstelland-Meerlanden) hebben. In MRA verband wordt er ingezet op het

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					zoveel mogelijk om te buigen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waar bestaat die inspanning uit? 2.Uit de presentatie bleek ook dat de MRA tot 2020 (dat is dus op hele korte termijn) een huishoudensgroei van 71.200 zal hebben en dat de woningvoorraad tot 2020 met 54.200 groeit. Betekent dit dat er in 2020 een woningbouwtekort van 17.000 zal zijn? Hoe verhoudt zich dit tot de analyse dat er genoeg plancapaciteit is? Betekent dit dat er al op zeer korte termijn een flinke versnelling van de woningbouwproductie nodig is?	naar voren halen van plannen in deze regio, mede vanuit het Kernteam Versnelling & Proeftuinen, waar de provincie een personele bijdrage aan levert. 2. Er is op MRA niveau tot 2040 voldoende plancapaciteit. Maar om te zorgen dat die woningen er daadwerkelijk komen is inderdaad versnelling van de woningbouwproductie nodig. Hier wordt invulling aan gegeven met MRA Actieagendapunt 1.11. Door het kernteam Versnelling en Proeftuinen (van MRA/ provincie) wordt in beeld gebracht waar mogelijkheden zijn voor het naar voren halen van plannen en daar worden vervolgens met de betreffende gemeenten afspraken over gemaakt.

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					3.Hoe verhouden de reeds gemaakte RAP's zich tot de noodzaak om de woningbouwproductie te versnellen? Gaat u de afspraken openbreken? 4. Hoe kansrijk moeten diverse havenlocaties in Amsterdam worden ingeschat nu het bedrijfsleven in die havengebieden hebben laten weten zich met hand en tand tegen een woningbouwbestemming te zullen verzetten? Deze vraag geldt eveneens voor de locatie waar woningbouw gepland staat op huidige volkstuinen. 5. Op 9 november antwoordde de gedeputeerde dat het idee dat de Noord-Hollandse ladder voor duurzame verstedelijking stringenter zou zijn dan de rijksladder "geen feit is maar een	3. Het is niet nodig om de RAP's open te breken. De RAP's bevatten de inhoudelijke uitgangspunten, de regio's maken vanuit die uitgangspunten een eigen, regionaal woningbouwprogramma. De versnellingsopgave kan met die woningbouwprogramma's worden gerealiseerd. 4. Deze locaties bieden geen oplossing voor de korte termijn, maar voor de lange termijn (vanaf naar verwachting 2029). Gezien deze tijdsspanne is er ruimte voor het doorlopen van de ruimtelijke procedures en het vinden van vervangende locaties voor functies die verplaatst moeten worden. 5. Er is alleen een Rijksladder, geen Noord-Hollandse ladder. Wel heeft elke provincie een eigen ruimtelijke verordening, waarin (aanvullende) regels kunnen worden gesteld t.a.v. de afweging voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Aangezien de

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					mening". Kunt u aangeven waar er verschillen zitten of zijn die er inderdaad in het geheel niet?	Rijksladder als instrument zorgt voor een degelijke afweging stelt Noord-Holland alleen als extra eis dat het woningbouwprogramma regionaal afgestemd wordt (dat de behoefte versus de vraag regionaal wordt bekeken). Het rijk vindt regionale afstemming belangrijk, maar heeft het niet in de Ladder opgenomen. Regionale afstemming is wel geheel in lijn met de geest van de toekomstige (Rijks)Omgevingswet.
					6. Welke onderdelen van de rijksladder voor duurzame Verstedelijking leveren de meeste uitstel of afstel van woningbouwplannen op?	6. De Rijksladder vraagt dat de behoefte wordt aangetoond én dat wordt onderbouwd waarom de beoogde ontwikkeling niet binnenstedelijk kan worden gerealiseerd. Als er een goede onderbouwing is, hoeft de Rijksladder niet tot vertraging te leiden. Hooguit wordt de procedure langer, als er (terecht)bezwaar gemaakt wordt. Als een deugdelijke onderbouwing ontbreekt, kan dat leiden tot uitstel of afstel.
					7. Bij de maatregelen om te komen tot versnelling werd genoemd dat gemeenten vroegtijdig	7. Dit doet de provincie aan de hand van de regionale woningbouwprogrammeringen. Hiervan kan verslag worden uitgebracht

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					duidelijkheid van de provincie gaan krijgen over de vraag of ze wel of niet buiten-BSG locaties mogen bouwen. Kunt u de Staten periodiek op de hoogte brengen van hoeveel plannen u hierbij toe- en afgewezen hebt?	aan PS.
					8. Wat gaat de flexibele schil MRA concreet inhouden en doen en wanneer is dit team operationeel? En welke instrumenten krijgt deze flexibele schil mee?	8. Het instrumentarium wordt door het Kernteam Versnelling en Proeftuinen van de MRA/provincie nader uitgewerkt en vervolgens (o.a.) aan GS voorgelegd. Afhankelijk van de behoefte van de gemeenten wordt de flexibele schil nader ingevuld. Vooruitlopend hierop wordt momenteel al een planner ingehuurd door de MRA, die in Zaanstad wordt ingezet.
					9. In de presentatie werd gesteld dat het tekort van 16.900 woningen voor 2020 ingelopen kan worden. Is hier rekening gehouden met de productiecapaciteit van de na de crisis overgebleven aannemers? Hoe interpreteert u het signaal van het weer gezakte aantal aangevraagde	9. Het is duidelijk dat ook de bouwers voor een personele opgave staan. Eén van de symptomen is dat er minder bouwvergunningen worden aangevraagd. In de sector wordt, onder andere door onze partner Bouwend Nederland, over oplossingen nagedacht.

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					bouwvergunningen? 10. Tijdens de presentatie is enige malen benadrukt dat de aangedragen locaties door de gemeenten zijn verstrekt. Is voor alle locaties ook bestuurlijke rugdekking van het betreffende gemeentebestuur of zijn er ook locaties bij die alleen ambtelijk zijn aangedragen?	10. Dit is aan de gemeenten zelf, wij toetsen niet op bestuurlijke accordering door gemeenten. In de praktijk blijkt dat een locatie zonder bestuurlijk draagvlak niet op de viewer komt én dat bestuurders gevoelige locaties van de viewer weren. De zgn. niet-openbare locaties worden wel zoveel mogelijk in de totaal aantallen meegeteld, maar niet op de kaart zichtbaar gemaakt als de gemeente dat niet wil. Gemeenten geven zelf aan wanneer men een locatie niet op de viewer geplaatst wil hebben.

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
6	PvdD, Vermaas	8a	Geldhof	Grondgebonden opstellingen voor zonne-energie	GS hebben onlangs een overzicht van grondgebonden opstellingen voor zonne-energie Noord-Holland gedeeld met PS (punt 8a C-agenda van de vergadering R&W op 4 december 2017). Een van de genoemde projecten is het project bij Den Oever, bij A7/Afsluitdijk. Daar worden bomen gekapt voor zonnepanelen die energie moeten leveren voor de Afsluitdijk.	**Inleiding op de beantwoording** Dit plan maakt onderdeel uit van het project Afsluitdijk, de versterking van de dijk waarvoor momenteel de aanbestedingsprocedure loopt. Rijkwaterstaat heeft de ambitie om mogelijkheden voor duurzame energie integraal mee te nemen in dit werk. Rijkswaterstaat wil inschrijvende partijen dan ook de ruimte bieden om duurzame energieprojecten op te nemen in hun inschrijving, waarmee zij kunnen scoren in de aanbesteding. Daarbij gaat het met name om grondgebonden zonne-energie. In het plangebied zijn enkele locaties aangewezen waar opstellingen voor zonne-energie kunnen worden gerealiseerd, waaronder bij Den Oever. De locaties die rond knooppunt Den Oever zijn aangewezen hebben een infrastructurele functie. Artikel 32a lid 4 van de PRV bepaalt dat een bestemmingsplan kan voorzien in bestemmingen en regels die het oprichten van een of meer opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied mogelijk maken op infrastructuur voor weg, spoor, water en vliegverkeer, indien

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						de reeds bestaande functie tevens wordt gehandhaafd. Op deze locatie zijn opstellingen voor zonne-energie dan ook toegestaan op grond van het provinciaal beleid voor zonne-energie. Verder heeft de provincie een aantal criteria meegegeven als het gaat om onder meer ruimtelijke kwaliteit (bijvoorbeeld ten aanzien van de historische zeedijk van het voormalige eiland Wieringen). Voor de precieze uitwerking van dit project is Rijkswaterstaat aan zet. Dit gebeurt in samenspraak met de gemeente. Rijkswaterstaat hanteert voor dit specifieke project een Rijksinpassingsplan. De komende maanden zal duidelijk worden op welke locaties er precies zonne-opstellingen komen en hoe ze worden ingepast. Op een aantal mogelijke locaties staan inderdaad bomen. De eventuele kap van deze bomen is momenteel onderwerp van discussie bij gemeente Hollands Kroon en bij Rijkswaterstaat. Het is aan hen om vorm te geven aan deze discussie.
					Vraag 1: Hoeveel bomen zullen	1. Zie inleiding op de beantwoording.

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					precies worden gekapt? Vraag 2: Klopt het dat de bomen zich bevinden buiten bestaand stedelijk gebied? Vraag 3: Klopt het dat als de bomen worden gekapt, er elders weer bomen zullen worden geplant? Zo ja, hoeveel bomen, van welke soort, zullen ter compensatie worden geplant en waar? Vraag 4: Hoeveel zonnepanelen worden op de plek van de bomen geplaatst? Vraag 5: Hoeveel energie zullen de zonnepanelen opwekken? Vraag 6: Welke rol speelt de Provincie Noord-Holland en welke verantwoordelijkheden draagt Provincie Noord-Holland bij dit	2. De aanduiding wel of geen BSG is hier niet relevant (en dus niet ter sprake gekomen) nu het gaat om gronden met een infrastructuur-functie. Zie ook het voorgaande. 3 t/m 5. Zie inleiding op de beantwoording. 6. Rijkswaterstaat is initiatiefnemer. Wel heeft Rijkswaterstaat ten behoeve van het Rijksinpassingsplan voor dit project contact gezocht met de provincie om het relevante

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					project? Vraag 7: Voldoet het project aan het toetsingskader van de Wet natuurbescherming, het Besluit natuurbescherming, de Regeling natuurbescherming en Verordening houtopstanden Noord-Holland? Vraag 8: In hoeverre zijn de bomen die gekapt worden een rustplaats voor onder andere vogels en vleermuizen? Vraag 9: Zijn er al ontheffingen en vergunningen verleend en zo ja, welke? Vraag 10: Zijn alternatieve locaties voor deze zonnepanelen onderzocht en wat waren de overwegingen om uiteindelijk voor de locatie bij A7 te kiezen?	beleid van de provincie in kaart te brengen. 7. Het is aan Rijkswaterstaat om er voor te zorgen dat een eventuele zonne-ontwikkeling op deze locatie voldoet aan de onderhavige milieu- en natuurwetgeving. Als dat nodig is zullen zij daar t.z.t. een vergunning/ontheffing voor moeten aanvragen. 8 en 9. Zie de inleiding op de beantwoording. Het project is nog in planvormend stadium. 10. Zie de inleiding op de beantwoording.
7	PvdD, Vermaa	5a	Geldhof	Concept Toekomstperspectief	Vraag 1: P. 48 Concept Toekomstperspectief Kust 2040:	1. Het Toekomstperspectief is een wenkend perspectief, een visie met als

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
	s			Kust 2040 en concept strandzonering	Wat wordt concreet bedoeld met “herziening van verkeers-en parkeersituatie langs de duinen”? Vraag 2: P.5 Concept Strandzonering 2025: “Op het strand is altijd wel ruimte voor bestaande recreatieve bedrijven voor innovaties, kwaliteitsverbetering e.d. wanneer deze noodzakelijk zijn voor duurzame bedrijfsvoering en om te kunnen blijven meebewegen met de wensen en trends vanuit de markt.” Wat wordt precies bedoeld met “duurzame bedrijfsvoering”? Vraag 3: P.7 Concept	vergezicht 2040. De genoemde tekst staat in het deel met de gebiedsbeschrijvingen en de suggesties hoe het zou kunnen zijn of worden. In die context moet ook het aangehaalde zinsdeel bezien worden. Indien er ontwikkelingen plaatsvinden zal dan ook gekeken moeten worden naar bereikbaarheid. Zodoende is het ook als zodanig geformuleerd: ‘*Bij zo’n ontwikkeling op de langere termijn hoort eventueel ook een herziening van verkeers- en parkeersituatie langs de duinen.’* 2. De term ‘duurzame bedrijfsvoering’ komt uit het Kustpact. Hieronder wordt verstaan dat als een bedrijf of onderneming een maatschappelijke waarde toevoegt en dus rekening houdt met de omgeving en een balans vindt tussen de 3 P’s (people, planet, profit) voor die bedrijfsvoering uitbreiding noodzakelijk kan zijn. Te denken valt dan aan maatregelen als afvalscheiding, energie neutraal, hergebruik e.d. 3. De ruimte die wordt gegeven aan extra

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					Strandzonering 2025: “Ruimte voor extra intensivering en nieuwe recreatiebebouwing, bovenop zogenoemde pijplijnprojecten, wordt in de kaart met een rode ster aangeduid.” Om hoeveel vierkante meter ruimte gaat dit? Hoeveel meer ruimte wordt gegeven aan extra recreatiebebouwing/strandbebouwing? Hoeveel ruimte representeren alle rode sterren bij elkaar? Vraag 4: P.11 Concept	recreatieve bebouwing bevindt zich binnen de zone recreatiestrand waar een rode ster staat aangeduid. Ten opzichte van ons huidige beleid zijn deze gelegen in de gebieden die reeds zijn aangewezen voor jaarrond strandbebouwing (artikel 31 PRV) en is de eventuele extra bebouwing dus reeds mogelijk vanuit provinciaal perspectief. De rode sterren staan op drie plaatsen: Zandvoort, IJmuiden en Petten. Door de dynamiek van de kust is het lastig het aantal vierkante meters weer te geven. In ieder geval heeft Noord-Holland circa 100 km strand. De voorliggende Strandzonering bevat ongeveer 17 km recreatiestrand, 23 km seizoenstrand en 60 km natuurstrand. De huidige PRV bevat circa 24 km strand waar jaarrond strandbebouwing mogelijk zou kunnen zijn. Dat zou betekenen dat op circa 7 km minder jaarrond strandbebouwing mogelijk is. Daarnaast gelden ook de regels van de waterbeheerders die o.a. de breedte op het strand bepalen. Deze verschillen per locatie en geval. 4. Nieuwe initiatieven moeten altijd

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					Strandzonering 2025:“Intensivering kan hier: rekening houdend met omliggende natuurwaarden [..].” Hoe wordt precies rekening gehouden met de omliggende natuurwaarden? Vraag 5: Concept Strandzonering 2025: In de strandzonering worden drie strandtypen onderscheiden: Recreatiestrand, Natuurstrand en Seizoenstrand. Wat is de oppervlakte van elke van die drie types op dit moment en hoe verandert die oppervlakte voor elke van de drie strandtypen volgens Concept Strandzonering 2025?	worden getoetst op de effecten voor de natuur. Ten aanzien van de duinen gaat het om bijvoorbeeld de Natuurbeschermingswet, Natura 2000 en NNN. Er moet getoetst worden of er geen negatieve effecten worden verwacht worden. 5. Onze huidige strandzonering zoals opgenomen in de PRV kent deze onderverdeling niet. Het kent enkel een regeling voor waar jaarrond strandbebouwing mogelijk is. Een vergelijking met de situatie “op dit moment” is daarom niet aan de orde. Zie verder het antwoord op vraag 3.
8	D66, Struben, Strens, Klaasse	5a.	Geldhof	Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept strandzonering	In het concept Toekomstperspectief Kust 2040 (pagina 13) staat:	

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
	n				"De (strand)zonering betreft afspraken die provincie en gemeenten in hun beleid (verordeningen, bestemmingsplannen) gaan verankeren. Gemeenten zullen bij het maken van een nieuw bestemmingsplan, maar ook bij het afwijken van een bestemmingsplan, rekening houden met de nieuwe strandzonering. De Provincie Noord-Holland zal de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) hierop aanpassen, in ieder geval waar het een aanpassing van de jaarrondzonering betreft." Vraag 1: Wanneer zal deze aanpassing plaatsvinden? Op pagina 11 wordt het Toekomstperspectief een bouwsteen genoemd voor de Omgevingsvisie. Vraag 2: betekent dit dat het	1. De verwachting is dat dit plaatsvindt na de vaststelling van het Toekomstperspectief Kust en de strandzonering in het voorjaar van 2018. 2. Net als andere bestaande beleidsstukken

Technische vragen commissie R&W, 4-12-2017						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					perspectief wordt overgenomen in de Omgevingsvisie? In de aanbiedingsbrief staat dat de uitwerkingen voor de duinen en de binnenduinrand nog volgen. Vraag 3: Kunt u toelichten wanneer wij deze uitwerkingen kunnen verwachten?	vormt het Toekomstperspectief een bouwsteen of vertrekpunt voor de Omgevingsvisie. 3. De verwachting is dat de trajecten starten na de vaststelling van het Toekomstperspectief. U wordt medio 2018 over geïnformeerd.

Tabel 1: Nultredenwoningen in plancapaciteit

	Nultredenwoningen in plannen			Onbekend of geen nultreden			
	Hard	Zacht	Totaal nultreden	Hard	Zacht	Totaal onbekend of geen nultreden	Totaal Bruto
Kop van Noord-Holland	400	0	**500**	2.100	2.800	4.800	**5.300**
West-Friesland	1.100	600	**1.600**	3.900	6.600	10.600	**12.200**
Regio Alkmaar	1.800	700	**2.500**	7.200	2.100	9.300	**11.800**
Waterland	800	1.500	**2.300**	2.900	8.200	11.100	**13.400**
Zaanstad	100	600	**700**	2.600	18.300	20.900	**21.600**
IJmond	500	500	**1.000**	2.000	2.900	4.900	**5.900**
Zuid-Kennemerland	500	900	**1.300**	3.900	9.600	13.500	**14.800**
Amstel-Meerlanden	4.900	2.200	**7.100**	7.900	28.300	36.200	**43.300**
Amsterdam	0	0	**0**	50.100	66.700	116.900	**116.900**
Gooi en Vechtstreek	1.800	1.300	**3.100**	5.600	3.900	9.500	**12.600**
Totaal Noord-Holland	**11.800**	**8.400**	**20.200**	**88.300**	**149.300**	**237.600**	**257.800**

Inspreektekst 4 december 2017/ Progressief West Friesland/ Maria Weeber

Vergadering commissie RWW Haarlem

Betreft: 1. verzoek heroverweging besluit windpark Westfrisia

2. Fietsbrug Westwoud overgang Westfrisiaweg

3. Hoogbouw Zevenhuis

4. Inspraak inwoners

PWF heeft antwoord gekregen van Dhr. Remkes. Hierop reageert PWF nu

Geachte commissie

Windpark Westfrisia:

Politieke partijen hebben recent een uitspraak gedaan om windturbines alleen toe te staan op bedrijventerreinen en inwonersinspraak serieus te nemen. En dit net nadat de Raad van State het besluit van de provincie NH had nagevolgd om inwoners niet serieus te nemen en het bedrijventerrein in Amsterdam niet te doen. De provincie is in het gelijk gesteld. Dus is het onherroepelijk zegt meneer Remkes, en recente uitspraken doen daar geen afbreuk aan.

1. Dit is geen antwoord op onze vraag. Wij vragen om herziening. Een nieuw agendapunt. herziening van dit standpunt: Want Immers: het stemgedrag over dit park zou anders uitpakken dan destijds. U zou het nu afstemmen.
2. In de gem Medemblik is ook net een nieuw standpunt ingenomen over geluidsoverlast.. Daarbij vervalt bij ons het oude standpunt. We gaan herzien. En we zeggen, sorry, verkeerd gedaan…….Bij u niet?
3. Waarom besluiten politieke partijen nu om windturbines alleen op bedrijventerreinen te willen?
4. *IS eens een uitspraak onherroepelijk? Ja zegt meneer Remkes*

Maar bij het **Zevenhuis** ligt een uitspraak, gemaakt met inwoners en gemeente Hoorn en Medemblik. Is die ook onherroepelijk? Een uitspraak dat het een hoogstaand duurzaam terrein zou worden, gebouwen 10 meter hoog en een groenstrook bij de lintbebouwing van Zwaagdijk

Nu gaat Hoorn dit eenzijdig doorbreken, deze afspraken. Advies aan u vragen of het mag. En meneer Remkes zegt dat het nieuwe stedelijke ontwikkeling is: nee, het is contractbreuk.

Hij zegt ook dat we met Hoorn in contact kunnen gaan: Alsof de inwoners van de Bangert oosterpolder en Medemblik daar niet al tien keer zijn geweest. De Gemeente Medemblik heeft aangegeven absoluut niet in te stemmen met deze wijziging van plannen. Distributie hoort op de A7 en Duurzaamheid was beloofd: moet doorgaan. Hoogbouw legt de hele landelijke lintbebouwing van Zwaagdijk in de schaduw.

Fietssituatie Westwoud: Er ligt nu een stoplicht voor de rotonde bij de Westfrisiaweg bij Westwoud. De bewoners van de Zwaagdijk zien opstopping in de ochtend en avond spits. Maar

meneer Remkes zegt dat het niet zo is. Wij willen dat de Westfrisiaweg doorstroomt. Dus: maak een oplossing voor dit probleem,Provincie.

Betreft: inspraakreactie Toekomstperspectief en Strandzonering Noord-Hollandse Kust, november 2017
Van: Bewonersplatform Leefbare Kust Zandvoort (BLK)

Zandvoort 30 november 2017

Geachte leden van de Provinciale Staten Noord-Holland,

Wij waarderen het als Bewonersplatform Leefbare Kust Zandvoort (BLK) dat wij in de gelegenheid worden gesteld onze reactie op het concept Toekomstperspectief en Strandzonering Noord-Hollandse Kust te geven. Het BLK is een bewonersplatform dat via de aangesloten individuen en VvE's ruim 1000 bewoners van Zandvoort vertegenwoordigt. Op 22 november jl. hebben wij ingesproken bij de raadscommissie in de gemeente Zandvoort. Dit heeft helaas niet tot een aangepast advies vanuit de gemeente Zandvoort aan u geleid. Waarschijnlijk wil de gemeente zijn handen zoveel mogelijk vrijhouden om in de toekomst zelf invulling te kunnen geven aan het door u vast te stellen Toekomstperspectief en dat baart ons nu juist zorgen. We hebben daarover eerder bij u ingesproken op 19 juni jl.

Ten opzichte van de plannen in het voortraject zijn we blij dat er op het centrale deel van het strand niet meer wordt gesproken over het enige 'Evenementenstrand' van Nederland, geschikt voor 'grootschalige evenementen'. Ook heeft uw college op ons verzoek de zogenoemde 'intensiveringsster' opgeschoven van het Centrumstrand naar het Noordstrand ter hoogte van het Circuit Zandvoort. In grote lijnen is het Toekomstperspectief een conserverend document geworden en dat is goed.

Teleurgesteld zijn we echter over het feit dat het Noord-, Centrum- en Zuidstrand tot waar de bebouwing ophoudt (bij de flat Zuiderduin, strandpaviljoen Havanna), nog steeds als één gebied wordt beschouwd, met de nieuwe naam 'Recreatiestrand'. Ook in de u eerder toegestuurde stukken betoogden wij dat het Zuidstrand langs de gehele Boulevard Paulus Loot (vanaf het Casino tot aan de eerder genoemde flat Zuiderduin) daar niet toe zou mogen behoren.

Karakter van het Zuidstrand
Het Zuidstrand heeft een wezenlijk ander karakter dan het drukke Centrumstrand en het Noordstrand met zijn honderden witte strandhuisjes ter hoogte van het Circuit en Center Parcs. Het Zuidstrand wordt vooral gekenmerkt door minder en rustiger publiek, relatief minder lawaaiige evenementen en is meer een 'familiestrand'. Dat karakter wil de BLK graag zo behouden. Want juist hier staan woonhuizen maar enkele tientallen meters van het strand.

Ook in het Zoneringsvoorstel Noord-Hollandse Kust (bij het Kustpact) van Natuurmonumenten, PWN en Landschap Noord-Hollandse Kust, wordt voorgesteld om dit deel van het Zandvoortse strand als 'familiestrand' aan te wijzen. Maar nog belangrijker: in de Structuurvisie 2025 en Toekomstvisie 2040: 'Zandvoort Parel aan Zee Plus, ' uit 2009, staat dat het zuiden van het dorp wordt gekenmerkt door 'rust en natuur', terwijl de noordzijde van Zandvoort zich kenmerkt door 'vermaak en evenementen'. Dat was toch niet voor niets? En nu stelt uw college voor alles uiteindelijk toch maar over één kam te scheren? Het BLK maakt hier ernstig bezwaar tegen.

Het voorstel van het BLK is dan ook om het gehele Zuidstrand langs de Boulevard Paulus Loot in lijn met de structuurvisie als 'Seizoenstrand' te benoemen, en samen te voegen met het door uw college beoogde 'Seizoenstrand' ten zuiden van de Zandvoortse bebouwing / flat Zuiderduin. Dit deel van het dorp past veel meer bij het zuidelijker gelegen Seizoenstrand dan bij het Centrumstrand.

Het argument van de Provincie om de grens van het Recreatiestrand bij de laatste bebouwing te willen leggen (flat Zuiderduin), vinden wij volstrekt arbitrair. Dat is niet alleen strijdig met het karakter dat dit deel van Zandvoort al vanouds heeft maar ook met het gestelde in de structuurvisie zoals hierboven al geschetst.

Prima
De gemeente Zandvoort vindt het echter wel prima als u alles over één kam wilt scheren en tot zo'n langgerekt 'Recreatiestrand' bestempelt. Zij probeerden ons gerust te stellen met de toezegging dat de gemeente zelf wel een onderverdeling binnen het Recreatiestrand zou maken en dat je niet overal tot de maximaal toegestane invulling hoeft te gaan. Dat stelt ons allerminst gerust in de wetenschap dat de gemeente Zandvoort de laatste paar jaar hard op weg is meer het karakter van een Pretpark te krijgen en hierin in toenemende mate wordt gefaciliteerd door het college. Te denken valt aan een vergund (maar afgelast) grootschalig lawaaiig festival op het Zuidstrand, het moeizame participatieproces om aanvullende geluidsnormen en een vuurwerkverbod voor op het strand in de APV op te nemen en het vooralsnog passief blijven onder het explosief toenemende aantal adressen voor alle vormen van overnachting als AirBnB en Bed&Breakfast.

Het lijkt er op dat de gemeente zijn handen zoveel mogelijk vrij wil houden voor toekomstige ontwikkelingen en daar maken wij ons ernstige zorgen over, zoals we u ook reeds op 19 juni hebben laten weten.

Om misverstanden te voorkomen: het is niet zo, zoals uw provinciale ambtenaren lieten weten, dat de in te stellen categorieën consequenties zullen hebben voor de bestaande bebouwing langs de kust, waar ook gelegen. Wat er staat, mag blijven staan en kan ook nog gewoon gerenoveerd en aangepast worden aan een 'duurzame exploitatie'. Alleen kunnen er op delen van het strand geen nieuwe jaarrondpaviljoens bijkomen. Buiten het feit dat hiervoor uit recent onderzoek is gebleken nauwelijks economisch draagvlak is, zorgen jaarrondpaviljoens gedurende 12 maanden per jaar voor geluidsoverlast tot 1 uur 's nachts.

Daarom vragen wij u om ons te helpen met het beschermen van het karakter van het Zuidstrand van Zandvoort door in het concept Toekomstperspectief en Strandzonering Noord-Hollandse Kust het Zandvoortse strand ter hoogte van Boulevard Paulus Loot – aansluitend bij het meer zuidelijk gelegen strand – eveneens te benoemen tot 'Seizoenstrand'.

Met vriendelijke groet en namens het Bewonersplatform Leefbare Kust Zandvoort (BLK),

Albert Korper, voorzitter
Guido Frankfurther

korper@ziggo.nl
guido@frankfurther.nl

Het Zijper Landschap

Beschermen van de menselijke belevingswaarde van onze leefomgeving

Postbus 8
1755 ZG Petten

0226 381287
www.hzl.nl

Strandzonering

Provinciale commissie Ruimte en Wonen, 4 december 2017 Haarlem
Agendapunt 5a, Concept Strandzonering, versie 20 oktober 2017

Voorzitter

Het Kustpact is een prachtig middel om de kustbebouwing in de juiste banen te leiden.

In de buurt van Natura2000 gebieden dienen wel de geldende Europese richtlijnen op de juiste manier te worden toegepast.

Het concept Strandzonering, versie 20 oktober 2017, bevat een aantal storende onjuistheden;

- De rode ster bij Petten laat intensieve recreatie, inclusief bebouwing, toe.

  Dit blijkt volgens de grenzen van de Habitatrichtlijn 92/43/EEG, art.6.3 **niet** te kunnen.

- De zin "Gemeente, provincie, bewoners, ondernemers en natuurorganisaties willen **allemaal** het dorp en omgeving een kwaliteitsimpuls (door strandbebouwing) geven", is pertinent onjuist.

  De vereniging Het Zijper Landschap heeft een flink aantal leden en ondernemers, wonend in Petten, die het standpunt 'geen strandhuizen op het strand van Petten' ondersteunen.

Daarnaast is het binnenkort uit het oogpunt van waterveiligheid niet mogelijk strandbebouwing toe te staan. Het strand wordt ieder jaar steeds smaller. Het Waterschap eist een vrije zone aan de duinvoet van 15 meter en aan de hoogwaterlijn een calamiteitenstrook van 10 meter.

Bovenstaande argumenten vragen om een correctie van de Strandzonering Noord-Holland.

Regelmatig wordt door de provincie naar buiten gebracht dat er voldoende juridische instrumenten zijn om ongewenste ontwikkelingen in de hand te houden.
In de praktijk blijkt echter dat de regels die gelden voor de 'natuurtoets' voor de Habitatrichtlijn niet juist worden toegepast.

Met dank voor uw aandacht,

Cor Koning

Voorzitter Het Zijper Landschap

Verslag concept, voorvisie
Commissie Ruimte en Wonen

Datum commissievergadering	:	4 december 2017
Commissievoorzitter	:	mw. C.W.M. van Rooij
Commissiegriffier	:	dhr. K. Mellema
Telefoonnummer/e-mail	:	023-5143924/mellemak@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter		mw. C.W.M. van Rooij
Commissiegriffier		dhr. K. Mellema
Leden van de commissie	VVD	dhr. E. Annaert
	D66	mw. S. Klaassen, mw. A.J.C.E. Strens en dhr. K.W. Struben
	PvdA	dhr. N. Papineau Salm
	CDA	mw. C. Koning en D.G. Heijnen
	GroenLinks	mw. R.P.M. Kocken en dhr. F.J. Kramer
	PvdD	mw. L.D. Vermaas en mw. J. Visser
	ONH	dhr. B.I.M. Bouberg Wilson, dhr. J.H. Leever
	PVV	dhr. M. Ludriks
	SP	J.M. Bruggeman en mw. J.M.E. de Groot
	CU-SGP	D.G.M. Ceder
Gedeputeerde		mw. J. Geldhof
Ambtenaren		-
Notulist		Moneypenny - mw. I.L. Vos

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Vaststellen agenda, verslag vorige vergadering, Strategische Statenagenda, Moties en toezeggingen
3. Inloophalfuur
4. Rondvraag portefeuille gedeputeerde Van der Hoek en terugkoppeling gemeenschappelijke aangelegenheden

5a. Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept Strandzonering (met uitnodiging commissie NLWM)

5b. Ruimte/Duurzame energie: brief GS aan PS, beantwoording brief Progressief West Friesland inzake verzoek besluit Windpark Westfrisia

6. Rondvraag portefeuille gedeputeerde Geldhof en terugkoppeling gemeenschappelijke aangelegenheden
7. Sluiting

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering om 18.15 uur en verwelkomt alle aanwezigen. De vergadering wordt live uitgezonden. Er zijn afmeldingen ontvangen van gedeputeerde Van der Hoek en de heren Kapteins (PVV), Kramer (VVD), Slettenhaar (VVD) en Voskuil (PvdA).
Mevrouw Weber heeft zich aangemeld als inspreker bij agendapunt 5b.

2. Vaststellen agenda, verslag vorige vergadering, Strategische Statenagenda, Moties en toezeggingen

Er is door de heer Bruggeman (SP) een rondvraag ingediend over het ontwerpbesluit Wijziging Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied. Deze wordt beantwoord bij agendapunt 6. De agenda wordt met deze toevoeging vastgesteld.
Het verslag van 19 oktober 2017 wordt ongewijzigd vastgesteld, net als de Strategische Statenagenda. De commissieleden hebben kennis genomen van de motie- en toezeggingenlijsten en de C-agenda.

3. Inloophalfuur

Er zijn geen aanmeldingen voor het inloophalfuur.

4. Rondvraag portefeuille gedeputeerde Van der Hoek en terugkoppeling gemeenschappelijke aangelegenheden

Er zijn geen vragen voor de heer Van der Hoek.

5. B-Agenda Ruimte

5a. Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept Strandzonering
(met uitnodiging commissie NLWM)

De **voorzitter** licht het agendapunt toe. Na bespreking in Provinciale Staten en gemeenteraden is de volgende stap het bestuurlijk overleg tussen de betrokken organisaties eind december. Het resultaat daarvan wordt aangeboden ter besluitvorming in de Staten en de betrokken gemeenteraden. De voorzitter geeft als eerste het woord aan twee insprekers.

De heer **Koning** spreekt in als voorzitter van de Vereniging Het Zijper Landschap. Hij vindt het Kustpact een prachtig middel om de bebouwing aan de kust in goede banen te leiden en benadrukt dat voor Natura 2000-gebieden de geldende Europese richtlijnen op de juiste wijze moeten worden toegepast. Het concept Strandzonering bevat helaas storende onjuistheden. De rode ster bij Petten laat intensieve recreatie inclusief bebouwing toe, maar volgens artikel 6.3 van de Habitatrichtlijn uit 1992 kan dit niet. Verder zouden alle partijen het dorp een kwaliteitsimpuls willen geven, maar dat is onjuist. Hij benadrukt dat zijn vereniging veel leden heeft die het standpunt "geen strandhuizen" ondersteunen. Daarnaast is strandbebouwing in verband met de waterveiligheid binnenkort niet meer mogelijk, omdat het strand ieder jaar smaller wordt. Dit vraagt dus om een correctie in de strandzonering. De provincie zegt dat er voldoende juridische instrumenten zijn om ongewenste ontwikkelingen in de hand te houden, maar in de praktijk worden de regels van de Natuurtoets niet goed toegepast.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) meent dat de Dorpsraad voorstander is van de verbinding met het strand.
Mevrouw **Strens** (D66) vraagt of de heer Koning dit signaal bij de gemeente heeft afgegeven.
Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt een nadere toelichting op de waterveiligheid.
Mevrouw **Koning** (CDA) vraagt of deze impuls nodig is om de leefbaarheid van Petten te garanderen.
De heer **Bouberg Wilson** (ONH) vraagt waarom het niet lukt om ongewenste ontwikkelingen in de hand te houden.
Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vraagt in aanvulling hierop of het niet goed toepassen van de Natuurtoets de enige reden daarvoor is.

De heer **Koning** (vereniging Het Zijper Landschap) antwoordt dat de voorzitter van de Dorpsraad claimt voor het hele dorp te spreken, maar dat de stijging van het ledenaantal van zijn vereniging duidelijk maakt dat dit niet het geval is.
Vorige week heeft hij ingesproken bij de vergadering van de commissie Ruimte van de gemeente. In het kader van de waterveiligheid legt hij uit dat het strand vroeger 100 tot 130 meter breed was. De Noordzeestroming neemt echter 250.000 m^3 zand per jaar mee. Het strand is inmiddels tussen de 40 en 60 meter breed. Het waterschap wil bebouwing toestaan op 15 meter van de duinvoet en

aan de zeekant moet een calamiteitenstrook van 10 meter voor hulpdiensten vrij blijven. Zo blijft weinig ruimte over voor bebouwing.
De Dorpsraad stelt dat bebouwing nodig is. De vereniging wil het onbebouwde strand behouden als toeristentrekker, naast de Pettemer Duinen, een prachtig recreatie- en wandelgebied. Het dorp heeft de nieuwe bebouwing niet nodig.
De Natuurtoets uit de Habitatrichtlijn wordt niet altijd juist toegepast. De gemeente heeft de toets laten uitvoeren door een bureau, maar het narekenen daarvan door een onafhankelijk adviseur leidt tot hogere stikstofwaarden. De gemeente kwam op 3,6 en de narekening op 5,6 mol per ha per jaar, maar de provincie nam voor het verlenen van de vergunning Wet Natuurbescherming de berekening van de gemeente over. De Raad van State vraagt nu advies bij het Europees Hof van Justitie om tot een afweging te komen. De gecreëerde ontwikkelingsruimte in het kader van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) klopt niet met de doelstellingen van de Habitatrichtlijn.

De **voorzitter** dankt de heer Koning voor zijn inspraak en nadere toelichting.

De heer **Frankfurter** spreekt in namens het Bewonersplatform Leefbare Kust (BLK). Dit vertegenwoordigt ongeveer 1.000 personen in de kuststrook van Zandvoort. Hij is overwegend positief over het Toekomstperspectief, maar is bezorgd over het feit dat daarin het gehele strand tot recreatiestrand wordt benoemd. Het Zuidstrand heeft een ander karakter. Dit is een familiestrand met minder en rustiger publiek, waar de woonhuizen relatief dicht bij het strand staan. Vorig jaar stelde het Kustpact voor om dit strand tot familiestrand te benoemen. Ook de Structuurvisie 2025 en Toekomstvisie 2040 Zandvoort Parel aan Zee plus uit 2009 geven aan dat het Zuidstrand wordt gekenmerkt door rust en natuur, waar de noordzijde zich kenmerkt door vermaak en evenementen. Het BLK wil de stranden dus niet over één kam scheren. De gemeente stelt voor het strand als één geheel te zien en zelf een onderverdeling te maken, waarbij de gemeenteraad lager dan het plafond van het Toekomstperspectief kan gaan zitten. Het BLK heeft reden voor bezorgdheid met de jaarrondpaviljoens, de strandbungalows, grootschalige feesten en geen enkele belemmering voor Airbnb. Hierdoor vertrekken mensen en daalt de maatschappelijke betrokkenheid. Deze belangen zijn onvoldoende meegewogen in het participatieproces. Bewoners hebben geen inspraak gehad, terwijl het BLK hier nadrukkelijk om heeft gevraagd. De heer Frankfurter roept Provinciale Staten op om de verpretparkisering te stoppen door het Zuidstrand een andere status te geven dan het Centrum- en het Noordstrand. Het BLK wil het Zuidstrand bij het seizoenstrand ten zuiden van de bebouwing voegen en hoopt op duidelijke grenzen.

De heer **Kramer** (GroenLinks) vraagt welke evenementen er op het Zuidstrand zijn.
De heer **Bouberg Wilson** (ONH) vraagt hoe de provincie iets kan doen zonder inbreuk te maken op de bevoegdheid van de gemeente.
Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of de heer Frankfurter kan herhalen op welke punten de huidige plannen strijdig zijn met de Structuurvisie.
Mevrouw **Strens** (D66) vraagt of het BLK aanwezig zal zijn bij de aangekondigde consultatieronde in de gemeenteraden.
De heer **Papineau Salm** (PvdA) vraagt of het BLK heeft geparticipeerd in werkgroepen en of er een stukje van de rode streep op het kaartje af moet.

De heer **Frankfurter** (Bewonersplatform Leefbare Kust) legt uit dat er een groot verschil is in het karakter van het centrum/noord- en het zuidgebied. Nu heeft Loveland daar een strandpaviljoen gekocht om evenementen te houden, terwijl alleen gewone exploitatie is toegestaan. Het BLK hoopt dat de provincie zegt dat dit niet past bij het karakter van het Zuidstrand.
De provincie stelt de kaders, bijvoorbeeld dat het Zuidstrand en het seizoenstrand qua karakter bij elkaar passen en moeten worden samengevoegd. De gemeente kan daarbinnen eigen keuzes maken. De provincie geeft daarmee een signaal over de verschillen in de karakters van de stranden.
De Provinciale Structuurvisie rept van rust en natuur in het zuiden van het dorp, met een meerwaarde daarvan voor toeristische voorzieningen die deze waarden niet verstoren. De provincie moet consequent zijn door het Zuidstrand bij het seizoenstrand te trekken. Het ligt tegen een Natura 2000-gebied aan.
Het BLK is uitgenodigd voor twee grote bijeenkomsten. In de vorige versie van het Toekomstperspectief werd het gehele strand "evenementenstrand voor grootschalige evenementen" genoemd. Dit is nu veranderd. Het BLK is daar blij mee, maar hoopte wel op echte inspraak. De gemeente Zandvoort heeft het onderwerp geagendeerd in een commissievergadering en het BLK heeft daar ingesproken. Er was helaas geen conceptadvies aan de provincie. Het BLK betreurt het dat Zandvoort geen echte inspraakavond heeft georganiseerd. Het tijdpad tot eind december biedt daarvoor ook geen ruimte meer.

Het betreft inderdaad het laatste stukje van de rode lijn. Het BLK wil het strand van het casino tot het einde van de bebouwing, bij strandtent Havana aan Zee, bij het seizoenstrand trekken.

De **voorzitter** dankt de heer Frankfurter voor zijn inspraak en nadere toelichting en geeft het agendapunt voor bespreking aan de commissie.

De heer **Kramer** (GroenLinks) complimenteert Gedeputeerde Staten met het Toekomstperspectief en de Strandzonering, stukken die zijn opgesteld na een uitvoerig voortraject. Provinciale Staten moeten een oordeel vellen over dit onderhandelingsresultaat. Hij vindt dat er goede afspraken zijn gemaakt, maar benoemt zes aandachtspunten. Het verschil in horizon, van 2025 en 2040 tot 2050 voor de Omgevingsvisie, is niet houdbaar. Om vrijblijvendheid te voorkomen moeten de finale kustafspraken duidelijk worden vastgelegd in de Omgevingsverordening. GroenLinks is grotendeels akkoord met de strandzonering, maar wil dat bij Zandvoort het Zuidstrand als seizoenstrand wordt aangemerkt en wacht verder de reactie van Gedeputeerde Staten op de kritiek van vereniging Het Zijper Landschap af. De balans tussen natuur en stimulering van het toerisme lijkt redelijk gevonden, maar de uitwerking gaat voorbij aan de huidige situatie waarin de grens aan kustbebouwing al is overschreden. GroenLinks heeft geen behoefte aan rode sterren op de strandzoneringkaart, zeker omdat niet duidelijk is wat daarin precies is toegestaan. Zo is op sommige plekken beperkte uitbreidingsruimte nodig voor kleinschalige paviljoens. Verder bevat het Strandzoneringsdocument een inconsistentie. Er is op p.5 sprake van "geen jaarrondovernachtingen", terwijl dit op recreatiestranden op p.7 wel is toegestaan. Ook laat de tekst van het Toekomstperspectief op p.25 ruimte voor nieuwe recreatieve bebouwing in de duinen en op p.31 voor verstening van natuurcampings en omzetting van campings in bungalowparken. De inzet moet juist gericht zijn op kwaliteitsverbetering in deze segmenten. Tot slot is de beschrijving van de groene ster op kaart te vrijblijvend.

Mevrouw **De Groot** (SP) benadrukt de openheid van de kust als uitgangspunt, met een goede balans tussen bescherming en behoud, en ontwikkeling. De SP streeft ernaar dat iedereen aan de kust kan genieten van zon, wind en water, zonder elkaar te hinderen. De provincie wil projectontwikkelaars ruimte geven, waarbij bewoners gehinderd mogen worden. De SP betreurt het dat het Kustpact er zo laat was en dat eraan voorafgaand nog veel ontwikkelplannen zijn geaccordeerd. Bovendien willen de Schagense ondernemers nog meer toeristenindustrie. Er ontstaan drie soorten strand: natuur-, seizoen- en recreatiestrand. De recreatiestranden zijn gepland in IJmuiden, Zandvoort en Petten. Niet iedereen in Zandvoort en Petten is hiervoor. De strandbebouwing in Petten is op de lange baan geschoven om de kwaliteit van de Grijze Duinen te bewaken.

Bij interruptie vraagt de heer **Papineau Salm** (PvdA) of de SP niet weet dat mensen graag een strandtent bezoeken.

Mevrouw **De Groot** (SP) ontkent die behoefte niet, maar vraagt hoeveel mensen dat zijn en of dit niet wordt ingegeven door de plannen die projectontwikkelaars realiseren.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) meent dat mensen hun eigen keuzes maken.

Mevrouw **De Groot** (SP) weet dat het bieden van de mogelijkheid het gebruik ervan stimuleert.

Bij interruptie vraagt de heer **Annaert** (VVD) waar de SP dit op baseert.

Mevrouw **De Groot** (SP) zegt dat de recreatiebehoefte ontstaat omdat deze mogelijk wordt gemaakt.

De heer **Annaert** (VVD) meent dat het andersom werkt en dat ondernemers inspringen op de vraag die er is.

Mevrouw **De Groot** (SP) ziet dit heel anders.
Ze vraagt wat Gedeputeerde Staten vinden van de opstelling van wethouder Beemsterboer, die in 2019 "los wil gaan met strandhuisjes" en van diverse ondernemers in Julianadorp en IJmuiden die ook ruimere bebouwing en bewoning voorstaan. De SP is blij met het concept Strandzonering, waarbij het uitgangspunt moet blijven dat iedereen kan genieten van het strand en de duinen.

De heer **Ludriks** (PVV) leest dat het strand bij Velsen Noord het meest bijzondere strand van de provincie is, voor recreatie met zicht op Tata Steel en de windmolens. De gemeente maakt zich echter zorgen over de landschappelijke inpassing van windturbines en ook de PVV ziet een strand

graag zonder een dergelijk decor. Hij vraagt of met de met 12mijzone wellicht de 12 mijlszone wordt bedoeld. De PVV betreurt het dat het vrije zicht op de horizon wordt verpest door de windmolens. Eerder onderzoek wijst uit dat 17% tot 20% van de vakantiegangers wegblijft als er een windmolenpark is. RECRON geeft aan dat door windmolenparken voor de kust 3.000 banen in de toeristische sector zullen verdwijnen. De PVV hoopt dat het Toekomstperspectief niet meer windmolens toestaat, niet op zee en niet op land. De provincie moet niet overdrijven met het aantal strandhuisjes, omdat natuur, recreatie en een open strand ook belangrijk zijn. De heer Ludriks is benieuwd naar de verdere uitwerking van de plannen.

Mevrouw **Vermaas** (PvdD) benadrukt dat de kust zo open mogelijk moet blijven, maar het is haar ook na beantwoording van de technische vragen onduidelijk of de voorliggende stukken nieuwe bebouwing toestaan. Ze sluit zich aan bij de oproep van de heer Frankfurter over het Zuidstrand in Zandvoort en vindt het een goed idee om natuurstranden en groene ster-gebieden als extra Natuurnetwerk Nederland (NNN) te benoemen.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) complimenteert Gedeputeerde Staten met het bereiken van dit onderhandelingsresultaat. Hij ondersteunt de nieuwe strandindeling, maar weet dat goede communicatie hierover nodig is. Hij vraagt hoe de regels worden gehandhaafd en of de keuze "niet wonen op het strand" betekent dat de plannen voor vijf woningen in Petten niet doorgaan. Ook wil hij weten hoe Gedeputeerde Staten de optimalisatie van de kwaliteit van het strand realiseren, bijvoorbeeld met regels over het soort bebouwing, en of ze de kwaliteit van het zand tussen duinvoet en water willen verbeteren. De bescherming van de binnenduinrand vraagt meer dan ondertekening van dit onderhandelingsresultaat. Gemeenten en particuliere eigenaren moeten om tafel om dit gebied te beschermen. Hij vraagt wanneer de stukken terugkomen in Provinciale Staten en waarom de heer Frankfurter niet gerustgesteld is door de voorgenomen inzet. Hij is voorstander van het plan om in Petten het dorp meer bij het strand te betrekken.

Mevrouw **Strens** (D66) is blij met de voorliggende stukken als resultaat van een mooi proces met veel partijen. Ze kan zich vinden in de strandzonering en -indeling. Er is een mooie balans tussen rust en natuur, en reuring en ontwikkeling. Ze vraagt hoe Gedeputeerde Staten verdergaan met deze stukken en zorgen dat de gemaakte afspraken worden gevolgd en de kwaliteitsslag wordt gemaakt. Ook wil ze weten of in de komende consultatieronde aanvullende wensen van gemeenten worden meegenomen en hoe de samenwerking in de toekomst vormkrijgt. Ze hoopt dat alle afspraken ter borging worden opgenomen in de Omgevingsvisies en vraagt welke mogelijkheid Gedeputeerde Staten zien om delen van de natuurstranden onder te brengen in NNN. D66 wil ook de duinen en de binnenduinrand meenemen in de afweging. Mevrouw Strens roept Gedeputeerde Staten op nu door te pakken.

Mevrouw **Koning** (CDA) wil in de plannen ruimte om bebouwing te verbeteren en verloedering tegen te gaan en kan instemmen met de vergevorderde rode sterplannen. Zo is ontwikkeling in Petten gewenst. Ze vraagt waarop de voorliggende keuze in Zandvoort is gebaseerd en hoe in Den Helder rekening is gehouden met de vergevorderde planvorming. Deze gemeente heeft de beloofde cocreatie niet ervaren en wil het Natura 2000-gebied in de binnenduinrand niet ontwikkelen. Ook wil ze weten wat het gevolg is als een gemeente niet tekent.

De heer **Annaert** (VVD) leest in het persbericht van de provincie dat de Noordzeekust na Amsterdam de grootste toeristische trekpleister van Noord-Holland is. De kust is aantrekkelijk door de kust en de natuur, maar ook doordat toeristen naar een strandpaviljoen kunnen. De vraag is of de voorliggende stukken de goede aanzet bieden voor het vinden van deze balans.

Bij interruptie vraagt mevrouw **De Groot** (SP) of behalve de economie ook de openheid van de kust en de leefkwaliteit van de omwonenden van belang zijn voor de VVD.

De heer **Annaert** (VVD) herhaalt dat de aantrekkingskracht van de kust ligt in de combinatie van factoren, dus niet alleen in natuur, rust en ruimte, maar ook in recreatiemogelijkheden op de stranden.

Mevrouw **Strens** (D66) is blij met deze aandacht voor natuur en economie, maar vraagt of de VVD ook NNN wil overwegen op het strand.

De heer **Annaert** (VVD) wil daartoe eerst de consequenties in beeld hebben. Hij wil in ieder geval geen extra NNN bovenop hetgeen al gerealiseerd wordt, maar wil mogelijke uitruil met NNN op het land wel bezien.
Hij vraagt naar de verdere inzet voor de duinen en de binnenduinrand en de oostwest-benadering, omdat in deze benadering wellicht uitruilmogelijkheden zitten.

Bij interruptie vraagt de heer **Papineau Salm** (PvdA) hoe de VVD een camping wil uitruilen met het strand.

De heer **Annaert** (VVD) meent dat de keuze voor kwaliteit in de binnenduinrand ruimte kan bieden aan kustondernemers en wil vooraf geen mogelijkheden uitsluiten.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) meent dat de VVD het Kustpact dan niet moet ondertekenen.

De heer **Annaert** (VVD) herhaalt dat de voorliggende plannen een onderdeel van de keten zijn en dat in de uitwerking van het Kustpact de plannen voor duinen en binnenduinrand nog volgen.

Bij interruptie vraagt mevrouw **De Groot** (SP) of de VVD het belang van NNN in strand- en duingebieden onderkent. Daarbinnen is geen uitruil mogelijk.

De heer **Annaert** (VVD) sluit uitruil niet vooraf uit.
Het onderhandelingsresultaat is een eerste goede stap naar verdere uitwerking. De invulling van de samenwerkingsagenda is heel belangrijk voor de deelnemers. Zo zijn er al signalen van ondernemers die beperking van hun activiteiten vrezen. De VVD verwacht niet anders dan dat bestaande rechten worden gerespecteerd en niet worden beperkt. Het kan wel noodzakelijk om daarbinnen verbeteringen aan te brengen.

Bij interruptie vraagt mevrouw **Strens** (D66) of de VVD het eens is met de voorgestelde zonering en type-indeling en of de zorg vooral zit in de uitwerking daarvan.

De heer **Annaert** (VVD) zegt geen moeite te hebben met zonering en typering. Het gaat inderdaad om de uitwerking waarover in de samenwerkingsagenda nog veel gesproken moet worden.
De heer Annaert wijst erop dat in de provincie veel discussie is over verblijfsrecreatie. Er is een groot onderzoek gedaan, waar ook de provincie aan heeft deelgenomen. De VVD gaat ervan uit dat de uitkomsten van die studie worden betrokken bij de discussie over bijvoorbeeld de binnenduinrand. Hij krijgt hierop graag een reactie van de gedeputeerde.

Bij interruptie vraagt de heer **Papineau Salm** (PvdA) of bijvoorbeeld een tweede verdieping op een paviljoen in Castricum volgens de VVD mogelijk moet zijn.

De heer **Annaert** (VVD) sluit dat niet uit. Een paviljoen met meerdere verdiepingen zou goed inpasbaar kunnen zijn in het kust- of duinlandschap. Hij wil daar niet op vooruitlopen door meteen een negatief of positief oordeel te geven. Er zijn goede deskundigen die dat kunnen beoordelen.
De heer Annaert vervolgt dat het voorliggende stuk een goede eerste stap is. Hij is zeer benieuwd naar het vervolg, ook omdat de mening van de deelnemers niet helemaal eensluidend lijkt te zijn. De volksvertegenwoordigers, ook die in de gemeenteraden, zullen zich over het stuk uitspreken en de VVD is benieuwd naar de uitkomsten.

Bij interruptie vraagt mevrouw **De Meij** (50PLUS) of het gebruik van het strand door de gemeente Zandvoort wordt bepaald of dat Provinciale Staten dat moeten borgen.

De heer **Annaert** (VVD) zegt dat de eerste verantwoordelijkheid bij de gemeente Zandvoort zelf ligt. De provincie komt pas in beeld als er bovenlokale of bovenregionale aspecten aan de orde zijn waarop moet worden ingegrepen. Hij denkt dat dit nog niet het geval is en dat de inspreker zich geen zorgen zou hoeven te maken. Of de gemeente Zandvoort nog een inspraakavond houdt, is niet relevant; de inspreker lijkt goed in staat om de Zandvoortse politiek te bereiken.

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) bedankt de gedeputeerde voor de beantwoording van de vragen. Hij begrijpt uit de antwoorden en de bijdrage van de inspreker dat de gemeente Zandvoort dacht te kunnen wisselen van zoneringstype. Hij hoort graag van de gedeputeerde of hij goed heeft begrepen dat dit kan tot de consultatieronde en dat men dan een bindende keuze moet hebben gemaakt.

De heer Bouberg Wilson heeft waardering voor de gemaakte stappen sinds de eerste versie van de kustwaardering en de Toekomstvisie. ONH kan zich vinden in de drie zoneringstypen, maar vraagt zich af of de rode en groen sterren voldoende helderheid scheppen over wat er wel en niet kan. De heer Bouberg Wilson begrijpt dat er wordt gezocht naar ruimte voor de invulling, maar vindt dat dit geen onwenselijke resultaten mag hebben. Hij denkt dat dit scherper kan worden gesteld.
Uit het feit dat in Zandvoort een vergunning is afgegeven voor een gebied dat grenst aan een Natura2000-gebied blijkt dat er onvoldoende borging is om de druk vanuit evenementenorganisaties te weerstaan. De heer Bouberg Wilson vraagt in hoeverre de provincie zich kan uitspreken over en kan inlaten met de lokale situatie. Hij heeft veel sympathie voor het pleidooi van de heer Frankfurt. Hij is van mening dat de gemeente zorgvuldiger moet omgaan met de Structuurvisie die een zelfbindend karakter heeft en waarin staat dat het strand aan de zuidkant gekenmerkt zou moeten worden door natuur en rust. Dit is in strijd met de zonering die aangeeft dat het gaat om een recreatiestrand.
Ook voor de inspraak van de Vereniging Zijper Landschap heeft de heer Bouberg Wilson sympathie. De kwaliteit en het aanzien van het strand lijkt niet gediend te zijn met tijdelijke woningen. Daar moet zorgvuldig naar gekeken worden. Hij vraagt in hoeverre de provincie kan stimuleren en aandringen of dat dit overgelaten moet worden aan de plaatselijke autoriteiten.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vindt dat de kust van iedereen is. Bebouwing op het strand moet niet toegestaan worden omdat het andere bezoekers beperkt. Er mag geen sprake zijn van privatisering van strand. 50PLUS vindt de belevingswaarde van de kust erg groot. Tijdelijke strandhuisjes zijn wellicht mogelijk, maar het mogen er niet te veel worden.
Mevrouw De Meij vraagt naar de betekenis van de rode ster; hoeveel meter mag daar bebouwd worden? 50PLUS is een groot voorstander van verbetering van bestaande bebouwing. De uitwerking van de samenwerkingsagenda zou weleens problemen kunnen opleveren. 50PLUs vindt het jammer dat alleen de zonering en de perspectiefnota voorliggen en had de binnenduinrand ook graag meegenomen.

De heer **Ceder** (ChristenUnie-SGP) ziet het document als eerste goede stap. Hij stelt vast dat goed is nagedacht over zonering, recreatie en seizoenstrand. Naar mate dit proces vordert moet te allen tijde de balans tussen natuur en recreëren centraal moet staan en blijven. Hij is blij dat verschillende kustzones donkergroen zijn gekleurd wat inhoudt dat die niet volgebouwd gaan worden. Ook is hij blij dat uit het document naar voren komt dat de aantrekkingskracht van de kust vele elementen kent en dat hierover is nagedacht.
Het belangrijkste punt van discussie gaat over de recreatiestranden waar gebouwd mag worden. Commercie lijkt hier leidend te zijn. De heer Ceder vindt het niet duidelijk wat de invloed van de commercie bij het inkleuren van de recreatiestranden is geweest. Het lijkt erop of de rode zones uitnodigen tot meer, tot de grenzen zijn bereikt. Dat is geen goede insteek. De heer Ceder vindt het belangrijk om voor ogen te houden dat Provinciale Staten en de provincie de hoeder zijn van het algemeen belang. Dat betekent dat men nu en in de toekomst beperkingen moet durven te stellen aan commercieel gebruik. Deze rol komt in het document niet helemaal uit de verf.

Bij interruptie vraagt mevrouw **De Meij** (50PLUS) hoe de CU-SGP aankijkt tegen het feit dat de VVD andere belangen heeft dan een aantal andere fracties.

De heer **Ceder** (ChristenUnie-SGP) antwoordt dat de rol van de provincie als grensoverschrijdende orgaan haar taak moet kennen en haar plaats moet durven innemen. De belangen van lokale gemeenten en ondernemers hoeven niet dezelfde te zijn als die van de provincie. De erkenning hiervan is een mooi uitgangspunt om te kijken naar de rol van de provincie.

Bij interruptie zegt de heer **Annaert** (VVD) dat men verschillend tegen belangen kan aankijken, maar dat iedereen hier hetzelfde gemeenschappelijk belang heeft: hetgeen doen wat goed is voor de provincie Noord-Holland en haar inwoners. Dat men daar anders over denkt mag gezien de politieke verschillen niet verwonderlijk zijn. Naar aanleiding van het gebruik van de term "algemeen belang" door de heer Ceder vraagt hij waar die denkt dat het gemeentebestuur voor zit.

De heer **Ceder** (ChristenUnie-SGP) zegt dat de gemeente zeker zeggenschap heeft over het gebied waar de gemeentelijke invloed heerst. Tegelijkertijd is de kust van iedereen en moet daarom de provincie ervoor zorgen dat de lokale belangen van de gemeenten niet ten koste gaan van het algemeen belang.

Bij interruptie suggereert de heer **Annaert** (VVD) dat dan beter gesproken kan worden van "provinciaal belang" in plaats van "algemeen belang". De belangen hoeven niet strijdig te zijn en kunnen elkaar zelfs overlappen.

De heer **Ceder** (ChristenUnie-SGP) is het met dit laatste eens en vindt ook dat samenwerking mogelijk is. Hij vraagt of de VVD ook vindt dat de belangen van de gemeente niet verder kunnen strekken dan de gemeentegrenzen en er dus wel degelijk sprake is van een ander belang dan het provinciaal belang.

De heer **Annaert** (VVD) zegt dat er natuurlijk een verschil is tussen lokaal en provinciaal belang, maar dat gemeenten tegenwoordig niet alleen binnen hun eigen grenzen denken; er is meer samenwerking in regionaal verband. Het voorliggende vraagstuk is typisch een voorbeeld waarbij gemeenten zich niet beperken tot de gemeentegrens. Alle kustgemeenten zijn bij het overleg aangesloten en onderkennen het belang.

De heer **Ceder** (ChristenUnie-SGP) ziet een belangrijke rol voor de provincie, juist omdat gemeenten uiteindelijk voor hun eigen belang kiezen.
De heer Ceder vervolgt met vragen aan de gedeputeerde. De eerste is of de gedeputeerde erkent dat de rol van Provinciale Staten boven alles die van hoeder van het algemeen belang is. Zo nee, hoe ziet de gedeputeerde de rol van de provincie dan tijdens de uitwerking en op het moment dat het plan gerealiseerd is? Ook vraagt hij hoe is geborgd dat de exploitanten en ondernemers op de recreatiestranden niet de vrije hand krijgen en de stranden niet zo vol worden gebouwd dat recreëren steeds lastiger wordt en ze het slachtoffer van hun eigen succes worden. De heer Ceder roept de gedeputeerde op niet te tornen aan de reeds bepaalde zones.

Gedeputeerde **Geldhof** bedankt voor de reacties op het Toekomstperspectief Kust2020 en de strandzonering 2045. Het proces daar naar toe is lang en mooi geweest. In december 2016 is met 26 organisaties gestart met het opstellen van het Toekomstperspectief en de strandzonering waarbij invulling werd gegeven aan wat door het landelijk Kustpact is aangegeven: ontwikkelingen aan de kust mogelijk maken, maar ook zorgen dat het strand en de duinen voor heel veel mensen zo toegankelijk mogelijk blijven. Het strand is inderdaad voor iedereen, maar iedereen kent ook zijn eigen beleving; er is voor elk wat wils. Het proces is met alle partijen doorlopen, ook met de gemeenten die hun handtekening onder het landelijk Kustpact hebben gezet. Het gaat om het provinciaal belang waarbij de bevoegdheden van de gemeenten worden gerespecteerd.
Bij deze geheel nieuwe manier van werken is men met elkaar in gesprek om te komen tot een cocreatie. Het gaat dus niet om hét plan van dé provincie, maar om het resultaat van alle partijen samen. De partijen hebben allemaal aangegeven dat ze dit in een consultatieronde voorafgaand aan de besluitvorming zullen voorleggen aan hun achterban. De echte inspraak volgt in het voorjaar.
De gedeputeerde geeft aan dat het werken in een cocreatie minder snel ging dan verwacht, doordat men aan de manier van werken moest wennen. Zij is blij met wat nu uiteindelijk voorligt. Ook het Rijk is tevreden over het gevolgde proces, zoals 2 oktober jl. met de minister en 5 oktober jl. tijdens een rondetafelgesprek met de Tweede Kamer is besproken. Op dit moment consulteren alle 26 organisaties de voorliggende stukken in colleges, raden, Staten en achterban. Provinciale Staten wordt gevraagd om het concept-Toekomstperspectief en de strandzonering te bespreken. De kernvraag is of de voorliggende stukken voorzien in een goede balans tussen recreatieve bebouwing en natuur.
De uitkomsten van de consultaties zijn eind december bekend en worden daarna besproken in een bestuurlijk overleg met alle betrokken organisaties. Dit kan leiden tot aanpassingen. De dagelijkse besturen van alle betrokken organisaties, met uitzondering van de gemeente Den Helder, zijn het erover eens dat de balans goed is. De gedeputeerde verwacht dat de stukken begin 2018 ter besluitvorming aangeboden worden aan de raden en Staten. Voor die tijd, waarschijnlijk in het voorjaar, vindt ook de inspraak plaats.
De gedeputeerde zegt dat er veel tijd is gestoken in het perspectief voor de kust om toe te werken naar 2040. Het Kustpact heeft het echter over de periode tot 2025. Daarom is de zonering, iets wat men voor de lange termijn wil vaststellen, op 2025 gesteld met als doel om voor 2040 een gezamenlijk beeld voor de kust vast te leggen. Deze elementen worden aangeleverd voor de Omgevingsvisie NH2050. Het gaat dus om een langetermijnvisie voor de hele kust en zonering en om afbakening van de manier waarop men die wil uitvoeren.

Bij interruptie vraagt de heer **Kramer** (GroenLinks) of dit houdbaar is. Provinciale Staten worden geacht hun visie voor 2050 te geven en dit wordt vastgelegd in de Omgevingsvisie en de verordening. Of wil de gedeputeerde vastleggen dat Provinciale Staten er nu zo over denken, maar

dat in 2050 alles openligt? De strekking van het Kustpact is toch dat er maatregelen worden genomen ter bescherming van de kust zonder dat die op slot wordt gezet. De heer Kramer weet niet wat er vastgelegd moet worden als het toch weer opengebroken wordt.

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat een visie altijd verder weg ligt dan wat voor de korte termijn wordt vastgelegd in de verordening. Het vigerend beleid is de Structuurvisie 2040, die is vastgelegd in de PRV. Gaandeweg zullen er dingen veranderen en zal de verordening aangepast worden. De Omgevingsvisie loopt tot 2050 en in de Omgevingsverordening zal niet alles tot in de lengte van dagen vastleggen. Tussentijds of aan het einde van de looptijd wordt nagegaan of dit gebracht heeft wat men wilde en worden zaken aangepast. Tot 2025 ligt de strandzonering vast.
De gedeputeerde vervolgt dat de voorliggende stukken gaan over het totale beeld van strand, duinen en binnenduinrand en de zonering van het strand. Windmolens op zee vallen buiten de werkingssfeer van het Kustpact. De gedeputeerde zegt toe de fout met betrekking tot de 12 mijlszone, die de PVV signaleerde, te zullen herstellen.
Er werd gevraagd of er minder bebouwing komt dan nu in de PRV mogelijk is gemaakt. De gedeputeerde zegt dat er niets bijkomt. Er komt 17 kilometer recreatiestrand, 23 kilometer seizoenstrand en 60 kilometer natuurstrand. Op dit moment is er 24 kilometer jaarrondstrand. Alle organisaties hebben in het overleg gezegd dat ze zich hierin kunnen vinden.

Bij interruptie vraagt mevrouw **Vermaas** (PvdD) hoeveel kilometer jaarrondbebouwing er nu is en hoeveel dat er wordt als het kustpact in werking treedt. Daarnaast vraagt zij of er nieuwe rode zones bijkomen waar nu geen bebouwing is toegestaan.

Gedeputeerde **Geldhof** weet niet wat er nu staat. Vanuit de provincie wordt aangegeven waar jaarrondbebouwing mogelijk is en dat geldt nu voor 24 kilometer en dat wordt 17. Het is aan de gemeenten om te bepalen wat ze toestaan op plekken waar jaarrondbebouwing mogelijk is. De vergunningen daarvoor worden afgegeven door gemeenten en het waterschap die kijken naar het effect van de bebouwing op de verstuiving van de duinen. Dit heeft gevolgen voor het bepalen van de hoogte van het bouwwerk en is vervat in de watervergunning die men moet krijgen van het waterschap.
De rode ster is de enige plek waar wat kan worden toegevoegd. In de toelichting op de strandzonering staat dat het gaat om stranden die het geschikts zijn voor een intensieve vorm van recreatie. Intensivering vindt altijd plaats binnen de kaders van waterveiligheid, drinkwater en natuur, en versterking van de waarden en kwaliteit van de kust. Er mag geen onevenwichtig afbreuk worden gedaan aan het woongenot van de bewoners van de kustplaatsen. Buiten de sterren is recreatieve bebouwing op het strand niet toegestaan. Alle partijen zijn het daarmee eens. Ook worden voorstellen voor intensieve bebouwing ingebracht in het overleg en met elkaar besproken.

Bij interruptie zegt mevrouw **Koning** (CDA) dat Den Helder het hier niet mee eens is en dat andere gemeenten Den Helder hierin gelijk geven.

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat iedereen het eens is met de rode sterren, behalve de gemeente Den Helder die zegt een vergevorderd plan te hebben voor recreatieve bebouwing op het strand. De provincie heeft echter geen plannen voor recreatieve bebouwing ontvangen die in een vergevorderd stadium zijn.

Bij interruptie vraagt mevrouw **De Meij** (50PLUS) hoe de gedeputeerde voor zich ziet dat alle uitbreidingen binnen de rode sterren voorgelegd worden aan alle gemeenten, aangezien die zelf ontheffingen en vergunningen afgeven.

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat is besproken dat uitbreiding bij de rode sterren kan binnen de vastgelegde kaders van drinkwater, natuur enz. In de samenwerkingsagenda komt te staan dat een voorstel in de groep wordt besproken.

Bij interruptie zegt mevrouw **De Meij** (50PLUS) dat zij uit ervaring weet dat gemeenten elkaar niet graag in de weg willen zitten bij dit soort uitbreidingen. Zij is blij dat de gedeputeerde er wel fiducie in heeft.

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat zij dat inderdaad heeft.
De plekken waar men intensivering mogelijk kan maken, zijn: Amsterdam Beach, IJmuiden en Petten. In gesprekken met de gemeenten is vastgelegd wat de mogelijkheden zijn. Bij Petten is bijvoorbeeld strand toegevoegd dat er eerder niet lag en dat op een eigentijdse manier ingevuld kan worden.

Er werd gevraagd wat er gebeurt als gemeenten niet tekenen. De gedeputeerde gaat ervan uit dat dit gezien de fase van het proces waarin men zit en de samenwerking niet gebeurt. Als het toch gebeurt, kan de provincie misschien zelf iets doen. Zij neemt aan dat Provinciale Staten hier in dat geval ook wat van vinden. Wat de gemeente Den Helder betreft is men het eens over de plekken, behalve voor Julianadorp waar men meer wil dan nu kan.
De gedeputeerde vervolgt dat op verzoek van de gemeenten inderdaad is gekozen voor drie typen strand. De provincie behartigt het provinciaal belang, maar treedt niet in de bevoegdheid van de gemeenten. Door de drie zones te bepalen is er ruimte voor gemeenten om een aantal dingen te regelen, zoals slapen op het strand.
De PvdA vroeg naar het garnalenvissen. De gedeputeerde zegt dat er voor de hele kust zandsuppleties plaatsvinden om ervoor te zorgen dat de kust veilig blijft.

Bij interruptie vraagt de heer **Papineau Salm** (PvdA) of er met Rijkswaterstaat overleg kan plaatsvinden om dit op een andere manier te doen, omdat het zand wordt "doodgemaakt". Hij heeft van een deskundige gehoord dat een andere methode mogelijk is.

Gedeputeerde **Geldhof** meent dat Rijkswaterstaat dit op een zorgvuldige manier doet. Zij wil niet in details treden; het gaat om de veiligheid van de kust en ze wil die verantwoordelijkheid aan Rijkswaterstaat overlaten.
Er werd gevraagd of de gedeputeerde zelf tekent. Dit is niet zo; het gaat om een besluit van Gedeputeerde Staten en uiteindelijk van Provinciale Staten. Het besluit wordt in 2018 voorgelegd.
Het punt van NNN op het strand wordt onderzocht en in de groep besproken. Door de vorm van cocreatie toe te passen, wordt informatie gedeeld en besproken en wordt bekeken of iets wat toevoegt aan het geheel. De gedeputeerde kan er op dit moment niets over zeggen.
Op de vraag over Zandvoort en waarom het Zuidstrand als recreatiestrand is aangewezen, antwoordt de gedeputeerde dat dit is omdat het op dit moment ook een jaarrondstrand is. De gemeente heeft het recreatiestrand willen behouden. De afspraak is wel dat er niets bijkomt. Dat betekent dat bestaande ondernemers alle mogelijkheid hebben tot kwaliteitsverbetering en investeringen, zowel op de seizoenstranden als de recreatiestranden. Ondernemers hebben ermee ingestemd om dit als vertrekpunt voor te leggen aan hun achterban.

Bij interruptie vraagt de heer **Kramer** (GroenLinks) wat de nadelen zijn als het verzoek wordt gehonoreerd om het Zuidstrand als seizoenstrand aan te merken.

Gedeputeerde **Geldhof** meent dat er twee jaarrondstranden zijn. Als die anders gezoneerd moeten worden, worden er happen uitgenomen. Dat kan, maar dat wordt niet zo voorgelegd en de partijen willen het ook niet op die manier uitvoeren.
De studie naar verblijfsrecreatie wordt meegenomen voor het gedeelte over de binnenduinrand. Wat betreft de samenwerkingsagenda verwacht de gedeputeerde dat daarin wordt afgesproken hoe ervoor gezorgd gaat worden dat de doelen op lange termijn worden bereikt, hoe de zonering geregeld gaat worden en wat het gebruik van het strand door de gemeenten gaat inhouden. Het is niet aan de provincie om daar eisen aan te stellen.

Bij interruptie vraagt mevrouw **Strens** (D66) of de provincie in de samenwerking eigen eisen kan inbrengen.

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat er natuurlijk wordt meegegeven hoe de provincie erin zit, maar dat voor het vastleggen van zonering de provincie niet in de bevoegdheid van andere overheden kan treden. Het gesprek wordt echter wel gevoerd. Wat in de PRV wordt vastgelegd, is alleen het gedeelte waarin het provinciaal belang wordt behartigd. Het gebruik van het strand zelf en de wijze waarop men wel of niet in een huisje mag verblijven, is aan de gemeente.

Bij interruptie vraagt de heer **Papineau Salm** (PvdA) of de gedeputeerde niet zelf over de ambitie om de kwaliteit te verbeteren wil gaan. Hij begrijpt dat het geheel in handen van de gemeente wordt gelegd, terwijl de tekst vol staat met opmerkingen over dat sommige plekken verouderd en niet mooi zijn.

Gedeputeerde **Geldhof** antwoordt dat de provincie geen huisjes gaat opkopen of gaat weghalen. Er wordt met elkaar een toekomstperspectief geschetst van de manier waarop gezorgd kan worden voor een kwaliteitsimpuls voor het toeristisch product rond de stranden. Zij gaat ervan uit dat de gemeenten dit meenemen. Ook de gemeenten hebben er belang bij dat er een interessant toeristisch product wordt aangeboden. De provincie doet suggesties voor de kwaliteitsverbetering.

Bij interruptie vraagt de heer **Leever** (ONH) of het niet treden in andere bevoegdheden betekent dat men ook niet op het provinciaal inpassingsplan (PIP) hoeft te rekenen en dat de plannen niet contrair kunnen zijn met de wensen in het Kustpact.

Gedeputeerde **Geldhof** verwacht niet dat er een PIP voor het strand gemaakt zal worden. Het proces is een cocreatie waarbij met alle partijen gezamenlijk tot een beeld is gekomen en waarbij men ervan uitgaat dat iedereen het op zijn eigen manier verwerkt en verankert. Wat voorligt, is in lijn met het Kustpact waarbij wordt gekomen tot een goede balans tussen recreatieve bebouwing enerzijds en natuur anderzijds en waarbij de provincie mogelijkheden biedt om een kwaliteitsslag te maken.

Bij interruptie vraagt de heer **Kramer** (GroenLinks) of hij goed begrijpt dat de afspraken geborgd worden in de provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening en de gemeentelijke omgevingsvisie en het bestemmingsplan.

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat visies zelfbindend zijn. In de verordeningen worden de afspraken vastgelegd.

Bij interruptie vraagt de heer **Kramer** (GroenLinks) of hij ervan uit kan gaan dat alles wordt vastgelegd in bestemmingsplannen en de PRV en dat de afspraken niet vrijblijvend zullen zijn.

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat de provincie wat betreft de zonering vastlegt wat voor haar van belang is en de gemeenten wat voor hen van belang is. Het gebruik op het strand of de kleur van de huisjes of de maat van de kozijnen is aan de gemeente.

Bij interruptie vraagt de heer **Kramer** (GroenLinks) of als gemeente kiest om de schaal te vergroten door bijvoorbeeld het aantal huisjes uit te breiden en nieuwe grote paviljoenen te laten bouwen, de provincie daar nog grip op heeft.

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat de huisjes aan de gemeenten zijn, jaarrondpaviljoens aan de provincie en dat alle plannen langs de bestemmingsplannen worden gelegd die weer langs de PRV worden gelegd.

Bij interruptie meent de heer **Annaert** (VVD) dat er toch al een aantal keer door de gedeputeerde is gezegd dat men niet moet doen of er niets is geregeld in Noord-Holland ten opzichte van wat nu voorligt. Hij wil dit beeld graag wegnemen; er is al heel veel geregeld in de huidige PRV en daar waar nog aanvulling nodig is, gaat de gedeputeerde bekijken of de PRV aanpassing behoeft.

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat het instrumentarium op orde was en is. Als er na bespreking met de achterban veranderingen worden voorgesteld, worden die besproken. De grote winst is dat zowel mensen die van de natuur genieten, mensen die er hun brood verdienen, gemeenten en de waterbeheerders zeggen dat dit hun toekomstperspectief voor de kust is en dat ze het aan hun achterban willen voorleggen. Het is niet het plan van de provincie, want die is regievoerder, maar een plan dat met elkaar in samenspraak is opgesteld.

Tweede termijn:

De heer **Kramer** (GroenLinks) vraagt om een reactie op aantal punten. Worden de strandhuisjes jaarrond geëxploiteerd? Als wordt gezocht naar kwaliteitsverbetering dan ligt de omzetting van campings in bungalowparken niet voor de hand. De campings zouden dan toch een facelift moeten krijgen?

Mevrouw **De Groot** (SP) wijst erop dat veel uitbreidingen zijn toegestaan toen Petten nog gemeente Zijpe was. Is in Petten nog meer uitbreiding mogelijk dan eerder werd toegestaan? Hoe past PAS (Programma Aanpak Stikstof) daarin?

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vindt het goed om te bekijken of de groene sterren kunnen worden omgezet in NNN. Gaat Provincie Noord-Holland in overleg met de andere partijen? Met welke boodschap gaat het college naar het overleg?

Mevrouw **Strens** (D66) is blij dat het mogelijk omzetten naar NNN nog wordt onderzocht.

Het gaat niet zozeer om het feit dat het van 24 naar 17 kilometer gaat, waar eventueel bebouwing mogelijk is. In het verleden werd een zogenaamde 'pijplijnenlijst' gehanteerd. Wellicht kan nog een overzicht worden geleverd over de hoeveelheid volume projecten/bebouwing het gaat?

De heer **Annaert** (VVD) vindt net als de gedeputeerde dat het nu nog te vroeg is om zich als provincie over NNN uit te laten. Het onderzoek dat plaatsvindt naar verblijfsrecreatie zal worden betrokken bij de discussie over de binnenduinrand. Dit stemt de VVD tevreden.
Het is goed om van de gedeputeerde te horen dat bestaande ondernemers ruimte geboden moet worden tot verbetering om daarmee waarde te creëren voor de kust.

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) constateert dat zijn vragen niet allemaal zijn beantwoord. Het gaat over de mogelijkheid voor gemeenten om een ander type zonering te kiezen. Dit zou in de consultatieronde naar voren moeten komen. Klopt het dat het daarna bindend is?

Voor mevrouw **De Meij** (50PLUS) is het nog steeds onduidelijk hoeveel bebouwing er, naast de rode sterren, bijkomt. Zij is ook benieuwd of het document na inspraak weer terugkomt in de Statencommissie.

De heer **Ceder** (ChristenUnie-SGP) heeft ook op één vraag geen antwoord gehad. Dat ging over slachtoffer worden van het eigen succes. Hoe kan worden voorkomen dat maar verder wordt ontwikkeld tot het moment dat recreëren niet meer mogelijk is?

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat ze de door de heer Kramer geconstateerde inconsistentie in het document anders leest. Ze citeert de tekst betreffende strandhuisjes: "Op recreatiestranden is seizoensbebouwing en jaarrond exploitatie toegestaan, zoals strandhuizen, paviljoen, opslagmateriaal en sportvoorzieningen." Jaarrond exploitatie gaat over de paviljoens.
Pagina 5 (Algemene ontwikkelingsprincipes): "Geen jaarrond overnachtingen op het strand, in het kader van waterveiligheid, ongewenste precedentwerking, bedreiging voor bestaande logies in het achterland. Strandhuisjes zijn altijd seizoengebonden. Geen logies in jaarrond paviljoens."

Bij interruptie merkt de heer **Kramer** (GroenLinks) op dat bij hem de indruk wordt gewekt dat er twee definities voor strandhuisjes zijn.

Gedeputeerde **Geldhof** herhaalt dat de jaarrond exploitatie betrekking heeft op de paviljoens.

Over het omzetten van een camping naar een bungalowpark kan de gedeputeerde op dit moment geen uitspraak doen. Dit heeft te maken met de Nota Verblijfsrecreatie.
Toen de planontwikkeling voor de Hondsbossche en Pettemer Zeewering werd beoordeeld, viel Petten al onder de gemeente Schagen. Er wordt niet meer uitbreiding verwacht. Dit is wat Petten heeft aangevraagd voor uitbreidingen. Voor wat destijds is ingediend, is de procedure doorlopen. De provincie heeft daarmee al ingestemd.
De situatie in Petten is niet te vergelijken met de dynamiek en intensivering die men in Zandvoort en IJmuiden voor ogen heeft. In Petten vindt de uitbreiding op gepaste schaal en binnen de mogelijkheden plaats.
Op de vraag of PAS daarin past, antwoordt de gedeputeerde dat eerst de uitspraak wordt afgewacht.
Het vraagstuk rond de groene ster is nog in onderzoek. De vraag is vooral wat het gaat toevoegen ten opzichte van wat er nu ligt.
Wat staat er qua bouwvolume (de 'pijplijnen')? De huidige bebouwing staat op kaart. Deze kaart zal aan Provinciale Staten worden toegezonden.
Over de vraag of men slachtoffer wordt van het eigen succes merkt de gedeputeerde op dat ook de ondernemers akkoord zijn met wat er in het Concept Toekomstperspectief Kust 2040 staat. Het gevreesde volzetten dat verwacht het college van Gedeputeerde Staten niet. Waar de sterren zijn, daar kan nog het één en ander worden toegevoegd. Dat is de enige plek waar wel wat kan. Op de andere plekken komt er niets bij. In de toelichting staan de uitzonderingen vermeld.

De Ouderenpartij Noord-Holland vroeg of er nog wijzigingen mogelijk zijn. Dit is het type zonering waar al voor gekozen is. Men heeft het hier al over gehad. Theoretisch gezien zou een wijziging mogelijk kunnen zijn.

Bij interruptie vraagt de heer **Bouberg Wilson** (ONH) of het bindend is als binnen de consultatie eenmaal is gekozen voor een zoneringtype.

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat tijdens de consultatie vanuit achterban van de partners een andere wens naar voren kan komen. Na alle consultaties zal dan met elkaar moeten worden besproken wat men daar van vindt. Een zoneringtype ligt vast op het moment dat men dat met elkaar besloten heeft.
Daarna worden de zoneringtypen vastgelegd of verankerd in verordeningen. Het zoneringtype is bindend als alle fasen zijn doorlopen.
Het concept Toekomstperspectief komt nog terug in de commissie. Eind december 2017 wordt in een bestuurlijk overleg besproken wat is opgehaald vanuit de achterban. Op basis daarvan wordt besloten of het document kan worden vrijgegeven voor besluitvorming. Uiteindelijk komt het stuk dan in Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten aan de orde.

Deze commissie stelde veel vragen. De gedeputeerde hoopt dat zij daarop duidelijke antwoorden heeft gegeven. Ze meent op te maken dat de commissie van mening is dat dit een vorm van toekomstperspectief strandzonering waarmee de gedeputeerde verder kan gaan.

Bij interruptie vraagt mevrouw **De Meij** (50PLUS) of de gedeputeerde vanuit de commissie heeft gehoord om het verzoek van de inspreker met betrekking tot Zandvoort te honoreren. Is de gedeputeerde bereid om door te geven aan de stuurgroep dat daarover verschillende meningen zijn?

Bij interruptie geeft de heer **Annaert** (VVD) de gedeputeerde mee om de notulen van deze commissievergadering te overleggen aan de partners en de stuurgroep.

De **voorzitter** begrijpt van de gedeputeerde dat zij prima kan leven met de suggestie van de heer Annaert.

Bij interruptie vraagt mevrouw **Koning** (CDA) of de gedeputeerde nog in gesprek wil gaan met Den Helder. Mogelijk kan alsnog tot overeenstemming worden gekomen.

Gedeputeerde **Geldhof** legt de vraag terug. Zij is dan benieuwd of een meerderheid van Provinciale Staten vindt dat Den Helder ontwikkelmogelijkheden op het strand moet worden geboden.
In Den Helder ligt op geen enkele wijze een planvoornemen voor. Gemeente Den Helder heeft eerder het Kustpact ondertekend. Mevrouw Koning zou de gedeputeerde op pad sturen met iets waar niet iedereen achterstaat.

Bij interruptie merkt mevrouw **Koning** (CDA) op dat Den Helder nog als enige klaagt. Dat geeft toch aan dat daar nog iets scheef ligt?

Gedeputeerde **Geldhof** zegt dat gemeente Den Helder meerdere keren is gevraagd om te komen met plannen. Het enige wat Den Helder aangeeft is dat activiteiten wil kunnen blijven doen op die plek.
Op verzoek van alle gemeenten is afgesproken dat gemeente zelf over hun activiteiten gaan. In het kader van zonering is tot drie zones besloten: natuur, recreatie en seizoen.
Den Helder lijkt activiteiten te verwarren met bebouwing. Het landelijke Kustpact en de opdracht hier gaat over recreatieve bebouwing. Tot op de dag van vandaag heeft Den Helder niet kunnen aangeven welke plannenvorming in een vergevorderd stadium er ligt. Inmiddels is de provincie een jaar hierover in gesprek met Den Helder.

De **voorzitter** rondt het debat af.

5b. Ruimte/Duurzame energie; brief Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten; Beantwoording brief Progressief West Friesland inzake verzoek besluit Windpark Westfrisia

De heer **Bruggeman** (SP) verzocht om de verplaatsing van de beantwoording van de brief van de C-agenda naar de B-agenda.
De motivering voor dit verzoek is dat het antwoord van Gedeputeerde Staten van 16 november 2017 erg summier is. Het heroverwegen van het windmolenbeleid in de vergaderingen van Provinciale Staten is eveneens slechts summier ter sprake geweest. Op 13 november 2017 is motie 75 ingetrokken. De SP acht het wenselijk en noodzakelijk dat de leden van deze commissie in de gelegenheid worden gesteld hierover nader met elkaar van gedachte te wisselen.

Mevrouw **Weber** (Progressief West Friesland) spreekt in over het verzoek om heroverweging besluit windpark Westfrisia en de plannen van gemeente Hoorn voor hoogbouw op bedrijventerrein Zevenhuis.
Op de brief van alle omwonenden kwam een antwoord van de heer Remkes. De heer Remkes verwijst in zijn brief naar de onherroepelijke uitspraak van de Raad van State.
De omwonenden vragen om een herziening van het besluit over windmolenpark Westfrisia.
Mevrouw Weber verzoekt deze commissie te pleiten voor herziening.
Over het bedrijventerrein Zevenhuis ligt een uitspraak van de gemeenten Medemblik en Hoorn en omwonenden van het terrein. In 2012/2013 is een beeldkwaliteitsplan opgesteld voor een groen bedrijventerrein met 10 meter hoogbouw op het midden van het terrein. Het kleine, langgerekte bedrijventerrein ligt tegen de lintbebouwing van Zwaagdijk West aan. Stel dat straks 20 meter hoog mag worden gebouwd, dan zal de lintbebouwing in de schaduw van de 20 meter hoge gebouwen komen te liggen.
Progressief West Friesland is verbaasd dat gemeente Hoorn om toestemming vraagt voor 20 meter hoge bebouwing, terwijl er een bestemmingsplan ligt van nog geen vier jaar oud. De gemeente Hoorn had met gemeente Medemblik moeten overleggen om tot een eensluidend plan te komen. De karakteristieke lintbebouwing moet beschermd worden en behouden blijven. Het kan niet zo zijn dat binnen vier jaar een beeldkwaliteitsplan wordt veranderd.

De heer **Ludriks** (PVV) vraagt welke partijen volgens inspreekster aan het draaien zijn.

Mevrouw **Weber** (Progressief West Friesland) noemt geen namen. Het gaat erom dat er politieke partijen zijn gedraaid.

De heer **Bruggeman** (SP) heeft vraagt over windpark Westfrisia. Spreker vraagt naar de reacties in Zwaagdijk toen in een bericht in het Noord-Hollands Dagblad stond dat de Statenfracties VVD en CDA windmolens in het vervolg alleen nog maar op bedrijventerreinen zouden willen toestaan. Over de dreigende hoogbouw merkte inspreekster op dat er een convenant en bestemmingsplan liggen. Wat verwacht Progressief West Friesland van de provincie?

Mevrouw **Weber** (Progressief West Friesland) zegt dat men ontzet en teleurgesteld was naar aanleiding van het standpunt van de VVD en het CDA. Ze waren nog veel bozer over de brief van de heer Remkes. In Zwaagdijk ging men door het dak toen werd gesteld dat er in Zevenhuis sprake is van nieuwe stedelijke ontwikkeling. Dat is beladen woord geworden sinds de windmolengeschiedenis.
Mevrouw Weber hoopt dat Provinciale Staten spreken over Zevenhuis en daarin meenemen dat Medemblik tegen is en ervoor zorgen dat de gemeenten Hoorn en Medemblik het bestemmingsplan voor tien jaar laten gelden.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vraagt of inspreekster weet dat het gemeenten vrij staat om hun bestemmingsplan aan te passen.

Mevrouw **Weber** (Progressief West Friesland) zegt dat het bedrijventerrein niet meer duurzaam is en niet hoogstaand duurzaam of energiezuinig wordt. Dat is allemaal opgeschort. De groenstrook gaat weg. Het wordt een fors anders plan. Wanneer een gemeente dat gaat veranderen dat dient ze met haar buurgemeenten en omwonenden in overleg te treden.

De voorzitter bedankt de inspreekster.

De heer **Bruggeman** (SP) hoorde dat bewoners van Zwaagdijk ontzettend boos waren over de motie. Begrijpen de fracties van VVD en CDA dat?
Met een andere vraag richt de heer Bruggeman zich tot de gedeputeerde. In de brief over Zevenhuis staat dat de provincie verwacht dat de gemeente Hoorn de nodige onderbouwing gaat aanleveren voor de plannen voor Zevenhuis.

Bij interruptie vraagt mevrouw **Visser** (PvdD) waarom het bedrijventerrein Zevenhuis erbij wordt gehaald. Het agendapunt spreekt alleen van Windpark Westfrisia.

De heer **Bruggeman** (SP) beaamt dat. Hij verzoekt de commissie om de agenda in die te wijzigen dat ook kan worden gesproken over de voorgenomen hoogbouw op bedrijventerrein Zevenhuis.

Mevrouw **Visser** (PvdD) had dit liever voorafgaand aan de vergadering geweten. Ze had zich dan kunnen voorbereiden.

De **voorzitter** verwijst naar de brief waarin Zevenhuis wel wordt genoemd.

De heer **Bruggeman** (SP) vraagt de gedeputeerde welke mogelijkheden er onder de nieuwe PRV zijn om in te grijpen.

De **voorzitter** constateert dat het een vraag aan gedeputeerde Van der Hoek betreft. In zijn afwezigheid neemt gedeputeerde Geldhof hem waar.

De heer **Annaert** (VVD) zegt dat het misschien aardig is om, over de rug van omwonende, dit punt weer op de agenda te zetten. Het is een herhaling van zetten. Mevrouw De Groot probeerde in de bewuste Provinciale Staten al een antwoord te krijgen van de VVD, wat haar mogelijk niet aanstond. Nu probeert de heer Bruggeman het opnieuw en dan via de commissie. Het antwoord van de VVD-fractie is niet anders dan toen.
De VVD heeft empathie met alle bewoners die te maken hebben met windparken. Juist de VVD loopt niet over van enthousiasme als het om windparken gaat. De provincie moet noodgedwongen meer molens op land te zetten, dan in eerste instantie werd gedacht. De provincie is ingehaald door wat op Rijksniveau over haar is uitgestort. De VVD-fractie loopt daarvoor dan niet weg en neemt dan haar verantwoordelijkheid. Een van de parken, te weten Westfrisia viel onder het overgangsrecht. De ruimtelijke onderbouwing gaf geen ruimte om anders te acteren. Bewoners zochten hun recht tot aan de hoogste instantie en de Raad van State heeft geoordeeld dat de provincie haar zaken netjes heeft afgehandeld. Dat bewoners daar niet blij mee zijn, dat kan de heer Annaert zich voorstellen. Op dit moment is er maar één partij, die het anders kan laten zijn. Als de initiatiefnemer alsnog bereid is om zijn vergunningsaanvraag in te trekken, dan ligt dat niet in onze handen.
De VVD heeft geen ander standpunt ingenomen. Niet middels de motie. De SP vertelt de helft van het verhaal. De SP wekt de suggestie alsof er een ander besluit zou zijn genomen. Er is geen besluit genomen in Provinciale Staten over deze kwestie. Er lag een motie voor van de fracties van VVD en CDA. Die motie is ingetrokken door CDA en VVD, omdat Gedeputeerde Staten toezeggingen hebben gedaan. Die toezegging is verwoord in het Koersdocument, waarvan het concept deze week nog besproken wordt. Gedeputeerde Staten adviseerden positief ten aanzien van onderdeel 1 van het dictum. Onderdeel 2 hebben Gedeputeerde Staten ontraden. Er kunnen zich immers situaties voordoen waarvoor het draagvlak ontbreekt, maar vanuit het algemeen belang kan mogelijk anders worden beslist. De motie bestaat niet meer.
In de bewuste vergadering van Provinciale Staten is door de VVD aangegeven hoe de motie gelezen moet worden. De VVD blijft bij haar standpunt dat er niet meer wind op land mag bijkomen. Bij voorkeur wordt gekeken naar wind op zee. Niemand heeft de wijsheid in pacht. Niet uitgesloten is dat er toch ook weer op land een opgave zou kunnen komen. Om die reden is de motie ingediend. Als dat zich zou voordoen dan zouden de windparken op bedrijfsterreinen gesitueerd moeten worden. De VVD heeft herhaaldelijk gezegd dat als blijkt dat dit besluit het op basis van de goedgekeurde plannen niet haalt, dan valt er wat de VVD betreft, als het gaat om de bepalingen die gelden voor de bedrijfsterreinen, over te praten.

Bij interruptie vraagt de heer **Bruggeman** (SP) of de heer Annaert het echt meent dat dit onderwerp door de heer Bruggeman zou zijn geagendeerd vanwege de verkiezingen.

De heer **Annaert** (VVD) antwoordt bevestigend. Het is een herhaling van zetten. Mevrouw De Groot van de SP heeft dit tijdens de Statenvergadering op precies dezelfde wijze aan de orde gesteld. De heer Annaert kan dit niet anders uitleggen als dat de SP een potje politiek wil bedrijven.

De heer **Bruggeman** (SP) vraagt waarom de VVD de initiatiefnemer dan niet opbelt om te regelen dat de molens van Westfrisia alsnog naar een bedrijventerrein gaan.

De heer **Annaert** (VVD) zegt dat de initiatiefnemer heel goed weet hoe het in elkaar steekt en welke voorwaarden de provincie aan het windbeleid heeft gesteld. Een onderdeel daarvan was ‘2 voor 1’. Kon men het zelf niet organiseren, dan is er ook nog een windmakelaar. De initiatiefnemer had zich daar kunnen melden. De initiatiefnemer heeft die behoefte blijkbaar niet gevoeld. Mogelijk is de initiatiefnemer op basis van de bezwaren alsnog bereid om de molens elders te plaatsen.

De heer **Heijnen** (CDA) vindt het flauw van de SP om het op deze manier op te halen, over de rug van Zwaagdijkers. Daarmee wordt de pijn weer opgehaald. Het park is onderdeel van het overgangsrecht.

Alle procedures zijn doorlopen. De provincie is in het gelijk gesteld door de Raad van State. Het Inpassingsplan is daarmee onherroepelijk. De uitlatingen van politieke partijen over locatievoorkeuren voor toekomstige ontwikkelingen doen niets af aan het besluit dat reeds is genomen en dat onherroepelijk is.

Gedeputeerde **Geldhof** verwijst de heer Bruggeman naar het antwoord in de brief. De gemeente moet met een onderbouwing komen. De provincie is nog niet aan zet. De planologische beoordeling volgt later, zodra de gemeente zaken op een rij heeft gezet. Als er negatieve gevolgen zijn voor omwonenden dan kunnen ze met gemeente Hoorn in gesprek. Wat de gedeputeerde betreft, vraagt de SP naar de bekende weg.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) zegt dat het voor de burgers opmerkelijk is dat een motie wordt ingediend door twee partijen betreffende een zo omstreden windpark. Het ligt voor de hand dat inwoners van Zwaagdijk zeer teleurgesteld zullen zijn door deze twee partijen.

Bij interruptie zegt de heer **Heijnen** (CDA) dat het CDA er niet anders over denkt. In de motie hebben de indieners een uitspraak gedaan over een toekomstbeeld 2050. Dat doet niet af aan eerdere stemmingen over windparken die al geplaatst zijn. Het CDA heeft een uitspraak gedaan over een voorkeurslocatie voor toekomstige windmolenparken op land.

Bij interruptie vraagt de heer **Papineau Salm** (PvdA) mevrouw De Meij de tekst van de motie goed te lezen. Het gaat over toekomstige ontwikkelingen.

De heer **Annaert** (VVD) sluit zich aan bij de woorden van de heer Heijnen. Het is aan Statenleden als de heer Bruggeman en mevrouw De Meij, als zij geluiden opvangen dat er andere beelden ontstaan, om uit te leggen hoe het daadwerkelijk zit.

De heer **Bruggeman** (SP) denkt er over om naar Zwaagdijk te gaan en de bewoners van Zwaagdijk excuses aan te bieden voor het over hun rug aan de orde stellen van deze kwestie. De inwoners worden mogelijk nog bozer en barsten uit in een bulderlach. Waarom gaat dit over de rug van omwonenden? Men is zeer boos op de twee fracties die hier een ander standpunt hebben ingenomen. Deze fracties zijn tot het inzicht gekomen dat windmolens bij voorkeur niet op bedrijventerreinen horen. Willen de fracties van VVD en CDA op zijn minst aan de bewoners vertellen dat het hun spijt dat ze pas nu tot dit inzicht zijn gekomen?

De **voorzitter** wijst de heer Bruggeman erop dat hij woorden verdraait die eerder zijn uitgesproken. De voorzitter wijst hem erop dat hij de motie anders uitlegt dan die is geschreven.

De heer **Heijnen** (CDA) stelt voor dat als de heer Bruggeman naar Zwaagdijk gaat, hij dan ook het eerlijke verhaal vertelt over de motie en dat het in de motie gaat over de toekomst. De heer Bruggeman interpreteert de motie bewust onjuist.

De voorzitter sluit het punt af.

6. Rondvraag portefeuille gedeputeerde Geldhof en terugkoppeling gemeenschappelijke aangelegenheden

De heer **Bruggeman** (SP) verwijst naar de nieuwe regels die door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld voor dorpslinten en zonneparken. Een meerderheid van de commissie bestaande uit de SP, ChristenUnie-SGP, CDA, GroenLinks, VVD en 50PLUS, heeft te kennen gegeven de regels in de ontwerpregeling te vaag te vinden. Per brief van 2 november meldden Gedeputeerde Staten dat de regeling definitief is vastgesteld. Nu blijkt dat de suggesties vanuit de commissie niet zijn meegenomen. Wat heeft Gedeputeerde Staten bewogen om de suggesties van de meerderheid van de commissie te negeren?

Gedeputeerde **Geldhof** legt uit dat de uitvoeringsregeling en de aanpassing daarvan een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten is. Toch hechtten Gedeputeerde Staten eraan om Provinciale Staten mee te nemen in het voorstel en om advies te vragen. In de wijziging stond het toevoegen van het specifieke begrip ‘lintbebouwing’ met de bijbehorende definitie centraal. Een aantal fracties meende dat de definitie mogelijk te vaag is. De gedeputeerde heeft daarop geantwoord en toegelicht dat het juist de bedoeling was om het begrip niet dicht te timmeren. Daardoor kan maatwerk worden geleverd. Het is aan de lokale politiek om binnen de kaders tot uitwerking en realisering van draagvlak onder bewoners te komen. Na die duiding, die de gedeputeerde eraan heeft gegeven, zijn

in de commissievergadering geen nieuwe opmerkingen geplaatst. De gedeputeerde heeft daarop gemeend dat het op deze manier handhaven van de definitie de juiste is. Op die manier is het dan ook gepubliceerd.

965 **7. Sluiting**
De **voorzitter** sluit de vergadering om 21.28 uur.

Provincie Noord-Holland

Agenda Ruimte & Wonen

Datum	04-12-2017
Tijd	18:15 - 20:50
Locatie	Wilhelmina van Pruisenzaal
Voorzitter	Rina van Rooij
Omschrijving	Van 17.00 tot 17.30 uur is het interview van Debat.nl met de leden van de commissie R&W i.v.m. de evaluatie van de Agendacommissie (besloten; alleen voor de leden van de commissie R&W; in zaal 1.5 nieuwe vleugel, Dreef 3). U wordt uitdrukkelijk verzocht hierbij aanwezig te zijn. Alle genoemde tijden bij de afzonderlijke agendapunten zijn richttijden. Indien er geen, of een beperkt aantal aanmeldingen zijn voor het inloophalfuur zullen de agendapunten vanaf punt 4 ca. 30 minuten eerder beginnen.

Kenmerk	Omschrijving
0	**17.00 - 17.30 uur Interview met commissieleden voor evaluatie Agendacommissie en werkwijze commissies (besloten; alleen voor commissieleden; in zaal 1.5 nieuwe vleugel Dreef 3)**
1 18:15	**Opening en mededelingen**
2 18:20	**Vaststellen Agenda, verslag vorige vergadering, Strategische Statenagenda, Moties en toezeggingen**
3 18:25	**Inloophalfuur**
4 18:55	**Rondvraag Van der Hoek en terugkoppeling gemeenschappelijke aangelegenheden**
5	**B-agenda Ruimte (ter bespreking)**
5.a 19:05	**Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept Strandzonering (met uitnodiging commissie NLWM)** De commisie wordt gevraagd het concept Toekomstperspectief Kust 2040 en de concept Strandzonering opiniërend te bespreken en aan te geven of de commissie van mening is dat de voorliggende stukken voorzien in een goede balans tussen recreatieve bebouwing en natuur. Na de bespreking in de commissie R&W zal de uitkomst samen met de

uitkomsten van de besprekingen van de stukken in de betrokken raden en achterbannen worden verzameld en worden besproken in een Bestuurlijk Overleg tussen de betrokken organisaties eind december 2017. Naar verwachting worden vervolgens de stukken opgemaakt en ter besluitvorming aangeboden aan de raden en Staten.

5.b **Ruimte/Duurzame energie: brief GS aan PS, beantwoording brief Progressief West Friesland inzake verzoek besluit Windpark Westfrisia**
20:05

Op verzoek van dhr. Bruggeman (SP) verplaatst van de C-agenda (ter kennisname) naar de B-agenda (ter bespreking).
De motivering voor dit verzoek:
Het antwoord van gedeputeerde staten d.d. 16 november 2017 is erg summier. Het heroverwegen van het windmolenbeleid is in de vergaderingen van provinciale staten van 9 oktober en 13 november 2017 eveneens slechts summier ter sprake geweest, naar aanleiding van de ingediende motie 75 (Motie Duurzaam landschappelijk Noord-Holland; ingetrokken).
De fractie van de SP acht het daarom wenselijk en noodzakelijk dat de leden van de commissie R&W in de gelegenheid worden gesteld hieromtrent nader met elkaar van gedachten te wisselen, nu gedeputeerde staten de brief hebben beantwoord op 16 november en op 13 november motie 75 is ingetrokken.

6 **Rondvraag Geldhof en terugkoppeling gemeenschappelijke aangelegenheden**
20:35

7 **Sluiting**
20:45

8 **C-agenda Ruimte (ter kennisname)**
8.a **Brief GS aan PS: overzicht grondgebonden opstellingen voor zonne-energie Noord-Holland**
8.b **Heel PS: maandelijkse MRA Raads- en Statenledenbericht, editie 7 (C-agenda alle commissies)**
8.c **Ruimte/Duurzame energie: brief GS aan PS: Voornemen verlenen ontheffing voor de plaatsing kleine windmolen in de Rijp gemeente Alkmaar (ook op C-agenda EEB 27-11-2017)**
8.d **Ruimte/Mobiliteit: e-mail dhr. Mark, bezwaarschrift ondernemers Stationsgebied Heerhugowaard versus de gemeente Heerhugowaard (ook op C-agenda M&F 27-11-2017)**
8.e **Ruimte/Mobiliteit: e-mail dhr. Mark, Stationsgebied Heerhugowaard (ook op C-agenda M&F 27-11-2017)**
8.f **Ruimte/Duurzame energie: brief GS aan PS, Wijziging uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne energie t.a.v. dorpslinten en stimuleringsgebieden (ook op C-agenda EEB 27-11-2017)**
8.g **Ruimte: e-mail Kennemerland Beheer, Zienswijze Kennemerland Beheer ontwerp Omgevingsvisie Hillegom**

8.h	Ruimte: brief GS aan PS, UNESCO nominatie Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam
8.i	Ruimte/Mobiliteit: e-mail dhr. Ligthart, Stationsgebied Heerhugowaard en tunnelbouw,aanpassing wegen, opmerkingen n.a.v. commissievergadering SO (ook op C-agenda M&F 27-11-2017)
8.j	Ruimte/Mobiliteit: e-mail dhr. Ligthart, opmerkingen ondernemers inzake tunnelbouw-aanpassing wegen in stationsgebied Heerhugowaard (ook op C-agenda M&F 27-11-2017)
8.k	Ruimte/Economie: Brief GS inz. Uitvoeringsprogramma Ruimtelijke Economische Ontwikkelingsstrategie (C-agenda R&W 4-12-2017 en c-agenda EEB 27-11-2017)
9	C-agenda Algemeen (ter kennisname)
9.a	Laatste begrotingswijziging 2017 (ook op A-agenda M&F 27-11-2017 en C-agenda's NLWM 4-12-2017 en EEB 27-11-2017)
10	C-agenda Wonen (ter kennisname)
10.a	Wonen: brief GS aan PS, Monitor woningbouw 2017
10.b	Wonen: brief GS aan PS, onderzoeken plancapaciteit woningbouw

Conceptverslag

Commissie Ruimte, Wonen en Water

Datum commissievergadering	:	19 oktober 2017
Plv. Commissievoorzitter	:	Dhr. A.J.C. de Wit
Commissiegriffier	:	Dhr. K. Mellema
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 39 24/mellemak@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter		dhr. A.J.C. de Wit
Commissiegriffier		dhr. K. Mellema
Leden van de commissie	VVD	dhr. P.P.J. Slettenhaar, mw. E.A.S. Rommel, dhr. J. Kramer
	D66	mw. A.J.C.E. Strens, dhr. J.H. Rook, dhr. H. W. Struben
	PvdA	dhr. N. Papineau Salm, dhr. L.Hj. Voskuil
	SP	dhr. J.M. Bruggeman, mw. J.M.E. de Groot
	CDA	mw. J.G. Haagsma, dhr. D.G. Heijnen
	GroenLinks	mw. R.P.M. Kocken, dhr. F.J. Kramer
	PvdD	mw. L.D. Vermaas, mw. J. Visser
	ONH	dhr. J.H. Leever
	50PLUS	mw. O.A.C. de Meij
	CU/SGP	dhr. M.C.A. Klein
Gedeputeerde		mw. J. Geldhof, dhr. J van der Hoek
Notulist		Verslagbureau Moneypenny/mw. M. Hendriksen
Afwezig met bericht		dhr. M.S. Ludriks (PVV)

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Vaststellen Agenda, verslag vorige vergadering, StrA, Moties en Toezeggingen, C-agenda
3. Inloophalfuur
4. A-agenda Algemeen
   a. Begroting 2018, Memorie van Antwoord en Audit Opvolging per 1 september 2017
   a.1 Brief GS. inz. midterm review (MIR) van uitvoeringsprogramma bij het coalitieakkoord Ruimte voor Groei en de second opinion op de MTR
5. A-agenda Ruimte
   a. Voordracht Middelen OV-knooppunten
   b. Voordracht definitief verklaring van geen bedenkingen (vvgb) Windmolenpark Havenwind
6. A-agenda Water
   a. Voordracht Ontwerp verklaring van geen bedenkingen (vvgb) bij omgevingsvergunning Project versterking Markermeerdijken
7. B-agenda Ruimte
   a. Ruimte/Duurzame energie: brief GS aan PS, ontwerpbesluit wijziging Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie t.a.v. dorpslinten
8. B-agenda Water
   a. Water/Natuur/Recreatie: brief aan PS: Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen
9. Rondvraag Van der Hoek en terugkoppeling gemeenschappelijke aangelegenheden
10. Rondvraag Geldhof en terugkoppeling gemeenschappelijke aangelegenheden
11. Sluiting

1. Opening en mededelingen
De voorzitter opent de vergadering en heet de insprekers en andere belangstellenden, de commissieleden en de gedeputeerden welkom. De vergadering wordt live uitgezonden en hij verzoekt hiermee rekening te houden.
- Er is een bericht van verhindering gekomen van de heer Ludriks (PVV).
- Gedeputeerde Loggen is afwezig en wordt vervangen door gedeputeerde Van der Hoek.
- De Agendacommissie gaat dit najaar evalueren. De evaluatie "De Staten aan het stuur" omvat de werking van de Agendacommissie, het BOB-model en de bijbehorende toolbox en betreft het functioneren van de commissies. De evaluatie bestaat uit twee stappen: een digitale enquête en n.a.v. de resultaten van de enquête een serie interviews, waaronder een met de commissie RWW. De voorzitter verzoekt iedereen mee te werken aan de enquête die vandaag in de mailbox is ontvangen en bedankt iedereen alvast voor het invullen.

2. Vaststellen Agenda, verslag vorige vergadering, StrA, Moties en Toezeggingen, C-agenda
Vaststellen agenda
Er zijn geen rondvragen aangekondigd.
Agendapunt 8.a Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen is verschoven naar de vergadering van 4 december 2017.

De agenda wordt vastgesteld.

Verslag commissievergadering 18 september 2017 en technische briefing 21 september 2017
De verslagen worden vastgesteld.

Strategische Statenagenda
Er zijn geen vragen of opmerkingen.

Lijst met moties
De commissie neemt kennis van de lijst met moties.

Lijst met toezeggingen
De commissie neemt kennis van de lijst met toezeggingen.

C-agenda
De commissie stemt in met de beantwoording en doorzetting naar GS van de ingekomen brief 13m. conform het voorstel van de griffie.

3. Inloophalfuur
Mevrouw **Kok** spreekt in over de Bonte Belevenis. Zij vertelt dat rond 2010 de gemeente Zaanstad voor de nieuwbouwwijk Saendelft een kinderboerderij wilde realiseren. In 2012 is de inspreekster naar de gemeente gegaan met plannen voor een zelfredzame kinderboerderij met theehuis, die enthousiast werden ontvangen. In 2013 is zij overgegaan tot het kopen van een perceel dat binnen het huidige bestemmingsplan Saendelft lag, dat dateert uit 1998, bestemming recreatie/volkstuinen heeft. Dit leek een goed uitgangspunt. In 2013 heeft de inspreker een omgevingsvergunning aangevraagd voor de kinderboerderij en een theehuis. De gemeente heeft toen geadviseerd de aanvraag in te trekken en in vooroverleg te gaan vanwege de complexiteit van de aanvraag en het nog te realiseren nieuwe bestemmingsplan waarin de plannen van de inspreekster met 95% zekerheid zouden worden meegenomen. Na drie jaar zat men nog steeds in vooroverleg tot de inspreekster eind 2016 een eindbrief ontving; de gemeente stond nog steeds positief ten opzichte van de plannen, maar raadde aan te wachten op het nieuwe bestemmingsplan.
De afgelopen drieënhalf jaar heeft de Bonte Belevenis bewezen een maatschappelijk initiatief te zijn waar iedereen welkom is en waar voorzien wordt in een dagbesteding voor verstandelijk beperkten, opvang van kinderen in crisis en het verzorgen van maatschappelijke stageplekken. Het initiatief won in 2016 de prijs voor beste elevator pitch van de Rabobank. De inspreekster wilde dit geld aanwenden om een natuurlijke speelweide aanleggen. De gemeente heeft hiervan gezegd dat dit niet kon omdat er een vergunning nodig is. Via een gedoogbeschikking kon de speelweide echter gerealiseerd worden.
Begin 2017 kwam naar voren dat naast de gemeente ook de provincie zeggenschap heeft over het gebied. Volgens de provincie zit men in een weidevogelgebied en past een kinderboerderij daar niet in. De inspreekster merkt op dat er in de afgelopen 40 jaar geen weidevogeltelling heeft

plaatsgevonden. Het gebied dat ligt tussen industrieterrein Forbo en nieuwbouwwijk Saendelft leent zich volgens weidevogelinspecteurs daar ook niet voor.
De inspreekster nodigt de commissie uit om het project te komen bekijken. Zij vraagt de provincie om het perceel, dat altijd bestemd is geweest als volkstuinen/recreatie, te herbestemmen zodat niets in de weg staat om een vergunning te krijgen.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of de inspreekster kan beschrijven hoe het gebied eruit ziet qua bebouwing en omgeving.

Mevrouw **Kok** antwoordt dat de omgeving bestaat uit een dijk, huizen, een paardenfokkerij en veel bomen en riet. Het is geen plek waar weidevogels broeden, want er zijn vossen, zwaluwen en vleermuizen op het terrein. Vandaag heeft zij een verslag gekregen van een weidevogelinspecteur die beaamt dat het geen weidevogelgebied is en dat er in zeker 50 jaar geen weidevogeltelling heeft plaatsgevonden.

De heer **Klein** (CU-SGP) vraagt wat precies het probleem met de vergunning is.

Mevrouw **Kok** licht toe dat het bestemmingsplan wordt herzien. De gemeente vindt dat de kinderboerderij niet past in de huidige bestemming volkstuinen/recreatie en daarom heeft die de inspreekster aangeraden om te wachten op het nieuwe bestemmingsplan. Zij heeft geen idee hoe lang dat gaat duren. De kinderboerderij wordt gedoogd, maar dat houdt in dat er niet goed voor zieke dieren kan worden gezorgd omdat er geen extra hekken of stallen geplaatst mogen worden.

De heer **Kramer** (GroenLinks) vraagt wat de bestemming in het nieuwe bestemmingsplan wordt.

Mevrouw **Kok** weet dit niet. Er ligt geen voorontwerp.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vraagt wat aan de afgelopen drie jaar voorafgegaan is. Zij neemt aan dat toen de grond werd gekocht, gevraagd is wat de bestemming was; heeft de gemeente naast het vooroverleg geadviseerd om de grond te kopen of toegezegd te gedogen?

Mevrouw **Kok** licht toe dat men in overleg met de gemeente op zoek is gegaan naar een stuk grond omdat zonder grond geen vergunningsaanvraag gedaan kon worden. Het is een kip-eiverhaal; omdat de grond de bestemming recreatie/volkstuinen had en de gemeente positief was over de plannen leek het een goed stuk grond om aan te schaffen.

De heer **Voskuil** (PvdA) vraagt of de kinderboerderij of de nieuwe speelweide strijdig is met het weidevogelleefgebied.

Mevrouw **Kok** antwoordt dat het gaat om de hele kinderboerderij.

Mevrouw **Strens** (D66) vraagt of de inspreekster al contact heeft gehad met de provincie over bijvoorbeeld de gegevens over de weidevogels of dat de gemeente dit heeft gedaan.

Mevrouw **Kok** antwoordt dat de gemeente heeft aangegeven dat de eerste gesprekken met de provincie op ambtelijk niveau worden gevoerd en pas op bestuurlijk niveau als de gesprekken tot niets zouden leiden. Zij meent dat de gesprekken al zijn gevoerd.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vraagt of de gemeente tussentijds iets op papier heeft gezet waaruit blijkt dat zij akkoord ging met de plannen.

Mevrouw **Kok** zegt dat men vanaf 2013 drie jaar lang telefonische, via e-mail en op het stadhuis heeft overlegd.

De heer **Rol** spreekt in inhakend op de Omgevingsvisie 2050 en de toekomst van Laag Holland. Ongeveer 40 huiseigenaren in Markenbinnen maken zich zorgen over de gevolgen van waterpeilverlagingen voor funderingen van woningen, monumenten en het fort van de Stelling van Amsterdam. Hij behoort tot die huiseigenaren/bewoners. Na waterpeilverlagingen volgen bodemdalingen wegens het inklinken van veen, een onomkeerbaar proces. Hij vraagt zich af wie de rekening gaat betalen als onverhoopt schade aan funderingen ontstaat.
In 1991 is een convenant afgesloten om het waterpeil en de ruimtelijke ontwikkelingen in de Markerpolder in goede banen te leiden. Dat convenant kwam tot stand dankzij de medewerking en

bemiddeling van de toenmalige gedeputeerde. De dijkgraaf, de burgemeester, agrariërs, bewoners en de provincie zijn daarmee akkoord gegaan. Sinds een aantal jaren komt echter het hoogheemraadschap dit convenant niet meer na en staat het niet open voor een inhoudelijk gesprek. In het Provinciaal Kwaliteitsbeeld 2050 wordt het veenweidelandschap van de Markerpolder van hoge waarde geacht. De Markerpolder maakt deel uit van de Stelling van Amsterdam, Laag Holland en weidevogelkerngebieden. Het ligt voor de hand dat ruimere bufferzones met een passend waterpeil mogelijk zijn rond het dorp en het fort. Het gebied komt ook in aanmerking voor agrarisch natuurbeheer. Ook is recreatie belangrijk voor de kwaliteit van de woon- en werkomgeving. De inspreker vraagt om de bewoners een vrije doorvaart op grote waterlopen te gunnen, zodat de polder toegankelijk blijft voor bootjes, kano's, schaatsers en vissers. Daartoe moet de clandestiene dam worden verwijderd.
In opdracht van de provincie wordt in de komende jaren groot onderhoud uitgevoerd aan de N246 tussen Wormerveer en West-Grafdijk. De inspreker vindt de tijd daarom rijp om in de Markerpolder de bakens te verzetten en het convenant nieuw leven in te blazen. Hij verzoekt de provincie medewerking te verlenen om een gebiedsgerichte aanpak in de Markerpolder tot stand te brengen. Een aantal huiseigenaren heeft een aantal jaar geleden onderzoek laten doen naar de bodem en de stand van het water en grondwater. Als de commissie in Markenbinnen wil komen kijken en meer over dat onderzoek wil weten, is zij van harte welkom.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vraagt wat de inspreker van de provincie verwacht.

De heer **Rol** antwoordt dat de provincie op verschillende manieren bij dit gebied betrokken is, als toezichthouder van het waterschap, de Stelling van Amsterdam, het weidevogelbeheer e.d. De provincie geeft in de Omgevingsvisie aan dat een aantal waarden van het gebied van bijzonder belang zijn. De inspreker stelt vast dat die waarden om zeep geholpen worden als de waterpeilverlagingen doorgaan. Daarbij zijn in de Markerpolder meer dan 80% van de opbrengsten van het waterschap afkomstig van huiseigenaren. De inspreker vindt het vreemd dat het waterschap met een of twee agrariërs overlegt en dat huiseigenaren er voor spek en bonen bij zitten. Men is wel bezig met gesprekken met het waterschap en de gemeente.

De heer **Rook** (D66) vraagt over wat voor fundering de inspreker spreekt.

De heer **Rol** zegt dat bijna de helft van de ongeveer 100 huizen in Markenbinnen vooroorlogs is, zonder betonopzetters. Vooral de groep eigenaren van de huizen met funderingen van voor 1930 zijn ongerust.

Mevrouw **Vermaas** (PvdD) vraagt waarom het waterpeil verlaagd gaat worden.

De heer **Rol** antwoordt dat het gebied 100 ha. is en dat het waterpeil achterin de polder een meter lager is dan het peilvak in Markenbinnen. Op verzoek van een of twee agrariërs wil men het waterpeil verder omlaag brengen, ook dichterbij het dorp. De redenering is dat men dan met zwaardere machines op het land kan. Dit betekent dat er dichterbij het dorp peilverschillen ontstaan van 1,5 meter met alle gevolgen van dien.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vraagt of er met het hoogheemraadschap is gesproken over planschade als gevolg van de aantasting van de fundering.

De heer **Rol** zegt dat het waterschap zich op de oppervlakte houdt. De reactie is dat de inspreker niet belanghebbend is en dat men er niet aan toekomt om inhoudelijk op de klachten in te gaan. Aantasting van fundering valt vaak pas te zien na 10, 20 jaar en het is dan lastig om de schade te verhalen. De huiseigenaren hebben het waterschap drie voorstellen gedaan; of een ruimere buffer, of onherroepelijke garantie van het waterschap of een nazorgfonds waarin partijen die belang hebben bij waterpeilverlaging een storting doen.

De heer **Halewijn** spreekt in over de Markerpolder. De provincie heeft cultuur en historie hoog in haar vaandel en doet er veel aan om die te behouden en te versterken voor duinen, veenweiden, stolpen, kerken, lintdorpen en weidevogels. Daarnaast heeft de provincie een wettelijke taak om bijvoorbeeld archeologische vindplaatsen in de bodem te beschermen en is zij verantwoordelijk voor o.a. het behoud van de Stelling van Amsterdam. De Markerpolder is een weidevogelleefgebied, een veenweidegebied, een van de oudste polders en er ligt een fort en een batterij. De hoofdverdedigingslijn van de Stelling van Amsterdam is de grens tussen de polder en het daarnaast gelegen Starnmeer. Er zijn negen stolpen, het kerkje van Markenbinnen is rijksmonument, er is een

gebied aangemerkt met middelgrote trefkans voor archeologie en er is een beschermde hoogstamboomgaard. Markenbinnen en de kwetsbare Markerpolder zouden dus de hoogste bescherming moeten genieten.
Vorig jaar heeft de inspreker geconstateerd dat er een duiker was verwijderd uit een dam en dat hierdoor de toegang tot de Markerpolder geblokkeerd is. Het HHNK (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier) vertelde dat er een vergunning was verleend aan een agrariër en dat de bezwaarperiode al was verstreken. Ook zijn dammen geplaatst voor een peilverlaging terwijl de provincie in de PRV peilverlaging verbiedt in weidevogelgebieden. In het deel van het dorp dat het dichtstbij de verlagingen ligt, staan de oudste woningen op houten palen die hierdoor ernstig in gevaar komen. Er zijn rapporten van twintig jaar oud die toen al aangaven dat de grondwaterstand niet verlaagd moest worden. Door de dam is vismigratie, varen en schaatsen onmogelijk en worden de cultuurhistorische waarden ernstig geschaad. Daarnaast liggen de infrawerken binnen het in de artikelen 20 t/m 24 van de PRV genoemde verboden gebied t.a.v. de Stelling van Amsterdam.
Het HHNK adviseerde de inspreker ondanks de verstreken bezwaarperiode alsnog bezwaar te maken. De inspreker heeft handtekeningen opgehaald in het oude gedeelte van het dorp en alle huiseigenaren op een na hebben getekend. Na een halfjaar heeft de inspreker van het HHNK te horen gekregen dat omwille van de tijdigheid het bezwaar niet ontvankelijk was. Op de inhoudelijke kant van het bezwaar werd niet ingegaan. De bewoners voelden zich hierdoor flink geschoffeerd. Het HHNK had aan de aanvrager gemeld dat die zelf moest nagaan of er nog verdere vergunningen vereist waren. Dit is inderdaad het geval, maar de aanvrager heeft dit niet gedaan. Hierdoor werd bekendmaking via de media omzeild. Ook heeft het HHNK de uitvoering niet getoetst.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt waarom het hoogheemraad dit besluit heeft genomen zonder de omgeving te horen.

De heer **Halewijn** zegt dat hij er al een jaar mee bezig is om daar antwoord op te krijgen. Er kon geen bezwaar worden ingediend omdat het besluit niet kenbaar is gemaakt in de lokale media. Er is een gesprek aangegaan en men is bij de adviescommissie langs geweest, maar ondanks dat wordt aangegeven dat de huiseigenaren een punt hebben, is de uitslag dat men niet belanghebbend is. De agrariër wordt gefaciliteerd, heeft de inspreker als antwoord gekregen.

4. A-agenda Algemeen
a. Begroting 2018, Memorie van Antwoord en Audit Opvolging per 1 september 2017
a.1. Brief GS inz. Midterm Review (MIR) van het uitvoeringsprogramma bij het coalitieakkoord Ruimte voor Groei en de second opinion op de MTR
De **voorzitter** licht toe dat de commissie wordt gevraagd de onderdelen van de Programmabegroting en Memorie van Antwoord te bespreken waarvoor de commissie verantwoordelijk is. Tevens kunnen over de Auditopvolging opmerkingen gemaakt en vragen gesteld worden. De Midterm Review kunnen PS ook betrekken bij de behandeling.

EERSTE TERMIJN
Mevrouw **De Groot** (SP) merkt op dat de vragen van haar mede-Statenleden op een goede wijze zijn beantwoord. Zij heeft weinig opmerkingen, maar vindt het fijn dat de commissie het nog over de Stelling van Amsterdam kan hebben. Op zaterdag 7 oktober heeft ICOMOS (International Council on Monument and Sites) de Stelling bezocht op de plek waar de verbindingsweg A8-A9 moet komen. Zij vraagt wanneer GS uitsluitsel van ICOMOS krijgt. Dit lijkt mevrouw De Groot een interessante vraag voor de begroting en latere begrotingen.

De heer **Klein** (CU-SGP) leest op pagina 52 dat de ecologische waterkwaliteit slecht is. Volgens hem is die zelfs dramatisch. Daarnaast voldoen 23 van de 83 waterlichamen niet. Hij vraagt waar in de begroting reserveringen staan om de dramatische toestand te verbeteren.

Mevrouw **Vermaas** (PvdD) sluit zich aan bij de CU-SGP-fractie. Ook zij maakt zich zorgen over de kwaliteit van het (oppervlakte)water. In de MTR staat dat GS nog steeds de intentie hebben om de doelen op tijd te halen, maar zij mist een concrete vertaalslag naar wat er gedaan gaat worden om dat te realiseren. Mevrouw Vermaas brengt in herinnering dat gedeputeerde Loggen in januari 2016 heeft toegezegd te kijken naar de manier waarop de provincie bij het Rijk kan pleiten voor strengere regels voor mest en landbouwgif, de belangrijkste bron van vervuiling van het oppervlaktewater, als blijkt dat de doelen in gevaar komen. Bij de begrotingshandeling zal haar fractie een voorstel doen om de Kaderrichtlijn Water (KRW) binnen bereik te brengen. In de Omgevingswet staat namelijk opgenomen dat men het bronbeleid moet gaan uitvoeren en het principe van de vervuiler betaalt moet toepassen. Zij vraagt de gedeputeerde toe te lichten hoe GS dit zien.

De heer **Slettenhaar** (VVD) vindt de stukken helder. De prioriteiten worden door zijn fractie ondersteund. In juli jl. is er nieuwe regelgeving gekomen voor huisvesting van statushouders. De heer Slettenhaar vraagt of dit verandering oplevert en of dit punt al is meegenomen in de begroting.

De heer **Struben** (D66) is blij met de begroting. Hij heeft vragen over de klimaatadaptatie en de KRW. Naast het probleem van wateroverlast is er ook sprake van verdroging; op pagina 58 staat dat in 2017 subsidie is verleend en hij hoort graag of de regeling voor de volgende jaren zeker is gesteld. Wat betreft klimaatadaptatie wordt gemeente en provincie gevraagd om een robuuste inrichting. De heer Struben vraagt of er reden is om de gemeenten te helpen bij de stresstest en daarvoor een post op te nemen in de begroting.
De MTR is een mooi programma waarmee men goed op weg is. De heer Struben kijkt uit naar de uitkomsten van het onderzoek naar de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en de warmteplannen. Hij krijgt berichten dat de toegankelijkheid en de inzet van het Duurzaamheidsfonds moeizaam is en wil goed geïnformeerd worden over de manier waarop dat bijgesteld wordt.
Wat betreft wonen is de heer Struben blij met het overzicht van de locaties. Tot zijn tevredenheid blijkt dat er de komende tijd voldoende locaties zijn. Het vraagt veel inzet van de bouw om dit ook werkelijkheid te maken. Ook is hij tevreden over het Beleidsregel wonen en vliegen van het Rijk waardoor de afstemming rond Schiphol in 2018 tot stand kan komen. Zijn fractie kijkt uit naar het resultaat van het project Waterlands Wonen.
In de technische briefing van de PARK is gesproken over pracht- en krachtlandschappen. De heer Struben vindt het advies van de PARK een goed advies dat mogelijkheden geeft voor de verheldering voor de ontwikkeling van gebieden, maar ook voor vereenvoudiging van regimes. Hij vraagt wat er voor nodig is om de bewustwording hierover te stimuleren, ook bij de gemeenten.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) heeft opmerkingen bij de hoofdstukken openbaar bestuur, water en ruimte. Onder de kop openbaar bestuur staat dat in 2018 de samenwerking met de MRA verstevigd moet worden. Hij wil hier graag een toelichting op; willen GS bijvoorbeeld naar een andere vorm van samenwerking? Wat betreft het hoofdstuk water vindt hij het goed dat de stresstest er gaat komen. Hij vraagt zich echter af of het gezien de enorme buien van de afgelopen tijd niet te laat is; hoe lang gaat het duren voor die stresstest er is? In de media verschijnen berichten dat er in de Kop van Noord-Holland te weinig huisvesting is voor arbeiders uit Oost-Europese landen. De heer Papineau Salm vraagt of dit beeld klopt en of de provincie actiever moet optreden.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) merkt op dat uit de Uitvoeringsagenda Economie blijkt dat Noord-Holland slecht scoort op het gebied van woningbouw. Zij vraagt aan GS of er specifieke acties komen. Aan de heer Struben vraagt zij of hij werkelijk denkt dat het de woningbouwproblemen door het overzicht op papier opgelost gaan worden. Zij denkt dat het overzicht een papieren tijger is.

> De heer **Struben** (D66) antwoordt dat hij blij is dat er voldoende locaties zijn, maar dat de vraag of de plannen waargemaakt kunnen worden afhangt van de bouw en de ontwikkelaars. Er is een grote schaarste aan bouwvakkers.

De heer **Heijnen** (CDA) bedankt GS voor de begroting en het beantwoorden van de grote hoeveelheid technische vragen. Het is een helder en goed verhaal met een begroting die op orde is. Veel plannen uit het coalitieakkoord krijgen de benodigde financiering, zoals het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen en het OV-knooppuntenbeleid. Er wordt flink geïnvesteerd in de provincie.
N.a.v. de Oostelijke Vechtplassen vraagt de heer Heijnen naar het antwoord op de technische vragen dat er naast nieuw geld ook 2,4 mln. uit de reserves wordt gehaald. Hij komt dan in totaal op 14,3 mln., maar het is niet helemaal helder of er nog meer is; wat gaat het totale programma Oostelijke Vechtplassen kosten?
Rond wonen vraagt de heer Heijnen naar de status van de onderzoeken voor het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Bouwen. Na de zomer zouden de onderzoeken zijn afgerond. Er staat echter in de begroting dat de reserve nog steeds 5,9 mln. bedraagt. De heer Heijnen vraagt wanneer tot besteding kan worden overgegaan om de druk op de woningmarkt te verlichten.

De heer **Van der Hoek** (ged.) heeft begrepen dat de KRW een strenge richtlijn is waarbij de 'one out, all out'-systematiek geldt; als één ding niet klopt, klopt het helemaal niet. Daarnaast is er weinig sturing op de factoren die ten grondslag liggen aan het al dan niet behalen van de doelen, zoals het beperken van nutriënten in het water en mest wat door wetgeving van het Rijk moet worden geregeld. In de Watervisie is afgesproken om in te zetten op het KRW-proof maken van de wateren in

eigen beheer. De provincie doet dat door te werken aan ecologische oevers en het vispasseerbaar maken van de sluizen. Ook wordt samengewerkt met LTO, waterschappen en agrarische natuurverenigingen om de invloed van de landbouw op het oppervlaktewater te verminderen. Pilots vanuit landbouw en agrarisch natuurbeheer worden gestimuleerd. Kortom: binnen de mogelijkheden doet men alles wat men kan doen.
Er werd gevraagd of er geld beschikbaar is voor het bovenstaande. De gedeputeerde antwoordt dat er POP-geld beschikbaar is waarbij cofinanciering van de waterschappen aan de orde is. Wat betreft strengere mestwetgeving ligt er een conceptactieprogramma Nitraatrichtlijn. Vanuit het IPO wordt gekeken of de provincies daar gezamenlijk een zienswijze op gaan indienen.
De vraag over de klimaatadaptatie en de verdroging wordt schriftelijk beantwoord. Hetzelfde geldt voor de vraag over de Oostelijke Vechtplassen. Gedeputeerde Loggen zal antwoorden op de vragen over het bronbeleid en het principe 'de vervuiler betaalt' en het Duurzaamheidsfonds.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) vindt het goed te horen dat verschillende fracties tevreden zijn over de stand van zaken van het uitvoeringsprogramma bij het coalitieakkoord. De provincie ligt goed op koers.
N.a.v. de vraag van de SP over de verbinding A8-A9 is eerder gemeld dat men medio november van ICOMOS verwacht te horen.
Ten aanzien van de Omgevingsvisie en het principe 'de vervuiler betaalt' is een motie ingediend, die van preadvies wordt voorzien. De gedeputeerde stelt voor om dit af te wachten. Hetzelfde geldt voor de vraag wat er nodig is voor de pracht- en krachtlandschappen in relatie tot de Omgevingsvisie en de motie die daarover is ingediend.
De VVD heeft opgemerkt dat de wet t.a.v. de huisvesting van statushouders is veranderd. De gemeenten moeten nog steeds de statushouders huisvesten, maar niet meer met voorrang. Vanuit de controlerende taak van de provincie t.a.v. de gemeenten zal de provincie op de huisvesting toezien.

De heer **Slettenhaar** (VVD) vraagt of de vereenvoudiging iets gaat betekenen voor de begroting.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) antwoordt dat de toezichthoudende rol niet veranderd.

De heer **Slettenhaar** (VVD) zal hierop terugkomen als blijkt dat het anders in elkaar zit.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vraagt hoe de provincie gaat controleren dat statushouders geen voorrang krijgen, als er voor gewone bewoners een wachttijd van gemiddeld twaalf jaar is.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) antwoordt dat de provincie niet controleert in welke volgorde mensen gehuisvest worden, maar of de vergunninghouders binnen de gestelde tijd gehuisvest zijn.
Wat betreft de stresstest lopen er programma's in samenspraak met gemeenten en waterschappen. Er is op dit moment geen extra budget nodig, maar wellicht op termijn wel. Het programma om gemeenten te stimuleren, motiveren en enthousiasmeren om ermee aan de slag te gaan, loopt al vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vraagt wat de rol van de provincie is als de stresstest van een gemeente negatief uitpakt.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) zegt dat is uitgewezen dat de hoeveelheid neerslag die nu valt, pas was verwacht in 2050. De urgentie is dus hoog en elke gemeente realiseert zich dat zij keihard aan de slag moet om te voorkomen dat straten blank komen te staan of dat er te veel hitteoverlast is. Daar wordt hard aan gewerkt. Eerst moet de test uitgevoerd worden zodat men weet wat de omvang van het probleem is. Daarna moet men bekijken welke programma's nodig zijn om verbeteringen aan te brengen.

De heer **Struben** (D66) vraagt of de provincie daar een rol in heeft en of er geld moet worden gereserveerd zodat men volgend jaar niet te laat is.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) antwoordt dat dit om dit moment niet hoeft. Eerst moet de omvang van het probleem duidelijk zijn. Vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie zijn er budgetten vrijgemaakt om hierop maatregelen te kunnen nemen. Alle overheden zijn hiermee aan de slag.
De gedeputeerde vraagt om een toelichting op de vraag over de MRA-positie.

De heer **Papineau Salm** vraagt of GS niet tevreden zijn over de samenwerking en of verstevigen wellicht inhoudt dat men wil fuseren met de MRA.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) verwacht geen fusie. Er is per 1 januari jl. een nieuwe governancestructuur gekomen die inhoudt dat de overlegstructuren zijn veranderd waardoor de provincie opmerkingen over de begroting heeft kunnen meegeven. GS willen de wijze waarop de samenwerking plaatsvindt verder verstevigen en op elkaar afstemmen vanuit de verschillende platforms.
De PvdA-fractie heeft gevraagd hoe het zit met de huisvesting van arbeidsmigranten in de Kop van Noord-Holland. De provincie is hier sinds anderhalf jaar actiever op. GS willen graag dat de gemeenten een onderzoek doen om te bepalen wat de behoefte aan huisvesting is. Omdat dit erg lang duurde, heeft de provincie voorgesteld om dit samen met de gemeenten in kaart te brengen. Dat vindt nu plaats en de gedeputeerde verwacht daarvan eind dit jaar een resultaat.
Naar aanleiding van de opmerking van mevrouw De Meij zegt de gedeputeerde dat het klopt dat de beschikbaarheid van woningen achterblijft en dat daar actie op ondernomen moet worden. De gedeputeerde wijst erop dat de barometer qua welzijn en welvaart goede resultaten liet zien.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vindt dat het wel zo kan zijn dat Noord-Holland een gunstige vestigingsplaats is voor bedrijven, maar dat het niet zo gunstig meer is als men niet voor woningen zorgt.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) is het hiermee eens en zegt dat daarom in de MRA Actieagenda's 1.1 en 1.2 onderzoeken worden gedaan. Er komen drie onderzoeken aan: een van Fakton over de versterkingsacties, een van de STEC Groep over de plancapaciteit en een van de provincie en Bouwend Nederland naar de knelpunten. 9 november a.s. is er een thema-avond waarop de commissie uitgebreid wordt geïnformeerd over de onderzoeken. Ook wordt dan de Planviewer gepresenteerd die laat zien waar tussen nu en 2040 locaties beschikbaar zijn. Na de onderzoeken weet men waar de knelpunten zitten en komt GS voor het eind van het jaar met een voorstel voor de besteding van de gelden.

5. A-agenda Ruimte
a. Voordracht Middelen OV-knooppunten

De **voorzitter** licht toe dat de commissie M&F is uitgenodigd bij dit onderwerp. De commissie wordt gevraagd te adviseren aan PS over de voordracht die wordt behandeld in de PS-vergadering van 6 november 2017.

INSPREKER
Mevrouw **Stam** spreekt in als wethouder van de gemeente Heerhugowaard. Zij is blij met de voordracht Middelen OV-knooppunten; een belangrijke stap om knooppuntenontwikkeling daadwerkelijk in diverse gemeenten, waaronder Heerhugowaard, aan te jagen. Het is goed dat de provincie daarbij niet alleen regisseert, maar ook faciliteert en investeert. De gemeente wordt daarmee gestimuleerd om alles op alles te zetten om ambitieuze plannen tot uitvoering te brengen en daarbij gemeentelijke en provinciale doelstellingen te vervullen.
De inspreekster zegt dat er een goede ambtelijke samenwerking tussen provincie, gemeente, ProRail en NS is die al tot veel heeft geleid. De gemeente merkt dat de aanpak van het OV-knooppunt veel ontwikkelingen stimuleert; er liggen nu al concrete plannen van investeerders voor woningbouw, voorzieningen en aanpak van de buitenruimte. De gemeente Heerhugowaard ziet het grote belang en gaat fors investeren. Het college van B&W heeft besloten tot de aanpak van de Zuidtangent waardoor het knooppunt goed wordt ontsloten en de deelgebieden van het stationsgebied met elkaar in verbinding komen.
De inspreekster meent dat de barrières van de Zuidtangent en de spoorse doorsnijding integraal opgelost dienen te worden en dat dit een voorwaarde is om het OV-knooppunt echt te laten werken. De totale kosten hiervoor bedragen 24 mln. euro. De gemeente neemt het spoor voor haar rekening door middel van een spooronderdoorgang. Hiervoor is 18 mln. beschikbaar, zoals expliciet is vermeld in het raadsvoorstel dat naar de gemeenteraad is gestuurd voor besluitvorming in november 2017. De inspreker constateert echter een discrepantie met de bedragen in de voordracht en maakt zich daarover zorgen. Zij vraagt de commissie om dit gedeelte van de bijlage niet eerder vast te stellen dan dat in gesprek tussen de gemeente en de provincie helder is gemaakt hoe tot afspraken kan worden gekomen. Het moet voor PS duidelijk zijn hoe de bijdrage gaat renderen en hoe deze beantwoordt aan de doelstellingen en ontwikkelingen. Voor de gemeenteraad moet het helder zijn hoe de votering van 24 mln. met de provinciale bijdrage tot stand komt. Anders kan de gemeente niet met de ontwikkeling van het knooppunt starten. De inspreker hoopt dat het laatste zetje van de provincie uitmondt in een optimaal functionerend knooppunt.

VRAGEN VANUIT DE COMMISSIE
De heer **Struben** (D66) constateert dat er een verschil zit tussen het raadsvoorstel en wat bij PS voorligt. Iin de voordracht wordt gesteld dat het totaalbedrag 40 mln. is en dat daar 16 mln. tekort op is. Uit het raadsvoorstel blijkt niet of het spoor gedekt wordt uit de 18,6 mln.

Mevrouw **Stam** antwoordt dat de spooronderdoorgang volledig wordt gedekt door de 18,6 mln.

De heer **Bruggeman** (SP) heeft uit de toelichting van de provincie begrepen dat zij niet wil meebetalen aan spoorse doorsnijdingen, dus ook niet aan de tunnel, en dat de gemeente zich hierbij neerlegt. Hij vraagt of er sprake is van heen en weerschuiven van het budget waardoor de provincie aan de lat zal staan voor uitgaven die eigenlijk thuishoren bij de gemeente Heerhugowaard.

Mevrouw **Stam** zegt dat haar niet duidelijk is waar het bedrag van 40 mln. vandaan komt. Zij wil deze onduidelijkheid graag met de provincie bespreken. In het voorstel wordt gesproken over 24 mln. waarvan de gemeente 15 mln. gespaard heeft en 3,6 mln. van het Rijk afkomstig is. Hierdoor kan de gemeente de volledige tunnelbak betalen. De overige 6 mln. zijn vooral voor de verbindingen in het stationsgebied en de aanpassing voor fietspaden zodat het knooppunt optimaal bereikbaar wordt.

De heer **Heijnen** (CDA) vraagt of de inspreekster kan toelichten hoe het verschil van 6 mln. is ontstaan. Ook vraagt hij waar het verschil tussen de 40 mln. en de 24 mln., van 16 mln., vandaan komt.

Mevrouw **Stam** geeft aan dat het haar niet duidelijk is hoe de 40 mln. in de stukken terecht is gekomen. Zij weet dat de 16 mln. vooral investeringen in de openbare ruimte betreffen. Zij denkt dat dit vooral gaat om private investeringen die plaatsvinden als het knooppunt is aangepakt, maar zij wil hier graag met de provincie over overleggen.

De heer **Kramer** (VVD) vraagt of GS de 6 mln. al hebben toegezegd en waar het probleem zit als PS de bijlage vaststellen.

Mevrouw **Stam** antwoordt dat er geen toezeggingen van de provincie zijn gedaan. Er is overlegd over de mogelijkheden van dit specifieke project dat niet van de grond komt als de provincie de 6 mln. niet bijdraagt. De inspreekster benadrukt dat het college van B&W de gemeenteraad zal vragen om commitment te tonen. Na het raadsbesluit wil zij graag met de provincie in gesprek over cofinanciering en de voorwaarden hiervoor.

EERSTE TERMIJN
De heer **Bruggeman** (SP) maakt complimenten voor de voordracht. Wijlen gedeputeerde Talsma heeft destijds een enorm dik telefoonboek met mogelijkheden verstrekt waaruit goede keuzes zijn gemaakt. Er staan veel projecten in de voordracht die te maken hebben met het verbeteren en sociaal veiliger maken van de stations en de omgeving. Hij vindt dit toe te juichen en ziet een tegenstelling met de manier waarop de omgeving van het Centraal Station van Amsterdam is ingericht met veel overbodige sokken- en lingeriewinkels.
De heer Bruggeman vraagt naar de zin over de maatregelen bij station Santpoort-Noord "Wanneer er duidelijkheid is …", die niet wordt afgemaakt. Hij hoort graag waarover duidelijkheid moet komen.
Er zijn ook projecten waarbij het accent ligt op de gebiedsontwikkeling rond stations, maar waar dat al langer lastig gaat, zoals bij Beverwijk. Hij is benieuwd of in dit geval de provincie als oliemannetje tussen de gemeenten Beverwijk en Velsen kan functioneren. Wat betreft Zaanstad-Kogerveld merkt hij op dat dit station niet aan de Zaanlijn ligt. Hij is benieuwd waarom het genoemd wordt.
Wat betreft de op infrastructuur gerichte ontwikkelingen buiten het station onderschrijft de heer Bruggeman volledig het standpunt van GS dat investeringen in betere benutting van het openbaar vervoer niet bedoeld zijn om autotunnels in Heerhugowaard e.d. te financieren. De SP wil dit echt niet doen.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vraagt of dit ook het geval is als er ook fietsen doorheengaan.

De heer **Bruggeman** (SP) antwoordt dat dat een ander verhaal is, maar dat dat hier niet het geval is. De aanleiding voor de investeringen is het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) op de Zaanlijn. De deal was destijds dat NS met meer treinen wilde gaan rijden en dat de provincie ervoor zou zorgen dat er meer passagiers komen door ontwikkeling van de knooppunten. De heer

Bruggeman merkt op dat er de laatste maanden problemen zijn met de capaciteit op het spoor waardoor er al 535 treinen opgeheven zijn. Hij wil dat de gedeputeerde aan NS en ProRail vraagt hoe die ervoor zorgen dat het PHS in de toekomst wel gaat werken.
Tot slot geeft de heer Bruggeman het goede voorbeeld van station Koog aan de Zaan waar op het perron een Indiaas afhaalrestaurant zit. Hij vindt dit een geweldig voorbeeld van het leefbaarder en sociaal veiliger maken van de omgeving. De eigenaar verdient wat hem betreft de gouden medaille van het OV-knooppuntenbeleid. Hij komt nog een keer met het initiatiefplan om de firma Smullers op alle stations in Nederland te verbieden, gezien de vieze patat die men verkoopt.

De heer **Heijnen** (CDA) merkt op dat de invulling van het OV-knooppuntenbeleid een lange adem kent. Met de stijgende woningbouwbehoefte in de provincie wordt het programma steeds belangrijker. Het reizen tussen stations kan in Nederland soms voelen als een hele onderneming mede omdat stations niet op orde zijn of ver weg liggen. Beter OV kan de verbindingen tussen steden en dorpen en werken en wonen versterken; een mooie rol voor de provincie als regisseur waarbij zij dienstbaar kan zijn. De CDA-fractie ondersteunt daarom van harte de inzet.
OV-knooppunten werken alleen als het OV op orde is. Er zijn bijvoorbeeld signalen over te volle en te weinig treinen op de Kennemerlijn. De heer Heijnen vraagt zich af wat er van de inspanningen voor de stations overblijft als NS en ProRail zich onvoldoende inzetten en vraagt of GS hierover gesprekken voeren; is dit voor de Kennemerlijn gebeurd en hoe zit het met andere projecten?
De heer Heijnen mist in het stuk de corridor Amsterdam-Hoorn, terwijl die in de inleiding als kansrijk wordt omschreven. Ook de belangenvereniging van de West-Friese bedrijven vraagt om een impuls en spreekt al over een doorgetrokken Noord-Zuidlijn. Hij vraagt of deze corridor kan worden toegevoegd of dat GS dit kunnen aanjagen.
Er is blijkbaar een misverstand over de bedragen en de wijze waarop Heerhugowaard en de provincie samenwerken. Het lijkt de heer Heijnen goed dat de partijen om tafel gaan en dat PS dat stukje van de bijlage nog niet in detail vaststellen als het gesprek tussen gemeente en provincie nog loopt.

De heer **Kramer** (VVD) is blij met de inspraak; hij hoopt duidelijk te krijgen wat de selectiecriteria zijn voor het toedelen van de subsidies. Uit het stuk begrijpt hij dat het toekennen en de toetsing daarvan een grijs gebied is. Hij krijgt graag een nadere duiding.
Er zijn twee concrete voorstellen voor Zaanstad en Heerhugowaard, maar bij de andere OV-knooppunten worden geen bedragen genoemd. De heer Kramer vraagt of hiervan een financiële doorrekening is en hoe men anders aan het voorgestelde bedrag komt.
Het OV-knooppuntenbeleid heeft ook als doel om meer woningen te realiseren, maar de heer Kramer ziet ook knooppunten die alleen de recreatieve waarde onderstrepen, zoals Santpoort-Noord. Hij vraagt of dit de bedoeling is geweest.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) is blij met uitwerking van het voorstel dat een initiatief van wijlen gedeputeerde Talsma is geweest. Hij maakt complimenten aan de gemeenten en GS. Het vindt het heel positief dat dit samen met gemeenten is gedaan. Het voorstel biedt mogelijkheden om buiten de MRA meer woningen te bouwen.
Het doortrekken van de lijn naar Hoorn lijkt de heer Papineau Salm een goed idee; Obdam is bijvoorbeeld een uitstekende plek voor meer woningen. Hij is benieuwd waarom dat niet meegenomen is als mogelijke locatie.
Het punt van de cofinanciering is prima; de heer Papineau Salm wil niet te veel in detail meekijken, maar kaders meegeven. Hij roept op om goed op de participatie met bewoners te letten, want op sommige plekken, zoals in Heerhugowaard, vinden ingrijpende veranderingen plaats.
Volgens de heer Papineau Salm is ProRail helemaal niet geïnteresseerd in de Kennemerlijn. Hij wil graag een toelichting op de gesprekken tussen GS en de gemeenten langs de Kennemerlijn. Wat in het voorstel staat, staat haaks op wat hij weet, maar hij vindt het heel belangrijk dat de lijn er is, ook voor recreatie zoals bij Santpoort-Noord.

De heer **Kramer** (VVD) vraagt waarom naar dat laatste subsidie moet gaan.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) stelt dat recreatie ook een van de doelstellingen van de provincie is.
De heer Papineau Salm roept de gemeente Heerhugowaard en de provincie op om om tafel te gaan en de kwestie uit te spreken voor de volgende PS-vergadering.

De heer **Kramer** (GroenLinks) is blij met de nota. Hij weet niet welk standpunt de GroenLinks-fractie destijds heeft ingenomen, maar denkt dat men er niet aan ontkomt om knooppuntontwikkeling te gebruiken om een deel van de problematiek van het tekort aan woningen op te vangen.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vraagt of het klopt dat hij enige tegenzin bespeurt.

De heer **Kramer** (GroenLinks) zegt dat dit niet het geval is; hij wilde open zijn over het feit dat de continuïteit in de fractie er niet op voorhand is en een slag om de arm houden.
De heer Kramer merkt op dat de ontwikkeling rond de stations booming business is. Er komen vaak grote ontwikkelaars op af die een stevige poot in het project weten te verwerven. Het gaat om gevoelige projecten en als de provincie voor een behoorlijk bedrag gaat investeren, moet de provincie gebruikmaken van de mogelijkheden als regisseur en coördinator om ervoor te zorgen dat de projecten op een goede wijze verlopen. Hij doelt daarbij ook op het borgen van de kwaliteit. Dit is een kwestie van overleg tussen provincie en betrokken gemeenten, maar hij wil er niet te terughoudend in zijn omdat de provincie in tegenstelling tot sommige gemeenten veel deskundigheid in huis heeft. De heer Kramer denkt daarbij aan de programmatische vereisten aan de woningbouw, bijvoorbeeld 40% sociale woningbouw, 40% woningbouw voor middengroepen en 20% duur zoals in Amsterdam wordt gehanteerd. Dit lijkt hem een goed kwaliteitsbeginsel. Ook denkt hij aan de stedenbouw en de architectuur waaraan ook ondersteuning kan worden verleend.
Rond grote bouwontwikkelingen ontstaan vaak fantasieloze shoppingmalls. De heer Kramer wil dit niet laten gebeuren; er zijn er te veel van in Nederland waardoor men soms niet eens weet waar men is.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vraagt of er ook invloed kan worden uitgeoefend op de huren van die fantasieloze winkels.

De heer **Kramer** (GroenLinks) zegt daarop nog terug te komen.
Ook in de branchering kan men maatregelen treffen om te voorkomen dat er allemaal dezelfde ketens worden gevestigd. Men kan afspraken maken over de omvang van de ruimtes; als er te veel grote ruimtes zijn, komen de ketens daarop af. Als ruimtes niet mogen worden samengevoegd, trekt men kleinere ondernemers aan.

Mevrouw **Visser** (PvdD) heeft een vraag, een constatering met wat retorische vragen en een aantal aanbevelingen. Zij vraagt hoe ervoor gezorgd kan worden dat OV-knooppunten een significante afname van het wegverkeer geven en of daar serieus onderzoek naar is gedaan. Zij constateert dat het allemaal wel erg langzaam gaat. In 2013 is begonnen met een opdracht en daarna sukkelt het maar door. Zij vraagt of er niet wat meer vaart achter dit speerpunt gezet had kunnen worden. Men mag blij zijn als er eind dit jaar en 2018 werkelijk iets gaat gebeuren. Verder is alles blanco of nog nader te bepalen. De plannen zijn leuk, maar iets meer samenhang had gemogen; het lijkt nu als los zand aan elkaar te hangen waarbij iedere gemeente een idee kan indienen en de provincie in geld voorziet zonder dat er sprake is van een duidelijk overstijgend plan. Zij vraagt zich af of dit de meest efficiënte manier is om belastinggeld uit te geven en of dit het beste voor OV-knooppuntontwikkeling is. Mevrouw Visser vindt dat de provincie meer de regie moet nemen; zij mist de rode draad.
Een aantal aanbevelingen bij de ingediende plannen zijn: een rondvaartboot in Langedijk onder voorwaarde dat dit een elektrische boot is; in de openbare ruimte van Haarlem meer plek voor groen, neem vergroening mee als eis in de bouwplannen; een OV-fietshub in Santpoort-Noord met elektrische fietsen en scootmobiels voor de mindervalide reiziger; nieuwe wijken in Heemskerk toespitsen op aardgasvrij, energiepositief en natuurinclusief bouwen en dit als eis voor de financiering stellen. De rode draad is om alle ingediende plannen te toetsen aan de volgende criteria: rekeninghouden met 100% elektrische openbaar vervoer; gelaagdheid aanbrengen door bijvoorbeeld een busterminal die verdiept of halfverdiept is en daarbovenop een parkachtige inrichting met ruimte voor horeca; looproutes die zijn voorzien van groene elementen en verlichting door zonne-energie; ruimte voor veilig parkeren van fietsen.

De heer **Heijnen** (CDA) vraagt zich af of gemeenten op deze manier nog zelf mogen nadenken over de manier waarop ze hun station inrichten.

Mevrouw **Visser** (PvdD) antwoordt dat dit absoluut mag, maar dat als de provincie financiering verzorgt, zij suggesties kan doen voor de inrichting.
Mevrouw Visser vervolgt dat er ook gezorgd moet worden voor het makkelijk huren van elektrische ov-fietsen. Over het algemeen is de eis dat de ontwikkeling klimaatneutraal en liever nog klimaatpositief plaatsvindt en dat wordt voorkomen dat de omgeving rond het station een jarenlange bouwput wordt.

De heer **Kramer** (VVD) is blij dat de PvdD ook naar toetsingscriteria wil kijken. Hij vraagt hoe die in het stuk opgenomen dienen te worden.

Mevrouw **Visser** (PvdD) antwoordt dat zij dit nog niet heeft uitgewerkt.

De heer **Klein** (CU-SGP) ondersteunt van harte het beleid om woningbouw bij stations te concentreren. Het is belangrijk om het OV te stimuleren, te voorkomen dat er een nieuwe automobiliteitbehoefte ontstaat en om zo veel mogelijk het groene gebied open te houden. Hij is blij dat er versnelling lijkt plaats te vinden, want na het dikke rapport Maak plaats was het lang stil. De CU-SGP-fractie maakte zich destijds zorgen over de beperkte middelen en de kosten van 40 mln. voor de ambitie. Daarin is een stap gezet; er zijn drie reserves gevonden die bij elkaar worden getrokken en een deel van het geld dat over is van de Zeesluis wordt toegevoegd. Dit geeft een enorm groot bedrag. De vraag daarbij is hoe de projecten zorgvuldig beoordeeld gaan worden, zoals de VVD-fractie ook vroeg. In hoeverre is bijvoorbeeld het kunnen realiseren van extra woningen een criterium.
NS maakt terugtrekkende bewegingen rond de Kennemerlijn. De heer Klein vraagt in hoeverre GS hierover in overleg is en welke concrete toezeggingen NS doet.
De heer Klein vraagt waarom GS Hilversum als los knooppunt presenteert en niet als onderdeel van de bredere Gooilijn. Bij Weesp wordt bijvoorbeeld de Bloemendalerpolder gebouwd en moet het station twee keer zo groot worden. Hij vindt het goed dat het een kwaliteitsimpuls krijgt. De gemeente Gooise Meren heeft ook allerlei plannen rond het station.
De heer Klein steunt de oproep van het CDA om de situatie rond Heerhugowaard goed op te lossen en ook die van de SP om Noord-Holland niet te overspoelen met lingeriewinkels.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vraagt zich ook af hoe de provincie de aanvragen zorgvuldig gaat toetsen; is er een bepaald minimum dat wordt gevraagd rond de stationslocatie en wonen, werken en recreëren, bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw? Voor het overige sluit ze zich aan bij de opmerking van de GroenLinks-fractie dat gezorgd moet worden voor kwaliteit rond de stations.

De heer **Struben** (D66) is blij met de voordracht en sluit zich aan bij de complimenten in het eerste deel van de altijd te lange volzin van de heer Bruggeman. Het is een complexe opgave met veel betrokken partijen. De beoogde integrale aanpak vraagt om samenwerking en dat is niet eenvoudig met alle eigen bevoegdheden en te overbruggen barrières. Het is begrijpelijk dat dit tijd kost. Er zijn kansen voor nieuwe ruimtelijke kwaliteit en het is goed dat de provincie helpt bij het tot stand komen van de plannen. Het is ook goed dat het voornemen is om met een jaarlijkse voortgangsrapportage te komen.
De heer Struben vraagt of het klopt dat als er ingestemd met de huidige voordracht in totaal 16,7 mln. beschikbaar is voor OV-knooppunten, en dat nu de vraag van 8,8 mln. ter goedkeuring voorligt. Het is van belang dat GS aangeven dat de subsidie pas verstrekt wordt als het plan uitvoeringsgereed is. De heer Struben vraagt wanneer er sprake is van subsidie en wanneer van cofinanciering. Op bladzijde 6 staat dat de conceptuitvoeringsovereenkomst aan GS wordt voorgelegd. Hij vraagt of hier PS bedoeld wordt, wat hij op prijs zou stellen.
In de Midterm Review staat dat de provincie niet bijdraagt aan de fietsenstallingen bij de stations en dat dit bij NS wordt gelegd. Dit vraagt om een integrale aanpak van de stations en de volle medewerking van NS.
Tot slot gaat de heer Struben in op de vraag om cofinanciering door Heerhugowaard. Als het klopt dat het gaat om 16,7 mln. is dat 35% van het budget, terwijl nog niet duidelijk is wat voor andere knooppunten nodig is. Het is goed dat er bij Heerhugowaard een knooppunt komt en als er problemen zijn moeten daarnaar gekeken worden, maar de provincie werkt niet mee aan spoorse doorsnijdingen. Ook is het de vraag hoe gewogen wordt. De heer Struben vraagt of de bijlage waarin de stations worden genoemd onderdeel is van het besluit of ter kennisname voorligt. Gezien de huidige stand van zaken lijkt het hem goed als het om het laatste gaat.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) bedankt voor de complimenten. OV-knooppunten is een belangrijk beleidsveld voor de provincie dat veel kansen biedt. Het is een programma met een lange aanlooptijd. Het gaat vooral om het goed functioneren van de knooppunten waarbij een knooppunt behoefte kan hebben aan een betere ontsluiting naar het achterland, zoals Santpoort-Noord. Zij raadt aan om het rapport Maak Plaats en het daarin geïntroduceerde vlindermodel te bestuderen, dat aangeeft dat er per station en per gebied een andere opgave ligt. Er is een analyse gemaakt van de functie, de rol en de werking van een bepaald station op een bepaalde plek. Exemplaren kunnen bij de griffie worden aangevraagd.

Uit Maak Plaats volgt dat men moet kiezen tussen knooppunten. Het is niet de bedoeling dat bij elk knooppunt een eenheidsworst met hetzelfde aanbod in detailhandel ontstaat. De keuze daarin is aan de lokale ondernemers. Het is de bedoeling om te onderscheiden. De provincie is daarom gestart met gebiedsprocessen; het bij elkaar brengen van de partijen kost tijd. Het is niet de bedoeling dat de provincie zegt wat op welk station moet gebeuren, maar dat er een vorm van cocreatie ontstaat en gezamenlijk met alle betrokkenen wordt geïnventariseerd wat mogelijk is en er gedragen voorstellen komen. Er is dan uiteindelijk de mogelijkheid om gebruik te maken van cofinanciering van de provincie. Waar 'cofinanciering' staat, kan men 'subsidie' lezen, want het is een voorwaarde dat andere partijen ook wat doen. De voorwaarden staan beschreven. Het traject is erg interessant; het is een nieuwe manier van benaderen die door de andere provincies en het Rijk met veel belangstelling wordt gevolgd.
In de tekst over Santpoort-Noord zijn twee woorden weggevallen. Er moet staan: "duidelijkheid bij gemeenten". De provincie is van start gegaan vanuit Maak Plaats, maar er gekozen om te kijken naar de samenhang en het vanuit lijnen en perspectieven op lijnen te benaderen. Er is daarom begonnen met de Zaancorridor van Haarlem tot Heerhugowaard. De andere corridor is de Kennemerlijn tot Uitgeest waarover gesprekken plaatsvinden met betrekking tot het stimuleren van recreatie om de treinen beter gevuld te krijgen. Daarom moet een buitenpoort als station Santpoort-Noord aantrekkelijker worden en de toegankelijkheid van het gebied eromheen vergroot worden.
De provincie zit om tafel met gemeenten, NS en ProRail om als stuurgroep de opgave te definiëren. Als men aan de slag gaat, wordt iedereen die rond de lijn actief is betrokken, zoals ondernemersorganisaties, natuurorganisaties, ontwikkelaars e.d. Er wordt gekeken of men coalities kan smeden en dat kost tijd. Er lijkt nu een versnelling te komen, maar dat komt omdat al het voorwerk in de afgelopen jaren is gedaan. 27 november a.s. is er een werkbezoek aan de OV-knooppunten waarbij PS zelf kunnen zien hoe het werkt.
De SP heeft gevraagd naar de station Beverwijk en de situatie met de gemeente Velzen. Ook daarmee is men bezig. Het station Zaanstad-Kogerveld hoort inderdaad niet bij de Zaanlijn, maar is een bypass die meegenomen wordt omdat die er vlakbij ligt. De gesprekken met NS en ProRail vinden constant plaats; ook zij hebben er belang bij dat er verbetering komt van de bezetting van de treinen en de benutting van de stations.

De heer **Bruggeman** (SP) zegt dat de deal voor het PHS was dat NS meer treinen zou laten rijden en dat de gemeenten zouden zorgen voor meer passagiers. Op dit moment kan NS de treinen al niet volgens dienstregeling laten rijden en dan is het PHS nog niet eens ingevoerd. Daarbij gaat er aan de infrastructuur van het spoor niet veel gebeuren. De heer Bruggeman vraagt of aan NS wordt gevraagd of zij hun deel van de deal nakomen en of dat gaat lukken.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) zegt dat alles met elkaar samenhangt; specifieke gesprekken over dienstregelingen en frequenties vinden niet plaats binnen OV-knooppunten, maar vanuit mobiliteit en het spoortafeloverleg waar de gedeputeerde Mobiliteit aanzit.

De heer **Bruggeman** (SP) vraagt of de gedeputeerde de gedeputeerde Mobiliteit op het hart wil drukken om de garantie te krijgen dat NS het PHS gaat waarmaken.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) vermoedt dat haar collega er alles aan zal doen om de partijen aan gemaakte afspraken te houden en zal dit onder de aandacht brengen.
In de voordracht gaat het om 8,8 mln. Bij elkaar opgeteld is dan 16,8 mln. beschikbaar voor het programma dat wordt voorgelegd. Er kan niet al achter de komma worden meegegeven wat het bedrag is, omdat er nog gesprekken worden gevoerd. Er zijn indicaties en er is draagvlak wat in de lijst wordt aangegeven. Een paar projecten zijn concreet en andere niet. Naarmate de tijd verstrijkt, komen er meer projecten tot wasdom en zullen GS terugkomen met een volledige lijst.
De provincie heeft inderdaad veel deskundigheid te bieden. Het doel is om de gemeenten verder op weg te helpen door te faciliteren in de gesprekken met partijen die rond een OV-knooppunt actief zijn.
Men is begonnen met de Zaancorridor en de Kennemerlijn is nu opgepakt. De Schipholcorridor is ook een interessante lijn waaraan heel veel knelpunten en kansen liggen. De Gooicorridor is nog niet in zijn totaliteit opgepakt, maar er ligt een grote kans bij Hilversum. De gedeputeerde vindt dat men de kansen moet pakken die zich voordoen.
De woningbouw is inderdaad belangrijk, maar zoals uit het rapport Maak Plaats blijkt, gaan de OV-knooppunten niet alleen om woningbouw maar om het totaal functioneren van het OV-knooppunt als plek waar vervoersmodaliteiten samenkomen. Daarnaast moet de openbare ruimte aantrekkelijk zijn en dient er geïnvesteerd te worden zodat meer mensen gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer en er dichterbij kunnen wonen.

Er zijn meerdere vragen gesteld over Heerhugowaard. De spoorse doorsnijding wordt betaald door Heerhugowaard zoals in het beleid van de provincie is afgesproken. De vraag is of een aansluiting daarop wel of geen onderdeel is van de gebiedsontwikkeling. Daarover zijn gemeente en provincie met elkaar in gesprek en dat wil men voortzetten.
In de bijlage staat een nadere toelichting op de verwachting hoe het budget besteed gaat worden op basis van de huidige informatie.
D66 heeft gevraagd naar de uitvoeringsovereenkomst. Dit ligt bij GS en dat is ook zo bedoeld.

TWEEDE TERMIJN
De heer **Kramer** (VVD) krijgt graag een reactie op zijn vragen over de uitvoeringscriteria en de toetsing.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) is blij met de toezegging dat er gesproken wordt met Heerhugowaard. Hij heeft gevraagd of de doelstellingen van de provincie, bijvoorbeeld voor duurzaamheid en groen, worden toegepast bij de beoordeling van projecten. Hij vindt niet dat dit bij elk project specifiek genoemd moet worden.

De heer **Kramer** (VVD) vraagt of dit kritiek richting de VVD is.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) zegt dat het niet gaat om het afvinken en noemen van allerlei voorbeelden, maar dat het inhoudelijk beleid waarvan duurzaamheid, energiebesparing en goede landschappelijke kwaliteit onderdeel zijn, meegenomen wordt.

De heer **Kramer** (VVD) denkt daar anders over. PS moeten als controlerend en kaderstellend orgaan duidelijke kaders aan GS meegeven waaraan getoetst moet worden wie wel en geen subsidie krijgt. Het voorstel van de gedeputeerde is te vrijblijvend.

Mevrouw **Visser** (PvdD) herhaalt haar vraag of er serieus onderzoek gedaan is naar de manier waarop OV-knooppunten voor een significante afname van het wegverkeer kunnen zorgen.

De heer **Heijnen** (CDA) vindt het goed om te horen dat ProRail en NS betrokken zijn bij de gesprekken over de Kennemerlijn, maar wil dat de gedeputeerde aan de gedeputeerde Mobiliteit vraagt of die kan reflecteren over de status van de Kennemerlijn in relatie tot het OV-knooppuntenbeleid. Hij wil graag een terugkoppeling over de zorgen die er leven en het toekomstbeeld.

De heer **Bruggeman** (SP) stelt aan de commissie voor om het punt over een halfjaar of een jaar terug te laten komen om de voortgang te kunnen bezien op de onderwerpen die aan gedeputeerde worden meegegeven.

De heer **Struben** (D66) merkt op dat in het stuk ook sprake is van een jaarlijkse voortgangsrapportage. Natuurlijk is de conceptuitvoeringsovereenkomst aan GS, maar het lijkt hem erg belangrijk voor PS om te controleren waaraan het geld wordt besteed en of de doelen van de provincie worden gehaald. Zoals de PvdA-fractie opmerkte gaat het daarbij niet om specifieke voorwaarden, maar om de manier waarop de algemene doelen bereikt worden.

De heer **Klein** (CU-SGP) bedankt de gedeputeerde voor de beantwoording van de vragen. Hij is er niet helemaal van overtuigd dat willekeur voorkomen kan worden en dat er een scherpe procedure ligt. Het gaat over heel veel geld en hij hecht eraan dat het zorgvuldig wordt gedaan.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) antwoordt dat de selectiecriteria voor de subsidie op hoofdlijnen in de nota staan. Alle knooppunten zijn echter verschillend in die mate dat er geen keurslijf mogelijk is waarbinnen alles moet passen. Het gaat om maatwerk. De provincie zal het heel zorgvuldig aanpakken. Er zijn natuurlijk criteria waaraan moet worden voldaan: men moet een bijdrage leveren aan de doelstelling van het programma, kansen moeten worden benut en er moet urgentie zijn. Als daaraan niet voldaan wordt, komt er geen cofinanciering. De gedeputeerde wil ervoor oppassen om een generieke lijst te maken waarin staat waaraan men moet voldoen waardoor er vervolgens niets van de grond komt. Zij hoort vaak van PS dat men wil dat ervoor gezorgd wordt dat iets kan en dat dat niet door regeltjes wordt afgeremd. Het is onmogelijk om één stramien te vinden waaronder alles af te vinken valt.

De heer **Struben** (D66) begrijpt dit en vindt het verstandig, maar denkt dat PS op de hoogte willen worden gehouden van wat er gebeurt en wanneer subsidie toegekend wordt. Hij hecht aan kennis over de overeenkomsten.

De heer **Kramer** (VVD) zegt dat er twee concrete voorstellen liggen vanuit Zaanstad en Heerhugowaard en dat er nu al onduidelijkheid is. Om gedonder te voorkomen moeten aan de voorkant heldere criteria gesteld worden waaraan de gemeente moet voldoen om de subsidie binnen te halen. Er kan willekeur ontstaan als de ene gemeente die wel krijgt omdat het project binnen generieke criteria zou vallen en de andere niet.

De heer **Struben** (D66) reageert dat alle locaties verschillend zijn en in overleg met gemeenten zijn vastgesteld. Hij neemt aan dat ook de heer Kramer wil dat de gemeenten ruimte krijgen om hun eigen dingen te doen. Natuurlijk wordt naar de achtergronden gekeken. Hij roept op om ruimte te geven aan de gemeenten en de uitkomsten per locatie verschillend te laten zijn.

De heer **Kramer** (VVD) denkt dat de gemeenten op het beleid van de provincie moeten kunnen vertrouwen. Op dat punt is het onduidelijk. De inspreker heeft daarover een punt gemaakt. Als er aan het begin van het traject al onduidelijkheid is en wordt gevraagd om dingen niet vast te stellen, moeten PS aan de voorkant kaders meegeven waarbinnen wel en niet subsidie wordt gegeven.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vraagt of de heer Kramer de criteria die in de voordracht staan onvoldoende vindt. Als dat het geval is, lijkt hem een amendement op zijn plaats.

De heer **Kramer** (VVD) zegt dat hij heeft gevraagd om een duiding van de criteria. Met de vier die erin staan, kan hij alle kanten op.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) vervolgt dat er een voortgangsrapportage komt waarin wordt teruggelegd wat de resultaten zijn en waarover de mening van PS wordt gevraagd. Op die manier kan PS bijsturen.
De gedeputeerde zal aan haar collega Mobiliteit vragen om een en ander op papier te zetten n.a.v. de opmerkingen van het CDA over de Kennemerlijn. Ook de vraag over het onderzoek naar het wegverkeer van de PvdD-fractie zal zij aan de gedeputeerde voorleggen en vragen of die daar een antwoord op geeft.

De **voorzitter** constateert dat het agendapunt geen hamerstuk is en in PS aan de orde zal komen.

6. A-agenda Water
a. Voordracht Ontwerp verklaring van geen bedenkingen (vvgb) bij omgevingsvergunning Project versterking Markermeerdijken

De voorzitter licht toe dat gedeputeerde Van der Hoek gedeputeerde Loggen vervangt. De commissie wordt gevraagd PS te adviseren over de voordracht die wordt behandeld in de PS-vergadering van 6 november 2017.
Op 28 september 2017 brachten de commissies RWW, NLM en EEB een werkbezoek aan de Markermeerdijken en was er een technische briefing. De presentaties en het concept-verslag van de technische briefing zijn toegevoegd aan de stukken voor dit agendapunt.
Voor het agendapunt zijn er twaalf insprekers aangemeld die achter elkaar zullen spreken. De vragen vanuit de commissie zullen daarna worden gesteld.

INSPREKERS
De heer **Van Tilburg** spreekt in namens de IJsselmeervereniging die opkomt voor de landschappelijke kwaliteiten en de cultuurhistorische waarden van het totale IJsselmeergebied. Het lijkt de inspreker geen goed idee om een vvgb voor de dijkversterking af te geven omdat er geen integrale visie op de veiligheid van het hele Markermeergebied is. Elk hoogheemraadschap, ook het HHNK, kijkt alleen over de eigen dijken. Nut en noodzaak van de verzwaringsoperatie is onvoldoende aangetoond en alternatieven zijn onvoldoende onderzocht. Bij de voorgestelde plannen is alleen vanuit de dijkversterking gekeken en niet naar het cultuurhistorische belang en de monumentale uitstraling van de basaltblokken en Noorse stenen van de huidige dijk. Het monumentale karakter gaat door de dijkversterking verloren, wat niet nodig is.
De IJsselmeervereniging staat voor een integrale visie op het gebied. De inspreker roept op om eerst een analyse te maken van het probleem en van daaruit een oplossingen voor de veiligheid te zoeken

en vooral naar de ontwerpvoorwaarden te kijken. Het is belangrijk dat PS zorgvuldig blijven afwegen en zich niet laten meeslepen door de waan van de dag. De inspreker vraagt de Statenleden de zaak kritisch te volgen en niet nu al een vvgb af te geven.
Tot slot zegt de inspreker dat op 4 november a.s. in het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen wordt gevierd dat de IJsselmeerverenging 45 jaar bestaat en dat de commissie van harte welkom is.

De heer **Oosterhof** spreekt in als dorpsbewoner en lid van de werkgroep Dijkversterking Durgerdam. Hij wijst op het beschermd dorpsgezicht met houten huizen, het feit dat Durgerdam al 600 jaar wordt bewoond en dat van de 200 woningen ruim 70 woningen rijksmonument zijn. De zeedijk is een provinciaal monument en het vuurtoreneiland en de Durgerdammerdijk zijn onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Het is het laatste originele houten lintdorp van Noord-Holland met aan de voorzijde vrij uitzicht over het Buiten-IJ en aan de achterzijde over beschermd weidegebied. Het is niet voor niets dat het beschermd dorpsgezicht zich niet beperkt tot de woningen maar ruim 300 meter aan weerszijde van de dijk geldt; ook het water en het achterland horen daarbij.
De inspreker is blij dat er een jaar extra tijd is uitgetrokken om tot een passende oplossing te komen die zowel de waterveiligheid waarborgt als het erfgoed bewaakt. De waterveiligheidsoplossing in vergelijkbare situaties zoals in o.a. Dordrecht en Spakenburg laten zien dat innovatie, tijd, denkkracht en middelen nodig zijn om tot een passende oplossing te komen. De inspreker wil PS aansporen om daarbij ook het stuk van Durgerdam tot Amsterdam-Noord mee te nemen; tot nu toe lijkt dit onderdeel onderbelicht te worden.
De inspreker verzoekt met klem om alleen oplossingen te beoordelen die het hele buiten-IJ omhelzen en nog niet de bevoegdheden en politieke invloed uit handen te geven. Democratische controle blijft nodig en hij vraagt grip te houden tot men zeker weet dat er een integrale oplossing ligt waarvoor tijd genomen is. De traditionele aannemersbenadering waarbij grondverzet de enige oplossing lijkt is niet juist. Het alleen ophogen van de dijk is niet de juiste wijze om dit te benaderen. Hij roept op om de tijd te nemen en innovatie als oplossing te zien.

Mevrouw **Gimbrere** spreekt in namens de bewoners van het gemaal tussen Durgerdam en Uitdam. Zij hoopt dat de commissie de zorgen rond de versterking van de dijk goed begrijpt. Het gaat de insprekers om de gehele lengte van de dijk en als bewoner vertegenwoordigt zij het stuk Uitdammerdijk. De bewoners hebben veel kritiek op het ontwerpplan voor de Waterlandse Zeedijk en de daarbij gevolgde procedure. Het stuk kust is uniek en biedt een magnifiek uitzicht op Amsterdam. Het is niet voor niets aangewezen als provinciaal monument. Bij de planvorming lijken deze argumenten onvoldoende te worden gewogen. De inspreekster vraagt zich af wat de status van een provinciaal monument nog waard is.
De directe en indirecte gevolgen van de planvorming hebben een grote impact op het gebied, de bewoners en de recreanten. Er wordt sporadisch door de Alliantie met de bewoners gesproken en met de ingebrachte ideeën en oplossingen wordt weinig tot niets gedaan. In plaats van te zoeken naar haalbare compromissen en mee te denken met de bewoners en de eigenaren wordt verwezen naar procedures en inspraakmogelijkheden bij de bezwaarprocedure. De inspreekster vindt dit niet de juiste weg om tot een integrale en gedragen aanpak te komen. Nader onderzoek naar de huidige sterkte van de dijk en de noodzaak voor dijkversterking op dit dijkvlak maar ook een onderzoek naar een gemaal op de Houtribdijken, is wenselijk. Dan kan middels maatwerk en overleg met de bewoners de juiste oplossing gekozen worden waarbij het uiterlijk van de dijk zo goed mogelijk behouden kan blijven.
De inspreekster vraagt PS als controlerend orgaan van de provincie de zaak kritisch te volgen.

De heer **Hoekman** spreekt in als voorzitter van de Dorpsraad Uitdam. Hij licht toe dat men in Uitdam al tien jaar met de dijkversterking bezig is. Uiteindelijk heeft dit uitgemond in bemiddeling van de deltacommissaris. Het hele proces werd gedreven door de bewoners die veel moeite hadden met de afwegingen rond veiligheid, landschappelijke waarden en nationaal erfgoed. Na bemiddeling van de deltacommissaris hebben de inwoners drie waarnemingen gedaan: 1. er zijn landelijk grote verschillen tussen de waterschappen t.a.v. creativiteit in de omgang met dit soort vraagstukken; er blijkt vaak meer mogelijk dan eerder gedacht. 2. T.a.v. het terrein van waterveiligheid en dijksterkte hebben er de afgelopen tien jaar veel ontwikkelingen plaatsgevonden; iedere keer ontstaan nieuwe manieren om zaken op te lossen waarvan geleerd kan worden. 3. Het bereiken van oplossingen kost veel moeite en doorzettingsvermogen en uiteindelijk ook gemeenschappelijk wil om eruit te komen. Gezien de ervaringen van de bewoners van Uitdam is de gekozen oplossing voor Uitdam akkoord en is er alle aanleiding om het geleerde in Uitdam elders te gebruiken. PS moeten de zeggenschap niet uit handen geven.

Mevrouw **Van der** Meer spreekt in als bewoner van Uitdam. Zij vertelt dat de MER-commissie zeer kritisch was over het afgraven van de huidige dijk en het plan om die verderop in het water te vervangen door een nieuwe dijk. Dit wordt voor enkele dijkvakken nu wel voorgesteld, bijvoorbeeld tussen Uitdam en de camping van Europarcs. In Uitdam kan na overleg met bewoners en experts en na onderzoek naar bewezen sterkte de dijk grotendeels gespaard blijven. De inspreekster vindt het vreemd dat men enkele meters verder de huidige dijk wil afbreken en een nieuwe wil bouwen, hoger en breder dan de huidige dijk en zonder te overleggen. Ook dit dijkvak is nooit eerder doorgebroken, maar hier heeft geen onderzoek naar bewezen sterkte plaatsgevonden. De inspreekster meent dat PS zich hiervoor verantwoordelijk moeten voelen en een dergelijk gedrocht pal tegen Uitdam aan moeten voorkomen gezien de landschappelijke inpassing van het geheel. Tot nu toe was de communicatie van het hoogheemraadschap vooral één kant op: het ging om zenden. Er is tijd nodig voor onderzoek en overleg en daarvoor is democratische invloed vanuit PS blijvend noodzakelijk. Zij verzoekt PS daarom nog geen vvgb af te geven.

De heer **Groen** spreekt in namens de Zuyderzeedijk Alliantie en woont ook in Uitdam. Over de landschappelijke inbedding van de dijkverzwaringen merkt hij op dat die een ramp is voor het landschap en neerkomt op de destructie ervan. Uitdam wordt min of meer gespaard, maar de directe omgeving gaat de vernieling in. De inspreker zou dit accepteren als de versterking echt nodig was, maar in tien jaar overleg heeft het waterschap hem daar niet van kunnen overtuigen. Integendeel, hij kon er na die tijd geen touw meer aan vastknopen. Op een of andere manier heeft het waterschap zich erin vastgebeten en het is de moeite waard om te onderzoeken waarom dat zo is.
Wat ingenieurs Vroege en Spaargaren hebben geschreven aan de Tweede Kamer kwam bij de inspreker als volstrekt logisch over; in tegenstelling gebieden langs de rivieren en de kust doen er zich in het Markermeer nooit extreme situaties voor. De ingenieurs pleiten daarom voor bezinning, uitstel en bestudering van een beter en minder destructief en bovendien aanzienlijk goedkoper alternatief. Een motie van die strekking zal door de Tweede Kamer aan de nieuwe bewindspersoon van I&M worden aangeboden. De inspreker verzoekt PS vooralsnog de steun aan de voorliggende vvgb te onthouden.

De heer **Kluessien** spreekt in namens de Vereniging tot Behoud van het Noordeinde Volendam. Hij wijst erop dat ook dit deel van de dijk uniek is. Het hoogheemraadschap wil ook hier onder het mom van waterveiligheid de monumentale dijk flink op de schop nemen: de kruin wordt twee keer zo breed en het talud flauwer dan nu. De unieke Noorse stenen en de basaltblokken komen niet terug maar worden vervangen door betonblokken.
De inspreker zegt dat het Expertisenetwerk Waterveiligheid (ENW) aangeeft dat bouwen op de bodem bij Volendam riskant is en dat deskundigen de plannen dienen te screenen op veiligheid, terwijl veiligheid juist de kapstok is om massief grondverzet te rechtvaardigen. Elders wil de Alliantie hele stukken eeuwenoude Zuiderzee afgraven, terwijl er eerst een nieuwe dijk wordt gebouwd op de slappe ondergrond. Een risicoanalyse is er niet en veiligheid wordt nagestreefd met onveilige oplossingen.
De dijk gaat onnodig op de schop; de inspreker meent dat meer veiligheid kan worden verkregen met meer behoud en voor minder geld. Hij roept de Statenleden op om in te grijpen.

De heer **De Hollander** spreekt in als lid van de adviesgroep en technische adviesgroep HHNK, de klankbordgroep bewezen sterkte. Hij zegt dat in 2006 de Markermeerdijk is afgekeurd met oude toetsmethoden en conservatieve berekeningen zonder dat er iets bekend was over de samenstelling van de monumentale dijken. Door de onderzoeken Dijk op Veen, naar een pomp op de Houtribdijk en naar bewezen sterkte is vast komen te staan dat het waterpeil van het Markermeer geen of vrijwel geen invloed heeft en het veen veel sterker is dan gedacht. De Alliantie trekt zich hier niets van aan en gaat gestaag door met de voorbereiding van massaal grondverzet. Het ENW waarschuwt voor de gevolgen en dat het moeilijk te voorspellen is hoe de slappe ondergrond zich gaat gedragen, zie ook de huidige problemen bij de Westfrisiaweg.
De inspreker wijst erop dat bij Uitdam is gebleken dat er meer mogelijk is dan werd gedacht. De eerste berekeningen van toepassingslocaties voor bewezen sterkte zijn positief. Om de berekeningen deugdelijk uit te voeren, moet de samenstelling van de huidige dijk inzichtelijk worden gemaakt. Daarvoor is tijd en mankracht nodig. De eigen berekeningen van de Alliantie tonen al aan dat het anders kan. De inspreker meent dat drastische vermindering van overlast en behoud van de dijken in een goede ruimtelijke adaptatie niet kunnen worden genegeerd. Helaas willen de verantwoordelijke instanties de berekening vooralsnog niet uitvoeren. De bewoners hebben daar grote moeite mee. Er kan bijvoorbeeld een buitenberm zoals bij Uitdam worden aangelegd waarmee de noodzaak voor afgraving van de dijk ontbreekt. De inspreker vraagt PS daarom geen vvgb af te geven en tijd te nemen voor meer onderzoek.

Mevrouw **Conijn** spreekt in als bewoner. Zij vraagt waarom er geen tijd wordt genomen voor grondig onderzoek en waarom de dijk koste wat het kost in 2021 veilig moet zijn. De minister heeft aangegeven dat tijd niet leidend mag zijn en dat draagvlak onder de bevolking essentieel is. Een recent contraexpertiserapport van de TU Delft in opdracht van de gemeente Amsterdam benadrukt ook dat het belangrijk is om voldoende tijd voor onderzoek te nemen. Het ENW, de deltacommissaris en de commissie-MER hebben inmiddels snoeiharde kritiek op de plannen geleverd; er wordt onvoldoende aangetoond dat er noodzaak voor een dijkverzwaring is. De Alliantie zou zich volgens de inspreekster moeten schamen, maar komt niet verder dan de belofte dat zij waar nodig wil optimaliseren om de ingreep zo minimalistisch mogelijk uit te voeren. Tot nu toe heeft de Alliantie bar weinig blijk gegeven van enige welwillendheid om gedegen onderzoek te willen uitvoeren. De inspreekster vraagt daarom wie dat in de gaten gaat houden als PS geen politieke controle uitoefenen en wat de Alliantie als minimalistisch beschouwd wanneer een minder ingrijpende verzwaring de aannemer in zijn portemonnee treft. Zij vraagt ook waarom er niet veel meer innovatieve methoden worden toegepast als dijkankers e.d. Andere waterschappen omarmen deze, maar het HHNK niet.
De inspreekster vindt de huidige plannen risicovol, kostbaar en onomkeerbaar en zegt dat ze onder vuur liggen, niet alleen bij de bewoners maar ook bij experts. PS kunnen niet anders concluderen dan geen vvgb af te geven en het dossier nauwkeurig te volgen; beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald.

De heer **Kraal** spreekt in namens de bewoners van De Hulk in Hoorn en Scharwoude en is lid van de Adviesgroep Markermeerdijken HHNK. Scharwoude zal verdwijnen achter een gedrocht van een oeverdijk. De keuze wordt opgedrongen aan de Alliantie door de provincie die zich krampachtig vast blijft houden aan het laatste stukje oeverdijk uit het document Ruimtelijke Kwaliteit. Waar Hoorn een strand wil is dat prima, maar er zijn twee stukjes van 1,4 km. lang en 200 meter breed over. De uitwerking van de oeverdijk heeft volgens de inspreker geresulteerd in het toevoegen van een zogenaamde slijtlaag over de lengte waarop 150 meter zand wordt gelegd. Het is de bedoeling dat dit de komende jaren zal wegspoelen in het Hoornse Hop. Voor de kust van Scharwoude betekent dit de oppervlakte van 35 voetbalvelden zand. De provincie heeft drie jaar volgehouden dat een gewone versterking van de Westfriese Omringdijk niet vergunbaar zou zijn en heeft de oeverdijk ontwikkeld als enige optie. Pas dit voorjaar heeft de provincie toegegeven dat de versterking wel vergunbaar is. De nieuwe rekenmethoden zijn echter niet meegenomen. De uitkomst van de MER wordt nu als onrechtmatig bepaald door het standpunt van de provincie in een onzuivere afweging van cultuurhistorische waarden. De inspreker roept op om alternatieven echt te laten onderzoeken en vindt dat er bedenkingen genoeg zijn.

De heer **Van den Thillaart** spreekt in als voorzitter van het bewonerscollectief "Op de Westerdijk" Hoorn. De bewoners zijn direct betrokken bij de ingrijpende veranderingen van het woon- en leefgebied in sectie I en II. Het uitgangspunt van het waterbeschermingsprogramma is sober, robuust en doelmatig. De inspreker wil voorkomen dat door een voortijdige beslissing een onomkeerbaar proces in gang wordt gezet dat in strijd met deze uitgangspunten is. In de tussentijdse MER wordt gesteld dat veilige en duurzame alternatieven een grotere, wellicht doorslaggevende, rol zouden moeten spelen bij de definitieve besluitvorming. Anders dan gesteld, dreigt het meekoppelproject in Hoorn eerder leidend dan volgend te zijn. Hoorn grijpt de aanleg van een vooroever aan als meekoppelkans om een buitendijks stadsstrand te realiseren. De inspreker is niet tegen dijkversterking of tegen een kleinschalig stadsstrand, maar in de huidige plannen betekent dit een immens eiland voor de kust met strand, groen, horeca, fietspaden en 300 parkeerplaatsen. Daarnaast wordt er buitendijks een fiets/wandelpad gepland direct achter de woningen, terwijl er een pad op de kruin van de dijk loopt. Het hoogheemraadschap heeft meerdere malen bevestigd dat uit het oogpunt van veiligheid een vooroever en een bredere berm niet noodzakelijk zijn omdat de dijk veel sterker blijkt te zijn dan eerder is berekend.
In de huidige plannen wordt een vijfde van het Hoornse Hop gedempt. De inspreker wijst erop dat het eeuwenoude historische karakter van de Markermeerdijken als erfgoed definitief tot het verleden gaat behoren, even als de directe waterbeleving. De inspreker vraagt PS er in de besluitvorming rekening mee te houden dat de dijkversterking zoals gesteld in het waterbeschermingsprogramma volledig ondergesneeuwd is geraakt door het meekoppelproject van de gemeente Hoorn. Er zijn duurzame en eenvoudige en kosteneffectieve alternatieven voor handen met behoud van de historische dijk, het Hoornse Hop en het woonmilieu die meer in de lijn zijn met de uitgangspunten sober, robuust en doelmatig. De inspreker eindigt met de woorden beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald.

De heer **Becker** is vicevoorzitter van de Zuyderzeedijk Alliantie. Hij vindt het belangrijk dat PS zich realiseren dat degenen die inspreken mensen zijn die achter de dijk wonen en voor wie veiligheid vooropstaat. Desondanks geven al deze mensen belangrijke kritiek op de voorliggende plannen. PS dienen zich af te vragen hoe dat kan. Dit komt omdat men niet weet wat nut en noodzaak van de ingrijpende veranderingen is. De bewezen sterkte van de dijk is nog nooit grondig onderzocht en er is geen risicoanalyse. En als die er is wordt die niet met de bewoners gedeeld. Meekoppelprojecten beginnen leidend te worden om te rechtvaardigen dat de dijk op de schop moet. Dit alles heeft ertoe geleid dat er bij de bewoners grote onrust is en dat er een petitie is ondertekend door meer dan 3.000 mensen die is aangeboden aan de vaste Kamercommissie van Infrastructuur en Milieu. Dit heeft geleid tot een motie ingediend door het CDA die wordt ondersteund door VVD, D66 en ChristenUnie. Door een handige manoeuvre van de minister is de motie niet ingediend, maar zal zij opnieuw worden ingediend als het nieuwe kabinet er zit.
De inspreker vraagt PS zich te realiseren dat een vvgb een vergadertechnisch idee is dat op dit moment nog niet aan de orde is omdat de politieke besluitvorming nog niet heeft plaatsgevonden. PS zijn verantwoordelijkheid en de inspreker hoopt dat zij de verklaring niet afgeven.

De **voorzitter** dankt de insprekers voor hun bijdrage en maakt complimenten dat men zich zo goed aan de inspreektijd heeft gehouden.

VRAGEN UIT DE COMMISSIE
De heer **Voskuil** (PvdA) zegt dat de heer Van Tilburg zei dat nut en noodzaak van de versterking onvoldoende is aangetoond en dat er gefocust wordt op sterkte en niet op de culturele erfgoedkwaliteit. Hij is benieuwd waar de inspreker dit op baseert omdat het in zijn beleving anders is. Daarnaast vraagt hij aan welke innovaties men moet denken en hoe die zich verhouden tot de noodzaak om de dijk te versterken.

De heer **Van Tilburg** antwoordt dat de huidige dijk dermate mooi en monumentaal van karakter is dat men, als men die gaat veranderen, het monumentale karakter kwijtraakt.

Mevrouw **Haagsma** (CDA) zegt dat heel stellig is gesteld dat nut en noodzaak niet bewezen is en dat er geen integrale visie op waterveiligheid zou zijn. Zij vraagt waar dit op wordt gebaseerd.

De heer **De Hollander** zegt dat hierop in het tussenrapport van de MER wordt gewezen. Daarin staan veel kritische noten over de aanpak van de dijkversterking en andere mogelijkheden. De vraag is waarom niet eerst gekeken wordt naar de bewezen sterkte en waarom die niet goed wordt doorgerekend. Er zijn metingen gedaan, maar de rekensommen zijn niet gemaakt. Als er een oplossing uitkomt zoals bij Uitdam, kan men de monumentale dijk voor een groot deel intact laten.

De heer **Voskuil** (PvdA) vraagt of als een halfjaar genomen wordt, de hele dijk wordt doorgerekend en de aankomst dezelfde is als nu voorligt, de inspreker bereid is dit te accepteren.

De heer **De Hollander** antwoordt dat als uit het onderzoek naar bewezen sterkte blijkt dat de dijk op de voorliggende manier aangepakt moet worden en er geen andere oplossing kan worden geboden, het op de voorliggende manier uitgevoerd zal moeten worden.

De heer **Rook** (D66) vraagt de heer Hoekman naar het bezoek van de deltacommissaris en wat hem daarvan is bijgebleven.

De heer **Hoekstra** antwoordt dat het niet ging om één bezoek maar om een aantal bijeenkomsten waarbij tussentijds werkzaamheden door allerlei deskundigen, waaronder die van het HHNK en waterschap Rivierengebied, zijn verricht. Men was vrij snel uit de problemen over de hoogte en de buitendijkse aanleg. Nadat er berekeningen waren gedaan bleek dat de dijk zeer sterk is. De vraag is wat de resultaten zijn als dit voor andere dijkvakken gedaan wordt. Het is een complex vraagstuk en hij raadt aan te praten met deskundigen. Een handzaam rapport is dat van Martijn Kok van de TU Delft voor de gemeente Amsterdam.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt aan mevrouw Conijn wat dijkankers zijn.

Mevrouw **Conijn** licht toe dat dijkankers objecten zijn die in een dijk worden geslagen om de dijk stabiel te houden. Dit is een nieuwe techniek die bijvoorbeeld in de Watergraafsmeer toegepast gaat worden. De inspreekster pleit er al langer voor om ook naar toepassing op de IJsselmeerdijk te kijken, maar de Alliantie beschouwt dat niet als een realistische optie, terwijl het een minder

invasieve methode van dijkverzwaring is. De Alliantie heeft ervoor gekozen om te verzwaren in grond en daarom is Boskalis aangewezen als aannemer. De inspreekster vermoedt dat de keuze voor Boskalis bepalend is voor de wijze waarop versterkt moet gaan worden.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) gaat in op de opmerking dat de meekoppelkansen bij Hoorn zwaarder wegen dan de veiligheid van de dijk. Zij vraagt in hoeverre de inspreker vindt dat hij niet voldoende is meegenomen in het proces.

De heer **Van den Thillaart** zegt dat men wel is meegenomen in het proces, maar op een verkeerd en heel laat moment. In 2013 of 2014 waren er al afspraken met de gemeente Hoorn die een stadsstrand wilde realiseren en toen kwam plotseling de vooroever aan de orde. Men is hierop teruggekomen omdat de dijk voldoende sterk is. Het is de vraag of de vooroever wel nut heeft. De bewoners zijn meegenomen in de discussie, maar daarbij ging het om zenden en was er niet veel ruimte voor discussie.

De heer **Oosterhof** gaat in op de vraag over innovatie van de heer Voskuil. Tot nu toe wordt er erg gekeken vanuit grondverzet, terwijl er constructieve oplossingen zijn zoals bij Spakenburg of de Watergraafsmeer worden toegepast. Er zijn combinaties van oplossingstechnieken mogelijk en tot nu toe wordt er steeds naar één oplossingstechniek gekeken.

EERSTE TERMIJN
Mevrouw **De Groot** (SP) merkt op dat er enige tijd geleden al insprekers in de commissie zijn geweest. Toen vond de SP dat, net als de bij de kustbebouwing en de Oostelijke Vechtplassen, de commissie niet voldoende in de gelegenheid was gesteld om met de inwoners te spreken. Er zijn insprekers bij wie de bezwaren voor het belangrijke project niet zijn weggenomen, alhoewel het vorige gesprek met de commissie wel wat geholpen heeft. Mevrouw De Groot vraagt hoe het verder gaat; worden de insprekers serieus gehoord en de plannen opgevolgd; hebben ze gelijk en hoeft er nu niet zo zwaar ingezet te worden als bedacht is; zijn de dijken grotendeels sterk genoeg, te meer omdat ze aan het Markermeer, de Dode Zee van Noord-Holland, liggen? Mevrouw De Groot hoopt dat zij na afloop van de behandeling het idee zal hebben dat de commissie kan instemmen met de vvgb, maar krijgt er steeds meer twijfels over.
In 2018 worden de eerste projecten voor subsidie ingediend. Mevrouw De Groot vraagt of de gedeputeerde al een idee heeft van de aanvragen die er gaan komen. Zij wil bij de meekoppelkansen niet alleen gaan voor economie, dus niet alleen voor kansen voor exploitanten van vakantiehuisjes en de horeca, maar ook voor de "gewone" mensen met een kleine en zeer kleine beurs. Ze roept op om het toerismeprobleem dat Amsterdam over zich heeft laten komen niet op te lossen. De Markermeerdijken mogen vooral voor de rustzoekers blijven.
De technische vragen over bijlage 3 zijn goed beantwoord. Als het gaat om bijlage 1, de voordracht, vraagt mevrouw De Groot waarom de activiteit bouwen van een bouwwerk door HHNK is ingetrokken.

De **voorzitter** wijst erop dat de SP-fractie bijna door de spreektijd heen is.

De heer **Kramer** (GroenLinks) zegt dat zijn belangrijkste bedenking de methode van dijkversterking betreft die hoe dan ook leidt tot aantasting van de monumentale en cultuurhistorische waarde van de dijken en de omgeving. Dit staat ook in de voorliggende stukken en wordt dus erkend. Het Rijk heeft een alternatieve methode van innovatieve bemaling in combinatie met het beginsel van bewezen sterkte niet nader willen onderzoeken. Er ligt in de Tweede Kamer nog steeds een motie op de plank die wacht op behandeling na het aantreden van de nieuwe regering. De heer Kramer vraagt of niet eerst duidelijk moet zijn wat de Kamer hiermee doet voordat PS het besluit nemen om een vvgb af te geven.
Bij de recente bijeenkomst van de Alliantie bleek een breed draagvlak te bestaan voor de meeste deelprojecten. Vanavond wordt een ander beeld opgeroepen. De heer Kramer heeft een aantal insprekers niet gezien tijdens de bijeenkomst van de Alliantie en vraagt of ze wel waren uitgenodigd. Hij krijgt de indruk dat er geen noodzakelijk draagvlak is. In de ruimtelijke onderbouwing passeren weliswaar alle projecten de revue, maar gezien de eerdere toezeggingen van gedeputeerde Loggen verwachtte de heer Kramer dat er over de afzonderlijke projecten nog apart gesproken zou worden, net als over de ins en outs van de meekoppelkansen, zodat PS per project kunnen ingaan op specifieke bezwaren vanuit de bevolking. Dit lijkt mosterd na de maaltijd als er eerst een ontwerp-vvgb wordt vastgesteld.
Alles overziend heeft het de voorkeur van de GroenLinks-fractie om nu te volstaan met commentaar en nog geen uitspraak te doen over de ontwerp-vvgb.

Mevrouw **Haagsma** (CDA) merkt op dat de Markermeerdijken 1,2 miljoen mensen beschermen. Bij toetsing in 2006 bleek de dijk op enkele plekken niet sterk genoeg is. Het CDA twijfelt niet over nut en noodzaak van de integrale visie op waterveiligheid. Wel ziet het verschil in aanpak, onderzoek en proces zoals bij Uitdam. Daardoor ontstaat een verschil in beleid waarvan mevrouw Haagsma zich kan voorstellen dat dit vreemd overkomt op de bewoners. Ook zij vindt de borging van onafhankelijk onderzoek belangrijk en refereert aan de motie. PS kunnen niet allerlei verklaringen van experts op hun merites beoordelen, maar zij heeft vragen over de tijdigheid van de huidige besluitvorming. Zij vraagt de gedeputeerde wat de invloed is als de verklaring niet wordt afgegeven of als op de motie in de Tweede Kamer wordt gewacht. Mevrouw Haagsma staat achter veel projecten, maar kan zich voorstellen dat er naar het proces en het onderzoek worden gekeken.

De heer **Rook** (D66) leest in de stukken dat het voorleggen van een vvgb niet verplicht is en bedankt GS ervoor dat zij dit toch doen. Het is een omvangrijk project waar veel bewoners bij betrokken zijn. In een werkbezoek met bewoners en partijen zijn PS geïnformeerd, maar er is een verschil met wat er vanavond te horen is en toen. De heer Rook vindt het belangrijk dat zichtbaar wordt wat de zienswijzen zijn en hij vraagt of PS die te zien krijgen en ruimte hebben om daarop te reageren.
De meekoppelkansen zijn belangrijke onderwerpen in het geheel. Natuur en recreatie worden in fase 1 goed aangepakt en daar is de D66-fractie positief over. Er zijn ook andere meekoppelkansen en de heer Rook is benieuwd hoe die in fase 2 vorm gaan krijgen.

De heer **Voskuil** (PvdA) begrijpt uit de inspraak van vanavond dat er geen discussie is over de vraag of dijken veilig moeten zijn. De vraag die voorligt is hoe daarmee omgegaan moet worden en wat de gevolgen voor de omwonenden zijn. De insprekers zijn betrokken mensen die met veel passie spreken over hun dijk en wat daar gebeurt. De heer Voskuil wil ze daarvoor bedanken en een compliment maken omdat het mooi is als mensen zo betrokken zijn bij hun eigen leefomgeving.
De boodschap die in eerdere gesprekken naar voren is gekomen, is dat het pijnpunt zit in verschil van opvatting over het voorstel en het plan dat in ontwikkeling is en de ideeën die de bewoners zelf hebben. Het gaat dan niet meer om veiligheid van de dijken, maar over tegenstellingen in cijfers, rekenmethoden, bureaucratie en de oplossing voor bepaalde tracés. De heer Voskuil ziet dat daarbij het gezamenlijke doel van de cultuurhistorische waarde en de veiligheid uit het oog wordt verloren en vindt dat jammer.
Een aantal sprekers heeft opgemerkt dat niet de gehele dijk is doorgerekend volgens de methodiek van bewezen sterkte die bij Uitdam heeft gezorgd voor een andere aanpak. De heer Voskuil hoort graag van de gedeputeerde wat zo'n toets kan opleveren. Hij sluit zich aan bij de andere vragen die zijn gesteld. Hij sluit af met de wens dat er net zo hard gewerkt wordt aan het herstel en behoud van een goede verstandhouding tussen de overheid en de bewoners als aan de veiligheid.

Mevrouw **Rommel** (VVD) merkt op dat de VVD veel mensen heeft gesproken op diverse bijeenkomsten en de zorg van de bewoners begrijpt en hun betrokkenheid, inzet en kennis erkent. Het gehele dijktraject is een provinciaal monument en dat maakt het lastig om keuzes te maken. Het gaat echter ook om de veiligheid van 1,2 miljoen Noord-Hollanders. Zij vindt het erg belangrijk dat bewoners en belangengroeperingen bij dit project worden betrokken en betrokken blijven; er moet een breed draagvlak zijn. Mevrouw Rommel constateert dat veel bewoners het idee hebben dat niet alles goed doorgerekend is. Ze vraagt of de gedeputeerde daarover en over de communicatie en de innovatietechnieken meer kan zeggen.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) was aanwezig bij de presentatie van de Markermeerdijken en was toen enorm onder de indruk van de kennis en kunde van de aanwezigen. Zij heeft het merendeel van de insprekers van vanavond tijdens die bijeenkomst niet gezien en vraagt zich af of die uitgenodigd waren. Zij krijgt niet de indruk dat veel bewoners zijn meegenomen in het proces. Mevrouw De Meij wil niemand beschuldigen, maar vraagt zich af waarom het bij Uitdam wel gelukt is om tot andere technieken te komen en elders niet. Zij vraagt of de gedeputeerde bereid is om onderzoek te doen naar de rest van de dijk, zoals de insprekers vragen.

De heer **Klein** (CU-SGP) zegt dat het grote project invloed heeft op een heel karakteristiek stuk van Noord-Holland en dat men daarom heel zorgvuldig moet werken. Aan de andere kant is het interessant dat de huidige dijk het resultaat is van eeuwenlang cultuurontwikkeling en versterking van de waterveiligheid. De insprekers en de reacties geven aan dat er twijfel is over de mate waarin de waterveiligheid leidend is. De heer Klein vindt het belangrijk om die centraal te stellen. De meekoppelkansen mogen niet leidend worden. Zijn gevoel is dat een aantal bewoners vindt dat de historische en landschappelijke waarden in het proces te weinig aandacht krijgen. De grote vraag die

boven de markt hangt is of de methodiek van bewezen sterkte en de pompen op de Houtribdijk voldoende alternatief zijn voor de plannen. De Tweede Kamer twijfelt daar nog over en de discussie met de minister is nog niet afgerond. De heer Klein vraagt zich af of het verstandig is om nu een vvgb af te geven of dat beter gewacht kan worden op wat bij de landelijke overheid gebeurt. Hij krijgt daarop graag een reactie van de gedeputeerde.

De **voorzitter** geeft aan dat de heer Klein bijna door zijn spreektijd heen is.

Mevrouw **Vermaas** (PvdD) heeft weinig toe te voegen aan wat al is gezegd en sluit zich aan bij de vragen over het proces en de rol van de Tweede Kamer. Zij benadrukt dat men niet moet vergeten dat de klimaatverandering een grote rol gaat spelen en dat er mogelijk meer van dit soort situaties ontstaan. Zij herinnert eraan dat het belangrijk is dat PS hun verantwoordelijkheid nemen in het realiseren van het Klimaatakkoord van Parijs.

De vergadering wordt tien minuten geschorst.

De heer **Van der Hoek** (gedeputeerde) begint met een algemene reactie op wat de insprekers hebben ingebracht en zal daarna ingaan op de specifieke vragen van de partijen. Hij heeft de vele zorgen gehoord. Er is natuurlijk veel begrip voor de optiek van de bewoners en hun betrokkenheid. In het kader van de ontwerp-vvgb wil hij een aantal zaken scheiden en alleen ingaan op de dingen die daarmee te maken hebben.
Er wordt gesproken over het afgeven van een vvgb, maar het gaat om een ontwerp-vvgb. De definitieve vvgb komt nog in de commissie en uiteindelijk ook in PS. Durgerdam is genoemd, maar zit niet in de ontwerp-vvgb. De gedeputeerde gaat daar vanavond dan ook niet op in.
Er is opgemerkt dat het niet het juiste tijdstip is voor een ontwerp-vvgb. Dit suggereert dat er een keuze kan worden gemaakt door PS om er wel of niet iets mee te doen. De gedeputeerde zegt dat het niet zo werkt; het hoogheemraadschap/de Alliantie heeft een aanvraag gedaan en vervolgens moet de provincie daarmee volgens de juiste procedures an de slag. Vandaar dat de ontwerp-vvgb voorligt.
Er zijn opmerkingen gemaakt over de communicatie en participatie. Deze zijn geen onderdeel van de afweging bij ruimtelijke ordening, maar absoluut zeer belangrijk. De gemaakte opmerkingen, maar ook andere die al gemaakt zijn in relatie tot de Alliantie, zijn genoteerd en worden meegegeven aan gedeputeerde Loggen die ze in het proces richting het hoogheemraadschap en de Alliantie zal inbrengen.
De ontwerp-vvgb gaat niet over de stenen, het strand of de fietspaden maar over de ruimtelijke ordening en of er een strijdigheid is met het bestemmingsplan. Ook gaat de ontwerp-vvgb niet over de meekoppelkansen, die niet leidend zijn. De gedeputeerde wil het bij die opmerking houden, want ook de meekoppelkansen zijn niet aan de orde bij de ruimtelijke ordeningprocedure.
De vraag of nut en noodzaak zijn aangetoond is veel gesteld. In de optiek van GS is die aangetoond in de onderzoeken door de specialisten. De minister heeft vervolgens de opdracht gegeven waardoor het proces is gestart en PS hun rol moeten spelen.
De SP heeft gezegd dat de inwoners niet voldoende zijn betrokken. De gedeputeerde hoopt dat dit niet geldt voor dit onderwerp, want vanuit PS en GS zijn er diverse werkbezoeken georganiseerd en is er veel met bewoners gesproken. Zijn beleving is dat de aandacht er zeker is. Ook vanavond heeft men de mogelijkheid gekregen om zijn verhaal te doen.

Mevrouw **De Groot** (SP) constateert dat er vanavond een hoop mensen zijn gekomen die zij niet eerder heeft gesproken. Daarom vraagt zij zich af of iedereen voldoende is gehoord.

De heer **Van der Hoek** (ged.) antwoordt dat hij die vraag niet voor mevrouw De Groot kan beoordelen, omdat GS niet verantwoordelijk zijn voor het gehele proces.
Er werd gevraagd of de dijken sterk genoeg zijn. De gedeputeerde antwoordt dat dit niet zo is en dat anders de discussie vanavond niet gevoerd had hoeven worden. Er zijn voor 2018 geen aanvragen voor meekoppelkansen gedaan. De aanvraag voor het bouwwerk is ingetrokken omdat de welstandscommissie van de betreffende gemeente vond dat de aanvraag verder moest worden uitgewerkt.
GroenLinks heeft gevraagd naar de methode, die leidt tot een aantasting. De gedeputeerde denkt dat het proces van ruimtelijke ordening en de vervolgstappen de aantasting raakt, maar dat dit juist is wat men zo goed mogelijk probeert te regelen.
Het CDA en andere partijen hebben gevraagd of op de Tweede Kamer moet worden gewacht. De gedeputeerde vindt dat dit niet hoeft. Het gaat om een ontwerp-vvgb en het is de verwachting dat tegen de tijd dat men toe is aan de definitieve vvgb de Kamer een uitspraak heeft gedaan. Ook werd

opgemerkt dat nog met gedeputeerde Loggen over de projecten zou worden gesproken. De gedeputeerde kan dit bevestigen, maar dit gaat over de projecten/meekoppelkansen die pas in een later stadium aan de orde komen.
D66 heeft gevraagd of zij de zienswijzen te zien krijgt en hoe de meekoppelkansen in fase 2 eruit zien. De gedeputeerde zegt dat de zienswijzen zeker te zien zullen zijn en dat fase 2 vanavond niet aan de orde is.
Er is gevraagd waarom niet de gehele dijk is doorgerekend. Naar de mening van GS is dat wel gedaan en de gedeputeerde herkent de opmerking niet. De innovatietechnieken zijn voor de vvgb niet van belang, maar is wel een belangrijk onderwerp. 50PLUS heeft gevraagd of er nader onderzoek wordt gedaan. De gedeputeerde zegt dat op basis van de rijksrichtlijnen al heel veel onderzoek is gedaan en dat dit wordt gecontroleerd, maar dat gezien de discussie en de vragen van PS en de insprekers een verfijning van de onderzoeken van belang is en dat de innovatie daarin een belangrijk aspect moet zijn.

De heer **Voskuil** (PvdA) zegt dat hij niet heeft opgemerkt dat de dijk niet is doorgerekend, maar dat de hij de indruk van de insprekers heeft gekregen dat de bewezen sterkte-systematiek niet op de hele dijk is losgelaten. Hij heeft gevraagd of dat klopt en wat er gebeurt als dat alsnog wordt gedaan. Hij wil daaraan koppelen dat hij het op prijs stelt als een aantal specifieke vragen die vanavond gesteld zijn, ook al maken die misschien geen deel uit van het ontwerp-vvgb-traject, schriftelijk beantwoord worden.

Mevrouw **De Groot** (SP) constateert dat de ontwerp-vvgb inhoudt dat de plannen ter inzage komen te liggen en dat men daarop bezwaar kan maken. Dit is weer een extra gang voor degenen die het betreft. Zij vindt daarom dat de ontwerp-vvgb niet ter inzage moet worden gelegd.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) merkt op dat de gedeputeerde zei dat er niet gewacht hoeft te worden op de motie in de Tweede Kamer. Zij vraagt wat die paar maanden op zo'n lange tijd uit uitmaken.

De heer **Kramer** (GroenLinks) sluit zich aan bij de gestelde vragen.

De heer **Van der Hoek** (ged.) antwoordt dat de bewezen sterkte-systematiek niet op de hele dijk is toegepast omdat de minister dit zo heeft aangewezen. De provincie heeft daar geen zeggenschap over. Het beantwoorden van de specifieke vragen schriftelijk beantwoorden is lastig, maar de reguliere gedeputeerde komt in de verdere behandeling van het stuk terug op de gemaakte opmerkingen.

De heer **Voskuil** (PvdA) gaat hiermee akkoord als de vragen daar dan ook in terugkomen.

De heer **Van der Hoek** (ged.) begrijpt dat de SP een soort stemverklaring aflegt waarin zij zegt dat de vvgb niet ter inzage moet worden gelegd. Het lijkt hem juist goed om dit wel te doen omdat dan gemotiveerd in de zienswijze moet worden aangegeven waar het volgens de bezwaarmakers aan schort. Vervolgens komt er een gedegen motivering waarom de zienswijze wel of niet gehonoreerd moet worden.
Er is een aantal redenen waarom niet gewacht kan worden op de Tweede Kamer. Het zorgt voor een aantal maanden vertraging, terwijl het in het proces uiteindelijk bij elkaar komt. Daarnaast moet de provincie niet alleen een betrouwbare overheid naar de bewoners zijn, maar ook naar de partijen die een aanvraag hebben gedaan. Daar moet ordentelijk op worden gereageerd. De gedeputeerde is er niet voor om dat proces te stoppen. De volgende stappen komen nog een aantal keer terug in de commissie en in PS. Nu volgt eerst een termijn van zes weken waarin een zienswijze kan worden neergelegd. Hij ziet geen aanleiding om daarin een vertraging op te werpen.

De **voorzitter** constateert dat het onderwerp terugkomt in PS van 6 november 2017 en niet als hamerstuk wordt geagendeerd.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

7. B-agenda Ruimte
a. Ruimte/Duurzame energie: brief GS aan PS, ontwerpbesluit wijziging Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie t.a.v. dorpslinten

De **voorzitter** licht toe dat de commissie EEB hierbij is uitgenodigd. Gezien de nauwe samenhang van de Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie t.a.v. dorpslinten met artikel 32a van de PRV, ook ten tijde van de vaststelling van artikel 32a PRV, wordt de commissie gevraagd om de ontwerpwijziging te bespreken en GS eventuele suggesties te doen met betrekking tot de inhoud ervan.
De brief van GS aan PS over het overzicht opstellingen voor zonne-energie Noord-Holland is opgesteld n.a.v. een toezegging aan de commissie RWW op 18 september jl.. Deze komt ter kennisname op de agenda van de commissie RWW op 4 december a.s., maar heeft raakvlakken met het voorliggende agendapunt. De commissie kan de brief dus betrekken bij de behandeling.

INSPREKERS
De heer **Dasselaar** spreekt in namens Kritisch Platform Ontwikkeling de Zijpe. Er is veel draagvlak voor zonne-energie behalve als het gaat om grootschalige zonne-energie. De inspreker heeft enige suggesties omdat hij bedenkingen heeft over het voorstel dat zonne-energie bij lintbebouwing wil toestaan. De term "lintbebouwing" is echter zo vaag gedefinieerd dat al het landelijk gebied daarvoor in aanmerking zou kunnen komen, maar dat staat juridisch nog niet vast. Het voorstel van GS is om het maar te proberen en de burgers te laten procederen. De inspreker vindt dit een slecht idee. Het lijkt een beetje op de situatie bij Zijpe bij de Grote Sloot waar tien jaar lang geprocedeerd is over een windmolen. Dezelfde mensen worden nu geconfronteerd met een zonneweide en mogen weer gaan procederen.
De inspreker vindt draagvlak cruciaal. Het blijkt echter dat er in de gemeente helemaal geen draagvlak is omdat er op de bovenstaande manier te werk wordt gegaan. Dit is niet de manier waarop men zonne-energie op grote schaal moet inbrengen. Dat moet zorgvuldig en met echte inspraak gebeuren.

De heer **Klein** (CU-SGP) herkent de opmerking dat "lintbebouwing" vaag gedefinieerd is. Hij vraagt of er een specifiek project is waar de inspreker bang voor is.

De heer **Dasselaar** antwoordt dat er vorige week een vergunning is afgegeven voor een project in de gemeente Schagen in landelijk gebied waar woningen staan.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) heeft niet gehoord wat alternatieve locaties zijn.

De heer **Dasselaar** zegt dat die er zijn. Men moet eerst zonnepanelen op daken plaatsen, want als de daken leeg zijn en landelijk gebied wordt volgebouwd is dat desastreus voor het draagvlak. Het aanleggen van zonneweides kan ook in industriegebieden en op de Afsluitdijk.

Mevrouw **Kanis** spreekt in namens werkgroep Polder B in de Zijpe en daarmee ook als omwonende van een net afgegeven vergunning voor een zonneakker. Zij vertelt zeer recent te zijn geconfronteerd met de aanvraag voor een zonneweide van 1,5 ha. voor 7.500 zonnepanelen op circa 350 meter van haar huis, in vol zicht. Zij heeft hier niets over gehoord via de eigenaar of de gemeente. Pas nadat een stukje in de krant had gestaan, werd door de gemeente een informatieavond belegd. Dit bleek geen informatieavond over de plannen te zijn, maar een mededeling dat de vergunning afgegeven ging worden. De gemeente Schagen gaf als reden daarvoor dat zonneakkers van de provincie moeten, dat het past in het bestemmingsplan en binnen de provinciale regels valt. De inspreekster vraagt of het klopt dat het voor een zonneweide niet noodzakelijk is om het bestemmingsplan te wijzigen. Het lijkt haar in tegenspraak met de nota Perspectief voor Zon die stelt dat er van het bestemmingsplan moet worden afgeweken.
De inspreekster voelt zich aangevallen en nu de vergunning is afgegeven, wordt ze direct naar de rechter gestuurd. Dit komt naar haar mening omdat de druk van partijen die willen profiteren van de energiesubsidies groot is, de provincie geen goede en heldere richtlijnen heeft om het platteland en de burgers te beschermen en de gemeente vergunningen afgeeft onder het mom dat het van de provincie moet. Dit is bevestigd door antwoorden van gedeputeerde Geldhof op vragen van de heer Bruggeman waarin staat dat ervoor is gekozen om het beleid niet verder te concretiseren of dicht te regelen zodat de gemeentebesturen aan dit traject gemotiveerd invulling kunnen geven; de provincie bekijkt dan of het redelijk wordt uitgelegd en zo nodig kan de rechter zijn oordeel geven. De inspreekster vindt het een herhaling van zetten en dezelfde situatie als bij de windturbines. Toen duurde de gang naar de rechter meer dan tien jaar. De inspreekster vraagt of PS hun rol om mee te werken aan duurzame energieopwekking zo interpreteren en het overlaten aan burgers om naar de rechter te stappen. Zij hoopt dat PS zich ervan bewust zijn dat n.a.v. deze vergunning een lawine van aanvragen zal komen. Als er geen goede regels zijn betekent dit dat de omwonenden en de heerlijkheid van het platteland de dupe zijn.

Mevrouw **Lootsma** spreekt in namens de omwonenden. Zoals de vorige inspreekster zei, heeft men uit de media moeten vernemen dat er een vergunning voor een zonneakker is aangevraagd. De gemeente heeft daarna een informatiebijeenkomst georganiseerd die veel onduidelijkheid heeft opgeleverd. Vervolgens heeft de gemeente een brief gestuurd waardoor de onduidelijkheid nog groter werd. In de tussentijd is de vergunning op 9 oktober verleend. De inspreker vraagt hoe zorgvuldig de besluitvorming heeft plaatsgevonden als veel vragen niet zijn beantwoord. Tijdens de inloopavond werd duidelijk dat de gemeente geen beleid heeft geformuleerd omtrent zonneakkers en dit ook niet wil doen en verwijst naar de provincie. De vraag is op basis waarvan de aanvraag wordt getoetst. De inspreekster vraagt of het niet efficiënter is om eerst samen met de provincie beleid te maken en dat vervolgens uit te voeren in plaats van individuele aanvragen te beoordelen. Het lijkt erop of de gemeente eenzelfde strategie hanteert als met de windturbine. Met de ervaringen en kennis van nu weet de inspreekster dat dit geen goede strategie is.
De wethouder heeft tijdens de inloopavond gezegd dat er sprake is van een deal met de aanvrager die bij verlening van de vergunning voor de zonneakker afziet van het plaatsen van een windturbine. De inspreekster vraagt zich af of de vergunning daarom wordt verleend. Door de handelswijze van de gemeente en de onbeantwoorde vragen is er geen draagvlak bij de omwonenden. Men is bang dat er straks overal zonneakkers komen en dat het open landschap hierdoor verloren gaat. Om allerlei procedures te voorkomen, is het belangrijk dat de gemeente en de aanvrager eerst alle twijfel rond deze aanvraag wegnemen. Daarnaast moet de gemeente samen met de provincie beleid maken.

EERSTE TERMIJN
Mevrouw **Visser** (PvdD) zegt dat zij meer zonneparken alleen maar toe kan juichen, maar natuurlijk wel in samenspraak met de omwonenden. Zij ziet ook liever de daken volgelegd met panelen, maar het is al eerder gezegd dat men het zich niet kan veroorloven om geen zonneakkers te plaatsen als men de klimaatdoelstellingen wil halen. De Hoogovens laat men er niet op draaien, maar daar zijn weer andere plannen voor zoals te lezen valt in het rapport van Urgenda dat zij aan iedereen kan aanraden.
Wat betreft de PvdD is het alle zeilen bijzetten door wind- en zonne-energie. Mevrouw Visser heeft geen bezwaar tegen het voorstel en stelt als extra aanvulling voor om buiten de lintdorpen ook zonnepanelen rond, langs en tussen de landingsbanen van Schiphol te plaatsen. Zij ziet die mogelijkheid graag toegevoegd aan de ontwerpwijziging.

De heer **Bruggeman** (SP) vindt dat er voor de zonneparken een goede regeling is gemaakt n.a.v. de regeling voor windmolens die steeds werd bijgesteld of veranderd moest worden. Vervolgens is de uitvoering gedelegeerd aan GS. Men was nauwelijks bezig of GS kwamen m.b.t. Groene Hoek met het idee om de regels te veranderen en de zonnepanelen hoger te maken dan was afgesproken. Nu is er een tweede geval waarbij de regels weer worden aangepast. Gemeente Schagen blijkt zelfs vooruitlopend op de regels al een vergunning te hebben verleend.
Het uitgangspunt voor de regeling voor zonneparken was goed regelen en beginnen waar het het meest verantwoord is. In plaats daarvan is er een vage regeling gekomen. De heer Bruggeman verwijst naar de antwoorden op de technische vragen die dat bevestigen. GS kiepen het over de schutting naar de rechtbank en daar moeten de bewoners het maar uitprocederen.
De heer Bruggeman doet de suggestie om heldere regels te maken. In Schagen is al eindeloos geprocedeerd over een windmolen en op datzelfde terrein komt nu weer een zonnepark en kan men weer naar de rechter. Het heeft geen prioriteit en de heer Bruggeman suggereert om het niet te doen.

De heer **Klein** (CU-SGP) vindt het een prima voorstel om een juridische aanpassing te doen op een idee dat men al had, namelijk om zonneweiden toe te staan aan de rand van dorpen en dorpslinten daarin mee te nemen. Hij valt wel over het feit dat het nu wel erg vaag gedefinieerd is en dat met deze definitie heel veel overhoop gehaald wordt aan discussies over de interpretatie. Hij denkt de definitie beter geformuleerd kan worden.

Mevrouw **Haagsma** (CDA) is niet te spreken over de procedure. PS worden gehoord maar besluiten niks. Zij vraagt hoe de gedeputeerde tegen de route aankijkt en of het niet beter is om met structureel beleid te komen voor plekken waarover PS mogen beslissen in plaats van de belangrijkste beslispunten met vaagheden en vraagtekens in een uitvoeringsregeling op te nemen. Ook mevrouw Haagsma vindt de definitie vaag en vraagt zich af wat de precedentwerking is. Zij vraagt of de gedeputeerde het voorstel ter besluitvorming en mogelijke andere wijzigingen binnen de uitvoeringsregeling aan PS wil voorleggen. Er wordt elke keer een uitzondering gemaakt en dat schept jurisprudentie.

Mevrouw Haagsma constateert dat er voor zonneparken steeds uitzonderingen worden gemaakt. Ze vraagt zich af of, aangezien de definitie van verstedelijking ook niet helder is, het dan ook mogelijk is om steeds twee of drie woningen te bouwen.

Mevrouw **Kocken** (GroenLinks) sluit aan bij de inbreng van de PvdD. Zij is het wel met de heer Klein eens dat de definitie niet geruststelt, maar heeft helaas geen suggestie voor een betere formulering. Zij stelt voor om er nog eens goed naar te kijken.

Mevrouw **Rommel** (VVD) geeft als suggestie mee om de definitie helderder te maken, ook wat betreft de concrete afstand die tot de bebouwing moet worden gehanteerd.

De heer **Voskuil** (PvdA) is een groot voorstander van alle mogelijkheden voor duurzame energie en dus ook voor zon. Daar staat naast dat men zorgvuldig moet omgaan met het landschap. Hij is blij dat de linten worden toegevoegd, maar wil benadrukken dat de impact op natuur en landschap en cultuurhistorische waarden wel goed bekeken moet worden. Hij hoort graag meer over de opmerkingen over de vage definitie. De heer Voskuil stelt dat als men overgaat van weidevogelleefgebieden naar weidevogelkerngebieden er vlekken vrijkomen. Hij vraagt of er dan wel dingen mogen en doet als dat het geval is de suggestie om dat beter te regelen. Door de praktijkconferentie Zonne-energie werd de vraag naar een afwijkingsbevoegdheid bij hem opgeroepen. Er werd daar geklaagd dat er bovenop het dak van een parkeerplaats geen zonnepanelen mogen worden geplaatst omdat die maar tot 1,5 meter mogen komen. Een ander punt van zorg is dat er nu staat dat een park mag worden aangelegd als het aan één zijde grenst aan een agrarisch bedrijf. De heer Voskuil wil graag weten of er genoeg rekening wordt gehouden met de andere drie zijden.

Mevrouw **Haagsma** (CDA) meent dat er wel zonnepanelen op een parkeerplaats mogen worden geplaatst. Zij werd getriggerd door de afwijkingsbevoegdheid. Op dit moment maken GS gebruik van de afwijkingsbevoegdheid en leggen die aan PS voor ter luister. Zij vraagt wat de heer Voskuil vindt van de gekozen route door de gedeputeerde en of hij vindt dat PS als er afgeweken wordt een besluit moeten nemen.

De heer **Voskuil** (PvdA) vindt de route creatief. Of het als besluit moet worden voorgelegd hangt af van de grote van de afwijking. Als het gaat om iets groots, lijkt het hem goed dat PS in ieder geval geïnformeerd worden. Het voorbeeld ging om parkeerplaatsen buiten stedelijk gebied.

Mevrouw **Strens** (D66) is voorstander van het beleid omdat voor de energietransitie ruimte nodig is, zowel fysiek als wat betreft de regelgeving. Zij vindt dat de aanpassing daaraan voldoet. Zij vraagt of de gedeputeerde een extra duiding kan geven over de reikwijdte van dorpslinten als relevante verstedelijkingsstructuur. Dat er vraag is naar provinciaal beleid voor zon blijkt wel uit de lijst met lopende projecten die is meegestuurd waarvoor zij de gedeputeerde bedankt. N.a.v. de praktijkconferentie over zon stelt mevrouw Strens dat de mogelijkheden voor zon in de gebouwde omgeving groot zijn. Zij vraagt in hoeverre de provincie de gemeente faciliteert om juist in de stedelijke gebieden geschikte locaties in kaart te brengen, zoals met behulp van de Zonneatlas.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) zou het ongepast vinden als GS het besluit zouden nemen. Zij vindt het raar dat een aantal maanden geleden is gesproken over beleid waarvan een maand geleden is afgeweken. Zij is het met mevrouw Haagsma eens dat de procedure niet juist is omdat PS hierover dienen te besluiten. De omschrijving van BSG is onduidelijk. Het is te gek voor woorden om mensen op kosten te jagen door ze naar de rechter te sturen. Mevrouw De Meij wijst GS erop dat een aantal gemeenten met lintbebouwing al jarenlang vragen om woningen te kunnen bouwen aan het eind van de lintbebouwing en dat dit altijd is tegengehouden. Zij heeft de indruk dat iemand met een initiatiefvoorstel komt waar een verhaal aangepast wordt in plaats van andersom. Zij vindt dat niet gepast.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) memoreert dat het beleidskader voor zon voor de zomer van 2016 is vastgesteld door PS. De kernwaarde was dat dat werd meegegeven binnen welke kaders gemeenten in hun ambitie voor zonneweiden kunnen voorzien en dat de verantwoordelijkheid bij de gemeenten werd gelegd. Het proces om te komen tot het beleidskader voor zon is met veel partijen vastgesteld en er hebben meerdere bijeenkomsten plaatsgevonden waarbij PS uitgenodigd waren. Wat voorligt is niet dat GS gebruikmaken van een afwijkingsbevoegdheid, maar dat de PRV anders wordt ingevuld: de regels worden vastgelegd in de PRV en de uitvoering komt bij GS. GS maken nu gebruik van de

mogelijkheid om aan PS voor te leggen wat zij voornemens zijn te wijzigen, maar daarna beslissen uiteindelijk GS zelf.
Toen PS en GS vorig jaar bezig waren met de vaststelling is de plek achter een lint gezien als een relevante verstedelijkingsstructuur, niet het lint zelf. Het blijkt dat er onduidelijkheid is over de vraag of een lint ook gezien kan worden als een relevante stedelijke structuur.

Mevrouw **Kocken** (GroenLinks) vraagt of bedoeld wordt dat achter het lint een zonneakker kan worden aangelegd.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) zegt dat het gaat om een agrarisch gebied waar een zonneweide kan komen. GS wilden dit beter omschrijven en zijn daarom gekomen met deze wijziging. Het gaat niet om bouwen in het lint. Ook daar waar nu beschermingszones zijn in de vorm van een bufferzone of een weidevogelleefgebied kan het niet en dat blijft ook zo.
Wat betreft het kwaliteitsbeeld in de toekomst merkt de gedeputeerde op dat PS nog geen besluit hebben genomen over de vraag of het kwaliteitsbeeld überhaupt overgenomen wordt en dat er dus nog niks over gezegd kan worden.
Op het zonnecongres is gesproken over de manier om de aanleg van zonnepanelen binnenstedelijk te faciliteren. Hier is ook een motie over aangenomen. De provincie heeft naar alle gemeenten een informatiepakket gestuurd over wat er is, er is een aanjager voor zonne-energie, een Zonneatlas, een duurzaamheidstour en er is een praktijkconferentie over zon geweest. Andere ideeën zijn altijd welkom. De opmerking dat iemand geen zonnepanelen op het dak van een parkeerplaats mag aanleggen, klopt niet. Daarbij is sprake van een meervoudig ruimtegebruik en dat betekent dat men niet maar 1,5 meter hoog mag.
Er is ook gevraagd om een hardere definitie te maken. Dat is een goede vraag, maar tegelijkertijd wil de gedeputeerde niet steeds terug hoeven komen bij PS. Zij wil maatwerk kunnen leveren waar PS ook steeds om vragen. De gemeenten krijgen de kans om de zonneweides te realiseren en daar hoort bij dat de provincie het loslaat; het is aan de lokale politiek om binnen de kaders tot de uitwerking en het realiseren van draagvlak onder bewoners te komen.

Mevrouw **Haagsma** (CDA) vraagt of het loslaten alleen geldt voor dit provinciale doel of ook voor andere.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) antwoordt dat het voor heel veel doelen geldt. In dit geval zijn er kaders meegegeven en is het aan de gemeente om binnen die kaders te werken.

Mevrouw **Haagsma** (CDA) zegt dat dorpslinten volgens de jurisprudentie BSG zijn, want daarom kan er zon aangelegd worden.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) zegt dat de jurisprudentie zich nog verder moet opbouwen en dat daar nog geen echte uitspraken over zijn gedaan. Bij vaststelling van het beleid is verondersteld dat het tot BSG zal worden gerekend, maar om zeker te weten dat het kan op die plekken stellen GS voor om de uitvoeringsregel te wijzigen.

Mevrouw **Kocken** (GroenLinks) vraagt of door de formulering wordt bevestigd dat een lintdorp geen BSG kan zijn.

Mevrouw **Geldhof** (ged.) antwoordt dat dit niet het geval is. Er wordt zeker gesteld dat de manier waarop men het beleid wil gaan uitvoeren ook daadwerkelijk kan, zodat wordt voorkomen dat het anders wordt uitgelegd.

De **voorzitter** bedankt de aanwezigen voor hun inbreng en de insprekers die de hele avond hebben gewacht voor hun geduld.

8. B-agenda Water
a. Water/Natuur/Recreatie: brief GS aan PS: Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen
Dit agendapunt wordt behandeld tijdens een volgende vergadering.

9. Rondvraag Van der Hoek en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
Er zijn geen vragen.

10. Rondvraag Geldhof en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

Er zijn geen vragen.

11. Sluiting

De **voorzitter** sluit de vergadering. De volgende vergadering is op maandag 4 december a.s. Hij vraagt de commissie er rekening mee te houden dat in diezelfde week op donderdag 7 december de behandeling van de voordracht Koersdocument Noord-Holland 2050 plaatsvindt.
De voorzitter wenst iedereen wel thuis en sluit de vergadering om 23.07 uur.

Strategische Statenagenda Commissie Ruimte & Wonen per 15-11-2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)			2018 (Q)				2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen t.a.v. de voorbereiding
Commissie R&W	**18 sep**	**19 okt**	**4 dec**	**1e**	**2e**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
Ruimte												
Kustpact- Toekomstperspectief										Geldhof	BOB	Bespreking van het toekomstperspectief Kust en strandzonering in commissie R&W 4 december 2017. **Naar verwachting kunnen GS de definitieve stukken in het voorjaar 2018 ter besluitvorming voorleggen.**
WOL-WP Spuisluis										Vd Hoek	BOB	Bespreking in commissie R&W doorgeschoven, datum behandeling onbekend. Verwacht in Q1 2018.
MRA agenda										Geldhof		De concept MRA Agenda is op 18 oktober 2015 bij de technische briefing en 29 oktober 2015 in de commissie RWW besproken. De bestuurlijke vaststelling in MRA verband heeft plaatsgevonden op 17 december 2015. Op 18 februari 2016 is er een MRA congres over de MRA Agenda. Vervolgens is de MRA Agenda aan PS aangeboden. PS kunnen de inhoud van de MRA gebruiken als basis bij de op te stellen Omgevingsvisie.
Koers NH2050 in Statencommissie / Omgevingsvisie NH 2050	PS **9/10**				PS medio 2018					Geldhof e.a.	BOB	1e werksessie koersdocument 22 juni 2016, 2e werksessie, 6 juli 2017. Extra Statenvergadering ingevoegd om Koersdocument te bespreken op 9 oktober 2017 7 december 2017, extra gezamenlijke commissievergadering over voordracht Koers NH2050. 18 december 2017, besluitvorming in PS over voordracht Koers NH2050 December 2017 t/m mei 2018: opstellen ontwerp omgevingsvisie **8 februari 2018: participatiebijeenkomst met gemeenteraden en leden AB van waterschappen.** 11 juni 2018: terinzagelegging omgevingsvisie Oktober/november 2018: definitieve besluitvorming PS
OV-knooppunten communicatiestrategie										Geldhof	Bij besluitvorming TWIN-H Bob gebruiken.	Commissie-overstijgend: M&F wordt ook uitgenodigd. Uitgangspunt is de planning van UVP Zaancorridor (18 april 2016 in de commissie RWW). Voorafgaand wordt een toelichting gegeven op het programma OV Knooppunten. De voordracht TWIN-H komt in PS volgens de Bob-systematiek, wanneer is nog niet duidelijk. Het schema zal nader worden ingevuld als we de verder zijn in het programma. Na doorschuiven data niet bekend
Initiatiefvoorstel Groen Links schuilstallen										Geldhof		Initiatiefvoorstel is aangehouden
PRV: Leidraad Landschap en cultuurhistorie					PS voor zomer 2018					Geldhof		Op de C-agenda van commissie R&W van 15 mei 2017 was als agendapunt 12h een brief met de gewijzigde planning opgenomen. Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, behandeling staat gepland voor de commissie van 4 december 2017. **Geen stukken ontvangen voor 4 december 2017.**
Kwaliteitsbeeld NH2050					PS voor zomer 2018					Geldhof		Op de C-agenda van commissie RWW van 15 mei 2017 was als agendapunt 12h een brief met de gewijzigde planning opgenomen. Op 19 oktober 2017 gaf Jandirk Hoekstra een technische briefing over het Kwaliteitsbeeld NH2050.
Nominatiedossier Nieuwe										Geldhof		Hoeft niet ter vaststelling naar PS, maar wel een mooi onderwerp om

Strategische Statenagenda Commissie Ruimte & Wonen per 15-11-2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)			2018 (Q)				2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen t.a.v. de voorbereiding
Commissie R&W	**18 sep**	**19 okt**	**4 dec**	**1e**	**2e**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
Hollandse Waterlinie als uitbreiding op de Stelling van Amsterdam (UNESCO-status).												eens over te discussiëren in een PS-commissie. **9 november 2017 brief GS aan PS ontvangen over UNESCO nominatie Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam. Staat op C-agenda van R&W van 4-12-2017**
Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam 2017-2020.										Geldhof		Uitvoeringsprogramma 2017. Omdat er geen nieuw geld wordt gevraagd/geclaimd, hoeft UP niet perse naar PS ter vaststelling. Naast het nieuwe uitvoeringsprogramma zal PS ter kennisname de halfjaarlijkse update krijgen over de voortgang projecten van de stelling van Amsterdam.
Definitief rapport ruimtelijke verkenningen NH Noord												
Wonen												
Stimuleringsregeling Binnenstedelijk bouwen										Geldhof	Geen BOB-model	Op 9 november 2017 was er een themasessie over de resultaten van de woononderzoeken.
Motie Stads- en dorpsontwikkeling										Geldhof		Na doorschuiven data niet bekend
RAP's 2.0 vaststellen										Geldhof		De RAP’s worden door GS vastgesteld. PS worden per brief worden geïnformeerd.
Vervolgactiviteiten Waterlands wonen										Geldhof		De commissie wordt geïnformeerd als daar aanleiding voor is.
Programma leefbaarheid/vitaliteit										Geldhof		De verwachting is dat in april, na het afronden van de ambtelijke verkenning leefbaarheid en vitaliteit, informatie kan worden gegeven over de procedure en planning richting Staten.
Regeling Verduurzaming van bestaande woningvoorraad										Geldhof		Onderdeel van Beleidskader Duurzame Energie. In PS 10 juli 2017: wij zijn reeds voornemens om eind dit jaar (2017) een beleidsvoorstel aan u voor te leggen en daarbij zullen wij de gemeenten, de woningbouwcorporaties en iedereen betrekken. **23 november 2017: BOT-overleg voor R&W en EEB over verduurzaming van bestaande woningvoorraad.**
Woningbouw in Schipholregio en de luchtvaart toets: SMASH. Vooralsnog alleen fase 1 / 'beschouwing'.										Geldhof	Eventueel Bob-model	Provincie NH is in gesprek met de regio en de luchtvaartsector over het dossier wonen-vliegen. Er wordt gewerkt aan een gezamenlijk voorstel voor de staatssecretaris. Bob-model kan van toepassing zijn indien er een akkoord komt met regio, rijk en luchtvaartsector.

Moties commissie Ruimte & Wonen per 15-11-2017

Onderwerp	Inhoud	Nummer	Status	Indiener	Fractie	Portefeuillehouder	Datum PS	Voorstel Presidium
Motie Vreemd a/d Orde Stimuleren verduurzamen woningvoorraad in de sociale sector Noord-Holland.	PS verzoeken het College van GS: * gemeenten en woningcorporaties aan te sporen de sociale huurvoorraad voor 2020 te verduurzamen en te voorzien van minimaal label B en in 2030 van label A * een bijeenkomst te organiseren in het najaar van 2017 bij de provincie voor alle betrokken partijen die zich bezighouden met verduurzaming van de sociale voorraad, zodat dit urgente onderwerp door de provincie Noord-Holland op de kaart wordt gezet * alle communicatiemiddelen daarvoor te gebruiken en waar mogelijk samenwerking te zoeken met andere betrokken partners * daarvoor aansluiting te zoeken met www.duurzamehuizenroute.nl, voor praktijkvoorbeelden voor particuliere woningbezitters, woningbouwcorporaties en gemeenten * Provinciale Staten een terugkoppeling te geven over de vorderingen op dit gebied.	M26-2017	Aangehouden	Meij, O. de (50PLUS)	50PLUS, ONH, GroenLinks, SP.	Geldhof, J.	10-07-2017	Uit notulen PS 10-07-2017 reden aanhouden motie: "Gedeputeerde GELDHOF: .....De motie is derhalve overbodig. Wij zijn reeds voornemens om eind dit jaar een beleidsvoorstel aan u voor te leggen en daarbij zullen wij de gemeenten, de woningbouwcorporaties en iedereen betrekken." "Mevrouw DE MEIJ (50plus): Voorzitter. Wij stemmen in met wat de gedeputeerde heeft toegezegd, dus wij houden hem even aan tot het eind van het jaar en totdat zij met een voorstel komt. "

Toezeggingen R&W per 15-11-2017

ID	Onderwerp	Behandeld in	Behandeld in datum	Portefeuillehouder	Inhoud	Stand van zaken
2277	Programma Hoogfrequent Spoor/Kennemerlijn	RWW	19-10-2017	Geldhof, J.	De heer Bruggeman (SP) vraagt of de gedeputeerde de gedeputeerde Mobiliteit op het hart wil drukken om de garantie te krijgen dat NS het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) gaat waarmaken. Mevrouw Geldhof (ged.) vermoedt dat haar collega er alles aan zal doen om de partijen aan gemaakte afspraken te houden en zal dit onder de aandacht brengen. Gedeputeerde Geldhof zal aan haar collega Mobiliteit vragen om een en ander op papier te zetten n.a.v. de opmerkingen van het CDA over de Kennemerlijn. Ook de vraag over het onderzoek naar het wegverkeer van de PvdD-fractie zal zij aan de gedeputeerde voorleggen en vragen of die daar een antwoord op geeft.	
2269	Planning bijeenkomsten Omgevingsvisie	RWW	21-09-2017	Geldhof, J.	De heer Slettenhaar (VVD) vraagt om een overzicht van de betrokkenheid per regio. De heer De Graef herhaalt dat alle verslagen online beschikbaar zijn en zal een planning van de bijeenkomsten aan Provinciale Staten toesturen.	
2271	Lijst met projecten	RWW	18-09-2017	Geldhof, J.	De gedeputeerde zal een update van de	

Toezeggingen R&W per 15-11-2017

	zonne-energie				lijst met projecten geven en inventariseren wat is gerealiseerd en wat in de pijplijn zit. De voorzitter vraagt wanneer de commissie de toegezegde lijst kan tegemoetzien. Mevrouw Geldhof (ged.) denkt dat die toegevoegd kan worden aan de C-stukken voor de volgende commissievergadering.	
2270	Voortgangsrapportage Wind op land	RWW	18-09-2017	Hoek van der, J.	De monitor, de voortgangsrapportage, was voor september toegezegd maar gegeven de fase in de procedure waarin de vergunningen zich bevinden, zijn er ten opzichte van de laatste brief nog geen grote wijzigingen opgetreden. Hij stelt voor om de huidige fase af te ronden en daarna met een overzicht van de actuele stand van zaken te komen.	
2256	Verduurzaming sociale woningvoorraad	PS	10-07-2017	Geldhof, J.	GS is voornemens om dat uitgewerkt voorstel aan u voor te leggen aan het einde van dit jaar. De motie is derhalve overbodig. Wij zijn reeds voornemens om eind dit jaar een beleidsvoorstel aan u voor te leggen en daarbij zullen wij de gemeenten, de woningbouwcorporaties en iedereen betrekken. **23 november 2017: BOT-overleg verduurzaming sociale woningvoorraad.**	
2255	Bijeenkomst	PS	10-07-2017	Geldhof, J.	Eind van het jaar hebben wij alle feiten op	Bijeenkomst was op 9-

Toezeggingen R&W per 15-11-2017

	woononderzoeken en binnenstedelijk bouwen				een rij, ik heb het uitgelegd, het STEC-onderzoek, Fakton, het EIB, de samenwerking met Bouwend Nederland en na de zomer hebben wij een speciale sessie in RWW waarbij alles op tafel ligt over de knelpunten en daarnaast zullen wij voor het eind van het jaar een voorstel voor de besteding van binnenstedelijk bouwen aan u voorleggen.	11-2017
2258	Windmolenpark Groetpolder	RWW	19-06-2017	Hoek van der, J.	Mevrouw Van Rooij (PvdA) vraagt wanneer er geëvalueerd wordt. De heer Van der Hoek (ged.) weet dat niet en zal zich daarop beraden. Hij hoort het graag als de commissie er ideeën over heeft. Het traject met de zes aanvragen wordt afgemaakt en het lijkt hem handig om voor die tijd niet te evalueren. Hij zal kijken naar een logisch moment.	
2242	Woningtekorten	RWW	15-05-2017	Geldhof, J.	Dhr Voskuil vraagt de gedeputeerde of het mogelijk is om een themabijeenkomst te organiseren om het complexe en brede onderwerp te behandelen. De voorzitter constateert dat de gedeputeerde dit omarmt en dit in gang zal zetten.	Bijeenkomst was op 9-11-2017
2205	Bedrijfsverplaatsing Royal ZAP, Hollands Kroon	RWW	23-01-2017	Geldhof, J.	Gedeputeerde zegt toe dat GS PS op de hoogte zal houden van de ontwikkelingen.	
1160	PRV	PS	12-12-2016	Geldhof, J.	Het aanpassen van de geldingsduur van	

Toezeggingen R&W per 15-11-2017

					bestemmingsplannen heeft niet ter visie gelegen. Op dit moment is dat tien jaar, maar ik begrijp dat u daar wat actueler op in wilt spelen. Ik heb daar begrip voor en bij de volgende wijziging wil ik onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om termijnen van bestemmingsplannen aan te passen.	
1157	PRV	PS	12-12-2016	Geldhof, J.	Een partij had het over het derde kwartaal en de ander over het einde van het jaar, maar laten wij afspreken dat wij in de tweede helft van het jaar de evaluatie doen en er bij u op terugkomen. Wij vinden het ook fijn om te weten, want misschien moeten wij bijsturen en het is ook input voor de Omgevingsvisie, waarbij wij kijken of deze werkwijze een goede en werkbare situatie is. Het is zeer behulpzaam als input voor de Omgevingsvisie, dus die evaluatie kan ik u toezeggen.	

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN - 3 NOV. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw M.K. van der Klugt-van Asperen
BEL

Telefoonnummer +31235143391
asperenm@noord-holland.nl

Betreft: Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en concept Strandzonering

Verzenddatum
- 3 NOV. 2017

Kenmerk
915191/1006587

Uw kenmerk
-

Geachte leden,

Hierbij verzoeken wij u het Concept Toekomstperspectief Kust 2040 en de Concept Strandzonering 2025 te plaatsen op de B-agenda van de commissie Ruimte, Wonen en Water van 4 december 2017.

Reden van agendering in de commissie RWW
Op 21 februari 2017 is het Nationale Kustpact ondertekend. Daarbij is bepaald dat de bij de kust betrokken partijen samen afspraken maken om nieuwe recreatieve bebouwing in het kustgebied beter te (be)geleiden: waar niet, waar wel en onder welke voorwaarden. Uitgangspunt is het streven naar het behoud van de openheid van de kust en dat gekomen wordt tot een goede balans tussen bescherming en behoud van de waarden van de kust enerzijds en de ontwikkeling van de kust anderzijds.
Als regisseur hebben wij gezamenlijk met de betrokken organisaties een concept Toekomstperspectief Kust 2040 opgesteld. Het beschrijft de landschappelijke en economische waarden van de gehele kuststrook, de geldende (wettelijke) kaders, trends en ontwikkelingen en geeft een ontwikkelstrategie die inzet op het versterken van de kwaliteit van onze Noord-Hollandse Kust. Vandaaruit wordt de ontwikkelstrategie uitgewerkt in een zonering van achtereenvolgens het strand, de duinen en de binnenduinrand. Het Toekomstperspectief Kust vormt daarmee de paraplu boven de drieluik Strand-Duinen-Binnenduinrand. De concept Strandzonering treft u tevens ter bespreking aan. Deze zonering betreft dus alleen het strand. Het gaat daarbij om de balans tussen natuur en recreatieve bebouwing. De uitwerkingen voor de Duinen en de Binnenduinrand volgen op een later moment. Volledigheidshalve merken wij op dat het niet gaat om activiteiten zoals bijvoorbeeld evenementen, aangezien dit onder de bevoegdheden van de gemeenten valt. Daarnaast gaat het uitsluitend over recreatieve bebouwing in

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Dreef 3
2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl

relatie tot de natuur, het doet geen uitspraken over andere vormen van ontwikkelingen in het kustgebied.

Wij sluiten niet uit dat het Toekomstperspectief Kust 2040 en de Strandzonering gevolgen heeft voor ons ruimtelijk beleid zoals opgenomen in de Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening. Om die reden leggen wij de stukken ter bespreking aan u voor. Daarbij merken wij op dat de stukken ook worden voorgelegd aan de colleges, raden en achterban van de betrokken organisaties. Wij verwachten in een bestuurlijk overleg tussen de betrokken organisaties eind december 2017 het resultaat van deze consultatieronde te bespreken. Daarna worden de stukken opgemaakt ten behoeve van de besluitvormingsprocedure. Naar verwachting kunnen wij u de definitieve stukken in het voorjaar 2018 ter besluitvorming voorleggen.

Concreet wordt aan de commissie gevraagd
Wij vragen u het concept Toekomstperspectief Kust 2040 en de concept Strandzonering opiniërend te bespreken en aan te geven of u van mening bent dat de voorliggende stukken voorzien in een goede balans tussen recreatieve bebouwing en natuur.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is de volgende informatie van belang

Datum en inhoud GS besluit
Op 31 oktober 2017 hebben wij kennisgenomen van het concept Toekomstperspectief Kust en de concept Strandzonering en besloten de stukken u ter opiniërende bespreking voor te leggen.

Eerdere behandeling in commissie of PS
Op 14 februari 2017 hebben wij ingestemd met het plan van aanpak Toekomstperspectief en Zonering Noord-Hollandse Kust. U bent daarover geïnformeerd bij brief (nr. 915191/915196) en ook het plan van aanpak is u ter kennisname toegezonden.

In de commissie RWW van 27 februari 2017 heeft u gesproken over het kustpact, het Noord-Hollandse traject en het plan van aanpak. Vervolgens is op 13 maart 2017 de voordracht 'Landelijk convenant Kustpact' aan u voorgelegd en heeft u besloten er kennis van te nemen. In het Benen op tafel overleg Kustpact (BOT-overleg) in uw commissie RWW van 17 maart jongstleden is het plan van aanpak u nader toegelicht. Er is toen door u gewezen op o.a. de zonering opgesteld door de natuurorganisaties en op burgerparticipatie. Ook sprak een aantal van uw leden de wens uit om 'die plekken die nog vrij zijn zo te houden en dat de bebouwing niet verder zou moeten uitbreiden'.

Vervolgens bent u bij brief op de hoogte gesteld over de voortgang van de totstandkoming van het Toekomstperspectief Kust. (dd. 9 juni 2017kenmerk 915191-954962; 19 juli 2017 kenmerk 915191-973830; 4 oktober 2017 kenmerk 915191-999546).

Communicatie omtrent besluit
Wij hebben ons besluit openbaar gemaakt op 1 november 2017 om 11.00 uur via de openbare besluitenlijst.

Financiële aspecten/risico's
Deze zijn niet van toepassing

Vervolgprocedure

Na de bespreking in uw commissie zal de uitkomst samen met de uitkomsten van de besprekingen van de stukken in de betrokken raden en achterbannen worden verzameld en worden besproken in een Bestuurlijk Overleg tussen de betrokken organisaties eind december dit jaar. Naar verwachting worden vervolgens de stukken opgemaakt en ter besluitvorming aangeboden aan de raden en staten.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

2 bijlage(n)
- Concept Toekomstperspectief Kust 2040
- Concept Strandzonering 2025

[1] Dit zijn: de kustgemeenten Zandvoort, Bloemendaal, Velsen, Beverwijk, Heemskerk, Castricum, Bergen, Schagen, Den Helder en Texel, de Provincie Noord-Holland, de waterschappen Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Hoogheemraadschap van Rijnland, Rijkwaterstaat West-Nederland Noord, drinkwaterbedrijven Waternet en PWN waterleidingbedrijf Noord-Holland, Staatsbosbeheer, Natuur en Milieufederatie Noord-Holland, Natuurmonumenten en Landschap Noord-Holland, RECRON, Strand Nederland, ANWB, HISWA, Koninklijke Horeca Nederland, LTO Noord en Stichting Duinbehoud.

Toekomstperspectief 2040

Noord-Hollandse Noordzeekust

'Ruimte voor rust en reuring'

versie 20 oktober

concept

registratienummer: 915191 - 973834

INHOUD

	Voorwoord	5
0	Inleiding	7
1	De Noord-Hollandse kust	17
2	Aandachtspunten, trends en ontwikkelingen	19
3	Algemene ontwikkelprincipes	25
4	Wenkend perspectief	35
5	Bijlagen	67

concept

VOORWOORD

De Noordzeekust is een gouden rand. Het is de grootste vrij toegankelijke ruimte van Noord-Holland, op veel plekken nog open en onbebouwd. Het landschap is uniek en van hoge kwaliteit. De afwisseling van zee, strand, duinen, parken en bossen, in combinatie met een sterk attractief aanbod van recreatieve voorzieningen en bebouwing, maakt de belevingswaarde van de kust groot. Zowel de bijzondere natuurlijke landschappelijke waarden, alsook de sterke economische waarde van de kust zijn van lokaal, regionaal en nationaal belang. De Noordzeekust is, na Amsterdam, dan ook nog altijd de grootste toeristische trekpleister in Noord-Holland. Vanwege deze aantrekkelijkheid van de kust is er echter sprake van een continue spanning tussen de vraag naar en ontwikkeling van recreatieve bebouwing en de unieke en beschermde natuur. Er is een maatschappelijke zorg dat het behoud van de waarden van de kust onder druk staat door een toename van recreatieve bebouwing in de kustzone.

Van Kustpact naar Toekomstperspectief Noord-Hollandse Kust

Als reactie op die zorg is begin 2017 het Landelijk Convenant Kustpact afgesloten. In het Kustpact is bepaald dat bij de kust betrokken partijen samen afspraken maken om nieuwe recreatieve bebouwing in het kustgebied beter te (be)geleiden: waar niet, waar wel en onder welke voorwaarden. Zij streven ernaar de openheid van de kust te behouden en te komen tot een goede balans tussen bescherming en behoud van de waarden van de kust enerzijds en de ontwikkeling van de kust anderzijds.
Dit Toekomstperspectief Kust is de opmaat naar de Noord-Hollandse uitwerking van deze opgave. In Noord-Holland hebben partijen ervoor gekozen om eerst een gemeenschappelijk toekomstperspectief op te stellen en vandaaruit deze te vertalen in een zonering. Het Toekomstperspectief Kust beschrijft de landschappelijke en economische waarden van de gehele kuststrook, de geldende (wettelijke) kaders, trends en ontwikkelingen en geeft een ontwikkelstrategie die inzet op het versterken van de kwaliteit van onze Noord-Hollandse Kust. Van strand, via duinen tot en met de binnenduinrand. Het bevat daarnaast een stip op de horizon, een wenkend perspectief (de 'formules') waar de partijen aan de kust in gezamenlijkheid, op de langere termijn naar streven. Vanuit dit Toekomstperspectief wordt de ontwikkelstrategie uitgewerkt in een zonering van achtereenvolgens het strand, de duinen en de binnenduinrand. Het Toekomstperspectief Kust vormt daarmee de paraplu boven de drieluik Strand-Duinen-Binnenduinrand.

In dit Toekomstperspectief zetten we de natuur niet tegenover economie en recreatie, maar willen we ze combineren. De uitdaging is om uit te vinden op welke wijze beiden het meest van elkaar kunnen profiteren. Geen soft compromis maar een zichzelf versterkende combinatie van natuur en recreatie. Het is niet óf-óf, maar én-én.

Het Toekomstperspectief Kust is een gezamenlijk product van alle bij de kust betrokken partijen. De kust is immers van ons allemaal. Diverse partijen hebben rechten, verantwoordelijkheden of bevoegdheden aan de kust die elkaar aanvullen en kunnen versterken. Geen enkele partij kan geïsoleerd of eigenstandig de invulling van de Noord Hollandse kust bepalen. Het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om te staan voor de kwaliteiten en waarden ervan, deze te bewaken en te versterken. Samen staan we sterk en maken we ons sterk voor de Noord-Hollandse kust.

concept

0 INLEIDING

Samenwerken voor de kust met verschillende verantwoordelijkheden

De kust is van ons allemaal. We genieten ervan, we maken er gebruik van en we stellen er bepalingen voor op. Alles vanuit verschillende invalshoeken, vanuit verschillende belangen en alles ten behoeve van die kust. Zo komt het voor dat bij een ontwikkeling, of dit nu natuur of bebouwing betreft, men verschillende overheden tegenkomt: bijvoorbeeld bij de waterbeheerders in verband met de waterveiligheid, de gemeente vanwege het bestemmingsplan en de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), de provincie omdat het een natuurgebied betreft, et cetera. De taken en bevoegdheden liggen in elkaars verlengde en vullen elkaar aan vanuit ieders eigen expertise. Samen vormen ze één geheel en kan een wijziging in bijvoorbeeld beleid bij de één een doorwerking hebben voor de ander. Gelet op de gezamenlijke en integrale opgave, die de uitwerking van het Kustpact behelst, ontstaat er door met elkaar te werken een gedeeld eigenaarschap en kunnen betere resultaten worden geboekt, zoals deze gezamenlijk opgestelde Toekomstperspectief Kust en zonering laten zien. Samen zijn we eigenaren van een goed uitgebalanceerde kust.

Verschillende actoren, verschillende taken en bevoegdheden

Gemeenten

Als geen ander weet de gemeentelijke overheid wat er lokaal nodig is. Ook op het terrein van de fysieke leefomgeving en ten aanzien van de openbare orde en veiligheid. De gemeentelijke overheid is het eerste aanspreekpunt voor burgers en bedrijven. Om de bebouwing en het gebruik ervan ook in het kustgebied goed te begeleiden zijn per gemeente beleidskaders, strand- en welstandsnota´s, structuurvisies, bestemmingsplannen en een APV opgesteld. Hier zijn democratische processen aan vooraf gegaan. Tevens zijn gemeenten verantwoordelijk om activiteiten en evenementen te toetsen, te beoordelen en te zoneren. Zij geven als bevoegd gezag ontheffingen en vergunningen af.

Waterbeheerders: waterschappen en Rijkswaterstaat

De zee, het strand, de duinen, ze maken deel uit van de belangrijke waterstaatswerken ‘De Noordzee’ en ’De Primaire Waterkering’. Zó belangrijk, dat beheer en gebruik ervan zijn gereguleerd in de Waterwet, inclusief de daarop gebaseerde uitvoeringsregelgeving Waterbesluit, Waterregeling en de verordeningen van provincies en waterschappen. De wet is onder andere gericht op het voorkomen danwel beperken van overstromingen in het achterland, de bescherming en verbetering van kwaliteit van watersystemen en de vervulling van maatschappelijke functies door de watersystemen. Het gebruik van de waterstaatswerken door derden, zoals voor het plaatsen van bouwwerken op het strand of in de duinen, is niet mogelijk of alleen onder de voorwaarden die door de waterbeheerders aan het gebruik worden gesteld. Bij instemming door de waterbeheerders worden deze voorwaarden opgenomen in de door de waterbeheerders af te geven watervergunning. Voor de Noordzee inclusief het strand, in beheer bij Rijkswaterstaat, is dat geregeld in het Waterbesluit, de Waterregeling en het Uitvoeringskader Vergunningverlening Kust. Voor de primaire waterkering aan de Noordzeekust, inclusief strand en vooroever, staan de regels in de keur van de waterschappen.

De dynamiek van de kust en het klimaat met een continu stijgende zeespiegel veranderen het kustlandschap op korte en lange termijn. Calamiteiten op de Noordzee en de kust kunnen een bedreiging vormen voor de waterkering en de kwaliteit van

Concept

met de klok mee: Zandvoort, Velsen Noord, Egmond, Heemskerk

water, zeebodem, strand en duinen. Waterbeheerders dienen vanuit hun verantwoordelijkheden in te kunnen spelen op deze veranderingen en calamiteiten door onder andere het uitvoeren van zandsuppleties voor het in stand houden van het zandig systeem, het uitvoeren van dynamisch kustbeheer, het mee laten stijgen van het kustfundament met zeespiegelstijging en de mogelijkheid te bieden aan inspecties en hulpdiensten zich ongehinderd over het strand te kunnen verplaatsen. Duurzaam beheer van de waterstaatswerken brengt een regulering van het medegebruik van Noordzee, strand en duinen met zich mee. Dit kan de beschikbare ruimte voor het ruimtelijk gebruik op de van nature smalle stranden en hier en daar smalle duinen van Noord-Holland beperken of ruimtelijk gebruik zelfs onmogelijk maken:

- in dwarsrichting (oost-west) bepaalt de door Rijkswaterstaat gestelde obstakelvrije zone nabij de hoogwaterlijn ('calamiteitenstrook') enerzijds en de door de waterschappen bepaalde obstakelvrije zone nabij de duinvoet anderzijds de beschikbare ruimte voor bouwwerken op het strand;
- in kustlangse richting (noord-zuid) is er vanuit het duurzaam beheer onderscheid te maken in gebieden waar bepaalde typen bebouwing of natuurdoelen juist gewenst of ongewenst zijn. Om negatieve effecten van bebouwing op de waterkering te beperken, zijn er bijvoorbeeld in het beleid van de waterschappen maten opgenomen voor onderlinge afstanden tussen strandbebouwing en de afstand vanuit de duinvoet.

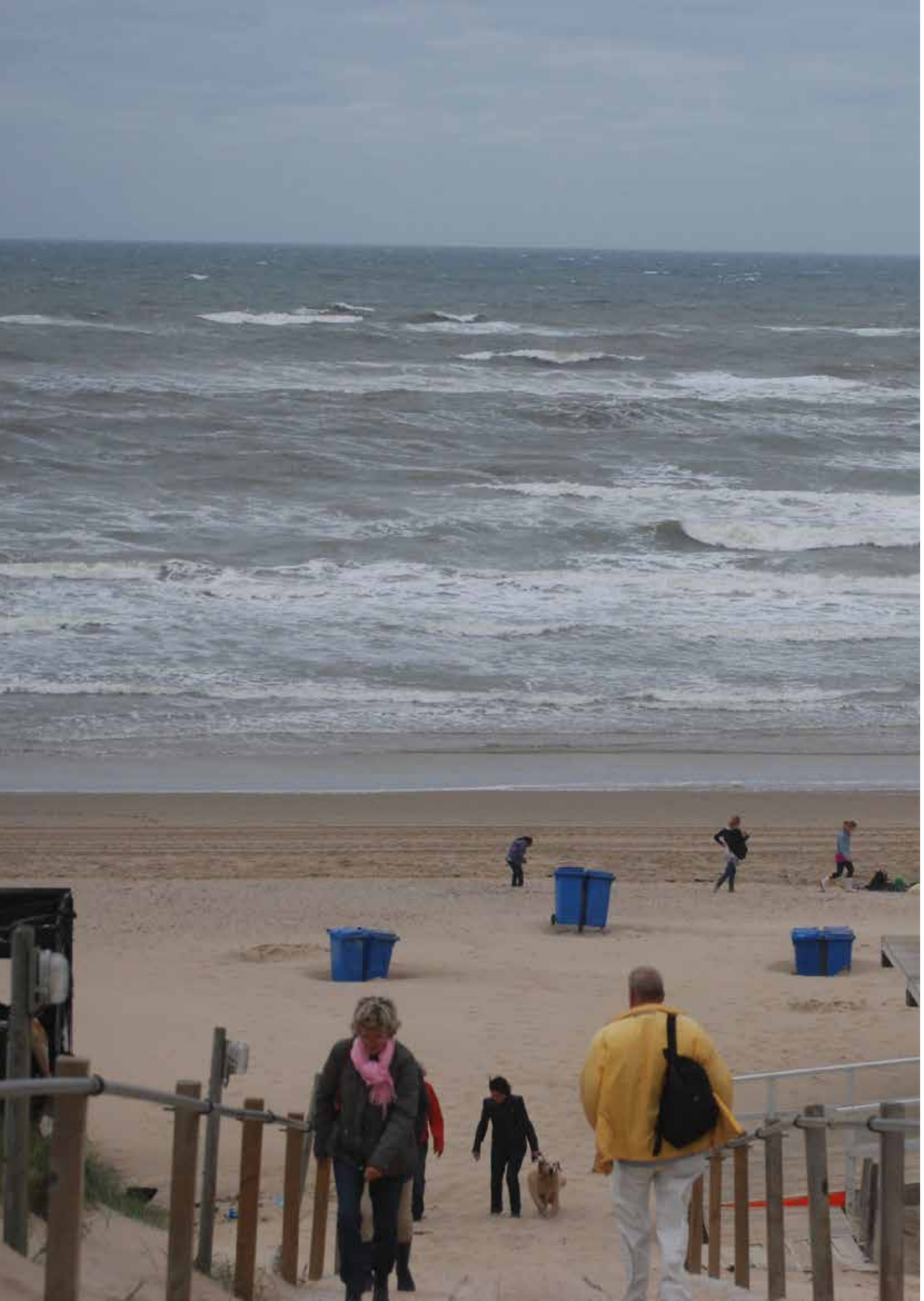
Provincie

Voor het uitwerken van het Kustpact heeft de provincie de rol als procesregisseur gekregen. Hieraan geeft zij invulling door met de betrokken organisaties in een gezamenlijk proces een Toekomstperspectief en een zonering voor de Noord-Hollandse Kust op te stellen. Ruimtelijke ordening is een kerntaak van de provincie. De kust is een regio-overstijgende integrale opgave die ook provinciale belangen raakt zoals opgenomen in o.a. de Structuurvisie, Provinciale Ruimtelijke Verordening en Provinciale Milieuverordening, maar die tevens voortkomen uit wetgeving zoals de Wet ruimtelijke ordening, het Besluit Algemene Regels Ruimtelijke Ordening, Wet milieubeheer, Europese wetgeving, et cetera. Ten aanzien van het Kustgebied gaat het onder andere om natuurbehoud en –ontwikkeling (Natura2000 en Natuurnetwerk Nederland), de kwaliteit van het landschap en het regionaal afstemmen van stedelijke ontwikkelingen, de grondwaterbeschermingsgebieden en de aardkundige gebieden. Het gaat om het zoeken naar een goede balans tussen economische ontwikkeling en landschappelijke kwaliteit.

Terreinbeherende Organisaties

Duurzaam beheren en in stand houden van ons natuurlijke erfgoed en landschap voor de kenmerkende biodiversiteit aan de kust is de rol van de terreinbeherende organisaties. Waar de natuur het toelaat wordt er ruimte gegeven aan de mens om te kunnen recreëren en te genieten van dit grootste aaneengesloten natuurgebied van Nederland. De organisaties werken vanuit verschillende bevoegdheden als beheerder en/of eigenaar. Per gebied en terreineigenaar kan deze basispositie en/of opdracht verschillen van vereniging, stichting, drinkwaterbedrijf tot verzelfstandigd overheidsorgaan. Dit kan gaan van uitsluitend beheerder van delen van het duingebied tot eigenaar van het gehele natuurgebied (soms inclusief strand). Nagenoeg alle duingebieden zijn aangewezen als wettelijk beschermd Europees natuurreservaat

concept

(Natura2000). Binnen deze gebieden wordt er gewerkt als gastheer en handhaver van de per terreinbeheerder specifieke toegangsvoorwaarden. Op het strand zijn de terreinbeheerders betrokken als raadgever bij vergunningverlening, eigenaar en of belangenbehartiger. Het voorkomen of beperken van negatieve effecten vanuit externe ontwikkelingen op de aanwezige natuur staat hierbij centraal. Dit vanuit een lange beheergeschiedenis en lokale kennis.

Status en totstandkoming Toekomstperspectief

Dit Toekomstperspectief is niet zomaar een document en ook niet zomaar een wensbeeld van een enkele belanghebbende of een overheidsorgaan. Het is een visie die is bedacht en opgesteld door samenwerking van 27 verschillende partijen: de kustgemeenten Zandvoort, Bloemendaal, Velsen, Beverwijk, Heemskerk, Castricum, Bergen, Schagen, Den Helder en Texel, de Provincie Noord-Holland, de waterschappen Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Hoogheemraadschap van Rijnland, Rijkwaterstaat West-Nederland Noord, drinkwaterbedrijven Waternet en PWN waterleidingbedrijf Noord-Holland, Staatsbosbeheer, Natuur en Milieufederatie Noord-Holland, Natuurmonumenten en Landschap Noord-Holland, RECRON, Strand Nederland, ANWB, HISWA, Koninklijke Horeca Nederland, LTO Noord, Stichting Duinbehoud en Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland.
In december 2016 is het gezamenlijk proces van co-creatie onder regie van de Provincie Noord-Holland gestart om te komen tot een gemeenschappelijke visie om de diversiteit en kwaliteit van de kust nu en in de toekomst te behouden, te beschermen en beter te benutten en te ontwikkelen. Duidelijk was, gelet op de maatschappelijke vraag naar een goede balans tussen recreatie en natuur, dat een simpele optelling van bestaande beleidskaders niet volstond; een nieuw, integraal en landschapsversterkend en wenkend perspectief was nodig.
De analyse van de huidige kustbebouwing is de basis voor dit Toekomstperspectief. Daarnaast zijn de huidige beleidskaders, wet- en regelgeving en (lokaal) ruimtelijk beleid en bestaande verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het Rijk, Rijkswaterstaat, de waterschappen, gemeenten en Provincie Noord-Holland het vertrekpunt geweest (zie bijlage 3). Het Toekomstperspectief beweegt zich binnen dit geldende wettelijke kader, zoekt én vindt hierin de kansen en mogelijkheden om zowel de natuur als de economie te versterken en de kwaliteit van de kust verder uit te bouwen. Inhoudelijk vormt de Strategische Agenda Kust (2012), verankerd in de Nationale Visie Kust (2013), het vertrekpunt voor dit Toekomstperspectief. In dit beleidsstuk zijn globaal de waarden, karakteristieken, belangen en opgaven voor het kustgebied voor de lange termijn omschreven die ook voor dit Toekomstperspectief een belangrijke basis vormen.
Aan staand beleid en regelgeving liggen reeds waardevolle democratische besluitvormingsprocessen ten grondslag waar goed mee om dient te worden gegaan. Zodoende geeft het een vertrekpunt voor een nieuwe visie op het kustgebied, met een zekere mate van flexibiliteit mocht de maatschappelijke context om een andere invulling vragen. De Noord-Hollandse uitwerking is dus uitdrukkelijk een visie en geen op zichzelf staand juridisch-planologisch instrument. Het is een bouwsteen voor de (aanstaande) Omgevingsvisies en een gemeenschappelijk product van alle bij de kust betrokken partijen. De verdeling van de huidige bestuurlijke bevoegdheden blijft daarbij ongewijzigd. Omdat het kustgebied verder strekt dan Noord-Holland is voor deze uitwerking van het Kustpact ook gekeken naar de wijze waarop de Provincies

concept

Zeeland en Zuid-Holland het hebben opgepakt. Zeeland staat nieuwe recreatieve bebouwing op strand en duinen niet toe en regisseert de recreatieve ontwikkelingen richting ´aandachtsgebieden´ in de binnenduinrand. Zuid-Holland heeft besloten tot het grotendeels aanwijzen van het strand als Natuur Netwerk Nederland (NNN) gebied. Dit betekent dat zij restrictief omgaan met nieuwe recreatieve bebouwing. Het vergezicht dat het Toekomstperspectief voor de Noord-Hollandse Kust biedt reikt tot 2040. In de periode daarnaartoe zullen de samenwerkende partijen zorgdragen voor de uitvoering van het Toekomstperspectief binnen de bevoegdheden en met de mogelijkheden die zij daartoe hebben. Indien nodig worden hiertoe door de partijen nadere afspraken gemaakt. Het gestelde in het Toekomstperspectief Kust zullen partijen in acht nemen bij ontwikkelingen in het kustgebied. Het monitoren van de voortgang en een evaluatie liggen hierbij in de rede. In ieder geval worden er, naast het vertalen van het Toekomstperspectief in het ruimtelijk beleid, in een gezamenlijk proces nadere uitwerkingen opgesteld voor het strand, de duinen en de binnenduinrand. Ook hier gaat het om de beantwoording van de vraag hoe te komen tot een optimale ontwikkeling met een juiste balans voor natuur en (recreatieve) economie. Deze uitwerkingen zullen concreter zijn dan het vergezicht van het Toekomstperspectief en mogelijk eerder gerealiseerd zijn dan 2040 of aanpassing behoeven op grond van een gewijzigde maatschappelijke context. Voor de looptijd van deze uitwerkingen wordt dan ook voorgesteld termijn van het Kustpact te volgen: 2025.Deze uitwerkingen zullen door partijen verwerkt worden in het juridisch planologisch instrumentarium. De (strand)zonering betreft afspraken die provincie en gemeenten in hun beleid (verordeningen, bestemmingsplannen) gaan verankeren. Gemeenten zullen bij het maken van een nieuw bestemmingsplan, maar ook bij het afwijken van een bestemmingsplan, rekening houden met de nieuwe strandzonering. De Provincie Noord-Holland zal de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) hierop aanpassen, in ieder geval waar het een aanpassing van de jaarrondzonering betreft. Als onderdeel van het gezamenlijk proces wordt een evaluatie voorgestaan in 2021. Uit die evaluatie zal moeten blijken wat de stand van zaken is ten aanzien van de uitvoering van het Toekomstperspectief en haar uitwerking(en). Ook dan speelt de maatschappelijke context een rol en gaat het mogelijk om een herijking van de gezamenlijke visie. Voor de uitwerkingen van het Toekomstperspectief betekent het dat duidelijk moet zijn welk(e) doel(en) voorzien zijn in 2025.

Samenwerkingsagenda (convenant)

Het gezamenlijk opstellen van een perspectief is één, het gezamenlijk realiseren ervan is twee. Om die reden wordt, naast de uitwerkingen voor het Strand, Duinen en Binnenduinrand, een samenwerkingsagenda opgesteld. In die agenda worden de afspraken opgenomen die betrokken organisaties maken voor de uitvoering van het Toekomstperspectief Kust 2040 en de uitwerkingen ervan. Het gaat dan bijvoorbeeld om de hierboven genoemde evaluatie in 2021, afspraken over de verdere samenwerking en onderwerpen die nog nader uitgewerkt moeten worden. Ten aanzien van dit laatste kan gedacht worden aan punten als:

- dynamisch kustbeheer en zandsuppleties;
- onderzoek naar Natuurstranden toevoegen aan het NNN;
- het gebruik van het strand in de vorm van een gedragscode;
- duurzaamheid & innovaties versus de tijdelijkheid van vergunningen;
- stroomlijning samenwerking overheden (bijvoorbeeld ten aanzien van vergun-

met de klok mee: Callantsoog, Wijk aan Zee, Petten en Julianadorp

concept

ningen);
Deze agenda wordt in gezamenlijkheid door de bij het Toekomstperspectief Kust betrokken partijen opgesteld.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 van het Toekomstperspectief beschrijft de kenmerken van de Noord-Hollandse kust. Hoofdstuk 2 beschrijft de aandachtspunten, relevante trends en ontwikkelingen en ambities. Hoofdstuk 3 beschrijft vervolgens de uitdaging, strategie en algemene ontwikkelprincipes (contouren). Hoofdstuk 4 tot slot betreft de stip op de horizon, het wenkend perspectief. Het geeft de beschrijving voor de gebiedsdelen, waarin de context en samenhang in gebiedsbeschrijvingen zijn opgenomen om richting en inhoud te geven aan een gefundeerde balans en recreatieve bebouwing. Daarin is tevens een intermezzo opgenomen met optimalisaties ter inspiratie van mogelijke, toekomstige constellaties van strandbebouwing die een andere omgang en inrichting van het strand verkent. In hoofdstuk 5 tenslotte zijn bijlagen opgenomen over de omgang met plannen en projecten (bijlage 1), waardering van het kustproduct (bijlage 2), natuurbeschrijving (bijlage 3) en de betrokken partijen en kaders bij ruimtelijke ontwikkelingen aan de kust (bijlage 4).

concept

1 DE NOORD-HOLLANDSE KUST

Noord-Holland wordt aan drie kanten omgeven door grote wateren: de Noordzee, de Waddenzee en het Marker- en IJsselmeer. De kusten hiervan zijn divers en vanuit ecologisch, economisch, cultuurhistorisch, landschappelijk en ruimtelijk oogpunt van grote waarde. Het grotendeels aaneengesloten Noordzeekustgebied is zeer gevarieerd met stranden, glooiend duingebied, graslanden, strandwallen en achterliggende cultuurgronden en inliggende bebouwde kernen. De variatie aan natuurlijke overgangen onder invloed van het getij, hoogte, voedselrijkdom, zout, brak en zoet water, kalkrijk en –arme bodem geven een grote verscheidenheid aan condities en leefgemeenschappen voor flora en fauna. De kust is een landschap waar met plezier gewoond, gewerkt en gerecreëerd wordt. Een landschap met unieke natuurwaarden waar zowel toeristen vanuit de regio als van daarbuiten op af komen. Voor een dagje naar het strand, een wandeling door de duinen, horecabezoek of een fietstocht langs buitenverblijven. Aan de kust informeren natuurorganisaties en drinkwaterbedrijven bezoekers over de natuur- en landschapswaarden en hun werkzaamheden in het gebied. Tegelijkertijd wordt hier geld verdiend aan recreatie en toerisme: (lokale) ondernemers vervullen de behoefte van de bewoners én de gasten als het gaat om eten, drinken, feesten en slapen. Aan de kust gaan natuur, recreatie en toerisme hand in hand; we genieten ervan en we verdienen er aan. Een gebied waar natuur en recreatie niet zonder elkaar kunnen. Waar gerecreëerd wordt ómdat er natuur is, waar draagvlak voor natuur is, en waar de inkomsten vanuit de recreatie ingezet (kunnen) worden om de natuur te behouden en zelfs te versterken.

Eenheid en Verschil

De duinen met allerlei beschermde functies zijn drager van de Noordzeekust. Nodig voor waterveiligheid, drinkwaterwinning, bodemarchief en als aaneengesloten natuurgebied. Beschermingsregimes als Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000 beschermen expliciet de ecologische waarden van natuurgebieden en aantasting van enkele specifieke soorten, en impliciet het beeld en gebruik, de stilte en rust. Het strand is deels niet beschermd waardoor er veel activiteiten mogelijk zijn. Natuur en natuurbescherming vormen de basis voor de eenheid van het kustgebied. Maar er is ook verschil: de duinen ‘figureren’ in verschillende kustlandschappen. Ook de kernen en badplaatsen in het kustgebied zijn verschillend van aard, schaal, kleur en karakter. Deze noties vormen de basis voor het onderscheiden van vijf kustlandschappen in de Strategische Agenda Kust. Nieuwe recreatieve ontwikkelingen bieden kansen om de diversiteit van de kust te vergroten en een bijdrage te leveren aan de beleving én de kwaliteit van het landschap en de natuur. Om te voorkomen dat ze een bedreiging vormen voor de rust, natuur, ongereptheid en de diversiteit van de kust is zorgvuldigheid en aandacht nodig. Op dit moment speelt het gevaar van unificatie in het aanbod van (verblijfs)recreatie: overal langs de kust dezelfde (soort) strandpaviljoens van dezelfde omvang, dezelfde strand- en badhuisjes, in vergelijkbare configuraties. Het laatste decennium verschijnen meer en grotere strandpaviljoens en strandhuisjes (ook voor commerciële verhuur) en er zijn continu plannen voor nog meer verblijfsaccommodaties. Dit biedt de regio kansen maar dwingt ons ook om slimme keuzes te maken, omdat naast de toename van het volume ook op plekken de kwaliteit van het aanbod en omgeving onder druk staat. Het toenemende toerisme, de groeiende recreatiedruk en klimaatverandering zetten de natuurwaarden onder druk. Hierop moeten én zullen we reageren en anticiperen.

concept

2 AANDACHTSPUNTEN, TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

De kust is krachtig en prachtig. De kwaliteiten zijn over het algemeen hoog en onderscheidend. Maar behoud, laat staan versterking van kwaliteit en landschap is niet vanzelfsprekend en gaat niet automatisch. We zien trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de kust en kansen die we niet onbenut willen laten. In onderstaande uiteenzetting worden de huidige aandachtpunten alsook de relevante trends, ontwikkelingen en ambities benoemd.

Ten aanzien van de waterveiligheid

- Voor het reguliere beheer- en onderhoudsprogramma is het noodzakelijk om op de zeespiegelstijging te anticiperen en maatwerk te leveren. De zandige kust vraagt door de klimaatverandering om meer zand dan nu gesuppleerd wordt. Rijkswaterstaat voert vanuit het oogpunt van de waterveiligheid het onderhoud aan de kustlijn op een zo efficiënt mogelijke manier uit. Het handhaven van de basiskustlijn is daarbij het leidende principe. Vanuit recreatief - of natuur oogpunt kan de verdeling van het beschikbare zand echter anders / beter. Zo is er op sommige plekken met dynamisch kustbeheer (ten behoeve van natuur en een gevarieerd duinlandschap) minder behoefte aan zand. Bij de kustplaatsen is er juist een grotere zandbehoefte voor bredere stranden ten behoeve van recreatie. De basiskustlijn wordt door Rijkswaterstaat onderhouden met zandsuppleties.
- De strook tussen Den Helder en Petten kampt op de lange termijn met kustverdedigingsproblemen. Waterveiligheid vraagt hier altijd aandacht vanwege de zeespiegelstijging, de erosieve kust, de geul voor Den Helder en de dunne rij duinen. In de Strategische Agenda Kust onderscheiden gebieden Parkduinen tot Oase is dit geen direct issue, maar gaat het met de tijd wel weer spelen.
- Een continue stijgende zeespiegel vraagt om het laten meegroeien van de kust. De kust is daarmee een steeds veranderend en ademend landschap. Hier past een flexibele soort strandbebouwing. Strandbebouwing is buitendijkse bebouwing. Natuur is hier de hoofdrolspeler en de mens is te gast. Hier moeten we altijd rekening houden (randvoorwaardelijk) met natuurlijke omstandigheden (storm en afslag). De dynamiek van het gebied is altijd leidend. Belangrijke notie: passen onze bouw/recreatiedromen wel in onze eroderende kustlijn? Eén fikse storm en de strandbebouwing of een deel daarvan verdwijnt in zee.

Ten aanzien van de wetgeving, drinkwatervoorzieningen en natuur

- De duinen zijn in Noord-Holland de belangrijkste zoetwaterbron. Deze gebieden worden beschermd en duurzaam beheerd, zodat deze zoetwatervoorkomens niet uitgeput raken en de drinkwatervoorziening ook voor de toekomst wordt veiliggesteld. In gebieden rond Bergen, Noord- en Zuid-Kennemerland, Amsterdamse Waterleidingduinen wordt grondwater gewonnen voor de productie van drinkwater. De kwaliteit van het grondwater wordt in grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden beschermd vanuit de provinciale milieuverordening.
- Er is een wens om delen van de kust vrij te houden van recreatieve bebouwing ten behoeve van ecologische ontwikkeling.
- De biodiversiteit neemt af, en de provincie heeft nog een opgave om stukken NNN te realiseren en zo de natuur robuust en zoveel mogelijk aaneengesloten maken om het leefgebied van dieren te vergroten. Om de biodiversiteit te vergroten zoekt de provincie ook juist buiten de natuurgebieden naar verbetermogelijkheden.

concept

- Op grensgebieden/eigendomsgrenzen van natuur zijn verschillende spelers actief die elkaar niet altijd betrekken bij ontwikkelingen. Er kunnen hierdoor problemen ontstaan naast natuurgebieden.
- N2000 beschermt enkele hele specifieke soorten in de duingebieden en de Noordzee ten noorden van Bergen. De NNN beschermt gebieden en verbiedt aantasting daarvan. Het strand is voor het grootste deel niet beschermd met N2000 en als NNN waardoor op de strandstrook veel activiteiten mogelijk zijn.
- Aanvragen voor bebouwing komen één voor één binnen en worden per aanvraag beoordeeld op hun impact op het gebied/natuur. Per aanvraag is die steeds zo klein dat bouw vergunbaar is, terwijl de impact van alle bebouwing tezamen groter is en significant negatief zou kunnen zijn. Waarden als openheid, landschap en de belevingswaarde worden niet beschermd, terwijl vanuit het Kustpact en de samenleving deze waarden belangrijke reden zijn om het strand open te willen houden.
- De werking van de regimes is generiek en daarmee unificerend hetgeen zich moeizaam verhoudt tot een gedifferentieerd, veelzijdig landschap. De beschermingsregimes vertrekken vanuit een juridische insteek terwijl er wellicht meer sturing op kwaliteitsverbetering en -verschillen gewenst zou zijn.

Ten aanzien van recreatie en recreatieve ontwikkelingen

- De kust en het recreatieve aanbod wordt door bezoekers hoog gewaardeerd. Het herhalingsbezoek aan de Noordzeekust is groot.
- Er bestaat een noodzaak tot continue kwaliteitsverbetering, ook van het bestaande aanbod, om te kunnen blijven inspelen om veranderende wensen en behoeften van bezoekers.
- Recreatie ondernemers spelen (vanuit economisch belang) in op kwaliteit, duurzaamheid en op de natuurwaarden van de directe omgeving, waar bezoekers ook voor komen. Er is bereidheid om te investeren in de beleving van de natuur en bij te dragen aan de onderlinge samenhang van het kustgebied.
- Er is een maatschappelijke zorg dat het behoud van de waarden van de kust onder druk staat door een toename van recreatie en bebouwing in de vorm van onder andere strandhuisjes en recreatieparken. De vele ontwikkelingen rond verblijfsrecreatie vragen om een goede regionale afweging en afstemming. Het toerisme groeit en vraag en aanbod dienen goed in balans te zijn. Het creëren van (ontwikkel)schaarste draagt bij aan zowel de kwaliteiten van de regio als die van de verblijfsrecreatieve sector (zorgt voor hogere bezettingsgraad en nodigt eerder uit tot investeringen).
- Op sommige plekken wordt de kwaliteit van het aanbod slechter, is de bebouwing verouderd en voldoet niet meer aan de wensen van de gast. Daarnaast ontstaat aan de kust het gevaar van unificatie in het aanbod, bijvoorbeeld door transformatie van campings naar bungalowparken.
- Vanuit het MRA-gebied neemt de woning- en recreatiedruk op de kustlandschappen Metropool, Oase en in mindere mate Parkduinen toe. Wonen en recreëren zullen hier met elkaar de strijd om de ruimte voeren, met als risico dat niet alleen de drukke gebieden drukker zullen worden maar ook de rustige gebieden druk gaan worden. De Kop heeft te maken met demografische krimp en heeft daardoor een andere relatie met en mogelijk zelfs een afhankelijkheid van toerisme en toeristische voorzieningen.

met de klok mee: Petten, Groote Keeten, Callantsoog

concept

- Ook de toenemende vergrijzing is relevant. Deze biedt kansen voor de toeristisch-recreatieve sector als doelgroep met veel tijd en middelen. Het dwingt ons ook om in het algemeen goed na te denken over de toegankelijkheid van onze kust(opgangen), ook voor mensen met een fysieke beperking.
- De vraag naar recreatiewoningen blijft groeien zowel vanuit de toerist (toerisme blijft een groeisector) als de investeringsmarkt (beleggingsobject).
- Er is vraag naar groter, luxer, meer comfort, maar ook naar klein, authentiek en lokaal. We zien een tendens naar plattelandstoerisme bijvoorbeeld 'logeren bij de boer'. Ook is er een trend naar commercialisering (vakantieverhuur) van de strandhuisjes. Waar deze tot voor kort een aloude traditie van uitsluitend eigen gebruik en een ons-kent-ons sfeer kende, worden ze steeds meer commercieel aangeboden en verhuurd door verhuurorganisaties en particuliere verhuur. Het strandseizoen wordt langer; de huisjes lijken soms bijna jaarrond op het strand te staan. Dit verhoogt de druk op de huisjes en de omliggende natuur. Er vindt een functieverbreding van de paviljoens plaats (wellness, sport, kinderopvang) en steeds meer groepsactiviteiten zoals bedrijfsuitjes worden op het strand gehouden. Opkomst en toename van durfsporten, evenementen en feesten is waarneembaar. Veranderingen in ons recreatiegedrag (van een 'dagje naar het strand' naar 'dineren en feesten op het strand') hebben invloed op het uiterlijk van de kustdorpen en leiden tot meer verkeersbewegingen. Het seizoensgebonden gebruik van het strand verandert, de roep om jaarrond recreatievoorzieningen is in populaire badplaatsen groot. De druk op de kust neemt toe en het gebruik verandert. Vakantieparken worden bijvoorbeeld omgevormd tot luxe chaletparken.
- Gebiedspromotie en -marketing, waarbij profilering vanuit de identiteit van een gebied plaatsvindt, worden door een heel aantal kustgemeenten steeds meer en gericht opgepakt.
- Tot slot zien we trends in bouwstijlen. Bebouwing die vroeger in 30 jaar werd afgeschreven, kan vandaag de dag binnen 10 jaar worden afgeschreven. Er is een streven naar duurzaamheid (als voorloper van circulaire bouw) in combinatie met flexibele en verplaatsbare bouwwerken. Een voorbeeld hiervan zijn de zogenaamde Tiny Houses.

Met bovenstaande trends, ambities en aandachtspunten moeten en willen we in Noord-Holland iets. Iets in combinatie met wat er nu al is aan de kust en wat er nu mag aan de kust (de wettelijke kaders). Slim combineren van bestaande kwaliteiten en de trends en ambities inlossen, zodanig dat deze de kracht, de kwaliteit en de diversiteit van de kust versterkt voor nu en in de toekomst. Op zoek naar hoe natuur en recreatie elkaar kunnen versterken op basis van beleefbaarheid en toegankelijkheid. Waar we zowel ruimte voor natuur als voor recreatieve ontwikkelingen creëren. In Noord-Holland hebben wij de sleutel hiertoe gevonden in een aantal 'algemene ontwikkelprincipes' (zie Hoofdstuk 3) die gelden voor de gehele kust. Daarnaast zijn in een nadere specificering per gebied gebiedsonderscheidende uitwerkingen gemaakt in de vorm van formules. Immers, niet elke gebied is hetzelfde en het effect van één en dezelfde maatregel kan in het ene gebied anders en meer of minder wenselijk zijn dan in het andere gebied.

CONCEPT

3 ALGEMENE ONTWIKKELPRINCIPES

Uitdaging

De uitdaging van de Kustontwikkeling zit in het vinden van de juiste balans tussen rust en reuring, tussen economie en ecologie, tussen behoud van kwaliteiten en het ontwikkelen van nieuwe, tussen een eigentijds recreatief product en de bescherming van het landschap. Waar natuurbehoud en biodiversiteit in stand blijven of zelfs versterkt worden zonder dat de kust 'op slot' gaat. Waar bescherming van natuur en landschap en recreatieve behoefte en -mogelijkheden in de natuur beter op elkaar afgestemd zijn. Waar de kustplaatsen zich kunnen aanpassen aan nieuwe trends en klantwensen op het gebied van recreatie en toerisme, zonder dat dit ten koste gaat van het gevoel van rust en ruimte en aansluit en bijdraagt aan de kwaliteiten en identiteit van het gebied. Eén van de opgaven voor de komende jaren is om de toegenomen vraag naar en het aanbod van verblijfsrecreatieve voorzieningen en dagrecreatie, gegeven de landschappelijke waarde van de kust, op een zorgvuldige manier in goede banen te leiden. Niet alles kan nu eenmaal overal.
Gezien wat er is, wat er mag en wat er op de kust af komt gaan we op zoek naar algemene ontwikkelprincipes en strategieën ter versterking van de kwaliteit ervan. In dit hoofdstuk worden de generieke principes en ontwikkelstrategieën uiteengezet. In het laatste hoofdstuk worden ze nader gespecificeerd en genuanceerd in een 4 x 5 matrix, waarbij de vier landstroken (strand, duinen, kernen en binnenduinrand) worden geprojecteerd op de vijf deelgebieden uit de Strategische Agenda Kust (Eiland, Kop, Parkduinen, Metropool aan zee, Oase). De zee(bebouwing) wordt hierbij buiten de scope gehouden.

In dit Toekomstperspectief onderkennen we twee dominante ontwikkelstrategieën:

- Natuur: herstellen waar moet, beschermen waar nodig, versterken waar kan, beleven waar mogelijk.
- Economie: herontwikkeling waar nodig, versterken waar kan, ontwikkelen waar mogelijk.

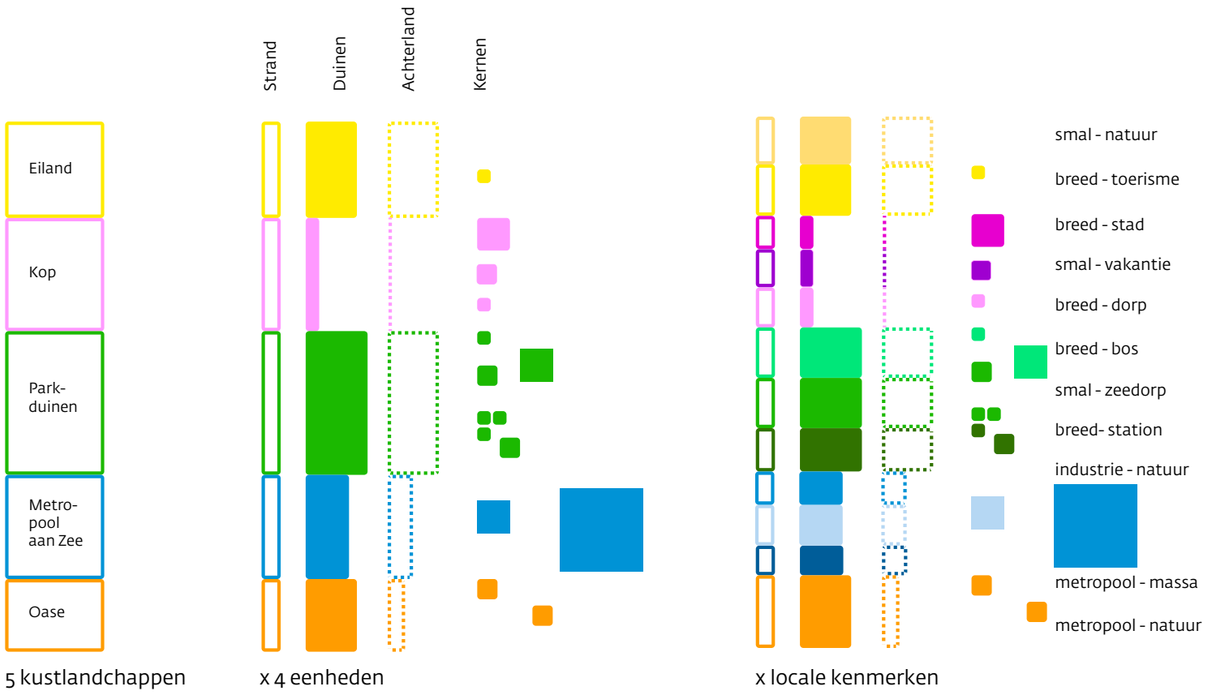
In het kustgebied zet Noord-Holland in op kwaliteit en diversiteit. Ondernemers, overheden, bewoners en andere betrokkenen bij de kust moeten daarom gezamenlijk keuzes maken welke ontwikkelingen passend zijn in het gebied en welke ook elders of op een andere manier kunnen plaatsvinden. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die de kwaliteit en identiteit kunnen versterken, vertaald naar de passende samenhang, vorm, schaal, maat en hoeveelheid waar de regio afspraken over maakt.

Kaders vanuit het Kustpact

Vanuit het Kustpact zijn de volgende kaders meegegeven (citaat):

- Nieuwe bebouwing voor recreatieve functies in de kustzone moet altijd passen binnen de randvoorwaarden van waterveiligheid, drinkwatervoorziening en natuurbehoud.
- Ruimtelijke ontwikkelingen dienen te worden bezien in samenhang met de landschappelijke kwaliteit van de kustzone.
- Nieuwe recreatieve ontwikkelingen met een ruimtebeslag in de kustzone moeten bijdragen aan het behoud en — indien mogelijk — de versterking van de kwaliteit van de kustzone en mogen niet leiden tot aantasting van de kernkwaliteiten en collectieve waarden van de kustzone.
- Nieuwe recreatieve bebouwing op het strand en in de duinen worden geconcen-

concept

treerd in reeds bebouwde gebieden en reeds vergunde ontwikkellocaties.
- Vervangende nieuwbouw en een eventuele uitbreiding, nodig voor kwaliteitsbehoud en een duurzame bedrijfsvoering in de toekomst blijft voor bestaande bedrijven mogelijk, uitgaande van de vóór de inwerkingtreding van het Kustpact bestaande rechten en alleen in geval de nieuwe recreatieve ontwikkelingen met een ruimtebeslag in de kustzone bijdraagt aan het behoud en, indien mogelijk, de versterking van de kwaliteit van de kustzone en niet leidt tot aantasting van de kernkwaliteiten en collectieve waarden van de kustzone versterken.

Kaders vanuit waterveiligheid

Ten aanzien van waterveiligheid zijn de volgende kaders gesteld:
- Primair heeft de kust tot doel de achterliggende dorpen te beschermen. Waterveiligheid is daarmee randvoorwaardelijk voor nieuwe ontwikkelingen. Net als drinkwaterwinning en natuurbehoud.
- Voldoende zand in het kustfundament geeft rekenkundig aan dat de waterveiligheid op orde is. Maar waterveiligheid; het voortdurend op orde houden van een “traag werkend” en “veranderlijk, natuurlijk systeem” , vraagt meer. De eigen dynamiek, het niet of maar ten dele beïnvloedbaar zijn, de autonome ontwikkeling van de zeespiegelstijging, de beperkte mogelijkheid van suppleren; het zijn factoren waar we rekening mee moeten houden en onze toekomstige veiligheid op moeten baseren. Die waterveiligheid is allerminst vanzelfsprekend.
- Wij, als “gast” in een uitdagend en boeiend landschap moeten beseffen dat we afhankelijk zijn van storm, wind, getijden en zeestromingen. Hoe nietig zijn we niet bij deze krachten. Het maakt tegelijk duidelijk dat in dit kustlandschap weinig zaken zeker en vast zijn.
- Rijkswaterstaat, Hoogheemraadschap van Rijnland en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier zijn beheerders van de waterstaatwerken Noordzee en de primaire waterkering. In het beheer van de waterstaatwerken hebben de beheerders hun verantwoordelijkheid om aan de inwoners van het beschermde gebied die waterveiligheid te bieden waar ze wettelijk aanspraak op kunnen maken. In het stelsel van watervergunningen, gericht op medegebruik van deze waterstaatwerken, richten de beheerders hiervoor instrumenten in om tot een juiste beoordeling te komen van toegestaan medegebruik met afweging van belangen en risico’s.
- Om duidelijk te maken waar op het strand medegebruik mogelijk is en van welke omvang, markeren de beheerders momenteel voor de komende jaren een strook op het strand.
- Rijkswaterstaat markeert, als beheerder van de Noordzee, een zone op het strand waarbinnen obstakels/bebouwing niet zijn toegestaan, vanaf de gemiddelde hoogwaterlijn tot 10 m of meer landwaarts daarvan. Deze zone is noodzakelijk vanwege dienstverlening voor inspectie, calamiteitenzorg en reddingsdiensten.
- Het Hoogheemraadschap als beheerder van de primaire waterkering, draagt zorg voor dat de duinen meegroeien met de zeespiegelstijging en hanteert een vrije zone gemeten uit de duinvoet of kernzone, om toekomstige aangroei van het duin mogelijk te maken.
- Het Hoogheemraadschap werkt aan de aanpassing van de beleidsnota waterke-

links: schematische voorstelling van het complexe geheel van de vijf kustlandschappen uit de Strategische Agenda Kust, de vier zones van strand, duinen, achterland en kernen en de locale kenmerken

concept

ringen. De lijnen die hieruit volgen, samen met de eisen vanuit Rijkswaterstaat, zullen bepalend zijn voor de mogelijkheden voor ontwikkeling maar ook behoud van de strandbebouwing.

- Beide markeringslijnen / zones worden door Rijkswaterstaat en Hoogheemraadschap onafhankelijk van elkaar bepaald. Tussen beide lijnen is strandbebouwing in principe mogelijk als medegebruik. In sommige gevallen zal de afstand tussen de lijnen klein zijn. De vraag is dan aan ondernemers om te bepalen of de ruimte voldoende is voor een exploitabele voorziening.
- Vanuit het beheer van de waterkering zijn aanvullende voorwaarden te stellen voor het medegebruik om de negatieve effecten van dit gebruik op de waterkering te minimaliseren of te compenseren. Bebouwing is een aanwezig object dat als een soort scherm de mogelijkheden beperkt van zandtransport van strand naar duin. Het Hoogheemraadschap stelt onder andere eisen aan de onderlinge afstand tussen twee jaarrondpaviljoens.

Contouren/hoofdprincipes

Binnen de omschreven wettelijke kaders bevindt zich het speelveld van de ontwikkelingsstrategie voor natuur en economie. In Noord-Holland zien wij de volgende eerste contouren gegeven dit raamwerk, als algemene uitgangprincipes en spelregels:

- De kust is van ons allemaal.
- We gaan voor het versterken van differentiatie, contrast en diversiteit. De unieke DNA van ieder landschap versterkend. We gebruiken daarvoor verschillen in natuurkwaliteit en –soort en die in de stedelijk-landschappelijke context en in de recreatieve functies.
- Het toerisme groeit en moet een plek krijgen.
- Natuur is een waarde die we moeten beschermen en versterken.
- Natuur willen we robuust maken en ontsnipperen, losse stukjes natuur aaneengesloten maken.
- We onderzoeken de mogelijkheid en kansen van overgangszones rondom kwetsbare natuur.
- Landschap en openheid zijn waarden die we willen beschermen en versterken
- We verkennen of en waar in natuurbeleving de mens een stuk opschuift en bijvoorbeeld een tijdelijk minder toegankelijk strand een mogelijkheid is.
- We zetten in op het beleefbaar maken van de natuur en het landschap, daar waar beide het kunnen hebben.
- We zetten in op kwaliteit in plaats van kwantiteit.
- Recreatieve bebouwing én natuur moeten de kernkwaliteiten van de kustzone versterken.
- In Noord-Holland respecteren we de huidige recreatieve bebouwing maar zijn terughoudend en restrictief ten aanzien van extra nieuwe recreatieve bebouwing.
- We gooien de kust niet ‘open’ maar geven wel ruimte aan lokale ondernemers en aanbieders van het bestaande aanbod voor kwalitatieve verbetering en innovaties, om in te kunnen spelen op klantwensen en veranderingen in de markt. Mits deze ontwikkeling van hoge kwaliteit is. Kwaliteit voorop betekent ook ruimte voor verduurzamen, concentreren en differentiëren. Dit betreft nadrukkelijk ook innovatie en kwaliteitsverbetering van de bestaande paviljoens.
- Waar mogelijk en wenselijk kunnen jaarrondzones worden geoptimaliseerd en

concept

kan een netto verschuiving of omruil tussen locaties plaatsvinden daar waar overeenstemming is bereikt tussen belanghebbende partijen.

- Het gaat niet om meer (van hetzelfde), maar om beter. Om inspirerende, originele vormen van (verblijfs)recreatie die iets toevoegen aan het bestaande aanbod. Kwaliteitsverbetering staat dan ook voorop in toekomstige ontwikkelingen. Een aantrekkelijk en gevarieerd aanbod is noodzakelijk en gewenst, maar vraagt ook om economische mogelijkheden voor een rendabele exploitatie.
- Tegenover de wens om de kwaliteit van bestaande recreatieve bebouwing te verbeteren, staat de noodzaak van ondernemers om hun investeringen te kunnen terugverdienen. Alleen bedrijven die renderen kunnen immers investeren in kwaliteitsverbetering en innovatie.
- Recreatieve bebouwing moet gemotiveerd zijn vanuit een regionaal belang en regionaal afgestemd zijn. We onderzoeken de kansen om recreatieve functies over gemeentegrenzen heen aan te bieden (niet iedereen hetzelfde sportcentrum).
- Vanuit bovenlokale en regionale afwegingen maximeren, reguleren en zoneren we de recreatieve kustbebouwing.
- Er is altijd ruimte voor kwaliteitsverbetering en innovatie van recreatieve bebouwing van bestaande bedrijven. Lokale ondernemers van bestaande recreatievoorzieningen moeten kunnen blijven vernieuwen en innoveren met als doel een kwaliteitsverbetering te realiseren en in te kunnen spelen op de wensen en de veranderende vraag van de recreant en toerist.
- De dynamiek van de waterveiligheid kan aanleiding zijn voor nieuwe recreatieve kwaliteit met innovatieve voorzieningen.
- Wij sturen op herstructurering van bestaande bebouwing en stimuleren tot het maken van een kwaliteitsslag door het creëren van strategische schaarste voor toeristisch-recreatieve functies en bebouwing. Dit kan door scherp te zoneren.
- We blijven waakzaam op eventuele negatieve effecten van schaarste, zoals (te) geringe concurrentie en het uitblijven van de noodzaak tot vernieuwen en innoveren.
- Niet versnipperen van bebouwing maar concentreren en compact maken. Bepaalde delen / gebieden intensiveren en concentreren, andere delen rustiger maken. We concentreren en contrasteren in plaats van ‘overal een beetje’.
- We willen alert zijn op geleidelijke transformaties zoals het verstenen van natuurcampings, aanwas bebouwing bij strandopgangen, omzetting van campings in bungalowparken enz. Dit is niet zonder meer mogelijk, alleen waar dit noodzakelijk of gewenst is met het oog op een sterke kwaliteitsverbetering en past binnen de omgeving en het bestemmingsplan.
- Geen grootschalige verstening, geen grootschalige nieuwbouw- en uitbreidingsplannen op het strand en in de duinen. Wel extensieve en innovatieve verblijfsconcepten die de aanwezige natuur versterken.
- Voor alle nieuwe bebouwing en aanpassingen aan bestaande bouw geldt dat deze wordt getoetst aan en moet passen binnen de wettelijke kaders en regelgeving van waterveiligheid, drinkwaterwinning en natuur. Voor N2000 en NNN geldt dat er o.a. sprake moet zijn van een groot maatschappelijk en openbaar belang en geldt er tevens een compensatieregime.
- De kust is dynamisch en veranderlijk. We laten ons inspireren door bouwstijlen die flexibel, verplaatsbaar en duurzaam zijn om te voorkomen dat het sleets

concept

wordt, versteend, eenzijdig transformeert e.d.. Strandbebouwing die past op het 'ademend systeem' van de dynamische kust en duinen. Innovatief en waar mogelijk circulair. Meegroeiend met en anticiperend op de zeespiegelstijging en snel wisselende trends, meegaand met de tijd en gevraagde kwaliteit vanuit de samenleving. Bebouwing die je kunt oppakken en weghalen indien nodig. Pop-up: want tijdelijke (of seizoensgebonden) drukte hoort er bij en moet mogelijk zijn.

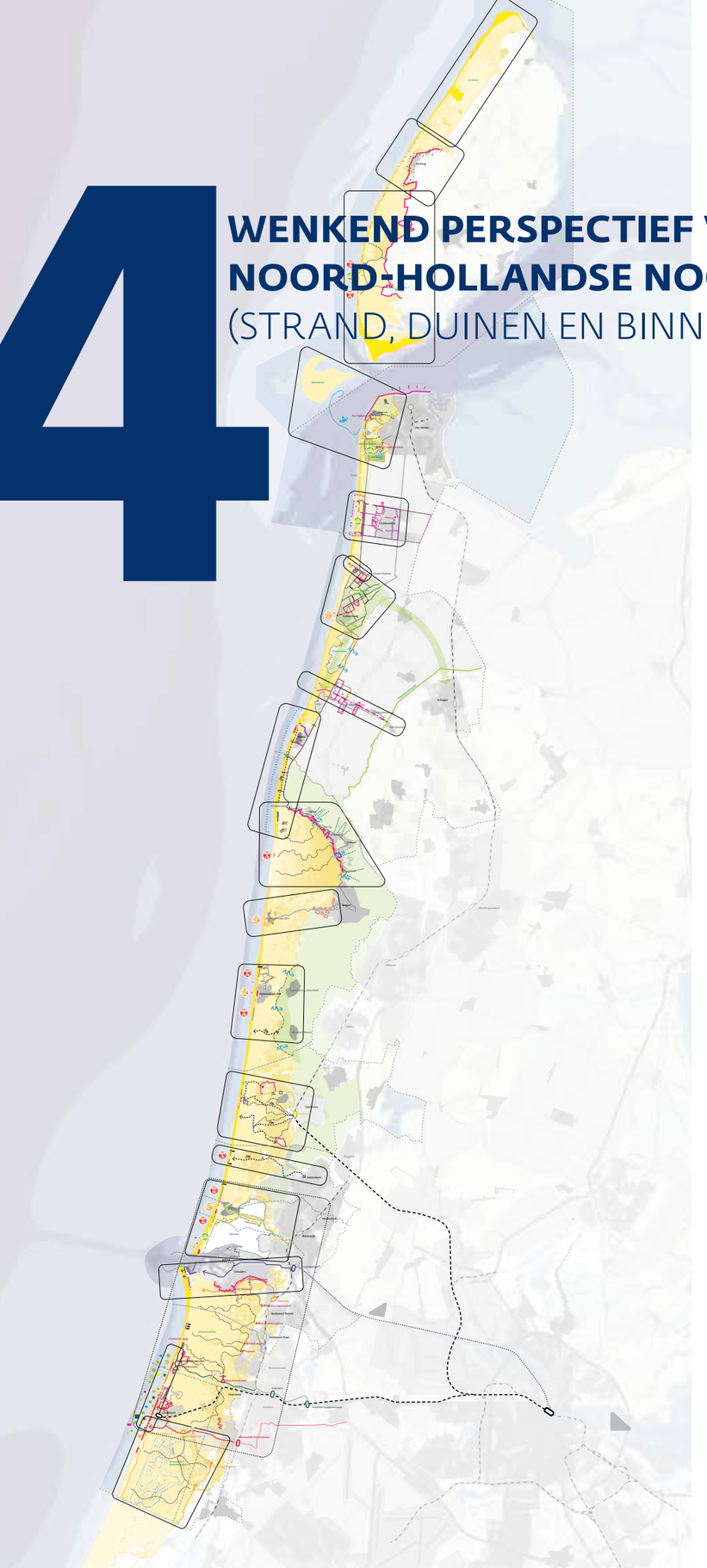
Activiteiten en strandgebruik

In het vertalen van het Toekomstperspectief in het ruimtelijk beleid worden in een gezamenlijk proces nadere uitwerkingen opgesteld voor het strand, de duinen en de binnenduinrand. Ook hier gaat het om de beantwoording van de vraag hoe te komen tot een optimale ontwikkeling met een juiste balans voor natuur en (recreatieve) economie. Zowel recreatieve bebouwing als het gebruik, activiteiten en evenementen zijn van invloed op deze balans. De aard, duur, schaal en soort van activiteit kan naast recreatieve bebouwing (sterk) van invloed zijn op de nabije en omliggende natuur(waarden) en de beleving van rust, stilte, leegte en ongereptheid. Daarnaast moet er ook intensieve ruimte zijn voor vertier, vermaak en sportieve ontspanning.

Voor het strand is al de uitwerking in een zonering opgesteld. De uitwerking van het Toekomstperspectief Kust van een zonering voor de duinen en binnenduinrand volgt nog. Deze strandzonering gaat uitsluitend over recreatieve bebouwing. Niet over strandgebruik, activiteiten en evenementen op het strand. De betrokken partijen maken voor het strand procesafspraken voor de beoordeling van activiteiten en strandgebruik.

concept

4 WENKEND PERSPECTIEF VOOR DE NOORD-HOLLANDSE NOORDZEEKUST (STRAND, DUINEN EN BINNENDUINRAND)

Met dit Toekomstperspectief Kust willen betrokken partijen de gevarieerde kwaliteit van de Noord-Hollandse zeekust verzilveren en verder uitbouwen. Naast de gedeelde kaders en contouren in het eerste deel die voortvloeien uit het Kustpact bevat dit tweede deel een wenkend perspectief voor de langere termijn.

De huidige zonering van gemeenten en provincie is gebaseerd op het ruimtebeslag en gebruik op enig moment ('wat staat en gebeurt er nu?') en/of de grenzen van de bebouwde gebieden. Aan het precieze hoe en wat ervan liggen geen kustbrede en –lange, strategische overwegingen ten grondslag. Het is duidelijk dat vanwege bestaande rechten, gewoontes en bijvoorbeeld een net vastgesteld bestemmingsplan veranderingen in de bebouwing en het gebruik van het strand en binnenduinrand op de korte termijn moeilijk te realiseren zijn. Ook is het voor gemeenten soms nieuw om vanuit het hun perspectief en grondgebied ineens met een regionale bril te kijken naar de eigen kust en tegelijk naar die van de andere gemeenten. Hoewel gemeenten allemaal een gevarieerde kust willen, zijn de keuzes die daartoe kunnen leiden dus niet makkelijk en snel te maken.

Aan de kust gelden uniforme regimes zoals waterveiligheid, NNN en N2000. De soort en draagkracht van de natuur is in het ene gebied echter anders dan in het andere. Het genuanceerder kijken naar die natuur (wat kan er wel en niet in de omgeving) kan bijdragen aan een beter en rijker verhaal voor de kust. Ook de ruimtelijke context van de recreatieve bebouwing op het strand en aan de binnenduinrand is gevarieerd. Strandbebouwing kan bijvoorbeeld op een breed of smal strand staan, vlakbij een spoorstation of aan het einde van een fietspad, aan een groen en breed duingebied of een dun strookje zand, naast een eeuwenoud vissersdorp of een nieuw geplande staduitbreiding. Voor de levendigheid en comfort, de economie en de identiteit van een kustplaats of –landschap kan (meer) recreatieve bebouwing positief zijn. Maar voor het gevoel van ongereptheid en stilte, de natuur, vervuiling op het strand, en gelijke kansen voor gelijksoortige voorzieningen in het achterland kan het negatief uitpakken. Om te voorkomen dat kustplaatsen steeds meer op elkaar gaan lijken, is het van belang dat de vorm en de hoeveelheid recreatieve bebouwing op een vanzelfsprekende manier passen bij de unieke gebieden waarin ze liggen. Als ontwikkelingsperspectief voor natuur valt te denken aan het bieden van ruimte voor strandbroeders, het lokaal (en tijdelijk) laten ontstaan van een gekartelde kust door ruimte te geven aan het natuurlijke proces van zandtransport richting duinen en de verplaatsing van bestaande bebouwing naar minder kwetsbare locaties (en altijd met instemming van alle partijen).

De kustzone bestaat uit het strand, de duinen, de kernen en de binnenduinrand. Over het algemeen gelden restricties op het strand en in de duinen, terwijl (her) ontwikkeling in de kernen en binnenduinrand mogelijk is. In het vorige hoofdstuk 'kaders en contouren' zijn de mogelijkheden en restricties van bebouwing op het strand uitgewerkt in de strandzonering. De contouren over duinen, kernen en binnenduinrand worden in 2018 nader uitgewerkt.
Het strand betreft het stuk kust vanaf de vloedlijn tot aan de duinvoet. Hier zijn we restrictief ten aanzien van nieuwe verblijfsrecreatie op het strand. Alleen op drie plekken is er ruimte voor nieuwe recreatieve bebouwing: in het noorden van Zand-

links: kaart Toekomstperspectief met de 'formules'

concept

voort, bij IJmuiden en bij Petten. Elders komt er geen nieuwe recreatieve bebouwing bij, tenzij er over een concreet bouwinitiatief reeds openbare besluitvorming heeft plaatsgevonden of een vergunning is afgegeven.
De begrenzing van de duinen loopt vanaf de duinvoet (einde strand) tot aan de landinwaartse grens van het kustfundament. Voor dit gebied geldt dat hier bijna overal strenge natuurregimes gelden, zoals N2000 en NNN vanwege de hoge natuurwaarden in het gebied. Of vanwege de drinkwatervoorziening van de duinen. Vanwege de hoge natuurwaarden, de waterkerende functies van de duinen en vanwege de geleden beschermingsregimes is er niet of nauwelijks ruimte voor nieuwe recreatieve bebouwing.
De kernen zijn het binnenstedelijk gebied. De dorpen en steden zijn uniek en onderscheidend van elkaar. Hier zetten we in op kwaliteit en diversiteit van het aanbod en zoeken een balans tussen vraag en aanbod. Voor wat betreft de kernen geldt dat we inzetten op diversiteit, kwaliteit, DNA profielen: onderscheidend vermogen versterken op basis van kracht, kleur en karakter.
Vanaf de landinwaartse grens van het kustfundament tot aan een per gebied nader vast te stellen punt spreken we van de binnenduinrand. Ook hier zetten we in op stimuleren van kwaliteitsverbetering en differentiatie, en op behoud en mogelijk versterking van contrast tussen verdichte kust en open landschap. Nieuwe recreatieve ontwikkelingen moeten onderdeel zijn van een gevarieerd en kwalitatief voorzieningenniveau, goed geplaatst en met aandacht voor kwaliteit en voor omgevingsaspecten. Aandachtspunt is zorgen dat vraag en aanbod met elkaar in balans blijft, er voldoende diversiteit is en dat het aanbod aansluit en bijdraagt aan de gebiedskwaliteiten.

Een strategische overweging (zoals boven genoemd) kan gebaseerd zijn op de vraag wat recreatieve bebouwing bijdraagt – of kan bijdragen - aan de kwaliteit van de landschappen, kernen en voorzieningen in de directe omgeving. Maar ook andersom: wat zou juist minder of geen recreatieve bebouwing in deze context kunnen betekenen? En vooral ook: welke soort recreatieve bebouwing wel en welke niet? Met deze vragen in het achterhoofd hebben we de kust van Texel tot en met Zandvoort verkend. De uitkomst is een kaart met een toelichtende tekst waarop deelgebieden met specifieke identiteitsdragers, sfeer en ruimtelijke samenhang zijn omlijnd en ingetekend. Hierbij is het niet zo dat de niet omlijnde gebieden geen kwaliteit zouden hebben of niet van betekenis zijn. Dit zijn echter overwegend natuurgebieden waar recreatieve bebouwing überhaupt niet aan de orde is.

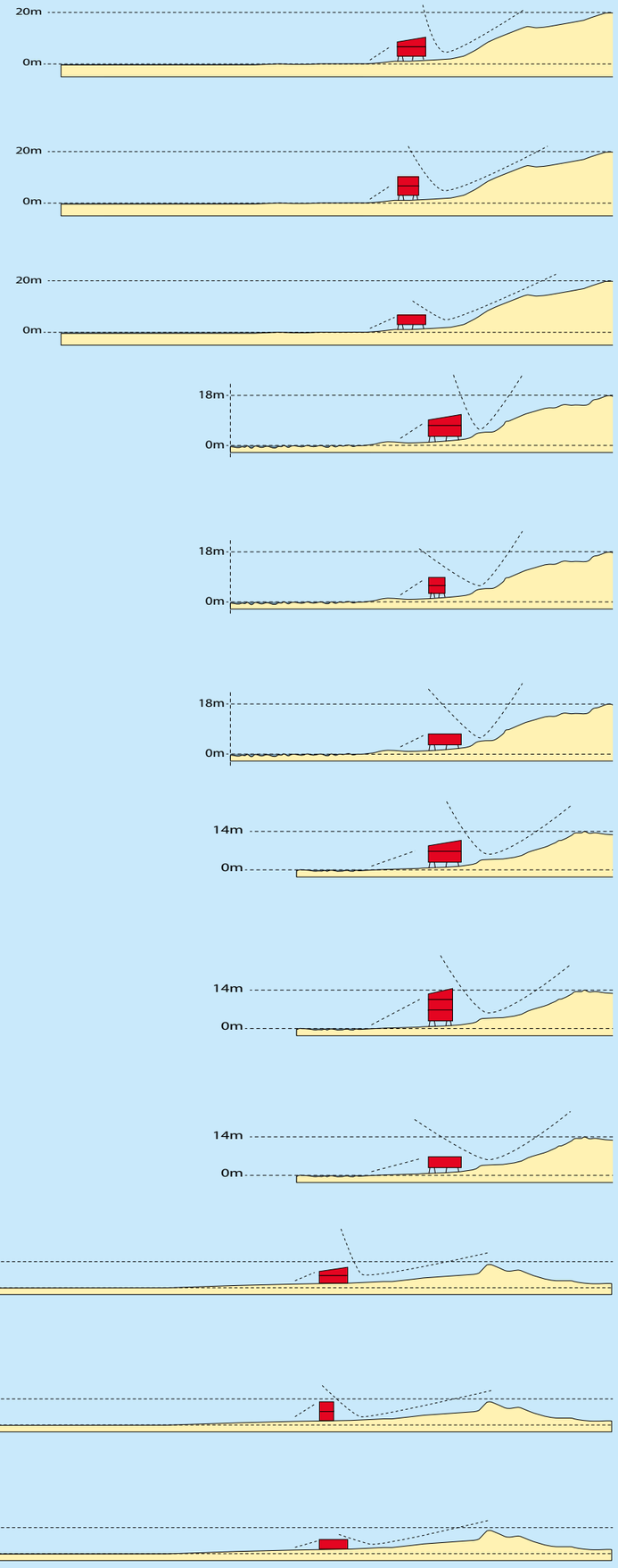
De tekst over de deelgebieden vormt een eenheid met de kaart. In beiden wordt voor de gehele samenhangende doorsnede van binnenduinrand, kernen, duinen en strand vrijelijk gefilosofeerd over de lange termijn toekomst van de recreatieve bebouwing en voorzieningen in samenhang met de ruimtelijk-landschappelijke context. Vanuit de wens van een gevarieerde en aantrekkelijke kust kan deze samenhang in veel gevallen nog best versterkt worden. Dit betekent dat er op sommige plekken misschien nog wat bebouwing bij kan, of het gebruik intensiever. Maar soms is het vanuit de natuur of de bestaande kwaliteiten juist beter om bebouwing en gebruiksruimte wat in te dikken, te verplaatsen of te verminderen. Uitgangspunt is daarbij steeds het zoeken naar (argumenten voor) een nieuwe, beter gefundeerde balans in het gebruik van de kust, en een zorgvuldige regionale afweging over de (hoeveelheid) recreatieve bebouwing. Vanzelfsprekend is dit een zaak van alle be-

concept

trokken partijen.
Om de groei (van gebruik) en innovaties (door ondernemers) mogelijk te laten blijven moeten we daarom slimmer, efficiënter, gevarieerder, preciezer en duurzamer omgaan met nieuwe ontwikkelingen aan de kust. Ook bij de in de tijd organisch gegroeide, maar vanuit een huidig perspectief minder gelukkige situaties (gebruik en bebouwing) kan nagedacht worden over hoe zaken op termijn verbeterd kunnen worden op basis van nieuwe inzichten en mogelijkheden. Dit geldt ook voor gebieden waar door veranderingen in het landschap aan en achter het strand aanpassingen een kwaliteitsimpuls kunnen geven.

concept

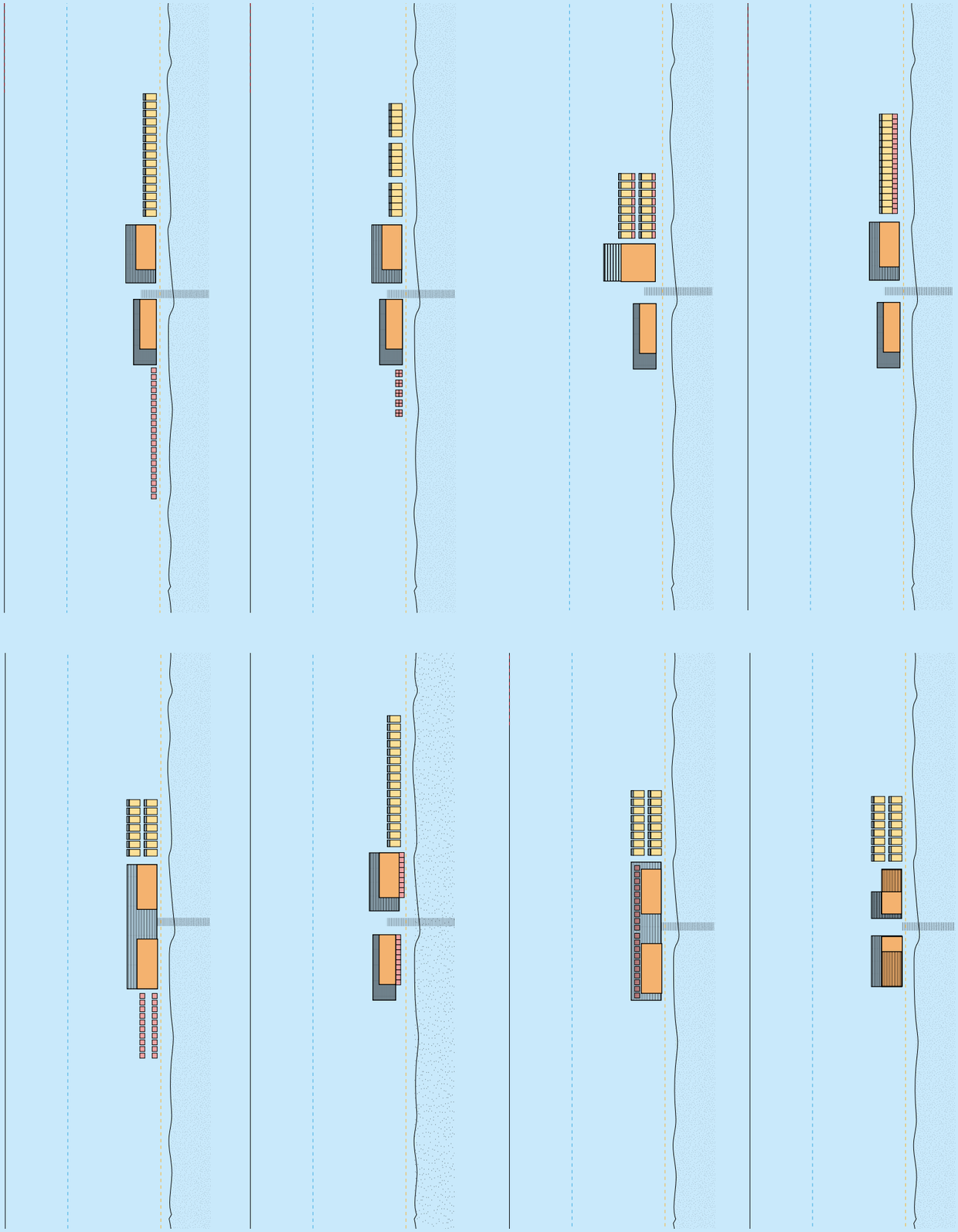

Intermezzo: suggesties voor optimalisaties van strandbebouwing

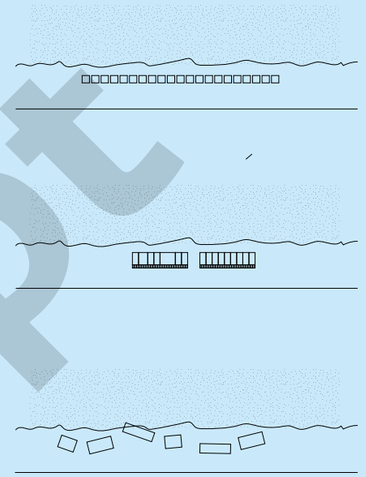
Inrichting en gebruik van het strand zijn bij de Noord-Hollandse kustplaatsen op eigen wijze, organisch gegroeid. Iedere plaats kent zijn eigen 'strandpraktijk' – een manier om de strandzaken te regelen. Iedere gemeente wilde en wil begrijpelijkerwijs een graantje meepikken van de kansen die de kust biedt voor lokale samenleving en economie. Lange tijd ging dit goed, en op veel plaatsen gaat het nog steeds goed: er is voldoende ruimte op het strand voor medegebruik, en (duin)natuurwaarden worden niet of beperkt gehinderd. Maar er lijkt een krachtige, versnellende ontwikkeling gaande: de paviljoens worden talrijker, groter en hoger, staan langer op het strand en exploiteren soms wat strandslaaphuizen en badhuisjes ernaast . Badhuisjes hebben plaatsgemaakt voor strand(slaap)huizen, kleine strandslaaphuisjes voor particulier gebruik maken plaats voor grote en luxe strandvilla's voor commerciële verhuur. Gebruik wordt intensiever en grootschaliger. De samenleving ziet dit en is ongerust over een snelle afname van de ongereptheid - de mogelijkheid om op een persoonlijke, niet door derden (commercie) 'bemiddelde' manier van het strand en de zee te genieten. Ook lijkt het verschil in lokale sfeer af te nemen, wat de kracht van het gehele Noord-Hollandse 'kustproduct' op termijn kan ondermijnen. Om te voorkomen dat de kust uniformeert en meer toegeëigend wordt vanuit particuliere belangen, is een zorgvuldige inpassing van nieuwe ontwikkelingen van belang.

Onder de noemer van 'optimalisaties' zijn twee manieren denkbaar om anders om te gaan met het strand. De eerste gaat over het beperken van het ruimtebeslag van de bebouwing in de lengte van het strand - om zoveel mogelijk ongerept strand over te houden of weer te maken - door andere manieren van het aan elkaar koppelen van de verschillende typen recreatieve bebouwing; de paviljoens, strandhuizen, badhokjes, reddingsbrigades en andere bouwwerken. De tweede betreft de zonering die, zoals gebleken bij de totstandkoming van dit Toekomstperspectief, vaak vooral een bestendiging is van de organisch gegroeide situaties, maar die op sommige plaatsen beter kan. Logischer ten opzichte van bestaande ontsluiting en natuurgebieden, met een efficiëntere schakeling van verschillende strandgebruikstypen en een sterkere bijdrage van strandbebouwing en –gebruik op de ruimtelijk-economische situatie en ambities van het landschap en de dorpen achter het strand.

In de tekst bij de deelgebieden worden suggesties gedaan voor dit soort optimalisaties. Het is duidelijk dat daar tijd voor nodig is, en dat ze ook niet overal kunnen of nuttig zijn. Om de gedachte eraan levend te houden, en als opstap naar een volgende fase in het kustbeleid nemen we ze als volgt mee: in de kaart is bij een aantal gebieden aangegeven waar optimalisaties op termijn mogelijk of wenselijk zijn, en de volgende paragraaf biedt een korte bespiegeling op bebouwing en bebouwingsclusters.

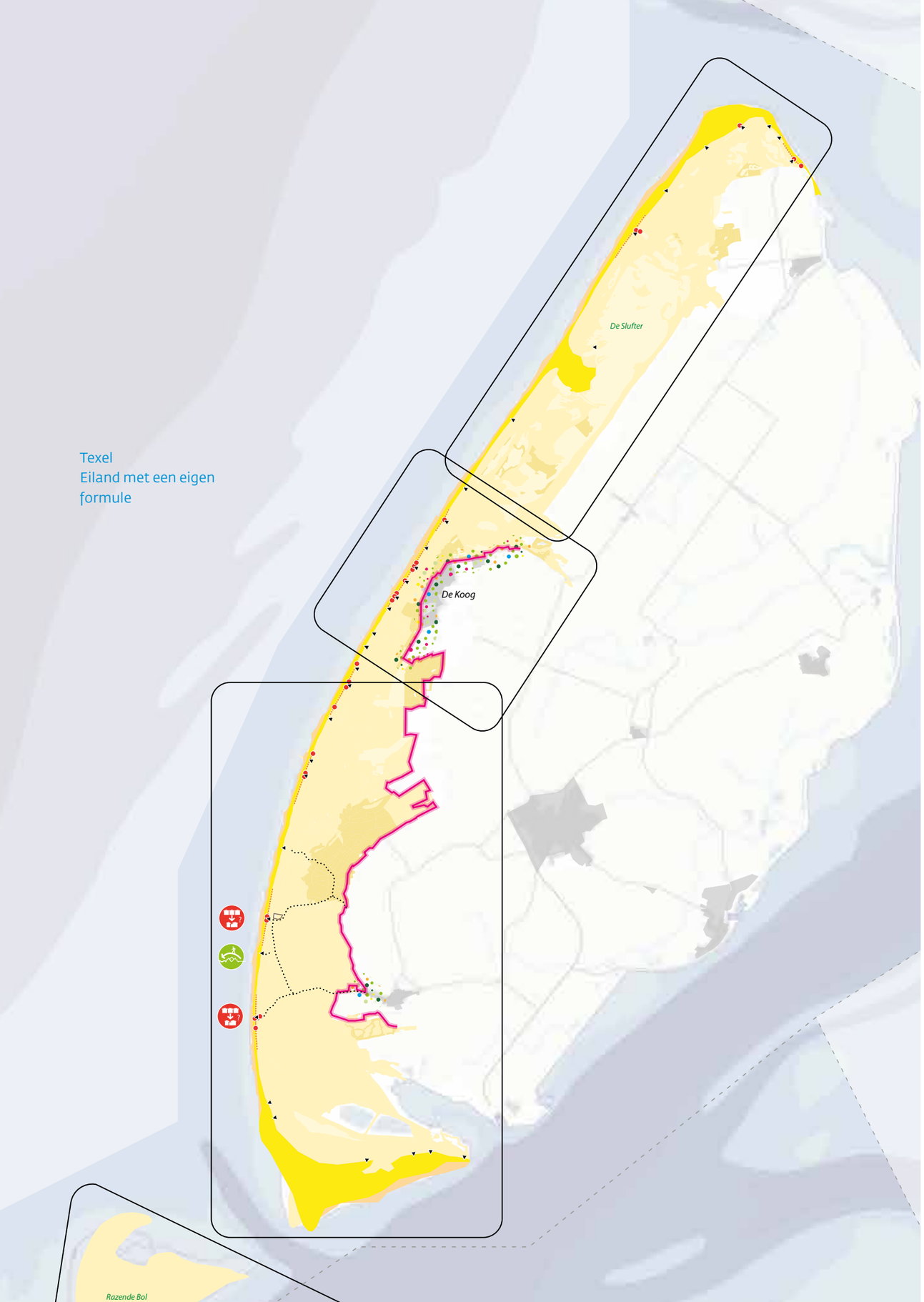

Uit de inventarisatie van bebouwing op het Noord-Hollandse strand blijkt dat het strand ‘s zomers goed gevuld is met paviljoens, strand(slaap)huisjes en badhokjes. De configuratie van deze bouwwerken is globaal overal hetzelfde: paviljoens, huisjes en hokjes zijn gescheiden van elkaar in staan in langgerekte zones op het strand. Vanuit de notie dat de aanwezigheid van bebouwing een belangrijke factor is bij het verstoren van het zo gewaardeerde gevoel van ongereptheid is het wellicht interessant om eens te kijken naar andere mogelijkheden voor die configuraties die minder lengte/ruimte innemen op het strand. Het is goed denkbaar dat paviljoens, huisjes en hokjes aan en/of onder elkaar staan, hokjes in bijvoorbeeld clusters van 4 met een alzijdige oriëntatie, of tegen de rug van de strandslaaphuisjes aan, terrassen gedeeltelijk op het dak van een paviljoen et cetera. Door te ‘spelen’ met de configuraties, bouwhoogtes, clustering, en wellicht ook de interne organisatie van paviljoens kan beter ingespeeld worden op de specifieke condities van strand(breedte) en duin(hoogte). Met name in gebieden waar het strand relatief smal is, kunnen paviljoens door een andere interne structuur en logistiek minder diep maar langgerekter worden waardoor ze beter op het strand passen.
Zoals de tekeningen op de vorige pagina laten zien bepalen de configuraties in belangrijke mate wat de perceptie van een gebouw is - valt het op, of meer weg in het landschap. Een hoog gebouw bij een smal strand met hoge duinen heeft veel meer impact dan bij een breed strand met lage duinen. Op deze manier worden bebouwing(sclusters) veel locatie-specifieker en kunnen ze zelfs worden doorontwikkeld en onderscheidend voor een bepaald dorp of deel van de kust. Uit onderzoek (van o.a. de TU Delft in opdracht van Rijkswaterstaat) blijkt dat strandhuisjes de aangroei van de duinen verminderen omdat ze veel wind wegvangen. Vanuit het oogpunt van veiligheid, en het creëren van hoge duinen als buffer tegen de zeespiegelstijging, is het daarom van belang om het contact tussen duin en strand te herstellen. Ook om deze reden goed om eens naar alternatieve vormen en configuraties te kijken. Mogelijk dat een rotatiesysteem, waarbij er regelmatig “ruimte” wordt gemaakt om verstuiving richting de duinen mogelijk te maken, een oplossing biedt. Door bijvoorbeeld om de twee jaar een jaar geen strandhuisjes op een bepaalde locatie te plaatsen, kan er ook in de zomer aangroei van primaire duintjes plaatsvinden. Dit kan alleen met instemming van alle partijen.

concept

Texel
Eiland met een eigen formule

Texel

Texel is bijzonder als eiland en Nationaal Park. De eilandbewoners zijn sterker dan elders langs de Noord-Hollandse Noordzeekust afhankelijk van het toerisme, het gezamenlijke verantwoordelijkheidsgevoel is groot en de relatie tussen strandgebruik en het achterland sterk. Het toekomstperspectief 'Planet Texel' bevat zeven ontwikkelprincipes voor het eiland. Voor strandbebouwing houden ze in dat kleinschalige uitbreiding mogelijk is om te voldoen aan veranderende regelgeving en kwaliteitsverbetering.

Texel heeft een zeer erosieve kust. Het Zuidwesten van Texel kent daarbij de meeste dynamiek, waardoor de situatie snel kan veranderen. Terugkerende zandsuppleties door Rijkswaterstaat houden strand en vooroever in stand. Deze zandsuppleties garanderen echter geen breed strand. Er is een discrepantie tussen wat er voor veiligheid nodig is en het voor recreatief gebruik gewenste. En dat geldt niet alleen op Texel. Dat betekent dat er soms geïmproviseerd moet worden om strandexploitatie mogelijk te houden: op bepaalde plaatsen kan de breedte en hoogte van het strand na de winterstormen onvoldoende blijken om op een veilige manier een paviljoen of strandhuisjes neer te zetten. In die gevallen wordt er vaak wat geschoven met zand, als de waterbeheerders daar toestemming voor hebben gegeven. Maar het is ook denkbaar dat strandhuisjes tijdelijk elders geplaatst moeten worden, in afwachting van een volgende zandsuppletie. Daarmee neemt de totale bebouwing op het strand niet toe, maar verandert de locatie op Texel tijdelijk.

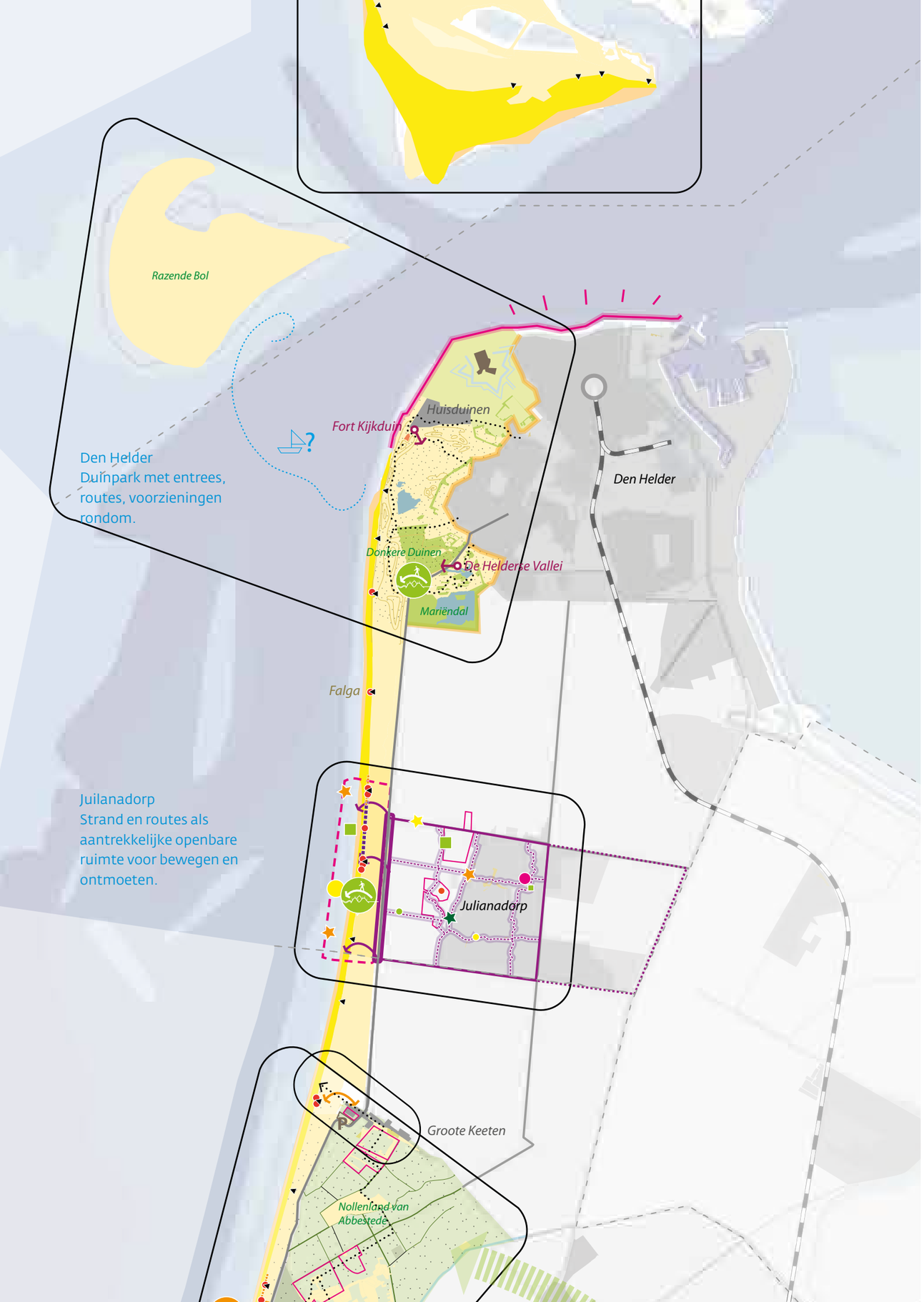
Vanwege de specifieke bereikbaarheidssituatie op Texel, waar de strandspullen vaak met de fiets of te voet moeten worden vervoerd is het praktische nut van de badhuisjes evident - daar kan een belangrijk deel van de spullen worden gestald. Op termijn kan er nagedacht worden of zulke voorzieningen altijd en overal op het strand moeten staan, dezelfde vorm hebben en in dezelfde opstellingen staan. De verschillen in de breedte en hoogte van de Texelse duinen zou aanleiding kunnen zijn om per deelgebied naar andere oplossingen te zoeken. In het brede zuidelijke duingebied is wellicht ruimte voor voorzieningen op enkele hogere plekken op de rand van de duinen, in een andere vorm en andere opstelling.

Den Helder - Duinpark

De unieke ligging van Den Helder als stoere stad met aan drie kanten de zee is uniek en biedt kansen. De economie van Den Helder is nog te afhankelijk de marine en offshore. De mooie ligging en de rijke cultuurhistorie zijn een goede basis voor het ontwikkelen van duurzaam toerisme en een verbreding van de economische basis. Den Helder is aan de oostkant afgesloten van de Wadden. Aan de noordkant wordt gewerkt aan het herstel van de relatie met de zee door middel van een multifunctionele dijk. Een belangrijke landschappelijke basis daarvoor is de Stelling Den Helder en de voormalige kustbatterijen aan het Marsdiep. Daarom is het westelijke duinlandschap, van Huisduinen tot en met Mariëndal, het belangrijkste uitloopgebied van Den Helder en het enige gebied waar strand is. Het gebied is bovendien rijk aan cultuurhistorie van Marine, Stelling van Den Helder en de Atlantikwall. Door de ontwikkeling van Mariëndal en de Helderse Vallei, en de verbetering van de relatie tussen de westelijk stadsrand en de duinen bij de Streepjesberg en Huisduinen wordt dit landschap steeds meer een duinpark voor Heldenaren en recreanten van buiten. Een ontwikkeling die belangrijk is voor de aantrekkelijkheid en daarmee economische situatie van Den Helder.

- strandopgang
- strandpaviljoen / groot bouwwerk
- strandslaaphuisjes
- kleedhokjes
- levendigheid (voorzieningen)
- binnenduinrand
- potentiële clustering / wijziging configuratie strandbebouwing
- alternatieve verbindingen dmv natuurbruggen
- relatie dorp - strand
- hoofdontsluiting strand
- overstapplek (transferium / buitenpoort / belangrijk station)
- De Helderse Vallei — entreegebied
- belangrijke fietsverbinding
- wandelroutes - struinpaden (indicatief)
- camping / vakantiepark
- P — parkeerplaats (P) / gasboorlocatie (G)
- kerf
- Zandvoortselaan — verbijzondering hek en toegangspoorten A'damse Waterleidingduinen
- (potentiële) ecologische verbinding
- potentie kwelwater duinen en duinrellen
- ecoduct
- duinpark / landschappelijk ensemble

concept

Vanzelfsprekend horen bij dit duinpark ook goede en aantrekkelijke voorzieningen op het strand. In het park is een goede zonering van groot belang voor de natuur. Met name voor bijzondere broedvogels als de tapuit is stilte en rust een voorwaarde. Wellicht is het op termijn mogelijk om door een slim en integraal ontwerp voor het gehele gebied, inclusief entrees en randzones, en het gebruik van innovatieve ontwerpmiddelen (natuurbruggen, groene stiltetunnels) het recreatief gebruik te intensiveren en tegelijk de natuur verder te versterken? Zo'n ontwikkeling zou goed kunnen passen in een concept van een 'Helders Duinpark' waar natuur, recreatie en cultuur op afgewogen wijze samengaan. Wellicht is ook het deel van de Noorduinen tussen Den Helder en Julianadorp, bijzonder dankzij de grijze duinen en bloemrijke duingraslanden en één van de laatste broedgebieden van de tapuit, te integreren in dit concept. Het strand is hier rustig en aantrekkelijk voor naaktrecreatie en daarmee voor de plaatselijke naturistenvereniging Falga.

Razende Bol

Vanuit Den Helder wordt naar de Razende Bol gevaren om te recreëren. Op dit moment is een deel openbaar toegankelijk en een beperkt deel afsloten vanwege de rustplaats voor zeehonden, strandbroeders en steltlopers (hoogwatervluchtplaats). Het is wenselijk om dit gebruik te reguleren door bijvoorbeeld het aanbieden van gecontroleerde natuurexcursies in het toegankelijke deel waardoor rekening gehouden kan worden met de draagkracht van de natuur.

Julianadorp – openbare ruimte als cement

Bij Julianadorp is de duinenreep van de Kop op z'n smalst, en de waarde van de natuur daardoor relatief hoog. De verblijfskwaliteit van de duinen is tegelijk beperkt – je kunt er geen uren in rondwandelen of fietsen zoals bij Schoorl. Aantrekkelijk zijn wel de noord zuid fiets en wandelroute en de landschappelijke contrasten tussen zee, duinen en bollenvelden. Het strand en de zee, en de betaalbare, ruime accommodaties achter de duinen zijn de belangrijkste troeven. De kansen voor versterking van de identiteit en aantrekkelijkheid van Julianadorp liggen met name in de openbare ruimte - het 'cement' tussen de losse en naar binnen gekeerde bebouwingsclusters - en gerichte intensivering van (recreatieve) bebouwing binnen de huidige contouren van het dorp waardoor de reuring toeneemt. Door de opzet en dichtheid van Julianadorp is er naast het strand niet één place-to-be; het dorp biedt een verzameling plekken verbonden door lange en rechte wegen. Dit gegeven zou de basis kunnen zijn voor het versterken van de identiteit en aantrekkelijkheid; het zou leuker, afwisselender en makkelijker kunnen worden om je op verschillende manieren (auto, fiets, wandelen, skeeleren, ...) te bewegen langs deze lijnen. Ook voor sportieve activiteiten kan meer ruimte geboden worden. Het strand behoort ook tot de openbare ruimte van Julianadorp en is in deze context wellicht nog belangrijker dan de stranden van andere kustplaatsen. De recent geplaatste strandhuizen van Ooghduyne bepalen nadrukkelijk het beeld en de sfeer van een deel van het relatief smalle strand en hun aantal beperkt de gebruiksruimte daar. Een eventueel conflict van toenemende drukte en aantasting van kwetsbare duinnatuur kan voorkomen worden door een innovatief en beeldbepalend ontwerp van de doorgangen door het duingebied. Door deze bijvoorbeeld vorm te geven als opgetilde, langgerekte natuurkijkhutten wordt de beperking omgezet in een ruimtelijke kans die bijdraagt aan de identiteit van Julianadorp. Bij zo'n ontwikkeling op de langere termijn hoort eventueel ook een herziening van verkeers- en parkeersituatie langs de duinen.

- strandopgang
- strandpaviljoen / groot bouwwerk
- strandslaaphuisjes
- kleedhokjes
- levendigheid (voorzieningen)
- binnenduinrand
- potentiële clustering / wijziging configuratie strandbebouwing
- alternatieve verbindingen dmv natuurbruggen
- relatie dorp - strand
- hoofdontsluiting strand
- 0 overstapplek (transferium / buitenpoort / belangrijk station)
- De Helderse Vallei entreegebied
- belangrijke fietsverbinding
- wandelroutes - struinpaden (indicatief)
- camping / vakantiepark
- P parkeerplaats (P) / gasboorlocatie (G)
- kerf
- Zandvoortselaan verbijzondering hek en toegangspoorten A'damse Waterleidingduinen
- (potentiële) ecologische verbinding
- potentie kwelwater duinen en duinrellen
- ecoduct
- duinpark / landschappelijk ensemble

concept

Callantsoog
Focus op de kern: meer groen, landschap en natuur.
Strand is rustige rand.

Zwanenwater
Robuuster geheel met nollen en ECN terrein

St Maartenszee
Informeel aan Zee

Hondsbossche Duinen
Een gezamenlijk, uitgebalanceerd kustproduct voor Petten-Camperduin.

Groote Keeten – ontspannen landschap

Tussen de reuring van Julianadorp en Callantsoog profileert Groote Keeten zich met kleinschaligheid, natuur en rust. Rust die tevens een levensvoorwaarde is voor broedende tapuiten in het nabijgelegen Botgat. Wellicht dat in het open achterland op termijn ruimte voor eenzelfde natuurontwikkeling als bij de Zandpolder bij Callantsoog. Het enkele paviljoen op het strand past bij deze identiteit. De kansen voor Groote Keeten zitten met name in de schakel tussen dorp, recreatieparken en duinen, waarvan het karakter en de ruimtelijke structuur door de recente verlegging van de N502 minder sterk en helder is geworden. De nieuwe weg en de grote parkeerplaats domineren hier het beeld. Een kwaliteitsslag in de buitenruimte, bijvoorbeeld gericht op het in hiërarchie belangrijker maken van de verbinding dorp- duinen ten opzichte van de N502 kan hier veel verbeteren. Daarnaast is versterking van het groene karakter van het gebied tussen Groote Keeten en Callantsoog een belangrijke kans. Dit zit zowel in het vergroenen van de openbare ruimte en de recreatieparken als het beter 'doorwaadbaar' maken van het gehele gebied voor langzaam verkeer. Hierbij moeten ook openbare routes door de parken worden overwogen. Door een (groene) transformatie van de Boskerpolder wordt ook de belevingswaarde van Groote Keeten verhoogd. In het open achterland is op termijn wellicht ruimte voor eenzelfde natuurontwikkeling als bij de Zandpolder bij Callantsoog.

Callantsoog – groene kustparel

Natuur- en recreatiegebieden maken van dit voormalige eiland een afwisselende, groene enclave, uniek in een verder wat schrale agrarische omgeving. Door de aanleg van meer (openbaar) groen en meer en betere wandel- en fietsroutes – ook dóór de recreatieparken heen - kan deze kwaliteit verder worden ontwikkeld als unique selling point (zie ook Groote Keeten). Dorp en omgeving worden dan nog aantrekkelijker voor recreanten (en bewoners) uit omliggende kernen zoals Schagen. In het lommerrijke groen ligt de grootste kracht; focus op kwaliteit en reuring zouden daarom – ook weer in het licht van onderscheidend vermogen ten opzichte van de andere kustplaatsen – het best gericht kunnen zijn op het dorp achter de duinen en minder op het strand. Het dorp met volwaardige voorzieningen, vlak achter de duinen en met een bijbehorend verenigingsleven is aantrekkelijk voor de Noordkop. De kwaliteit van de centrumfunctie van Callantsoog is van belang voor het verblijfsrecreatieve aanbod van de omgeving. Door beperkte schaalvergroting en optimalisaties kan het profiel van Callantsoog als centrum versterkt worden. De aanwezige strandbebouwing draagt bij aan de vitaliteit van de dorpskern en moet behouden blijven. Ruimte voor nieuwe recreatieve strandvoorzieningen kan gevonden worden in Petten, waar meer ontwikkelingen gewenst zijn.

Zwanenwater - natuurkern

Het Zwanenwater en de Pettemerduinen zijn gebieden met dezelfde landschappelijke ondergrond, maar hun historische ontwikkeling en huidig gebruik zijn heel verschillend. Het Zwanenwater is beperkt toegankelijk (niet fietsen). De Pettemerduinen zijn goed toegankelijk via een verbindend fietspad tussen de badplaatsen Petten en Sint Maartenszee. In de Pettemerduinen liggen de enclave van ECN/NRG en de oefenterreinen van Defensie. Vanuit natuur kan worden bekeken of de natuurwaarde en/of robuustheid van de natuurkern Zwanenwater gebaat is bij optimalisa-

- strandopgang
- strandpaviljoen / groot bouwwerk
- strandslaaphuisjes
- kleedhokjes
- levendigheid (voorzieningen)
- binnenduinrand
- potentiële clustering / wijziging configuratie strandbebouwing
- alternatieve verbindingen dmv natuurbruggen
- relatie dorp - strand
- hoofdontsluiting strand
- overstapplek (transferium / buitenpoort / belangrijk station)
- De Helderse Vallei — entreegebied
- belangrijke fietsverbinding
- wandelroutes - struinpaden (indicatief)
- camping / vakantiepark
- P — parkeerplaats (P) / gasboorlocatie (G)
- kerf
- Zandvoortselaan — verbijzondering hek en toegangspoorten A'damse Waterleidingduinen
- (potentiële) ecologische verbinding
- potentie kwelwater duinen en duinrellen
- ecoduct
- duinpark / landschappelijk ensemble

ties (in beheer, areaal, gebruik en verbindingen) van de Pettemerduinen ten zuiden en de natuursnippers van Callantsoog ten noorden van het gebied. Het bollenconcentratiegebied aan de oostkant kan op termijn wellicht meer recreatieve waarde krijgen, aangevuld door natuurzones die gebruikmaken van kwelwater uit de duinen als ecologische overgangen tussen het natuurlijke- en agrarische landschap. Om een dreigende verdroging van het Zwanenwater het hoofd te bieden kan al worden begonnen met de aanleg van een 'overgangslandschap' - een gecombineerde natuur-recreatieve verbinding tussen Callantsoog en Sint Maartenszee.

Sint Maartenszee – recreatief lint

Het rechte lint Zeeweg - Sint Maartensweg verbindt de duinen met de Westfriese Omringdijk. Voor de recreanten van de recreatieparken en campings hierlangs zijn de zee - duinen en het kleinschalige landschap van West Friesland achter de dijk aantrekkelijke recreatieve bestemmingen, waar ze veilig en comfortabel moeten kunnen komen. Verdere ontwikkelingen (intensivering) rond dit lint staan of vallen bij de kwaliteit (ruimtelijk, verkeersveiligheid) van de Zeeweg –Sint Maartensweg en de fiets- en wandelpaden in het landschap daaromheen. Hierin kunnen nieuwe routes aangelegd worden voor fietsers en wandelaars, en wellicht gekoppeld daaraan, waar mogelijk het verbeteren van de ecologische kwaliteiten en verbindingen. De Burgemeester Breebaartweg kan ingericht worden als aantrekkelijke autovrije route die het lint Zeeweg – Sint Maartenszee en verschillende natuurgebiedjes verbindt met het strand ten behoeve van extensieve dagrecreatie. De noordelijke vertakking kan beter ingepast worden in het landschap door de asfaltweg te vervangen door een natuurlijk ogend wandel- en fietspad. Zo ontstaan er twee toegangen; een snelle doorgang over het asfalt, en een "groene route" door de duinen voor de liefhebber. De bereikbaarheid van beide recreatiestranden en paviljoens blijft zo ook voor calamiteiten en logistiek gegarandeerd. Op het strand is ontwikkeling gericht op kwaliteitsverbetering van het bestaande en behoud van natuur en rust.

Petten-Camperduin - pionieren in een nieuw kustlandschap

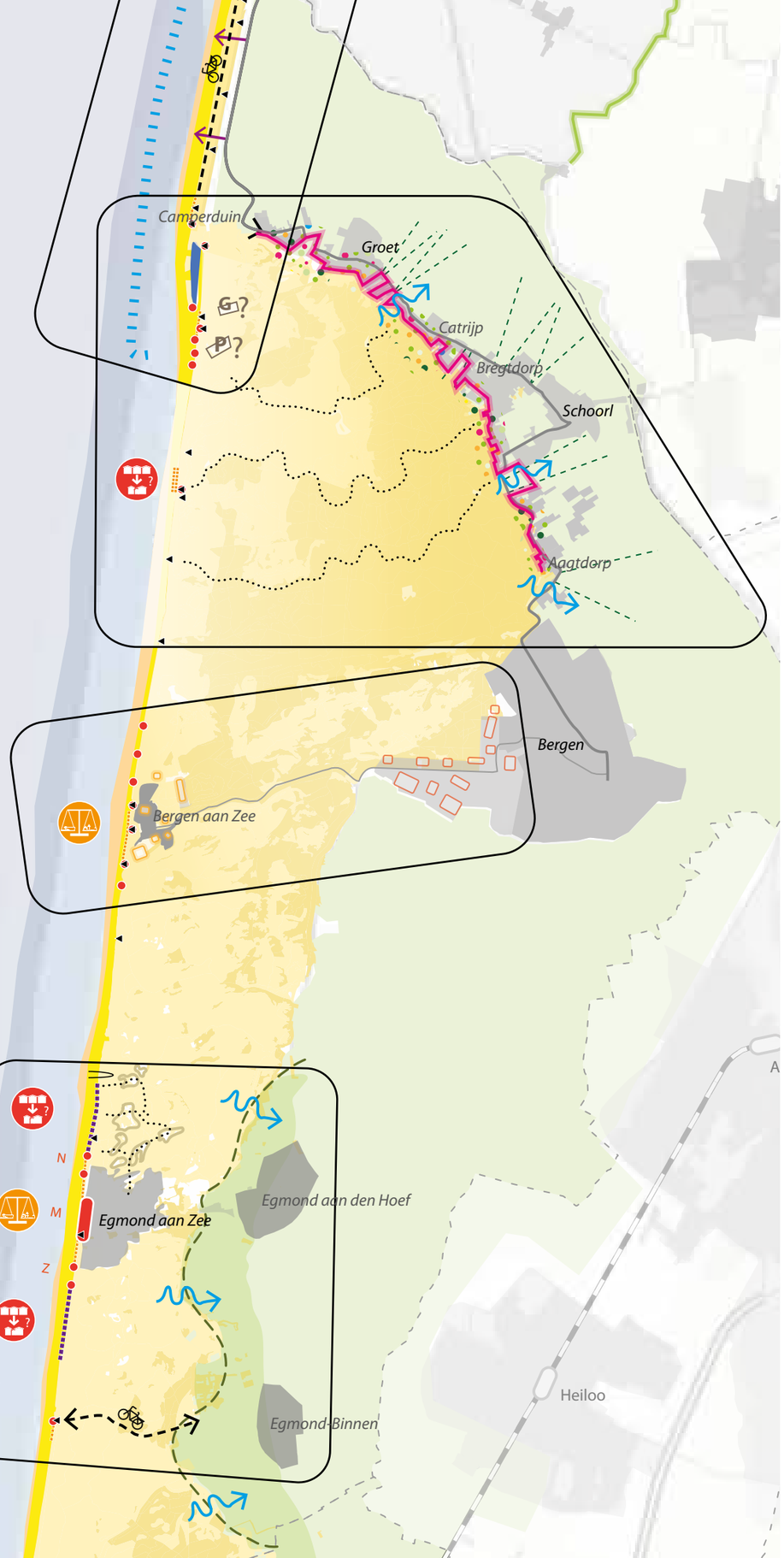
Petten en Camperduin hebben beide een sterke relatie met de Hondsbossche Duinen. Dit nieuwe, attractieve duinlandschap-in-ontwikkeling verbindt beide kernen en biedt ze nieuwe (gezamenlijke) mogelijkheden. De Hondsbossche Duinen dagen de kernen en gemeenten uit om over hun grenzen te kijken en het duinlandschap veel meer als eenheid voor denken, handelen en ontwerp te gebruiken. Dit kan het landschap zijn van nieuwe vormen en recreatieformules. Een uitgebalanceerde programmering, een gezamenlijk strandproduct, gericht op maximale sociaaleconomische meerwaarde voor Petten en Camperduin, is een belangrijke uitdaging. Hierin kan gezamenlijk aan productontwikkeling worden gewerkt die past bij de bestemming Hondsbossche Duinen (in de toekomst begrensd als NNN). Seizoensgebonden strandhuizen zijn hierin denkbaar. Andere onderdelen kunnen zijn: (meer) uitnodigende dijktrappen, strandentrees met parkeerplaatsen en wellicht beperkte voorzieningen, informatieborden, sanitair, et cetera langs de hele dijk. En halverwege, ter hoogte van natuurgebied de Putten, een natuurbestemming met hierbij een kleinschalig element, zoals een uitkijk- en/of informatiepunt. In het kader van Kust op Kracht zijn / worden al circa vijftig ruimtelijke projecten uitgevoerd.
Voor Petten is het de opgave om de ruimtelijke en programmatische samenhang tussen het dorp en de omgeving te versterken. Hoe kan er gezorgd worden voor een

concept

Schoorlse Duinen
Focus op duinlandschap en duinrand. Behouden zichtrelaties met open achterland.
Strand is luwe rand.

Bergen aan Zee
Verder vormgeven aan rijke bouw- en woontraditie: strandprogramma in de kern in plaats van op strand.

Egmond aan Zee
Intensiveren, indikken, combineren strandbebouwing.

maximale (kwalitatieve) bijdrage van ontwikkelingen op het strand aan de economie en de gemeenschap van Petten en andersom? In het unieke landschap van het Korfwater en aangrenzende bosgebied liggen kansen voor de versterking van de natuur- en ruimtelijke kwaliteit. In Petten zijn het dorpsplein, de Pettemerduinen en de omgeving ervan vernieuwd. De afstand tussen de recreatieve zwaartepunten van Petten, het dorpsplein en het strand, is echter groot waardoor er nog weinig synergie is. Door bezoekers van het strand meer door en naar het dorp te leiden, kan de leefbaarheid van Petten worden verbeterd. Het verbinden van het centrum met de hoofdstrandafgang, via een doorgang door het recreatiepark Corfwater is hiervan een essentieel onderdeel. Daarnaast dient Petten als badplaats verder ontwikkeld te worden. Een kwaliteitsslag in het verblijfsrecreatieve aanbod (inclusief verlenging van het seizoen) komt ook ten goede aan de in het achterland aanwezige verblijfsrecreatie.
Camperduin heeft een vierzijdige oriëntatie: strand, zee, duinen en polders. De kwaliteit van de strandopgang is recent verbeterd – oud en nieuw zijn nu beter verbonden. De lagune is momenteel een bijzondere troef van Camperduin. Door de aanleg van de Hondsbossche duinen kan de recreatieve ontwikkeling en intensivering meer gericht worden op de directe omgeving van Camperduin, en dan met name in noordelijke richting. De recreatiedruk op de natuurkern van de Schoorlse duinen kan op deze wijze worden verminderd. Om te kijken hoe en waar de verschillende kwaliteiten in de nieuwe landschappelijke constellatie het best tot hun recht zouden kunnen komen zou het goed zijn om voor een ruim gebied rondom Camperduin-Hargen- Hargen aan Zee een lange termijn ontwikkelingsvisie op te stellen. Daarin moeten naast ruimtelijke en programmatische aspecten ook de verkeerskundige worden meegenomen en kan de verhouding tussen de plaatsen nader worden bepaald.

Schoorlse Duinen – Parkduinen aan zee

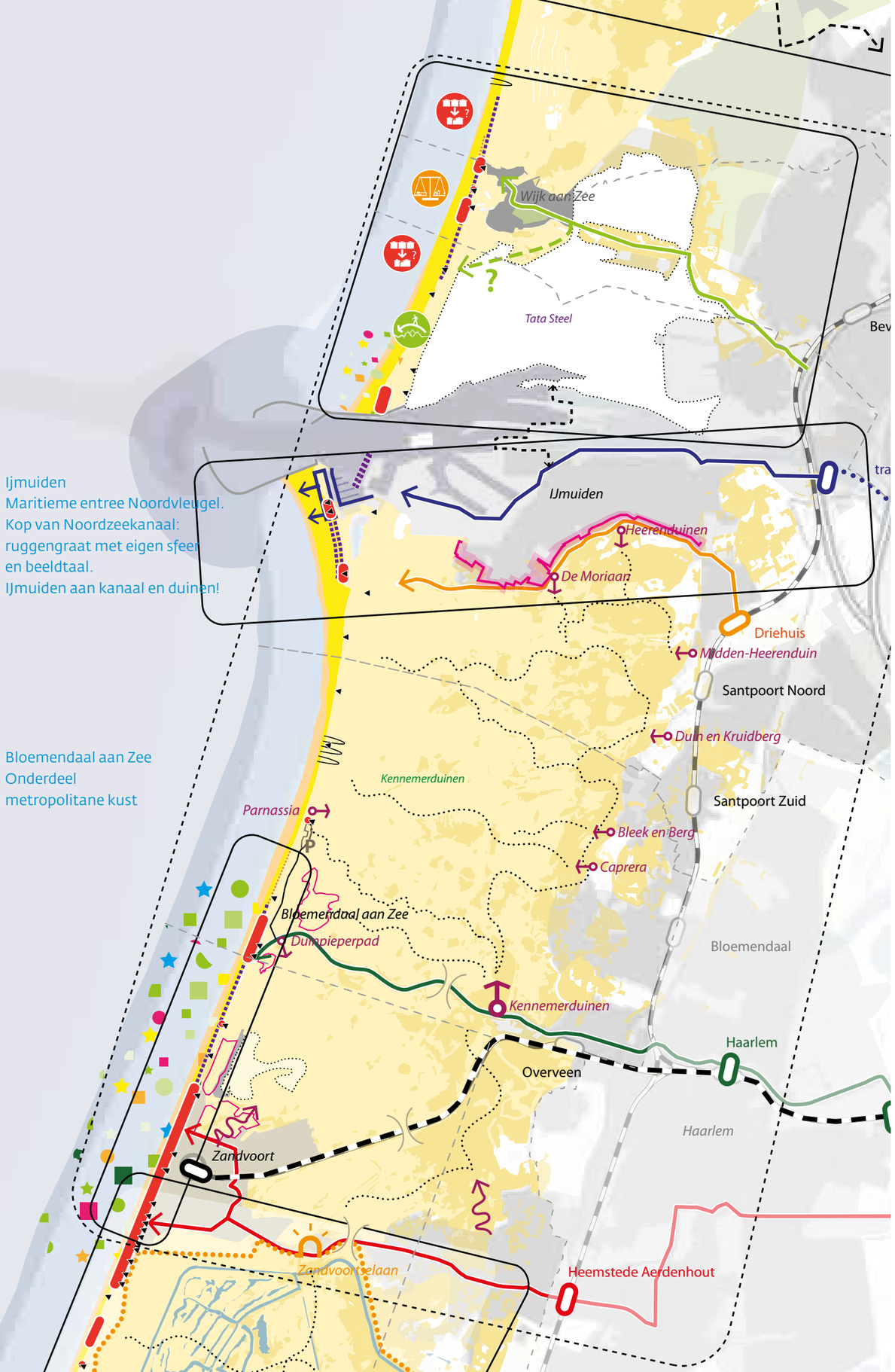
De kwaliteiten van dit duingebied zijn de grote maat en de groene kwaliteit. Hier kan uren in gelopen en gefietst worden zonder de zee te zien. De aantrekkelijkheid van het gebied is afleesbaar aan de langzame verdichting van de duinzoom. Vanwege de kwaliteit (belevingswaarde) van de randen, het coulissen-landschap zouden hier vista's vastgelegd en ontworpen kunnen worden; zones waar niet gebouwd mag worden en die de ruimtelijke relaties borgen voor de lange termijn. Mogelijk kunnen deze samenvallen met ecologische verbindingen voor de natte natuur die gebruik maken van het kwelwater uit de duinen en duinrellen.
Door de breedte en de hoogte van de duinen ligt hier een groot potentieel voor dynamische natuurontwikkeling in de kern van het gebied en kent het hoge natuurwaarden. Natuurbeleving en afwisseling dragen bij aan de toeristische aantrekkelijkheid. Het strand is de stille rand aan dit landschap, alleen lopend of per fiets te bereiken. Een extra, bovenop de verblijfskwaliteit van de duinen zelf.

Hargen aan Zee

Hargen aan Zee is de zuidelijke uitloper van Camperduin met een eigen luwe kwaliteit. Een belangrijk kenmerk - en raison d'être van de strandpaviljoens - is de grote parkeerplaats in de duinen. Deze heeft voordelen – het is een veelgebruikte voorziening om van hieruit de duinen in te trekken, te voet, te fiets of te paard. Nadeel is

concept

dat het tegelijk een mogelijke motor kan worden voor verdere strandontwikkelingen (de parkeerplaats is er toch) en verstoort het verkeer de natuur in deze noordwesthoek van de duinen. Zoals hierboven al aangegeven kan een lange termijn ontwikkelingsvisie op de ruimere omgeving van Camperduin-Hargen-Hargen aan Zee richting geven aan deze dilemma's en kansen. Hierin kan ook bekeken worden of er kansen zijn voor bijvoorbeeld duurzamer inrichten van de parkeerplaats (zonnepanelen?) in combinatie met e-bikes, fietsen en OV of het verplaatsen van de parkeervoorziening naar de wellicht op termijn vrijkomende gasboorlocatie waardoor de verstoring van de natuur aanzienlijk beperkt zou kunnen worden.

Schoorl aan Zee

Schoorl aan Zee is uniek als enige voorziening op een verder leeg strand, alleen bereikbaar per fiets en te voet. Het is de plek waar je moe en dorstig aankomt na een lange tocht door de duinen of langs de zee. De beperkte hoeveelheid badhokjes maakt het voor de terugkerende fietsende bezoekers mogelijk hun spullen niet steeds mee naar huis te hoeven nemen. Misschien is het indien gewenst mogelijk om de capaciteit hiervan te vergroten door innovatieve oplossingen zonder dat het ruimtebeslag in de lengterichting van het strand toeneemt – het 'indikken' uit de inleiding bij dit hoofdstuk.

Bergen aan Zee - stijlvol en groen

Bergen aan Zee heeft een basis van stijlvolle gebouwen in een royale landschappelijke setting waaraan ontwerpers als Berlage, Springer, Van Reenen hun bijdrage hebben geleverd. Het ligt midden in de natuur, met veel rust en ruimte. Het DNA van Bergen aan Zee wordt ontleend aan een mix van kunst en cultuur. De combinatie van landschap(sontwerp), royale opzet en stijlvolle architectuur heeft Bergen deels ook. Het royale landschap is echter steeds meer verdicht door met name woningbouw die in uitstraling en ruimtelijke samenhang steeds verder afstaan van het historische dorp aan zee. Het zou mooi zijn als het recreatief programma bij zou kunnen dragen aan het versterken/weer zichtbaar maken van de historische kwaliteit en stijl. Dus gasten vooral ook ontvangen in het dorp en niet alleen op het strand. De kwaliteit is met name rond het van Wijckplein sleets aan het worden. Herontwikkeling van dit gebied en de gebouwde randen kan de sfeer en beleving van dit zeedorp samen met de levendigheid in en rond de strandbebouwing versterken.

Egmond aan Zee - levendig zeedorp

In contrast met de situatie bij de Schoorlse duinen, met een 'volle' binnenduinrand en een 'leeg' strand is bij dit relatief smalle duinlandschap alle zee georiënteerde recreatie juist geconcentreerd bij historisch zeedorp Egmond. Hier zijn en strand de troeven en het maximaal levendig maken van het dorp en het strand een logische strategie. Eventuele intensivering kan helpen de om de drie strandkarakters van Egmond te versterken. Aan de noordkant van het centrum liggen de karakteristieke duinlandjes. Hier is de afgelopen jaren fors geïnvesteerd om natuur en cultuurhistorie met elkaar in evenwicht te brengen. Het bijzondere karakter van dit Zeedorpenlandschap zou gebruikt kunnen worden bij de inrichting en sfeer van het noordelijke strand met de aanzienlijke hoeveelheid strandhuisjes. In de huidige situatie staan

- strandopgang
- strandpaviljoen / groot bouwwerk
- strandslaaphuisjes
- kleedhokjes
- levendigheid (voorzieningen)
- binnenduinrand
- potentiële clustering / wijziging configuratie strandbebouwing
- alternatieve verbindingen dmv natuurbruggen
- relatie dorp - strand
- hoofdontsluiting strand
- 0 overstapplek (transferium / buitenpoort / belangrijk station)
- De Helderse Vallei entreegebied
- belangrijke fietsverbinding
- wandelroutes - struinpaden (indicatief)
- camping / vakantiepark
- P parkeerplaats (P) / gasboorlocatie (G)
- kerf
- Zandvoortselaan verbijzondering hek en toegangspoorten A'damse Waterleidingduinen
- (potentiële) ecologische verbinding
- potentie kwelwater duinen en duinrellen
- ecoduct
- duinpark / landschappelijk ensemble

concept

er zowel aan de noord- als zuidzijde van het centrum over een aanzienlijke lengte strandhuisjes. Ten behoeve van intensivering van het strandgebruik zou onderzocht kunnen worden welke alternatieve configuraties en combinaties van bebouwing denkbaar zijn. Veel bad- en strandhuisjes staan nu naast elkaar, waar ook achter elkaar mogelijk is. Wellicht zijn nieuwe combinaties mogelijk die specifiek de identiteit van deze kustplaats versterken – een nieuw Egmonds type? Door zulke nieuwe en efficiënte combinaties wordt het wellicht mogelijk om in te dikken en daarmee het strandgebruik in de lengterichting te verkleinen. Met name aan de zuidkant van Egmond zou de duinnatuur hier baat bij kunnen hebben en verstuiving meer ruimte. De bereikbaarheid op drukke zomerse dagen is een probleem dat aandacht behoeft.

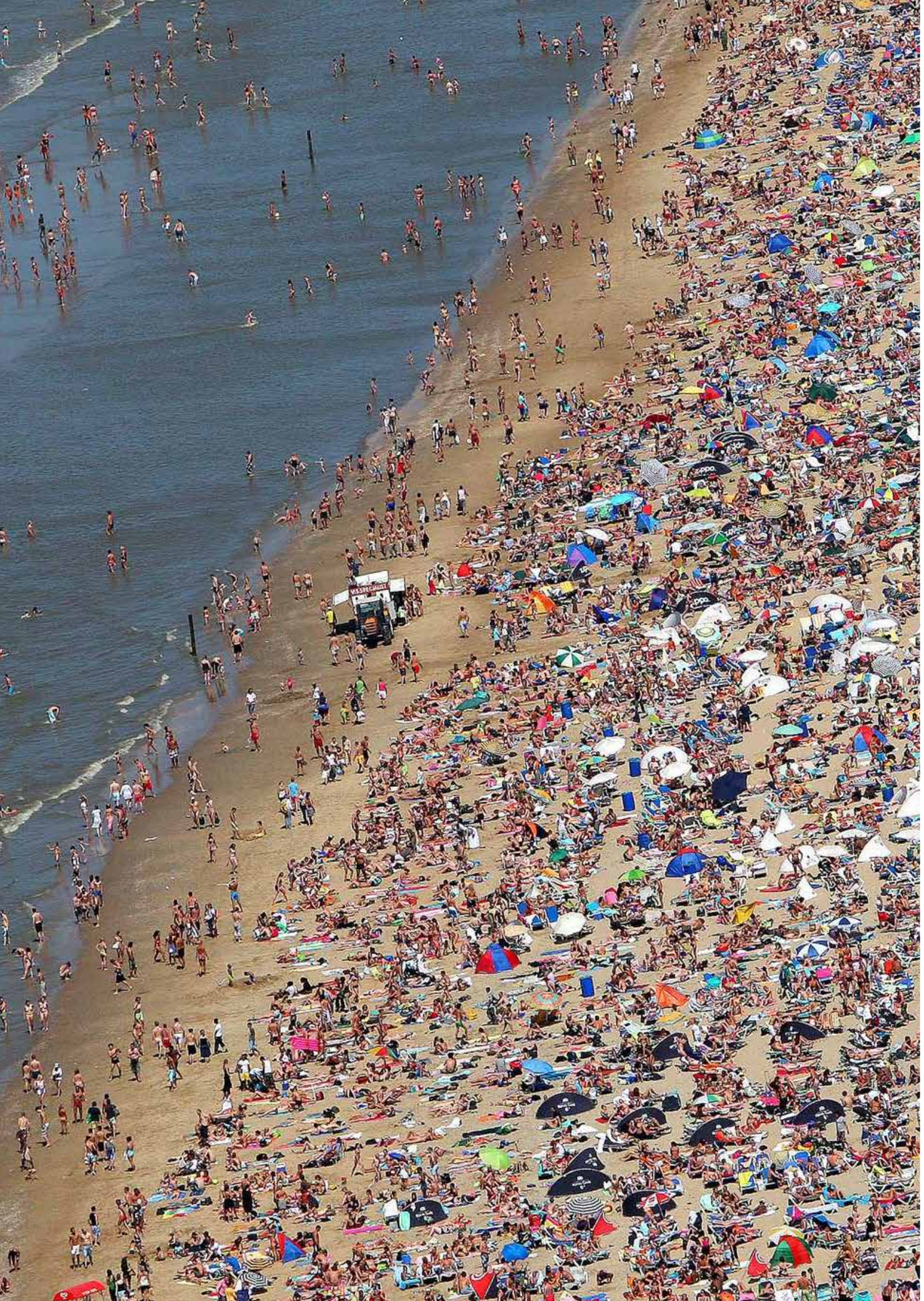
Egmond Binnen

De bebouwing van Egmond binnen bestaat uit een paviljoen, een watersportvereniging en badhuisjes. Het geheel is alleen bereikbaar voor langzaam verkeer. De badhuisjes bieden ook hier de mogelijkheid om strandspullen op het strand op te slaan, van belang bij een strand waar geen auto's kunnen komen. Ook hier is 'indikken' mogelijk interessant om: capaciteit te vergroten zonder extra strandlengte, het verkleinen van de impact op de natuur (minder strandlengte met zelfde capaciteit) en betere verstuivingsmogelijkheden.

Castricum - Buitenpoort

Castricum is naast Zandvoort (en Den Helder) de enige Noordzeekustplaats met een NS station. In het provinciale programma OV Knooppunten is zo'n station aan een aantrekkelijk recreatief landschap een 'Buitenpoort' genoemd, die in het licht van toenemende verdichting en verstedelijking van de Metropoolregio Amsterdam steeds belangrijker en drukker zullen worden. De gemeente wil het strand maximaal verbinden met het station en daarbij inzetten op alternatief vervoer met onder andere verhuur van bakfietsen, e-bikes, elektrisch busvervoer (piekseizoen), een herkenbare informatievoorziening et cetera. Extra parkeerplaatsen aan of bij het strand horen daar niet bij.
Het strand heeft drie verschillende toegangen: de Kop van de Zeeweg (met parkeerplaatsen), noordelijker gelegen (waar een onverhard voetpad vanuit camping Bakkum uitkomt) en een opgang vanaf camping Geversduin, ten zuiden van de parkeerplaats. Tussen de eerste twee loopt ook een pad. Hier komt het stedelijk-recreatief gebruik het dichtste bij - de ongerepte duinzone is hier op z'n smalst. Het zuidelijk strand grenst aan breed, ongerept gebied – de bebouwing ligt hier op veel grotere afstand. Daarom lijkt het logisch om alle gebruik op het strand te concentreren bij de entree aan de kop van de zeeweg. Er is hier nood aan een gebiedsontwikkeling met het oog op kwaliteitswinst voor recreatief aanbod, duurzaamheid, natuur en landschap. De lokale stakeholders zijn hier over reeds in overleg. Ook hier zouden alternatieve bebouwingsconfiguraties op termijn problemen kunnen oplossen en kansen creëren.

concept

Heemskerk aan zee – goed bewaard geheim

Het Kruisbergstrand, het noordelijke strand van Heemskerk, is alleen met een fietspad bereikbaar vanuit Heemskerk. Op het gehele strand, noordelijk en zuidelijk van de opgang met paviljoen staan een aanzienlijke hoeveelheid (300) strandhuisjes. Bezoekers van deze huisjes parkeren hun auto in Wijk aan Zee. Vanaf de centrale ontsluiting neemt de aantrekkelijkheid van strand- en badhuisjes af omdat steeds verder gelopen moet worden (met spullen). Het cluster strandbebouwing is begrensd door kerven. De beperkingen maken de charme, daarom houden wat er is en niet uitbreiden. De rust en stilte worden zeer gewaardeerd door voornamelijk de bewoners en zij die het kennen. De strandhuisjes zijn zelfvoorzienend door middel van zonnepanelen en septic tanks. Er is ambitie om de aggregaten van het paviljoen en de reddingsbrigade te verduurzamen.

Metropoolkust

De hierna beschreven gebieden vormen samen een belangrijk uitloopgebied voor de Metropoolregio Amsterdam met een grote afwisseling en diversiteit. In dit kustlandschap is het belangrijk om de landschappelijke contrasten te waarderen, benutten en te versterken: natuur-stad, natuur-industrie, rust-reuring, ontspanning-sport, cultuur-vermaak; en de bereikbaarheid te vergroten. Grofweg zijn er vijf belangrijke autoverbindingen tussen de metropoolregio en deze kust: Zeestraat (Beverwijk-Wijk), Kanaaldijk (IJmuiden), Heerenduinweg (IJmuiden), Zeeweg (Bloemendaal) en de Zandvoortselaan (Zandvoort). Veel wegen hebben zo hun beperkingen omdat ze door sterk verstedelijkt gebied heen moeten met ingewikkelde infrastructuurbundels – knooppunten waardoor het verkeer op mooie dagen regelmatig vaststaat. Zandvoort is natuurlijk ook met de trein bereikbaar en sinds enige tijd het strand van IJmuiden in de zomer met HOV. Vanuit een groeiende metropool willen natuurlijk steeds meer mensen naar de kust, waardoor problemen met (auto)bereikbaarheid nog zal toenemen. De verwachting is dat zowel de drukke plekken als de rustige plekken drukker worden. Een betere spreiding van recreanten over de verschillende kustbestemmingen en dus over verschillende kustwegen is misschien een deel van de oplossing, maar ook kan gedacht gaan worden aan transferia op strategische plekken in de buurt van de binnenduinrand. Stations kunnen nog meer ingezet worden als ‘overstapplekken’: van trein naar fiets (Haarlem, Haarlem- Spaarnwoude, Heemstede, Bloemendaal, Santpoort, Driehuis, Beverwijk) , van auto naar trein (Haarlem- Spaarnwoude), van boot naar fiets/OV (bijvoorbeeld door toevoegen transferium IJmuiden).

Wijk aan Zee - Velsen Noord

Beide stranden hebben een eigen identiteit maar zijn door de ligging en bereikbaarheid onlosmakelijk met elkaar verbonden. De zone met strandhuisjes aan de noordzijde van Wijk aan Zee (in gemeente Heemskerk) grenst aan een breed duingebied. Het strand is hier vrij rustig. Voor een toename van het strandgebruik is aanpassing van de infrastructuur noodzakelijk, een ingewikkelde operatie onder andere door allerlei beschermingsregimes in de duinen. Aanpassing ervan zou moeten plaatsvinden vanuit een integraal bereikbaarheidsperspectief voor de metropoolkust. De belasting van de duinnatuur kan worden verminderd door hier op termijn in te dikken, waardoor de gebruikte strandlengte afneemt, of bij uitbreiding van de capaciteit niet hoeft toe te nemen.

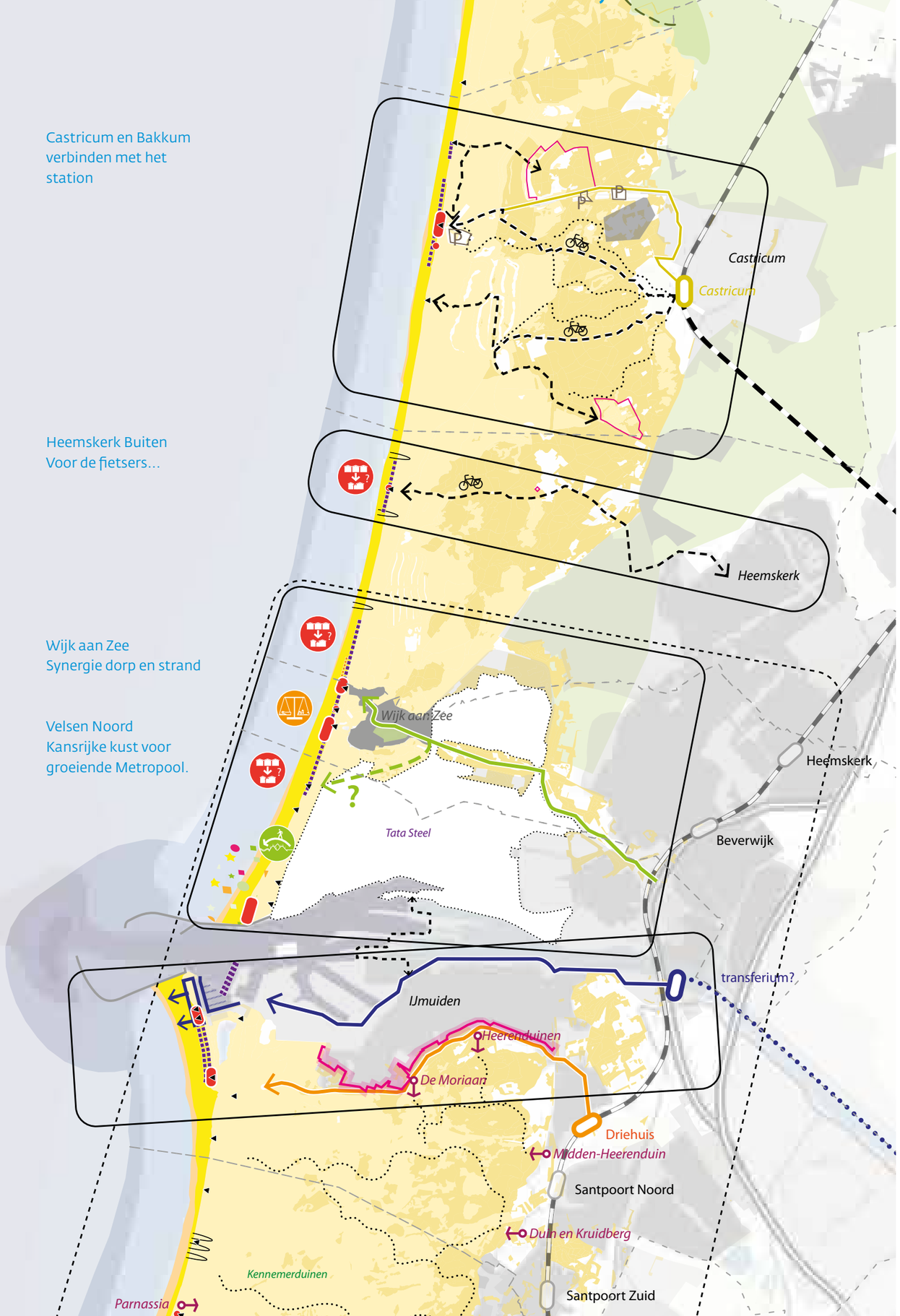
concept

Castricum en Bakkum verbinden met het station

Heemskerk Buiten Voor de fietsers...

Wijk aan Zee Synergie dorp en strand

Velsen Noord Kansrijke kust voor groeiende Metropool.

Wijk aan Zee – familiestrand met een vleugje cultuur

Wijk aan Zee is een bijzonder 'dorp' in de Metropool waarvan de ontsluiting zoals eerder gezegd een aandachtspunt is. Ten zuiden van de strip strandhuisjes ligt een smalle maar waardevolle strook met kwetsbare natuur, met onder andere Hondskruid en zeldzame orchideeën. Toename van het recreatief gebruik betekent extra druk op deze natuur. Hier kan een goed ontwerp wellicht uitkomst bieden; als de opgangen / overgangen door de smalle strook duinen echter de vorm kunnen krijgen van 'natuurbruggen', zoals ook voorgesteld bij Julianadorp, hoeven beiden elkaar niet te bijten. Het op termijn indikken van de strip strandhuisjes ten zuiden van de kern maakt instuiving makkelijker en vermindert de verstoring van de duinnatuur. Zoiets kan alleen met instemming van alle betrokkenen. Net als bij Petten is het de vraag hoe het Wijk maximaal meeprofiteert van toerisme en voorzieningen op het strand terwijl het juist de kleinschaligheid is die het dorp uniek maakt.

Velsen noord - onalledaags decor voor kenners, sporters en feesten

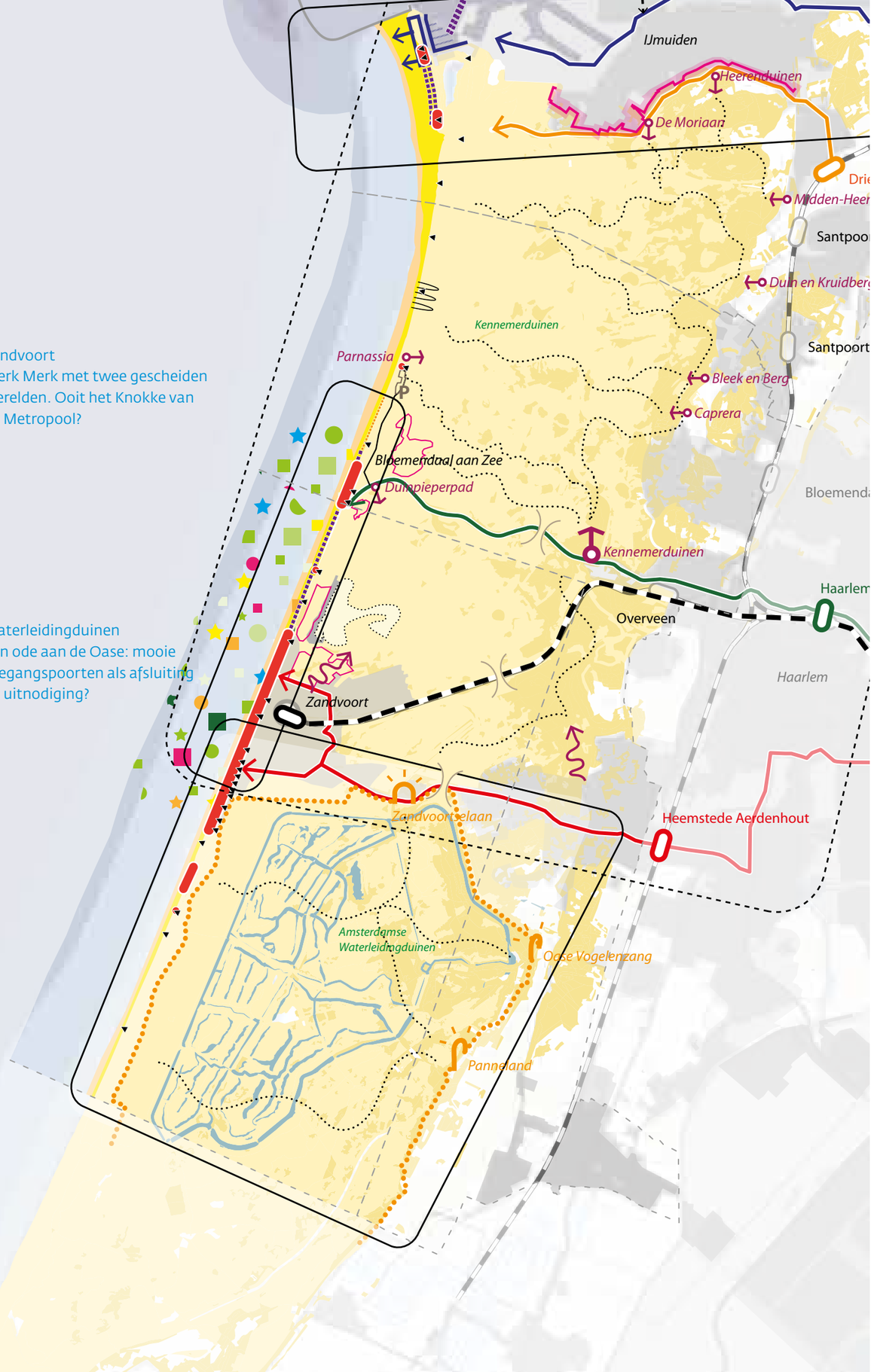
Velsen noord is misschien wel het bijzonderste strand van Noord-Holland. Waar anders kun je recreëren in zo'n onalledaagse decor, met de enorme installaties van Tata, de pieren, de windmolens en het brede strand. Het is een plek voor avonturiers, sporters en kenners. Vanwege de unieke stroming en golfslag achter de pier is de zee hier bij uitstek geschikt voor wind- en watersportactiviteiten. Dit is een plaats waar geluid en licht geen probleem zijn en op termijn misschien meer stedelijke activiteiten op het strand mogelijk. De bottleneck voor intensiever gebruik van dit strand is de ontsluiting ervan door het woongebied van Wijk aan Zee en de duinen heen, en de extra daardoor druk op Wijk aan Zee. Zoals gezegd is het in het licht van de toenemende recreatiedruk vanuit de Metropoolregio goed om de ontsluiting van de gehele metropoolkust, en zeker die van Wijk aan Zee / Velsen noord, nog eens goed onder de loep te nemen.

IJmuiden – maritieme entree van de Metropoolregio Amsterdam

De 'voorkant' van de woonkern IJmuiden ligt aan het Noordzeekanaal, en veel minder aan Zee (er ligt een haven tussen) en de duinen. De Heerenduinweg is een wat non-descripte, ouderwetse randweg tussen duinen en stad, zonder met die laatste verbonden te zijn. De zeezijde van IJmuiden is dé maritieme entree van de Metropoolregio Amsterdam, het Noordzeekanaal de ruggengraat van het maritieme landschap. Langs dit kanaal heeft zich in de tijd een eigen beeldtaal ontwikkeld van loodsen, silo's, havenbekkens en bebouwde landtongen. Bijzondere ontwikkelingen op deze kop (die een impuls goed kan gebruiken) passen goed in deze bijzondere reeks. Door de ontwikkeling van een herkenbare, stedelijke Kop kan een echt eindpunt gemaakt worden aan de Heerenduinweg, immers één van de vijf 'Metropolitane' wegen naar zee (naast Zeestraat, Kanaaldijk, Zeeweg, Zandvoortselaan).

- strandopgang
- strandpaviljoen / groot bouwwerk
- strandslaaphuisjes
- kleedhokjes
- levendigheid (voorzieningen)
- binnenduinrand
- potentiële clustering / wijziging configuratie strandbebouwing
- alternatieve verbindingen dmv natuurbruggen
- relatie dorp - strand
- hoofdontsluiting strand
- 0 overstapplek (transferium / buitenpoort / belangrijk station)
- De Helderse Vallei entreegebied
- belangrijke fietsverbinding
- wandelroutes - struinpaden (indicatief)
- camping / vakantiepark
- P parkeerplaats (P) / gasboorlocatie (G)
- kerf
- Zandvoortselaan verbijzondering hek en toegangspoorten A'damse Waterleidingduinen
- (potentiële) ecologische verbinding
- potentie kwelwater duinen en duinrellen
- ecoduct
- duinpark / landschappelijk ensemble

concept

Zandvoort
Sterk Merk met twee gescheiden werelden. Ooit het Knokke van de Metropool?

Waterleidingduinen
Een ode aan de Oase: mooie toegangspoorten als afsluiting en uitnodiging?

Nationaal Park Zuid-Kennemerland (Kennemerduinen)

Een bruikbare referentie voor de betekenis en inbedding van de Kennemerduinen in het landschap van de Metropoolkust is wellicht museum Kröller Muller op de Veluwe. Als afgebakend landschapspark in een groter geheel. De huidige indeling met drukkere gebieden en meer rustige delen (de noordwestelijke natuurkern) gaat uit van de recreatieve mogelijkheden en de randvoorwaarden vanuit natuur. Rustige gebieden zijn bijvoorbeeld moeilijker bereikbaar en daarmee alleen voor de rustzoeker, drukte wordt opgevangen en in goede banen geleid bij de grote toegangspoorten. Eén herkenbare formule voor het gehele gebied en omgeving, met duidelijke entree(s), verkeersregimes (fietsen), architectuur en beheer kan de toenemende drukte in het gebied meehelpen opvangen. Voor de ontwikkeling en vitaliteit van IJmuiden is een dubbele oriëntatie (op kanaal én duinen) van belang. Een herkenbare entree bij het duinmeer op het Kennemerstrand, in de serie (en stijl) van de Kennemerduin entrées (en afgestemd op de zonering van het natuurgebied) zou zo'n ruimtelijke verbinding tot stand kunnen brengen.

Bloemendaal aan Zee - ontspanningsstrand

Het aantal jaarrondpaviljoens is hier beperkt , er staat relatief veel seizoenbebouwing op het strand. Aan de noordkant is het strand eerder rustig, aan de zuidzijde is ruimte voor de drukte. Deze indeling lijkt logisch: reuring (paviljoens) in relatie met Boulevard Barnaart/Zandvoort en rust (strandslaaphuisjes) ter hoogte van camping De Lakens en meer naar het noorden. Bloemendaal staat nu bekend vanwege de feesten die door de paviljoens worden georganiseerd. Beperking daarvan, conform Bestemmingsplan Bloemendaal aan Zee (2013), is gericht op veiligheid en beperking van (ook nachtelijk) autoverkeer en tegelijk op het behouden van voldoende ruimte voor badgasten en families die rust zoeken en komen voor andere vormen van ontspanning, zoals sport en spel. De verplaatsing van een aantal sportpaviljoens naar de drukkere zone bij de paviljoens versterkt de identiteit van seizoenstrand aan de noordzijde. Ten noorden van Parnassia is het strand aangemerkt als natuurstrand, wat aansluit bij de natuurontwikkeling (Kattendel) die hier plaatsvindt. Bereikbaarheid blijft ook voor Bloemendaal een belangrijk aandachtspunt, zowel in de vorm van openbaar vervoer als met de auto.

Zandvoort - Popup metropool

Eind 19e eeuw is dit van oorsprong achter de duinen gelegen vissersdorp uitgegroeid tot een aan zee gelegen badplaats. Nieuwe toeristische faciliteiten werden tussen de zee en het oude dorp gelegd, een tweedeling die tot op de dag van vandaag voelbaar is, zowel in schaal als functies. Het strand heeft haar eigen publiek en een beperkte relatie met - en meerwaarde (als motor) voor - stedelijke ontwikkeling. Met de komst van de trein Haarlem - Zandvoort werden de nieuwe toeristische voorzieningen naar het noorden verplaatst. Nadat in de tweede wereldoorlog alle bebouwing langs de kust wordt gesloopt ten behoeve van de Atlantikwall, lag er een grote bouwopgave in de boulevardzone. De eerste wederopbouwplannen van Friedhoff bevatten voornamelijk toeristische voorzieningen, maar de kustzone wordt uiteindelijk gevuld met voornamelijk woningbouw. Centraal voor het dorp komt een autovrije boulevard begeleid door woningen, die heden ten dage wat wezenloos tussen strand en dorp ligt. Nieuwe grootschaliger voorzieningen (circuit en later het recreatiepark) worden aan de noordzijde van het dorp gelegd.

- strandopgang
- strandpaviljoen / groot bouwwerk
- strandslaaphuisjes
- kleedhokjes
- levendigheid (voorzieningen)
- binnenduinrand
- potentiële clustering / wijziging configuratie strandbebouwing
- alternatieve verbindingen dmv natuurbruggen
- relatie dorp - strand
- hoofdontsluiting strand
- 0 overstapplek (transferium / buitenpoort / belangrijk station)
- De Helderse Vallei entreegebied
- belangrijke fietsverbinding
- wandelroutes - struinpaden (indicatief)
- camping / vakantiepark
- P parkeerplaats (P) / gasboorlocatie (G)
- kerf
- Zandvoortselaan verbijzondering hek en toegangspoorten A'damse Waterleidingduinen
- (potentiële) ecologische verbinding
- potentie kwelwater duinen en duinrellen
- ecoduct
- duinpark / landschappelijk ensemble

concept

Zandvoort wil op korte termijn de koppeling tussen strand en dorp en de (ruimtelijke) kwaliteit van de boulevard verbeteren. Op de langere termijn wil Zandvoort zich in relatie met Amsterdam (Amsterdam Beach) meer richten op de metropolitane bezoeker. Ondertussen kan meer gebruik worden gemaakt van bestaande kwaliteiten, zoals de mogelijkheden die het (internationaal bekende) circuit biedt en de landschappelijke context. Met name het duingebied kan beter ontsloten worden.
Voor recreatieve bebouwing zijn er kansen door met (nog) meer concurrentie aan te sluiten op het stedelijk aanbod en meer kwaliteit te organiseren in het kustproduct. Hier kan PopUp een bijdrage aan leveren (tijdelijk, evenementen) en Zandvoort sterker op de kaart zetten. Aan de noordzijde langs Boulevard Barnaart is ruimte voor groei. Dagrecreëren, verblijven, grote evenementen, eten & drinken op het strand en in het dorp, en op Boulevard Barnaart; beter gebruiken van grote en unieke strook verharding met uitzicht op zee!
Het zuidelijk deel met het naaktstrand is nadrukkelijk rustiger. Hier staan nu enkele seizoenpaviljoens. De gemeente wil hier behouden wat er is, waarbij de nadruk ligt op natuurbeleving.

Waterleidingduinen – Oase van rust en ruimte

De functie van dit gebied heeft ervoor gezorgd dat beeld en gebruik(s(intensiteit) van dit waterwinlandschap al lang hetzelfde zijn. Het gebied heeft een eigen identiteit. Een goed ontwerp van de toegangspoorten kan het met dubbelzinnigheid en kunstzinnigheid verrijken. Het houdt tegelijk tegen en nodigt uit, en vertelt het verhaal van de wereld die het omsluit. Door het kwalitatief en herkenbaar inrichten van de toegangen wordt dit versterkt.
Er ligt al een ambitie voor de Zandvoortse entree: de gemeente wil de zichtbaarheid van het natuurgebied vergroten. Samen met de uitbater van de bestaande horeca wordt gekeken naar de mogelijkheden. Onderdeel van het plan is vergroten van de horeca, maar op een betere plek en beter geïntegreerd in de omgeving, waardoor ook de zichtbaarheid verbetert. Uniek is de toegankelijkheid te voet, de kwaliteit van struingebied. Strandhuisjes passen niet bij deze kwaliteit: na een uur wandelen door de ‘wildernis’, wil je geen strandhuisjes aantreffen. Het project ‘Noordvoort’, gericht op het herstel van de dynamiek en de natuurwaarden in de zeereep en de beleving daarvan, is al in ontwikkeling. De laatste fase is gericht op het creëren van een kilometerslang natuurstrand met rust voor vogels en ruimte voor natuurlijke processen.

concept

5 BIJLAGEN

Bijlage 1 - Omgang met plannen en projecten

In de Noord-Hollandse uitwerking van het Kustpact, het Toekomstperspectief Kust en Zonering, zijn uitgangspunten en voorwaarden geformuleerd door betrokken partijen ten aanzien van nieuwe recreatieve bebouwing aan de Noord-Hollandse Noordzeekust. Voor lopende projecten en plannen die reeds in gang waren gezet vóór ondertekening van het Kustpact, is hierna omschreven hoe deze in Noord-Holland worden beoordeeld en welke afspraken tussen partijen worden gemaakt.

Vanuit het Kustpact vallen onderstaande plannen en projecten buiten de bepalingen van het kustpact en daarmee ook buiten het gestelde in het Toekomstperspectief Kust en de Zonering.
Citaat uit het Kustpact:

1. Ruimtelijke plannen waarvan een ontwerpbesluit ter inzage is gelegd vóór de datum van inwerkingtreding van het Kustpact,
2. Plannen en projecten die vóór de datum van inwerkingtreding van het Kustpact specifiek zijn genoemd en waaraan provincies en gemeenten zich hebben gecommitteerd in provinciaal en gemeentelijk beleid dat op schrift is gesteld, zoals een structuurvisie of openbaar gemaakte beleidsnota, en
3. Plannen en projecten waarover vóór de datum van inwerkingtreding van het Kustpact een vereenkomst is gesloten met een overheid waarover openbare besluitvorming heeft plaatsgevonden, of waarover door de gemeenteraad een besluit is genomen, waaruit blijkt dat een gemeente zich aan een plan of project heeft gecommitteerd.

Definitie
Het gaat hier dus om plannen en projecten die, voor de ondertekening van het Kustpact (21 februari 2017) in ontwikkeling waren en al een bepaald stadium van democratische besluitvorming hadden gepasseerd op basis van vigerende beleidskaders van (betreffende) gemeente(n) en de provincie.
Het betreft concrete plannen en –projecten, die bijvoorbeeld op schrift zijn gesteld in een structuurvisie, kader- of beleidsnota en betreft niet de structuurvisie of nota zelf. De plannen en projecten kunnen in feite opgesplitst worden in drie categorieën plannen/projecten.

1. Plannen en projecten die gerealiseerd kunnen worden op basis van het vastgestelde bestemmingsplan of - omgevingsvergunning, ook die nog niet zijn ingevuld of gerealiseerd (onbenutte plancapaciteit binnen de huidige bestemmingsplannen inclusief de hierin aanwezige wijzigingsbevoegdheid of uitweringsplicht).
2. Pijplijnprojecten.
   Dat zijn concrete ruimtelijke plannen en projecten die voor 21 februari 2017 specifiek zijn genoemd in provinciaal of gemeentelijk beleid, op schrift zijn gesteld en waaraan provincie en gemeenten zich hebben gecommitteerd in de vorm van een openbare overeenkomst, een raadsbesluit of een (voor)ontwerpbestemmingsplan.
3. Alle andere soorten plannen en projecten die niet aan de indeling en omschrijving van de twee categorieën plannen en projecten voldoen, zijn ‘zachte’ plannen. Dergelijke ‘zachte’ plannen en projecten moeten aan de uitgangspunten en voorwaarden van het Toekomstperspectief Kust en Zonering voldoen. Dit geldt voor zowel geheel nieuwe plannen en projecten voor recreatieve ontwikkeling als voor bestaande bedrijven voor wie vervangende nieuwbouw en een eventuele uitbreiding nodig is voor kwaliteitsbehoud en een duurzame bedrijfsvoering in de toekomst.

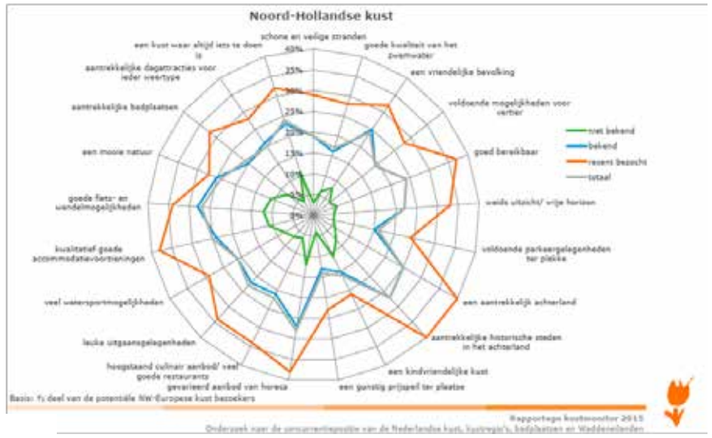
Afspraken
Voor categorie 1 en 2 plannen en projecten geldt dat deze op basis van bestaande beleidskaders en – rechten doorgang mogen vinden, dat wil zeggen verder in procedure of tot realisatie worden gebracht. Een deel van deze plannen/projecten kan strijdig zijn met uitgangspunten en voorwaarden als gesteld in het Toekomstperspectief Kust en Zonering.

Wanneer en voor zover hier sprake van is maken de partners de afspraak dat wanneer de geboden mogelijkheden binnen vastgestelde bestemmingsplannen niet tot realisatie (kunnen) worden gebracht en plancapaciteit onbenut blijft, het wenselijk is om in overleg met de betrokken gemeente(n) en andere partijen tot nieuwe voorstellen en plannen te komen, waar de gemeenteraad over dient te besluiten.

Voor categorie 3 plannen en projecten worden afgesproken dat ze worden aangehouden totdat de uitwerking van het Toekomstperspectief en zonering in Noord-Holland gereed is en vastgesteld door staten en raden. Het in procedure brengen van categorie 3 plannen en projecten kan gefaseerd. Dus wanneer de strandzonering als eerste is vastgesteld kunnen de categorie 3 plannen en projecten op het strand in procedure gebracht worden en getoetst worden aan het TPK en de strandzonering. Alle nieuwe plannen en projecten dienen te allen tijde rekening te houden met het uitgangspunt dat nieuwe recreatieve ontwikkeling met een ruimtebeslag in de kustzone moet bijdragen aan het behoud en – indien mogelijk – de versterking van de kwaliteit van de kustzone en niet mag leiden tot aantasting van de kernkwaliteiten en collectieve waarden van de kustzone.

Het nieuwe kustbeleid wordt waar noodzakelijk verwerkt in de provinciale ruimtelijke verordening en in het bestemmingsplan, liefst zo spoedig mogelijk en in elk geval op natuurlijke momenten. In de tussentijd houden partijen zich aan de afspraak om ook in de voorbereiding van nieuwe ruimtelijke plannen voor de kustzone, waaronder omgevingsvergunningen voor het afwijken van een bestemmingsplan, rekening wordt gehouden met de uitgangspunten en voorwaarden van het Toekomstperspectief Kust en Zonering.

concept

Bijlage 2 - Waardering kustproduct

In 2016 is in opdracht van de Provincie Noord-Holland en de natuur-en recreatiebeheerders van het terreinbeheerdersoverleg (TBO) het rapport 'Bezoekersonderzoek natuur-en recreatiegebieden, Noord-Holland 2016' opgesteld door NBTC-NIPO Research. In dit rapport wordt inzicht gegeven in de omvang en de structuur van het bezoek aan 65 openluchtrecreatiegebieden in Noord-Holland. Dit zijn verschillende soorten gebieden zoals stadsparken, strand, duingebied, natuur-en recreatiegebieden en cultuurlandschappen. Daarbij is niet alleen gekeken naar de bezoekaantallen, maar zijn respondenten ook gevraagd naar de achterliggende bezoekkenmerken zoals de waardering, ondernomen activiteiten etc.. Dit rapport geeft een duidelijk beeld wat de bezoekmotieven zijn voor het kustproduct van Noord-Holland en hoe dit gebied wordt gewaardeerd.

1) Texel bos en duin (1,5 tot 2 miljoen bezoekers)
Het gebied trekt naast bezoekers van 55 jaar en ouder ook veel gezinnen met kinderen. De bezoekers komen veel uit de directe omgeving maar ook vanuit de rest van Nederland .Men komt er echt om van de natuur te genieten maar combineert het wandelen ook vaak met horeca bezoek.
Kwaliteit: "Rustig, mooi stuk natuur, heerlijk om te wandelen en vogels te kijken"
Verbeterpunten: "Fietspaden zouden ruimer moeten zijn en meer rustplaatsen"

2) Strand Texel (1,5 tot 2 miljoen bezoekers)
Het strand van Texel trekt voornamelijk gezinnen met kinderen uit heel het land. Het is een gebied om te wandelen en ook te zonnen, beiden gecombineerd met horeca bezoek.
Kwaliteit: "Texel heeft mooie en brede stranden en goede gelegenheden om er wat te drinken en te eten"
Verbeterpunten: "Bij mooi weer is de parkeergelegenheid beperkt"

3) Noordduinen / Grafelijkheidsduinen (1 tot 1,5 miljoen bezoekers)
Voor deze duinen is vooral de nabijheid de belangrijkste reden voor een bezoek. Dit zie je ook terug uit het hoge aandeel bezoekers uit de directe omgeving. De activiteiten zijn zeer gevarieerd want naast wandelen komen mensen ook om te fietsen, zonnen, zwemmen, spelen en voor horeca bezoek. De bezoekers in dit gebied zijn over het algemeen ook jonger dan de andere duingebieden in Noord-Holland.
Kwaliteit: "Heerlijk rustig, mooie duinen en geen vervuiling. Er zijn goed aangelegde wandelpaden, voldoende parkeergelegenheden en goede horeca"
Verbeterpunten: "Het is massaal en druk, tevens is het strand niet schoon en zijn er onvoldoende bankjes"

4) Zwanenwater (250.000 tot 500.000 bezoekers)
Het gebied trekt bezoekers van alle leeftijd, met uitzondering van kinderen. Men gaat er voornamelijk naar toe om actief bezig te zijn. Het gebied trekt bezoekers uit het hele land.
Kwaliteit: "Het is een prachtig gevarieerd natuurgebied met een enorme variëteit aan begroeiing waarvan enkele planten vrij zeldzaam zijn. Ook de stilte daar is erg prettig"
Verbeterpunten: "Er is te weinig parkeer gelegenheid en er is maar 1 pad om rond te wandelen, dat is jammer"

5) Pettemerduinen (750.000 tot 1 miljoen bezoekers)
Naast het wandelen komen mensen ook veel in dit gebied vanwege werk. Het gebied wordt ook veel benut om actief bezig te kunnen zijn. Het gebied wordt bezocht door alle leeftijden en trekt opvallend veel bezoekers uit andere provincies.
Kwaliteit: "Er is zoveel verandert de laatste jaren, mooi groot strand en nieuwe duinen. Een mooi strandpaviljoen en een informatiecentrum"
Verbeterpunten: "Meer parkeergelegenheid, en voor lagere kosten. Geen duidelijke wandelpaden en altijd druk gebied"

6) Hondsbosche Duinen: (750.000 tot 1 miljoen bezoekers)
De mensen komen hier vooral om van de natuur genieten waarbij ze het wandelen combineren met een horeca bezoek.
De grootste groep bezoekers is 55 jaar en ouder en afkomstig uit de direct omgeving.
Kwaliteit: “Het is een prachtig gebied geworden met goede fiets- en wandelpaden”
Verbeterpunten: “Betere parkeervoorzieningen en het is er vaak erg druk”

7) Schoorlse Duinen (2 tot 3 miljoen bezoekers)
Men komt hier vooral om te wandelen en combineert dit met horeca bezoek. Het is echt een gebied om buiten te zijn met familie of vrienden. Het gebied trekt veel bezoekers van 55 jaar en ouder maar ook vanuit de leeftijdscategorie 35-54 jaar.
De bezoekers komen echt vanuit de hele provincie met ook een opvallend groot deel bezoekers uit Zuid-Holland.
Kwaliteit: “Een mooi afwisselend gebied qua natuur, heerlijk om te wandelen, goed bewegwijzerde routes waaronder een van de mooiste MTB routes van Nederland”
Verbeterpunten: “Te weinig parkeergelegenheid en duur bovendien”

8) Strand Bergen / Egmond / Schoorl (3 tot 4 miljoen bezoekers)
Het strand trekt als grootste groep bezoekers van 55 jaar en ouder. Het is een gebied om te wandelen en ook te zonnen, beide gecombineerd met horeca bezoek. Men gaat er heen om echt buiten te zijn met familie of vrienden. Het strand trekt bezoekers uit heel Nederland.
Kwaliteit: “Breed strand, heerlijk wandelen, goed bereikbaar, volop parkeermogelijkheden”
Verbeterpunten: “Te weinig parkeerplaatsen en betaald parkeren is duur”

9) Noordhollands Duinreservaat (3 tot 4 miljoen bezoekers)
De mensen komen hier vooral om buiten te zijn en vaak als activiteiten met familie en vrienden. Het wandelen wordt dan gecombineerd met horeca bezoek . Met name bezoekers vanaf 35 jaar die afkomstig zijn zowel uit de directe omgeving als uit de rest van Noord-Holland.
Kwaliteit: “Prachtig duin gebied met kleine paadjes waar je heerlijk kunt ‘verdwalen’. Het gebied en de paden zijn ook zeer goed onderhouden. Het landschap veranderd per seizoen en is dus altijd verfrissend”
Verbeterpunten: “Soms te weinig parkeergelegenheden en bankjes”

10) Strand Wijk aan Zee (1,5 tot 2 miljoen bezoekers)
Het strand van Wijk aan Zee trekt bezoekers van alle leeftijden. Het is echt een strand voor een uitje met familie en vrienden waar men wandelt, gaat zonnen en dit combineert met horeca bezoek. Het strand trekt bezoekers uit zowel de regio als de rest van Noord-Holland.
Kwaliteit: “Heerlijk strand, schoon, breed, ruim, dichtbij, veel horeca (ook in de winter)en met goede en gratis parkeermogelijkheden”
Verbeterpunten: “Het is er net even minder dan de andere gebieden met Tata op de achtergrond. Er zijn ook te weinig parkeerplaatsen en op het strand alleen strandtenten”.

11) Kennemerduinen (3 tot 4 miljoen bezoekers)
De mensen komen hier vooral om te wanden en te genieten van de natuur maar doen dit vooral echt als een uitje met familie/vrienden of om fysiek/sportief bezig te zijn. Dit gebied wordt actief bezocht door alle leeftijden en trekt bezoekers vanuit de gehele provincie.
Kwaliteit: “Mooi, gevarieerd landschap, groot dus je hoort de verkeerswegen nauwelijks, met een schitterend strand en goede horeca.”
Verbeterpunten: “Relatief weinig parkeergelegenheden”

12) Strand Zandvoort / Bloemendaal (4 tot 5 miljoen bezoekers)
Het strand van Zandvoort en Bloemendaal trekt bezoekers van alle leeftijd. Naast het wandelen is dit bij uitstek een strand om te zonnen en voor bezoek aan horeca. Er komen bezoekers vanuit heel Noord-Holland met een sterke oververtegenwoordiging vanuit de Metropoolregio Amsterdam.
Kwaliteit: “In de buurt, makkelijk te bereiken. Strand is schoon, er is een gezellige sfeer en genoeg horecagelegenheden”
Verbeterpunten: “Betere parkeergelegenheden en er ligt vaak veel troep”

13) Waterleiding Duinen (1,5 tot 2 miljoen bezoekers)
De mensen komen hier voornamelijk om te wandelen en te genieten van de natuur. De grootste groep bezoekers is 55 jaar en ouder. Opvallend is dat het gebied veel bezoekers trek van buiten de directe omgeving en gezien de ligging trekt het natuurlijk ook veel bezoekers van buiten de provincie (met name Zuid-Holland, maar ook Utrecht).
Kwaliteit: “Het is een prachtig gebied, afwisselend landschap en veel te zien met mooie wandelpaden. Je mag er van de paden af en het fijne is dat er geen fietsers zijn. Leuke excursies. Goede parkeergelegenheid en bij ingang gezellige horeca.”
Verbeterpunt :Maar 1 betaal automaat bij ingang met lange rijen, te weinig zitmeubilair, ruimere parkeergelegenheid,

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat de gebieden voornamelijk worden benut voor het genieten van de natuur waarbij men vooral gaat om te wandelen maar ook een bezoek aan horeca als een belangrijk element wordt gezien (de kust scoort ook het hoogst op bestedingen van alle natuurgebieden). Tussen de gebieden zijn soms duidelijke verschillen in leeftijdsgroepen en ook herkomst gebieden. Uit de genoemde kwaliteiten en verbeterpunten komt duidelijk naar voren dat er bij de beleving en waardering van gebieden sprake is van invloed van de seizoenen (zomer of winter) en perceptie: diverse gebieden scoren zowel op de kwaliteit ‘rust’ als het verbeterpunt ‘drukte’. Wat betreft de kwaliteiten worden het meest genoemd de kwaliteit en diversiteit van de natuur, het brede strand en rust maar ook de aanwezigheid van aantrekkelijke horeca. Als verbeterpunten is vaak de drukte genoemd, beperkt aantal rustplaatsen en met name de behoefte aan meer parkeermogelijkheden. De drukte op het strand wordt vooral ervaren door de drukte vanuit de aanwezigheid van veel mensen (in combinatie met parkeerproblemen) en niet zozeer door de aanwezige bebouwing en activiteiten.

Naast de Nederlandse kustbezoeker wordt er ook veelvuldig door internationale bezoeker gebruik gemaakt van het Noord-Hollandse kustproduct. In 2016 is de ‘Kustmonitor 2015’ van het NBTC verschenen: een onderzoek naar de concurrentiepositie van de Nederlandse kust. De internationale gasten die de Nederlandse kustregio’s het meest bezoeken zijn Duitsers en Belgen en in het bijzonder Duitsers en Belgen afkomstig uit Nordrhein-Westfalen en Vlaanderen. Jaarlijks verblijven bijna 2,3 miljoen buitenlanders aan de Nederlandse kust, waarvan bijna 1,6 miljoen Duitsers en zo’n 400.000 Belgen. Duitsers bezoeken met name de Noord-Hollandse en Zeeuwse kust en Belgen vooral de Zeeuwse kust.

De Duitse kust bezoekers geven aan dat de Nederlandse kust vooral wordt geassocieerd met mooie, schone en weidse stranden en de lucht is er zuiver. De Belgische kust bezoekers associëren de Nederlandse kust met rust, vrije natuur, mooie stranden, uitgestrekte duinen en fietsen.
Door Belgische en Duitse gasten wordt de Noord-Hollandse kust gezien als bruisend, modern en aantrekkelijk“

De internationale gasten geven aan dat de sterke punten van de Nederlandse kust zijn: goede fiets- en wandelmogelijkheden, maar ook een vriendelijke bevolking, goed bereikbaar en een weids uitzicht worden gezien als goed passend bij de Nederlandse kust. De Nederlandse kust wordt ook relatief vaak geassocieerd met mooie schone en weidse stranden. De Noord-Hollandse kust scoort het hoogst op het aantrekkelijk achterland en aanbod van aantrekkelijke steden in de buurt.

Bijlage 3 - Natuurbeschrijving

De duinen van Noord-Holland vormen een op Europese schaal uniek natuurgebied, dat grotendeels ononderbroken langs de kust doorloopt van Texel tot aan de grens met Zuid-Holland. De duinen kenmerken zich door een hoge dynamiek, die het gevolg is van de grote invloed van wind en zand vanuit zee. Er is meestal eenzelfde west-oost zonering, van een zeereep met daarachter een uitgestrekt gebied met open duin, met vochtige duinvalleien, duinheide en hier en daar een duinmeer, dat verder landinwaarts overgaat in duinbossen. In noord-zuid richting is van belang dat bij Bergen de duinen overgaan van kalkarm (in het noorden) in kalkrijk (in het zuiden). De grote variatie van milieuomstandigheden die het duingebied hierdoor kent in droog-nat, hoog-laag, voedsel arm-voedselrijk en kalkarm-kalkrijk maakt dat de verscheidenheid aan vegetaties in de duinen groot is.
Duinen zijn onderdeel van het systeem strand-duin-binnenduinrand. Dat betekent dat naast de noord-zuid relatie/eenheid zeker ook de west-oost relatie essentieel is. Dit biedt nog potentie. Welke dit zijn verschilt per deelgebied (zie hieronder beschreven per deelgebied).

Ook de strook direct achter de duinen, de binnenduinrand, vormt een zeer afwisselend gebied, met naast bollenvelden veel graslanden en buitenplaatsen. Deze strook heeft hoge natuurpotenties vanwege de afstroom van schoon duinwater naar het gebied, die nog niet overal optimaal worden benut. De binnenduinrand is van belang in het kader van de Oost Atlantische trekroute. Ieder voor- en najaar bezoeken miljoenen trekvogels de Waddenzee waarvan een deel doortrekt naar het zuiden. In de natte moerasachtige percelen in de binnenduinrand kunnen de vogels rusten en foerageren. Hiervoor zouden op verschillende plaatsen stukken natte natuur ingericht en beheerd moeten worden. Dit kan gecombineerd worden met de kwel uit de duinen naar het achterliggende gebied. Er hoeft hiervoor niet een aaneengesloten strook worden vrijgemaakt.

In alle duingebieden vormt - naast de vastlegging van de zeereep vanuit kustveiligheidsoverwegingen - de hoge stikstofneerslag een grote bedreiging voor deze verscheidenheid. Die neerslag leidt tot vermesting en verzuring (pokoneffect) waardoor de oorspronkelijke duinvegetaties verdwijnen en sterk vergrassen en “verbramen en verbrandnetelen”. Gevolg hiervan is dat de natuurlijke dynamiek van de duinen verdwijnt. In de afgelopen jaren zijn in veel duingebieden maatregelen genomen om de negatieve effecten van de overbelasting met stikstof tegen te gaan.

Eiland: Duinen van Texel
Aaneengesloten brede duinen met complete zonering, zelfs met zeekreek de slufter. In het zuiden hebben de natuurlijke wind- en waterdynamiek vrij spel (de Hors en Noorderhaaks). Natuur heeft hier het primaat. Broedende, rustende en foeragerende vogels en zeehonden zijn kwetsbaar voor verstoring. Dat verdient bijzondere aandacht.
In het brede middengebied gaat de aandacht uit naar het omvormen van het bos naar gevarieerd loofbos en naar het natter maken van duinvalleien en oude landbouwenclaves; waterhuishouding meer richten op natuur. Daar sluit bij aan de aandacht voor de waterhuishouding in de binnenduinrand (kwel). Op enkele plaatsen in het duin is een toename van de winddynamiek mogelijk. Op veel plaatsen wordt gestreden tegen de gevolgen van hoge stikstofdepositie (begrazing, plaggen, maaien).

Kop: Duinen Den Helder Callantsoog, Zwanenwater-Pettemerduinen, Hondsbossche duinen
Een deels man-made kuststrook, opgebouwd uit zanddijken met een relatief smalle strook duinontwikkeling, strandvlaktes en duinvalleien. Ondanks de smalle duinen in dit deel kent het een grote diversiteit (duinen, duingraslanden, duinheiden, valleien). Er is in dit deel sprake van een “onnatuurlijk” scherpe grens tussen duin en agrarisch land.
Naast de aaneengesloten duinstrook is het nollenlandschap bij Callantsoog (kleine duintjes met tussenliggende graslanden) uniek voor de Hollandse kust. Dit is de enige plaats in de Kop waar sprake is van een natuurlijke/geleidelijke overgang van duin naar het achterland. Het Zwanenwater is als groot duinmeer/moeras met veel rust uniek en van grote betekenis voor kust-, moeras en zeevogels.
In de duingebieden in de Kop komt nog een kleine tapuitenpopulatie voor, een bedreigde vogelsoort die bijna verdwenen is. Om maatregelen te kunnen nemen om de tapuit te behouden is een tapuitenconvenant afgesloten tussen de gemeen-

ten, de provincie en Landschap Noord-Holland. Het heeft tot doel de duinenecotoop te verbeteren en de afstemming met andere gebruiksfuncties te optimaliseren. Een van de afgesproken acties die tot doel heeft het leefgebied van de tapuit te vergroten is het uitvoeren van onderzoek ten behoeve van een betere afstemming tussen natuur en recreatie.
De duinen bij Den Helder zijn breed en hebben kenmerkende duingraslanden en duinheide. Samen met de zuidelijker, smalle duinstrook is dit het leefgebied van de tapuit. De aandacht is hier gericht op het toenemen van de winddynamiek en meer kale (stuif) plekken. Door het stoppen van de waterwinning bij Den Helder in de tachtiger jaren en de aanzienlijke stijging van de grondwaterstand zijn er volop kansen voor het ontwikkelen van vochtige duinvalleien, die op enkele plekken al zijn benut. De aangeplante bossen van de Donkere Duinen hebben geen hoge vegetatiewaarde.
Achter de smalle duinenrij van Callantsoog is nauwelijks sprake van kwelwater dat voor natuur in de binnenduinrand benut zou kunnen worden. Omgekeerd: de waterhuishouding in het duin wordt negatief beïnvloed door de lage peilen in het agrarisch land. Dit heeft er toe geleid dat het Zwanenwater aan de oostkant afgeschermd is met een (water afsluitend) kwelscherm. Aan de noordzijde van het Zwanenwater (de Nollen van Abbestede) treedt wel kwelwater uit dat goed (en nog meer dan thans) benut kan worden.
Het Zwanenwater heeft in alle opzichten een bijzonder hoge natuurwaarde en – betekenis. Alleen het noordelijk deel is toegankelijk voor rustige natuurgerichte recreatie. De Pettemerduinen staan veel meer onder invloed van recreatie en bedrijvigheid. De onderzoeklocatie van ECN/NRG neemt een grote hap uit het gebied. Desondanks komen er habitats voor van alle kenmerkende duinzones.
De binnenduinrand van deze duinen in de Kop van Noord-Holland vertoont een opvallend onnatuurlijk karakter. Potenties voor verdere natuurontwikkeling zijn er in ieder geval in het gebied van de Nollen (Callantsoog-Abbestede). De binnenduinrand kan meer dan nu hersteld worden als schakel in de belangrijke Oost Atlantische trekvogelroute. Er zouden 'stapstenen' (waterrijke moerasgebiedjes van 1-5 ha) kunnen worden toegevoegd. Voor eventuele nieuwe recreatieve ontwikkeling geldt dat deze niet met de ecologische noord-zuid relaties op gespannen voet mogen staan.
De nieuwe Hondsbossche duinen zijn aangelegd in het kader van kustveiligheid. Nieuwe waarden zijn in ontwikkeling. De kustzone achter de dijk is uniek. Dit gebied heeft een belangrijke functie voor vogels: rust, foerageren, doortrekken en broeden. De wateren, de rietstroken en het ganzenland van Harger- en Pettemerpolder en Abtskolk en de Putten zijn door hun (brakke) kwaliteit van hoge betekenis, niet alleen voor vogels, ook als flora- en faunarijke graslanden. Door herverkaveling en inzet van provinciale gronden wordt een goede combinatie met extensieve natuurlandbouw voorbereid. De rust en openheid in dit gebied zijn een bijzondere kwaliteit voor dier én mens.

Parkduinen : Schoorlse Duinen, Noord-Hollands Duinreservaat
De brede zone van de Parkduinen hebben een hoge natuurwaarde van internationaal belang. De grote breedte maakt dat het duingebied en de ontstaansgeschiedenis (oude- en jonge duinen) zelf alle denkbare diversiteit heeft, waarbij de kalkovergang nog een extra dimensie vormt. De breedte zorgt ook voor veel kwelwater aan de binnenduinrand en daarmee volop potentie voor geleidelijke en meer natuurlijke overgangen naar het achterland. De aandacht is hier al langer op gericht en er zijn inmiddels diverse natuurinrichting-projecten gerealiseerd. Afgezien van de situatie rondom Egmond (scherpe overgang van duin naar bollenland) biedt de binnenduinrand met vanouds grasland en duinrellen, nog veel meer kansen voor een duinzoom met meer natuur- en belevingswaarde, inclusief doorzichten.
Het gebruik van deze duinen is al eeuwen intensief. Het zeedorpenlandschap (bij Egmond en Wijk aan Zee) is als overblijfsel daarvan in vele opzichten (natuurwaarde, cultuurhistorie) een bijzondere toevoeging op de natuurlijke ontwikkeling. Een ander intensief gebruik is de waterwinning. Door nieuwe technieken en meer natuurgerichte inrichting van de winmiddelen (kanalen) is dit gebruik eerder een welkome aanvulling voor het duinecosysteem dan een bedreiging. De kansen voor vochtige duinvalleien worden meer benut. De duinbossen (zeker op de oude duinen) aan de binnenduinrand vertegenwoordigen een unieke hoge natuurwaarde. Dat geldt in veel mindere mate voor de bosaanplant met naaldbomen. Hier wordt ingezet op omvorming naar gevarieerd en gemengd bos.

Voor het instandhouden en vergroten van de natuurlijke duinecosystemen worden veel ingrepen voorzien, overigens grotendeels in vervolg op de al afgeronde natuurprojecten. Dit betreft naast het vergroten van de winddynamiek (stuifplekken, kerven in de zeereep) ook het kappen van bomen. Er wordt op veel plekken toegewerkt naar een meer natuurlijk duinlandschap dan het huidige. Het vergroten van de wind- en zanddynamiek vanuit zee en strand (herstellen van de west-oost relatie in het kustecosysteem) maakt daar onderdeel van uit. Ontwikkelingen die deze beweging in de weg staan zijn ongewenst. In de duinen verdienen de noord-zuid relaties op sommige plaatsen verbetering. Het gaat om de passeerbaarheid van de strandwegen en bij Egmond om het daadwerkelijk ruimte maken voor een (smalle) duinstrook.

Metropoolkust: duinen Wijk aan Zee en IJmuiden
Kenmerkend voor deze zone van de kust is dat er van het duinsysteem alleen nog een zeereepzone over is, die bovendien intensief gebruikt wordt. Desondanks komen er in de duinen ten zuiden van Wijk aan Zee zeer hoge natuurwaarden voor (inclusief orchideeën) en de nieuw gevormde natte duinvalleien (strandvlakte) in het Kennemerstrand. Deze parels zijn bijzonder kwetsbaar vanwege aard en ligging.

Oase: duinen Kennemerland-Zuid en Amsterdamse Waterleiding Duinen
Deze brede duinen zijn in natuurwaarde vergelijkbaar met die van de Parkduinen. Aanvullend is de binnenduinrandzone met oude duinen op strandwallen afgewisseld met strandvlakten. In deze zone vertegenwoordigen de landgoederen internationale kwaliteit. Hier komt het kwelwater tot zijn recht in natte strandvlaktes (binnenduinrandgraslanden) en duinrellen. Vanuit de binnenduinrand is, anders dan in Parkduinen, geen verbinding met de achterliggende polder mogelijk door bebouwing.
De west-oost relatie tussen strand en duinen dient verbeterd te worden zodat de wind- en zanddynamiek weer toegang krijgt tot de duingraslanden. Hier is in de afgelopen jaren een grote stap gemaakt in het project Noordwest natuurkern. Door het stoppen van de waterwinning (Nationaal Park Zuid Kennemerland) in de negentiger jaren (verhoging van de grondwaterstand) is via een masterplan veel herstel gepleegd aan natte duinvalleien.
In het gehele duingebied van Oase is bovendien reeds veel inzet gepleegd op het bestrijden van exoten en door plaggen en graven tegengaan van de verstikkende/verruigende werking van de hoge stikstofneerslag. Dit wordt de komende jaren (in het kader van Programma Aanpak Stikstof) voortgezet.
Aan het herstellen van de noord-zuid relaties is en wordt gewerkt door de bouw van drie natuurbruggen. Daarmee is dit duingebied onderling verbonden voor de belangrijkste diergroepen. Dit ondanks de bebouwing van Zandvoort-Bentveld-Aerdenhout.

Bijlage 4 Betrokken partijen en kaders bij ruimtelijke ontwikkelingen aan de kust

Hieronder volgt een niet uitputtend overzicht van de kaders en de verantwoordelijkheden van de diverse betrokken partijen als het gaat om ontwikkelingen in het kustgebied, ingedeeld per overheidslaag. Het overzicht laat zien dat er al veel gebeurt om de kust te beschermen. Ook de provincie doet veel, zowel met juridische instrumenten (PMV/PRV) als met zachtere instrumenten.

concept

Tabel 1 Betrokken partijen en kaders bij ruimtelijke ontwikkelingen aan de kust

Overheid	Verantwoordelijkheid	Kader (wetgeving, beleid)	Wat doet dat kader? Wat staat er in?	Vergunningen
Rijk	De staat is grotendeels eigenaar van het strand tot aan de duinvoet.	Beleidslijn Kust	Beschrijft bevoegdheden overheden voor RO, veiligheid en natuur in het kustgebied	
	Beheerder van dijkringverbinden-de waterkeringen	Waterwet	Kader voor beheer door RWS Uitvoeringskader vergunningverlening Kust	Watervergunning
		Wro / Barro	Kader voor structuurvisies en gemeentelijke bestemmingsplannen / omgevingsplannen	
	Aanwijzen Natura 2000 gebieden	Wet natuurbescherming	Rijk is bevoegd gezag op Noordzee (N2000 gebieden)	Eventueel Nbwetvergunning
Provincie Noord-Holland	Ruimtelijke toekomstvisie	Structuurvisie	Kader voor locaties jaarrond strandpaviljoens	
		Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV)	Regels voor Ruimtelijke plannen (bestemmingsplannen,omgevingsvergunningen) Zie een uitgebreide opsomming onderaan	Plannen die in strijd zijn met de PRV: Provincie kan zienswijze indienen en zonodig een reactieve aanwijzing.
		Provinciale Milieuverordening (PRV)	Milieubeschermingsgebieden: grondwaterbescherming met het oog op waterwinning; stiltegebieden en geluidszones - voorkomen of beperken van geluidshinder; bescherming aardkundige monumenten.	

Tabel 1 Betrokken partijen en kaders bij ruimtelijke ontwikkelingen aan de kust

Overheid	Verantwoordelijkheid	Kader (wetgeving, beleid)	Wat doet dat kader? Wat staat er in?	Vergunningen
Provincie Noord-Holland		Strategische Agenda Kust / Structuurvisie	Stimuleren gemeenten om identiteit kustplaatsen te versterken.	
		Leidraad landschap en cultuurhistorie	Hangt onder de PRV (artikel 15), stelt regels, maar kan ook werken als inspiratie, vandaar apart benoemd.	
		Handreiking verblijfsrecreatie	Hangt onder de PRV (artikel 5a), is een handreiking bij de PRV voor ruimtelijke onderbouwing (en beoordeling) van plannen.	Opmerking: bij de wijziging van de PRV blijft de handreiking bestaan.
	Vergunningverlening en handhaving in het kader van de Nbwet (uitbesteed aan RUD)	Aanwijzingsbesluit N2000 gebied	De duingebieden tussen de badplaatsen in Noord-Holland zijn vrijwel volledig aangewezen als Natura 2000-gebied. Op deze gebieden is de Wet Natuurbescherming van toepassing, die het alleen in zeer uitzonderlijke gevallen mogelijk maakt dat ontwikkelingen plaatsvinden die de beschermde natuur aantasten. Wanneer bebouwing aan het strand of aan de binnenkant van de duinen, buiten de Natura 2000-gebieden plaatsvindt, moet worden aangetoond dat er geen negatieve effecten op de natuur binnen het Natura 2000-gebied optreedt.	Nbwet-vergunning (uitbesteed aan RUD)
	Opstellen Natura 2000 beheerplannen ihkv de Nbwet	Natura 2000 beheerplannen	Maatregelen om Natura 2000 doelen te bereiken	

concept

Tabel 1 Betrokken partijen en kaders bij ruimtelijke ontwikkelingen aan de kust

Overheid	Verantwoordelijkheid	Kader (wetgeving, beleid)	Wat doet dat kader? Wat staat er in?	Vergunningen
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Rijnland	Verantwoordelijk voor waterkerende functie van de waterkeringen	Keur	Gebods- en verbodsbepalingen	
		Legger	Begrenzing toepassing keur (waar gebod/verbod keur van toepassing)	
		Beleidsregels watervergunningen strandbebouwing		Watervergunning
		Aanwijzingenbesluit N2000 gebied		Nbwet-vergunning
Gemeente	Belangenafweging gebruik strand	Strandnota	Fungeren vaak als toetsings- of sturingsinstrument. Voorwaardenscheppend voor ontwikkelingen.	
		Bestemmingsplannen	Welke functies waar toestaan? Onder welke voorwaarden? Moet passen in kaders Wro, Wabo, Barro en PRV	Omgevinsgvergunning
	Verantwoordelijk voor openbare veiligheid	APV	Verbodsregels	
Terreinbeheerder	Eigenaar en beheerder natuurgebieden (duinen)			Belanghebbende
Waterleidingbedrijven (PWN - Waternet)	Verantwoordelijk voor openbare drinkwatervoorziening	Drinkwaterwet	Bepalingen mbt productie en distributie van drinkwater	

Tabel 2 - Regels in de PRV nader beschreven

Artikel	Wat doet het artikel?
Aardkundig waardevol gebied (art. 8)	• Gemeenten moeten aangeven in hoeverre ze bijzondere aardkundige waarden beschermen ingeval van nieuwe ontwikkelingen. • In de praktijk is dit een zacht artikel, indien geen bescherming dan kunnen wij plannen niet tegenhouden
Regels voor verstedelijking (art. 5a)	• Regels voor verstedelijking. Er mag niet zomaar gebouwd worden: nut en noodzaak moet aangetoond worden voor bedrijventerreinen, wonen, detailhandel, bungalowparken, strandbebouwing etc. • Dit artikel sluit aan op de wettelijk verplichte toepassing van de ladder voor duurzame verstedelijking (Bro). • Regionale afstemming staat centraal.
Ruimtelijke Kwaliteitseisen (art. 15)	• Verstedelijking in het landelijk gebied en nieuwe windturbines moeten voldoen aan de ruimtelijke kwaliteitseisen in artikel 15. • Het gaat bijv. om uitgangpunten mbt landschapstypen, dorpsstructuur, openheid, structuurlijnen, etc. uit de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. Ook: ontwikkelingsgeschiedenis landschap, ordeningsprincipes van het landschap, inpassing, bebouwingskarakteristieken, etc.
Recreatiewoningen (art. 18)	• Bevat o.a. verbod op permanente bewoning (maar gaat niet direct over duurzaam ruimtegebruik).
EHS (art.19)	• Verbod op ontwikkelingen die omzetting naar de natuurfunctie onomkeerbaar belemmeren en de wezenlijke kenmerken en waarden van de Ecologische Hoofdstructuur en de Ecologische Verbindingszone significant aantasten. • Nieuwe activiteiten slechts mogelijk indien er sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn en negatieve aspecten worden beperkt of gecompenseerd. • Activiteiten die aantoonbaar bijdragen aan de natuurdoelen zijn toegestaan. • Ruimte voor ruimte is niet mogelijk
Strandzonering (art. 31)	• Jaarrond strandpaviljoens, jaarrond reddingsbrigades en jaarrond sportpaviljoens zijn alleen mogelijk binnen de aangewezen zones.
Weidevogelleefgebied (art 25)	• Alleen van toepassing op enkele gebieden in de kop van Noord Holland. Overlapt soms met EHS. • Het is een 'nee, tenzij ... '- regime. Er gelden verschillende voorwaarden. Er moet in ieder geval sprake zijn van een groot openbaar belang, er zijn geen reële alternatieven en negatieve aspecten worden beperkt of gecompenseerd. • Verder wordt uitzondering gemaakt voor de Ruimte voor Ruimte regeling. Deze kan onder voorwaarden van compensatie worden toegepast.

concept

Tabel 2 - Regels in de PRV nader beschreven

Unesco (art. 20-22)	• Voor de Noordzeekust bijna niet relevant, maar wel van toepassing op het Forteiland IJmuiden. • Nieuwe bebouwing is uitsluitend mogelijk indien sprake is van een groot openbaar belang, er mitigerende en/of compenserende maatregelen plaatsvinden, er geen sprake is van grootschalige bebouwing en er geen reële alternatieven voorhanden zijn. • De Ruimte voor Ruimte regeling kan niet worden toegepast. • Nieuwe functies mogen uitsluitend als deze de kernkwaliteiten van de erfgoederen behouden of versterken, zoals bedoeld in de Leidraad.
Wind (art. 32)	• Verbod op wind op land. Alleen een herstructureringsgebied bij Beverwijk/ IJmuiden. • Regels met betrekking tot wind op zee (12 mijn zone)
Zon (art. 32a)	• Zon bij voorkeur binnen BSG • Onder voorwaarden buiten BSG mogelijk, maar eerst in 'wachtlandschappen' en nutsfuncties

Tabel 3 - Regels in de PMV nader beschreven

Artikel	Wat doet het artikel?
Grondwaterbescherming met het oog op waterwinning (art. 5.1.1. t/m 5.4.5)	• Langs de Noord-Hollandse kust zijn diverse gebieden gelegen waar grondwater wordt gewonnen t.b.v. de productie van drinkwater. In de Provinciale Milieuverordening (PMV) zijn voor deze gebieden – grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden– regels opgenomen die gelden ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater. In de PMV (art. 5.1.1. t/m 5.4.5) zijn zowel instructies opgenomen als een overzicht van verboden activiteiten. Een viertal gebieden wordt langs de kust beschermd; Bergen, Noord-Kennemerland, Zuid Kennemerland en Amsterdamse Waterleidingduinen. • Het belang van drinkwater is zwaarwegend. Alleen in een bijzonder geval van algemeen belang kunnen gedeputeerde staten ontheffing verlenen voor bepaalde verboden. Aan de ontheffing worden voorschriften verbonden die de hoogst mogelijke vorm van bescherming voor de kwaliteit van het grondwater bieden.
Stiltegebieden (art 4)	• Geldt voor gebieden langs de hele Noord-Hollandse kust • In een stiltegebied is het verboden om een toestel te gebruiken, indien daardoor de ervaring van de natuurlijke geluiden kan worden verstoord. • Voor het uitvoeren van activiteiten binnen een stiltegebied is een ontheffing nodig.
Bescherming aardkundige monumenten (art 6)	• Geldt voor het gehele Duingebied • Het is verboden in of op een in artikel 6.1 genoemd aardkundige monument, handelingen te verrichten, die het aardkundig monument kunnen aantasten. • Onder de in het eerste lid genoemde handelingen, worden in ieder geval begrepen: a. Betreden met voertuigen met hoge wiellasten (>40kN) en hoge bandspanningen (200kPA (2 bar)) die ondergrondverdichting veroorzaken; b. installeren van bodemenergiesystemen; c. ontgronden, egaliseren en afgraven voor commerciële doeleinden; d. ondergrondse infrastructuur; e. permanente peilverlagingen; f. storten op of in de bodem of het bedrijven van een stortplaats; g. graven; h. natuurbouwprojecten, niet vallend onder de projecten als genoemd in artikel 6.5, eerste lid, onderdeel c.

Tabel 4- Wet Natuurbescher

Artikel	Wat doet het artikel?
Wet Natuurbescherming/Natura 2000 (art 2.4)	• Geldt voor het hele duin gebied van Texel tot Kennemerland-Zuid. • Gedeputeerde staten leggen, indien dat nodig is voor een Natura 2000-gebied, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, aan degene die in hun provincie een handeling verricht of het voornemen daartoe heeft, een verplichting op om: informatie over de handeling te verstrekken; de nodige preventieve of herstelmaatregelen te treffen; de handeling overeenkomstig daarbij gegeven voorschriften uit te voeren, of de handeling niet uit te voeren of te staken.

concept

Duisternis en Stilte

Beleid en beschermingregimes

Legenda

Dynamiek kust

Mate van dynamiek

- geen instuiving
- instuiving alleen zeereep
- instuiving voorbij zeereep
- maximale dynamiek

Dynamiek kust_2

Mate_van_D

- geen instuiving
- instuiv. alleen zeereep
- instuiv. voorbij zeereep
- maximale dynamiek

Dynamiek kust_3

Mate_van_D

- instuiv. alleen zeereep
- instuiv. voorbij zeereep
- maximale dynamiek
- Jaarrond_toegestaan
- Herstructurereingsgebied WOL
- Stiltegebied
- Aardkundig Monument
- Aardkundige Waarde
- Weidevogelleefgebied_clip
- NNN_grote_wateren_2017
- NNN_natuur_2017
- Natura 2000

Grondwaterbeschermingsgebied

Type

- Grondwaterbeschermingsgebied I
- Grondwaterbeschermingsgebied II
- Waterwingebied
- BBG_KERN
- BBG_ALG
- Bufferzone

Basis waterdiepte

DIEPTE

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8

concept

Strandzonering

Noord-Hollandse Noordzeekust

'Ruimte voor rust en reuring'

versie 20 oktober

concept

registratienummer: 915191 - 973841

Inleiding

De zonering inclusief legenda is de afgelopen maanden tot stand gekomen in co-creatie en samenwerking met alle partijen die bij de totstandkoming van het Noord-Hollandse Toekomstperspectief Kust zijn betrokken. Het betreft nog louter de zonering van het strand. Dat wil zeggen het stuk vanaf de vloedlijn tot aan de duinvoet. Het overige kustgebied volgt nadat strandzonering en het Toekomstperspectief Kust bestuurlijk zijn vastgesteld. Deze zonering en legenda zijn afgeleid van de kustformules uit het Toekomstperspectief Kust, dat integraal naar het hele kustgebied kijkt.

De legenda van de zonering is opgesteld voor de hele provinciale Noordzeekust en wijkt daarmee soms af van de gemeentelijke bestaande strandzoneringen en zoneringen van andere partijen. De bestaande strandzoneringen verschillen per partner. Teneinde deze te uniformeren en over de gehele kust gelijk te trekken is er een legenda uitgekomen die, zoals ook in het Kustpact is bepaald, voor de hele Noord-Hollandse kust – in dit geval het strand - geldt.

De nadere invulling van de zonering vindt lokaal plaats door gemeenten in overleg met betrokken partijen, waaronder bewoners, ondernemers, natuur- en maatschappelijke organisaties. De vertaling van de zonering in ruimtelijk beleid zoals bestemmingsplan , omgevingsvisie, en Provinciale Ruimtelijke Verordening vindt plaats op het niveau van ieder bevoegd gezag. De zonering loopt tot en met 2025, gelijk aan die van het Kustpact.

Strandgebruik, activiteiten en evenementen kunnen impact op natuur en landschap hebben. Er is voor gekozen om deze activiteiten niet in de zonering van het strand op te nemen, maar in het Toekomstperspectief Kust procesafspraken en afspraken over te maken. Daarnaast kent het strand op enkele plaatsen groene en rode sterren.

Leeswijzer

Hierna wordt achtereenvolgens ingegaan op:

- Strandzones en sterren;
- Uitwerking strandzones;
- Intensivering recreatief gebruik en natuur;
- Strandgebruik, activiteiten en evenementen.

Strandzones en sterren

In de strandzonering onderscheiden we drie strandtypen waarmee we duidelijk maken wat de mogelijkheden zijn voor recreatieve bebouwing. Het gaat om: Recreatiestrand, Natuurstrand en Seizoenstrand. Uitsluitend daar waar een ‘rode ster’ voorkomt, mag er vanuit intensieve recreatie ook recreatieve bebouwing bij komen. Of een intensivering ook daadwerkelijk plaats gaat vinden wordt lokaal bepaald door gemeenten in samenspraak met bewoners, ondernemers, waterbeheerders en natuur- en milieuorganisaties. Een intensivering vindt plaats binnen de kaders van waterveiligheid, drinkwaterwinning en natuur en versterkt de kwaliteit van de kust. Ook zal een concreet initiatief te allen tijde getoetst worden aan en moeten passen binnen wet- en regelgeving. Elders waar die sterren niet zijn gedefinieerd komt er geen nieuwe recreatieve bebouwing bij, tenzij er over een concreet bouwini-

concept

tiatief reeds openbare besluitvorming heeft plaatsgevonden of een vergunning is afgegeven. Op het strand is altijd wel ruimte voor bestaande recreatieve bedrijven voor innovaties, kwaliteitsverbetering e.d. wanneer deze noodzakelijk zijn voor duurzame bedrijfsvoering en om te kunnen blijven meebewegen met de wensen en trends vanuit de markt. Gebieden met een 'groene ster' geven ruimte voor extra natuurontwikkeling, zoals dynamisch duinbeheer en ruimte voor kustbroeders. Door delen of eventueel alle natuurstranden aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN) toe te voegen ontstaat er mogelijk een meer duurzame basis voor natuurlijker beheer van deze stranden. We gaan onderzoeken wat de mogelijkheden hiertoe zijn.

Daarnaast geldt een aantal algemene (ontwikkel) principes op het strand:

- Er is geen domeinvorming, er zijn geen privéstranden.
- Geen jaarrond overnachtingen op het strand in het kader van waterveiligheid, ongewenste precedentwerking, bedreiging voor bestaande logies in achterland. Strandhuisjes zijn altijd seizoensgebonden, geen logies in jaarrond paviljoens.
- De schaal, omvang en uitstraling van de strandbebouwing is passend bij de locatie en omgeving.

Uitwerking strandzones

Natuurstrand (**donkergroen**)

- De meest kwetsbare, verstoringsgevoelige stranden, op basis van de actuele of potentiele natuurwaarden en/of de achterliggende natuurgebieden.
- Maximale ruimte voor natuur en natuurlijke processen met ruimte voor een dynamisch kustbeheer met op sommige plekken geen zandsuppleties, binnen de kaders van de waterveiligheid.
- Mens is te gast in de natuur, het strand is wel toegankelijk voor de mens.
- Doel is geen recreatieve bebouwing. Daarom in geen geval extra recreatieve bebouwing toevoegen en zo mogelijk – en alleen indien alle partijen hiermee instemmen– bestaande bebouwing verplaatsen of verwijderen.
- Geen kunstlicht en geen geluidsproductie.
- Via de samenwerkingsagenda van het Toekomstperspectief Kust onderzoeken wat de mogelijkheden, voordelen en beperkingen zijn om natuurstranden toe te voegen aan het NNN.
- Ruimte voor extra intensivering van natuur wordt in de kaart met een groene ster aangeduid.

Seizoenstrand (**lichtgroen**)

- De minder kwetsbare/verstoringsgevoelige stranden, dan het natuurstrand, maar met (grote) landschappelijke waarde.
- Ruimte voor de mens voor de beleving van natuur, vrijheid, de elementen.
- Mens is te gast in de natuur, het strand is wel toegankelijk voor de mens.
- Doel is alleen bestaande seizoenbebouwing. Daarom in geen geval nieuwe re-creatieve bebouwing toevoegen
- Gebouwen, licht en geluid zijn ingetogen en passend in het landschap.
- Kwaliteit en ruimte voor verduurzamen, concentreren en differentiëren.

concept

	Natuurstrand	Seizoenstrand	Recreatiestrand
Voorop staat	natuur strand en/of achterliggend natuurgebied; dynamiek	natuurbeleving in de winter en recreatie in de zomer	ruimte voor intensieve recreatie
Mens	te gast	beleven	actief en passief genieten
Recreatieve bebouwing			
Algemeen streefbeeld*	geen	concentreren	dienstverlenend
Jaarrond paviljoens mogelijk?	nee	nee	ja
Seizoenspaviljoens mogelijk?	nee	ja	ja
Jaarrond slapen mogelijk?	nee	nee	nee
Seizoenshuisjes mogelijk?	nee	beperkt (alleen zomer)	ja (alleen zomer)
Badhuisjes mogelijk?	nee	ja (alleen zomer)	ja (alleen zomer)
Uitbreiding bebouwing mogelijk?	nee	nee	alleen igv "ster"
* bestaande rechten tav recreatieve bebouwing worden gerespecteerd, conform het Kustpact, maar waar/wanneer mogelijk wordt gestreefd naar het algemeen streefbeeld			

- Streefdoel is om de seizoenbebouwing, zoals (slaap)strandhuisjes en strandpaviljoens met horeca, in goed overleg en indien alle partijen hiermee instemmen, te clusteren; grote open stukken strand blijven open.

Recreatiestrand (rood)
- De stranden die het meest geschikt zijn voor intensievere vormen van recreatie, meestal als gevolg van de nabijheid van de kustplaatsen en/of een goed bereikbare ontsluiting naar het achterland.
- Volop ruimte voor de mens, met jaarrondpaviljoens et cetera.
- Kwaliteit en ruimte voor verduurzamen, concentreren en differentiëren.
- Op recreatiestranden is seizoenbebouwing en jaarrond exploitatie toegestaan, zoals strandhuizen, paviljoens, opslag materiaal en sportvoorzieningen.
- Ruimte voor extra intensivering en nieuwe recreatiebebouwing, bovenop zogenoemde pijplijnprojecten, wordt in de kaart met een rode ster aangeduid. Op alle overige recreatiestranden is geen nieuwe recreatieve bebouwing toegestaan.

De tabel hiernaast geeft in een overzicht weer welke stranden zijn onderscheiden met welke bijbehorende kenmerken.

Intensivering van recreatieve bebouwing en natuur

In de zonering zijn enkele sterren geplaatst die duiden op een intensiveringsmogelijkheid of -wens. Een intensivering vindt altijd plaats binnen de kaders van waterveiligheid, drinkwater en natuur en versterkt de waarden en kwaliteit van de kust. Intensivering mag niet onevenwichtig afbreuk doen aan het woongenot en leefbaarheid van de bewoners van de kustplaatsen.
Buiten deze sterren is in alle andere zones nieuwe recreatieve bebouwing op het strand niet toegestaan, om diverse redenen onder meer:
- Kwaliteitsslag bestaande bebouwing eerst
- Geen ongewilde concurrentie met de dorpskernen
- Gemeente, bewoners, ondernemers en/of natuurorganisaties willen het niet
- Strand is te smal
- Bereikbaarheid is te beperkt
- Past niet in de omschrijving van de deelgebieden van het wenkend perspectief

Er zijn drie uitzonderingen op deze regel :
1. Nieuwe recreatieve bebouwing op het strand is toegestaan wanneer het volgens het vastgestelde bestemmingsplan reeds mogelijk is (zie: Omgang met plannen en projecten).
2. Nieuwe recreatieve bebouwing op het strand mag procedureel doorgang vinden wanneer hierover besluitvorming plaats heeft gehad vóór het Kustpact (zie: Omgang met plannen en projecten).
3. Voor bestaande recreatieve bebouwing blijft vervangende nieuwbouw en een eventuele uitbreiding, nodig voor kwaliteitsbehoud en een duurzame bedrijfsvoering in de toekomst, mogelijk om in te kunnen spelen op trends en ontwikkelingen, uitgaande van de vóór de inwerkingtreding van het Kustpact bestaande rechten en met inachtneming van het artikel 3, tweede lid van het Kustpact.

concept

Het is aan overheden om in samenspraak met bewoners, ondernemers, natuur- en maatschappelijke organisaties, lokaal te bepalen en te beoordelen: of en zo ja op welke wijze een intensivering ook daadwerkelijk plaats gaat vinden; of en zo ja op welke wijze er bij bestaande bedrijven in het kader van innovatie en duurzame bedrijfsvoering daadwerkelijk een kwaliteitsslag plaats gaat vinden.

Groene sterren

De gebieden met een groene ster geven kansen en ruimte voor extra natuurontwikkeling, zoals voor dynamische kustbeheer of ruimte voor kustbroeders, bijvoorbeeld met geleiding van doorgaande recreanten langs de duinvoet in het broedseizoen). De groene sterren zijn geplaatst in de donkergroene zone (Natuurstrand). Hier is maximale ongereptheid het streven, met als doel te voorkomen dat deze zones drukker worden als gevolg van toenemende toeristische druk op de kust.
Een groene ster betekent niet dat bestaande activiteiten vanaf nu niet meer mogen. Ten aanzien van toegankelijkheid betekent een groene ster ook niet dat men vanaf nu niet meer over deze stranden mag lopen. Er is immers geen sprake van domeinvorming, het strand is van iedereen. Wel kan er mogelijk, bijvoorbeeld tijdens het broedseizoen, sprake zijn van een tijdelijke omlegging van routering.
We gaan onderzoeken of het Natuurstrand ter plaatse in het NNN opgenomen kan worden.

Rode sterren

Een rode ster gaat sec over het strand en niet over duinen en binnenduinrand. In de gebieden met een rode ster is intensivering en nieuwe strandbebouwing toegestaan. Op een beperkt aantal stranden met een rode ster langs de Noordzeekust betekent dit dat nieuwe recreatieve ontwikkelingen in procedure gebracht kunnen worden binnen de op dat moment vigerende kaders, wet- en regelgeving. Bij Petten, IJmuiden en Zandvoort zijn rode sterren geplaatst. Deze zijn aangeduid om redenen van:

Petten
Petten heeft met de recente kustversterking een groot nieuw strand en duingebied er bij gekregen en daarmee een kans om als badplaats te (her)ontwikkelen. De natuurwaarden van het nieuwe strand zijn beperkt. Gemeente, provincie, bewoners, ondernemers en natuurorganisaties willen allemaal het dorp en omgeving een kwaliteitsimpuls geven. Petten heeft strandbebouwing nodig om door middel van recreatie en toerisme het dorp economisch te versterken en de leefbaarheid te vergroten.
Soort, hoeveelheid en omvang van die recreatieve bebouwing is gericht op maximale toegevoegde waarde voor het dorp en zal niet meer worden qua volume en impact dan hetgeen nu in het bestemmingsplan voorgesteld wordt. Het gaat om een goede relatie en balans tussen wat op het strand in het dorp gebeurt en ontwikkeling moet aansluiten bij het karakter en het DNA van Petten.

Concept

IJmuiden
De gemeente Velsen heeft ambitieuze plannen voor het gebied IJmuiden aan Zee. Deze gebiedsontwikkeling aan de kust zal een impuls geven aan de huidige Marina. De ontwikkeling moet het begin zijn van een kwaliteitsimpuls en intensivering van het gehele gebied rondom de jachthaven waarmee ook een bijdrage kan worden geleverd aan de opvang van de toenemende druk vanuit de MRA. Dit is dé maritieme entree van de Noordvleugel, de kop aan het Noordzeekanaal waar zich in de tijd een eigen landschapstaal heeft ontwikkeld van loodsen, silo's, afvalbergen, havenbekkens en bebouwde landtongen. Doorontwikkeling en verbetering van deze kop als levendig gebied te midden van het onalledaagse decor van Tata, de pieren en sluizen, windmolens en het brede strand wordt hier als kans gezien en als voorwaarde voor een vitaal en aantrekkelijk 'IJmuiden Rauw aan Zee'. Intensivering kan hier: rekening houdend met omliggende natuurwaarden, want het strand is van nature breed, er staan al meerdere rijen strandhuisjes in het seizoen en verschillende paviljoens het gehele jaarrond.

Zandvoort
Zandvoort bedient als grote badplaats in de MRA en vanuit 'Amsterdam Beach' jaarlijks miljoenen bezoekers en toeristen. Het centrum en de centrale boulevard vormen de basis van het dorp, waar voorzieningen permanent zijn (behalve op het strand) en in schaal en geluid aansluiten bij het dorp en bewoners. Het strand aan de zuidkant van het dorp wordt door rust en natuur gekenmerkt en de toeristische voorzieningen die hier gevestigd zijn, vinden een meerwaarde in de natuurlijke ligging en verstoren deze natuurwaarden niet. Zowel in het zuiden als voor het centrum is op de stranden geen nieuwe recreatieve bebouwing meer mogelijk en wenselijk. Aan het noordzijde van het dorp is dit anders. Daar zou, op de plaats waar nu strandhuisjes staan, extra ruimte gevonden kunnen worden om meer mensen uit de MRA te bedienen, onder andere door plaats te maken voor paviljoens en flexibele voorzieningen. De intensivering in dit gebied gaat hier veel meer om een 'verkleuring' of transformatie van de bestaande strandbebouwing dan om het toevoegen van extra bebouwing. De locatie ligt uit de buurt van woningen aan de ruime Boulevard Barnaart en in de nabijheid van het recreatiepark en het circuit, waar nu ook evenementen en vermaak mogelijk zijn.

concept

Strandgebruik

Gemeenten zijn verantwoordelijk om activiteiten en evenementen te toetsen, te beoordelen en te zoneren. Zij geven als bevoegd gezag ontheffingen en vergunningen af voor activiteiten en evenementen. Partijen spreken af om, aanvullend op de strandzonering en aanvullend op het huidige toetsingskader van gemeenten, voor activiteiten en evenementen op het strand procesafspraken te maken over hoe er in de praktijk wordt omgegaan met strandgebruik.

Gedragscode

Gemeenten, provincie, ondernemers en natuurorganisaties gaan hiertoe met elkaar in overleg om met elkaar te komen tot gedragsregels of gedragscode , waar de gemeente op voorhand aan kan toetsen en de ontheffingsverleners en handhavers naar kunnen handelen. Het dagelijks beheer en onderhoud aan de kust door de waterbeheerders valt niet onder de gedragscode. Een dergelijke gedragscode is een uitbreiding op het huidige toetsingskader wat gemeenten hanteren. De uitbreiding zit in het meenemen van landschappelijke en andere natuurwaarden dan alleen de huidige Natura2000-waarden en de mogelijk verstorende effecten van een activiteit of evenement op deze waarden van strand en omliggende natuur. Als aanvragen niet aan de gedragscode voldoen, dan kan de gemeente de aanvraag zelf afwijzen en hoeft de initiatiefnemer niet eerst doorverwezen te worden naar een ander loket. Gemeenten kunnen zo aanvragen beoordelen op basis van de gedragscode en uitgangspunten zelf beoordelen of iets wel/niet kan.
De gedragscode is daarnaast het principe dat partijen een procesafspraak maken om elkaar goed te betrekken bij de aanvragen van activiteiten om te toetsen waar en wanneer een aanvraag wel of - niet passend is en een verstorend effect veroorzaakt. Het proces heeft niet tot doel om bestaande - soms al vele jaren lang georganiseerde - activiteiten en evenementen op het strand onmogelijk te maken. Er zal ruimte moeten blijven voor activiteiten als vliegeren en kitesurfen. Gemeenten zijn (nu al) goed in staat om partijen in het proces te betrekken en/of bij nieuwe aanvragen van initiatiefnemers te beoordelen en toetsen of een activiteit of evenement passend is bij de betreffende strandzone of niet.

Uitgangspunten

Een uitgangspunt voor activiteiten betreft het principe dat activiteiten en evenementen geen ecologisch bezien duurzaam verstorende effecten mogen hebben op kwetsbare natuur. Daarnaast gaat het ook om het vermijden van de verstoring van de rust en ruimte voor de landschappelijke beleving. Niet elke activiteit heeft overal en altijd een verstorend effect. Of er sprake is van ongewenste verstoring is (sterk) afhankelijk van: de betreffende locatie of strandzone; de tijd van het jaar waarin de activiteit plaats vindt; de omvang van de activiteit: evenement, bij meer dan 150 deelnemers/ bezoekers/ toeschouwers) of kleinschalig; de omvang van de activiteit in tijd(sduur); de omvang van de activiteit ruimtelijk: geconcentreerd of verspreid, de met zich meebrengende verkeersbewegingen door omringende natuur naar het strand.

concept

Strandzonering
versie 20 oktober 2017
Concept

Recreatiestrand
Natuurstrand
Seizoensstrand

N

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt.
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN 16 NOV. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
S. Willemsen
BEL/BS

Doorkiesnummer 023-5143654
Willemsens@noord-holland.nl

Betreft: Beantwoording brief Progressief West Friesland inzake verzoek heroverweging besluit windpark Westfrisia

Verzenddatum

16 NOV. 2017

Kenmerk
1005216/1009208

Uw kenmerk

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u het volgende toe.

Op 16 oktober jl. hebben wij en uw staten een brief ontvangen van Progressief West Friesland met het verzoek om het besluit inzake windpark Westfrisia te heroverwegen.
Bijgaand treft u de beantwoording van deze brief aan.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast.

2 Bijlagen
Ingekomen brief van Progressief West Friesland
Beantwoording brief van Progressief West Friesland

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
Haarlem [2012 DE]
www.noord-holland.nl

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Progressief West Friesland
De heer S. Zeilemaker
Postbus 45
1687 ZG Wognum

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw. S. Willemsen
BEL/BS

Telefoonnummer +31235143654
willemsens@noord-holland.nl

Betreft: Verzoek heroverweging besluit windpark Westfrisia

Verzenddatum
16 NOV. 2017

Kenmerk
1005216/1009208

Uw kenmerk

Geachte heer Zeilemaker,

Naar aanleiding van uw brief (per mail) d.d. 11 oktober 2017 met daarin het verzoek om het besluit inzake windpark Westfrisia te heroverwegen, berichten wij u het volgende.

Punt 1. Windpark Westfrisia
Zoals u aangeeft staan ook wij graag te boek als een betrouwbaar bestuur en consistent in de uitvoering van de gestelde kaders. Ten aanzien van de vaststelling van het inpassingsplan en de vergunningen voor windpark Westfrisia verwijzen wij dan ook naar de uitspraak van de Raad van State d.d. 13 september 2017 waarin de provincie in het gelijk is gesteld tegen de ingestelde beroepen. Met deze uitspraak is het inpassingsplan onherroepelijk.

- Recente uitlatingen van politieke partijen over eventuele nieuwe ontwikkelingen in de toekomst doen daar geen afbreuk aan.

Punt 2. Bedrijventerrein 't Zevenhuis
Wij begrijpen dat u zich zorgen maakt over de eventuele aantasting van uw belangen door nieuwe ontwikkelingen op bedrijventerrein 't Zevenhuis.

Recentelijk heeft de gemeente Hoorn ons, bij brief van 10 oktober, een aantal wijzigingen voor het bedrijventerrein Zevenhuis ter advisering voorgelegd.

De wijzigingen hebben betrekking op:
- het opnemen van een maximale bouwhoogte van 20 meter voor het middendeel van het gebied;
- het bij recht toestaan van bedrijven in de sector transport, distributie en logistiek;

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

- het (in beperkte mate) creëren van meer uitgeefbare ruimte door het grondoppervlak te vergroten.

Gelet op bovengenoemde wijzigingen is er volgens ons sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Dit betreft een ontwikkeling die, in het kader van het Besluit ruimtelijke ordening, wettelijk verplicht is om aan de Rijksladder voor duurzame verstedelijking (Ladder) te voldoen. Daarnaast dient het plan in overeenstemming te zijn met artikel 5a (Nieuwe stedelijke ontwikkeling) en artikel 15 (Ruimtelijke kwaliteit) van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV). Om het vigerende bestemmingsplan, conform bovenstaande wet- en regelgeving te wijzigen, dient de gemeente de nodige onderbouwing aan te leveren. Wij zijn hierover, wat betreft de vereisten uit de PRV, met de gemeente in gesprek. Wanneer de gemeente de onderbouwing gereed heeft, wordt deze door ons gedurende de planologische procedure beoordeeld.

Indien genoemde ontwikkelingen volgens u negatieve gevolgen voor omwonenden hebben, dan kunt u daarover met de gemeente Hoorn in gesprek gaan. Zij kunnen u tevens informeren over de juridische mogelijkheden tijdens de te doorlopen planologische procedure.

Punt 3. Fietspad Noorderboekert en verkeersmaatregelen Wogmergouw:
U verzoekt ons om een fietsbrug bij de Noorderboekert. De doorstroming bij de Noorderboekert is niet slechter dan voorafgaand aan het project en de huidige oplossing voldoet aan de normen van verkeersveiligheid (CROW 96b). Er is voor ons geen aanleiding om een fietsbrug te realiseren.

Verder verzoekt u ons om een op- en afrit te maken bij de Wogmergouw. Omleidingen en overlast zijn - helaas - nodig om het werk te maken. Het huidige verkeersmaatregelenplan voldoet aan onze criteria en heeft instemming van de wegbeheerders en hulpdiensten. Ook omvat het plan maatregelen die genomen kunnen worden als extra sluipverkeer over Zwaagdijk boven de norm van 10% ten opzichte van de nulmeting in 2012 komt.

De gemeente Medemblik monitort de situatie en zij neemt ook het initiatief tot overleg met partijen (Heijmans, provincie Noord-Holland, bewoners, etc) over het nemen van eventuele maatregelen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast.

Aan Gedeputeerde Staten Provincie NH
Aan Provinciale Staten NH
Aan de Commissie Ruimte,
Provincie NH Postbus3007 2001DA Haarlem

INGEKOMEN 16 OKT. 2017

1. Van de omwonenden Windpark Westfrisia/8-10-2017/ betreft gewijzigd beleid Statencommissies Prov. NH
2. Van de Omwonenden lintbebouwing Zwaagdijk tegen Zevenhuis./ 8-10-2017 / Betreft uitbreiding bedrijventerrein Zevenhuis te Hoorn
3. Van de omwonenden Westfrisiaweg/ gedeelte Hoorn tot Noorderboekert/ 8-10-2017/ betreft aanleg fietspad met stoplichten over de snelweg en afsluiting Wogmergouw (hoorn) voor oprit afrit richting Enkhuizen.

Geachte Gedeputeerden en Statenleden, geachte dames en heren,

1. Wij zijn omwonenden in de lintbebouwing van de Zwaagdijk. Met uw goedkeuring krijgen wij 5 windturbines met wiekhoogte van 120 meter. In open landschappelijk gebied.

Het voorstel van VVD en CDA om windturbines alleen nog toe te staan op bedrijvengrond en niet in open landschap vervult ons met blijdschap. Dit geldt ook voor het voorstel dat draagvlak bij bewoners uitgangspunt bij windparken moet zijn. Windpark Westfrisia is nu gepland in een gebied dat geen bedrijventerrein is en waar absoluut geen draagvlak bij omwonenden bestaat. >

Wij verzoeken u dan ook bij deze om het besluit van Windpark Westfrisia te heroverwegen.

Graag uw gemotiveerde reactie hierover. Elk bestuur, u ook, wil geboekt staan als betrouwbaar bestuur. Wij willen ook graag dat u betrouwbaar en consistent in uw beleidsvorming bent.

2. Wij zijn omwonenden Lintbebouwing Zwaagdijk. Wij wonen 100 meter achter het bedrijventerrein Zevenhuis, waar nu, na 4 jaar, maar **een bedrijf** staat. Het betreft hier landelijk gebied.

Er is 4 jaar geleden in een convenant afgesproken, dat wij, wonend op 100 meter van het terrein, een groenstrook krijgen, een groene afscheiding krijgen en dat de gebouwen 8 meter hoog worden aan onze rand en 10 meter hoog worden in het midden.

Hoorn wil het convenant openbreken, de visie van het mooie hoogwaardige duurzame terrein loslaten en bij u ondersteuning krijgen voor hoogbouw van 20 meter, en het omzetten van intensief duurzaam kenniscentrum terrein naar distributie opslag en vervoer.
Het karakter van Zevenhuis gaat daardoor fors veranderd worden, iets waar wij pertinent tegen zijn. Kan dit zo maar?
Wij slapen op 100 meter van dit terrein en wij zullen in de nacht geluidsoverlast ervaren van laden en lossen van de distributie
Hoe kunnen wij voor onze belangen opkomen? We hebben ervaren bij U, dat onze intensieve lobby naar windpark Zwaagdijk Oost niet tot positief resultaat heeft geleid. En dat u beleid maakt zoals de wind waait. Hoe kunnen wij door Hoorn en U wel worden gehoord? Onze belangen worden steeds terzijde geschoven.

Een convenant (beeldkwaliteitsplan in bestemmingsplan) heeft een gemiddelde looptijd van 10 jaar. Hoorn wil dit na 4 jaar openbreken. Wij gaan niet akkoord.
Er wordt nu 4 jaar door Hoorn geleurd met bouwrijpe grond. Grond, die verhoudingsgewijs veel duurder is dan bouwrijpe bedrijvengrond langs de A7. Het feit dat Hoorn ook vennoot is van Zevenhuis wekt op zijn minst de schijn dat Hoorn door deze maatregelen financieel gunstiger uit dit mislukte avontuur probeert te komen!

Distributie hoort op terreinen langs de A7. Niet op de Westfrisiaweg.
De Westfrisiaweg heeft u aangelegd met drie verhogingen van zes meter bij Hoorn. Daar hoort dan geen optrekkend vrachtverkeer. Dat belemmert ook nog eens de doorstroming.

Wij verzoeken u het bestemmingsplan en convenant niet te wijzigen. Op het verzoek van Hoorn afwijzend te reageren.

3 Omwonenden Westfrisiaweg: betreft fietspad Noorderboekert over de Westfrisiaweg en afsluiting op en afrit Wogmergouw richting Enkhuizen.
a. Wij verzoeken met kracht dat er een fietsburg komt bij de Noorderboekert.(bij de Westfrisiaweg Westwoud) In de ochtend staat er een lange file op de Westfrisiaweg.
b. De Wogmergouw moet op provinciaal grondgebied een afrit en oprit maken voor verkeer wat richting Enkhuizen gaat. Voor brandweer/ ambulances wordt er nu een pad van grind gemaakt.
Wij verzoeken u om een af en oprit te maken op eigen grondgebied bij de Wogmergouw, richting Enkhuizen
Er komt hierdoor veel sluipverkeer. Er is omschreven verder dat sluipverkeer niet meer dan 10 % mag zijn. Deze 10 % wordt overschreden, dus dat is ook niet volgens uw voorschriften.

U heeft dit wegontwerp goedgekeurd dus U bent verantwoordelijk voor de consequenties.
Wij als omwonenden hadden andere keuzes gemaakt voor een betere doorstroming: Ovatonden i.p.v. zandhopen, die ook nog eens de waterhuishouding volkomen verstoort in West Friesland en horizon vervuilt.
Wij hebben keer op keer erop gewezen wat er niet klopt in uw ontwerp. We wijzen er nu weer op. Wij verwachten serieus genomen te worden en snel reactie te krijgen.

Wij nodigen u tenslotte van harte uit de verschillende situaties ter plekke te komen bekijken en met ons in overleg te treden.

In afwachting van uw reactie,

M Poland, Zwaagdijk 309 Zwaagdijk West.
A. Karsten Zwaagdijk 307, Zwaagdijk West
M. Poland Zwaagdijk 309,
E. Zeilstra en Monique Mast Zwaagdijk 319a,
B.Matthesius Zwaagdijk 321.
M.van Diepen Zwaagdijk 323
P.Rietvelt Zwaagdijk 325
I. Miggelenbrink en R van Riessen Zwaagdijk 322,
G.Neefjes Zwaagdijk 327,
J. de Wildt, Zwaagdijk 333
C. Copier, Zwaagdijk 333a
M. Konijn Zwaagdijk 316,
K. Smit Zwaagdijk 318,
Sj. Oud Rijweg 1 te Zwaagdijk West
P.Beth/ L.Aben Zwaagdijk West
Drs.Ir. P.L. v d Kolk EFMC Zwaagdijk Oost 278
H. Mels Zwaagdijk Oost 243
Fr de Groot. Zwaagdijk Oost 245
Pieter Nes Zwaagdijk Oost 272
G.Nijpels secretaris Zwaagdijk West
Zwaagdijk 445 1685PE Zwaagdijk West

Contactpersoon: S.Zeilemaker fractievoorzitter Progressief West Friesland gem. Medemblik. Mede pondertekend door Pieter Koning, Margreet Kramer en Istvan Erdos
Gemeentehuis Medemblik. Dirk ketlaan 21 1687 CD Wognum
.a.a. Raad en College Medemblik

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN 13 OKT. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
Dhr. M.H.P. van Oosterhout
BEL/RO

Telefoonnummer +31235143952
oosterhoutm@noord-holland.nl

Betreft: Overzicht grondgebonden opstellingen voor zonne-energie Noord-Holland

Verzenddatum

13 OKT. 2017

Kenmerk
1001436/1001437

Uw kenmerk

Geachte leden,

Tijdens de commissievergadering van de Commissie Ruimte, Wonen en Water op 18 september jl. is toegezegd uw Staten een overzicht te doen toekomen met zonnepark-ontwikkelingen in Noord-Holland. Het gaat om een lijst met de reeds gerealiseerde zonneparken en tevens een overzicht van ontwikkelingen die nog `in de pijplijn' zitten.

Graag verwijzen wij naar bijlage 1 waarin dit overzicht is gevoegd. Nu het aan gemeenten is om binnen de provinciale kaders te acteren betreft het nadrukkelijk geen uitputtend, maar een indicatief overzicht op basis van de ons tot op heden bekende informatie.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast.

1 bijlage
- Overzicht grondgebonden opstellingen voor zonne-energie Noord-Holland (okt. 2017)

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Grondgebonden opstellingen voor zonne-energie Noord-Holland

Overzicht oktober 2017

Leeswijzer:
Sinds de vaststelling van het ruimtelijke beleid voor opstellingen voor zonne-energie in landelijk gebied (artikel 32a PRV) zijn zonneparken verworden tot reguliere ruimtelijke ordening. Gemeenten zijn aan zet om binnen de provinciale spelregels te acteren. Onderstaande overzicht geeft een schets van de zonnepark-ontwikkelingen in onze provincie. Nu de planvorming zich op gemeentelijk niveau afspeelt moet dit overzicht vooral als indicatief en niet als volledig worden beschouwd. Verder moet worden opgemerkt dat deze lijst zich (hoofdzakelijk) beperkt tot opstellingen voor zonne-energie in landelijk gebied, terwijl het provinciaal beleid vooral ook tracht zonne-energie op binnenstedelijk locaties, op wachtlandschappen en via meervoudig ruimtegebruik te stimuleren. In onderstaande lijst zijn daarvan slechts een aantal voorbeelden te zien, maar voor de grote hoeveelheid ontwikkelingen aldaar verwijzen we naar de Beleidsagenda Energietransitie en bijbehorende Staat van de transitie.

Bredere monitoring energietransitie:
Zoals met uw Staten afgesproken, wordt momenteel een monitor ontwikkeld voor de stand van zaken van de energietransitie in Noord-Holland: de Staat van de transitie. Deze monitor geeft weer hoe de Noord-Hollandse energievraag zich de laatste jaren heeft ontwikkeld en in welke mate daarin is voorzien door duurzame bronnen, inclusief zon. Ook wordt aangegeven hoe hoog de CO_2-emissies nog zijn. De ontwikkelingen in energievraag, duurzame bronnen en CO_2 worden ook zoveel mogelijk geduid. De Staat van de transitie wordt gemaakt op basis van bestaande statistieken. Omdat hierin vaak enige vertraging zit, zal de Staat van de transitie die ook kennen.

Legenda

- Gerealiseerd
- Vergund, maar nog in ontwikkeling
- Initiatief in planvormingsfase
- Initiatief strijdig met provinciaal beleid

	Gemeente	Initiatief	Status (in relatie tot de ruimtelijke regelgeving)	Grootte (hectare)	Eventuele toelichting of bijzonderheden
1	Bergen	Zonneweide Bergen	Opgeleverd: fase 1: apr-16, fase 2: mei-17	3,5	Lokale energiecoöperatie.
2	Purmerend	Solar Campus Purmerend	Opgeleverd nov-16	8,5	Binnen BSG; bedrijventerrein dat pas op termijn zal worden uitgegeven. Tijdelijk contract met verlengingsoptie.
3	Texel	Evertsekoog (RWZI)	Opgeleverd nov-16, fase 2 in voorbereiding	0,25 (2)	Drijvend zonneveld.
4		Golfbaan De Texelse	Opgeleverd sept-17	0,5	Drijvend zonneveld.
5	Medemblik	Haakman Flowerbulbs (Wervershoof)	Opgeleverd jan-17	1	
6	Heerhugowaard	De Vaandel	Opgeleverd jan-17	12	Binnen BSG; bedrijventerrein.

7	Hollands Kroon	Afvalstort Wieringermeer (HVC & Afvalzorg)	Opgeleverd zomer-17	3,5	Nutsfunctie.
8	Haarlemmermeer	Rijsenhout (langs de A4)	vergund & in ontwikkeling	1	
9		Groene Hoek	vergund & in ontwikkeling	50	Eerste fase in aanleg. Uitbreiding is stimuleringsgebied. Realisatie eerste fase najaar 2017.
10	Alkmaar	Stortplaats Boekelermeer	Initiatief / planvorming	< 5	Nutsfunctie.
11	Koggenland	Distriport	Initiatief / planvorming	n.b.	
12		Tuinderswijde	Initiatief / planvorming	5 - 10	
13		Teding van Berkhout	Initiatief / planvorming	5 - 10	
14		Tussen de windmolens bij Oudendijk	Initiatief / planvorming	10 - 25	Afhankelijk van besluitvorming t.a.v. "dorpslinten" in relatie tot het provinciaal ruimtelijk beleid voor Zon.
15	A7 / Afsluitdijk	o.a. Den Oever	Initiatief / planvorming	n.b.	
16	Bergen	Parkeerterrein Hargen aan Zee	Initiatief / planvorming	< 5	Nutsfunctie; overkappen parkeerplaats met zonnepanelen.
17	Hollands Kroon	Rondom windpark NUON	Initiatief / planvorming	>25	Mogelijk "stimuleringsgebied", nog in verkennend stadium.
18	Den Helder	Heldair	Initiatief / planvorming	5 - 10	
19		Kooypunt 4	Initiatief / planvorming	10 - 25	
20		De Dogger	Initiatief / planvorming	< 5	
21	Medemblik	Bedrijventerrein Andijk-Zuid	Initiatief / planvorming	5 - 10	
22		Waterbekkens PWN	Initiatief / planvorming	Eerst 10, mogelijk uit te breiden	Drijvend zonneveld.
23		Tripkouw	Initiatief / planvorming	< 5	
24		Mol Freesia	Initiatief / planvorming	< 5	
25		Gedeputeerde Laanweg	Initiatief / planvorming	< 5	
26		Zwaagdijk-Oost	Initiatief / planvorming	< 5	
27	Drechterland	Lakemanweg, Venhuizen	Initiatief / planvorming	n.b.	
28	Amstelveen	Knooppunten A9	Initiatief / planvorming	< 5	
29	Haarlemmermeer	Drijvend zonnepark bij PWN Hoofddorp	Initiatief / planvorming	< 5	Drijvend zonneveld.
30		Schiphol Trade Park	Initiatief / planvorming	< 5	
31	Wijdemeren	Vuilstort N236	Initiatief / planvorming	< 5	Nutsfunctie.
32	Langedijk	Zonnepark Breekland	Initiatief / planvorming	< 5	In 2015 gestopt wegens te weinig animo, maar verkenning herstart.
33	Schagen	Grote Sloot	Initiatief / planvorming	< 5	
34		Tolkerdijk, Muggenburg Zuid	Initiatief / planvorming	5 – 10	

Onderstaand staan een aantal initiatieven weergeven die niet passend zijn gebleken binnen het provinciaal ruimtelijk beleid. Voor onderstaande lijst geldt wederom dat deze niet uitputtend is. De provincie krijgt immers niet alle initiatieven onder ogen die niet passen binnen de provinciale ruimtelijke spelregels.

35	Castricum	Heemstederweg	Strijdig met provinciaal beleid	< 5	Weidevogelleefgebied.
36	Zaanstad	Kanaalweg 4, Assendelft	Strijdig met provinciaal beleid	n.b.	Stelling van Amsterdam.
37	Hollands Kroon	Anna Paulowna	Strijdig met provinciaal beleid	< 5	Bollengrond-investeringen gedaan op deze locatie.
38	Haarlemmermeer	Energy Park Zwanenburg	Strijdig met provinciaal beleid	> 25	Bufferzone.
39	Opmeer	Zonnepark Opmeer	Strijdig met provinciaal beleid	< 5	Weidevogelleefgebied
40	Medemblik	Dirk Bijvoetweg, Wervershoof	Strijdig met provinciaal beleid	< 5	Gelegen in landelijk gebied, niet grenzend aan BSG.

Maandelijkse MRA Raads- en Statenleden Bericht (**editie 7 – 24 oktober 2017)**

Geachte Raadsleden en Statenleden van de Metropoolregio Amsterdam,

Met deze maandelijkse brief informeren wij u graag in het kort over actuele ontwikkelingen van de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

Nieuws uit de Metropoolregio Amsterdam

- Eberhard van der Laan: bevlogen voorvechter van regionale samenwerking
- Geef landschap volwaardige plek aan tekentafel
- MRA slaat handen ineen om snel woningen te bouwen
- Vergunningen voor windparken Amsterdam

Nieuwe datum MRA Raads- en Statenledenconferentie: vrijdagmiddag 16 februari 2018
De regiegroep heeft besloten de conferentie te verplaatsen naar vrijdag 16 februari 2018.
In verband met het overlijden van onze voorzitter, de heer Eberhard van der Laan, heeft de MRA Raads- en Statenleden Conferentie van vrijdag 13 oktober geen doorgang gevonden. Helaas is het agenda-technisch niet mogelijk de conferentie eerder te laten plaatsvinden.
De locatie Claus Park in Hoofddorp en de aanvangstijd van 15.30 uur (inloop 15.00 uur) van de MRA Raads- en Statenleden Conferentie blijven gelijk.
Noteer de nieuwe datum van 16 februari 2018 alvast in uw agenda!

MRA Werkplan, incl. Begroting
De Regiegroep van 13 oktober heeft de 'wensen en opvattingen' besproken en het MRA Werkplan, incl. begroting vastgesteld.

Update van de 57 MRA-actiepunten - versie oktober 2017
Vorige maand heeft in de bestuurlijke platforms de herijking plaatsgevonden van de 57 actiepunten uit de MRA Agenda. Per actiepunten wordt in het zogenoemde 'stoplichtenmodel' aangegeven wat de stand van zaken is.

Korte verslagen van de platforms
Op de website zijn de verschillende korte verslagen van de platforms Economie en Ruimte en de agendacommissie van september opgenomen:

- Bestuurlijk platform Economie: juni en september
- Bestuurlijk platform Ruimte: juni en september
- Agendacommissie: september

MRA-factsheets
Op de MRA-website staat een overzicht van cijfermateriaal en andere 'harde' feiten van acties binnen de Metropoolregio Amsterdam. Ook de Amsterdam Economic Board stelt informatie beschikbaar. Materiaal dat te gebruiken is door iedereen die bezig is met teksten en presentaties over de MRA.

Maandelijkse 'MRA Raads- en Statenleden Bericht' op de website na te lezen
Het maandelijkse Bericht wordt ook gearchiveerd op de website. De meest actuele versie van het 'MRA Raads- en Statenleden Bericht' wordt u aangeboden via uw Raads- of Statengriffier.

Middels deze brief hopen wij u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.
Het volgende ‘MRA Raads- en Statenleden Bericht’ wordt uiterlijk eind volgende maand naar u verzonden.

Met vriendelijke groet,
Rijk van Ark
Directeur MRA Bureau

*) De 36 deelnemers van de MRA zijn de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, Amsterdam, Almere, Lelystad, Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp, Wijdemeren, Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen, Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Zandvoort, de provincies Noord-Holland en Flevoland, en de Vervoerregio Amsterdam.

**) De 7 regio’s zijn: Almere-Lelystad, Amstelland-Meerlanden, Amsterdam, Gooi- en Vechtstreek, IJmond, Zaanstreek-Waterland en Zuid-Kennemerland.

Dit digitale ’MRA Raads- en Statenleden Bericht’ verschijnt maandelijks, met uitzondering van de zomermaanden.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN 19 OKT. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr P.J.P. Ruber
BEL/RO

Telefoonnummer +31235143321
ruberp@noord-holland.nl

Verzenddatum

19 OKT. 2017

Kenmerk

Uw kenmerk

Betreft: Voornemen tot het verlenen van een ontheffing voor de plaatsing van een kleine windmolen in de Rijp

Geachte leden,

Ter voldoening aan artikel 34 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening informeren wij u over ons voornemen om op aanvraag van de gemeente Alkmaar een ontheffing te verlenen voor de plaatsing van een kleine windmolen op het bedrijventerrein de Volger in De Rijp.

Het gaat om een windmolen van 12 meter hoog met een bijzondere vorm, een zogenoemde 'wokkel'. De molen heeft een capaciteit van 3,2 kilowatt (dat is omgerekend 0,003 Megawatt) en draagt daarom niet bij aan de Noord-Hollandse taakstelling van 685,5 MW.
Het is een test- en demonstratiemodel naast en voor een bedrijf dat deze kleine molens met een wokkelvorm produceert voor de nationale en internationale markt.
Het huidige energiebeleid van de provincie heeft als doel om de innovatie in de Noord-Hollandse duurzame energiesector te versterken en daarbij landschap en leefomgeving te beschermen. De ontwikkeling van meer innovatieve toepassingen met minder impact op de leefomgeving wordt daarom gestimuleerd.
De impact van de aangevraagde experimentele windmolen is aanzienlijk minder dan een windturbine met wieken waarop het huidige beleid is gestoeld.

Gezien de specifieke kenmerken van de windmolen, de geringe impact op de leefomgeving en het landschap, de functie als test- en demonstratiemodel en omdat er geen risico op precedentwerking is, hebben wij besloten om in principe mee te werken aan de realisatie van deze molen.
Wij benadrukken dat het hier gaat om een incidentele ontheffing voor deze specifieke situatie en dat de plaatsing van solitaire windmolens conform artikel 32 PRV in Noord-Holland niet wordt toegestaan.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Nadat wij u met deze brief hebben geïnformeerd, zijn wij voornemens om binnen een maand te besluiten over de aanvraag tot ontheffing.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

J.W. Remkes

Heerhugowaard, 27 oktober 2017

Geachte heer Mellema,

Op verzoek van de heer Ligthart doe ik u bijgevoegd bezwaarschrift toekomen. De heer Ligthart beschikt niet over een eigen e-mail adres en heeft mij verzocht de op dit onderwerp adviserende statenleden te informeren. Ter informatie voor u en de commissieleden, de heer Ligthart is voormalig eigenaar van een carrosseriebedrijf in Heerhugowaard, die in 2016 zijn bedrijf heeft overgedaan aan zijn zoon. Gevraagd door vele collega bedrijven op de Industriestraat heeft de heer Ligthart zich bereid verklaard als woordvoerder voor hen op te treden in de kwestie rond de herstructurering van de Zuidtangent in Heerhugowaard. Hun grootste grief is het ontbreken van enig besef bij de gemeente over de gevolgen voor het zware vrachtverkeer in de voorgenomen herstructurering en het niet bereid zijn daarover een serieus gesprek aan te gaan. De heer Ligthart is vanzelfsprekend bereid u zo nodig te woord te staan, als daartoe de wens bestaat bij de commissie. Belangrijke punten in hun bezwaar zijn de door de gemeenteplannen onverantwoorde fly-over en de uiterst gevaarlijk ontstane aansluiting met de Zuidtangent en de N242, die bij een ingrijpende aanpassing t.z.t. overigens zeer kostbaar zal blijken te worden. De betreffende ondernemers vinden het ook onbegrijpelijk, dat de gemeente Heerhugowaard subsidie bij de provincie gaat aanvragen voor een niet door belanghebbenden gesteund project.
Het is mij niet bekend in welke staten commissie de behandeling van zo'n aanvraag wordt behandeld. Mag ik u daarom verzoeken zo nodig andere commissie(s) te verwittigen van dit bezwaarschrift.

Met vriendelijke dank en groeten, namens de heer Ligthart,

R.B. Mark
Vm. wethouder Financiën en Economische Zaken van de gemeente Heerhugowaard

Heerhugowaard, 26 oktober 2017

Aan : Het college van Burgemeester en wethouders van de gemeente Heerhugowaard
Kopie : De leden van de gemeenteraad van Heerhugowaard
Onderwerp: Bezwaarschrift tegen herstructurering Zuidtangent-West

Geacht college,

Verwijzend naar het door mij als vertegenwoordiger van 48 bedrijven in juli jl. ingediend bezwaarschrift tegen de herstructurering van de Zuidtangent-West wil ik u aanvullend daarop, mede naar aanleiding van de presentatie op 19 september jl. het volgende voorleggen.
Uitspraken over een langdurige sluiting van de Zuidtangent zijn door de ambtelijke organisatie gedaan aan twee ondernemers, te weten de eigenaar van de Waarderpoort en de eigenaar van het hotel/restaurant Jules. Als oplossing werd naderhand geopperd een slimme bouwer te selecteren, die tijdens de bouw ook de doorgang in Zuidtangent vrij zou laten. Ik mag toch aannemen, dat zo'n uitspraak namens het college wordt gedaan. In het antwoord van het college dd. 13 september wordt echter weer aangegeven, dat aan een sluiting niet valt te ontkomen. Dat zijn tegenstrijdige uitspraken. Daarom handhaven wij ons bezwaar tegen welke sluiting dan ook, gezien de ernstige

gevolgen voor onze bedrijven. Wij verzoeken u dan ook ons schriftelijk toe te zeggen, dat een volledige sluiting niet zal plaats vinden. Wij willen u er voorts op wijzen, dat u in uw brief van 13 september op ons bezwaar reageert met de opmerking over “een schrijven”, terwijl wij een bezwaarschrift hebben ingediend, hetgeen als zo danig behandeld dient te worden.
In uw brief van 13 september met kenmerk E 201729307 wordt verder in het geheel niet ingegaan op het bezwaar van de ondernemers tegen de fly-over en het kruispunt Zuidtangent/Gildestraat/Industriestraat, alsmede de aangrenzende wegenstructuur. Wij hebben ons bezwaar tegen deze meer dan onverantwoorde keuze al aangekondigd, en zien in het rapport van Goudappel Coffeng daarvan een overduidelijke bevestiging. Wij mogen toch aannemen, dat u op dit onderdeel van ons bezwaar nog reageert.

Behalve het invoegprobleem vanuit de Industriestraat naar de Zuidtangent en de volslagen onwerkelijke door de projectleider gemaakte opmerking dit op te lossen door verkeerslichtregelingen 200 meter verderop ter hoogte van de Bevelandseweg in combinatie met de verkeerslichten op de Westerweg, ontstaan er files tot voorbij het kruispunt Industriestraat/Handelsstraat, amper 100 meter verderop. Het op de bedrijven gerichte verkeer zal in de gemeenteplannen fors toenemen met verkeer voor het beoogde busstation en de parkeergarage t.b.v. het gehele gebied eveneens aan de westzijde. De fly-over wordt mede daardoor zeker van beide kanten geblokkeerd op steeds meer tijdstippen overdag dan alleen maar op de gebruikelijke spitsuren van de dag. De doorstroming aan de westzijde van het spoor wordt daardoor zo slecht, dat doorlopend files gaan ontstaan. Veel van de bezwaar makende bedrijven hebben dagelijks te maken met toeleverend zwaar vrachtverkeer. Wij nodigen bij deze het college en de ambtelijke organisatie uit eens mee te rijden om het gevoel te krijgen, wat het betekent bij drukke kruispunten zonder VRI met vrachtwagens op te trekken. Dat geldt niet alleen voor het invoegen, maar ook om straks 5 scherpe bochten te moeten nemen via de fly-over om vanaf de N242 op de Industriestraat te komen. Deze uitzwaaiende voertuigen zullen de doorstroming ernstig verstoren en dus ook extra files veroorzaken

In het rapport Goudappel Coffeng wordt in het geheel niet gerept over de toekomstige bebouwing van de Gildestraat-Zuid , opmerkelijk trouwens. Dat verkeer moet allemaal gebruik maken van de fly-over en het naastliggende kruispunt. Dat veroorzaakt op beide punten extra drukte, waarvan het vrachtverkeer veel hinder zal ondervinden. De beoogde flatbouw zal eveneens een aantrekkende verkeersbeweging veroorzaken. Op zich kan bij een goed op de doorstroming gericht kruispunt al dit verkeer zijn weg vinden. Maar in het huidige gemeenteplan voor de verkeersafwikkeling worden de ondernemers ernstig gedupeerd. Bovendien blijft het kruispunt even onveilig, zoals het was of erger.

In het rapport Goudappel Coffeng wordt op bladzijde 11 gesproken over het “minder aantrekkelijk” maken om de Industriestraat als sluiproute te gebruiken. Allereerst graag een toelichting op welk sluipverkeer hier wordt gedoeld. Bij ons is dit totaal niet bekend. Deze opmerking wijst echter wel in een richting om ons verkeer ook last te bezorgen en daartegen willen wij met klem protest aandienen. Wij verzoeken u in dit verband dringend rekening te houden met een toekomstige afsluiting t.z.t. van de Edisonstraat. Als vaste en oudste “bewoners” van Zandhorst 1 dreigen wij de dupe te worden van allerlei bouwplannen van de gemeente. Ook op bladzijde 12 in eerdere genoemd rapport worden kanttekeningen geplaatst, welke aangeven, dat nog meerdere plannen moeten worden uitgewerkt met een voor ons onduidelijk resultaat. Wij dringen dan ook aan op het doen uitvoeren van een second opinion over deze algehele verkeersafwikkeling aan de westzijde van het spoor.

Een toekomstige ongelijkvloerse kruising van de Zuidtangent met de N242 zal voor extra verkeersdruk op het kruispunt Zuidtangent/Industriestraat zorgen en vanzelfsprekend de fly-over. Dit geldt ook als de West-frisia weg gereed is. De eerder genoemde files rond de fly-over zullen daardoor alleen maar toenemen. De huidige gemeenteplannen sluiten overigens slecht aan op zo’n

ongelijkvloerse kruising. Mede daarom dringen wij aan op een heroverweging van de gemeenteplannen. Daarbij willen wij ook wijzen op de langdurige hinder voor onze bedrijven als de beide werkzaamheden van provincie en gemeente na elkaar zouden plaats vinden. Voorst geldt ook hier de eerder gemaakte opmerking over een afsluiting van de Edisonstraat en de N242.

Samenvattend wil ik u namens de 48 bedrijven nogmaals onze grote zorgen uitspreken over de voorgenomen plannen en onze bezwaren handhaven en hopelijk met dit aanvullend bezwaarschrift dit te hebben verduidelijkt ten aanzien van de fly-over, het kruispunt Gildestraat/Industriestraat en de tijdelijke afsluiting van de Zuidtangent. Wij zijn ernstig bezorgd over de continuïteit van onze bedrijfsvoering. Wij verzoeken u dan ook op dit schrijven niet te reageren als zo maar een brief doch dit als bezwaarschrift te behandelen en wel zo danig, dat vervolgens een voor beroep vatbare beslissing mogelijk wordt.

Tot slot willen wij opmerken het gevoel te hebben door het college weinig serieus te worden genomen, omdat wij geen onderdeel van de bedrijfskring zijn. Wij willen u er op wijzen, dat de huidige bezwaar makende ondernemers vrijwel allen in het onderhavige gebied hun bedrijf hebben. Wij willen in dit verband de burgemeester verzoeken toe te zien op een ons rechtens toekomende behandeling.

Namens de bezwaar makende bedrijven,

Hoogachtend,

G. M. Ligthart
Burghornlaan 1
1705 BJ Heerhugowaard
Tel. 072-8885085

Heerhugowaard, 23 oktober 2017

Aan: de Leden van de Statencommissie Ruimte, Wonen en Water (RWW)
Onderwerp: Stationsgebied Heerhugowaard

Geacht Statenlid,

Gaarne vraag ik uw aandacht voor het volgende.
In de gemeente Heerhugowaard is sinds een jaar een discussie gaande over de renovatie van het stationsgebied en de herstructurering van een hoofdontsluitingsweg, de Zuidtangent. De renovatie van het stationsgebied is gericht op een opknapbeurt, een fraaiere inrichting en extra bebouwing, terwijl de herstructurering van de Zuidtangent tot doel heeft een ondertunneling van het spoor en het herinrichten van twee kruispunten ter weerszijde van het spoor.
Beide onderwerpen hebben nogal tot veel vragen geleid en vanzelfsprekend tot uiteenlopende meningen. Aanleiding daartoe was enerzijds een onduidelijke financiering en anderzijds een vaag totaal ontwerp, gecombineerd met een zorgelijke verkeersafwikkeling. Tegen dat laatste plan zijn inmiddels 48 bezwaarschriften ingediend, eveneens is door mij een voorstel aangeleverd voor een betere ontsluiting in de vorm van een alternatief voorstel. In december zal de gemeenteraad om een oordeel over hun plan worden gevraagd.

Vanzelfsprekend is de besluitvorming hierover aan de gemeenteraad. Desondanks benader ik u en wel om de volgende reden. Op de thans voorziene begroting van het project van ca. 40 miljoen euro bestaat een tekort van 6 miljoen euro, waarvoor de gemeente bij de Provincie Noord-Holland een subsidieverzoek gaat indienen. Mijn probleem is nu, dat deze subsidieaanvraag onder meer als onderbouwing heeft het veiliger maken van de twee kruispunten, terwijl het tegendeel aan de orde is. De kritieken op het gemeenteplan betreffen nu juist, dat deze verbeteringen op het gebied van de veiligheid in het geheel niet worden bereikt. De 48 bezwaarschriften van gedupeerde ondernemers richten zich eveneens daarop.

De gemeente heeft de beide plannen(renovatie en herstructurering) in elkaar geschoven door het totale gebied om te dopen tot stationsgebied. Daardoor ontstaat een uiterst verwarrend beeld over de kosten per onderdeel en kan met kosten over en weer naar believen en zonder controle worden geschoven. Ik heb begrepen, dat onze wethouder in uw recente commissievergadering daarover zelf ook struikelde. Een stevige onderbouwing van de opgebouwde reserves is overigens ook nog steeds vaag. Maar daarover zal de gemeenteraad Heerhugowaard de wethouder nog wel aanspreken.

Met dit schrijven wil ik u aangeven op zich voorstander te zijn van zowel de renovatie, als de herstructurering, maar beslist niet voor de door de gemeente gekozen onverantwoorde en slechte oplossing voor de verkeersafwikkeling. In ’t kort behelst het verschil tussen het gemeenteplan en het alternatieve plan het scheiden van het doorgaande verkeer en het bestemmingsverkeer, alsmede het vervangen van de kruispunten door rotondes in het alternatieve plan, terwijl de gemeente vasthoudt aan een vierbaans tracé en het afsluiten van de kruispunten met ingewikkelde en onveilige omleidingsroutes. De aansluiting op de provinciale N242 is in het gemeenteplan zeer ingewikkeld en dus kostbaar, terwijl in het alternatieve plan een verrassend simpele en veel goedkopere oplossing wordt aangereikt(zie tekening 16 van de bijlage). Vanzelfsprekend wil ik een mogelijke subsidieverstrekking met dit schrijven niet in de weg staan. Echter, ik zou het in hoge mate betreuren, als door de Provincie gemeenschapsgeld in de vorm van een subsidie wordt verstrekt voor dit ronduit slechte project. Ik verzoek u dan ook, indien u een subsidieverzoek zou willen honoreren, dit te koppelen aan de voorwaarden van een onafhankelijk en grondig heronderzoek naar een veilige

verkeersafwikkeling in het gebied in combinatie met een daarop aangepaste opknapbeurt. Bovendien moet het plan t.z.t. verantwoord kunnen aansluiten op de N242.

Hoogachtend,

R. B. Mark

Vm. Wethouder Financiën en Economische Zaken van de gemeente Heerhugowaard
in de periode 1998-2002.

P.S.

Als bijlagen bij dit schrijven doe ik u toekomen:
. Het rapport Goudappel Coffeng
. Een reactie op dit rapport aan de gemeenteraad, dd. 21 oktober 2017
. Set tekeningen, waarvan één het gemeenteplan is(nr. 1) en één het alternatief voorstel met rotondes(nr. 16)

Gemeente Heerhugowaard

Verkeersberekeningen Zuidtangent

Omdat we ons verplaatsen

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Gemeente Heerhugowaard

Verkeersberekeningen Zuidtangent

Datum 28 september 2017
Kenmerk HHW046/Mnr/0204.01
Eerste versie

www.goudappel.nl
goudappel@goudappel.nl

Documentatiepagina

Opdrachtgever(s)	Gemeente Heerhugowaard
Titel rapport	Verkeersberekeningen Zuidtangent
Kenmerk	HHW046/Mnr/0204.01
Datum publicatie	28 september 2017
Projectteam opdrachtgever(s)	M. Ippel
Projectteam Goudappel Coffeng	R.M.J. Meinen, A de Koning en P. Dinnissen

Inhoud Pagina

1	**Inleiding**	**1**
1.1	Aanleiding	1
1.2	Leeswijzer	2
2	**Werkwijze en gehanteerde uitgangspunten**	**4**
2.1	Werkwijze	4
2.2	Uitgangspunten verkeersmodel	5
3	**Verkeersafwikkeling Zuidtangent**	**8**
3.1	Zuidtangent – N242	9
3.2	Zuidtangent – Industriestraat – Gildestraat	9
3.3	Zuidtangent – Bevelandseweg - Stationsplein	11
3.4	Zuidtangent - Westtangent	12
4	**Verkeersafwikkeling Westtangent**	**15**
4.1	Kruispunt Westtangent – G. Rietveldweg – Saffier	15
4.1.1	Huidige vormgeving	15
4.1.2	Intensiteiten	15
4.1.3	Afwikkeling en wachtrijlengte	16
4.1.4	Conclusies	17
4.2	Kruispunt Westtangent – Umbriëllaan – Jupiterlaan	18
4.2.2	Intensiteiten	19
4.2.3	Afwikkeling en wachtrijlengte	19
4.2.4	Conclusies	20
5	**Conclusies en ontwerp**	**22**
5.1	Conclusies	22
5.2	Ontwerp	23
	Bijlage	
1	Plots statisch verkeersmodel	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2015 heeft Goudappel Coffeng het 'Verkeersonderzoek Stationsgebied/Zuidtangent Heerhugowaard uitgevoerd (eindrapport d.d. 3 november 2015, kenmerk: HHW043/Mnr/0200.01). In dit rapport zijn verschillende verkeerskundige varianten onderzocht voor (de kruispunten op) de Zuidtangent met behulp van het statische verkeersmodel van de Regio Alkmaar.

Een duidelijke conclusie uit het verkeerskundige onderzoek was dat een ongelijkvloerse oplossing voor de spoorwegkruising zonder meer nodig is om tot een solide en toekomstvaste oplossing voor de Zuidtangent te komen. Voor de overige kruisingen op de Zuidtangent zijn echter nog verschillende alternatieven mogelijk. In een 'Value Engineering-studie' is de aandacht daarop gericht. Daarbij is in het bijzonder gekeken naar de meest adequate oplossing voor het kruispunt Zuidtangent-Stationsplein.

Op grond van een brede afweging van belangen zijn uit de verschillende varianten twee varianten als meest kansrijke overgebleven:

- de variant 'Iedereen geregeld de stad in';
- de variant 'Onthaasten', later omgedoopt tot 'Een groen welkom in de stad'.

De varianten zijn in figuur 1.1. in beeld gebracht.

Figuur 1.1: varianten 'Iedereen geregeld de stad in' (links) en 'Onthaasten' (rechts)

Het verschil tussen deze varianten is dat de kruising Zuidtangent - Bevelandseweg - Stationsplein bij de variant 'Iedereen geregeld de stad in' wordt omgebouwd tot een met verkeerslichten geregeld kruispunt voor alle verkeer, terwijl in de variant 'Onthaasten' op dit punt alleen een geregelde oversteek voor voetgangers en fietsers komt. Voor autoverkeer is het in deze laatste variant alleen nog mogelijk om vanuit de stad rechtsaf naar het Stationsplein te rijden. Daarbij kan vanaf de Westtangent een extra verbinding worden gerealiseerd achter het kantoor van Hoogheemraadschap Hollands Noorder-kwartier (HHNK) om het kwadrant ten zuidwesten van de Zuidtangent te ontsluiten.

De hier genoemde varianten vormden het startpunt van een uitgebreid participatieproces. Op basis van dit participatieproces is duidelijk geworden dat de variant 'iedereen geregeld de stad in' op het meeste draagvlak kon rekenen waarbij er tevens een knip is aangebracht ter hoogte Bevelandseweg / W.M. Dudokweg en nabij de overgang Statiosnplein / Stationsweg. Deze variant vormt het vertrekpunt voor de verdere verkeerskundige uitwerking.

De gekozen variant komt in hoofdlijnen overeen met een van de eerder doorgerekende variant 3 uit de eerder uitgevoerde en aangehaalde studie. In deze studie is echter ook aangegeven dat voor de kruispunten een dynamische doorrekening nodig is om de exacte vormgeving en layout van de kruispunten te kunnen bepalen. De gemeente Heerhugowaard heeft Goudappel Coffeng opdracht gegeven om deze microsimulatie uit te voeren en daarbij aan te geven welke layout de toekomstige kruispunten moeten krijgen. Voor u licht de rapportage waarin u de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen kunt lezen.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt kort ingegaan op de gehanteerde uitgangspunten en doorlopen werkwijze. In hoofdstuk 3 worden de bevinding en resultaten van de doorrekeningen op de Zuidtangent beschreven. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de 2 kruispunten op de Westtangent. Het betreffen hier de kruispunten Westtangent – G. Rietveldweg en de Westtangent – Umbriëllaan. Tot slot wordt in hoofdstuk 5 ingegaan op het ontwerp en de belangrijkste conclusies.

2

Werkwijze en gehanteerde uitgangspunten

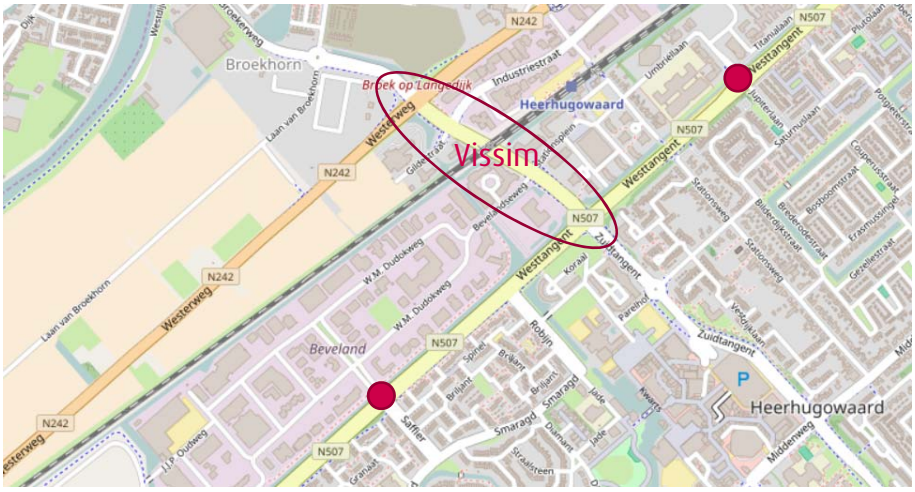
2.1 Werkwijze

Om te komen tot de juiste advisering van de verschillende kruispunten is een dynamische microsimulatie uitgevoerd. Deze microsimulatie is nodig omdat de kruispunten/oversteken op de Zuidtangent relatief dichtbij elkaar liggen en daarmee invloed op elkaar kunnen hebben.

Alle berekeningen worden uitgevoerd voor zowel de ochtend- als de avondspits in 2030 waarbij er een Microsimulatie (VISSIM) is uitgevoerd voor de Zuidtangent vanaf de N242 tot en met de Westtangent. Daarnaast zijn er nog solitaire kruispuntberekeningen uitgevoerd op de kruispunten

- Westtangent - Umbriëllaan (zogenaamde 'Largas-oplossing'/'voorrangsplein');
- Westtangent - G. Rietveldweg (met verkeerslichten geregeld kruispunt).

Deze zijn weergegeven in figuur 2.1.

Figuur 2.1: plangebied VISSIM en solitair te onderzoeken kruispunten

Voordat gestart kan worden met de dynamische doorrekeningen en de kruispuntberekeningen zijn cordonmatrices en kruispuntstromen nodig die uit het statische verkeersmodel zijn ontleent. Voor het prognosejaar van het statische verkeersmodel zijn de meest recente inzichten verwerkt. In paragraaf 2.2 wordt hier nader op ingegaan.

Na het verkrijgen van de condonmatrices en de kruispuntstromen zijn kruispuntberekeningen uitgevoerd met COCON voor de kruispunten die met een verkeersregelinstallatie zijn geregeld of geregeld moeten gaan worden. Vervolgens is voor de Zuidtangent een dynamisch verkeersmodel opgesteld voor het kruispunten N242 – Zuidtangent, Zuidtangent – Bevelandseweg en Zuidtangent – Westtangent.

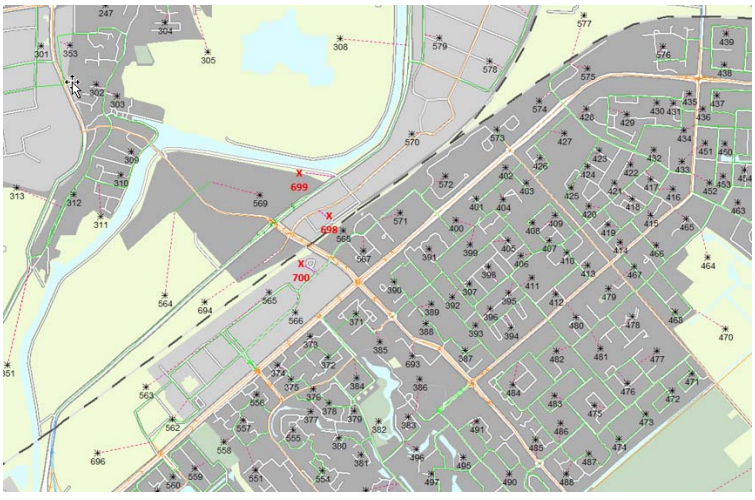
Voor het kruispunt Westtangent - G. Rietveldweg zijn COCON berekeningen uitgevoerd en voor het kruispunt Westtangent Unbriellaan is de dynamische VISSIM tool voor voorrangspleintjes gehanteerd om uitspraken over de verkeersafwikkeling te doen.

2.2 Uitgangspunten verkeersmodel

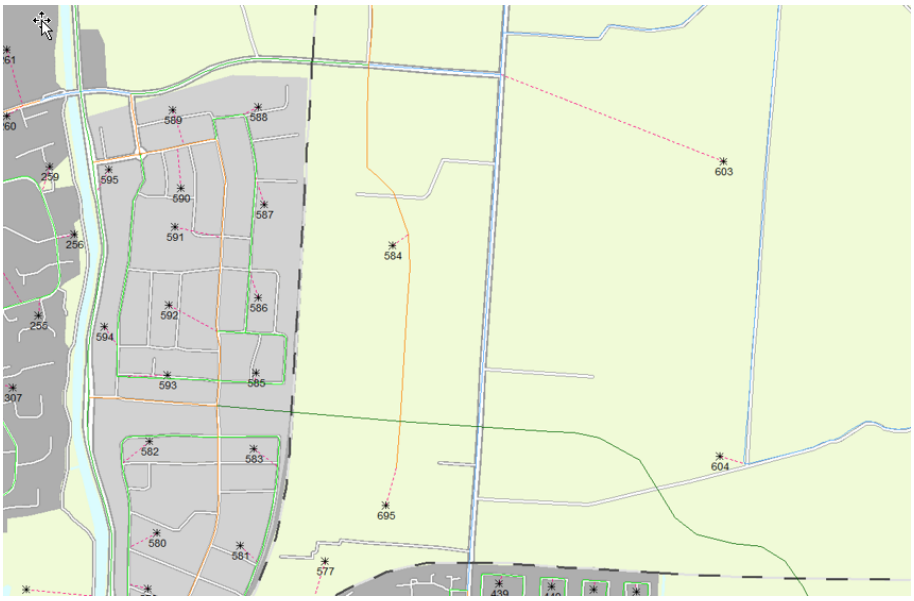
Voorafgaand aan de kruispuntberekeningen zijn berekeningen uitgevoerd met het statische verkeersmodel. Het betreft het regionale verkeersmodel Alkmaar met een basisjaar 2010 en een prognosejaar 2030 waarmee ook in de eerdere studies is gerekend. De uitgangspunten voor dit model zijn beschreven in een technische rapportage.

Voor deze studie zijn echter aanvullend nog een aantal aanpassingen doorgevoerd in het prognosejaar 2030. Het betreffen hier de meest recente inzichten rondom inbreidingsplannen maar ook de ontwikkelingen in de directe omgeving van het stationgebied en De Vaandel. Deze uitgangspunten zijn aangedragen door de gemeente en er heeft een controle op de juiste invoer plaatsgevonden.

Het verkeersmodel bestaat uit zones. Deze zijn weergegeven in figuur 2.2 en 2.3.

Figuur 2.2: Zoneindeling model rondom station van Heerhugowaard

Figuur 2.3: zoneindeling verkeersmodel rondom de Vaandel

In de nieuwe modelberekeningen is rekening gehouden met het woningbouwprogramma voor de verschillende zones zoals weergegeven in tabel 2.1.

zone	plan	woningen
564	Broekhorn	300
569	Broekhorn	300
569	Westdijk (steenhandel)	70
696	Westpoort (MCA-locatie)	1000
562	Habitage (Mediamarkt)	78
562	Kavel Beveland (overzijde Mediamarkt)	125
563	Berlageweg	12
563	Duikerweg 6-12	36
698	Henselmans	60
698	Breed	70
698	Wok	60
698	De Schakel	10
698	Industriestraat	330
572	Umbriellaan 10	43
572	Vestia kavel	60
571	Stationsplein	50
700	HAL Trade Center	30
385	Stadshart	250
387	Glas Middenweg-Stationsweg	43
574	Albert Soncklaan	24

zone	plan	woningen
574	Van Benthuizenlaan 1 / Hectorlaan 17-19	16
695	De Vaandel Zuid	170

Tabel 2.1: ontwikkelingen verwerkt in model

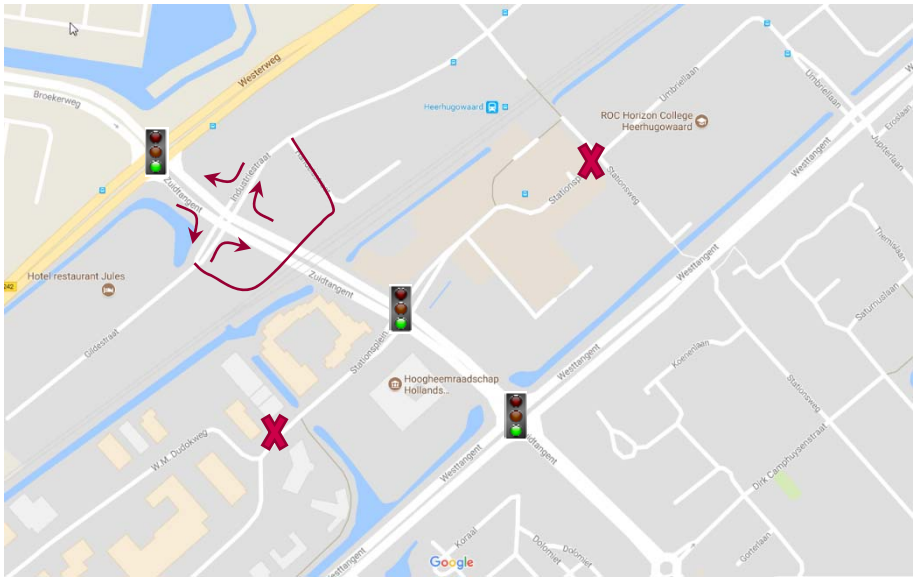
Naast de aanpassingen qua woningen is er voor de Vaandel ook nog rekening gehouden met 7800 m^2 speciaal onderwijs, met zo'n 170 docenten waarbij de leerlingen veelal met busjes worden gebracht. Tevens is rekening gehouden met 5000 m^2 leisure functies. Dit is vertaalt naar arbeidsplaatsen die als input dienen voor het verkeersmodel.

3

Verkeersafwikkeling Zuidtangent

Om de verkeersafwikkeling te kunnen bepalen op de Zuidtangent zijn dynamische verkeersmodel berekeningen uitgevoerd. Hiermee kan per kruispunt afzonderlijk maar ook in samenhang met elkaar beschouwd worden hoe het verkeer zich afwikkelt en waar eventuele knelpunten ontstaat waarvoor oplossingen aangedragen kunnen en moeten worden.

De dynamisch verkeersmodel berekeningen zijn uitgevoerd met VISSIM. Input voor dit model zijn cordonmatrices van de ochtend- en avondspits van het prognosejaar 2030 uit het statische verkeersmodel. De variant, die uit het participatieproces als voorkeursvariant naar voren is gekomen, is dynamisch doorgerekend. In de basis komt dit model grotendeels overeen met variant 3 uit de eerder uitgevoerde studie. De knippen op de Bevelandseweg / V.M. Dudokweg en de Stationsplein / Stationsweg zijn aanvullend verwerkt in deze variant. Schematisch ziet deze variant er uit zoals weergegeven in figuur 4.1. De statische verkeersmodelplots van deze variant is weergegeven in bijlage 1.

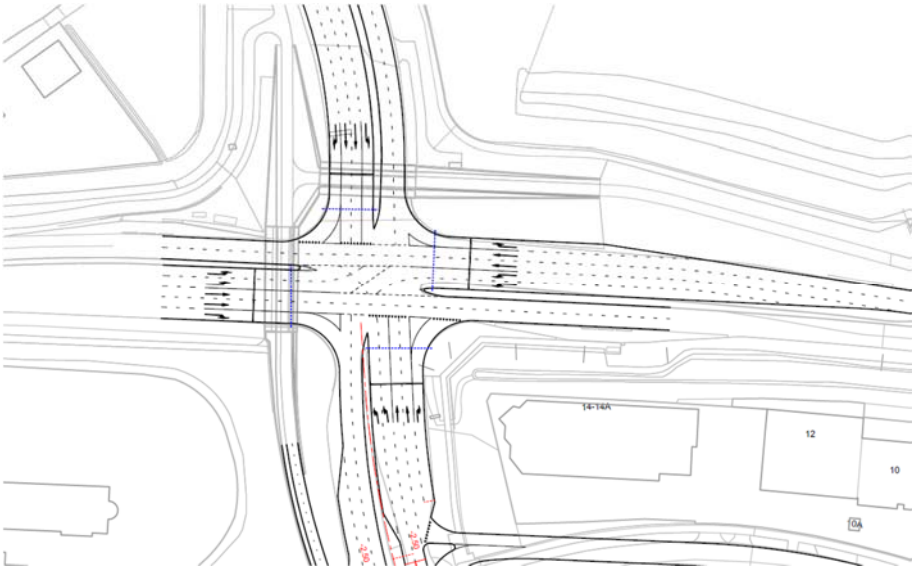
Figuur 4.1: Schematische weergave doorgerekende variant

Middels deze verkeersberekeningen uit het statische verkeersmodel zijn kruispuntberekeningen uitgevoerd die als input gediend hebben voor de uiteindelijke dynamische verkeersmodelberekening. De resultaten van deze dynamische verkeersmodelberekeningen betreffen filmpjes, die aan de gemeente Heerhugowaard zijn aangeleverd. In deze rapportage worden de belangrijkste conclusies per kruispunt beschreven.

3.1 Zuidtangent – N242

Al langere tijd is bekend dat de verkeersafwikkeling op de N242 onder druk staat. Op diverse delen van de N242 stagneert het verkeer in de huidige situatie al en dit zal naar verwachting in de toekomst alleen maar toenemen. Uit de berekeningen blijkt dit ook consequenties voor de verkeersafwikkeling van het kruispunt Zuidtangent – N242 te hebben. Met de toekomstige verkeersintensiteiten blijkt het kruispunt onvoldoende afwikkelingscapaciteit te bieden om het verkeer goed te kunnen verwerken. Vooral de avondspits is hierin maatgevend. Een dubbele linksaffer vanaf de N242 richting de Zuidtangent is nodig om het verkeer adequaat te kunnen verwerken. Met een extra linksaffer wordt er een cyclustijd voor de ochtendspits van 51 seconden berekend en voor de avondspits 78 seconden. De mogelijkheden en noodzaak hiertoe zal in nauwe samenwerking met de provincie Noord Holland uitgewerkt moeten worden.

Een uitwerking van dit kruispunt is weergegeven in figuur 3.1.

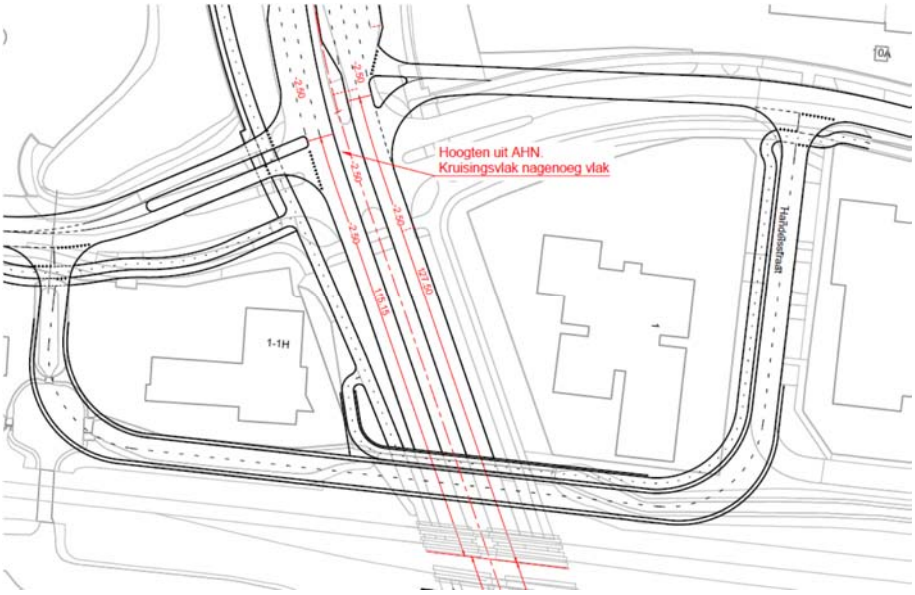
Figuur 3.1: kruispunt Zuidtangent – N242 met dubbele linksaffer op N242

3.2 Zuidtangent – Industriestraat – Gildestraat

Dit kruispunt functioneert in de voorkeursvariant conform het rechts-in rechts-uit principe. Samen met de brug op maaiveld over de Zuidtangent (in de tunnel) heen worden

hierdoor alle conflicterende linksaf stromen wel bediend, maar niet op het fysieke kruispunt Zuidtangent – Industriestraat – Gildestraat zelf.

Zowel in de ochtend als avondspits functioneert dit kruispunt prima. Wel is de ruimte tussen het oprijden vanaf de Industriestraat richting het kruispunt Zuidtangent – N242 beperkt. Dit is weergegeven in figuur 3.2.

Figuur 3.2: inrichting kruispunt Zuidtangent – Industriestraat - Gildestraat

Verkeer dat vanaf de Industriestraat richting de N242 of richting Langedijk rijdt moet niet alleen rechtsaf slaan maar tegelijkertijd ook een weefbeweging maken om op het juiste voorsorteervak te komen op het kruispunt Zuidtangent – N242. Dit betekent dat bij het oprijden een deel van het verkeer hier al rekening mee houd en wacht op een hiaat waarbij beide rijbanen vrij zijn om op te rijden. Dit aantal beschikbare hiaten is beperkt. Hierdoor neemt de wachtrij op sommige momenten iets toe op de Industriestraat maar blijven nog wel binnen een acceptabel niveau. De wachtrij komt tot maximaal de Handelsstraat. Dit fenomeen doet zich met name tijdens de avondspits voor omdat er dan veel vertrekkend verkeer is vanaf het industrieterrein.

Uit nadere analyses in het statische verkeersmodel is gebleken dat er een gevoelig evenwicht bestaat tussen de verkeersafwikkeling op de N242 en de Industriestraat. Verder toenemende verkeersintensiteiten op de N242 of het aantrekkelijker maken van de Industriestraat leidt tot een substantiële verhoging van de verkeersintensiteit op de Industriestraat, welke directe leiden tot nog langere wachtrijen. De wachtrijen die dan ontstaan kunnen niet langer als acceptabel beoordeeld worden.

Het is dus noodzakelijk om de verkeersintensiteiten op de Industriestraat niet te ver op te laten lopen. Gezien dit gevoelige evenwicht kan dit op twee manieren worden bereikt. Ofwel de capaciteit op de N242 wordt uitgebreid. Dit zal samen met de Provincie Noord

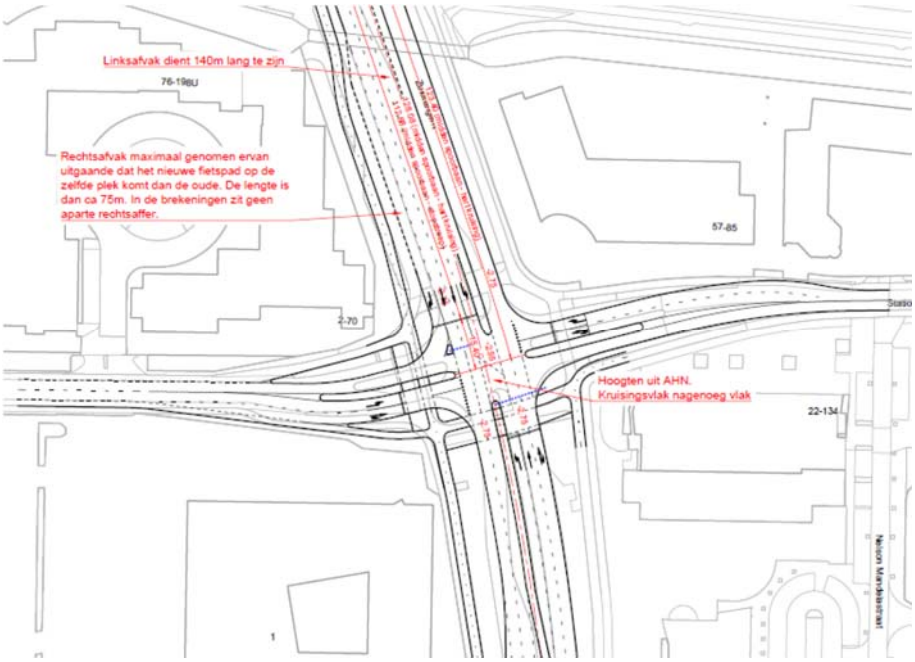
Holland moeten worden onderzocht. Daarnaast kan de gemeente Heerhugowaard er zelf voor zorgen dat de Industriestraat minder aantrekkelijk wordt voor het doorgaande (sluip) verkeer. Hoe en met welke maatregelen dit gerealiseerd moet worden, zal in een afzonderlijke studie onderzocht moeten worden.

3.3 Zuidtangent – Bevelandseweg - Stationsplein

Dit kruispunt is in de huidige situatie vormgegeven als een ongeregeld voorrangskruispunt. Gezien de toekomstige intensiteiten is het afwikkeling technisch en vanuit verkeersveiligheidsoverwegingen niet langer mogelijk om dit kruispunt in de toekomst ongeregeld uit te voeren. Vanuit landschappelijke inpassing bestaat de wens om het kruispunt zo compact mogelijk te houden. Daarom is gestart een geregeld kruispunt te onderzoeken waarbij de zijwegen (Bevelandseweg en de Stationsplein) bestaan uit slechts 1 opstelstrook die alle richtingen moet bedienen. De berekende cyclustijden komen echter boven de maximale cyclustijd uit van 120 seconden waardoor een dergelijk inrichting niet mogelijk is. Er zijn meer opstelstroken nodig om het verkeer adequaat af te kunnen wikkelen.

Op beide zijwegen zijn twee opstelstroken nodig waardoor de cyclustijd in de ochtendspits berekend is op 90 seconden en in de avondspits op 111 seconden. Op de Bevelandseweg is een linksaffer en een gecombineerde rechtdoor-rechtaffer nodig en op het Stationsplein een rechtsaffer en een gecombineerde rechtdoor-linksaffer.

Vanuit de tunnel gaan de twee rijstroken van de Zuidtangent over in 4 opstelstroken, 2 rechtdoor en een linksaffer en rechtsaffer. Vanaf het centrum zijn 3 opstelstroken nodig, namelijk een gecombineerde rechtdoor-rechtsaffer, een rechtdoor en een linksaffer. De layout van het kruispunt is weergegeven in figuur 3.3.

Figuur 3.3: kruispuntlayout Zuidtangent – Bevelandseweg – Stationsplein

Zoals in figuur 3.3. te zien is, liggen de voorsorteervakken op de Zuidtangent vanaf de N242 in de hellingbaan van de tunnel. Dit is niet ideaal maar ook niet onmogelijk. Dat betekent echter wel dat bij de verdere uitwerking van het ontwerp en met name bij het ontwerp van de tunnel, rekening gehouden moet worden met een zo flauw mogelijke hellingbaan. Met name optrekkend zwaar vrachtverkeer komt namelijk minder snel op gang bij steile hellingbanen wat minder bevorderlijk is voor de doorstroming.

Daarnaast komt uit berekeningen naar voren dat een wachtrijlengte op de linksafstrook nodig is van circa 140 meter. Dit betekent echter wel dat er in de tunnel een extra rijstrook nodig is. Gevolg hiervan is dat de tunnel breder en daarmee ook duurder wordt. Indien er, omwille van bijvoorbeeld kosten, gekozen wordt om deze opstelstrook niet zo lang te maken, dan zal er linksafslaand verkeer in de rechtdoor stroom opgesteld staan en moeten wachten totdat deze rechtdoorgaande stroom groen licht krijgt, alvorens zij de linksafstrook kunnen bereiken.

3.4 Zuidtangent - Westtangent

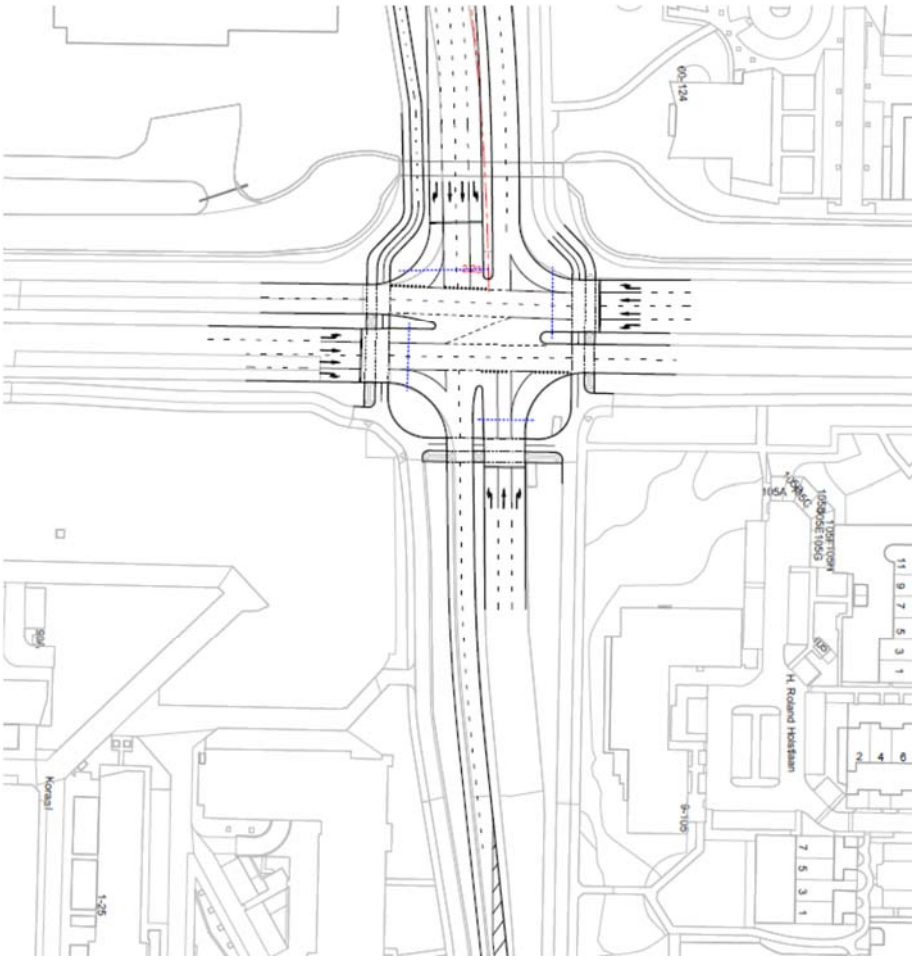
Het kruispunt Zuidtangent – Westtangent zal in de toekomstige situatie ook een met verkeerslichten geregeld kruispunt blijven. Ten opzicht van de huidige situatie is op de langere termijn een extra rechtdoorgaande strook nodig op de Zuidtangent richting het centrum. Dit betekent ook dat er dan een dubbele afrijstrook nodig is die vervolgens weer samenvoegt voor de rotonde Zuidtangent – Parelhof.

Ingeschat wordt dat dit echter niet direct noodzakelijk is en in een later stadium uitgevoerd kan worden.

Er zijn namelijk aanvullend berekeningen uitgevoerd met een kruispuntconfiguratie op dit kruispunt conform de huidige situatie. Uit deze berekeningen is gebleken dat de wachtrij op de Zuidtangent (in de richting van het centrum) zodanig toeneemt dat het kruisingsvlak op het kruispunt Zuidtangent – Bevelandseweg – Stationsplein bijna geblokkeerd wordt. Aangezien dit ongewenst is, zal er dus op termijn een dubbele rechtdoorstrook nodig zijn. De berekeningen gaan echter uit van de situatie 2030 waarbij alle ontwikkelingen uitgevoerd zijn. Aangezien hiervan nu nog geen sprake is, wordt voorgesteld om voorlopig uit te blijven gaan van de huidige inrichting.

Geadviseerd wordt om wel jaarlijks te monitoren en daarbij te beschouwen of er al noodzaak toe is om dit kruispunt aan te passen. Afhankelijk van de snelheid van realisatie van de voorgenomen ontwikkelingen zal dit naar verwachting pas nodig zijn na 2025. Bij de monitoring is de lengte van de wachtrij op de Zuidtangent (in de richting centrum) een belangrijke indicator. Daarnaast kan een koppeling tussen de verkeerslichten op de kruispunten Zuidtangent – Bevelandseweg – Stationsplein met Zuidtangent – Westtangent ook nog voor enige optimalisatie zorgen.

De kruispuntlayout voor de situatie 2030 is weergegeven in figuur 3.4.

Figuur 3.4: toekomistige kruispuntlayout Zuidtangent - Westtangent

4

Verkeersafwikkeling Westtangent

4.1 Kruispunt Westtangent – G. Rietveldweg – Saffier

4.1.1 Huidige vormgeving

Het kruispunt Westtangent – G. Rietveldweg – Saffier is een viertaks kruispunt dat onderdeel uitmaakt van de ontsluitingsstructuur van Heerhugowaard en geregeld wordt met verkeerslichten. De doorgaande richtingen op de Westtangent hebben beide de beschikking over dubbele rijstroken. Op de oost, zuid en westtak zijn langzaam verkeer oversteken aanwezig. Het kruispunt is geanalyseerd middels het programma Cocon

Figuur 4.1: Huidige vormgeving Westtangent - G. Rietveldweg - Saffier

4.1.2 Intensiteiten

In onderstaande tabel 4.1 zijn de intensiteiten voor de ochtend en avondspits weergegeven zoals bepaald met behulp van het verkeersmodel van de regio Alkmaar. De intensiteiten zijn 2-uurs cijfers uitgesplitst naar auto en vracht.

Richting	Ochtendspits		Avondspits	
	Auto	Vracht	Auto	Vracht
1	268	110	235	120
2	1297	37	1056	27
3	61	30	268	41
4	117	17	11	30
5	340	57	174	47
7	88	6	523	16
8	1063	37	2025	34
9	68	8	12	3
10	22	7	10	4
11	6	6	98	11
12	57	292	319	222

Tabel 4.1: Intensiteiten Westtangent - G. Rietveldweg - Saffier

4.1.3 Afwikkeling en wachtrijlengte

Grenswaarden

In onderstaande tabel 4.2 is het (gangbare) beoordelingskader voor een viertaks kruispunt weergegeven. Tevens worden in de analyses en beoordeling de benodigde opstelvaklengtes meegenomen.

Beoordeling afwikkeling	Cyclustijd
goed	< 90
redelijk / matig	90 – 120
slecht	> 120

Tabel 4.2: beoordeling afwikkeling

Resultaten

Het huidige kruispunt kan het verkeer wanneer allen naar de cyclustijd wordt gekeken prima verwerken. Met een cyclustijd van circa 80 seconden in beide spitsen lijkt er nog voldoende ruimte om extra verkeer te verwerken. Echter heeft de linksafrichting 12 maar circa 55 meter opstellengte beschikbaar. In de huidige vormgeving wordt de wachtrijlengte in beide spitsen langer dan 55 meter. Richting 12 blokkeert hiermee de naastgelegen richtingen 10 en 11 en geeft tevens terugslag op het kruispunt G. Rietveldweg – W.M. Dudokweg.

Door richting 12 uit te breiden met één extra rijstrook kan de wachtrijlengte teruggebracht worden tot 55 meter in de maatgevende avondspits. Met deze maatregel kan het verkeer op het kruispunt goed verwerkt worden.

Kruispunt en Vormgeving	2030 variant met knips	
	Ochtendspits	Avondspits
Huidige vormgeving	80 sec	80 sec
	02-09-12-31	04-08-12-32
Variant: SG12 uitgebreid naar 2	65 sec	70 sec
rijstroken	02-05-09-35	05-08-09-35

Tabel 4.3: Cyclustijd en maatgevende conflictgroep per variant

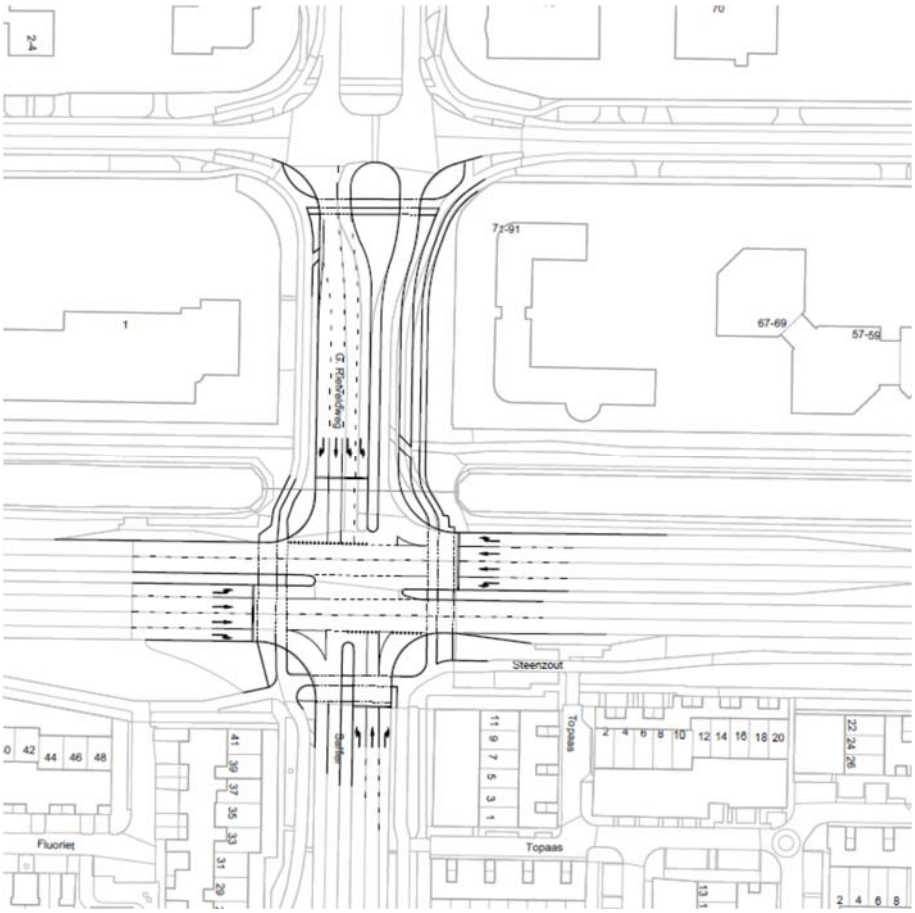
	Huidige vormgeving		Variant	
Richting	OS	AS	OS	AS
1	45	45	30	40
2	85	70	80	70
3	35	60	35	55
4	35	35	35	35
5	40	35	10	35
7	35	75	35	70
8	60	110	55	105
9	35	35	35	35
10	35	35	35	35
11	35	35	35	35
12	85	90	50	55

Tabel 4.4: Wachtrijlengte per signaalgroep

4.1.4 Conclusies

Het verkeerslichten geregelde kruispunt kan in de huidige vormgeving het verkeer in 2030 niet op een goede manier verwerken. De linksafrichting vanaf de G. Rietveldweg (richting 12) heeft te weinig opstellengte om de wachtrijlengte te faciliteren. Door deze richtingen te verdubbelen kan het verkeer op een goede manier verwerkt worden.

Een voorbeeld van het ontwerp met een kruispuntlayout zoals benodigd, is weergegeven in figuur 4.2.

Figuur 4.2: kruispuntlayout Westtangent – G. Rietveldweg

Het kruispunt G. Rietveldweg – W.M. Dudokweg is een onveilig kruispunt waar in de afgelopen jaren enkele zware ongevallen hebben plaatsgevonden. Mogelijk zijn er ook nog oplossingen denkbaar waarbij zowel de benodigde wachtrijlengte voor de linksaffer op het kruispunt Westtangent – G. Rietveldweg gerealiseerd wordt, en de verkeersonveiligheid op het kruispunt G. Rietveldweg – W.M. Dudokweg wordt aangepakt. Dit valt echter buiten de scope van deze opdracht waardoor vooralsnog wordt uitgegaan van de benodigde dubbele linksaffer op de G. Rietveldweg.

4.2 Kruispunt Westtangent – Umbriëllaan – Jupiterlaan

Het kruispunt Westtangent – Umbriëllaan – Jupiterlaan is een ongeregeld kruispunt dat als LARGAS-weginrichting is vormgegeven. Op elke tak van het kruispunt zijn langzaam verkeer oversteken aanwezig. Het kruispunt is geanalyseerd middels het microscopische kruispunttool Vissim.

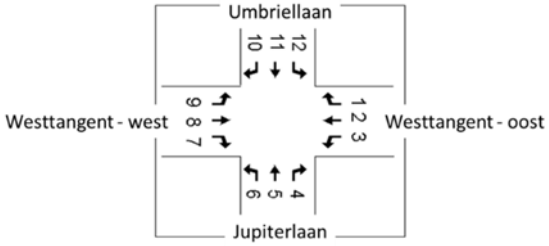

Figuur 4.2: Huidige vormgeving Westtangent – Umbriëllaan - Jupiterlaan

4.2.2 Intensiteiten

In onderstaande tabel zijn de intensiteiten voor de ochtend en avondspits weergegeven zoals bepaald met behulp van het verkeersmodel van de regio Alkmaar. De intensiteiten zijn 2-uurs cijfers uitgesplitst naar auto en vracht.

Richting	Ochtendspits		Avondspits	
	Auto	Vracht	Auto	Vracht
1	38	0	79	1
2	786	59	991	139
3	3	0	76	0
4	57	0	5	0
5	3	0	1	0
6	324	18	21	3
7	24	1	297	6
8	720	76	1308	99
9	88	13	168	10
10	177	20	79	6
11	2	0	8	0
12	47	2	26	0

Tabel 4.5: Intensiteiten Westtangent – Umbriëllaan – Jupiterlaan

4.2.3 Afwikkeling en wachtrijlengte

Grenswaarden ongeregeld

In tabel 4.6 is het (gangbare) beoordelingskader voor ongeregelde voorrangskruispunten en rotondes weergegeven.

	Hoofdrichting		Zijrichting	
	Motorvoertuigen	Fiets/voetganger	Motorvoertuigen	Fiets/voetganger
Goed	0-25 sec	0-10 sec	0-40 sec	0-20 sec
Redelijk/matig	25-45 sec	10-20 sec	40-60 sec	20-40 sec
Slecht	> 45 sec	> 20 sec	> 60 sec	> 40 sec

Tabel 4.6: Grenswaarden gemiddelde verliestijden op voorrangskruispunten en rotondes

Resultaten

De huidige LARGAS vormgeving kan het autoverkeer op basis van de gemiddelde verliestijd prima verwerken. De hoogste verliestijden bedragen circa 20 seconden wat acceptabel te noemen is.

	Ochtendspits	Avondspits
Umbriëllaan	10	15
Westtangent – oost	10	15
Jupiterlaan	20	20
Westtangent - west	10	20

Tabel 4.7: Gemiddelde verliestijd gemotoriseerd verkeer (sec)

Het fietsverkeer heeft voorrang op de hoofdrichting van de Westtangent en dient voorrang te verlenen bij de oversteken tussen de Umbriëllaan en de Jupiterlaan. Hierbij is te zien dat fietsverkeer vanaf de Westtangent dat oversteekt naar de Umbriëllaan circa 35 seconden verliestijd heeft. Dit kan als redelijk/matig beschouwd worden.

	Ochtendspits	Avondspits
Umbriëllaan	5	5
Westtangent – oost	10	20
Jupiterlaan	5	5
Westtangent - west	15	35

Tabel 4.8: Gemiddelde verliestijd fietsers (sec)

De gemiddelde maximale wachtrijlengtes op het kruispunten blijven in beide spitsen binnen acceptabele normen en zorgen niet voor blokkades.

	Ochtendspits	Avondspits
Umbriëllaan	20	10
Westtangent – oost	5	5
Jupiterlaan	30	5
Westtangent - west	5	10

Tabel 4.9: Gemiddelde maximale wachtrijlengte (meters)

4.2.4 Conclusies

De huidige LARGAS vormgeving kan in beide spitsen het verkeer in 2030 op een goede manier verwerken. Door de aanwezigheid van de linksafvakken verhinderd het afslaande verkeer het doorgaande verkeer niet. Het fietsverkeer tussen de Umbriëllaan en de Jupi-

terlaan heeft in met name de avondspits enige verliestijd maar dit blijft binnen de acceptabele normen. Een aanpassing van het kruispunt is daarom op basis van bovenstaande berekeningen niet nodig.

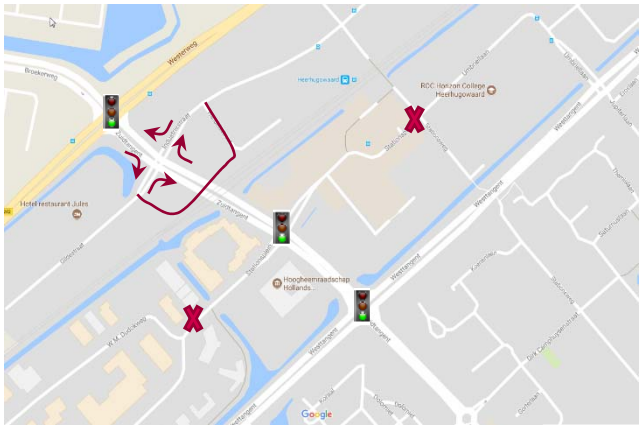
5

Conclusies en ontwerp

5.1 Conclusies

In de huidige situatie vormt de spoorwegovergang in de Zuidtangent een belangrijke bottleneck in voor de doorstroming van het verkeer van en naar Heerhugowaard. De Zuidtangent vormt namelijk één van de verbindingen tussen Heerhugowaard en ontsluitende infrastructuur richting Alkmaar en de rest van de Randstad, Langedijk en de kop van Noord Holland en Friesland. Het aantal sluitingen van de spoorbomen is dermate hoog dat de verkeersafwikkeling steeds meer onder druk komt te staan. In eerdere studies is reeds onderzocht dat een ongelijkvloerse kruising met het spoor een structurele oplossing biedt voor dit knelpunt. Ook is er op netwerkniveau al een basisgedachte geformuleerd en middels een uitgebreid participatieproces is dit verder gedetailleerd.

In het eerdere verkeersonderzoek is geadviseerd om nog nadere berekeningen uit te voeren om de exacte layout van de verschillende kruispunten te kunnen bepalen. Uitgangspunt na alle onderzoeken en het participatieproces is de voorkeursvariant die schematisch is weergegeven in figuur 5.1.

Figuur 5.1: Schematische weergave van de voorkeursvariant

Uit de modelberekeningen blijkt deze variant verkeerskundig goed te functioneren waarbij er wel een aantal aanpassingen in de infrastructuur nodig zijn. Kort samengevat betreft het de volgende conclusies per kruispunt:

- Kruispunt N242 – Zuidtangent: extra linksaffer op de N242 richting de Zuidtangent;
- Kruispunt Zuidtangent – Industriestraat – Gildestraat in combinatie met overkluizing over de Zuidtangent: ongeregeld kruispunt aanpassen conform rechtsin – rechtsuit principe. Daarnaast moet het gebruik van de Industriestraat als sluiproute voor de N242 zoveel mogelijk worden tegengegaan om lange wachtrijen te voorkomen;
- Kruispunt Zuidtangent – Bevelandseweg – Stationsplein: dit moet een geregeld kruispunt worden met opstelvakken zoals weergegeven in figuur 3.3 en figuur 5.2.
- Kruispunt Zuidtangent – Westtangent: Op termijn is hier een extra rechtdoorstrook nodig op de Zuidtangent richting het centrum. Hierdoor is ook een dubbele afrijstrook nodig. Voorlopig kan echter nog volstaan worden met de huidige inrichting. Jaarlijkse monitoring is nodig om te bepalen wanneer de urgentie ontstaat om deze aanpassing uit te voeren.
- Kruispunt Westtangent – Umbriëllaan: geen aanpassingen nodig.
- Kruispunt Westtangent – G. Rietveldweg: toevoeging van een extra linksaffer op de Rietveldweg.

5.2 Ontwerp

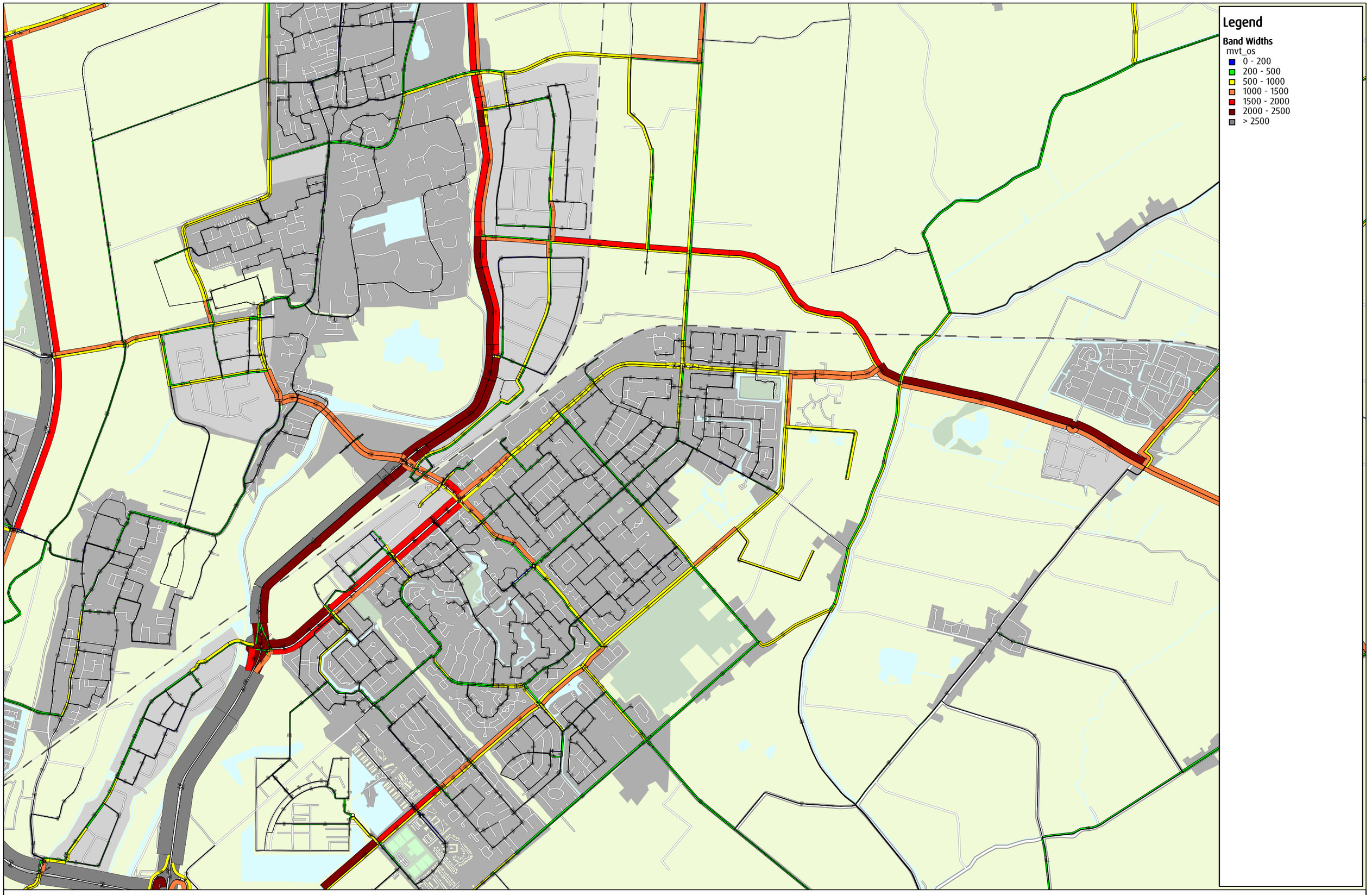
Bovengenoemde maatregelen zijn verwerkt in een schetsontwerp. Hierbij zijn alle maatregelen doorgevoerd, inclusief de maatregel op het kruispunt Zuidtangent – Westtangent die ook later uitgevoerd kan worden. Het ontwerp is weergegeven in figuur 5.2.

Figuur 5.2: Schetsontwerp aanpassingen Zuidtangent en kruispunt Westtangent – G. Rietveldweg

Bijlage 1

Plots statisch verkeersmodel

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

2030 Variant 3 met knips, Intensiteiten - motorvoertuigen ochtendspits

Verkeersmodel regio Alkmaar

Datum 25-9-2017
Kenmerk HHW046/Ksq
Company: Goudappel Coffeng BV

Legend

Band Widths

mvt_as

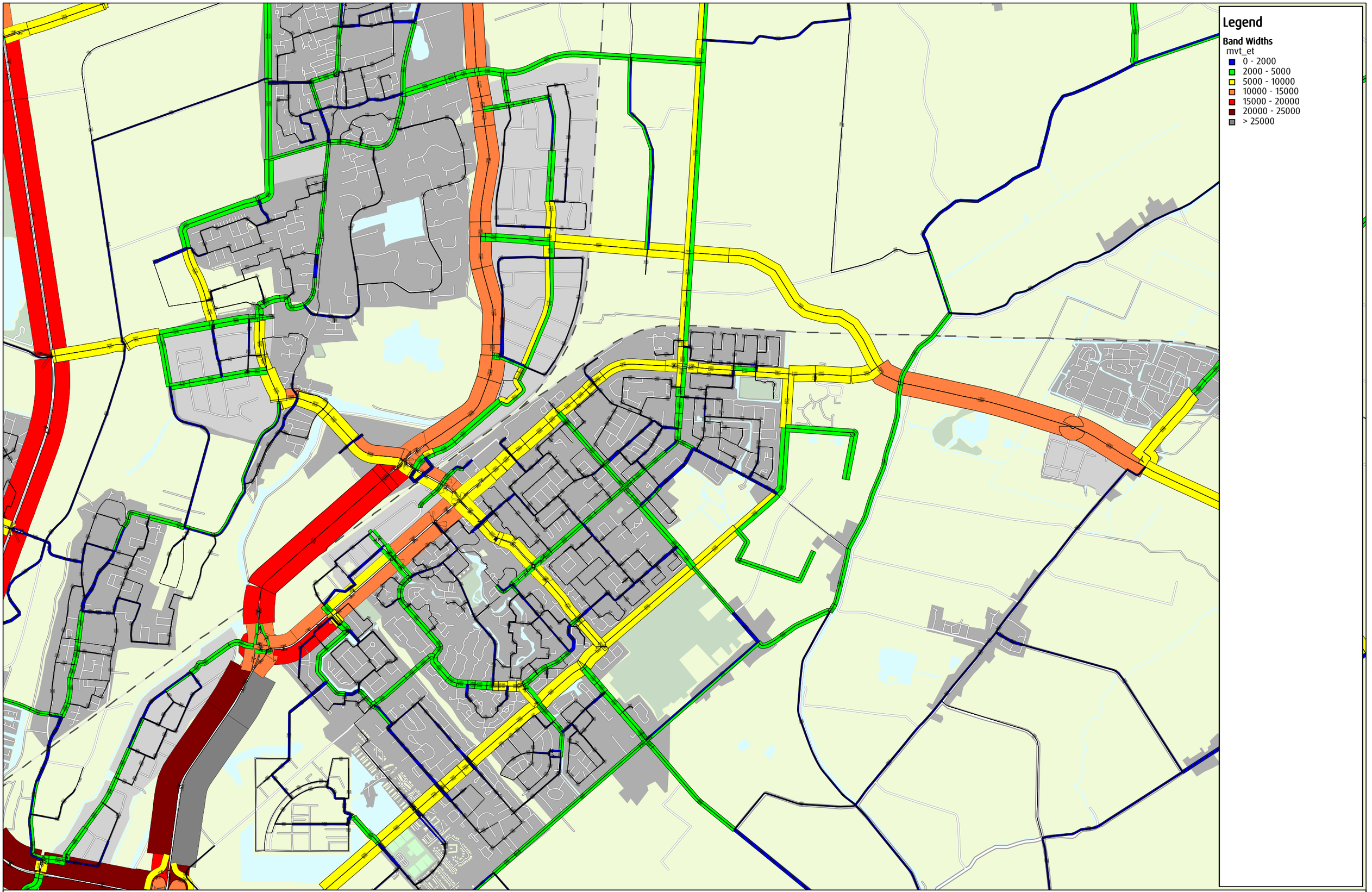
- 0 - 200
- 200 - 500
- 500 - 1000
- 1000 - 1500
- 1500 - 2000
- 2000 - 2500
- > 2500

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

2030 Variant 3 met knips, Intensiteiten - motorvoertuigen avondspits

Verkeersmodel regio Alkmaar

Datum 25-9-2017
Kenmerk HHW046/Ksq
Company: Goudappel Coffeng BV

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

2030 Variant 3 met knips, Intensiteiten - motorvoertuigen etmaal

Verkeersmodel regio Alkmaar

Datum 25-9-2017
Kenmerk HHW046/Ksg
Company: Goudappel Coffeng BV

Vestiging Leeuwarden
F. Haverschmidtwei 2
8914 BC Leeuwarden
T (058) 253 44 46
F (058) 253 43 34

www.goudappel.nl
goudappel@goudappel.nl

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Bijlage 2 : Schrijven aan de gemeenteraad Heerhugowaard

Heerhugowaard, 21 oktober 2017
Onderwerp: Renovatie Stationsgebied

Geachte leden van de gemeenteraad,

Alweer een schrijven van Rob Mark, hoor ik u denken. Wat nu weer? Inderdaad en ik hoop uw leesgeduld, waarschijnlijk voor de laatste keer, nog één keer op te proef te mogen stellen. Binnenkort heeft u een zgn. BOT- overleg en ik heb begrepen, dat de renovatie van het stationsgebied op de agenda prijkt. In het bijzijn van de ambtelijke organisatie zullen hierover vragen aan de orde komen. Wethouder en ambtelijk gevolg zullen u ongetwijfeld nog eens overtuigen van de onhaalbaarheid van mijn plan, zoals dit het afgelopen jaar doorlopend heeft plaats gevonden. In die periode zijn door hen een tiental argumenten tegen mijn plan gebruikt, die óf onjuist, dan wel niet onderbouwd konden worden. In ieder geval niet steekhoudend waren. Een rechtstreekse confrontatie, anders dan een informatieoverleg, werd met mij uit de weg gegaan, zelfs bij de klankbordgroepen. Wel achteraf, ruimschoots commentaar leveren aan derden. Verzoeken om onderbouwing van hun commentaar op mijn plan werden steevast van gemeentezijde geweigerd. Ook het schermen met niet bestaande computeruitdraaien werd niet uit de weg gegaan. Een eigenlijk voor de hand liggend gesprek met de wethouder om eens serieus mijn plan door te spreken kon niet worden opgebracht. Kortom en u zult het tijdens het a.s. BOT-overleg eveneens en zelf ervaren, niets deugt van mijn plan. Rob Mark laat zich niet overtuigen was tenslotte één van de laatste argumenten, waarop als zwaktebod moest worden terug gevallen. Een fair en open vizier overleg, waarvoor ik al tien maanden pleit, was voor wethouder en ambtelijke organisatie een duidelijke stap te ver.

Spreekt hier nu een diep gefrustreerde “verliezer” tot u. Volstrekt niet, dames en heren. Gesteund door veel bijval over mijn plan en intense irritaties over het gemeenteoptreden(wethouder en ambtelijke organisatie) door velen, blijf ik mijn kritiek op het onverantwoorde gemeenteplan uitdragen. Gelukkig heb ik veel raadsleden de afgelopen maanden, het meest via fractiebijeenkomsten, over mijn plan kunnen informeren. Ik heb, in grote dank, goed luisterende personen aangetroffen, waarvan meerderen opkeken over deze gang van zaken. Daarmee wil ik niet zeggen iedereen te hebben kunnen overtuigen. Wel, dat velen niet wisten hoe deze geschillen te plaatsen; een wethouder gaat toch niet bewust een slecht plan inbrengen en zou toch ingenomen moeten zijn met waardevolle suggesties? Inderdaad, maar ik laat aan u de beoordeling om vast te stellen, welke overwegingen de wethouder heeft om hooghartig neer te kijken op mijn gedegen onderbouwd alternatief plan en om vervolgens de eigen plannen wel de hemel in te prijzen? Hebt u trouwens in eigen kring juichende ondersteuning vernomen over het gemeenteplan, voor zover men weet, hoe dit er uitziet? Ik wil daarom in het kort het gemeenteplan nog eens met u doornemen.

. Allereerst de vraag, bestaat er nu eigenlijk al een gemeenteplan? We hebben prachtige futuristische en tegelijkertijd onrealistische prentjes en animaties voorgetoverd gekregen op 19 september. Heeft u een plattegrond gezien van het nieuwe stationsgebied? Heeft u een goed inzicht gekregen in de verkeersafwikkeling in het gebied? Parkeren? Wel veel flats! Op meerdere vragen tijdens de presentatie, later ook nog bevestigd door het rapport Goudappel Coffeng, blijkt, dat de meest cruciale onderdelen van het gemeenteplan nog moeten worden uitgewerkt. Na 8 jaar voorbereiding en een aanvankelijk onwaardig idee de voornaamste toegang tot het stationsplein via de Umbriëllaan te kiezen, moeten de gevolgen voor de elementaire ontsluitingskruispunten in de

Zuidtangent, alsmede de onverantwoorde fly-over nog volledig in beeld worden gebracht, waarbij nota bene onzekerheden over het slagen niet worden uitgesloten.

. Geen enkel vooronderzoek bij de start van de werkzaamheden heeft plaats gevonden. Zonder meer is door de gemeente uitgegaan van het handhaven van een vierbaans tracé van de Zuidtangent. De tunnel was het doel, alsmede een wandelpark annex stationsplein. Om het nieuwe uitgaansgebied(?) te versterken verdwijnen de parkeerplaatsen of heeft u die gezien? Leest u eens grondig de opmerkingen in het rapport Goudappel Coffeng onder de punten 3.1 t/m 3.4. Tegen mijn plan zijn indertijd o.a. als argumenten het weven van het verkeer aan de westzijde en de te steile hellingshoek van de tunnel ingebracht(overigens onwaar of opgelost). En wat zien we nu? In het gemeenteplan loopt men tegen een vrijwel onoplosbaar weefprobleem aan. Als "oplossing" (je moet maar durven als "verkeersdeskundige") worden de verkeerslichten aan de oostzijde langer op de wachtstand gezet om 200 meter verder zwaar vrachtverkeer te kunnen laten invoegen of weven! Op basis van een onveiliger kruispunt wordt nota bene de provincie verzocht daarvoor subsidie te verlenen. Dit kruispunt zal vrijwel zeker wederom tot de top-vijf van onveiligste kruispunten in Nederland gaan behoren. Bij 50 km/h op deze GOW heeft u overigens een stopzicht van 69m nodig, Dat bestaat uit een reactieweg van 20,8 m en een remweg van 48,2m. Maar dan kunt u het kruispunt niet overzien, want dan zit u nog in de tunnelbak, enkele meters lager. En kijkt u dan tevens even naar de wet RVV. Daarin staat onder andere bij artikel 19: *"De bestuurder moet in staat zijn het voertuig tot stilstand te brengen binnen de afstand, waarover hij de weg kan overzien en waarover deze vrij is"*. Kortom, als de gemeente de raad voorhoudt een veiliger verkeersafwikkeling te bevorderen met hun plan, dan is dit in flagrante tegenspraak met de feiten en landelijk richtlijnen.

.Dat door de VRI het verkeer zeker langer stil staat voor het kruispunt Zuidtangent/Bevelandseweg/Stationsplein dan thans voor de spoorwegovergang wordt door de wethouder ontkend of gebagatelliseerd. Met overigens niet bestaande computerprogramma's wordt e.e.a. straks "zorgvuldig geregeld", is de ontluisterende reactie. Bij computeranimaties is de meest ideale situatie te creëren. Maar de werkelijkheid is vaak anders. Menselijk gedrag, dus ook van bestuurders, is nu eenmaal niet te simuleren. Met gezond verstand wordt meestal in dit soort situaties meer bereikt.

. De hellingshoek van de tunnel in het gemeenteplan is vooral door de fly-over een groot probleem om goed uit te komen bij de Industriestraat. De oplossing en let u goed op de kleine letters in de tekening op bladzijde 10, figuur 3.2., is nu "een nagenoeg vlak kruisingsvlak". Zo'n kanttekening staat er niet als het niveau bijvoorbeeld 30 cm lager komt te liggen. Deze versluierde opmerking houdt namelijk in, dat dit kruispunt zeker 1 á 1,5 meter moet worden uitgegraven, anders wordt de hellingshoek te steil. Na 8 jaar voorbereiding gaan we dit nu pas uitwerken tegen een onzeker resultaat, laat staan de kosten. Dure ontwateringssystemen moeten als onvoorziene kostenpost niet worden uitgesloten. Stelt u zich maar weer in op een ontkennende opmerking van de wethouder. Overigens is deze ontwikkeling een overduidelijke bevestiging van onvoldragen voorwerk!

.De hellingshoek vanuit de tunnel naar de oostzijde levert allerlei problemen op voor het VRI kruispunt met de Bevelandseweg, punt 3.3. In het rapport erkent men zelf al strijdigheid met het groene imago, doordat veel meer asfalt nodig is voor extra opstelstroken om de wachttijden te bekorten. Ook vanaf de Westtangent. Erger is, dat men nu al aangeeft, dat naar de toekomst toe nog grotere problemen zijn te verwachten. Voorts, dat eigenlijk een extra baan in de tunnel nodig is. Dat wordt veel duurder, dus dat doen we dan maar niet. Het punt 3.3. spant de kroon van een lichtzinnige voorbereiding. Trekt u de portemonnee van de burgers alvast maar weer open om via een verhoging van de OZB dit allemaal t.z.t. op te lossen.

. Inmiddels zijn 48 bezwaren ingediend door ondernemers, die direct zwaar getroffen worden door de sluiting van de Zuidtangent tijdens de bouw en vervolgens daarna dagelijks door de onverantwoorde fly-over. Onder deze ondernemers velen van het eerste uur in Zandhorst 1. Als antwoord op hun zeer terechte bezwaar, wordt de sluiting gewoon doorgezet met als doekje voor het bloeden de kwalijke, ongeloofwaardige opmerking, dat deze zo kort mogelijk zal zijn. Dit, terwijl men weet, dat een afsluiting van minstens één jaar nodig is. Over het bezwaar tegen de fly-over, waarover straks al het zware vrachtverkeer, gewoon verkeer en langzaam verkeer wordt geperst, wordt in het geheel niet gerept. Zo worden onze ondernemers afgescheept. Dank u wel, partijen, die zo vaak het belang roemen van de werkgelegenheid in onze gemeente en tot op heden het gemeenteplan blijven onderschrijven.. Deze bedrijven vertegenwoordigen wel ruim 400 medewerkers. Overigens worden door de gemeente steeds meer bedrijven in de Nijverheidsstraat verleid hun bedrijf te verkopen in ruil voor woningbouw. De bekende huisinvesteerders van de wethouder staan al meteen klaar, u weet wel, dat waren ook die overheersende leden in de klankbordgroepen. De resterende bedrijven worden min of meer de deur uitgekeken. Wij koesteren toch ons bedrijfsleven in Heerhugowaard, niet waar?

.Het kruispunt met de Westerweg(N242) is een zeer belangrijk onderdeel van de herstructurering van de Zuidtangent. De toenemende verkeersdrukte zal een ongelijkvloerse kruising naderbij brengen. Dat gaat veel te lang duren naar het oordeel van de wethouder. Op de Provincie gaan we niet zitten wachten. Wij gaan ons plan gewoon uitvoeren. Doordrukken noemt men dit ook wel. Stoere taal, maar realiseert u zich als raad, dat t.z.t. veel extra geld nodig zal zijn het gemeenteplan op een ongelijkvloerse kruising met de N242 te laten aansluiten. Dat zal tot een onnodig lange discussie over de kosten met de Provincie leiden. Mijn plan sluit overigens probleemloos aan op een ongelijkvloerse kruising met de N242, waardoor zelfs een eerdere uitvoering dichterbij zou kunnen komen. Het gereed komen van de Westfrisiaweg zal tot extra verkeersdrukte leiden, waar de Provincie op betrekkelijk korte termijn de ogen niet voor kan sluiten. Het voeren van overleg met de Provincie had dus al lang moeten plaats vinden. Een tunnel onder de N242 door betekent voor de Broekhornbewoners trouwens een snellere verbinding met het Stadshart en het station. Voorts kunnen brommers gewoon op de rijbaan blijven, omdat er dan geen gelijkvloers kruisvlak meer bestaat met de N242. Het fietspad blijft dan beschikbaar alleen voor fietsers. Gezien het toenemend aantal ongelukken op fietspaden door de grote snelheidsverschillen een gunstige bijdrage voor het langzame verkeer. De fietsersbond pleit hier al langer voor.

. Het totale gemeenteplan is begroot op ca. 40 miljoen euro, waarvan 34 miljoen al is gereserveerd(zegt het college). Ik ben dit bedrag in de jaarrekeningen nog niet tegen gekomen, u wel? Het college wil snel de herstructurering van de Zuidtangent aanpakken. Over de renovatie van het stationsplein wordt niet gerept. Daarvoor is ook ProRail een belangrijke speler in het geheel. Die heeft echter aangegeven tot 2024 geen geld aan het stationsgebied van Heerhugowaard te kunnen besteden en voor de jaren daarna wordt niets toegezegd. Laten we het college uit hun droom schudden en weer met beide benen op de grond plaatsen. Natuurlijk is een opknapbeurt van het stationsgebied nodig, maar laten we vooral realistisch blijven. De futuristische plaatjes getuigen van een nooit te realiseren situatie.

. De wethouder zal de raad ongetwijfeld en bijna ontroerend of indringend de instemming van de klankbordgroepen voorhouden. M.a.w., gemeenteraad, durf daar maar eens tegen in te gaan. Ik heb u al eerder gewezen op het feit, dat de klankbordgroepen niet over de hoofdpunten van het plan mochten spreken. Voorts was de samenstelling van de klankbordgroepen al discutabel door de aanwezigheid van overheersende bekende huisinvesteerders, die een duidelijk stempel op het proces drukten. En voor zover er dan toch nog twijfels waren bij klankborgroepleden, was daar de ingehuurde "gespreksleider", die op professionele wijze het proces in de richting van het gemeenteplan loodste. Slechts de heer Ligthart hield stand als vertegenwoordiger van 48 bezwaar makende ondernemers, ondanks vertwijfelde pogingen van de wethouder of namens haar de

projectleider hem niet als ondernemer te willen erkennen en hem daarom als niet-belangenbehartiger in de klankbordgroep te weigeren. Een ronduit beschamende behandeling viel hem ten deel. Gelukkig zegt zoiets meer over de persoon, die zo'n uitspraak doet. De vertegenwoordiger van de bedrijfskring, tevens vaste huisinvesteerder, mocht natuurlijk wel als lid optreden, alhoewel het merendeel van deze bezwaar makende ondernemers niet eens lid is van de bedrijfskring. De bedrijfskring vertegenwoordigt deze bezwaar makende ondernemers dus in het geheel niet! Zoals al eerder uitgesproken zijn de adviezen van de klankbordgroepen van generlei waarde en desondanks is de gehechtheid daaraan door de wethouder tekenend en veelzeggend.

. Een duurzame invulling van het gebied is in het gemeenteplan ver weg. Twee kruispunten met veel wachttijden, o.a. voor bussen en zwaar vrachtverkeer dragen in de naaste toekomst niet bij aan de gewenste luchtkwaliteit. Zoals uit het rapport Goudappel Coffeng blijkt, zullen ook op andere plaatsen in het gebied meer opstelstroken nodig zijn, die eveneens langere wachttijden en dus luchtvervuiling zullen veroorzaken.

Tot slot nog het volgende. Ik begrijp uw worsteling om mijn kritiek te wegen tegen de voor uw gevoel deskundige gemeente en het ingeschakelde bureau Goudappel Coffeng. Daarom verzoek ik u dringend mijn gemaakte opmerkingen te beoordelen tegen die in het rapport Goudappel Coffeng. Met dit rapport heeft de gemeente zichzelf in de voet geschoten. Een sterker bewijs het gemeenteplan niet uit te voeren is in dit rapport duidelijk zichtbaar geworden. In dat licht bezien, mag de wethouder wel eens verantwoording afleggen over de inmiddels uitgegeven vele miljoenen aan gemaakte kosten. Na 8 jaar zijn we namelijk in feite weer terug bij af. De belangrijkste onderdelen van het project moeten immers nog worden uitgewerkt, zonder absolute zekerheid van een adequate oplossing. U hebt, als Raad, voor al deze miljoenen uitsluitend enkele mooie onrealistische plaatjes te zien gekregen. Ook de totale financiering is verre van duidelijk en naar de toekomst nog niet te voorspellen. Begrijpt u nog iets van de onoverzichtelijke financiële constructie? Of is dit juist de bedoeling? Een ingewikkeld geschuif met geld. Op zo'n basis durft het college nota bene een subsidieverzoek bij de Provincie in te dienen. Tijdens de eerste presentatie van dit verzoek bij de statencommissievergadering RWW struikelde onze wethouder trouwens zelf over haar eigen warrige financieringsonderbouwing, maar dat ter zijde. Over een goede voorbereiding gesproken, laat staan tranparantie!

Hoe nu verder is dan de volgende vraag? Waar ik u in mijn allereerste reactie begin dit jaar op wees, wil ik in dit vermoedelijk laatste schrijven herhalen en dat is het volgende. Het gaat mij niet om een wedstrijdje tussen het gemeenteplan en mijn alternatief voorstel. Het gemeenteplan is ronduit slecht en absoluut te duur, dat moet van tafel. En als voorbeeld, dat het beslist anders zou kunnen, moet u mijn bijdrage zien. Ik wil u dan ook verzoeken door een onafhankelijk en gerenommeerd bureau met gevestigde reputatie, bijvoorbeeld Arcadis, een heronderzoek te laten instellen. I.v.m. de nodige objectiviteit zal dan wel de gemeenteraad een leidende en toezichthoudende rol moeten vervullen. Zo'n onderzoek behoeft overigens niet veel tijd te vergen. Gezien de vele miljoenen, die inmiddels al zijn uitgegeven, is dit een volkomen verantwoorde uitgave. Temeer, als zou blijken, dat mijn plan goedkoper is dan het huidige gemeenteplan, inclusief de aantoonbare en onzekere toekomstige kosten op andere plaatsen in het gebied dan alleen de Zuidtangent. Het zou daarom de gemeenteraad sieren het college te dwingen een pas op de plaats te maken met dit project om zo'n grondig heronderzoek te laten plaats vinden.
Laten we het groene landschappelijke, onrealistische ideaal voor de renovatie van het stationsgebied, zoals het college nastreeft, ruilen voor een nuttige, goed bereikbare, vooral veilige en evengoed fraai beplante openbare ruimte. Daaraan is behoefte en dat zullen bewoners en ondernemers u in dank afnemen.

Altijd bereid tot nader overleg en toelichting,

Met vriendelijke groeten,

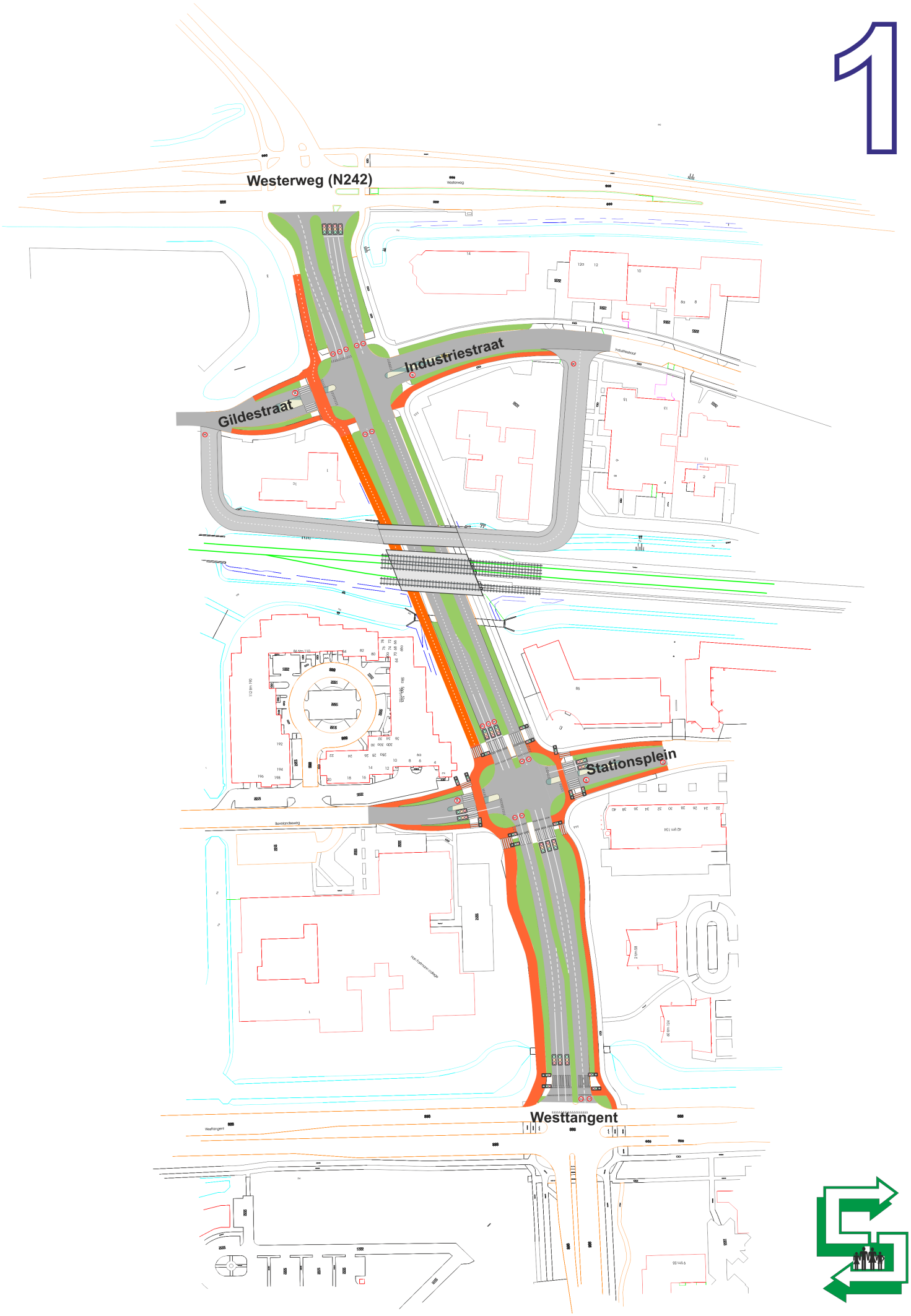
Hoogachtend,

Rob Mark

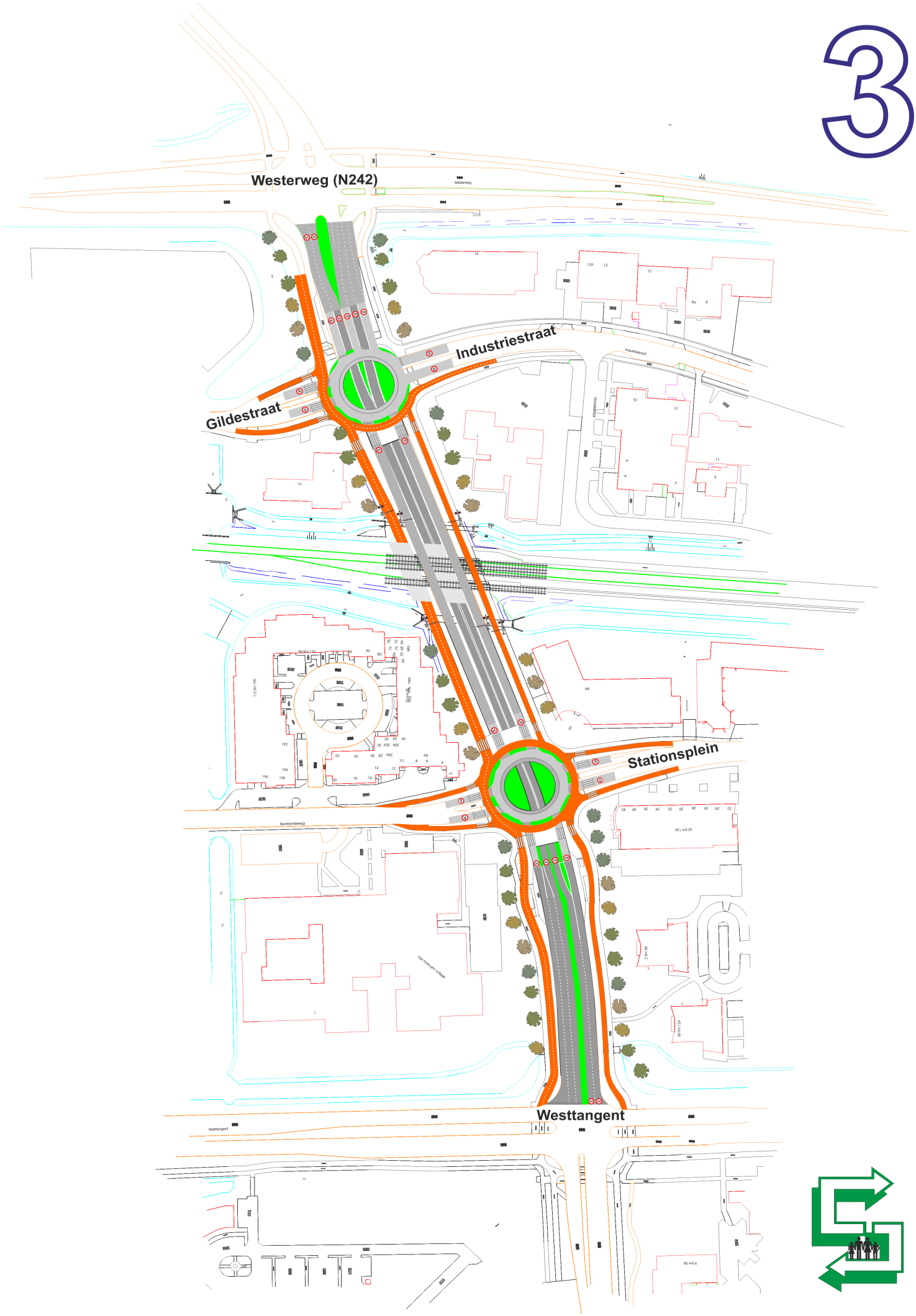
Bijlage 3 :Tekeningen:

Tekening 1	Gemeenteplan
Tekening 3	Alternatief plan
Tekening 5	Afstanden
Tekening 15	Aansluiting op N242 via bestaande rotonde Broekhorn en rotonde in alternatief plan
Tekening 16	Tekening alternatief plan met aansluiting op N242

1

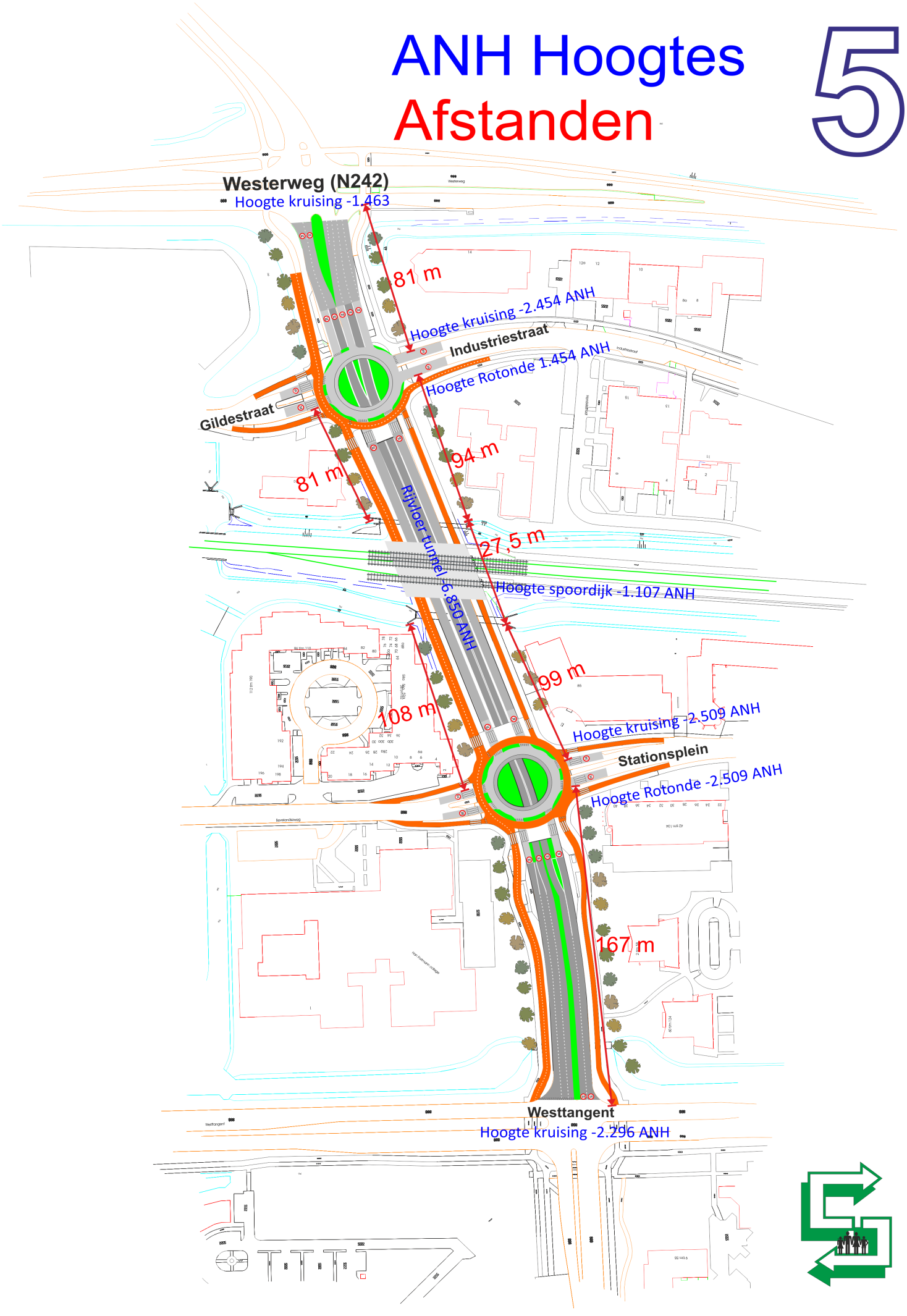

Westerweg (N242)
Industriestraat
Gildestraat
Stationsplein
Westtangent

3

Westerweg (N242)
Industriestraat
Gildestraat
Stationsplein
Westtangent

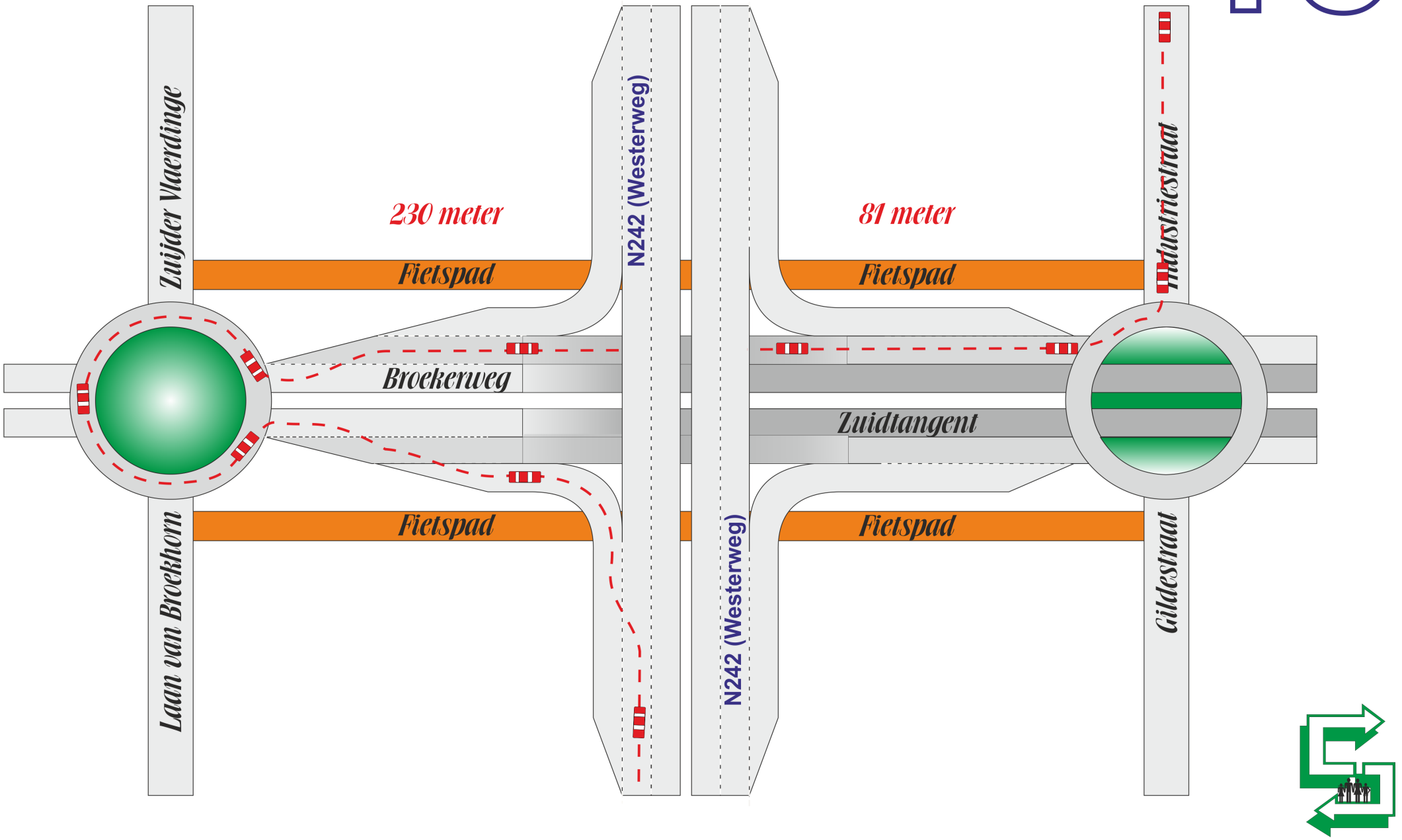
ANH Hoogtes
Afstanden

5

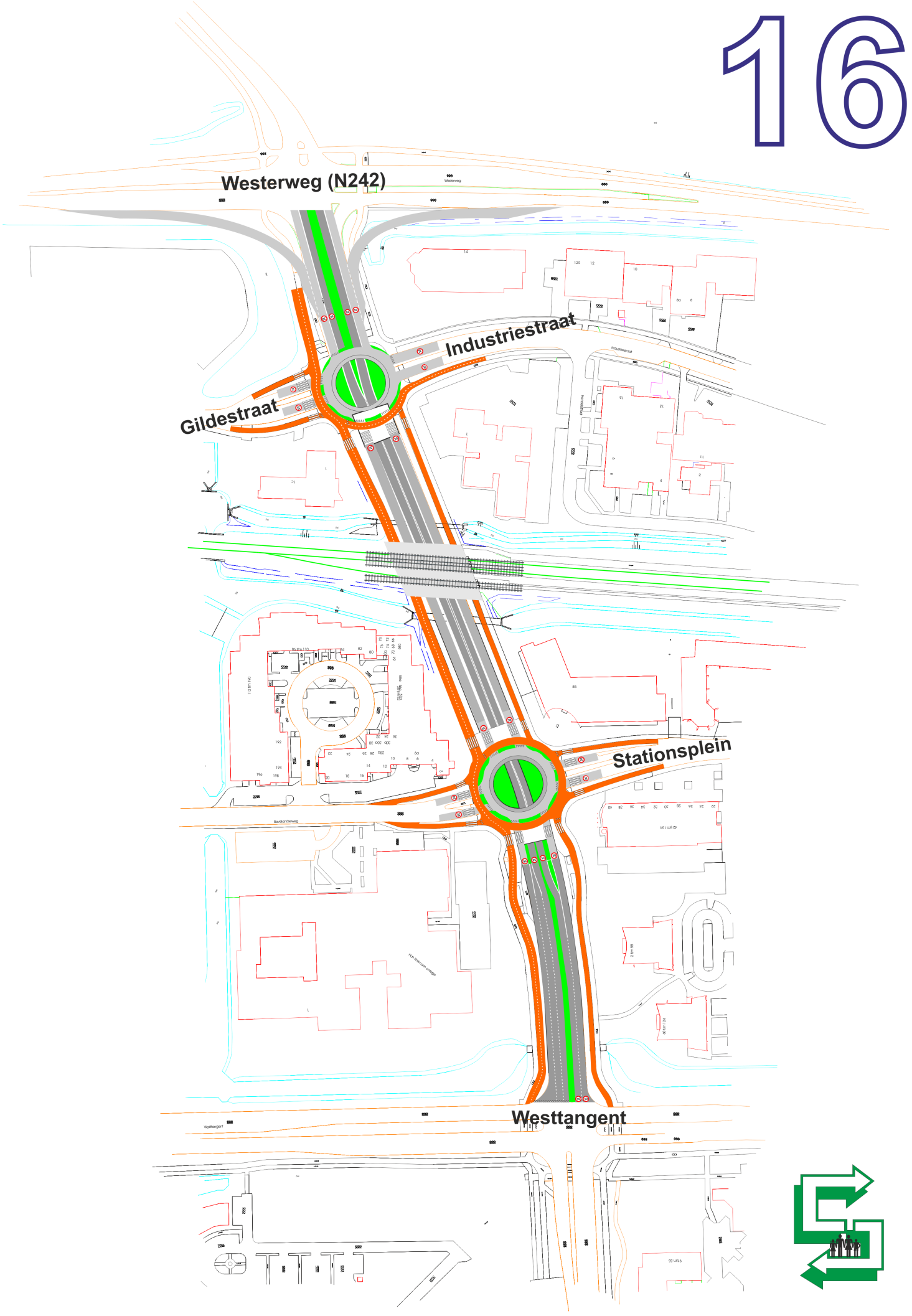

Kruising N242-Zuidtangent-Broekerweg

15

16

Westerweg (N242)
Industriestraat
Gildestraat
Stationsplein
Westtangent

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN - 2 NOV. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
Dhr. M.H.P. van Oosterhout
BEL/RO

Telefoonnummer +31235143952
oosterhoutm@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 2 NOV. 2017

Kenmerk
985797/1008248

Uw kenmerk

Betreft: Wijziging Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie t.a.v. dorpslinten en stimuleringsgebieden

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis:

- Wijziging Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in landelijk gebied t.a.v dorpslinten en stimuleringsgebieden

Achtergrond

Dit wijzigingsbesluit ziet op het toevoegen van "dorpslinten" als relevante verstedelijkingsstructuur aan de Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in landelijk gebied. Voorts wordt voorzien in een specifieke regeling inzake stimuleringsgebieden voor opstellingen voor zonne-energie en wordt stimuleringsgebied Groene Hoek mogelijk gemaakt. Gezien de nauwe samenhang van deze Uitvoeringsregeling met artikel 32a van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV), ook ten tijde van de vaststelling van artikel 32a PRV (PS-vergadering 27 juni 2016), zijn de ontwerpbesluiten inzake deze wijzigingen besproken in de vergaderingen van de Commissie Ruimte, Wonen en Water van 19 september en 18 oktober jongstleden. Naar aanleiding van deze bespreking hebben wij op 31 oktober jl. de Uitvoeringsregeling gewijzigd conform bijgevoegd wijzigingsbesluit.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris R.M. Bergkamp

voorzitter J.W. Remkes

2 bijlage(n)
- Wijzigingsbesluit Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in landelijk gebied
- Geconsolideerde versie Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in landelijk gebied

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 31 oktober 2017, tot wijziging van de Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied (dorpslinten en stimuleringsgebieden zonne-energie)

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Overwegende dat het wenselijk is de Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied aan te vullen met de relevante verstedelijkingsstructuur dorpslinten en te voorzien van een specifieke regeling voor stimuleringsgebieden zonne-energie;

Gelet op artikel 82 van de Provinciewet en artikel 32a, zesde en achtste lid, van de Provinciale Ruimtelijke Verordening;

Besluiten:

ARTIKEL I

De Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied als volgt te wijzigen:

A

In artikel 1, eerste lid, wordt met verlettering van het daarna volgende onderdeel een nieuw onderdeel b ingevoegd luidende:

“b. dorpslint: langgerekte lijn van aaneengesloten of op korte afstand van elkaar gelegen bebouwing ten behoeve van overwegend stedelijke functies;”

B

In artikel 2, eerste lid, worden na “bestaand stedelijk gebied” de woorden “of een dorpslint” ingevoegd.

C

In artikel 2 wordt het tweede lid geschrapt en vervangen door het woord “(vervallen)”

D

In artikel 2, derde lid, worden in de onderdelen a, b en c steeds na “bestaand stedelijk gebied” de woorden “of een dorpslint” ingevoegd.

E

Artikel 3 wordt als volgt gewijzigd:

- De titel van dit artikel wordt vervangen door “Artikel 3 Eisen aan de inpassing van de opstelling voor zonne-energie”
- een nieuw lid wordt toegevoegd, luidende: “4. De afstand tussen de opstelling voor zonne-energie en woonbebouwing bedraagt minimaal 50 meter.”

F

Na artikel 3 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 3a Stimuleringsgebieden zonne-energie

1. Stimuleringsgebieden zonne-energie zijn geometrisch begrensde gebieden zoals aangeduid in bijlage 1.
2. In stimuleringsgebieden zonne-energie is voor een opstelling voor zonne-energie artikel 2 niet van toepassing.
3. In stimuleringsgebied zonne-energie Groene Hoek zoals opgenomen in bijlage 1 onder a, geldt in afwijking op artikel 3, eerste lid, dat de hoogte van een opstelling voor zonne-energie niet meer bedraagt dan 2,00 m gemeten vanaf het maaiveld.

G

Aan deze regeling wordt een bijlage 1 Stimuleringsgebieden zonne-energie toegevoegd.

ARTIKEL II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin het wordt geplaatst.

Haarlem,

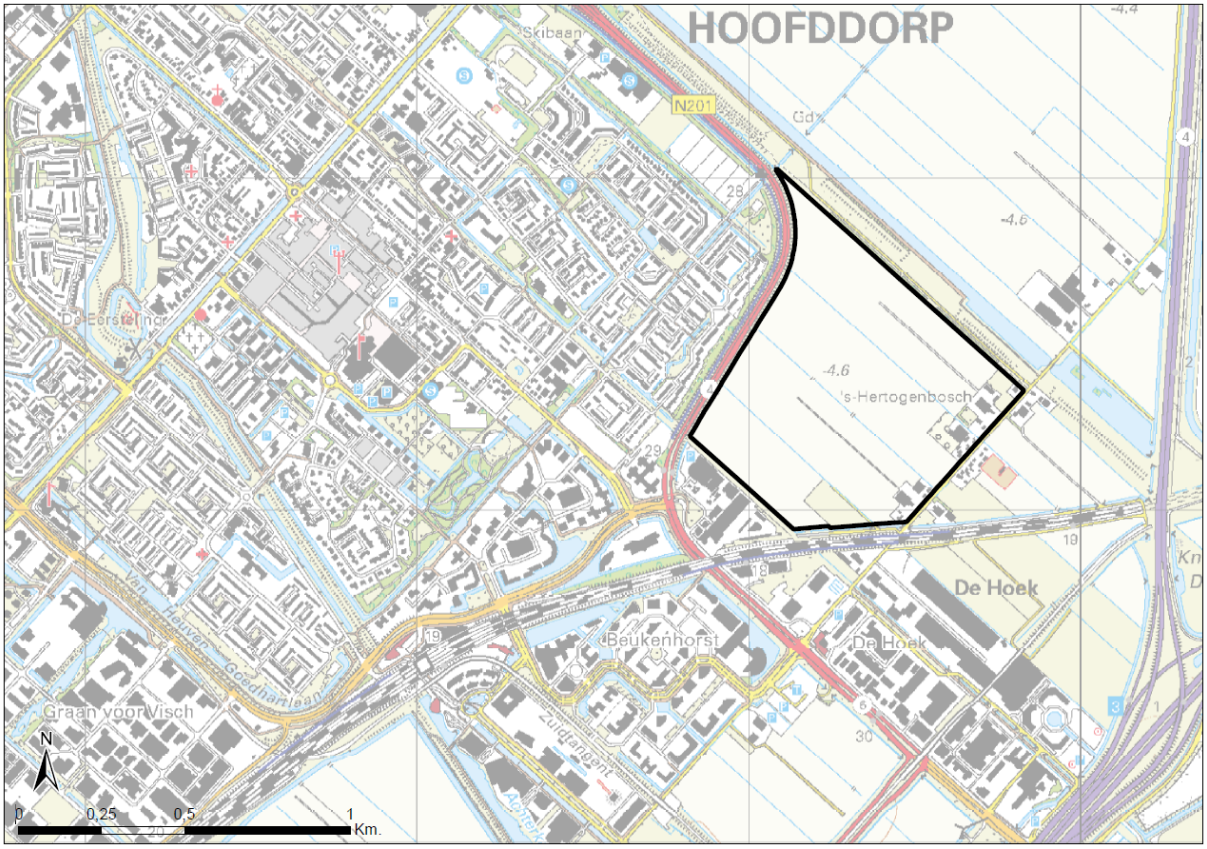
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

J.W. Remkes, voorzitter.

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris.

BIJLAGE 1 Stimuleringsgebieden zonne-energie

A. Stimuleringsgebied zonne-energie Groene Hoek

Toelichting

Algemeen

De Provincie Noord-Holland heeft opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied onder voorwaarden ruimtelijk mogelijk gemaakt met artikel 32a van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (vastgesteld door Provinciale Staten op 27-06-2016). Dit artikel 32a van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) bevat in het zesde lid een delegatiebepaling aan Gedeputeerde Staten (GS) om nadere regels te stellen over in ieder geval locatie, omvang en inpassing. GS hebben hieraan uitvoering gegeven met de Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied (vastgesteld op 12-07-2016). Beide regelingen tezamen vormen de ruimtelijke spelregels voor zonne-opstellingen in Noord-Holland.

GS willen met deze uitvoeringsregeling onder voorwaarden ruimte bieden voor opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied. Uit het onderzoek in het kader van de beleidsnota Perspectief voor Zon in Noord-Holland blijkt namelijk, dat binnen bestaand stedelijk gebied in ieder geval op korte en middellange termijn onvoldoende ruimte beschikbaar is voor de ambities in de provincie ten aanzien van zonne-energie.

Deze wijziging van de uitvoeringsregeling betreft 2 aanvullingen op de in 2016 vastgestelde regeling:

1. een aanpassing van de situering van opstellingen, zodat deze ook aansluitend op dorpslinten kunnen worden toegelaten.
2. een aanpassing van de omvang van een opstelling voor specifieke locaties, zogenoemde stimuleringsgebieden zonne-energie.

Beide aanvullingen worden hierna toegelicht.

1. Dorpslinten

GS vullen hun bevoegdheid in de huidige uitvoeringsregeling in door onder meer te borgen dat een opstelling voor zonne-energie altijd aansluitend op bestaand stedelijk gebied (BSG) dient te worden gerealiseerd. Hiermee wordt geborgd dat zonneparken aan de rand van bestaande verstedelijking, daar waar de energiebehoefte binnenstedelijk in onvoldoende mate kan worden gerealiseerd, tot ontwikkeling komen. Doel is de karakteristieke openheid van het landschap te behouden en de economische (agrarische) structuur van het landelijk gebied zo min mogelijk aan te tasten. Gelet op dit doel en de genoemde ambities zijn GS van mening dat ook aansluitend aan een dorpslint een opstelling voor zonne-energie kan worden toegelaten. Een dorpslint is een langgerekte reeks van bebouwing ten behoeve van stedelijke functies. Vanuit de ambities ten aanzien van energietransitie (het zoveel mogelijk voorzien in lokaal opgewekte energie) gelden hier vergelijkbare argumenten als bij ‘echt’ stedelijk gebied. Dit terwijl de openheid van het landschap en de agrarische structuur ook bij deze dorpslinten niet of slechts beperkt wordt aangetast. Om deze redenen is het vanuit het beleid voor zon wenselijk om voor dorpslinten een vergelijkbaar regime te hanteren als voor (regulier) bestaand stedelijk gebied.

Deze argumenten om voor opstellingen voor zonne-energie voor dorpslinten een vergelijkbare mogelijkheid te bieden als voor bestaand stedelijk gebied geldt specifiek voor zonne-energie in het landelijk gebied. Het is niet de bedoeling van GS dat deze verruiming naar analogie wordt toegepast voor andere regelingen die het begrip bestaand stedelijk gebied hanteren.

Het begrip bestaand stedelijk gebied is opgenomen in het (landelijk geldende) Besluit ruimtelijke ordening (artikel 1.1.1, eerste lid onder h, Bro). Hoewel er op dit moment nog geen jurisprudentie is

of dorpslinten of andere lintbebouwing behoren tot bestaand stedelijk gebied, gaan GS er om navolgende redenen van uit dat dit niet het geval is voor los van een dorpskern in het buitengebied gelegen dorpslinten. Onderdeel van de begripsomschrijving bestaand stedelijk gebied is namelijk dat sprake moet zijn van een stedenbouwkundig samenstel van bebouwing. Dit veronderstelt een concentratie van (op korte afstand van elkaar gelegen) bebouwing met een samenhangende structuur. In de jurisprudentie over het met 'bestaand stedelijk gebied' vergelijkbare begrip 'bebouwde kom', zoals dat wordt gehanteerd in de milieuregelgeving (onder andere het Activiteitenbesluit en de Wet geurhinder veehouderijen), komen deze elementen 'concentratie van bebouwing' en 'samenhangende structuur' terug[1]. Uit deze jurisprudentie volgt dat lintbebouwing op zichzelf geen bebouwde kom kan zijn[2]. Er is geen sprake van een samenhangende structuur en de bebouwingsconcentratie is hiervoor op gebiedsniveau te laag. Alleen indien een bebouwingslint is gelegen direct aansluitend op een dorps- of stadskern, kan dit ertoe leiden dat dit bebouwingslint bestaand stedelijk gebied is omdat zij onderdeel is van de dorps- of stadskern. Ook in dit geval is het overigens niet het bebouwingslint zelf dat de aard van het gebied bepaald.

Deze wijziging voegt een nieuw begrip dorpslint toe aan de uitvoeringsregeling. Een dorpslint is langgerekte lijn van aaneengesloten of op korte afstand van elkaar gelegen bebouwing ten behoeve van overwegend stedelijke functies. In de praktijk is een dergelijk dorpslint gelegen aan een weg of een watergang. Het gaat dus om een lange reeks van meerdere hoofdgebouwen die tezamen een herkenbare lijn vormen in het landschap. De gebouwen zijn daarbij aaneengesloten of zodanig dicht bij elkaar gelegen, dat de lijn vanuit stedenbouwkundige en landschappelijke optiek niet wordt onderbroken. In dat geval is immers sprake van verspreid langs een weg gelegen gebouwen. Een concrete maximale afstand die hierbij in acht moet worden genomen is moeilijk te geven. Dit hangt af van de locatie, onder andere de schaal van het landschap en de schaal van de bebouwing. Een dorpslint bevat hoofdzakelijk stedelijke functies. Dit zijn functies die verband houden met wonen, bedrijven en voorzieningen (zie ook artikel 2 onder oo PRV). Met het woord hoofdzakelijk willen GS niet uitsluiten dat binnen een dergelijk dorpslint een enkele agrarische bedrijfswoning is opgenomen (mits deze ook aaneengesloten of op korte afstand van andere bebouwing is gelegen).

2. *Stimuleringsgebieden zonne-energie*

Zoals in de beleidsnota `Perspectief voor Zon in Noord-Holland' is aangekondigd, kunnen er op bepaalde locaties redenen zijn om van de vastgestelde ruimtelijke spelregels voor zonne-opstellingen af te wijken en parken groter dan 25 hectare mogelijk te maken. Deze locaties worden *stimuleringsgebieden zonne-energie* genoemd. In de beleidsnota wordt nader omschreven aan welke voorwaarden een stimuleringsgebied moet voldoen om potentieel passend te zijn binnen de provinciale ruimtelijke belangen. Het gaat om gebieden met een grote ruimtelijke dynamiek nabij bijvoorbeeld green- en mainports, waar meer grootschalige zonne-opstellingen passen in het regionale ruimtelijke- en energetische verhaal.

Deze wijziging van de Uitvoeringsregeling voorziet in een specifieke regeling om deze stimuleringsgebieden zonne-energie mogelijk te maken in de vorm van een nieuw artikel 3a met een bijlage 1. Het gaat daarbij om specifieke locaties die geometrisch begrensd worden aangeduid in bijlage 1 van deze Uitvoeringsregeling. Door deze geometrische begrenzing is het niet nodig tekstuele regels te stellen aan locatie en omvang van de opstelling (artikel 2 van de Uitvoeringsregeling). Dit artikel wordt voor deze stimuleringsgebieden dan ook niet van toepassing verklaard. De regels ten aanzien van de inpassing van de opstelling voor zonne-energie (artikel 3 van de Uitvoeringsregeling) zijn wel van toepassing. Specifiek voor *Stimuleringsgebied zonne-energie Groene Hoek* geldt op

[1] Zie bijvoorbeeld ABRvS 18 februari 2015 ECLI:NL:RVS:2015:450 en ABRvS 10 april 2013 ECLI:NL:RVS:2013:BY9178

[2] ABRvS, 20 juni 2012 ECLI:NL:RVS:2012:BW8839 en ABRvS 23 juni 2010ECLI:NL:RVS:2010:BM8792

artikel 3 een uitzondering ten aanzien van de maximale hoogte van de opstelling. Dit wordt inhoudelijk toegelicht onder het kopje *Stimuleringsgebied zonne-energie Groene Hoek*.

De regel ten aanzien van de minimale afstand tussen woonbebouwing en de opstelling voor zonne-energie wordt met deze wijziging verplaatst van artikel 2 naar artikel 3. Inhoudelijk betreft dit ook een regel ten aanzien van inpassing, zodat plaatsing in artikel 3 logisch is. Deze verplaatsing leidt er ook toe dat deze regel ten aanzien van de minimale afstand tussen woonbebouwing en de opstelling voor zonne-energie van toepassing is op opstellingen in stimuleringsgebieden.

Een verzoek tot stimuleringsgebied wordt aangedragen door de betrokken gemeente. Vervolgens zullen GS dit verzoek toetsen aan de PRV, die uiteraard onverkort van toepassing is. Dit betekent dat ook een stimuleringsgebied alleen via een omgevingsvergunning voor een periode van maximaal 25 jaar kan worden vergund en dat ook stimuleringsgebieden niet zijn toegestaan binnen Natuurnetwerk Nederland (vml. EHS), binnen het werelderfgoed Stelling van Amsterdam, binnen bufferzones of binnen weidevogelleefgebied.
Vervolgens zullen GS het betreffende verzoek toetsen aan de kaders voor wat betreft locatie in de beleidsnota `Perspectief voor Zon in Noord-Holland'. GS leggen de locatie en de omvang vervolgens vast door de geometrische begrenzing van de locatie op te nemen in bijlage 1 bij deze Uitvoeringsregeling. Indien noodzakelijk kan GS daarbij nog een uitzondering opnemen voor het betreffende stimuleringsgebied ten aanzien van de inpassing (artikel 3 Uitvoeringsregeling).

Stimuleringsgebied zonne-energie Groene Hoek

Op 5 april 2017 heeft het college van de gemeente Haarlemmermeer per brief een verzoek tot stimuleringsgebied aangedragen voor de locatie "Groene Hoek". Het plan voor een zonnepark op de locatie Groene Hoek, Hoofddorp stamt al uit 2015. In maart 2016 heeft de gemeente omgevingsvergunning verleend voor een ontwikkeling van een zonnepark van 26,5 hectare in dit gebied. Op dat moment was er nog geen formeel provinciaal afwegingskader. Later is de wens ontstaan voor een uitbreiding tot 50 hectare. Groene Hoek ligt in het dynamische deel van de Haarlemmermeer, tussen Schiphol, Rijksweg A4 en Hoofddorp. Vanuit de gemeente Haarlemmermeer is er brede steun voor deze locatie. Onder andere vanwege haar geïsoleerde ligging ten opzichte van ander landelijk gebied; in dezen het gemeentelijk aangewezen agrarisch kerngebied van de Haarlemmermeer. Bovendien past dit initiatief binnen de lokale en regionale ambities voor duurzame energie. De wijze waarop het plan zal worden gerealiseerd voldoet verder - op de hoogte van de opstelling na - aan de randvoorwaarden die de provincie aan zonneparken stelt. Bovendien is het plan onderbouwd met een uitgebreid landschapsplan waarin een goede ruimtelijke inpassing in de omgeving is voorzien. De hoogte van 2 meter is strikt genomen strijdig met het beleid voor zon, maar de initiatiefnemer geeft in het landschapsplan overtuigend aan dat door de specifieke verlaagde ligging van het perceel ten opzichte van de omliggende wegen en bebouwing het met de hoogtebeperking bedoelde effect wél wordt gerealiseerd. Doordat het maaiveld van deze locatie zo'n 40 cm onder straatniveau van de Rijnlanderweg ligt, blijft vanuit de woningen het zicht over de opstellingen op ooghoogte behouden.

Uitgegeven op *

Namens Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris.

Provincie Noord-Holland

2017 *

PROVINCIAAL BLAD

Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied
Geconsolideerde versie na vaststelling van besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 31 oktober 2017, tot wijziging van de Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied (dorpslinten en stimuleringsgebieden)

Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied

Artikel 1 Begripsbepalingen en toepassingsbereik

1. In deze regeling wordt verstaan onder:
a. bestaand stedelijk gebied: bestaand stedelijk gebied als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, onder h van het Besluit ruimtelijke ordening;
b. dorpslint: langgerekte lijn van aaneengesloten of op korte afstand van elkaar gelegen bebouwing ten behoeve van overwegend stedelijke functies;
c. verordening: Provinciale Ruimtelijke Verordening.
2. Deze regeling is van toepassing op een opstelling voor zonne-energie die wordt mogelijk gemaakt op grond van artikel 32a, eerste lid, van de verordening.

Artikel 2 De locatie en omvang van de opstelling voor zonne-energie

1. De locatie voor de opstelling voor zonne-energie is aan minimaal één zijde aansluitend op bestaand stedelijk gebied of een dorpslint.
2. (vervallen)
3. De omvang van de opstelling voor zonne-energie is:
a. op een locatie die aan één zijde aansluitend is op bestaand stedelijk gebied of een dorpslint: maximaal 5 hectare;
b. op een locatie die aan minimaal één zijde aansluitend is op bestaand stedelijk gebied of een dorpslint en daarnaast aan nog een andere zijde aansluitend op bestaand stedelijk gebied of een dorpslint, een rijksweg, provinciale weg of spoorweg: maximaal 10 hectare, of;
c. op een locatie die aan minimaal één zijde aansluitend is op bestaand stedelijk gebied of een dorpslint en daarnaast aan nog twee andere zijden aansluitend op bestaand stedelijk gebied of een dorpslint, een rijksweg, provinciale weg of spoorweg: maximaal 25 hectare;
met dien verstande dat van de maximale oppervlakten onder a tot en met c kan worden afgeweken tot niet meer dan 10% van die oppervlakten indien dat noodzakelijk is uit overwegingen van ruimtelijke kwaliteit.
4. Onverminderd het derde lid kan de oppervlakte van de opstelling voor zonne-energie niet groter zijn dan dat passend is binnen de uitgangspunten als bedoeld in artikel 15, eerste lid, van de verordening.
5. De locatie voor de opstelling voor zonne-energie is niet aansluitend op een reeds bestaande opstelling voor zonne-energie, tenzij sprake is van het aanvullen van een bestaande opstelling voor zonne-energie tot de maximale oppervlakte als bedoeld in het derde en vierde lid.

Artikel 3 Eisen aan de inpassing van de opstelling voor zonne-energie

1. De hoogte van een opstelling voor zonne-energie bedraagt maximaal 1,50 meter gemeten vanaf het maaiveld.
2. De bodem onder de opstelling wordt niet verhard of verdicht.
3. De terreinafscherming is passend in de omgeving en faunavriendelijk.
4. De afstand tussen de opstelling voor zonne-energie en woonbebouwing bedraagt minimaal 50 meter.

Artikel 3a Stimuleringsgebieden zonne-energie

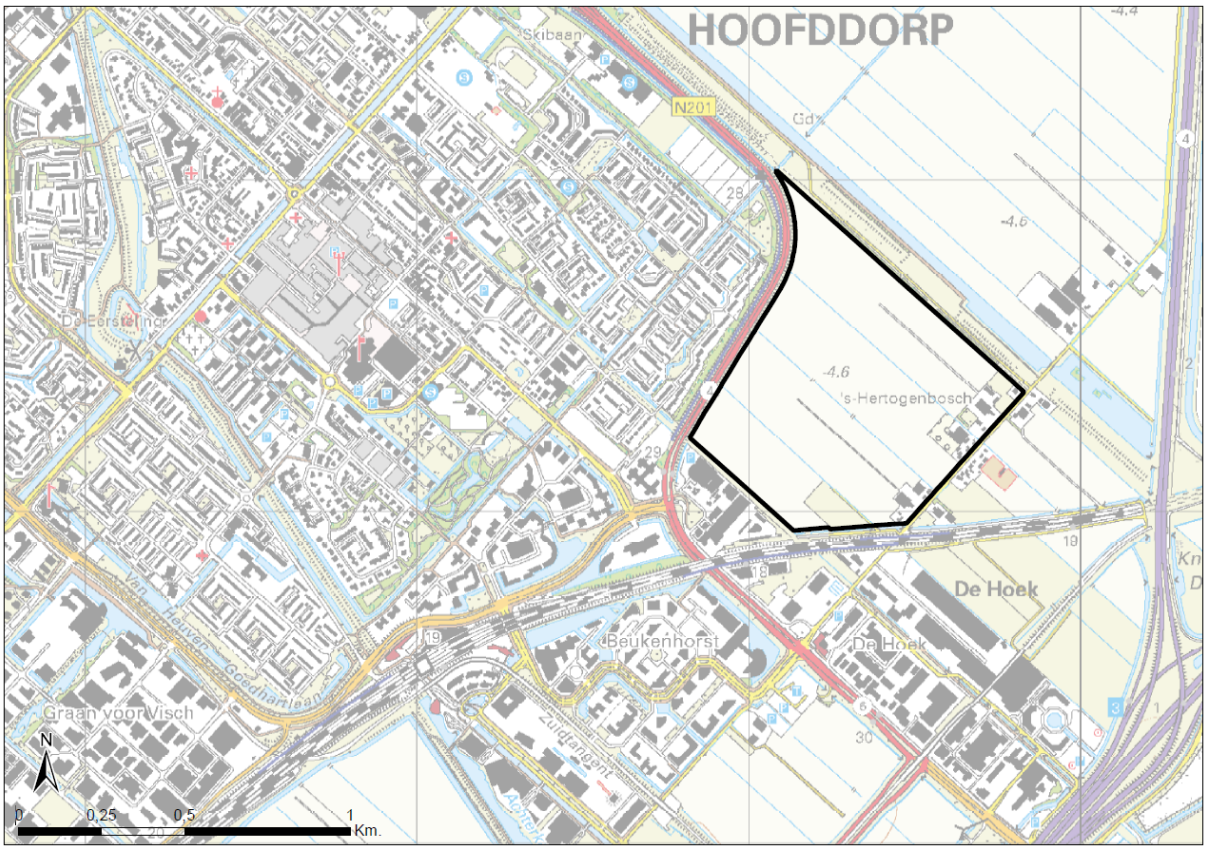
1. Stimuleringsgebieden zonne-energie zijn geometrisch begrensde gebieden zoals aangeduid in bijlage 1.
2. In stimuleringsgebieden zonne-energie is voor een opstelling voor zonne-energie artikel 2 niet van toepassing.
3. In stimuleringsgebied zonne-energie Groene Hoek zoals opgenomen in bijlage 1 onder a, geldt in afwijking op artikel 3, eerste lid, dat de hoogte van een opstelling voor zonne-energie niet meer bedraagt dan 2,00 m gemeten vanaf het maaiveld.

Artikel 4 Slotbepaling en citeertitel

1. Deze uitvoeringsregeling treedt in werking met ingang van de eerste dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin het wordt geplaatst.
2. Deze regeling wordt aangehaald als: Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied.

BIJLAGE 1 Stimuleringsgebieden zonne-energie

A. Stimuleringsgebied zonne-energie Groene Hoek

Toelichting

Achtereenvolgens is de toelichting bij de eerste vaststelling en de toelichting bij de wijziging ogenomen.

Toelichting bij besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 12 juli 2016, tot vaststelling van de Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied

ALGEMEEN
De Provincie Noord-Holland heeft opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied onder voorwaarden ruimtelijk mogelijk gemaakt met artikel 32a van de Provinciale Ruimtelijke Verordening. Op grond van het eerste lid van dit artikel mogen opstellingen voor zonne-energie alleen ruimtelijk mogelijk worden gemaakt op gronden in het landelijk gebied met behulp van een omgevingsvergunning waarbij van het bestemmingsplan wordt afgeweken en dus niet in een bestemmingsplan. De enige uitzondering daarop vormt meervoudig ruimtegebruik. Te weten een opstelling voor zonne-energie op gronden met een bestemming voor nutsvoorzieningen, niet zijnde leidingtracés voor gas, water of elektriciteit, of voor infrastructuur voor weg, spoor, water en vliegverkeer. Indien de reeds bestaande functie tevens wordt gehandhaafd, mag een dergelijke opstelling ook bij bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt.

De onderhavige uitvoeringsregeling is alleen van toepassing op opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied als bedoeld in het eerste lid van artikel 32a van de verordening. De regeling is niet van toepassing op opstellingen voor zonne-energie in het kader van meervoudig ruimtegebruik als bedoeld in artikel 32a, vierde lid, van de verordening.
Het zesde lid van artikel 32a bepaalt dat Gedeputeerde Staten verplicht zijn om nadere regels te stellen over de locatie, omvang en inpassing van opstellingen voor zonne-energie als bedoeld in artikel 32a, eerste lid, van de verordening. De onderhavige uitvoeringsregeling bevat deze nadere regels.

ARTIKELSGEWIJS

Artikel 1
In dit artikel wordt een aantal begrippen gedefinieerd. Ook wordt hierin het toepassingsbereik geregeld. De regeling is alleen van toepassing op zonne-opstellingen die mogelijk kunnen worden gemaakt op grond van het eerste lid van artikel 32a van de verordening. Op opstellingen voor zonne-energie in het kader van meervoudig ruimtegebruik (artikel 32a, lid 4, van de verordening), die mogelijk kunnen worden gemaakt bij bestemmingsplan, is de uitvoeringsregeling dus niet van toepassing.

Artikel 2
In dit artikel worden regels gesteld over de locatie en omvang van een opstelling voor zonne-energie en heeft als doel te bevorderen dat zonne-energie zoveel mogelijk op de landschappelijk minst kwetsbare plekken in het landelijk gebied terecht komt. Opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied zijn alleen toegestaan indien ze aansluitend op bestaand stedelijk gebied en infrastructuur worden gerealiseerd.
Ten aanzien van de locatie geldt dat deze aan minimaal één zijde aansluitend moet zijn op bestaand stedelijk gebied (lid 1). Onder bestaand stedelijk gebied wordt verstaan het bestaand stedelijk gebied als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, onder h, van het Besluit ruimtelijke ordening.
Als het gaat om een locatie die aan één of meer zijden aansluitend is op woonbebouwing, geldt als aanvullende eis dat er een afstand van minimaal 50 meter moet zijn tussen deze woonbebouwing en de rand van de opstelling voor zonne-energie (lid 2).
Het derde en vierde lid bepalen de maximaal toegestane omvang van de opstelling.
Enerzijds wordt die bepaald door het aantal zijden dat aansluitend is op bestaand stedelijk gebied, een rijksweg, provinciale weg of spoorweg. Daarbij geldt dat hoe meer een locatie

aansluit op bestaand stedelijk gebied of de hiervoor genoemde infrastructuur, hoe groter de omvang van de opstelling mag zijn (lid 3). Tevens geldt een afwijkingsmogelijkheid van maximaal 10%. Hierbij gaat het om afwijkingen die voortkomen uit overwegingen van ruimtelijke kwaliteit, zoals bijvoorbeeld veroorzaakt door afwijkende verkavelingspatronen of om te komen tot een betere aansluiting op de omgeving. De afwijkingsmogelijkheid dient dan om een betere landschappelijke inpassing te realiseren.
Anderzijds wordt de maximale omvang bepaald door de eisen van ruimtelijke kwaliteit als bedoeld in artikel 15 van de verordening (lid 4). Deze eisen kunnen de op grond van het derde lid maximaal toegestane omvang beperken. Met andere woorden, het is mogelijk dat de opstelling vanwege de ruimtelijke kwaliteit minder hectare mag omvatten dan op grond van de aansluiting op bestaand stedelijk gebied en infrastructuur geldt.
Het vijfde lid voorkomt dat na realisatie van een opstelling voor zonne-energie met de maximale oppervlakte als bedoeld in het derde en vierde lid, een nieuwe opstelling met de daarbij behorende maximale oppervlakte mogelijk kan worden gemaakt en op die manier de wenselijke maximale oppervlakte op een locatie wordt overschreden. Aansluiting op een reeds bestaande opstelling is wel toegestaan als met de bestaande opstelling de maximale oppervlakte nog niet is bereikt en deze wordt aangevuld tot de maximale oppervlakte als bedoeld in het derde en vierde lid. Een gefaseerde realisatie van een opstelling voor zonne-energie tot de maximaal toegestane oppervlakte is dus mogelijk.

Artikel 3
In dit artikel worden eisen gesteld aan de inrichting van een opstelling. Het artikel heeft als doel de bestaande ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied op de locatie te behouden.
Ten aanzien van de hoogte geldt dat een opstelling de openheid van het landschap zoals die wordt ervaren vanuit het maaiveld op ooghoogte behouden blijft (lid 1). De technische inrichting van de locatie dient er daarom in te voorzien dat de maximale hoogte van de opstellingen beperkt blijft tot 1 meter 50.
Daarnaast zijn er eisen opgenomen ten aanzien van het behoud van de bestaande bodemstructuur (lid 2). Het is onwenselijk dat de ondergrond waarop de opstellingen worden gerealiseerd op enigerlei wijze wordt verhard of verdicht ten behoeve van bouw, ontsluiting, onderhoud of fundering daarvan.
Tot slot zijn er regels gesteld over de wijze waarop de terreinafscherming wordt gerealiseerd (lid 3). De regels hebben betrekking op behoud van de huidige ecologische en landschappelijke waarde van de locatie die mogelijk zou kunnen worden beperkt door het toepassen van gebiedsvreemde vormen van terreinafscherming. Om de schade voor landschap en natuur tot een minimum te beperken wordt als eis gesteld dat de afscherming zo min mogelijk belemmerend is vanuit oogpunten van ecologie en landschap, zoals passeerbaarheid voor fauna en zichtbaarheid vanuit de omgeving.

Toelichting op de wijziging van de Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied (aanvulling dorpslinten en stimuleringsgebieden)

ALGEMEEN

De Provincie Noord-Holland heeft opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied onder voorwaarden ruimtelijk mogelijk gemaakt met artikel 32a van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (vastgesteld door Provinciale Staten op 27-06-2016). Dit artikel 32a van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) bevat in het zesde lid een delegatiebepaling aan Gedeputeerde Staten (GS) om nadere regels te stellen over in ieder geval locatie, omvang en inpassing. GS hebben hieraan uitvoering gegeven met de Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied (vastgesteld op 12-07-2016). Beide regelingen tezamen vormen de ruimtelijke spelregels voor zonne-opstellingen in Noord-Holland.

GS willen met deze uitvoeringsregeling onder voorwaarden ruimte bieden voor opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied. Uit het onderzoek in het kader van de beleidsnota Perspectief voor Zon in Noord-Holland blijkt namelijk, dat binnen bestaand stedelijk gebied in

ieder geval op korte en middellange termijn onvoldoende ruimte beschikbaar is voor de ambities in de provincie ten aanzien van zonne-energie.

Deze wijziging op de uitvoeringsregeling betreft 2 aanvullingen op de in 2016 vastgestelde regeling:

1. een aanpassing van de situering van opstellingen, zodat deze ook aansluitend op dorpslinten kunnen worden toegelaten.
2. een aanpassing van de omvang van een opstelling voor specifieke locaties, zogenoemde stimuleringsgebieden zonne-energie.

Beide aanvullingen worden hierna toegelicht.

DORPSLINTEN

GS vullen hun bevoegdheid in de huidige uitvoeringsregeling in door onder meer te borgen dat een opstelling voor zonne-energie altijd aansluitend op bestaand stedelijk gebied (BSG) dient te worden gerealiseerd. Hiermee wordt geborgd dat zonneparken aan de rand van bestaande verstedelijking, daar waar de energiebehoefte binnenstedelijk in onvoldoende mate kan worden gerealiseerd, tot ontwikkeling komen. Doel is de karakteristieke openheid van het landschap te behouden en de economische (agrarische) structuur van het landelijk gebied zo min mogelijk aan te tasten. Gelet op dit doel en de genoemde ambities zijn GS van mening dat ook aansluitend aan een dorpslint een opstelling voor zonne-energie kan worden toegelaten. Een dorpslint is een langgerekte reeks van bebouwing ten behoeve van stedelijke functies. Vanuit de ambities ten aanzien van energietransitie (het zoveel mogelijk voorzien in lokaal opgewekte energie) gelden hier vergelijkbare argumenten als bij 'echt' stedelijk gebied. Dit terwijl de openheid van het landschap en de agrarische structuur ook bij deze dorpslinten niet of slechts beperkt wordt aangetast. Om deze redenen is het vanuit het beleid voor zon wenselijk om voor dorpslinten een vergelijkbaar regime te hanteren als voor (regulier) bestaand stedelijk gebied.

Deze argumenten om voor opstellingen voor zonne-energie voor dorpslinten een vergelijkbare mogelijkheid te bieden als voor bestaand stedelijk gebied geldt specifiek voor zonne-energie in het landelijk gebied. Het is niet de bedoeling van GS dat deze verruiming naar analogie wordt toegepast voor andere regelingen die het begrip bestaand stedelijk gebied hanteren.

Het begrip bestaand stedelijk gebied is opgenomen in het (landelijk geldende) Besluit ruimtelijke ordening (artikel 1.1.1, eerste lid onder h, Bro). Hoewel er op dit moment nog geen jurisprudentie is of dorpslinten of andere lintbebouwing behoren tot bestaand stedelijk gebied, gaan GS er om navolgende redenen van uit dat dit niet het geval is voor los van een dorpskern in het buitengebied gelegen dorpslinten. Onderdeel van de begripsomschrijving bestaand stedelijk gebied is namelijk dat sprake moet zijn van een stedenbouwkundig samenstel van bebouwing. Dit veronderstelt een concentratie van (op korte afstand van elkaar gelegen) bebouwing met een samenhangende structuur. In de jurisprudentie over het met 'bestaand stedelijk gebied' vergelijkbare begrip 'bebouwde kom', zoals dat wordt gehanteerd in de milieuregelgeving (onder andere het Activiteitenbesluit en de Wet geurhinder veehouderijen), komen deze elementen 'concentratie van bebouwing' en 'samenhangende structuur' terug[1]. Uit deze jurisprudentie volgt dat lintbebouwing op zichzelf geen bebouwde kom kan zijn[2]. Er is geen sprake van een samenhangende structuur en de bebouwingsconcentratie is hiervoor op gebiedsniveau te laag. Alleen indien een bebouwingslint is gelegen direct aansluitend op een dorps- of stadskern, kan dit ertoe leiden dat dit bebouwingslint bestaand stedelijk gebied is omdat zij onderdeel is van de dorps- of stadskern. Ook in dit geval is het overigens niet het bebouwingslint zelf dat de aard van het gebied bepaald.

Deze wijziging voegt een nieuw begrip dorpslint toe aan de uitvoeringsregeling. Een dorpslint is langgerekte lijn van aaneengesloten of op korte afstand van elkaar gelegen bebouwing ten

[1] Zie bijvoorbeeld ABRvS 18 februari 2015 ECLI:NL:RVS:2015:450 en ABRvS 10 april 2013 ECLI:NL:RVS:2013:BY9178

[2] ABRvS, 20 juni 2012 ECLI:NL:RVS:2012:BW8839 en ABRvS 23 juni 2010ECLI:NL:RVS:2010:BM8792

behoeve van overwegend stedelijke functies. In de praktijk is een dergelijk dorpslint gelegen aan een weg of een watergang. Het gaat dus om een lange reeks van meerdere hoofdgebouwen die tezamen een herkenbare lijn vormen in het landschap. De gebouwen zijn daarbij aaneengesloten of zodanig dicht bij elkaar gelegen, dat de lijn vanuit stedenbouwkundige en landschappelijke optiek niet wordt onderbroken. In dat geval is immers sprake van verspreid langs een weg gelegen gebouwen. Een concrete maximale afstand die hierbij in acht moet worden genomen is moeilijk te geven. Dit hangt af van de locatie, onder andere de schaal van het landschap en de schaal van de bebouwing. Een dorpslint bevat hoofdzakelijk stedelijke functies. Dit zijn functies die verband houden met wonen, bedrijven en voorzieningen (zie ook artikel 2 onder oo PRV). Met het woord hoofdzakelijk willen GS niet uitsluiten dat binnen een dergelijk dorpslint een enkele agrarische bedrijfswoning is opgenomen (mits deze ook aaneengesloten of op korte afstand van andere bebouwing is gelegen).

STIMULERINGSGEBIEDEN ZONNE-ENERGIE

Zoals in de beleidsnota `Perspectief voor Zon in Noord-Holland' is aangekondigd, kunnen er op bepaalde locaties redenen zijn om van de vastgestelde ruimtelijke spelregels voor zonne-opstellingen af te wijken en parken groter dan 25 hectare mogelijk te maken. Deze locaties worden *stimuleringsgebieden zonne-energie* genoemd. In de beleidsnota wordt nader omschreven aan welke voorwaarden een stimuleringsgebied moet voldoen om potentieel passend te zijn binnen de provinciale ruimtelijke belangen. Het gaat om gebieden met een grote ruimtelijke dynamiek nabij bijvoorbeeld green- en mainports, waar meer grootschalige zonne-opstellingen passen in het regionale ruimtelijke- en energetische verhaal.

Deze wijziging van de Uitvoeringsregeling voorziet in een specifieke regeling om deze stimuleringsgebieden zonne-energie mogelijk te maken in de vorm van een nieuw artikel 3a met een bijlage 1. Het gaat daarbij om specifieke locaties die geometrisch begrensd worden aangeduid in bijlage 1 van deze Uitvoeringsregeling. Door deze geometrische begrenzing is het niet nodig tekstuele regels te stellen aan locatie en omvang van de opstelling (artikel 2 van de Uitvoeringsregeling). Dit artikel wordt voor deze stimuleringsgebieden dan ook niet van toepassing verklaard. De regels ten aanzien van de inpassing van de opstelling voor zonne-energie (artikel 3 van de Uitvoeringsregeling) zijn wel van toepassing. Specifiek voor *Stimuleringsgebied zonne-energie Groene Hoek* geldt op artikel 3 een uitzondering ten aanzien van de maximale hoogte van de opstelling. Dit wordt inhoudelijk toegelicht onder het kopje *Stimuleringsgebied zonne-energie Groene Hoek*.

De regel ten aanzien van de minimale afstand tussen woonbebouwing en de opstelling voor zonne-energie wordt met deze wijziging verplaatst van artikel 2 naar artikel 3. Inhoudelijk betreft dit ook een regel ten aanzien van inpassing, zodat plaatsing in artikel 3 logisch is. Deze verplaatsing leidt er ook toe dat deze regel ten aanzien van de minimale afstand tussen woonbebouwing en de opstelling voor zonne-energie van toepassing is op opstellingen in stimuleringsgebieden.

Een verzoek tot stimuleringsgebied wordt aangedragen door de betrokken gemeente.
Vervolgens zullen GS dit verzoek toetsen aan de PRV, die uiteraard onverkort van toepassing is. Dit betekent dat ook een stimuleringsgebied alleen via een omgevingsvergunning voor een periode van maximaal 25 jaar kan worden vergund en dat ook stimuleringsgebieden niet zijn toegestaan binnen Natuurnetwerk Nederland (vml. EHS), binnen het werelderfgoed Stelling van Amsterdam, binnen bufferzones of binnen weidevogelleefgebied.
Vervolgens zullen GS het betreffende verzoek toetsen aan de kaders voor wat betreft locatie in de beleidsnota `Perspectief voor Zon in Noord-Holland'. GS leggen de locatie en de omvang vervolgens vast door de geometrische begrenzing van de locatie op te nemen in bijlage 1 bij deze Uitvoeringsregeling. Indien noodzakelijk kan GS daarbij nog een uitzondering opnemen voor het betreffende stimuleringsgebied ten aanzien van de inpassing (artikel 3 Uitvoeringsregeling).

Stimuleringsgebied zonne-energie Groene Hoek
Op 5 april 2017 heeft het college van de gemeente Haarlemmermeer per brief een verzoek tot stimuleringsgebied aangedragen voor de locatie “Groene Hoek”. Het plan voor een zonnepark op de locatie Groene Hoek, Hoofddorp stamt al uit 2015. In maart 2016 heeft de gemeente omgevingsvergunning verleend voor een ontwikkeling van een zonnepark van 26,5 hectare in dit gebied. Op dat moment was er nog geen formeel provinciaal afwegingskader. Later is de wens ontstaan voor een uitbreiding tot 50 hectare. Groene Hoek ligt in het dynamische deel van de Haarlemmermeer, tussen Schiphol, Rijksweg A4 en Hoofddorp. Vanuit de gemeente Haarlemmermeer is er brede steun voor deze locatie. Onder andere vanwege haar geïsoleerde ligging ten opzichte van ander landelijk gebied; in dezen het gemeentelijk aangewezen agrarisch kerngebied van de Haarlemmermeer. Bovendien past dit initiatief binnen de lokale en regionale ambities voor duurzame energie. De wijze waarop het plan zal worden gerealiseerd voldoet verder - op de hoogte van de opstelling na - aan de randvoorwaarden die de provincie aan zonneparken stelt. Bovendien is het plan onderbouwd met een uitgebreid landschapsplan waarin een goede ruimtelijke inpassing in de omgeving is voorzien. De hoogte van 2 meter is strikt genomen strijdig met het beleid voor zon, maar de initiatiefnemer geeft in het landschapsplan overtuigend aan dat door de specifieke verlaagde ligging van het perceel ten opzichte van de omliggende wegen en bebouwing het met de hoogtebeperking bedoelde effect wél wordt gerealiseerd. Doordat het maaiveld van deze locatie zo’n 40 cm onder straatniveau van de Rijnlanderweg ligt, blijft vanuit de woningen het zicht over de opstellingen op ooghoogte behouden.

Van: P van Asselt [mailto:pvanasselt@gmail.com]
Verzonden: zaterdag 11 november 2017 13:32
Aan: Statengriffie
Onderwerp: Re: Zienswijze Kennemerland Beheer ontwerp Omgevingsvisie Hillegom

Goedemiddag,

Gezien het volkshuisvestelijk belang voor zowel Zuid als Noord-Holland acht Kennemerland Beheer het van belang dat de Staten van NH geïnformeerd worden via toezending van dit afschrift. Als u zo vriendelijk wilt zijn om de zienswijze te verspreiden dan is Kennemerland Beheer de statengriffie zeer erkentelijk. Als u behoefte heeft aan een samengesteld pdf dan kan ik daar voor zorgen.

Vgr
P van Asselt

Van: Peter van Asselt [mailto:pvanasselt@gmail.com]
Verzonden: vrijdag 10 november 2017 17:21
Aan: Statengriffie
Onderwerp: Fwd: Zienswijze Kennemerland Beheer ontwerp Omgevingsvisie Hillegom

Goedemiddag,

Bijgaand treft u een afschrift van de zienswijze van Kennemerland Beheer uit Haarlem op de ontwerp Omgevingsvisie Hillegom.

Met vriendelijke groeten,

Peter van Asselt
0624197740

KENNEMERLAND BEHEER BV
bouw- en exploitatiemaatschappij

Gemeente Hillegom
T.a.v. de Gemeenteraad
Postbus 32
2180 AA HILLEGOM

Haarlem, 10 november 2017

Betreft: Zienswijze ontwerp Omgevingsvisie 'Heerlijk Hillegom'

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Inleiding
Met interesse heeft Kennemerland Beheer kennisgenomen van de door het College van Burgemeester & Wethouders van Hillegom voorgelegde ontwerp Omgevingsvisie 'Heerlijk Hillegom' van september jl. Sinds 2003 is Kennemerland Beheer eigenaar van delen van de Zanderij. Door de aankoop van gronden van woningcorporaties Stek & de Key in 2016/17 is zij nu eigenaar van het totale gebied van ca. 30 ha. Gegeven deze positie in Hillegom maakt zij graag van de gelegenheid gebruik om te reageren op de Omgevingsvisie. Deze hebben wij hieronder voor u uiteengezet.

Veranderende wereld met grote opgaven
Het College signaleert dat de wereld in een razendsnel tempo verandert en dat plannen maken voor een periode van 10 jaar daardoor niet meer werkt. De Omgevingsvisie is dan ook geen eindbeeld maar een stip op de horizon. Het is volgens het College 'een instrument van de gemeente om samen te werken aan de duurzame toekomst van Hillegom'. Het College wil ook na vaststelling een permanente dialoog met de samenleving houden.

Duurzaamheid staat daarbij voor een gezamenlijke zorg voor planeet, welvaart en welzijn. Niet iets dat 'daar' en 'dan' gebeurt maar 'hier' en 'nu'. Het College beschrijft in de Omgevingsvisie landelijke trends en uitdagingen zoals vergrijzing, gezinsverdunning, schaalvergroting en klimaatproblematiek, maar ook bereikbaarheid en verbanden tussen infrastructuur, woningmarkt en bollensector. Duurzaamheid is bovendien het overkoepelend leidend principe voor de Omgevingsvisie. Het College wil dat Hillegom in 2030 energieneutraal is en in 2050 klimaatneutraal. De portefeuillehouder spreekt in het voorwoord van een 'stille revolutie in Hillegom', een toekomst van Hillegom die nauw verbonden is met ontwikkelingen in de wereld, Europa, Nederland en de Regio.

Kennemerland Beheer waardeert de insteek van het College om de ontwikkelingen in Hillegom in een breder perspectief te zien. Onderwerpen als duurzaamheid, bereikbaarheid, economie en volkshuisvesting kunnen nu eenmaal niet alleen vanuit lokaal perspectief worden bezien. Tegelijkertijd zullen fysieke maatregelen beslag leggen op de lokale ruimte: Duurzaamheid zorgt voor een compleet ander landschap, bereikbaarheid omgezet in wegen gaan door polders en woningbouw wordt gerealiseerd op plekken waar nu of groen aanwezig is of waar landbouw wordt bedreven.

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
ING 689661045 • IBAN NL19INGB0689661045 • BIC INGBNL2A

De opvatting van een aantal jaren geleden dat 'Nederland af zou zijn' is resoluut achterhaald door de urgentie van de energietransitie, volkshuisvesting en bereikbaarheid. Deze uitdagingen staan hoog op de nationale, regionale politieke agenda's getuige het onlangs afgesloten Regeerakkoord, maar ook gezien de inspanningen van het College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland om de woningbouwproductie te verhogen.

Onderzoek toekomst Zanderij

Met deze uitdagingen in het achterhoofd is Kennemerland Beheer een onderzoek gestart naar de toekomstmogelijkheden van de Zanderijpolder. De polder is momenteel in agrarisch gebruik voor de bollenteelt, maar de verwachting is dat de Zanderij, als stedelijke enclave, strategisch gelegen ten opzichte van stadscentrum en NS-station, op termijn een ander gebruik zal krijgen. Kennemerland Beheer stelt zichzelf de vraag welke kansen een integrale ontwikkeling van de Zanderijpolder de gemeente Hillegom en de regio in dat geval biedt. Daartoe is een groot aantal gesprekken gevoerd met omwonenden, het bedrijfsleven, overheden en belangenorganisaties en zijn door vakkundige externe adviesbureaus onderzoeken uitgevoerd.

Verschillende keren hebben wij het College schriftelijk op de hoogte gesteld van onze onderzoeken en van de tussentijdse onderzoeksresultaten. Onze correspondentie gericht aan het College is als bijlage aan onze zienswijze toegevoegd. De vragen die gesteld worden in de brieven maken integraal onderdeel uit van onze zienswijze. Overigens is de correspondentie ook te raadplegen op https://hillegomdezanderijcommunity.ning.com, het online platform dat wij hebben opengesteld om inwoners van Hillegom en andere geïnteresseerden breed te informeren.

Belang productie bollenteelt neemt af

Kennemerland Beheer verwacht dat het toekomstig gebruik van de Zanderijpolder anders zal zijn dan het huidige gebruik als bollenteeltgebied. Het belang van de bollenteelt in Hillegom en de regio is de afgelopen periode veranderd. De teelt levert nog maar 15% van het bbp van de streek. Een andere sector, de zorg, levert een veel grotere toevoeging. Alleen is er voor de zorgverleners in deze regio geen passende woonruimte beschikbaar. Ook in de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek wordt de zorg uitgesproken dat het banenverlies in het mbo-segment sneller oploopt terwijl in de dragende sectoren geen of weinig groei is. Er is volgens de Agenda sprake van een onbenut potentieel voor wat betreft de suburbane economie: persoonlijke dienstverlening, zorg en kennis. Om dat potentieel te benutten zullen de condities voor ruimte (o.a. huisvesting) bereikbaarheid, opleidingen en innovaties moeten worden verbeterd.

De productie van de teelt is grotendeels verplaatst naar Noord-Holland Noord en de Flevopolders, waar onder gunstigere omstandigheden wordt geteeld. Stond voorheen de productie van bloembollen centraal, nu is de Bollenstreek met name de plek waar de handel, bewerking en opslag van bloembollen plaatsvindt, zoals door het College ook wordt vermeld in de Omgevingsvisie.

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
ING 689661045 • IBAN NL19INGB0689661045 • BIC INGBNL2A

In een brief van 22 okt 2012 van de Stichting bedrijfsleven Greenport Duin- en Bollenstreek aan Gedeputeerde Post van de provincie Noord-Holland inzake de Duinpolderweg wordt gesteld dat nog maar 8% van het productieareaal in Nederland in de Duin- en Bollenstreek zit maar dat 70% van de wereldhandel fysiek door de Bollenstreek gaat om te worden gespoeld en verpakt. Voor deze handels- en bewerkingsfunctie is het niet noodzakelijk een groot beslag op de ruimte te leggen voor de productiefunctie die haar weg naar andere delen van Nederland heeft gevonden.

Dat het areaal bollenteelt in de bollenstreek de afgelopen jaren gelijk gebleven is komt hoofdzakelijk door het bestaan van het Pact van Teylingen en daarvan afgeleid het conserverend provinciaal, regionaal en lokaal beleid dat een slot op de ruimte en daarmee de economische dynamiek legt. Door de ruime mogelijkheden van wisselteelt worden op de Zanderij gewassen geteeld die weinig tot niets van doen hebben met zogeheten 1e klas bollenteelt areaal. Het gebied de Zanderij is daarmee een doorsnee open gebied geworden waar gewassen geteeld worden die niet rechtstreeks gekoppeld zijn aan de geroemde kwaliteit van de bodem.

Kleinschaligheid geen toekomst

Het College geeft in de Omgevingsvisie aan dat de toekomstige ontwikkelingen van de bollensector gepaard zullen gaan met herstructurering en schaalvergroting. In het bijzonder door de steeds beperktere ontsluitingsmogelijkheden van de Zanderij voor bollenteelt en de aan grenzen gebonden opschalingsmogelijkheden is de locatie Zanderij voor de toekomst van de bollensector van minder belang. Vertegenwoordigers van de sector hebben zich daar ook over uitgesproken tijdens bijeenkomsten van de Omgevingsvisie die door het College zijn georganiseerd. Omwonenden beginnen, zo hoort Kennemerland Beheer terug uit de gesprekken, ook steeds meer moeite te krijgen met de zeer verkeersonveilige situatie die ontstaat doordat steeds grotere landbouwvoertuigen de Zanderij, die ingesloten is door woonlinten, inrijden.

Voorwaarden biologische bollenteelt ontbreken

Het College onderschrijft de 'ambitie plantgezondheid 2030' van LTO en breidt dat uit met de doelstelling dat de teelt in Hillegom in 2030 100% biologisch is en de gemeente daarbij de benodigde schaalvergroting en intensivering en herstructurering faciliteert die noodzakelijk is voor een rendabele bedrijfsvoering. Uit een factsheet van Bionext, verbindende partij in biologische sector, van december 2016 (als bijlage bijgevoegd) blijkt dat het areaal biologische bollenteelt in Nederland nog zeer beperkt is tot 10 telers die gezamenlijk slechts 30 ha grond in gebruik hebben (Vgl. er wordt in NL op 22.000 ha bollen geteeld). Uit een contact met Bionext blijkt dat Biologische bollenteelt moeizaam van de grond komt. Er bestaan geen dwingende, door de overheid gestelde kwantitatieve doelstelling en stimuleringssubsidies die voorheen bestonden zijn afgeschaft. Voor de omslag naar Biologische bollenteelt dienen Bollentelers de gronden twee jaar uit de productie te houden voordat alleen gestart kan worden met biologisch telen. Volgens Bionext maakt een beweging richting biologische bollenteelt alleen kans als dat gepaard gaat met een door de overheid/gemeente uitgewerkt plan van aanpak, waarmee die omstandigheden worden gecreëerd die de afzet van biologische bollen garanderen.

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
ING 689661045 • IBAN NL19INGB0689661045 • BIC INGBNL2A

Het College verwacht dat biologische bollenteelt ook direct een positief effect heeft op landschap, water, natuur, toerisme en energiebesparing. Kennemerland Beheer twijfelt er ernstig aan of het College de doelstelling van biologische bollenteelt in Hillegom kan behalen maar is ook benieuwd hoe uw Raad hier tegenaan kijkt.

Volksgezondheid en bollenteelt worden onderzocht

Ongetwijfeld is uw Raad ook bekend met het Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden dat door het RIVM wordt uitgevoerd op advies van de Gezondheidsraad in opdracht van het Ministerie van I&W (voorheen I&M) (www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Nieuwsberichten/2015/Onderzoek_Bestrijdingsmiddelen_en_Omwonenden_begint_bij_bollenteelt) . Aanleiding voor het onderzoek zijn gezondheidsklachten van omwonenden. Het is onduidelijk in welke mate de omwonenden worden blootgesteld aan bestrijdingsmiddelen. Het onderzoek start bij omwonenden rond de bollenvelden. Eind 2018 worden de onderzoeksresultaten gepubliceerd. De uitkomsten zijn van groot belang voor de inwoners van Hillegom. Het is daarom wat te rooskleurig om bij voorbaat de bollengebieden als een 'duurzame Bloementuin' af te schilderen zoals het College doet. Vooral omdat het College op basis van GGD-onderzoek zelf al constateert dat de volksgezondheid in Hillegom onder druk staat doordat mensen bij drukke wegen en industrieterreinen wonen

Locatie Zanderij minder oorspronkelijk door toegestane verstedelijking

Doordat achter de oorspronkelijke bebouwingslinten recent nieuwe woningbouw heeft plaatsgevonden (Klaproos en Hofduynlaan) op plekken waar voorheen cultuurhistorisch waardevolle bollenschuren stonden is het oorspronkelijk karakter van dunne lintbebouwing van de Zanderijpolder aangetast. Verder zijn verschillende sportaccommodaties gelegen in de Zanderij polder, waardoor het een meer stedelijk karakter kent. Aan de oostzijde is een parkachtige ontwikkeling toegestaan, waardoor de beleving van de polder aan de randen zeer beperkt wordt.

Inwoners Hillegom hebben voorkeur voor locatie Zanderij

Gezien de locatie en achtergrond van de Zanderij voelen veel Hillegommers een verbondenheid met dit gebied. Om de vinger te leggen op dit sentiment heeft Kennemerland Beheer onderzoeksbureau Totta gevraagd om een draagvlak onderzoek te doen onder bewoners van Hillegom. 755 huishoudens van de 11.000 aangeschreven huishoudens uit Hillegom hebben deelgenomen aan een enquête. Daarmee is de representativiteitsgraad behaald. Een belangrijke conclusie is dat het merendeel van deze Hillegomse respondenten sterk voorstander is van meer woningbouw in hun gemeente. Belangrijker nog, een meerderheid geeft aan dat de locatie Zanderij de voorkeur heeft boven de locatie Pastoorslaan die door het College als reservelocatie is aangegeven in de Omgevingsvisie.

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
ING 689661045 • IBAN NL19INGB0689661045 • BIC INGBNL2A

Ontsluiting Locatie Zanderij leidt tot verlichting bestaande infrastructuur
Een ontsluiting door de Zanderij, waarmee een toekomstige woonwijk ontsloten wordt, kan tevens gebruikt worden als een directe en verkeersveilige doorsteek voor fiets- en wandelverkeer richting het station. Zowel de bewoners aan de Wilhelminalaan als aan de Stationsweg kunnen daarvan profiteren, zo is onderzocht door ingenieursbureau Goudappel Coffeng. Het College heeft op de kaart van de Omgevingsvisie een groen gestippelde pijl aangegeven waarlangs langzaamverkeerverbindingen tussen centrum, woonwijken en station worden versterkt. De wijze waarop dit concreet uitgevoerd wordt, is niet toegelicht in de Omgevingsvisie. Het onttrekken van bollengrond om een langzaamverkeerverbinding aan te leggen is echter in het verleden helaas onmogelijk gebleken door het Pact van Teylingen. Kennemerland Beheer ziet weliswaar kansen om de fiets- en wandelverbindingen te realiseren in de Zanderij als onderdeel van een integrale gebiedsontwikkeling en gaat daarover graag in gesprek met de gemeente.

Ligging Hillegom midden in Holland
Hillegom is goed bereikbaar per trein en zodoende onderdeel van het Stedenbaanconcept. Mainport Schiphol ligt dichtbij, zonder dat hinder van Schiphol wordt ervaren. Het College positioneert Hillegom als 'gelegen midden in Holland'. Hillegom is volgens het College nadrukkelijk onderdeel uit van de economische dynamiek van de MRA Regio en het netwerk van de zuidelijke Randstad. De ligging op de grens van Noord- en Zuid-Holland is alleen van administratief belang. Economische processen trekken zich niets aan van grenzen. Het heeft daardoor geen enkele zin om een aparte positie in te nemen als regio, laat staan als gemeente Hillegom. Sterker nog, het bedrijfsleven uit de Bollenstreek heeft recent nog gewaarschuwd voor het 'indutten van de streek' als gevolg van het economisch achterblijven van de regio. Ook het College vindt het van belang dat een goed winkelaanbod blijft bestaan. Dit gaat echter niet vanzelf, om de huidige voorzieningen in Hillegom in stand te houden, zal er meer dynamiek in de gemeente moeten komen. Ontwikkeling van de Zanderij kan hier een waardevolle bijdrage aan leveren. In dat verband noemt Kennemerland Beheer ook de herontwikkeling van de Draka op termijn in combinatie met ontwikkeling van de Zanderij.

Marktregio woningbouw Hillegom
De vraag naar woningen in Hillegom is groot en dit zal de komende jaren zo blijven zegt het College. Het College geeft aan dat er veel potentiele woningbouwlocaties zijn, veelal binnen bestaand stedelijk gebied, maar dat inbreiding niet ten koste mag gaan van eigen groen en leefbaarheid. De STEC-groep heeft geconstateerd dat de marktregio van Hillegom afwijkt van de bestuurlijke regio Holland Rijnland, sub regio Noord. Nog niet de helft van de alle in Hillegom gevestigde personen komt uit Hillegom. Er zijn sterke verhuisrelaties met gemeenten als Haarlemmermeer, Lisse, Haarlem en Amsterdam. Door de groei in de periode 2017-2027 is er sprake van een additionele behoefte van maar liefst 5.485 woningen. Doordat de bovenregionale vraag niet wordt meegenomen in de bestaande woningmarktonderzoeken dreigt deze behoefte totaal buiten beeld te raken. Vast staat dat de woningbouwproductie in de regio ver achter blijft bij de geraamde behoefte. Wordt de bovenregionale behoefte aan de cijfers toegevoegd dan zal de regio ver achterblijven in haar taak om voldoende woningen te bouwen.

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
ING 689661045 • IBAN NL19INGB0689661045 • BIC INGBNL2A

Een reactie van Kennemerland Beheer op de recente RWA regio Holland Rijnland vormt onderdeel van de onderhavige zienswijze, maar zal later nagestuurd worden.

Het College doet een poging om de zogenaamde Greenportwoningen in de Omgevingsvisie te promoten. De Greenportwoningen vormen een financieringsbron voor de werkzaamheden van de GOM. De Greenportwoning komt in de praktijk niet goed van de grond. Een geclusterde Greenportwoningwijk is financieel niet alleen onaantrekkelijk voor ontwikkelende partijen, maar het creëert ook een woonwijk met een zeer eenzijdige differentiatie terwijl juist de vraag naar betaalbare huur-en koopwoningen binnen Hillegom zo van belang geacht wordt, in verband hiermee verwijzen wij naar de eigen Hillegomse woonvisie opgesteld door Companen.

Duurzaamheidsuitdaging duurzame bloementuin
Energieneutraliteit in 2030. Het College vindt dit een uitermate belangrijke zaak. In de duurzame bloementuin worden volop mogelijkheden gegeven om een bijdrage te leveren aan duurzaamheid. Zo stimuleert het College het tijdelijk inzetten van percelen bollenland als zonneakker. Omdat Kennemerland Beheer, zoals reeds aangegeven, de toekomst van de duurzame bollenteelt in twijfel trekt, wordt er graag meegedacht over daadwerkelijk duurzame plannen. Zo zou in de Zanderij een zonneakker kunnen ontstaan van 30 ha groot met een geïnstalleerd productievermogen van ruim 20 Megawatt, voldoende om 5700 huishoudens te voorzien van duurzaam opgewekte energie. Dit is ca 60% van het aantal huishoudens in Hillegom. Daarmee levert het een grote bijdrage aan duurzaamheidsdoelstellingen van het College. De randen van het zonnepark kunnen landschappelijk ingepast worden, zodat de panelen van ca 1,50 meter hoog aan het zicht onttrokken worden van aanwonenden. Aangezien grote delen van de Zanderij worden afgegrensd door sloten kunnen hoge hekwerken wellicht achterwege blijven in het geval verzekeringsmaatschappij dit niet als verplichte maatregel voorschrijven. Na 25 jaar is de grond weer beschikbaar voor het gebruik dat op dat moment gewenst is. In de bijlage is een legplan van de zonneakker opgenomen.
Indien het klopt dat ook uw raad het tijdelijk gebruik van bollengebied voor zonneakkers ziet als bovenomschreven dan verkennen wij graag met de gemeente een concreet plan hiervoor.

Realiteit vraagt trendbreuk regelgeving
Het College wil Hillegom en de regio naar een hoger plan tillen, maar gaat aan een belangrijk aspect voorbij, de realiseerbaarheid van de Omgevingsvisie. Het College verwijst naar uitvoeringskaders, maar voor grote verandering op het gebied van duurzaamheid en woningbouw is het van cruciaal belang om naar het onderliggende beleid te kijken en niet te vertrouwen op een goede afloop. Door het ontbreken van een sterke sector met toekomstperspectief die krachtig genoeg is om het landschap te dragen, is de opgebouwde regelgeving door het Pact van Teylingen, de ISG en de GOM verworden tot een sectoraal landschapsbeschermingsbeleid. Het bollengebied, inclusief de Zanderij is feitelijk op slot gezet en de vraag is of het College door het in stand houden van dit extreem conserverende beleidshuis in staat is om de Omgevingsvisie uit te voeren dan wel uitgevoerd te krijgen.

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
ING 689661045 • IBAN NL19INGB0689661045 • BIC INGBNL2A

Het College doet wel een aanzet door in de Omgevingsvisie te stellen dat het belangrijker is om via instrumenten sturing te geven op de belangrijke doelen voor de maatschappij "het is niet meer alleen een zaak dat de inrichting van de ruimte ordelijk en volgens van tevoren vastgestelde kaders verloopt" aldus het College. Desondanks wordt het in het beton gegoten ruimtelijk beleid als uitgangspunt gekozen. Het College gaat ondanks de goede bedoelingen en plannen hiermee mogelijk toch de mist in.

Kennemerland Beheer is benieuwd naar de visie van uw gemeenteraad hierop.

Hoe verder?
Kennemerland Beheer is verheugd om nu de mogelijkheid te hebben hun zienswijze te kunnen voorleggen aan het College. Eerder zijn er verschillende handreikingen gedaan richting het College. Voorbeeld hiervan is het aanbod om met het door de minister ingestelde O-team via een ontwerpend onderzoek de kansen in de Zanderij te onderzoeken. Helaas heeft het College dit aanbod afgeslagen, waardoor Kennemerland Beheer zelf de regie heeft moeten nemen in het proces. Het College is vanaf dat moment het gesprek met Kennemerland Beheer uit de weg gegaan. Van een echte dialoog, van echte integraliteit, van echte participatie, zoals bedoeld in de nieuwe Omgevingswet en waar het College in de Omgevingsvisie prat op gaat is zodoende in de beleving van Kennemerland Beheer helaas geen sprake.

Kennemerland Beheer gaat verder met onderzoeken van een invulling van de Zanderij die voor Hillegom en omgeving meerwaarde oplevert. Wij hopen dan ook dat het College met de Omgevingsvisie in de hand bereid is om alsnog met Kennemerland Beheer hierover verder in gesprek te komen.

Wij verzoeken uw raad met het vaststellen van de Omgevingsvisie nadrukkelijk rekening te houden met onze Zienswijze en zien een reactie graag tegemoet.

Hoogachtend en met vriendelijke groeten,

Gideon Kwint
Algemeen directeur
Kennemerland Beheer BV

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
ING 689661045 • IBAN NL19INGB0689661045 • BIC INGBNL2A

NB. Volledigheidshalve vermelden wij dat, aangezien de provincie Zuid-Holland meer regie op woningbouw wil, wij onze zienswijze ook in afschrift naar het College van Gedeputeerde Staten en naar de leden van Provinciale Staten van Zuid-Holland versturen. Verder sturen wij een afschrift naar GS en PS van Noord-Holland, naar de ministeries van BZK en I&W, naar NVB, Bouwend Nederland, NVM, EIB, Holland Rijnland, het MRA-bureau, evenals naar het georganiseerd bedrijfsleven in de Duin- en Bollenstreek en naar lokale ondernemersverenigingen.

Lijst met bijlagen onderdeel uitmakend van zienswijze Kennemerland Beheer ontwerp Omgevingsvisie Hillegom september 2017:

Brieven:

- Brief 9 nov 2016 O-team 'tussen spoor en kern in Hillegom'
- Brief 11 nov 2016 verzoek deelname proces O-team
- Brief 11 april 2017 inzake bewonersavond Omgevingsvisie
- Brief 21 april 2017 inzake onderzoek Goudappel Coffeng kansen ontsluiting
- Brief 3 mei 2017 draagvlakonderzoek Totta
- Brief 15 juni 2017 inzake onderzoek Stec Groep woningbouwbehoefte
- Brief 14 juli 2017 openstaande vragen

Rapporten:

- Verkeersanalyse Zanderij Hillegom Goudappel Coffeng 14 april 2017
- Draagvlakonderzoek Totta april 2017
- Pre-check De Zanderij Stec Groep juni 2017
- QuickScan ecologie Zanderij te Hillegom 2 augustus 2017
- Legplan Zonneakker Zanderij okt 2017

Overig:

- Factsheet Bionext 1 december 2016

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
ING 689661045 • IBAN NL19INGB0689661045 • BIC INGBNL2A

KENNEMERLAND BEHEER BV
bouw- en exploitatiemaatschappij

Gemeente Hillegom
College van burgemeester en wethouders
Postbus 32
2180 AA HILLEGOM

Haarlem, 11 april 2017

Ons kenmerk: D.17.23664

Betreft: bewonersavond Omgevingsvisie

Geacht college,

Met teleurstelling hebben wij kennisgenomen van uw brief van maandag 10 april 2017 waarin u ons mededeelt dat onze aanwezigheid niet gewenst is bij de openbare inwonersavond over de Omgevingsvisie later die dag. U verwijst ons naar inspreekmogelijkheden in juni/juli en naar het formeel indienen van een zienswijze na de zomer bij de gemeenteraad.

Afgelopen zaterdag zijn in het artikel "Zanderij beter dan Pastoorslaan" in het Haarlems Dagblad de belangrijkste resultaten gepubliceerd van een enquête die wij hebben gehouden onder alle huishoudens in Hillegom. Met meer dan 700 respondenten is de enquête als representatief te kwalificeren. Een belangrijke uitspraak van de meerderheid van deze groep is dat ze eerder voor een ontwikkeling van de Zanderij zijn dan voor een ontwikkeling van de Pastoorslaan.

Het stelt ons daarom teleur dat uw college geen ruimte heeft willen geven voor onze aanwezigheid bij de inwonersavond, immers een Omgevingsvisie handelt over alle aspecten van de leefomgeving en de Zanderij maakt hier een belangrijk onderdeel van uit. Het uitsluiten van de grondeigenaar van de Zanderij doet naar onze mening te kort aan zowel uw eigen Woonvisie als de Omgevingsvisie en het gedachtengoed van de Omgevingswet die gekenmerkt wordt door participatie, privaat initiatief en maatwerk.

Als grondeigenaar van de Zanderij vinden wij het daarom van groot belang om direct aansluiting te vinden bij de gemeentelijke Omgevingsvisie. Wij hebben uw college eerder voorgesteld om een traject te doorlopen met het O-team om samen met u en uw inwoners tot een inhoudelijke uitwerking en afweging te komen voor de Zanderij, zodat de uitkomsten door uw college in het kader van de omgevingsvisie konden worden meegenomen. Uw college heeft daar helaas niet mee ingestemd.

-/-

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
ING 689661045 • IBAN NL19INGB0689661045 • BIC INGBNL2A

Vervolgens hebben wij een open, interactief en transparant proces opgestart om te onderzoeken of er onder de bevolking op de locatie Zanderij voldoende kansen worden gezien voor een integrale gebiedsontwikkeling. De uitkomsten van dat onderzoek zullen wij uiteindelijk aanbieden aan uw college en aan de raad.

Wij kunnen u niet dwingen om met ons in overleg te treden over de Zanderij, maar gezien de uitkomsten van de recente enquête geven wij uw college nogmaals in overweging om het eerder genomen standpunt over het aanbod van O-team te herzien. Wat is er op tegen om samen met bewoners te onderzoeken welke kansen er liggen voor Hillegom wanneer de locatie Zanderij in ontwikkeling wordt genomen?

Hoogachtend,
KENNEMERLAND BEHEER BV

G.H.M.M. Kwint

KENNEMERLAND BEHEER BV
bouw- en exploitatiemaatschappij

College van Burgemeester en Wethouders Hillegom,
Postbus 32
2180 AA Hillegom

Datum: 11-11-2016
Betreft: De Zanderijpolder

Geacht College,

Uw college is bezig om een omgevingsvisie op te stellen voor de gemeente. In dat proces wordt, zo hebben wij vernomen ook gesproken over de locatie Zanderij.

Kennemerland Beheer, grondeigenaar van de Zanderij, is niet direct betrokken bij het proces van de omgevingsvisie maar wij vangen op dat onder andere vanuit middenstand en ondernemers maar ook vanuit de sector positief aangekeken wordt tegen verandering in de polder. Voor een fietsveilige bereikbaarheid van het station en voor het parkeren zou de Zanderij zelfs een structurele oplossing kunnen betekenen. Natuurlijk zijn er ook andere meningen over de toekomst van de polder.

Wij zijn in contact gekomen met het door de Minister van I&M ingestelde O-team. Aanleiding hiervoor was een door ons opgestelde visie over de verkeerskundige ontsluiting van Zanderij en station Hillegom.

Het onafhankelijke 0-team ziet, vanuit haar ervaring elders in Nederland met complexe ruimtelijke ontwerpvraagstukken, mogelijkheden om speciaal voor de Zanderij met stakeholders een kort traject te doorlopen waarmee inzichtelijk gemaakt wordt of, in welke vorm, onder welke voorwaarden en wanneer er kansen zijn voor transformatie van de Zanderij. In de bijlage wordt het voorstel van het O-team toegelicht.

Kennemerland Beheer denkt dat een proces zoals voorgesteld door het O-team een kans zou moeten krijgen in het kader van de omgevingsvisie en zij is erg benieuwd naar de uitkomsten.

Wij stellen het zeer op prijs indien uw college bereid is om hier medewerking aan verlenen. Als dat zo is dan zou een vervolgstap zijn dat het O-team in overleg met de gemeente het voorgestelde proces verder uitwerkt.

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
IBAN NL19 INGB 0689661045 • BIC INGBNL2A

De mogelijke kostenimplicaties zoals door het O-team in hun brief gesteld, willen wij, mocht dat niet passen binnen het gemeentelijk budget, grotendeels op ons nemen.

Een reactie zien wij graag tegemoet.

Hoogachtend en met vriendelijke groet,

Gideon Kwint
Kennemerland Beheer

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
IBAN NL19 INGB 0689661045 • BIC INGBNL2A

KENNEMERLAND BEHEER BV
bouw- en exploitatiemaatschappij

Gemeente Hillegom
College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 32
2180 AA HILLEGOM

Haarlem, 14 juli 2017

Geacht college,

Met de zomervakantie voor de deur informeren wij u graag over de laatste stand van zaken rond het onderzoek van Kennemerland Beheer naar de integrale ontwikkelingsmogelijkheden van de locatie Zanderij.

Grote opgaven op diverse vlakken
Het wordt steeds duidelijker dat de Randstad de komende jaren enorme opgaven heeft op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, klimaatadaptie en transitie naar duurzame productie van energie. Het traditionele RO-instrumentarium schiet in veel gevallen ernstig te kort om een adequaat antwoord te geven op de vraag waar welke functies het best gesitueerd kunnen worden zonder daar op langere termijn spijt van te krijgen. Het zijn ongetwijfeld zaken waar u in het kader van de gemeentelijke omgevingsvisie ook tegenaan loopt.

Noodzaak woningbouw neemt toe
De noodzaak echter om te handelen is evident. Het is nog niet zo lang geleden dat marktpartijen de politiek hebben opgeroepen om ruimte te bieden voor nieuwbouw buiten de stad. De woningbouw in Nederland loopt ver achter op datgeen wat nodig is. Binnenstedelijk is niet de ruimte voorhanden om een gevarieerd vraag gestuurd woningbouw aanbod te creëren. Zonder ingrijpen kan de kabinetsdoelstelling van 1 miljoen woningen voor de komende decennia niet gehaald worden. Het aanbod aan suburbaan wonen in de nabijheid van voorzieningen en verbindingen staat zwaar onder druk. Landschap is belangrijk, maar als al het landschap als even belangrijk wordt gezien dan kan de politiek geen keuzes meer maken.

Werkatelier Zanderij
Het proces rond de Zanderij, dat u van dichtbij heeft kunnen volgen, zal na de zomervakantie voortgezet worden met het ' Ontwerpatelier Zanderij Hillegom' op 22 augustus a.s.. Tijdens dit ontwerpatelier zal met bewoners van Hillegom onder begeleiding van externe stedenbouwkundigen en landschapsontwerpers worden verkend onder welke voorwaarden een integrale gebiedsontwikkeling mogelijk is met aandacht voor klimaatneutraal bouwen, duurzaamheid, bereikbaarheid, groen en landschap.

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
IBAN NL19 INGB 0689661045 • BIC INGBNL2A

KENNEMERLAND BEHEER BV
bouw- en exploitatiemaatschappij

Tijdens de enquête onder alle inwoners van Hillegom, waaruit bleek dat Hillegommers een voorkeur hebben voor bebouwing van de Zanderij in plaats van de locatie Pastoorslaan, hebben wij gevraagd wie geïnteresseerd zijn om hierover mee te denken. Deze personen zullen benaderd worden. Om organisatorische reden zal het aantal deelnemers aan het werkatelier gelimiteerd worden. Ook uw college zal worden uitgenodigd om aanwezig te zijn.

Openstaande vragen
In eerdere correspondentie van ons aan uw college hebben wij verzocht om verduidelijking over een aantal punten of hebben wij uw college een aantal vragen gesteld. Tot op heden hebben wij nog geen reactie van uw college mogen ontvangen. Mogelijk dat uw reactie en onze brief elkaar kruisen. In dat geval kunt u ons brief op dat punt als ongeschreven beschouwen. Als dat niet zo is dan verzoeken wij u vriendelijk aandacht te besteden aan de vragen die wij uw college gesteld hebben. Mocht een nadere toelichting van onze zijde gewenst zijn dan zijn wij uiteraard van harte bereid om u deze te geven.

In de verwachting dat wij u voldoende geïnformeerd hebben wensen wij uw college een hele goede vakantie toe.

Hoogachtend en met vriendelijke groeten,
i/o

Kennemerland Beheer
Gideon Kwint, directeur

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
IBAN NL19 INGB 0689661045 • BIC INGBNL2A

KENNEMERLAND BEHEER BV
bouw- en exploitatiemaatschappij

Gemeente Hillegom
College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 32
2180 AA HILLEGOM

Haarlem, 15 juni 2017

Geacht college,

Zoals u weet doet Kennemerland Beheer onderzoek naar de integrale ontwikkelingsmogelijkheden van de locatie Zanderij.

Eerder informeerden wij uw college over een onderzoek van Goudappel Coffeng naar de verkeerskundige effecten van een nieuwe ontsluitingsstructuur in de Zanderij en over de uitkomsten van een enquête onder de totale bevolking van Hillegom.

Graag informeren wij u over het onderzoek dat de Stec Groep heeft verricht naar de locatie Zanderij. Via een eerste check is in beeld gebracht of en onder welke condities er behoeft bestaat aan het plan voor de Zanderij als woningbouwlocatie. Het onderzoek is als bijlage bijgevoegd.

De Stec Groep concludeert dat de locatie Zanderij zich goed leent voor bebouwing en qua inbedding hoger scoort dan locatie Pastoorslaan, omdat de Zanderij al omringd is door bebouwing en daarnaast gunstig gelegen is ten opzichte van het station Hillegom. De locatie Pastoorslaan heeft daarnaast als nadeel dat hier een gasleiding doorheen loopt, waardoor de ontwikkelmogelijkheden vanwege verhoogde risico's worden beperkt.

Verder constateert de Stec Groep dat de marktregio van Hillegom afwijkt van de bestuurlijke regio Holland Rijnland, sub regio Noord waarbinnen woningbouwafspraken worden gemaakt. Nog niet de helft van alle gevestigde personen in de gemeente Hillegom komt uit de gemeente zelf. Er zijn sterke verhuisrelaties met omliggende (deels buiten de provinciegrenzen gelegen) gemeenten als Haarlemmermeer, Lisse, Haarlem en Amsterdam. Wanneer wordt ingespeeld op een hoogwaardig programma dat complementair is aan wat in de grotere steden wordt aangeboden, bijvoorbeeld in de vorm van een centrum-dorps woonmilieu, is bijvangst vanuit deze gemeenten realistisch.

Door de groei van het aantal huishoudens in de periode 2017-2027 in de markregio is er sprake van een additionele behoefte van 5.485 woningen.

De Zanderij kan volgens de Stec Groep inspelen op een kwalitatieve behoefte als het voorziet in een gedifferentieerd programma met appartementen en grondgebonden woningen in alle segmenten.

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
ING 689661045 • IBAN NL19INGB0689661045 • BIC INGBNL2A

KENNEMERLAND BEHEER BV

bouw- en exploitatiemaatschappij

Om een exactere berekening te maken van zowel de kwantitatieve als de kwalitatieve behoefte is actueel inzicht nodig in de plancapaciteit van de gemeente Hillegom.

De gemeente heeft tot nu toe alleen een overzicht van de harde plancapaciteit verstrekt. Wij verzoeken uw college ook om de onderbouwing van de zachte plancapaciteit beschikbaar te stellen, zodat wij het onderzoek kunnen afronden.

Uw reactie op dit verzoek zien wij graag op korte termijn tegemoet.

Hoogachtend en met vriendelijke groeten,

i/o

G. Kwint
Directeur

KENNEMERLAND BEHEER BV

bouw- en exploitatiemaatschappij

Gemeente Hillegom
College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 32
2180 AA HILLEGOM

Haarlem, 21 april 2017

Geacht college,

Kennemerland Beheer, eigenaar van locatie de Zanderij Hillegom onderzoekt of er mogelijkheden zijn voor een integrale gebiedsontwikkeling.

Door bureau Goudappel Coffeng hebben wij laten onderzoeken wat de verkeerskundige effecten zijn indien de Zanderij ontwikkeld wordt tot een landschappelijk ingepaste woonwijk met een eigen ontsluiting zoals eerder uitgewerkt door bureau SAB. Het rapport van Goudappel Coffeng 'Verkeersanalyse De Zanderij Hillegom, van 14 april 2017' hebben wij als bijlage bij deze brief gevoegd.

Goudappel Coffeng constateert dat de intensiteit van het verkeer in de periode 2010-2030 behoorlijk toe zal nemen bij autonome groei van het autogebruik (dus zonder ontwikkeling van de Zanderij).

Aanleg van een nieuwe ontsluitingsstructuur door de Zanderij zal een bijdrage leveren aan de verlichting van de Wilhelminalaan en de Stationsstraat, zo blijkt uit modelberekeningen. Voor de Wilhelminalaan kan een afname van 28% van het verkeer worden bereikt. Door aanvullende maatregelen kan dit zelfs worden verdubbeld. Het is ook mogelijk om de Wilhelminalaan af te sluiten voor doorgaand verkeer. Dit zal vervolgens kunnen leiden tot een enorme verbetering van de leefbaarheid voor inwoners van Hillegom die daar wonen.

Aangezien uw college bezig is met het opstellen van een omgevingsvisie Hillegom 2030 leek het ons van belang u direct op de hoogte te stellen van de uitkomsten van het onderzoek zodat u dit kunt betrekken bij uw planvorming. Met name de behoorlijke toename van intensiteiten bij autonome groei is veelzeggend. Wij zijn benieuwd of uw college deze ontwikkeling herkent en of uw college maatregelen wil treffen om de effecten hiervan te verzachten dan wel te voorkomen? Een reactie op deze vraag zien wij graag tegemoet.

Tot het geven van een nadere toelichting aan uw college zijn wij uiteraard beschikbaar.

Gezien de deels regionale oorzaak van de toename van de verkeersintensiteit hebben wij een afschrift van deze brief gestuurd aan zowel het college van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland als van Noord-Holland.

Hoogachtend,
i/o
Kennemerland Beheer
Gideon Kwint, Algemeen Directeur

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
ING 689661045 • IBAN NL19INGB0689661045 • BIC INGBNL2A

KENNEMERLAND BEHEER BV
bouw- en exploitatiemaatschappij

Gemeente Hillegom
College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 32
2180 AA HILLEGOM

Haarlem, 3 mei 2017

Geacht college,

In navolging op onze brief van 21 april jl. inzake de studie van bureau Goudappel Coffeng naar de verkeerseffecten van een ontwikkeling van de locatie Zanderij doen wij u toekomen, voor een reactie, het onderzoeksrapport 'Uitbreidingslocatie woningbouw Hillegom, april 2017' van onderzoeksbureau Totta.

Zoals uw weet heeft ons platform voor de Zanderij veel losgemaakt in Hillegom. In de media is hier de afgelopen tijd veel aandacht aan besteed. Bureau Totta heeft daarom in onze opdracht via een enquête onderzoek gedaan onder alle huishoudens in Hillegom. Met de enquête wilden wij de vinger leggen op waar de voor- en tegenstanders vandaan komen. Daarnaast wilden wij ook de stem van de 'stille meerderheid' horen en deze betrekken in de discussie.

Maar liefst 755 huishoudens hebben gereageerd op de enquête. De steekproef en uitkomsten van het onderzoek zijn daarmee betrouwbaar en representatief voor heel Hillegom als onderzoekspopulatie.

Een belangrijke conclusie van het onderzoek is dat een meerderheid van de Hillegomse bewoners de voorkeur heeft voor bebouwing van de Zanderij boven de locatie Pastoorslaan. Wij vinden dit een opmerkelijke conclusie, aangezien uw college juist de voorkeur heeft voor de locatie Pastoorslaan. Opvallend verder is dat Inwoners slecht op de hoogte zijn van het afwegingsproces dat de gemeente destijds heeft gemaakt. Met de locatie Pastoorslaan is maar een klein deel van de Hillegomse bevolking bekend.

Wij zijn daarom erg benieuwd welke argumenten en overwegingen voor uw college de doorslag hebben gegeven om te kiezen voor de locatie Pastoorslaan terwijl een meerderheid van de bewoners aangeeft de voorkeur te hebben voor de locatie Zanderij die, zo blijkt uit het eerdergenoemde onderzoek van Goudappel Coffeng, tevens een structurele oplossing kan bieden voor de doorstroming van het lokale wegennetwerk. Wij stellen het op prijs indien uw college hierop wil reageren.

Bij bouw van nieuwe woningen vinden bewoners het belangrijk dat naar diversiteit gekeken wordt, zowel wat betreft prijsklassen, betaalbaarheid, huur, koop, starters en senioren. Verder worden bereikbaarheid, open karakter, openbaar groen en veiligheid genoemd. Zo heerst er tevredenheid over Hillegom als woonplaats maar het winkelaanbod en het aanbod van huurwoningen kan beter volgens de respondenten.

Zenegroenkade 4, 2015 KV Haarlem • T 023 5374053 • F 023 5372480
info@kbwonen.nl • www.kbwonen.nl • kvk 34047845 • btw NL004450097B01
IBAN NL19 INGB 0689661045 • BIC INGBNL2A

KENNEMERLAND BEHEER BV
bouw- en exploitatiemaatschappij

Het onderzoek van Totta levert veel informatie over wat Hillegommers belangrijk vinden. De informatie stellen wij graag beschikbaar aan uw college, zodat u dit bijvoorbeeld kunt betrekken bij de opstelling van uw Omgevingsvisie. Het rapport zal worden verstrekt aan de respondenten. Tevens wordt het gepubliceerd op het platform 'Hillegom de Zanderij". Verder zullen wij het rapport betrekken bij ons onderzoek naar de mogelijkheden voor een integrale gebiedsontwikkeling van de Zanderij.

Uiteraard zijn wij bereid om de uitkomsten van het onderzoek toe te lichten aan uw college.

Hoogachtend,
i/o
Kennemerland Beheer
Gideon Kwint, directeur

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Casus Hillegom

o_team

_ontwerpkracht_voor_opdrachtgevers_

Tussen spoor en kern in Hillegom.

9 november 2011, Joost Schrijnen, voorzitter O-team.

Station Hillegom ligt op enige afstand van de kern en de bebouwing van Hillegom. Een aantal bebouwingslinten leiden van Hillegom naar het station. Dat zijn aanloop straten naar het centrum en naar de scholen en sportvelden die midden in de kern van Hillegom liggen. Hillegom is een kernplaats in de Bollenstreek, ten zuiden van Haarlem aan de spoorlijn Haarlem-Leiden, en tussen de Haarlemmermeer en de vlakbij gelegen duinen en zee.
In de provinciale structuurvisie van de provincie Zuid Holland uit 2014 zijn twee locaties, een ten noorden van het bebouwingslint en de Zanderij, midden tussen de bebouwingslinten, buiten de bebouwingscontouren gelegen van Hillegom. Dat is interessant omdat beide locaties zondermeer zouden passen in de verstedelijkings- en mobiliteitsstrategie van zowel de provincie Zuid-Holland, als van de provincie Noord-Holland. Het Stedenbaan concept van de provincie Zuid-Holland en haar evenknie "Maak Plaats" van de nabij gelegen provincie Noord-Holland nemen beiden als uitgangspunt dat locaties direct aan het station voorkeur verdienen bij een verstedelijkingsvraag. De locaties liggen op loop afstand direct ten oosten van het station. Een forensen station dat goed wordt gebruikt en met Amsterdam, Haarlem, Leiden en Den Haag binnen het half uur te bereiken. Het concept werkt en dat blijkt niet alleen uit het aantal in- en uitstappers, maar ook uit het tekort aan parkeerplaatsen rondom het NS station.
Hillegom heeft in een eerder structuurplan van eind jaren '90 de Zanderij al als verstedelijkingslocatie opgenomen. In een later structuurplan is dat geruild met de noordelijker gelegen locatie.
Deze locatie discussie interfereert niet alleen met verstedelijkingsbeleid, maar ook met afspraken uit het Pakt van Teijlingen. In dat pakt is aan de orde de verhouding tussen de bollenteeltgebieden en de verstedelijkingsopgave. Oorspronkelijk om de "bollenstad" te voorkomen. Dat was een concept om de gehele bollenteelt te verplaatsen, en dat is met het pakt voorkomen. Nu werkt het als een instrument om een beheerste ontwikkeling te faciliteren, en uitruil van bollengrond mogelijk te maken. Onder bepaalde omstandigheden mag bollengrond worden omgezet in verstedelijking.
Op alle schaalniveaus wordt gewerkt door de verschillende overheden aan herziening van het ruimtelijk beleid en omgevingsbeleid dus aan verstedelijkingsvisies en aan voorbereidingen voor omgevingsvisies.
De provincie Zuid Holland werkt aan de verstedelijkingsstrategie, en is gestart met een nieuwe omgevingsvisie. Gericht op vaststelling 2018/9.
De Noordvleugel heeft ook een serie afspraken over de omvang en locaties van de verstedelijking. De woningvraag op lokale en regionale schalen is er.

Wat betekent dat voor Hillegom?

Er ligt een kans om uit te zoeken wat een relevante stapsgewijze ontwikkelingsstrategie zou kunnen zijn voor deze gebieden rondom het stedenbaanstation in Hillegom. En ook hoe zich dat verhoudt met het pakt van Teijlingen. Maar belangrijker nog is dat deze locaties in beginsel een bijdrage kunnen leveren aan de versterking van het dorp, de kern en het gehele direct in de omgeving gelegen hoogwaardige voorzieningen

niveau in de kern. De middelbare school, de sportvelden en het winkelareaal.
Bovendien is voorstelbaar dat een nieuwe lokale verkeersstructuur de locaties ontsluit en tegelijkertijd de smalle aanloop straten naar en van het station ontlast. En er zou ruimte kunnen ontstaan voor vergroting van het parkeer-areaal ten behoeve van de reizigers naar het stedenbaanstation.
Natuurlijk moet bij een inrichtingsplan rekening worden gehouden met bestaande kwaliteiten in het gebied, met bebouwing die er al is, met toe te voegen water en routes en mogelijk met andere functies die nog passend worden geacht voor de kern van Hillegom.
Een verkenning daarnaar zou interessant kunnen zijn, om met bewoners en andere stakeholders op zoek te gaan naar *community benefits*, als onderdeel van een moderne aanpak van omgevingsplanning, om daaruit ook te leren hoe een dergelijk gebied zich vooral zou kunnen richten op de kwaliteitsverbetering van Hillegom.
Een dergelijk proces zou vanuit een open en onderzoekende houding moeten starten, waarbij alle aspecten vanuit verschillende kijkrichtingen zouden kunnen worden verkend. De open resultaten daarvan zouden in gesprek met belanghebbenden kunnen worden verkend, en ook omgekeerd zouden kijkrichtingen het resultaat kunnen zijn van de gesprekken zelf.
Het O-team, een onafhankelijk team van drie deskundigen uit ontwerp, bestuur en markt is gevraagd door de eigenaar van de Zanderij om te bezien hoe zoiets vrij en onafhankelijk zou kunnen worden aangepakt.
Het O-team wordt gefinancierd door het Ministerie van IenM, en is ontstaan vanuit een concept van de minister zelf, die bereid is hulptroepen in te zetten om lokale gebiedsontwikkeling te ondersteunen op zoek naar de juiste vraagstelling voor hun opgave.
Het ontwerpproces wordt niet overgenomen. Maar door een kort traject met verschillende ontwerpers kan worden verduidelijkt wat de opgave wellicht zou kunnen zijn, en dat wordt teruggegeven aan bestuur en markt.
Als het bestuur van Hillegom daar voor openstaat en mee zou willen doen met zo'n proces dan zou het O-team dat samen met eigenaren, ambtenaren en trekkers van de omgevingsvisie kunnen uitwerken en faciliteren. De kosten van zo'n traject voor het O-team worden door het ministerie gedragen. De kosten van de gezamenlijk te bepalen ontwerpers (in dit geval bijvoorbeeld 3 bureaus totaal maximaal 30.000) worden meestal door alle partijen gezamenlijk gedragen.
Namens het O-team,
Joost Schrijnen
Hilde Blank
Geurt van Randeraat.

Contact

Heeft u vragen over het werk of de werkwijze van het O-team? Neem contact met ons op via oteam@minienm.nl. Op de site staan al diverse voorbeelden van eerdere trajecten.

www.oteam.nl

Uitbreidingslocatie woningbouw Hillegom

Onderzoeksrapport

Ons kenmerk: 20576

April 2017

Inhoudsopgave

Achtergrond en doelstelling	**3**
Conclusies	**4**
Resultaten	
Wonen in Hillegom	7
Ontwikkeling nieuwbouw	12
Steekproef en verantwoording	**23**
Bijlage	**28**
Afwegingsmatrix	29

Geschreven voor

KB WONEN KENNEMERLAND BEHEER

Geschreven door

Martine van Doornmalen
020 – 514 13 20
martine@totta.nl

Achtergrond

Hillegom is een gemeente in de bollenstreek en telt ruim 21.000 inwoners. Het is mogelijk dat de gemeente gaat uitbreiden. Dit kan door een stuk bollengrond in de omgeving van het station te ontwikkelen. De gemeente heeft drie locaties rondom het station van Hillegom overwogen om verder te ontwikkelen voor nieuwe woningbouw: de Zanderij, de Pastoorslaan en het gebied tussen Spoor en Vaart. Al jaren is er discussie over welk stuk grond daarvoor het meest geschikt is. Een aantal jaar geleden is in visiedocumenten van de gemeente vastgelegd dat de Pastoorslaan de voorkeur heeft. Er is echter nog steeds veel discussie over deze keuze. Kennemerland Beheer heeft daarom door Totta Research een onderzoek laten uitvoeren onder de inwoners van de gemeente Hillegom.

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om de mening van zo veel mogelijk inwoners uit Hillegom te verzamelen over de bouw van nieuwe woningen in Hillegom. Hierbij willen we te weten komen:

- in hoeverre inwoners op de hoogte zijn van de plannen voor de ontwikkeling van de gemeente?
- wat de behoeften van inwoners rondom hun woon- en leefomgeving en het stationsgebied zijn?
- in hoeverre bewoners, op basis van de informatie die zij al hebben gehad, een voorkeur hebben voor één van beide gebieden – en zo ja; waarop die voorkeur gebaseerd is?

Conclusies

Conclusies

Men is tevreden over Hillegom als woonplaats; winkelaanbod en aanbod huurwoningen kan beter

Over het algemeen zijn inwoners van Hillegom tevreden over Hillegom als woonplaats. Ze waarderen de locatie: een goede ligging, goede bereikbaarheid, en strand, duinen en bos in de omgeving. Aspecten waar men het meest tevreden over is zijn de sportmogelijkheden, bereikbaarheid van het station en de hoeveelheid openbaar groen. Waar men het minst tevreden over is zijn het winkelaanbod (de leegstand, winkels zijn verspreid) en het woningaanbod (tekort aan huurwoningen voor starters, senioren en sociale huur).

Inwoners zijn slecht op de hoogte van de plannen van de gemeente voor ontwikkeling nieuwe woningbouw

De gemeente heeft drie locaties overwogen om verder te ontwikkelen voor nieuwe woningbouw: de Zanderij, de Pastoorslaan en het gebied tussen Spoor en Vaart. Al deze gebieden zijn hoogwaardige bollengrond. Hiervan zijn de inwoners slecht op de hoogte. Ook wanneer we vragen of men bekend is met de mogelijkheden/ opties voor de invulling van deze locaties blijkt dat men slecht op de hoogte is. Het meest bekend is men met de mogelijkheden voor invulling van de Zanderij. Hiermee is een kwart van de inwoners bekend. Zeven op de tien inwoners zijn niet op de hoogte van het feit dat de gemeente heeft gekozen voor de locatie Pastoorslaan als uitbreidingslocatie voor woningbouw.

Bij bouw nieuwe woningen is het belangrijk te kijken naar diversiteit

Bij de bouw van nieuwe woningen geven inwoners spontaan aan dat zij het belangrijk vinden dat er naar diversiteit gekeken wordt: verschillende prijsklassen, betaalbaarheid, huur en koop, voor starters en senioren. Daarnaast noemen ze de aspecten ruimte, groen, tuinen, geen hoogbouw, kindvriendelijk, veiligheid en de parkeergelegenheid, behoud van de bollengrond, een open karakter en goede bereikbaarheid/ontsluiting. Wanneer we respondenten van een aantal aspecten vragen in hoeverre zij deze belangrijk vinden bij de invulling van de mogelijke locaties wordt openbaar groen aangemerkt als het belangrijkste aspect. Daarna volgen de verbetering van het winkelaanbod en het verbeteren van de veiligheid van de wegen rondom het station. Het vergroten van het woningaanbod wordt niet door iedereen genoemd, maar wel veelvuldig door mensen die van plan zijn om in de toekomst te verhuizen.

Conclusies

Op basis van de huidige informatie is er geen duidelijke voorkeur voor één van de gebieden

Op basis van de informatie die inwoners nu hebben, hebben zij geen duidelijke voorkeur voor één van de gebieden om nieuwe woningbouw te realiseren. De grootste groep (24%) vindt geen van de locaties geschikt. Voor alle locaties noemt men de ligging ten opzichte van het station als voordeel. Verkeersdrukte is een nadeel dat voor elk van de locaties kan gelden volgens de inwoners.

Voorkeur voor Zanderij is het grootst na zien van informatie uit afwegingsmatrix

De inwoners hebben vervolgens extra informatie gekregen in de vorm van een afwegingsmatrix tussen de Zanderij en de Pastoorslaan, opgesteld door SAB Adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling. Op basis van deze afwegingsmatrix spreken meer inwoners een voorkeur uit voor een locatie en groeit de voorkeur voor de Zanderij tot 31%. Wanneer we inzoomen op een aantal aspecten uit de afwegingsmatrix zien we daar voor beide locaties hetzelfde beeld. Dat er bollengrond verdwijnt zien inwoners als een nadeel. Extra parkeerplaatsen bij het station worden gezien als een voordeel, evenals een nieuwe weg die de bereikbaarheid kan verbeteren. Over de komst van nieuwe woningen is men van deze aspecten het meest verdeeld. Ongeveer de helft van de inwoners ziet dat als een voordeel. Bij inwoners die van plan zijn om in de toekomst te verhuizen geldt de komst van nieuwe woningen voor zeven op de tien als voordeel.

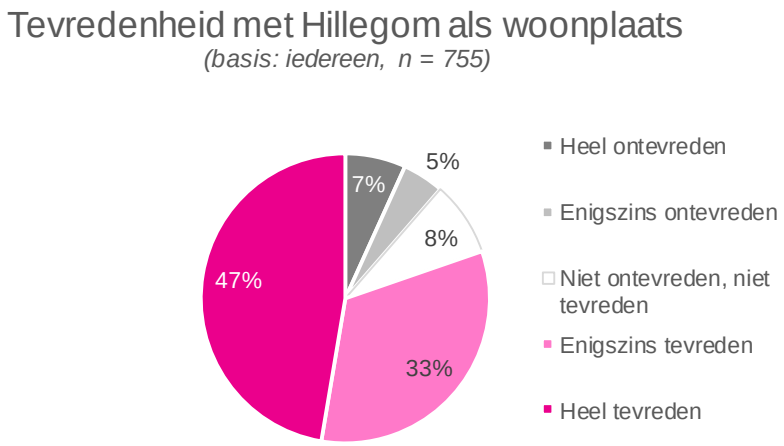
Een kwart van de inwoners blijft geen enkele locatie geschikt vinden als uitbreidingslocatie voor nieuwe woningbouw. Voor deze groep is het behoud van de gebieden zoals ze zijn erg belangrijk. Zij zien alle aspecten als een (groot) nadeel. Er is bij deze groep dus duidelijk weerstand voor welk gebied dan ook.

Resultaten

Wonen in Hillegom

Meeste inwoners zijn tevreden over Hillegom als woonplaats

Inwoners van Hillegom zijn tevreden over Hillegom als woonplaats. Vier op de vijf inwoners geven dit aan. Eén op de tien inwoners geeft aan ontevreden te zijn over Hillegom als woonplaats.

Men is meest positief over sportmogelijkheden en minst positief over winkelaanbod

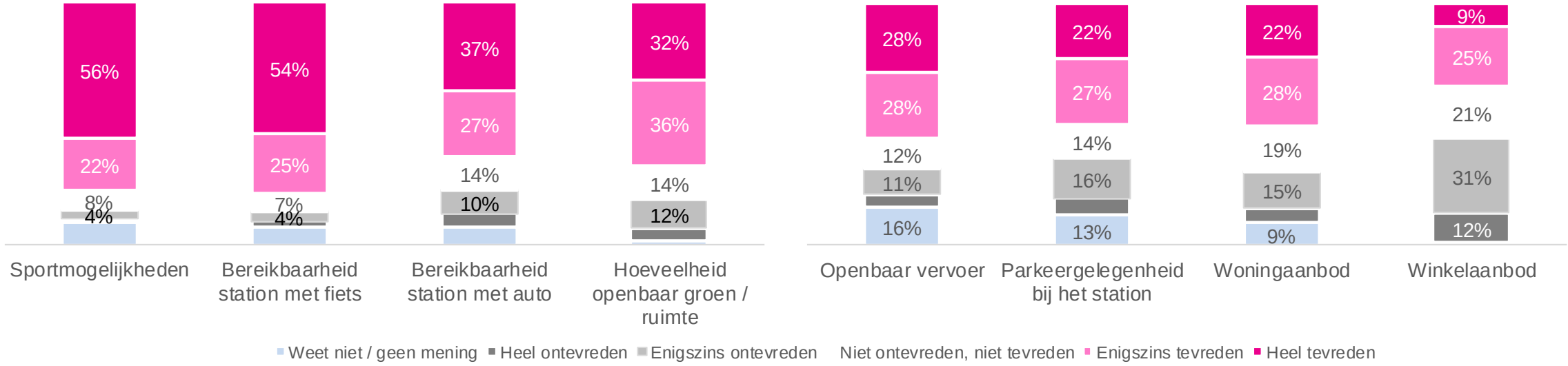
Aspecten waar men het meest tevreden over is zijn de sportmogelijkheden, de bereikbaarheid van het station en de hoeveelheid openbaar groen/ de openbare ruimte in Hillegom.

Inwoners die dichtbij het station wonen zijn over het algemeen meer tevreden over de bereikbaarheid van het station met de fiets. Inwoners die in het Noordoosten van Hillegom wonen zijn meer tevreden over de bereikbaarheid van het station met de auto.

Aspecten waar men het minst tevreden over is zijn het winkelaanbod, woningaanbod en de parkeergelegenheid bij het station. Bij het winkelaanbod noemt men met name de leegstand van winkels in het centrum. De mensen die ontevreden zijn over het woningaanbod geven aan dat er voldoende koopwoningen zijn, maar dat het huuraanbod voor bepaalde doelgroepen te wensen over laat (senioren, starters, sociale huur). Met name inwoners die aangeven van plan te zijn om te verhuizen zijn vaker ontevreden over het woningaanbod (35%).

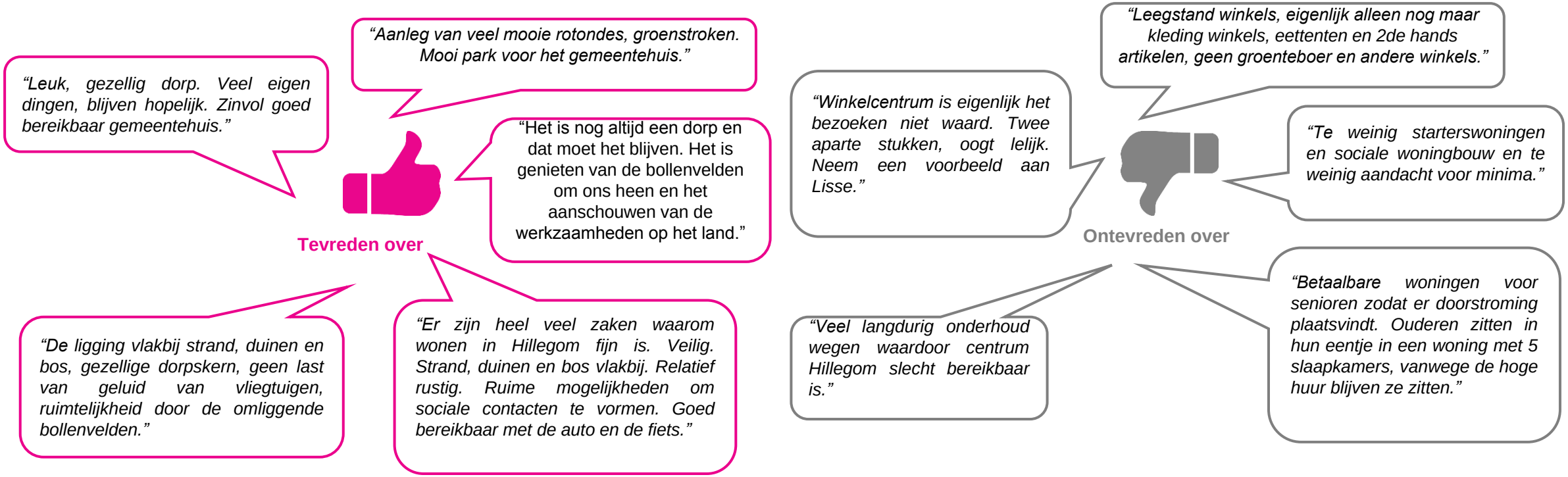
In hoeverre bent u tevreden over de volgende aspecten van Hillegom?

(basis: iedereen, n = 755)

Inwoners tevreden over locatie Hillegom, ontevreden over winkelaanbod en aanbod huurwoningen

Inwoners geven spontaan daarnaast aan tevreden te zijn over het dorpse karakter van Hillegom, waar ze rustig en veilig kunnen wonen. Ook waarderen ze de locatie: een goede ligging, goede bereikbaarheid, en strand, duinen en bos in de omgeving. Positief van de gemeente zelf vinden inwoners de aanleg van groen en parken, bijvoorbeeld bij rotondes en het gemeentehuis. Verder noemen inwoners de bollenvelden, die ze dan ook graag behouden zien. Veel inwoners noemen nogmaals hun ontevredenheid over het winkelaanbod. Als toelichting geven ze aan dat het winkelaanbod in de Hoofdstraat tegenvalt. Velen noemen de leegstand die de afgelopen tijd optreedt. Ook vinden ze het jammer dat de winkels zo verspreid liggen. Inwoners vinden ook dat straten vaak en lang opengebroken zijn. Verder noemen inwoners het aanbod van huurwoningen als aspect waar ze ontevreden over zijn. Met name voor starters en sociale huur, maar ook voor ouderen die naar kleinere woonruimte zouden willen doorverhuizen.

Men mist winkelcentrum met gezellige terrassen

Ook wanneer we vragen wat men mist in Hillegom noemen mensen het winkelaanbod. Inwoners verlangen naar een uitgebreid, gezellig winkelcentrum. Ze willen graag wat meer bekende winkels, winkelketens. Ook hebben inwoners behoefte aan (meer) terrassen op rustige plekken. Iets anders dat veel inwoners graag zouden zien, is een bioscoop.

Resultaten

Ontwikkeling nieuwbouw

De helft van de inwoners weet niet van alle locaties dat deze hoogwaardige bollengrond zijn

De gemeente heeft drie locaties rondom het station van Hillegom overwogen om verder te ontwikkelen voor nieuwe woningbouw: de Zanderij, de Pastoorslaan en het gebied tussen Spoor en Vaart. De grond van deze locaties is hoogwaardige bollengrond. Bijna de helft van de inwoners is hiervan op de hoogte voor elk van de locaties (47%).

Voor de Zanderij is de bekendheid het grootst, zeven op de tien inwoners zijn hiervan op de hoogte. Toch is er voor elke locatie een relatief grote groep die hier niet mee bekend was.

Hoe langer men al in Hillegom woont hoe groter de bekendheid hiermee is. Ook inwoners die in West Hillegom wonen, oudere inwoners en mannen zijn hier voor elk van de gebieden beter mee bekend.

Was u ervan op de hoogte dat deze gebieden <u>alle drie</u> hoogwaardige bollengrond zijn?
(basis: iedereen, n = 755)

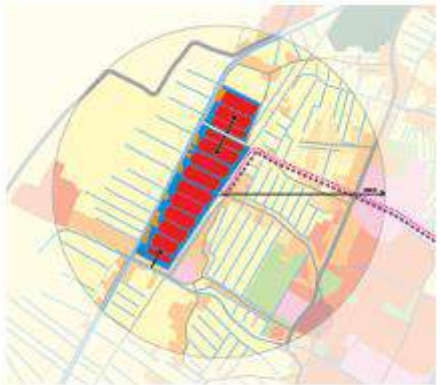
✓ 71%

? 29%

✓ 64%

? 36%

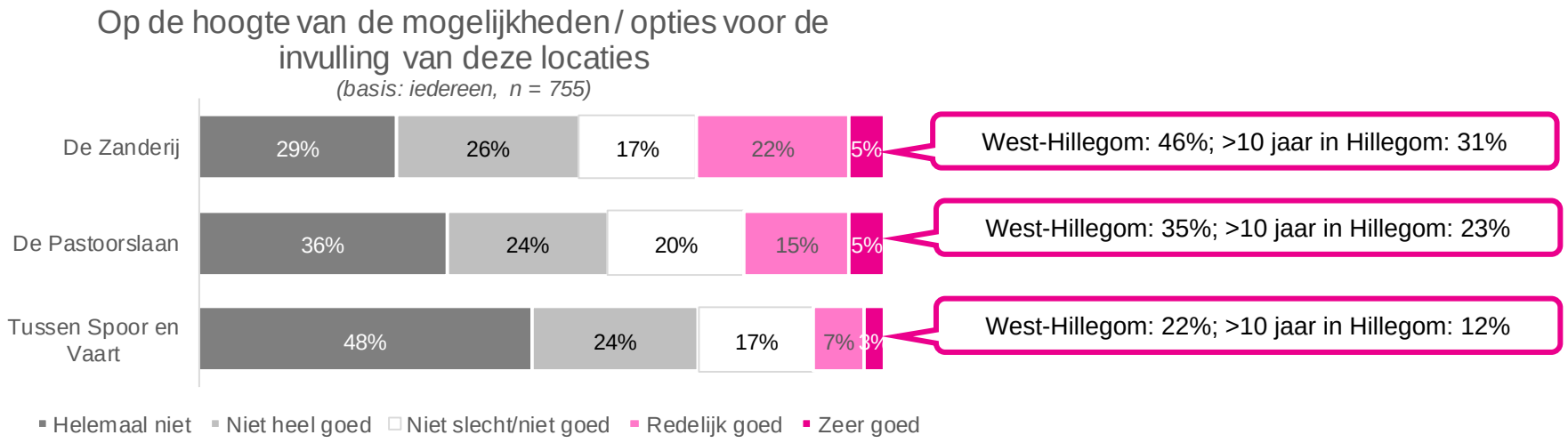

✓ 56%

? 44%

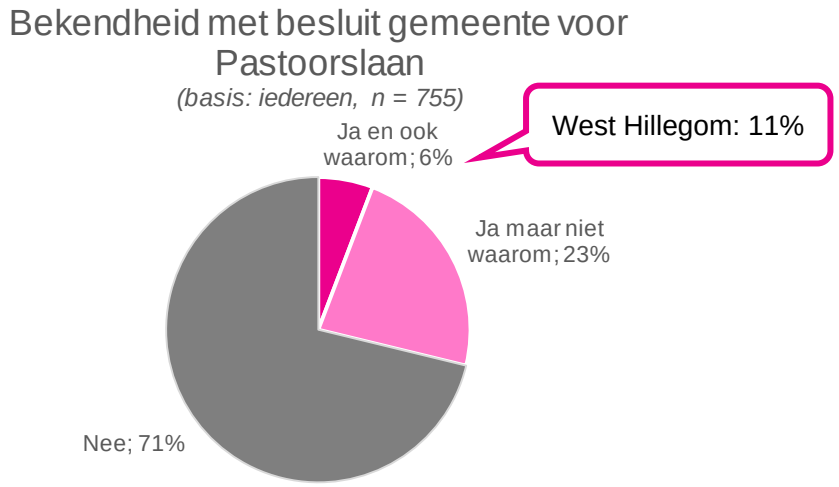
Inwoners niet goed op de hoogte van de mogelijkheden voor invulling van locaties

De meerderheid van de inwoners is niet op de hoogte van de mogelijkheden/ opties voor de invulling van de verschillende mogelijke uitbreidingslocaties. Men is het meest bekend met de mogelijkheden voor de invulling van de Zanderij. Ruim een kwart is hiermee bekend. Dit is opvallend, aangezien deze locatie niet de voorkeurslocatie van de gemeente is. De inwoners die woonachtig zijn in West Hillegom en inwoners die langer dan 10 jaar in Hillegom wonen zijn het meest bekend met de mogelijkheden voor de invulling van deze locaties.

Bekendheid met besluit gemeente voor locatie Pastoorslaan als uitbreidingslocatie is laag

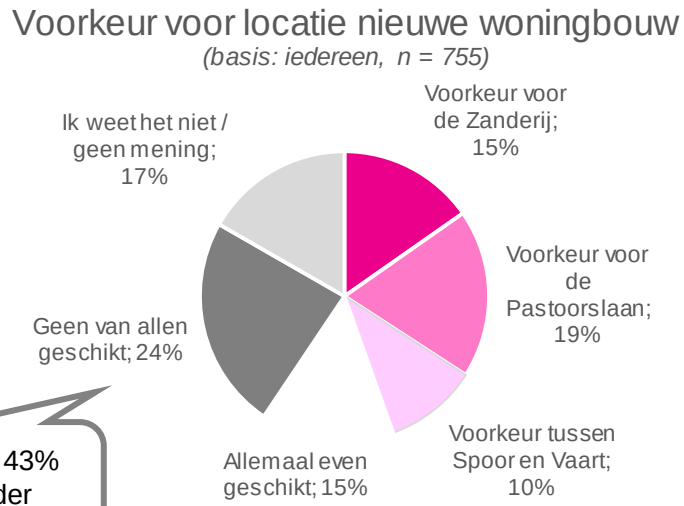
De gemeente heeft gekozen voor de locatie Pastoorslaan als uitbreidingslocatie voor woningbouw. De overgrote meerderheid van de inwoners was er niet van op de hoogte dat de gemeente heeft gekozen voor de locatie Pastoorslaan. Drie op de tien inwoners wisten dit wel. Slechts 6% heeft ook een idee waarom de gemeente voor deze locatie heeft gekozen. Bewoners van West Hillegom weten het meest over de plannen, maar ook onder deze groep is de bekendheid nog laag: 36% weet dat de Pastoorslaan gekozen is en 11% waarom. Daarnaast is de bekendheid relatief groot onder inwoners die langer dan 10 jaar woonachtig zijn in West Hillegom (32%). Maar ook hier weet maar een beperkte groep waarom deze locatie is gekozen (7%).

Inwoners hebben geen duidelijke voorkeur voor één van de gebieden; 24% vindt geen van allen geschikt

Op basis van de informatie die inwoners nu hebben, hebben zij geen duidelijke voorkeur voor één van de gebieden om nieuwe woningbouw te realiseren. De grootste groep (24%) vindt geen van de locaties geschikt. Wanneer men wel een voorkeur uitspreekt is de voorkeur voor de Pastoorslaan nipt het grootst met 19%. De Zanderij volgt met 15%. De locatie tussen Spoor en Vaart heeft het minst de voorkeur. Verder vindt een zesde van de inwoners alle gebieden even geschikt of heeft er geen mening over.

De groep die geen van allen geschikt vindt is het grootst in West Hillegom (43%). Ook inwoners die gehuwd zijn zonder kinderen geven dit vaker aan (31%).

West Hillegom: 43%
Gehuwd zonder kinderen: 31%

Ligging ten opzichte van station voor elke locatie voordeel; nadeel voor elk is verkeersdrukte/ overlast

Aan de inwoners is gevraagd waarom ze deze voorkeur hebben. Hier zien we ook terug dat een deel van de inwoners slecht op de hoogte is. Voor elke locatie denkt 11% tot 15% dat deze locatie de voorkeurslocatie van de gemeente is.

Voor alle locaties noemt men de ligging ten opzichte van het station als voordeel. Verkeersdrukte is een nadeel dat voor elk van de locaties kan gelden volgens de inwoners.

de Zanderij

Voordelen van de Zanderij zijn de centrale ligging bij het centrum en het station. Het is een mooie locatie die mogelijkheden biedt voor een betere ontlasting van bestaande wegen.

Nadelen van de Zanderij zijn het verlies van bollengrond/groen, de verkeersdrukte en dat men verwacht dat het te druk wordt volgebouwd wordt.

de Pastoorslaan

Voordelen van de Pastoorslaan zijn de bereikbaarheid, ligging ten opzichte van het station, beperkte impact voor inwoners en behoud van het mooie gebied Zanderij.

Nadelen van de Pastoorslaan zijn het verlies van bollengrond/landschap, de verkeersdrukte en dat het ver van het centrum is.

tussen Spoor en Vaart

Ook tussen Spoor en Vaart heeft volgens voorstanders een gunstige ligging ten opzichte van het station en zou de 2e Loosterweg kunnen ontlasten.

Tussen Spoor en Vaart ligt ver van het centrum, ligt dicht bij het spoor wat geluidsoverlast van treinen kan geven. Daarnaast noemt men de verkeersoverlast op omliggende wegen nadeel.

Bij bouw nieuwe woningen belangrijk dat er naar diversiteit gekeken wordt

Bij de bouw van nieuwe woningen noemen inwoners spontaan dat vooral de doelgroep voor de woningen belangrijk is. Ze vinden het belangrijk dat er naar diversiteit gekeken wordt, wat we ook al terug zagen in waar men nu ontevreden over is: verschillende prijsklassen, betaalbaarheid, huur en koop (veel behoefte aan sociale huurwoningen), voor starters en senioren.

Wat vindt u belangrijk bij de bouw van nieuwe woningen in Hillegom?
(basis: iedereen, n = 755)

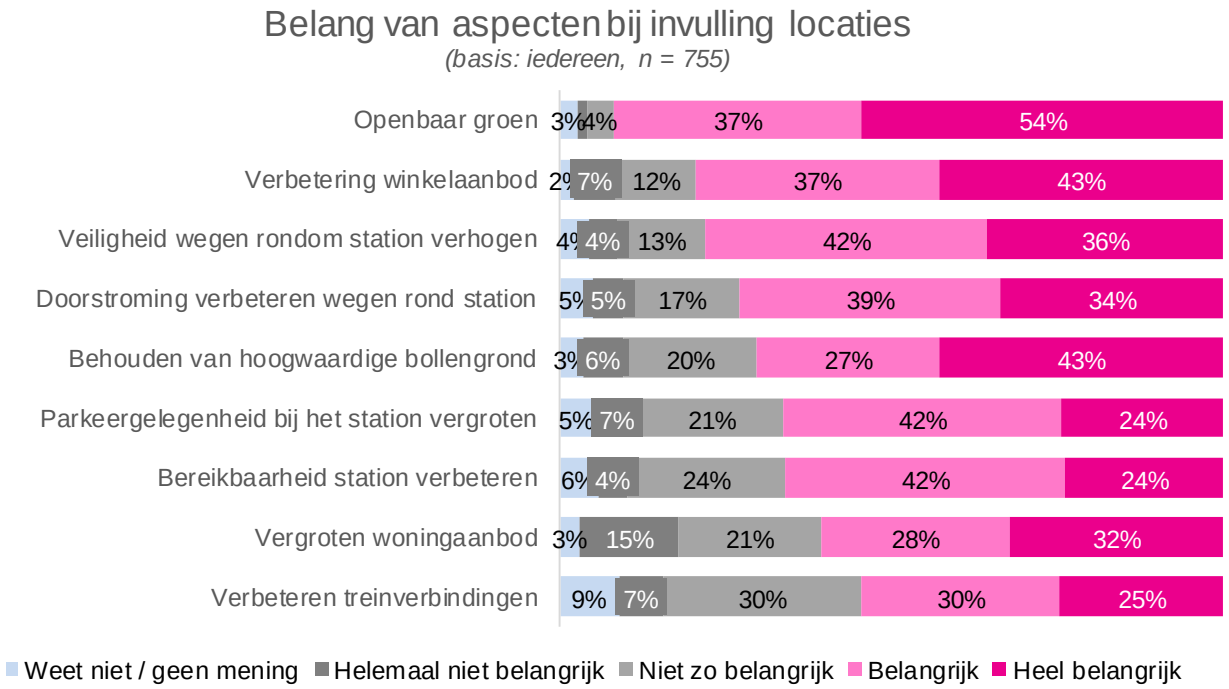

Daarnaast noemen ze ook ruimte, groen, tuinen, geen hoogbouw, kindvriendelijk, veiligheid en de parkeergelegenheid.

Ook het behoud van de bollengrond, een open karakter en goede bereikbaarheid/ontsluiting (onder ander met Openbaar Vervoer) is vaak genoemd. Enkele inwoners geven aan dat zij liever zien dat eerst de ‘gaten’ in bestaande wijken bebouwd worden of dat wat hen betreft helemaal geen nieuwe woningen nodig zijn.

Openbaar groen belangrijkste aspect bij invulling locaties

De respondenten hebben van onderstaande aspecten aangegeven in hoeverre zij deze belangrijk vinden bij de invulling van deze locaties. Voor alle aspecten geldt dat de meerderheid van de inwoners deze als (heel) belangrijk heeft aangemerkt. Openbaar groen vindt men het belangrijkste aspect. Daarna volgen de verbetering van het winkelaanbod en het verbeteren van de veiligheid van de wegen rondom het station.

Van de voorgelegde aspecten zijn het verbeteren van de treinverbindingen en het vergroten van het woningaanbod het minst belangrijk.

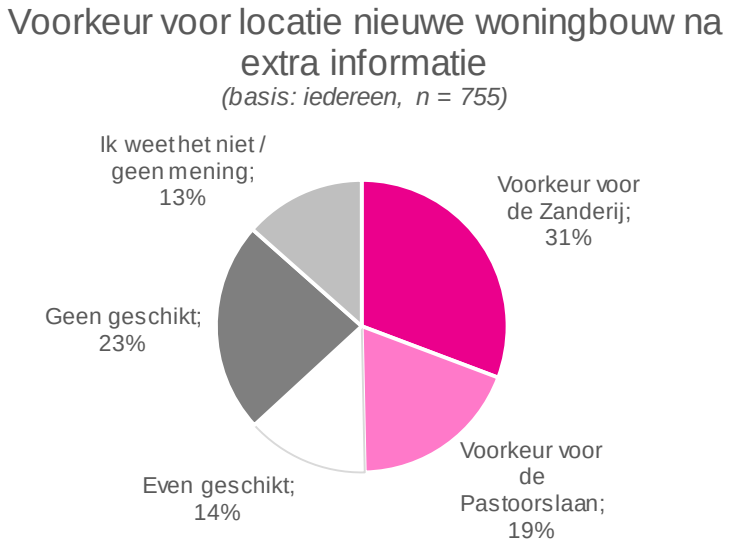
Inwoners uit West Hillegom en inwoners die geen van de locaties geschikt vinden als uitbreidingslocatie geven bij alle aspecten vaker aan deze (helemaal niet) belangrijk te vinden. Zij benadrukken hiermee dat zij negatief staan tegenover nieuwbouw op elk van de locaties.

Bij de invulling van de locaties geldt voor de aspecten in relatie tot het station en voor het vergroten van het woningaanbod dat deze belangrijker worden naarmate de leeftijd toeneemt.

Er zijn twee aspecten die door een relatief grote groep als (heel) belangrijk worden aangemerkt: het behouden van hoogwaardige bollengrond en het vergroten van het woningaanbod. Voor inwoners die op zoek zijn naar een woning is het vergroten van het woningaanbod voor 84% van deze groep (heel) belangrijk. Het behouden van hoogwaardige bollengrond is (heel) belangrijk voor inwoners uit West Hillegom (86%) en inwoners die geen enkele locatie geschikt vinden (92%).

Voorkeur voor Zanderij grootst na zien van informatie uit afwegingsmatrix

De inwoners hebben vervolgens extra informatie gekregen in de vorm van een afwegingsmatrix tussen de Zanderij en de Pastoorslaan, opgesteld door SAB Adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling. Op basis van deze afwegingsmatrix (opgenomen in de bijlage) spreken meer inwoners een voorkeur uit voor een locatie (van 44% naar 50%). Hierbij groeit de voorkeur voor de Zanderij (van 15% naar 31%).* Inwoners die in eerste instantie geen van de locaties geschikt vonden blijven ook na de extra informatie veelal (80%) die mening houden. Van die mensen die vooraf geen mening hadden, kan ruim de helft (57%) zich op basis van de matrix wel een mening vormen.

Voorstanders van ontwikkeling van de Pastoorslaan vinden dat het landschap en uitzicht (van de Zanderij) meer behouden blijft en een voordeel is dat er minder bollengrond verloren gaat in vergelijking met de Zanderij. Dat er bollengrond verloren gaat blijft een nadeel volgens de inwoners, net als de grotere verkeersdrukte en de nadelen die in de afwegingsmatrix zijn genoemd. Voorstanders van ontwikkeling van de Zanderij noemen de centralere locatie en de ontlasting van bestaande wegen. Maar er zijn ook inwoners die juist vrezen voor grotere verkeersdrukte als nieuwbouw op deze locatie plaatsvindt. Andere nadelen die men ziet zijn het verlies van het uitzicht/ de hoeveelheid groen. Daarnaast vraagt men zich af of 700 woningen niet te veel is en wat er dan met de sportvelden gebeurt.

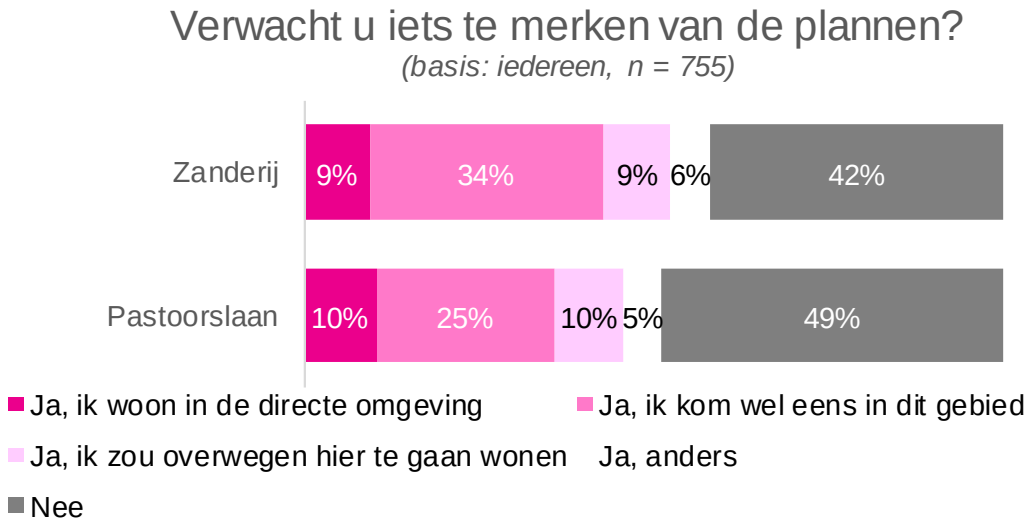
Inwoners die een voorkeur hebben voor één van de locaties zijn vaker inwoners die van plan zijn om in de toekomst te verhuizen en alleenstaanden (met of zonder kinderen). Het gros kiest voor de Zanderij; wanneer men het behoud van bollengrond heel belangrijk vindt gaat de voorkeur vaker naar de Pastoorslaan. Bewoners van West Hillegom zijn in het algemeen niet enthousiast over nieuwe woningbouw: iets minder dan de helft (47%) vindt geen van de locaties geschikt.

Van de inwoners die een voorkeur uitspreken voor één van beide locaties, geeft een deel spontaan aan dat ze liever nog helemaal geen nieuwbouw te zien. Ze vragen zich af of het echt nodig is op dit moment.

*In de matrix van SAB is de optie van Spoor & Vaart niet opgenomen. Echter de voorkeur voor Zanderij blijkt ook te groeien als we de voorstanders van Spoor & Vaart buiten beschouwing laten.

Meer dan de helft verwacht iets te merken van de plannen

Meer dan de helft van de inwoners verwacht iets te gaan merken als de plannen worden uitgevoerd. Eén op de tien woont op dit moment in de directe omgeving. Een even grote groep zou overwegen om er te gaan wonen. Een kwart tot een derde komt wel eens in één van de gebieden. Bij de Zanderij geven iets meer inwoners aan dat ze verwachten er iets te van gaan merken.

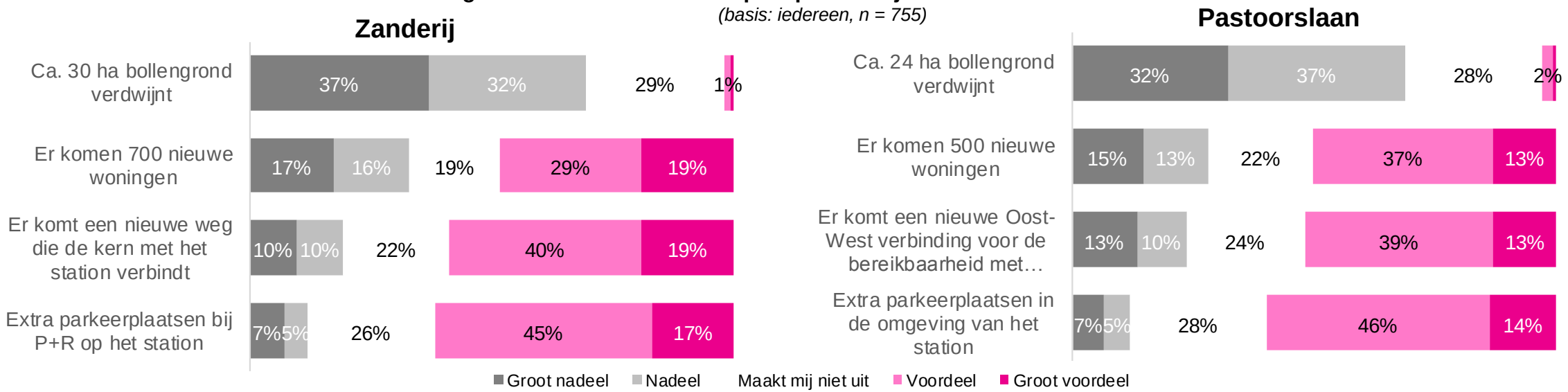

Dat bollengrond verdwijnt is een nadeel, nieuwe weg en extra parkeerplaatsen zijn voordelen

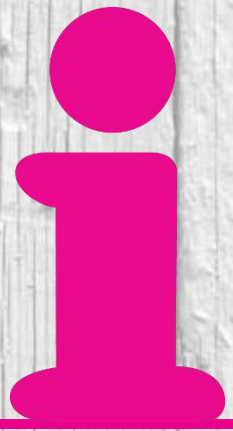
Voor beide locaties hebben inwoners aangegeven in hoeverre zij een aantal aspecten als een voordeel of een nadeel zien. Bij beide locaties is hetzelfde beeld te zien. Dat er bollengrond verdwijnt zien inwoners als een nadeel. Extra parkeerplaatsen bij het station wordt gezien als een voordeel, evenals een nieuwe weg die de bereikbaarheid moet verbeteren. Over de nieuwe woningen is men van deze aspecten het meest verdeeld. Ongeveer de helft van de inwoners ziet dat als een voordeel. Drie op de tien vindt dit een nadeel.

Inwoners uit West Hillegom en inwoners die geen enkele locatie geschikt vinden zien alle aspecten als een (groot) nadeel. Of men van plan is om in de toekomst te verhuizen heeft ook invloed op de eerste twee aspecten. Inwoners die van plan zijn om in de toekomst te verhuizen vinden het verdwijnen van bollengrond wel een nadeel, maar in mindere mate dan inwoners die niet van plan zijn om te verhuizen. Zeven op de tien inwoners die van plan zijn om te verhuizen zien de komst van nieuwe woningen als een voordeel (versus een derde bij inwoners die niet van plan zijn om te verhuizen).

Kunt u aangeven of u onderstaand aspect persoonlijk als een voordeel of een nadeel ziet?
(basis: iedereen, n = 755)

Steekproef & verantwoording

Verantwoording - algemeen

Het onderzoek is uitgevoerd door onderzoeksbureau Totta Research. 9183 huishoudens in Hillegom zijn per brief aangeschreven met een uitnodiging om deel te nemen. 755 hebben daadwerkelijk deelgenomen. De resultaten zijn gewogen naar wijk, zodat de mening van inwoners uit elke wijk naar rato meetelt in het gemiddelde. Het onderzoek is daarmee representatief naar wijk. In de volgende sheets leggen wij uit waarom het onderzoek betrouwbaar en representatief is.

In het onderzoek richten wij ons voor een groot deel op de keuze tussen de drie locaties rondom het station van Hillegom die door de gemeente zijn overwogen om verder te ontwikkelen voor nieuwe woningbouw: de Zanderij, de Pastoorslaan en het gebied tussen Spoor en Vaart. De mogelijkheden om op andere plekken in Hillegom nieuwe woningbouw te realiseren hebben wij niet meegenomen. De focus lag op deze drie gebieden en de aspecten die daarbij een rol spelen. We hebben wel een aantal algemene vragen gesteld over het wonen in Hillegom en de wensen omtrent nieuwe woningbouw. Daarnaast hebben we de respondenten ook veel open vragen gesteld zodat ze hun mening hierin extra konden toelichten.

Voor dit onderzoek is aan SAB, adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling, gevraagd om de gegevens uit de structuurvisie Hillegom 2009 (pagina 30 en hoofdstuk 8) op een vereenvoudigde wijze weer te geven. Zij hebben deze gegevens verwerkt in de afwegingsmatrix die is gebruikt (terug te vinden in de bijlage).

- Aantal deelnemers: 755
- Responspercentage: 8%
- Veldwerkperiode: 1 – 10 april
- Gemiddelde invulduur: 8 minuten

De vragenlijst was geoptimaliseerd voor zowel computer / laptop als voor mobiele apparaten. Bij dit onderzoek is daar als volgt gebruik van gemaakt:

- 70% computer / laptop
- 17% tablet
- 13% smartphone

Verantwoording - betrouwbaarheid

Bij het uitvoeren van een onderzoek zijn twee zaken van belang: betrouwbaarheid en representativiteit.

Betrouwbaarheid:

De betrouwbaarheid van een onderzoek vertelt de mate waarin de bevindingen te vertalen zijn naar een groter geheel, of we de uitkomsten dus kunnen gebruiken voor de gehele groep en niet alleen de bevraagden. En dus ook of voldoende respondenten de vragenlijst hebben ingevuld.

Binnen het marktonderzoek gebruiken we een betrouwbaarheidspercentage van 95%. Dit percentage geeft de kans aan dat bij herhaling van het onderzoek hetzelfde uit het onderzoek komt. Er is dus 95% kans dat de antwoorden hetzelfde zullen zijn met andere respondenten binnen de gemeente. Bij het betrouwbaarheidspercentage hoort ook altijd een foutenmarge. In dit geval is de foutenmarge maximaal 5% (een gangbare foutenmarge binnen het onderzoek). Dit betekent dat wanneer 50% van de respondenten positief antwoordt op een bepaalde stelling, dan hebben we de zekerheid dat tussen de 45% en 55% positief geantwoord zou hebben indien we de vraag aan alle inwoners van Hillegom hadden gesteld. De foutenmarge is altijd op zijn grootst wanneer het percentage 50% is. Wanneer 90% van de respondenten positief antwoordt op een bepaalde stelling is de foutenmarge kleiner.

Voor de betrouwbaarheid van het onderzoek is het ook van belang dat we de juiste mensen hebben gevraagd. In dit geval zijn we benieuwd naar de mening van alle inwoners van Hillegom. Daarom hebben we voor dit onderzoek alle huishoudens (9183) binnen Hillegom per brief aangeschreven. 755 hebben daadwerkelijk deelgenomen.

Zijn dit voldoende respondenten voor een betrouwbaar onderzoek? In onderstaande tabel staat de netto steekproef die je nodig hebt om betrouwbare uitspraken over een populatie (doelgroep) te kunnen doen:

Omvang populatie	Benodigde steekproefgrootte
100.000	383
25.000	378
5.000	357
1.000	278

In dit geval hebben we met 755 deelnemers dus voldoende deelnemers om over de inwoners van de gemeente Hillegom betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

Verantwoording - representativiteit

Naast de betrouwbaarheid van het onderzoek is representativiteit ook belangrijk bij een onderzoek.

Representativiteit:

De steekproef die je uitnodigt dient een afspiegeling te zijn van je totale populatie, dus de gemeente Hillegom. Daarom hebben we alle huishoudens in Hillegom aangeschreven.

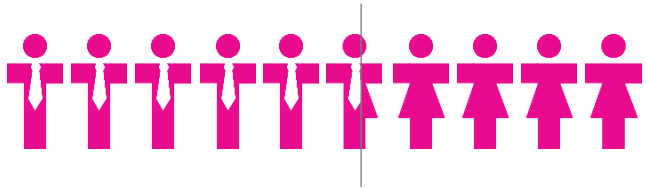
Bij een onderzoek kies je dan vaak een variabele waarop het onderzoek representatief moet zijn. Bij dit onderzoek vinden wij het belangrijk dat het onderzoek representatief is naar de verdeling van de inwoners over de wijken in Hillegom. De reacties van de inwoners die in de buurt wonen van de drie locaties, die de gemeente heeft overwogen om verder te ontwikkelen voor nieuwe woningbouw van Hillegom, tellen dan niet zwaarder dan inwoners uit andere wijken. Het gaat om Hillegom in zijn geheel.

De resultaten zijn daarom gewogen naar wijk, zodat de mening van inwoners uit elke wijk naar rato meetelt in het gemiddelde. Het onderzoek is daarmee representatief naar wijk.

Weegvariabele wijk	Ongewogen	Gewogen
Centrum Hillegom	165 (22%)	287 (38%)
Elsbroekerpolder	220 (29%)	196 (26%)
Meer en Dorp	66 (9%)	181 (24%)
Vossepolder	47 (6%)	15 (2%)
West Hillegom	138 (18%)	16 (2%)
Oosteinde / Treslong	74 (10%)	15 (2%)
Weet ik niet	45 (6%)	45 (6%)
Totaal	**755 (100%)**	**755 (100%)**

Samenstelling steekproef*

Geslacht

57% 43%

Aantal jaren woonachtig in Hillegom	%
Korter dan 2 jaar	5%
Tussen de 2 en 5 jaar	6%
Tussen de 5 en 10 jaar	12%
Langer dan 10 jaar	77%
Weet ik niet (meer)	0%

Gezinssituatie

Samenwonend / getrouwd met kinderen
40%

Samenwonend / getrouwd zonder kinderen
39%

Alleenstaand met kinderen
6%

Alleenstaand zonder kinderen
11%

Anders
3%

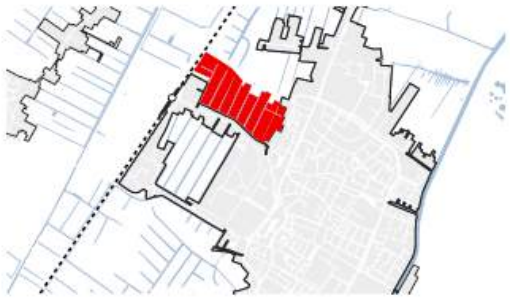
* ongewogen

Bijlage

Afwegingsmatrix

Afwegingsmatrix

Deelaspect	Zanderij	Pastoorslaan
Huidige situatie		
Huidig gebruik	ca. 30 ha eerste klas bollengrond	ca. 24 ha eerste klas bollengrond
Ruimtelijk	Wordt omgeven door woningen aan alle zijden, open veld minder nadrukkelijk aanwezig	Veel open doorzichten naar het omringende landschap, het open veld is nadrukkelijker aanwezig
Natuur en landschap	Gebied mag gezien de natuur- en landschapswaarden wel veranderd worden ('pag. 30-31 Structuurvisie 2008')	Valt onder Bollengebied Noord en mag vanwege natuur- en landschapswaarden juist niet veranderd worden ('pag. 30-31 Structuurvisie 2008)
Ligging ten opzichte van voorzieningen	De Zanderij ligt tussen het station en de sportvelden en de kern van Hillegom in. Deze voorzieningen zijn vanuit het hart van het plangebied binnen ca. 1000m bereikbaar.	De locatie Pastoorslaan ligt ten noorden van de kern. Winkels, station en sportvoorzieningen zijn vanaf de Pastoorslaan via bestaande routes binnen ca. 1500m bereikbaar.
Bereikbaarheid voor agrarisch verkeer	Minder goed bereikbaar voor agrarisch verkeer	Goed bereikbaar voor agrarisch verkeer
Mogelijke toekomstplannen		
Woningbouw	700 nieuwe woningen	500 nieuwe woningen
Nieuwe wegen	Voor de bereikbaarheid van de Zanderij is een nieuwe weg voorzien, die de kern met het station verbindt. Daarmee kunnen bestaande wegen (Stationsweg, Wilhelminaweg, 2e Loosterweg) worden ontlast.	Voor de bereikbaarheid met autoverkeer is een nieuwe oost-westverbinding nodig.
Externe belemmeringen		Langs de Pastoorslaan loopt een aardgasleiding, die een mogelijke beperking vormt voor woningbouw.
Parkeergelegenheid bij station	Extra parkeerplaatsen bij P+R op station	Extra parkeerplaatsen in de omgeving van het station

Bron: SAB Adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

Factsheet biologische bollenteelt voor professionals

Studiedag biologische bollenteelt
1 december 2016

Inleiding

Het areaal biologische bollenteelt in Nederland is nog zeer beperkt, ongeveer 30 hectare, maar het neemt wel langzaam toe. Er zijn nu zo'n 10 telers van biologische bloembollen waaronder één teler van saffraan krokussen. Daarnaast is er een bedrijf dat zich heeft toegelegd op de broei van bollen. Ook het aantal handelsbedrijven en webshops met een biologisch certificaat groeit.

Deze factsheet is bedoeld voor iedereen die professioneel geïnteresseerd is in de teelt van biologische bloembollen. U leest meer over het hoe en waarom van biologisch telen. Daarbij komen zaken als onkruidbeheersing, bodem en bemesting, ziekten en plagen en de afzet aan de orde.

Waarom biologisch telen?

Telers van biologische bollen kiezen bewust voor een milieuvriendelijke teeltmethode. Dit kan zijn omdat ze in de gangbare teelt de kwaliteit van de grond achteruit zien gaan, niet (meer) met chemisch-synthetische middelen willen werken of in willen spelen op een groeiende consumentenvraag naar 'bij-vriendelijke' bollen. Bollen waar consumenten meer voor willen betalen.

Wat is biologisch telen?

Biologisch telen is telen in samenwerking met de natuur. Sterke rassen en een gezonde en weerbare bodem zijn de basis van een succesvolle teelt. Door het toepassen van vruchtwisseling en natuurlijke bemesting worden bodemprocessen gestimuleerd en bodemziekten voorkomen. De aanleg van bloemenstroken stimuleert natuurlijke vijanden die ziekten en plagen mee in toom kunnen houden.

Assortiment

Tulp is nu het meest geteelde biologische gewas onder de bollen. Daarnaast worden onder andere biologische krokussen, narcissen, dahlia's blauwe druifjes en lelies geteeld.
Uit gebruikswaardeonderzoek blijkt dat er grote verschillen kunnen zitten tussen rassen qua ziektegevoeligheid en bewaarbaarheid. Biologische telers houden met de keuze van hun rassen zoveel mogelijk rekening met de ziektegevoeligheid. Soorten die gangbaar al lastig te telen zijn, zijn biologisch helemaal lastig te telen. Lelies worden daarom nog maar weinig biologisch geteeld. Om onderscheidend te zijn in de markt kiezen sommige telers bewust voor rassen die gangbaar niet geteeld worden.

Uitgangsmateriaal

Het gebruik van biologisch uitgangsmateriaal is in de biologische landbouw verplicht indien beschikbaar. Voor het gebruik van gangbaar uitgangsmateriaal kunt u ontheffing aanvragen bij controle organisatie Skal.

Biologische telers houden meestal een deel van de bollen apart om opnieuw als uitgangsmateriaal te gebruiken. Dit uitgangsmateriaal is dan automatisch biologisch. Als de kwaliteit van de bollen te veel achteruit gaat kopen ze nieuw gangbaar uitgangsmateriaal aan. Dit uitgangsmateriaal mag dan echter niet chemisch ontsmet zijn. Ook voor het kweken van nieuwe soorten wordt gangbaar (niet chemisch ontsmet) uitgangsmateriaal aangekocht.

Vruchtwisseling

Om de bodem gezond te houden en bodemziektes te voorkomen passen biologische bollen telers vruchtwisseling toe. Dit betekent dat ze niet elk jaar op hetzelfde stuk grond bollen telen. Dit doen ze bijvoorbeeld door samen te werken met biologische akkerbouwers. Ook zaaien sommige telers afwisselend bollen en groenbemesters. Deze groenbemesters helpen om de bodemvruchtbaarheid op peil te houden.

Bodem en bemesting

Voor de bemesting maken biologische bollentelers gebruik van natuurlijke meststoffen zoals stalmest en compost. Daarbij moet minimaal 65% van de stikstofgift van biologische mest, compost of natuurcompost afkomstig zijn. Daarnaast zijn diverse hulpmeststoffen en bodemverbeteraars zoals Vinassekali, zeewierextracten of eierschalen toegestaan. Kijk voor meer informatie op de website van Skal: www.skal.nl.

Inputlijst

Naar verwachting komt Skal in december 2016 met een lijst van inputs (meststoffen en gewas-beschermingsmiddelen) die geëvalueerd zijn door FIBL in Zwitserland. Vanaf dat moment zijn alleen producten die een vermelding hebben op deze inputlijst nog toegestaan. Zie: www.skal.nl/biologische-teelt-van-gewassen/inputs

Het is een grote uitdaging voor biologische bollentelers om de bemesting goed af te stemmen op de gewasbehoefte. Dat geldt vooral voor voorjaarsbloeiers die al vroeg in het voorjaar stikstof nodig hebben. Omdat in de biologische teelt minder mest mag worden gebruikt dan in de gangbare teelt is de afstand tussen de bollen op het veld ruimer en de opbrengst per hectare lager.

Het is belangrijk om het seizoen met schone grond te beginnen. Dit kan bijvoorbeeld door de grond mechanisch te bewerken. Daarnaast zijn biofumigatie en bodeminundatie toegestaan in de biologische landbouw.

Bij biofumigatie worden schadelijke aaltjes en schimmels bestreden door kruisbloemige groenbemesters te hakselen en in te werken. Daarna wordt de bodem afgedicht door aanrollen of eventueel afdekken met plastic. Inundatie is het voor langere tijd onder water zetten van een perceel om zo grondgebonden ziekten, plagen, onkruiden en opslag van bollen te bestrijden.

Het nadeel van deze methoden is dat ook het gewenste bodemleven wordt gedood. Bovendien kunnen bij inundatie bepaalde ziektes die in de bodem zitten, zoals phythium, zich juist verspreiden.

Onkruidbeheersing

In de biologische teelt is het gebruik van herbiciden niet toegestaan. Onkruiden worden mechanisch of thermisch (door branden) verwijderd. Daarnaast kan de groei van onkruiden onderdrukt worden door de bollen af te dekken met gehakseld stro, houtsnippers, boomschors, compost of een groenbemester.

Ziekten en plagen

Ziekten en plagen worden in de biologische landbouw in de eerste plaats voorkomen door het toepassen van teeltmaatregelen zoals vruchtwisseling en door het gebruik van sterke rassen. Daarnaast wordt de aanwezigheid van nuttige natuurlijke vijanden zoals roofmijten zoveel mogelijk bevorderd. Bijvoorbeeld door de aanleg van bloemstroken.

Als deze maatregelen onvoldoende effect hebben kunnen antagonisten (concurrerende micro-organismen) en gewas-beschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong ingezet worden. Een overzicht van toegestane middelen vindt u op de website van Skal.

Bewaring

Omdat er weinig mogelijkheden zijn om bij te sturen is het belangrijk om heel precies en schoon te werken en aangetaste bollen zo snel mogelijk te verwijderen. Voor het ontsmetten van de bollen kan een warmwaterbehandeling worden toegepast. Deze methode helpt bijvoorbeeld tegen aaltjes. De temperatuur en de duur van de behandeling luisteren wel nauw. Is de temperatuur te hoog, dan beschadigt de bol, is de temperatuur te laag, dan blijven de aaltjes in leven.

Tulpengalmijt kan bestreden worden door bollen voor korte tijd onder zuurstofloze omstandigheden te bewaren. Deze ULO - (Ultra Low Oxygen) - bewaring duurt 24 uur en moet dan nogmaals worden herhaald. Deze bewaarmethode wordt inmiddels breed toegepast in de biologische bollenteelt.

Omschakeling

Sommige gangbare bloembollentelers die biologische bollen willen telen kiezen ervoor om grond te pachten bij een biologische akkerbouwer. Een gangbare teler die op zijn eigen bedrijf biologische bollen wil gaan telen moet eerst twee jaar zijn grond omschakelen. Hiervoor worden het bedrijf en de bijbehorende percelen aangemeld bij de wettelijke controle instantie Skal Biocontrole. Na registratie voert Skal een toelatingsonderzoek uit om te beoordelen of het bedrijf aan alle voorwaarden voldoet. Is dit het geval dan

gaat de omschakelperiode van start. Een omschakelperiode is vooral nodig om eventuele residuen van kunstmest en bestrijdingsmiddelen in de bodem kwijt te raken en om de kwaliteit van de landbouwgrond te verbeteren. Daarbij gaat het o.a. om het verhogen van het gehalte aan organische stof, het stimuleren van het bodemleven en het verbeteren van de bodemstructuur.

Tijdens de omschakelperiode moet het bedrijf voldoen aan alle voorwaarden van de biologische teelt. Dit wordt gecontroleerd door Skal.

Bollen die vanaf 12 maanden na de startdatum van de omschakelperiode (dus in het tweede jaar van omschakeling) zijn geoogst mogen worden aangeduid als “in de periode van omschakeling naar de biologische landbouw verkregen product”. Ze mogen dus nog niet “biologisch” genoemd en ook mag het bio-logo nog niet worden gebruikt.

Na het doorlopen van de omschakelingsperiode en bij een positieve beoordeling door de SKAL inspecteur ontvangt de teler een bio-certificaat. Bollen die na het verkrijgen van het certificaat geplant worden mogen bij verkoop biologisch genoemd worden en het biologische keurmerk dragen.

Certificering

Ieder bedrijf dat biologische producten wil produceren, verwerken, verpakken, importeren, verhandelen of opslaan moet hiervoor door Skal gecertificeerd zijn. Alle bedrijven in de keten, inclusief de webshops. Alleen een winkel die voorverpakte producten (bloembollen) doorverkoopt zonder dat zijn bedrijfsgegevens erop staan, hoeft niet aangesloten te zijn. Een winkel die biologische producten verkoopt met eigen naam/ label erop, moet wel aangesloten zijn bij Skal.

Gecertificeerde bedrijven mogen als zichtbaar teken van de certificering het Europees biologisch keurmerk op hun biologische producten plaatsen. Dit keurmerk is voor de consument duidelijk herkenbaar en kan de producent een meerprijs opleveren in de markt.

Afzet

De afzet van biologische bollen verloopt net als bij gangbare bollen via verschillende kanalen en in verschillende vormen; als droge bol, in potje, als bloem of als saffraan bol.

De groeiende vraag naar biologische bollen komt voornamelijk vanuit de particuliere markt. Handelaren spelen hierop in en bieden biologische bollen aan via webshops, tuincentra en supermarkten.

Daarnaast komt er steeds meer vraag vanuit gemeenten. Mede onder druk van Greenpeace hebben grote gemeentes als Den Haag, Amsterdam, Utrecht en Amersfoort moties aangenomen waarin ze beloven om in de toekomst alleen nog maar biologische bollen aan te planten. De uitvoering van die moties laat echter nog te wensen over. Dit kan bijvoorbeeld zijn omdat er geen extra budget is gereserveerd voor de aanschaf van biologische bollen of doordat de bollen te laat besteld worden en dan niet op voorraad zijn.

Scheiding bio en gangbaar

Om besmetting en vermenging te voorkomen moeten de biologische en gangbare productie, verwerking en opslag goed van elkaar gescheiden blijven. Parallelteelt is daarom niet toegestaan. Dit betekent dat binnen één bedrijf eenzelfde gewas, bijvoorbeeld tulp, niet zowel gangbaar als ook biologisch geteeld mag worden. Hiervoor dient een apart biologisch bedrijf te bestaan en ook een aparte goedgekeurde verwerkingsruimte.

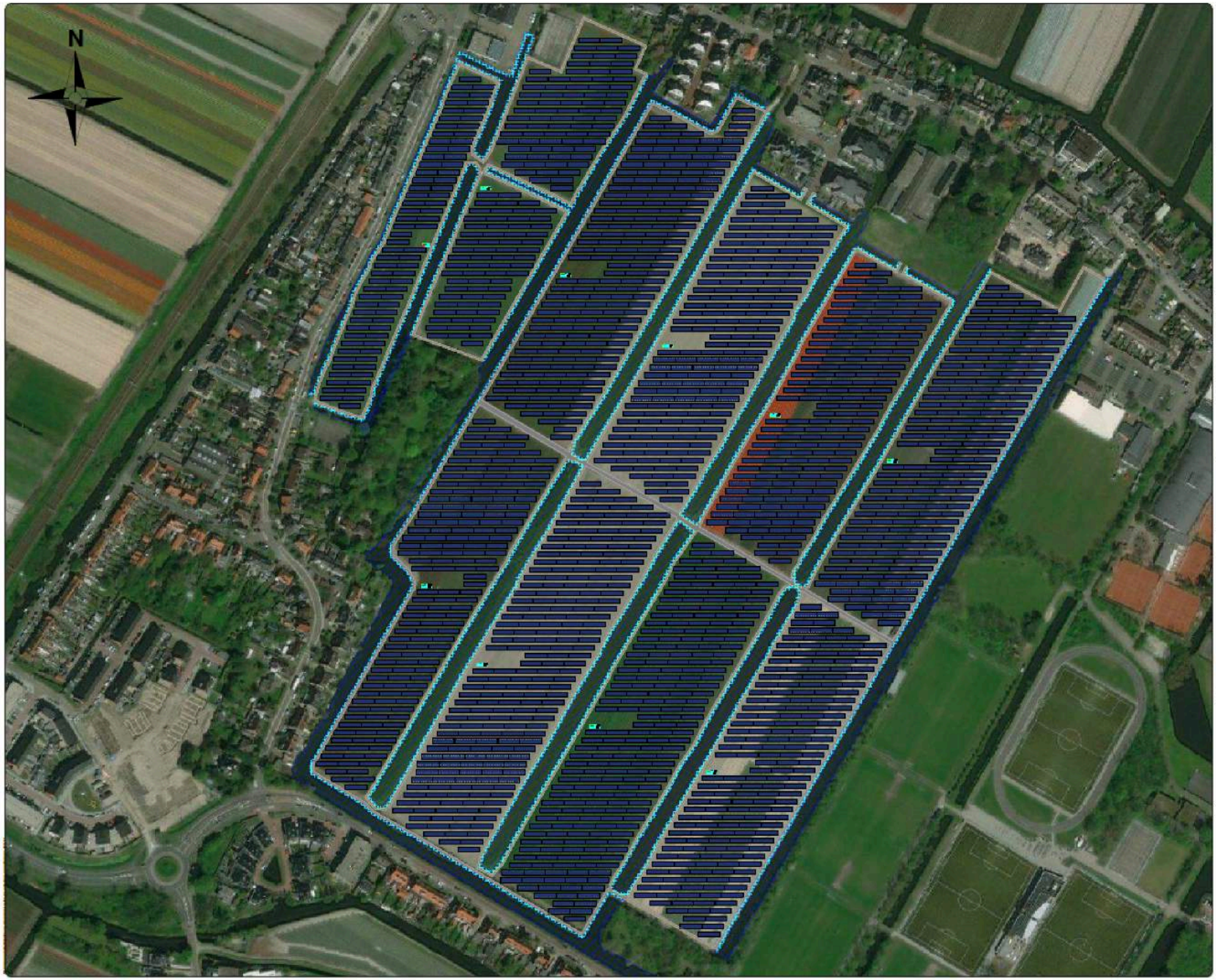
Meer informatie

www.biobol.nl De vereniging voor biologische bollentelers
www.skal.nl Certificeerder van biologische productie en handel.
www.bionext.nl ketenorganisatie voor de biologische landbouw
www.biokennis.nl/dossier/bloembollenteelt

Colofon

Uitgave: Bionext
Tekst: Maaike Raaijmakers,
Redactie en opmaak: Ellen Oomen en Leonie van der Velden
Foto’s: Jan Timmerman, John Huiberts, Proeftuin Zwaagdijk

PV Layout

Zanderij Project

Info:

Version:	L01.2017	Total Area:	275000 m^2
Country:	The Netherlands	Fence Length	5000 m
Adress:	Hillegom	Date:	19Oct2017

Coordinates: 52°17'56.28"N 4°34'5.99"E

PV Field Orientation	tilt	15°	azimuth	0°	
PV modules	Model	TP660P-270	Pnom	270 Wp	
PV Array	Nb. of modules	75132	Pnom total	20291 kWp	
Inverter	Model	EFASOLAR 800	Pnom	900 kW ac	
Inverter	Model	EFASOLAR 730	Pnom	730 kW ac	
Inverter	Model	EFASOLAR 1000	Pnom	1000 kW ac	
Inverter	Model	EFASOLAR 1165	Pnom	1165 kW ac	
Inverter pack	Nb. of units	19.0	Pnom total	18550 kW ac	
User's needs	Unlimited load (grid)				

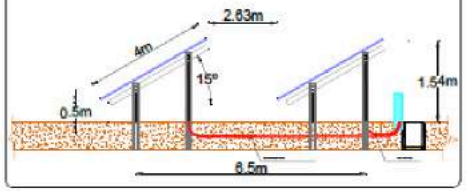
Main simulation results

System Production	Produced Energy	19082 MWh/year	Specific prod.	976 kWh/kWp/year
	Performance Ratio PR	84.52 %		

Legend:

PV Module | Area | Water | 2m | Road

Mounting System:

TOTAL DC POWER (Installed Capacity)

20291kWp

TOTAL AC POWER: (Nominal Capacity)

18550kWn

SUN PROJECTS
SunProjects BV
Merwinlaan 17
1183VC Amstelveen
Engineering@Sun-projects.nl

stec groep

stec groep bv
willemsplein 5
postbus 217
6800 ae arnhem
tel 026 - 751 41 00

info@stec.nl
www.stec.nl
HR 10144762

markt
strategie
wonen
commercieel
vastgoed
bedrijven-
terreinen
economische
ontwikkeling

Kennemerland Beheer BV
De directie
Per e-mail:
Info@kbwonen.nl

Datum : 16 mei 2017
Ons kenmerk : 17.120 JM/TT
Onderwerp : Behoefte pré-check De Zanderij Hillegom

Geachte directie,

Onlangs spraken wij met u over plan De Zanderij in Hillegom. Het plangebied ligt ingeklemd tussen de kern Hillegom en het treinstation. Kennemerland Beheer wil op deze locatie (circa 30 hectare) graag woningbouw ontwikkelen, gecombineerd met een verbeterde ontsluiting van het station. De precieze invulling van het programma is nog niet bekend, maar voorlopig wordt uitgegaan van circa 700 woningen.

De strategische ligging tussen kern en station, maar ook de stevige druk op de woningmarkt, zowel in Zuid-Holland als in Noord-Holland, maken dit tot een voor de hand liggende plek voor woningbouw.

De benodigde gronden zijn reeds in bezit van Kennemerland Beheer. In het vigerend bestemmingsplan is op de locatie echter nog geen woningbouw mogelijk. De locatie heeft een agrarische bestemming (bollengrond).

De gemeente Hillegom is echter nog niet overtuigd van de meerwaarde van het plan voor de gemeente en de regio. De gemeente geeft aan al over ruime plancapaciteit te beschikken. Bovendien heeft de gemeente de locatie Pastoorslaan (vlakbij plangebied De Zanderij) in beeld als woningbouwlocatie die zij graag liever (eerder) ontwikkeld ziet, onder meer omdat deze locatie al is opgenomen in de gemeentelijke structuurvisie.

Daarom vraagt Kennemerland Beheer ons, als onafhankelijke partij, om via een eerste check in beeld te brengen of, maar vooral onder welke condities, er behoefte bestaat aan het plan De Zanderij. Het uitgangspunt daarbij is te komen tot een woningbouwprogramma met maximale langetermijnmeerwaarde voor Hillegom en de regio.

stec
groep

PRÉ-CHECK DE ZANDERIJ: VERKENNING POTENTIE EN VERGELIJKING PASTOORSLAAN

Deze notitie betreft een pré-check. Dat betekent dat we een eerste verkenning uitvoerden naar de (markt)potentie van woningbouwplan De Zanderij. Verder checken we ook beknopt de potentie van locatie Pastoorslaan en zetten we deze locaties tegen elkaar af. We baseren ons primair op bestaande onderzoeken en beleidsstukken, zoals aangevraagd en beschikbaar. Daarnaast putten we uit onze ervaringen met tientallen adviezen, ook in relatie tot de Ladder voor duurzame verstedelijking. Deze pré-check geeft dan ook geen allesomvattend inzicht, maar een eerste inschatting van de marktpotentie van plan De Zanderij.

In deze notitie gaan we in op:

- De planlocatie; hoe kansrijk is het gebied voor woningbouw en hoe verhoudt dit zich tot de locatie Pastoorslaan?
- De relevante marktregio; wat is de mogelijke trekkracht van het plan?
- Marktbehoefte, zowel kwantitatief als kwalitatief.
- De ligging van de planlocatie in relatie tot bestaand stedelijk en bestaand stads- en dorpsgebied.

stec
groep

1 De Zanderij is een voor de hand liggende uitleglocatie voor woningbouw

Kennemerland Beheer wil graag woningbouw mogelijk maken in het plangebied De Zanderij (circa 30 hectare). Het gaat volgens conceptrapportage verkeersanalyse De Zanderij om circa 700 woningen. Woningtypen, eigendomssituatie en prijssegmenten zijn op dit moment nog niet bekend.

We starten met het in kaart brengen van de potentie van De Zanderij als woningbouwlocatie vanuit een markttechnisch perspectief. We beschrijven de locatie en het beoogde product op hoofdlijnen. Vervolgens vergelijken we locatie De Zanderij met locatie Pastoorslaan, een andere potentiële woningbouwlocatie waar momenteel geen stedelijke functie mogelijk is. De gemeente Hillegom prefereert locatie Pastoorslaan boven De Zanderij.

Figuur 1: kansenkaart met ontsluitingsmogelijkheden De Zanderij

Bron: Goudappel Coffeng (2017).

Het plangebied is op dit moment in gebruik voor agrarische doeleinden, maar wordt wel aan alle zijden omringd door bebouwing. Aan drie zijden is dit lintbebebouwing, overwegend bestaand uit woningen. Aan de zuidoostkant grenst het plangebied aan sportpark De Zanderij, met daarachter de kern Hillegom.

Verder relevant is de bebouwing ten westen van het plangebied tussen de 2e Loosterweg en de Parallelweg. Door De Zanderij te ontwikkelen als woningbouwlocatie wordt de kern van Hillegom op een logische manier verknoopt met het station en met de reeds aanwezige (woon)bebouwing ten westen van het plangebied. Ook zorgt invulling van De Zanderij voor een betere ontsluiting voor diverse modaliteiten tussen het station en de kern Hillegom (zie de

figuur hiervoor). Het plangebied wordt aan drie zijden ontsloten; op de 2e Loosterweg nabij het station, op de Wilhelminalaan en nabij de kern op het kruispunt Van den Endelaan en de N208.

Omdat het plangebied is ingekapseld in een bebouwde omgeving lijkt dit ons minder geschikt voor woningen in landelijke setting. De plek leent zich beter voor woningen in een centrum-dorps woonmilieu. Denk aan een woningdichtheid van zo'n 15 tot 20 woningen per hectare, met overwegend grondgebonden woningen in een juiste mix naar typologie, prijsklasse en eigendomsvorm (zie ook hoofdstuk 3). In beperkte mate leent de plek zich ook voor (nultreden)appartementen, mits zo veel mogelijk gesitueerd nabij de kern Hillegom met winkel- en horecavoorzieningen in de Hoofdstraat. Vanuit de Hoofdstraat is het gedeelte aangrenzend aan het sportpark op circa 600 meter loopafstand bereikbaar. Overigens, sportpark De Zanderij zorgt op het eerste oog voor een barrièrewerking tussen het plangebied en de bestaande kern. Een goede aanhechting tussen beide is belangrijk om te voorkomen dat De Zanderij alsnog afzijdig komt te liggen.

Op de figuur hierna zijn zowel De Zanderij als locatie Pastoorslaan weergegeven in haar omgeving.

Figuur 2: ligging locaties De Zanderij en Pastoorslaan t.o.v. omgeving en voorzieningen

Bron: Stec groep (2017).

Zoals blijkt uit de figuur liggen beide locaties op korte afstand van het treinstation van Hillegom. Locatie De Zanderij ligt gunstiger ten opzichte van de winkel- en horeca-voorzieningen in de kern Hillegom. Vanuit locatie De Zanderij zijn deze voorzieningen op loopafstand bereikbaar. Ook vanuit locatie Pastoorslaan zijn deze voorzieningen goed bereikbaar, maar de afstand is wat groter. Qua omgevingskwaliteit en huidig gebruik verschillen de locaties nauwelijks van elkaar. Beide zijn in gebruik voor agrarische doeleinden (voornamelijk bollenvelden).

Wat dat betreft doen beide locaties weinig voor elkaar onder. Een belangrijk verschil is echter de inbedding van beide plangebieden. Zoals al aangegeven, is De Zanderij vrijwel volledig omringd door aanwezige woonbebouwing. Dat geldt niet voor locatie Pastoorslaan: deze sluit aan de noord- en oostzijde gedeeltelijk aan op bedrijfsbebouwing en gedeeltelijk op agrarische gronden en is in dat opzicht een minder logische plek voor afhechting van de kern. Het plangebied Pastoorslaan is niet aan alle zijden omringd door bebouwing en delen van het plangebied hebben uitzicht over agrarische gronden. Locatie Pastoorslaan leent zich, áls daar ontwikkeld zou worden, in onze optiek eerder voor woningen in lage dichtheden in een landelijke setting. Verder is nog van belang dat er een gasleiding loopt nabij het plangebied van locatie Pastoorslaan[1]. Dit kan wellicht ontwikkelmogelijkheden aldaar beperken vanwege verhoogde risico's voor (toekomstige) bewoners.

[1] Memo externe veiligheid Hillegom, 2 mei 2017, SAB adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling.

stec
groep

2 Relevante marktregio: gemeenten Hillegom, Lisse en Haarlemmermeer

De trekkracht van plan De Zanderij bepaalt de omvang van de marktregio. Dit komt later ook van pas bij het bepalen van de actuele, regionale behoefte (trede 1 van de Ladder). De omvang van een marktregio verschilt per ontwikkeling en valt niet per definitie samen met de bestuurlijke regio (in dit geval: Holland Rijnland, subregio Noord) waarbinnen woningbouwafspraken worden gemaakt. Belangrijke graadmeters voor het bepalen van de reikwijdte van een plan zijn de aard en omvang van het plan zelf, maar ook de aanwezige verhuisrelaties in de omgeving van het plan. Hierna lichten we dit toe.

Ruim de helft van alle verhuisbewegingen komt van buiten Hillegom

Het aantal verhuisbewegingen binnen en naar de betreffende gemeente is bepalend voor de omvang van de marktregio. Doorgaans komt zo'n 60 tot 70 procent van de verhuizers in gemeenten waarin een plan gesitueerd is uit de gemeente zelf. Veelal vormt die eigen gemeente dan ook het zwaartepunt van de marktregio voor een woningbouwproject. Voor Hillegom geldt dit echter minder sterk. CBS-migratiegegevens van alle verhuisde personen over de periode 2011-2015 tonen dat nog niet de helft van alle gevestigde personen in de gemeente Hillegom uit de gemeente zelf komt (zie de tabel hierna). Verder zijn er sterke verhuisrelaties met omliggende gemeenten Haarlemmermeer (9%) en Lisse (5%). De top-3 is goed voor bijna twee derde van alle verhuisbewegingen naar Hillegom.

Tabel 1: verhuisbewegingen naar Hillegom naar herkomst, periode 2011 t/m 2015

Gemeente	Aantal	Aandeel (%)
Hillegom	4.134	49%
Haarlemmermeer	750	9%
Lisse	408	5%
Haarlem	371	4%
Noordwijkerhout	251	3%
Amsterdam	240	3%
Leiden	188	2%
Teylingen	203	2%
Elders	1.831	22%
Totaal	**8.376**	**100%**

Bron: Stec Groep (2017) op basis van CBS migratiegegevens over de periode 2011-2015.

stec
groep

Op basis van de hiervoor getoonde analyse bestaat de primaire marktregio voor plan De Zanderij in onze ogen uit de gemeenten Hillegom, Lisse en Haarlemmermeer. Zoals al aangegeven, bepaalt ook de aard en omvang van een plan de trekkracht. Mogelijk wordt de reikwijdte hierdoor wat groter of kleiner, afhankelijk van de gekozen invulling (nu nog niet bekend, hierna meer daarover. Wel wilt u het programma conform de uitgangspunten van de gemeentelijke woonvisie uitwerken).

MET EEN KWALITATIEF GOED EN ONDERSCHEIDEND PROGRAMMA IS BIJVANGST UIT HAARLEM, AMSTERDAM EN LEIDEN REALISTISCH

Een plan met een relatief standaard bouwprogramma en relatief kleine aantallen heeft een kleinere reikwijdte dan bijvoorbeeld een zeer omvangrijk of exclusief plan (bijvoorbeeld watergebonden villa's). Voor plan De Zanderij is het programma (welke woningtypen, eigendomssituatie en prijsklassen) nog niet in beton gegoten, begrepen wij van u. Uit conceptrapportage verkeersanalyse De Zanderij blijkt dat het gaat om circa 750 woningen[2]. Kortom, een relatief fors programma, gezien de grootte van de kern Hillegom. U gaf aan het programma juist te laten afhangen van de kwalitatieve woningbehoefte. Een bijzonder woonmilieu kan bijvoorbeeld reguliere migratiestromen beïnvloeden en mogelijk extra huishoudens van andere gemeenten aantrekken.

Uit bovenstaande tabellen blijkt dat er (beperkte) verhuisrelaties zijn met de gemeenten Haarlem, Noordwijkerhout, Amsterdam, Teylingen en Leiden. Wij verwachten dat met een kwalitatief hoogwaardig programma dat complementair is aan wat in de grote(re) steden wordt aangeboden bijvangst vanuit deze gemeenten mogelijk is voor De Zanderij. Vooral voor steden als Haarlem, Amsterdam en Leiden kan bijvoorbeeld met een centrum-dorps woonmilieu, met woningen op ruime kavels en lagere dichtheden (max 15-20 woningen per hectare) worden ingespeeld op de kwalitatieve vraag naar centrum-dorps wonen. Deze woonmilieus zijn in stedelijke gebieden in beperkte mate aanwezig. Gezien de ligging van Hillegom zijn deze steden ook goed bereikbaar, zowel per auto als per trein (10-15 minuten reistijd naar station Leiden en Haarlem, circa 30 minuten reistijd naar station Amsterdam Centraal). Vanuit Noordwijkerhout en Teylingen verwachten we weinig bijvangst voor plan De Zanderij, ondanks de aanwezige verhuisrelaties. De meer dorpse woonmilieus zijn in deze gemeenten reeds aanwezig.

[2] In een stedenbouwkundige verkenning, uitgevoerd door SAB adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling, is een afwegingsmatrix gebruikt voor vergelijking van de locaties De Zanderij (700 woningen) en Pastoorslaan (500 woningen).

stec groep

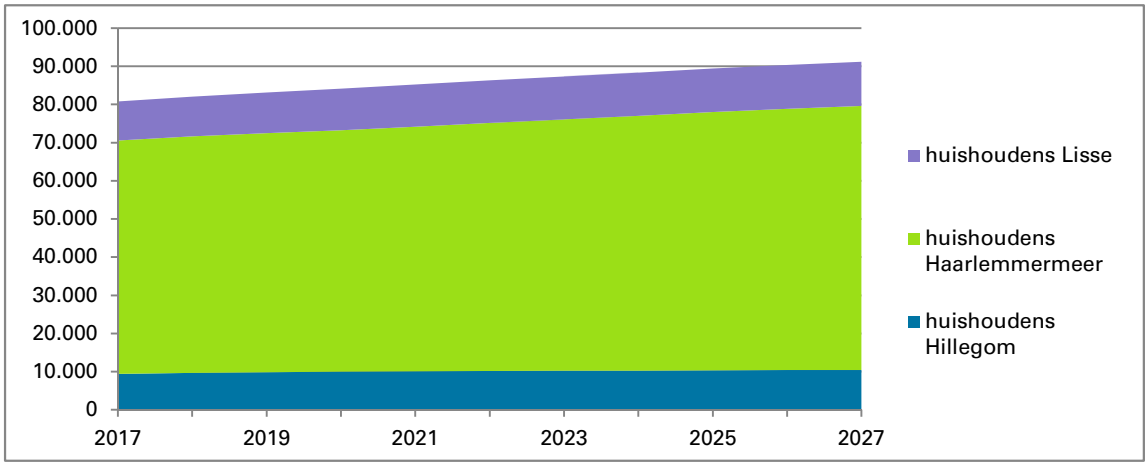
3 Kwantitatieve en kwalitatieve actuele regionale behoefte in de marktregio

De actuele regionale behoefte valt uiteen in kwantitatieve en kwalitatieve aspecten. Eerst zetten we de verwachte huishoudensontwikkeling over de periode 2017-2027 af tegen het harde planaanbod in de marktregio. Zo bepalen we of er kwantitatief sprake is van een actuele regionale behoefte.

Kwantitatieve actuele regionale behoefte aan zo'n 10.400 woningen tussen 2017 en 2027

Om de additionele woningvraag te bepalen, kijken we naar huishoudensontwikkeling in de marktregio (uitgangspunt: ieder extra huishouden vertegenwoordigt een extra woningvraag). Onderstaande figuur geeft de huishoudensontwikkeling in de marktregio weer volgens Primos2016 in periode 2017-2027[3][4].

Figuur 3: huishoudensontwikkeling marktregio periode 2017-2027

Bron: ABF Research, Primosprognose 2016, bewerking Stec Groep, 2017.

Zoals blijkt uit de figuur hiervoor groeit het aantal huishoudens in de marktregio de komende 10 jaar nog sterk. Vooral de sterke huishoudensgroei in de gemeente Haarlemmermeer valt op, namelijk ruim 8.000 extra huishoudens tussen 2017 en 2027. Ook in de gemeenten Lisse en Hillegom is echter sprake van relatief sterke huishoudensgroei, respectievelijk bijna 1.400 en 1.000 extra huishoudens in 10 jaar tijd.

Indicatieve additionele behoefte aan circa 5.500 woningen in de marktregio

In onderstaande tabel confronteren we de huishoudensgroei in de periode 2017-2027 met de harde plancapaciteit in de marktregio. In alle gemeenten in de marktregio is sprake van een *additionele behoefte.* In de gemeente Haarlemmermeer is de additionele behoefte het grootst,

[3] We hebben daarvoor WBR2016, BP2016 en Primos2016 voor Lisse en Hillegom in perspectief geplaatst, voor beide gemeenten geldt dat Primos2016 een goede indicatie geeft van de huishoudensontwikkeling. BP2016 is in beide gemeenten hoger en WBR2016 is in beide gemeenten lager, zie ook bijlage A.
[4] Voor de Ladder moet u in principe minstens 10 jaar vooruit kijken voor het bepalen van de behoefte (bestemmingsplantermijn). Omdat niet bekend is wanneer plan De Zanderij eventueel in procedure kan, brengen we hier de woningbehoefte op langere termijn in beeld.

ruim 4.000 woningen[5]. In de gemeenten Hillegom en Lisse is sprake van een additionele behoefte aan respectievelijk circa 375 en 1.090 woningen. Het aantal huishoudens neemt in de marktregio in periode 2017-2027 toe met ruim 10.400, terwijl er harde plannen zijn voor circa 4.930 woningen. Daarmee lijkt sprake van een additionele behoefte aan circa 5.485 woningen[6].

Dit betekent dat er sec op het niveau van de gemeente Hillegom onvoldoende behoefte is voor de beoogde 750 woningen in De Zanderij, maar dat er op het niveau van de relevante marktregio wel voldoende behoefte is. Zo bezien lijkt er zelfs voldoende ruimte voor zowel de ontwikkeling van De Zanderij als Pastoorslaan (met 500 woningen). Uiteraard hangt dit ook af van de fasering, programmadifferentiatie et cetera van beide plannen. Ook goede regionale afstemming met Haarlemmermeer en Lisse is belangrijk, omdat een groot deel van de additionele behoefte afkomstig is uit deze gemeenten.

Tabel 2: huishoudensgroei 2017-2027 en harde plancapaciteit in de marktregio

Gemeente	Huishoudensontwikkeling 2017-2027	Harde plannen (netto)	Additionele behoefte
Hillegom	965	590	375
Haarlemmermeer	8.090	4.070[7]	4.020
Lisse	1.360	270	1.090
Totaal	**10.415**	**4.930**	**5.485**

Bron: ABF Research, Primosprognose 2016, RIGO Plancapaciteit Noord-Holland 2016, woningbouwmonitor Hillegom (2016) en planlijst Lisse (2016), bewerking Stec Groep (2017). Afgerond op vijftallen.

Bovendien is ook na 2027 sprake van huishoudensgroei, vooral in de gemeente Haarlemmermeer (circa 6.700 huishoudens). Het aantal huishoudens in Hillegom (circa 125) en Lisse (circa 280) groeit nog beperkt in de periode 2027-2037. Let wel: naarmate verder vooruit wordt gekeken worden de uitkomsten van prognoses minder betrouwbaar.

Ontwikkelingen in bevolkingssamenstelling: vergrijzing, sterke toename eenpersoonshuishoudens en beperkte groei van gezinnen en eenouderhuishoudens

Voor plan De Zanderij is als gezegd nog geen gedetailleerd kwalitatief programma vastgelegd. Daarmee kan het plan in principe inspelen op diverse kwalitatieve woonbehoeften. Om meer richting te geven aan een geschikte invulling analyseren we daarom hierna ontwikkelingen in de bevolkingssamenstelling en woonvoorkeuren van huishoudens naar woningtype, eigendomssituatie en prijsklassen. Dat doen we met WoON2015; hét landelijke wooneisen en -wensenonderzoek.

Uit de tabel hierna blijkt dat er in de marktregio de komende jaren een sterke vergrijzing optreedt. De doelgroepen alleenstaanden en stellen van 55 t/m 74 jaar en vooral de groep alleenstaanden en stellen 75-plus nemen sterk toe. Er is echter ook nog sprake van beperkte groei van de doelgroepen alleenstaanden t/m 24 jaar en t/m 34 jaar. De doelgroep gezinnen (en eenouderhuishoudens) blijft de grootste doelgroep en groeit met circa 850 huishoudens.

[5] Let wel: de gemeente Haarlemmermeer beschikt over een grote voorraad zachte plannen. Indien deze plannen hard worden gemaakt soupeert dit Ladderruimte op.
[6] Let wel: bij gebrek aan actuelere inzichten voor Lisse betreft het harde plancapaciteit voor de periode 2015-2025. De inschatting van de additionele behoefte is onder voorbehoud van wijzigingen sindsdien.
[7] RIGO (2016), plancapaciteit Noord-Holland 2016, overzicht nieuwbouwplannen per regio en gemeente, april 2016.

stec
groep

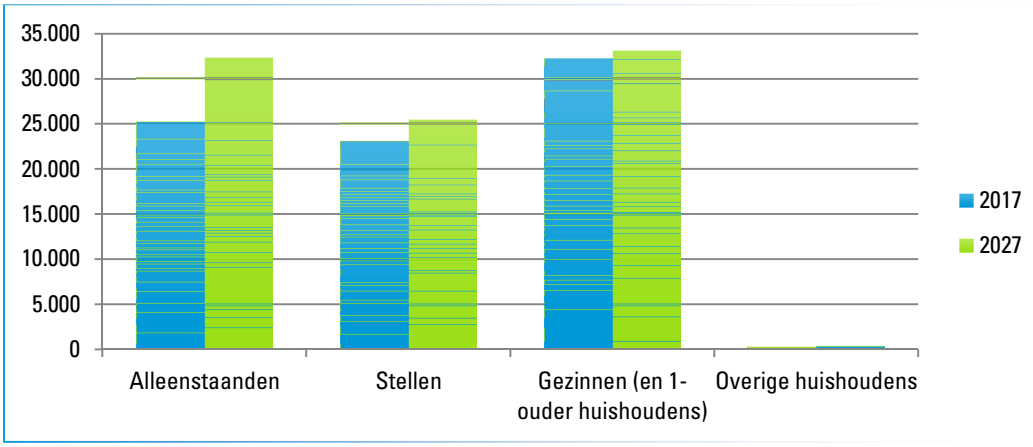
Tabel 3: huishoudensontwikkeling marktregio 2017-2027 naar doelgroepen

Doelgroep	Huishoudens 2017	Huishoudens 2027	2017-2027	2017-2027
Alleenstaanden t/m 24 jaar	1.527	1.771	244	16%
Alleenstaanden t/m 34 jaar	3.811	4.460	649	17%
Stellen t/m 34 jaar	2.890	2.786	-104	-4%
Gezinnen (en eenouderhuishoudens)	32.191	33.043	852	3%
Alleenstaanden en stellen 35 t/m 54 jaar	10.194	9.039	-1.155	-11%
Alleenstaanden en stellen 55 t/m 74 jaar	20.879	25.137	4.258	20%
Alleenstaanden en stellen 75-plus	8.964	14.544	5.580	62%
Overig	279	374	95	34%
Totaal huishoudens	80.735	91.154	10.419	13%

Bron: ABF Research, Primosprognose 2016, bewerking Stec Groep (2017).

Als we sec kijken naar huishoudenssamenstelling blijkt uit de figuur hierna dat de doelgroep alleenstaanden sterk groeit in de marktregio. Er komen in de periode 2017-2027 ruim 7.000 eenpersoonshuishoudens bij. Verder is er ook sprake van groei van de doelgroepen stellen (circa 2.400 huishoudens) en gezinnen (850 huishoudens). De groei van gezinnen vindt vooral plaats in de gemeente Haarlemmermeer (540 huishoudens).

Figuur 4: ontwikkeling huishoudenssamenstelling marktregio

Bron: ABF Research, Primos-prognose 2016, bewerking Stec Groep (2017).

Voor een kwalitatief sterke invulling van plan De Zanderij zijn deze ontwikkelingen relevant. Afhankelijk van het aanbod in (concurrerende) harde plannen kan zo worden bepaald aan welke typen woningen de komende jaren (nog) behoefte bestaat. Kennemerland Beheer wil een programma ontwikkelen dat aansluit op de uitgangspunten uit de gemeentelijke Woonvisie. Hierna gaan we verder in op ontwikkelingen in de kwalitatieve woningvraag.

Kwalitatieve vraagontwikkeling: afnemende vraag naar grondgebonden en koopwoningen, toenemende vraag naar appartmenten/nultreden- en huurwoningen

Hiervoor zagen we dat het aantal huishoudens in alle gemeenten in de marktregio de komende 10 jaar groeit. Verder zagen we dat vooral eenpersoonshuishoudens en oudere doelgroepen gaan toenemen. Ook het aantal gezinnen en stellen groeit, maar veel minder hard dan eenpersoonshuishoudens. Dit heeft uiteraard invloed op de kwalitatieve woningvraag voor de komende jaren. Om hier meer grip op te krijgen, gebruiken we ons Stec woonsimulatiemodel. Hierin confronteren we de bestaande woningvoorraad, huishoudensontwikkeling volgens

Primos2016 en woonvoorkeuren uit WoOn2015, het landelijke wooneisen en -wensen onderzoek. Deze confrontatie geeft een eerste beeld van de kwalitatieve woningbehoefte, zonder dat daarbij rekening wordt gehouden met het aanbod in harde plannen.

Afnemende vraag grondgebonden woningen in Lisse en Hillegom. In Haarlemmermeer is ruime vraag naar alle woningtypen

Volgens het Stec doorstroommodel (zie bijlage A) is er in Hillegom en Lisse nog een duidelijke additionele vraag naar grondgebonden woningen op korte termijn, maar vlakt deze met de jaren af. In beide gemeenten is de komende 10 jaar een relatief stabiele additionele vraag naar appartementen/nultredenwoningen. Deze ontwikkeling komt grotendeels door sterke groei van de oudere doelgroepen in Hillegom en Lisse. Deze doelgroep heeft doorgaans een sterkere voorkeur voor appartementen/nultredenwoningen.

Doordat in Haarlemmermeer ook andere doelgroepen (gezinnen en stellen) nog groeien, met doorgaans een sterkere voorkeur voor een grondgebonden woning, is er in deze gemeente nog een robuuste additionele vraag naar zowel grondgebonden woningen als appartementen/nultredenwoningen, zowel op korte als langere termijn. Wel is volgens het doorstroommodel de vraag naar appartementen/nultredenwoningen in de gemeente Haarlemmermeer qua aantallen fors hoger dan de vraag naar grondgebonden woningen.

Afnemende vraag naar koopwoningen in Lisse en Hillegom, stabiele vraag naar sociale- en vrijesectorhuur. In Haarlemmermeer stabiele vraag naar zowel koop als huur

Volgens het doorstroommodel is in Hillegom en Lisse nog additionele vraag naar koop-woningen op korte termijn, maar deze vraag neemt gaandeweg af. De vraag naar huurwoningen neemt minder sterk af, al blijft de vraag naar vrijesectorhuurwoningen stabieler dan de vraag naar sociale huurwoningen.

In de gemeente Haarlemmermeer is op zowel korte als langere termijn ruime vraag naar koop- en huurwoningen (zowel sociale huur als vrijesectorhuurwoningen). Evenals hiervoor kunnen de verschillen worden verklaard door verschillen in huishoudensontwikkeling naar doelgroepen tussen de gemeenten in de marktregio.

Conclusies: De Zanderij kan inspelen op een kwalitatieve behoefte als het voorziet in een gedifferentieerd programma, met appartementen en grondgebonden in alle segmenten

Op basis van de sterke groei van de kwantitatieve woningbehoefte en de indicatieve vraag-ontwikkeling volgens het doorstroommodel verwachten we dat plan De Zanderij met een gedifferentieerd programma kan inspelen op een kwalitatieve behoefte. Een mix van diverse woningtypen, zowel grondgebonden als appartementen in het koop- en huursegment lijkt daarbij kansrijk. Met kwalitatief hoogwaardige en ruime gezinswoningen kunt u gezinnen vanuit de gemeente Haarlemmermeer verleiden om te kiezen voor Hillegom. Met een mix van appartementen en levensloopbestendige woningen (liefst nabij de kern van Hillegom nabij voorzieningen) kunt u voorzien in de vraag van groeiende doelgroepen in Hillegom en Lisse.

stec
groep

4 Tot slot

Op basis van de beschikbare informatie constateren wij dat er in de marktregio de komende 10 jaar sprake is van sterke huishoudensgroei. Daardoor lijkt er voldoende kwantitatieve additionele behoefte voor de ontwikkeling van plan De Zanderij. Daarnaast verwachten we dat plan De Zanderij met een gedifferentieerd programma met diverse woningtypen in zowel het koop- als huursegment kan voorzien in een kwalitatieve behoefte.

We kunnen in dit stadium echter nog niet exact aangeven hoe groot de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte is. Daarvoor is actueel inzicht in de (harde) plancapaciteit in de gemeenten Hillegom, Lisse en Haarlemmermeer essentieel.

Op basis van de huidige inzichten zien we in ieder geval voldoende kansen voor een meer uitvoerige behoefteonderbouwing, indien u daar behoefte aan heeft.

Graag spreken we binnenkort met u over dit advies en eventuele vervolgstappen.

Heeft u naar aanleiding hiervan vragen en/of opmerkingen? Bel of mail gerust: 026-751 41 00 of j.matthijsse@stec.nl.

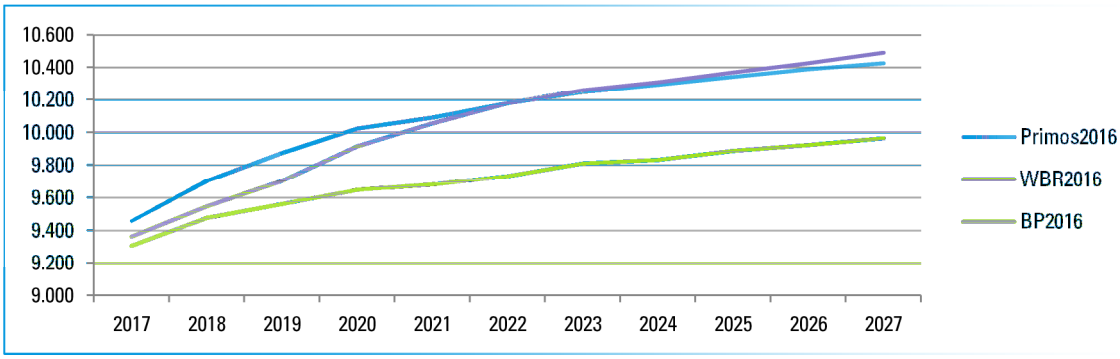
Hartelijke groeten,

Jorn Matthijsse & Twan Thissen

Bijlage: Kwantitatieve en kwalitatieve vraagontwikkeling marktregio

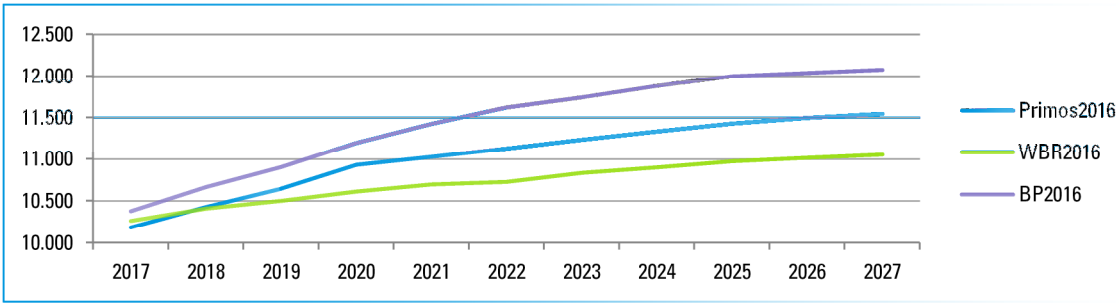
Uit onderstaande figuren blijkt de huishoudensontwikkeling in de gemeenten Lisse en Hillegom in periode 2017-2027 volgens diverse prognoses. Op basis van deze figuren concluderen we dat Primos2016 een goede indicatie geeft van de huishoudensontwikkeling.

Figuur 5: huishoudensontwikkeling gemeente Hillegom 2017-2027

Bron: ABF Research, Primos2016, WBR2016, BP2016, bewerking Stec Groep (2017).

Figuur 6: huishoudensontwikkeling gemeente Lisse 2017-2027

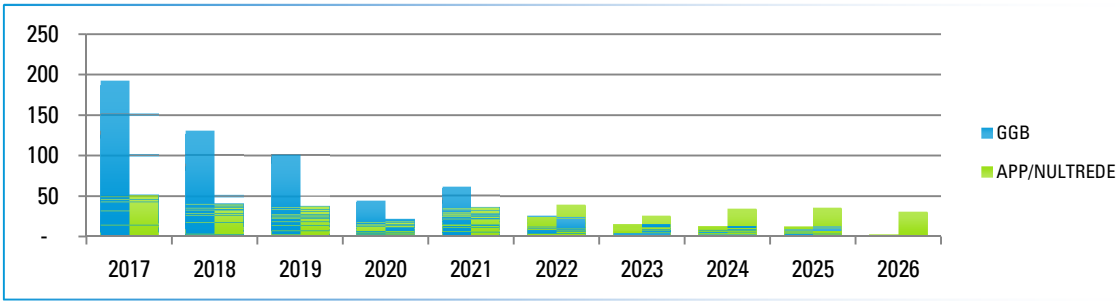

Bron: ABF Research, Primos2016, WBR2016, BP2016, bewerking Stec Groep (2017).

Doorstroommodel: ontwikkeling kwalitatieve woningvraag

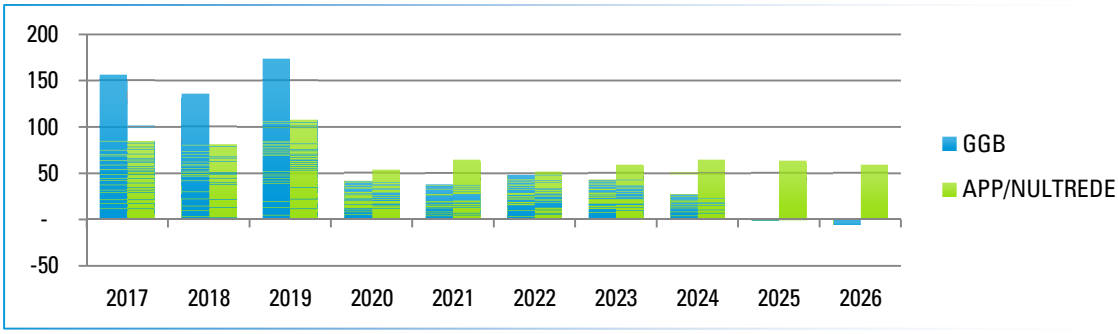
In de figuren hierna tonen we de indicatieve vraagontwikkeling naar woningtype in de marktregio.

Figuur 7: indicatie vraagontwikkeling naar woningtype gemeente Hillegom

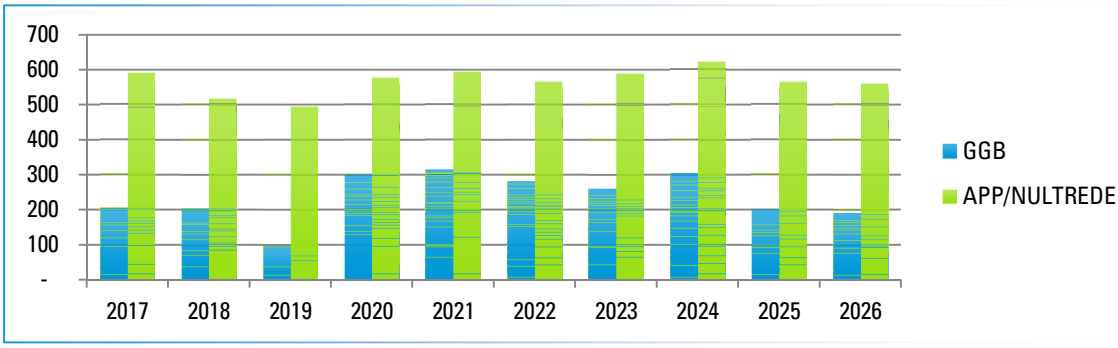
Bron: Stec Groep (2017) op basis van WoOn2015, Syswov (2016) en Primos2016.

Figuur 8: indicatie vraagontwikkeling naar woningtype gemeente Lisse

Bron: Stec Groep (2017) op basis van WoOn2015, Syswov (2016) en Primos2016.

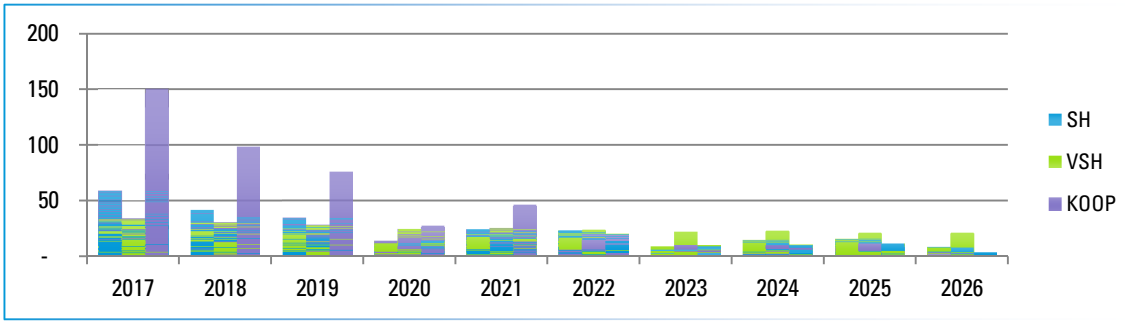
Figuur 9: indicatie vraagontwikkeling naar woningtype gemeente Haarlemmermeer

Bron: Stec Groep (2017) op basis van WoOn2015, Syswov (2016) en Primos2016.

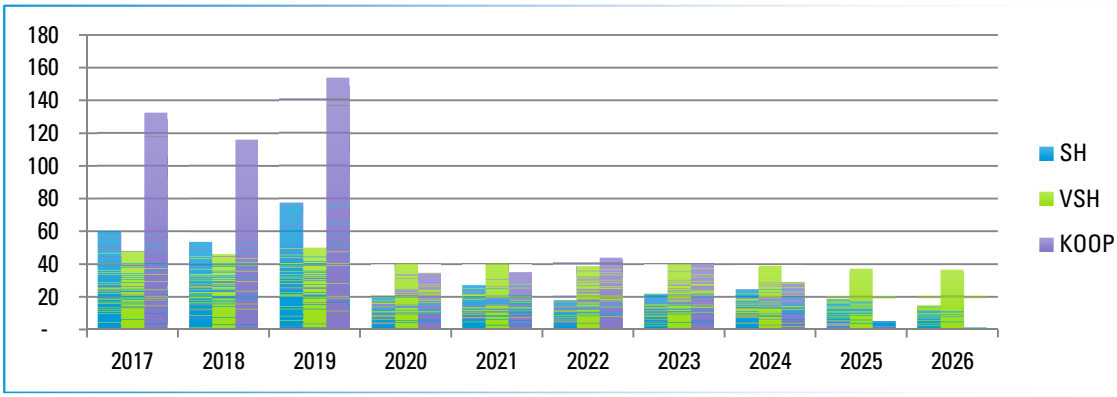
In de figuren hierna tonen we de indicatieve vraagontwikkeling naar eigendomssituatie in de marktregio.

Figuur 10: indicatie vraagontwikkeling naar eigendom gemeente Hillegom

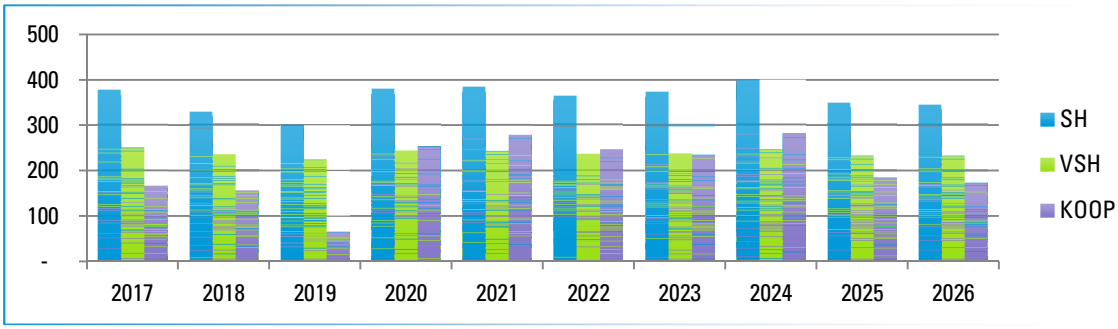
Bron: Stec Groep (2017) op basis van WoOn2015, Syswov (2016) en Primos2016.

Figuur 11: indicatie vraagontwikkeling naar eigendom gemeente Lisse

Bron: Stec Groep (2017) op basis van WoOn2015, Syswov (2016) en Primos2016.

Figuur 12: indicatie vraagontwikkeling naar eigendom gemeente Haarlemmermeer

Bron: Stec Groep (2017) op basis van WoOn2015, Syswov (2016) en Primos2016.

stec
groep

WERKING DOORSTROOMMODEL

Het doorstroommodel is een dynamisch model dat jaarlijks de vraag en het aanbod van woningen tegen elkaar afzet. De bestaande voorraad, verhuisgedrag en demografische ontwikkelingen liggen hieraan ten grondslag. Het model start met een situatieschets van de verdeling van huishoudensdoelgroepen over de woningvoorraad. Vervolgens simuleert het model jaarlijks verhuizingen op basis van verhuis- en woonwensen uit de WoON2015-enquête. Zo ontstaat een vraag-/aanbodconfrontatie die per saldo een jaarlijkse opgave oplevert.

INTERPRETATIE

Het doorstroommodel is een theoretische benadering. De uitkomsten moeten als indicatief worden beschouwd. Het is een ideaalscenario op basis van verhuis- en woonwensen. De woningmarkt is een aanbodmarkt, waardoor huishoudens ander gedrag kunnen vertonen dan op basis van hun woonwensen kan worden verwacht.
Daarnaast zorgt vergrijzing in veel gemeentes voor een relatief grote opgave van appartementen/nultredenwoningen. Dit betekent niet per definitie dat alleen appartementen moeten worden gebouwd. Het kan ook gaan om levensloopbestendige grondgebonden woningen: met brede deurposten, liften, zonder drempels en met de mogelijkheid tot het toevoegen van een slaapkamer op de begane grond. Ook kan het levensloopbestendig maken van een deel van de bestaande grondgebonden woningvoorraad mogelijk uitkomst bieden.

Quick scan ecologie

Zanderij te Hillegom

2 augustus 2017

Samenvatting

Voor de zanderij te Hillegom wordt een ontwikkeling voorbereid. Momenteel is het gebied in agrarisch beheer, de opzet is het gebied te ontwikkelen tot een woonwijk. Onderdeel van de voorbereiding is een onderzoek naar de potentiële aanwezigheid van beschermde soorten, en analyse van de mogelijke effect op die soorten als gevolg van de werkzaamheden.

Uit de resultaten van de quick scan ecologie van 21 juli 2017 is gebleken dat binnen het plangebied geen strikt beschermde soorten worden verwacht. Wel zijn voor de woningen en de grote tuin beschermde soorten niet uitgesloten. Het gaat om vleermuizen en in mindere mate huismus en gierzwaluw die verwacht worden.

Dat betekent dat bij het ontwerp rekening moet worden gehouden met het potentieel voorkomen van beschermde soorten juist buiten het plangebied.

Als gevolg van de ontwikkelingen zal een toename van de stikstofdepositie ontstaan. Met behulp van Aerius zal berekend moeten worden of de normen worden overschrijden en of een melding c.q. een vergunning nodig is.

Inhoud

2 – Inleiding

3 – Beschrijving gebied

4 – Waarnemingen

7 – Analyse

9 – Advies & Bronnen

Colofon

Opdrachtgever	Kennemerland beheer BV
Projectnummer	17.122
Datum	2 augustus 2017
Auteur	P.J.H. van der Linden
Gecontroleerd	N. Hemmers
Status	definitief

Els & Linde B.V.
Spechtstraat 59
1223 NX Hilversum
mob 06 - 27564247
e-mail vanderlinden@elsenlinde.nl

Inleiding

Voor de zanderij te Hillegom wordt een ontwikkeling voorbereid. Momenteel is het gebied in agrarisch beheer, de opzet is het gebied te ontwikkelen tot een woonwijk. Onderdeel van de voorbereiding is een onderzoek naar de potentiële aanwezigheid van beschermde soorten, en analyse van de mogelijke effect op die soorten als gevolg van de werkzaamheden. Hiervoor is een oriënterend onderzoek uitgevoerd door Els & Linde. Voorliggend rapport geeft een beschrijving van dat onderzoek naar effecten op natuurwaarden.

Om een goed oordeel te geven over de potentieel aanwezige beschermde planten en dieren, is op 21 juli 2017 door een ecoloog van bureau Els & Linde een bezoek gebracht aan de planlocatie. Ter plekke is beoordeeld of er beschermde soorten aanwezig kunnen zijn, die schade kunnen ondervinden van de geplande ontwikkelingen. Daarbij wordt gezocht naar sporen van dieren en wordt op basis van begroeiing en opbouw van het landschap geschat of er beschermde soorten aanwezig kunnen zijn. De effecten worden beoordeeld als gevolg van de veranderde omgeving en het veranderde gebruik.

Verder wordt geanalyseerd of de werkzaamheden die noodzakelijk zijn om de veranderingen te bereiken een effect veroorzaken. In het kader van de PAS zal tevens een berekening worden gemaakt van de depositie van stikstofverbindingen. De berekening wordt gemaakt zodra de bouwopgave – in concept – is vastgesteld

Ligging van het perceel

H02 Planomgeving: locatie, omgeving en beschermde natuurgebieden

Ligging van de Natura 2000-gebieden.

Ligging van de Natuurnetwerk Nederland.

De onderzoekslocatie bestaat uit een agrarisch gebied dat overwegend voor de teelt van bollen wordt gebruikt. Een klein deel van de polder wordt gebruikt voor wonen en in het zuiden ligt een vrij groot perceel dat als tuin is bestemd. Deze percelen vallen buiten de ontwikkeling. Voor de ecologische beoordeling zijn de particuliere tuinen niet betreden, op die plekken is waar mogelijk vanaf de openbare weg de potentieel aanwezige soorten geschat. Naast het onderzoeksgebied – aan de oostzijde – ligt een sportpark met windsingels.
Het Natura 2000-gebied Kennemerland Zuid ligt op 1.600 meter afstand van het plangebied. Gebieden die zijn aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (NNN) liggen op 480 meter afstand van de planlocatie.

Natura 2000

Via de Natura 2000 zijn gebieden beschermd van internationaal belang. Voor deze gebieden zijn doelstellingen geformuleerd voor het behoud van habitats en planten en dieren. Deze Natura 2000 gebieden zijn ook beschermd tegen invloeden van buiten, zoals stikstofdepositie en grondwaterstromen. Voor functie waardoor de depositie van stikstofverbindingen toeneemt is een berekening noodzakelijk van de effecten. Een berekening van de depositie is noodzakelijk. Vanwege de grote afstand tussen Natura 2000 gebieden en het perceel en de aard van de werkzaamheden kan een effect van andere oorzaken, zoals geluid, licht of grondwaterstromen, op voorhand worden uitgesloten.

Natuurnetwerk Nederland

Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het Natuurnetwerk van Nederland. Het Natuurnetwerk Nederland wordt via de ruimtelijke verordening beschermd

H03 Waarnemingen: veldgegevens en gegevens uit de literatuur

Werkwijze

Het onderzoek is uitgevoerd als een quick scan ecologie. Voor zo'n onderzoek wordt door een ecoloog beoordeeld of er een kans is op aanwezigheid van beschermde soorten. Daarbij wordt gelet op de structuur van de omgeving, aanwezige habitats en landschapselementen. Tevens wordt gezocht naar sporen van beschermde soorten. Een quick scan is tevens bedoeld als afbakening van een eventueel afdoend onderzoek.

De quick scan bestaat uit de volgende activiteiten:

- Een literatuur/bronnenonderzoek met betrekking tot de potentieel aanwezige beschermde soorten binnen de planlocatie.
- Een veldbezoek waarbij de locaties worden beoordeeld op habitatgeschiktheid voor beschermde soorten. Hierbij worden bijvoorbeeld de te kappen bomen beoordeeld op geschiktheid voor vleermuizen en jaarrond beschermde nesten.
- Voor de aangetroffen strikt beschermde soorten wordt, door een beschrijving van de ecologische functionaliteit van het gebied (foerageergebied, migratieroute, voortplantingsgebied of winterverblijf, enz.), aangegeven hoe het gebied door iedere soort wordt gebruikt.
- Een schatting van de impact van de werkzaamheden op de (potentieel) aanwezige beschermde soorten.
- Een effectbeoordeling gericht op (eventueel) nabij gelegen beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk en Weidevogelleefgebied).

Om een goed oordeel te kunnen geven is op 21 juli 2017 door een ecoloog een bezoek gebracht aan de planlocaties. Tijdens het veldbezoek is onderzocht of er in potentie beschermde planten en dieren aanwezig zijn binnen de planlocaties. Daarvoor is gezocht naar sporen en andere aanwijzingen van planten en dieren. Op basis van de aanwezige herkenbare begroeiing en habitats, is beoordeeld of er leefgebieden aanwezig zijn voor beschermde soorten. Aanvullend is een bureaustudie uitgevoerd naar de potentieel voorkomende planten en dieren in de directe omgeving van de planlocaties. Hierbij is een bronnenonderzoek uitgevoerd, waarbij de verschillende relevante en actuele informatiebronnen zijn geraadpleegd.
Bij de analyse van de effecten is gelet op de effecten veroorzaakt door de veranderde omgeving en het veranderde gebruik. Daarnaast zijn de effecten bepaald die veroorzaakt worden door de ruimtelijke ontwikkelingen. Daarbij is naast de planlocaties sec. gelet op de directe omgeving en de effecten op soorten in de omgeving. In de voorliggende notitie worden de resultaten van de quick scan ecologie besproken.

Waarnemingen

In onderstaande paragrafen worden de soortengroepen beschreven die binnen de planlocaties en de directe omgeving zijn aangetroffen of te verwachten. Tijdens het

veldbezoek van 21 juli 2017 is onderzocht of er in potentie beschermde planten en dieren aanwezig zijn binnen de planlocaties.

Bronnenonderzoek

Voor het onderzoek naar potentieel aanwezige beschermde soorten zijn de beschikbare regionale en landelijke verspreidingsatlassen en enkele digitale bronnen geraadpleegd. Langs het spoor zijn waarnemingen van de gewone dwergvleermuis en de rosse vleermuis, de soorten zoeken in gebouwen resp. bomen een verblijfplaats. Langs het spoor en langs de Wilhelminalaan zijn een paar huismussen gemeld. Bij het station is een waarneming gedaan van de gierzwaluw. Aan de overzijde van het spoor zijn rugstreeppadden bekend.

Vegetatie en planten

Het grootste deel van het plangebied is begroeid met agrarische gewassen, voornamelijk bloembollen. Ook de tuinen van de verschillende woningen zijn begroeid met cultivars. Uitzondering is de aan het plangebied grenzende grote tuin in het zuidwesten dat is begroeid met bos, waarbij uit de luchtfoto blijkt dat er centraal een open gebied is in dat parkbos. Het was niet mogelijk het parkbos in het kader van de oriëntatie te betreden.
De verschillende sloten en vaarten hebben een natuurlijke begroeiing. Deels is dat een smalle strook moerasbos (de vaart langs de Wilhelminalaan) en deels met een goed ontwikkelde watervegetatie (langs de 2e Loosterweg).
Tijdens het oriënterend onderzoek zijn binnen de planlocatie geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Beschermde plantensoorten zijn binnen de planlocatie ook niet te verwachten. De natuurlijke begroeiing langs de randen van het gebied geeft een goede kans tot integratie van natuurlijke vegetaties binnen de plannen.

Zoogdieren

Juridisch zwaarder beschermde soorten

Vleermuizen zijn de belangrijkste groep strikt beschermde dieren die verwacht kunnen worden. Vleermuizen kunnen schade ondervinden van de ruimtelijke ontwikkelingen en kunnen hierdoor een belemmering zijn. De planlocaties en de directe omgeving zijn daarom nauwkeurig onderzocht op de aanwezigheid van potentieel geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen, evenals essentiële vliegroutes en foerageergebieden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen zijn in twee groepen te verdelen; enerzijds de soorten die in gebouwen een verblijfplaats hebben en anderzijds de soorten die in bomen een verblijfplaats hebben. De kraamkolonie van de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) komen – voor zover bekend - alleen in gebouwen voor. Ze wonen in de spouwmuur, achter betimmering, onder daklijsten en

dakpannen. De vaste verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de watervleermuis (*Myotis daubentonii*) kunnen zowel in spleten en gaten in bomen, als in gebouwen voorkomen. Ze kiezen in de regel gebieden met een groot aanbod aan geschikte holten op een klein oppervlak.
Het woningen langs de Zanderijpolder zijn steeksproefgewijs onderzocht op het voorkomen van geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen. Tijdens het ecologisch onderzoek is geconcludeerd dat in verschillende woningen geschikte in- en uitvliegopeningen voor vleermuizen aanwezig zijn. De aanwezigheid van vleermuizen binnen het plangebied – en dan vooral langs de randen – is daarmee niet uit te sluiten. Het is onbekend of boombewonende vleermuizen (watervleermuis, rosse vleermuis) binnen de omgeving een verblijfplaats hebben (dat kan voor de sportvelden of in de grote tuin niet op voorhand worden uitgesloten).

Potentiële vliegroutes en foerageergebieden
De grote tuin en de sportvelden kunnen een jachtgebied voor vleermuizen vormen. Het is niet duidelijk in hoeverre er sprake kan zijn van een essentieel jachtgebied.

Laag beschermde zoogdieren
Binnen de planlocatie is er kans op algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren, zoals egel, spitsmuizen en muizen.

Vogels

Jaarrond beschermd nest
Tijdens het ecologisch onderzoek is gezocht naar aanwijzingen voor het voorkomen van vogels met een vaste verblijfplaats binnen het plangebied. Gekeken is naar potentieel geschikte nestplekken voor vogels met een jaarrond beschermd nest. Er zijn een paar waarnemingen van huismus en gierzwaluw. Onduidelijk is of er sprake is van een waarnemerseffect of dat de soorten echt weinig voorkomen. Voor de woningen langs het spoor zijn huismus en in mindere mate gierzwaluw niet op voorhand uit te sluiten.

Algemene broedvogels
Rondom het de polder zijn geen algemene vogels waargenomen. Echter voor het sportpark en de watergangen moet als uitgangspunt worden genomen dat tijdens het broedseizoen hier verschillende algemene soorten broeden.

Herpetofauna en vissen

De watergangen zijn over het algemeen breed en diep. In zulke watergangen komen weinig amfibieën voor. De ringslang is niet bekend uit de wijde omgeving. Voor de rugstreeppad is de aanwezigheid niet bekend. Van de soort is het verspreidingsbeeld goed bekend. De kans op beschermde amfibieën of reptielen lijkt erg klein. Ongetwijfeld zijn in de verschillende vaarten vissen aanwezig, de kans op een

beschermde soort is echter uiterst onwaarschijnlijk. Binnen het plangebied is namelijk het habitat van de beschermde vissen afwezig.

Overige soorten

Er zijn, gezien de voorkomende biotopen, geen beschermde bijzondere insecten of overige soorten te verwachten binnen de planlocaties. Deze soorten stellen hoge eisen aan hun leefgebied; de planlocatie voldoet hier niet aan. De aanwezigheid van beschermde overige soorten worden daarom uitgesloten binnen de planlocaties.

Zorgbeginsel Wet natuurbescherming

In de nieuwe Wet natuurbescherming is het zorgbeginsel aangescherpt. Bij het bouwbesluit dient te worden afgewogen wat de effecten zijn op soorten die vallen onder het zorgbeginsel. Voorafgaande en tijdens de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de soorten die vallen onder het zorgbeginsel van de Wet natuurbescherming.
Aangetroffen dieren die niet uit zich zelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen – onder begeleiding van een ecoloog - in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet. Schuilplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op schuilende dieren. In zijn algemeenheid dienen geschikte schuil- en overwinteringsplekken voor dieren buiten het werkterrein intact te worden gelaten.

H05 Analyse: beoordeling van de effecten op de natuurwaarden

Bij de analyse wordt gelet op de effecten als gevolg van het veranderde gebruik en de veranderde inrichting. Daarnaast wordt gelet op de effecten als gevolg van de werkzaamheden om de veranderingen te bereiken. Voor zover planlocaties binnen het Natuurnetwerk Nederland, het weidevogelleefgebied, Natura 2000 of andere beschermde natuurgebieden liggen, worden de effecten op deze beschermde natuurgebieden getoetst. Voor de Natura 2000 gebieden is de externe werking eveneens van belang; de belangrijkste externe effecten worden veroorzaakt door toename van depositie, geluid en licht. Daarnaast kunnen veranderde grondwaterstromen een effect veroorzaken.

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming kent een afdeling voor soortbescherming en een afdeling voor gebiedsbescherming. Binnen de gebiedsbescherming is de PAS (de programmatische aanpak stikstof) een integraal onderdeel. Binnen de PAS zijn maatregelen opgenomen om de stikstofdepositie te reduceren. Een onderdeel is dat voor alle bronnen een berekening moet worden uitgevoerd van de stikstofdepositie. Dit wordt met het voorgeschreven instrument Aerius berekent. Bij een depositie tussen 0.05 en 1,0 mol stikstof is er een meldingsplicht. Als er minder dan een 0.05 mol wordt veroorzaakt en er nog ontwikkelingsruimte is in het Natura 2000 gebied is er geen melding nodig. Is er geen ontwikkelingsruimte of wordt er een hoge depositie veroorzaakt dan is er vergunningplicht. Met de Aerius kan worden aangetoond dat er geen hoge depositie is.
De soortbescherming binnen de Wet natuurbescherming richt zich op de internationale afspraken, en geeft een uitbreiding van de beschermde soorten door aan de rode lijst (bedreigd en ernstig bedreigd) een beschermd status te koppelen. Binnen de bebouwde kom is de belangrijkste wijziging in de beschermde soorten het vervallen van de bescherming op muurplanten en orchideeën.

Beschermde soorten

Uit de resultaten van de quick scan ecologie van 21 juli 2017 is gebleken dat binnen het plangebied geen strikt beschermde soorten worden verwacht. In de aangrenzende percelen – de woningen en de grote bostuin – zijn beschermde soorten niet uit te sluiten. Het gaat om vleermuizen en in mindere mate huismus en gierzwaluw die verwacht worden. Dat betekent dat als er ontwikkelingen plaatsvinden bij de bestaande woningen of de grote tuin er effecten kunnen ontstaan.
Effecten kunnen eenvoudig worden voorkomen door de tuinen van de nieuwbouw zo te positioneren dat een groenstrook tussen de bostuin en de woningen aan de noordrand van de polder ontstaat. Ook langs de sportvelden is dat een goede mogelijkheid.

Bovenwettelijke taken

De ecologische structuur van het gebied kan vrij eenvoudig worden versterkt door gerichte maatregelen. Zo kan er gebruik gemaakt worden van de vaarten in het gebied om jachtgebieden voor vleermuizen te ontwikkelen. Ook verblijfplaatsen voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen kunnen eenvoudig – lees met weinig meerkosten – worden vormgegeven in de nieuwbouw.

Wij adviseren u graag over de vele mogelijkheden die er zijn voor natuurwaarden binnen een nieuwbouwwijk.

Zorgbeginsel

Binnen het gebied zijn enkele soorten te verwachten waarmee rekening moet worden gehouden. Aangetroffen dieren die niet uit zich zelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen – onder begeleiding van een ecoloog - in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet. Schuilplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op schuilende dieren. In zijn algemeenheid dienen geschikte schuil- en overwinteringsplekken voor dieren buiten het werkterrein intact te worden gelaten.

Natura 2000

Het beschermde Natura 2000-gebied ligt op een afstand van ongeveer 1.600 meter van de planlocatie. Van de ruimtelijke ontwikkelingen wordt een toename van de stikstofdepositie verwacht. Een berekening van de depositie is noodzakelijk. Die berekening kan in twee stappen worden uitgevoerd: in een eerste stap wordt onderzocht wat op basis van de PAS – de wetgeving op het gebied van stikstofdepositie – mogelijk is. De uitkomsten worden geëvalueerd en bepalen mede de aard en de omvang van het bouwvolume. Nadat deze is vastgesteld wordt de definitieve berekening gemaakt. Andere aantastingen van kwalificerende habitats of soorten in het Natura 2000-gebied door de ruimtelijke ontwikkelingen, kunnen worden uitgesloten.

Natuurnetwerk Nederland

De gebieden die onderdeel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland liggen op vrij grote afstand van de planlocaties. Gelet op de afstand, aard en de omvang van het voornemen, wordt geen effect verwacht.

H06 Conclusie, advies en gebruikte bronnen

Voor de zanderij te Hillegom wordt een ontwikkeling voorbereid. Momenteel is het gebied in agrarisch beheer, de opzet is het gebied te ontwikkelen tot een woonwijk. Onderdeel van de voorbereiding is een onderzoek naar de potentiële aanwezigheid van beschermde soorten, en analyse van de mogelijke effect op die soorten als gevolg van de werkzaamheden.

Hiervoor is een oriënterend onderzoek uitgevoerd door Els & Linde. Voorliggend rapport geeft een beschrijving van dat onderzoek naar effecten op natuurwaarden.

Beschermde soorten

Uit de resultaten van de quick scan ecologie van 21 juli 2017 is gebleken dat binnen het plangebied geen strikt beschermde soorten worden verwacht. Juist buiten het plangebied – met name voor de woningen en de grote tuin – zijn beschermde soorten niet uit te sluiten. Het gaat om vleermuizen en in mindere mate huismus en gierzwaluw die verwacht worden. Dat betekent dat bij de ontwikkelingen hiermee rekening moet worden gehouden.

Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland

Als gevolg van de ontwikkelingen zal een toename van de stikstofdepositie ontstaan. Met behulp van Aerius zal berekend moeten worden of de normen worden overschrijden en of een melding c.q. een vergunning nodig is.

- Dietz, Chr., O. von Helversen & D. Nill (2012) Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Trition Natuur
- Kapteyn, K. (1995) Vleermuizen in het landschap. Schuyt & co, Haarlem.
- Simon, M., S. Hüttenbügel & J. Smit-Viergutz (2004) Ökologie und Schutz von Fledermäusen in Dörfern und Städten. Bundesamt für Naturschutz, Bonn.

- provinciezuidholland.nl
- waarneming.nl

Kennemerland Beheer BV
Rapportage

Verkeersanalyse De Zanderij Hillegom

Omdat we ons verplaatsen

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Kennemerland Beheer BV
Rapportage

Verkeersanalyse De Zanderij Hillegom

Datum 14 april 2017
Kenmerk KLB001/Btm/0007.02
Eerste versie

www.goudappel.nl
goudappel@goudappel.nl

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Inhoud Pagina

1	**Inleiding**	**1**
1.1	Aanleiding	1
1.2	Werkzaamheden	2
2	**Huidige situatie en knelpunten**	**3**
2.1	De wegenstructuur	3
2.2	Lintbebouwingen	4
2.3	P+R bij station Hillegom	6
3	**Uitgangspunten modelberekeningen**	**7**
3.1	Netwerk en vulling van De Zanderij	7
3.2	Verkeersgeneratie van de nieuwe woonwijk	8
3.3	Drie nieuwe aansluitingen	9
4	**Verkeerseffecten**	**10**
4.1	Modelberekeningen	10
4.2	Verkeer op de Wilhelminalaan	13
4.3	Effect van aanvullende maatregelen	14
5	**Kruispunten**	**17**
5.1	Kruispunt 2e Loosterweg – De Zanderij	18
5.2	Kruispunt Wilhelminalaan – De Zanderij	18
5.3	Kruispunt Van Den Endelaan – N208	19
5.4	Eenrichtingsverkeer Wilhelminalaan	19
6	**Conclusie**	**22**
Bijlage 1	**Modelplots per scenario**	**1**
Bijlage 2	**Kruispuntstromen in 2030**	**1**

www.goudappel.nl
goudappel@goudappel.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de structuurvisie van de gemeente Hillegom uit 2009 is de ambitie uitgesproken om te groeien naar 23.000 inwoners. Om die groei te bewerkstelligen zijn nieuwe woningen nodig. In dezelfde structuurvisie zijn een aantal mogelijke locaties genoemd om deze woningbouw te realiseren (zie figuur 1.1). De gemeente heeft in eerste instantie gekozen voor het gebied bij de Pastoorslaan. Een alternatief hierop is De Zanderij. De Zanderij is een gebied wat nu in gebruik is voor bollenteelt en gelegen is tussen de Stationsweg, Wilhelminalaan en de 2e Loosterweg. Het gebied ligt centraal tussen het station en de dorpskern van Hillegom. De Zanderij heeft daardoor mogelijk positieve effecten op de routering van het verkeer in Hillegom. In dit rapport zijn deze effecten onderzocht.

figuur 1.1: uitbreidingslocaties De Zanderij (links) en Pastoorslaan (rechts) uit de structuurvisie 2009

1.2 Werkzaamheden

De werkzaamheden voor het in beeld brengen van de verkeerskundige effect van een nieuwe woonwijk in de 'Zanderij' zijn opgesplitst in 3 stappen:

1. beschrijving van huidige situatie;
2. verkeersintensiteiten bij realisatie De Zanderij;
3. kruispuntvormen van nieuwe aansluitingen.

Onderstaand worden de verschillende stappen kort toegelicht.

Stap 1: beschrijving van huidige situatie

De huidige situatie met betrekking tot de wegenstructuur en wegen van Hillegom is kort beschreven. Hierin wordt antwoord gegeven op vragen als: Hoe is Hillegom verbonden met de regio? Hoe is de inrichting van de Wilhelminalaan en de Stationsweg in de huidige situatie?

Stap 2: verkeersintensiteiten bij realisatie De Zanderij

De toekomstige verkeersintensiteiten zijn inzichtelijk gemaakt met het regionale verkeersmodel, het RVMK Holland Rijnland versie 3.1. Met het verkeersmodel is de verkeersgeneratie van de nieuwe woonwijk bepaald en de oriëntatie van het verkeer in beeld gebracht. De uitgangspunten van de nieuwe woonwijk met betrekking tot de ontsluitingswegen en het woningaanbod zijn afgeleid van de kansenkaart van De Zanderij.

Stap 3: kruispuntvorm nieuwe aansluitingen

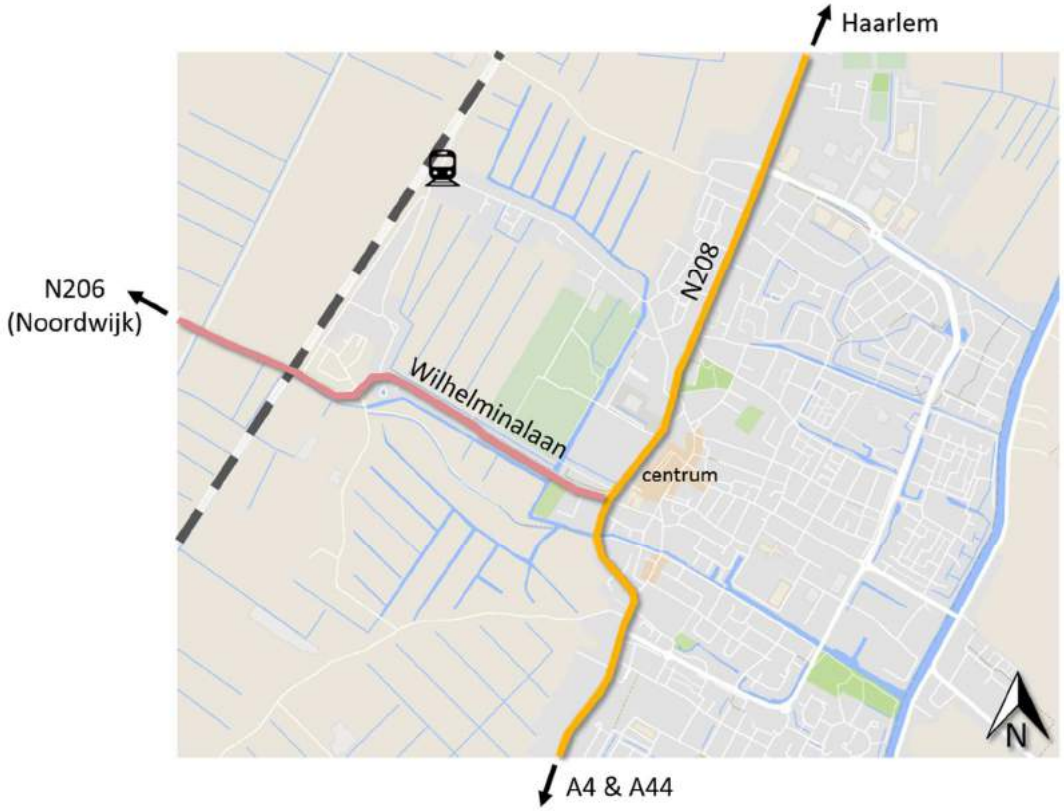
Met behulp van het verkeersmodel zijn ook de kruispuntstromen op de ontsluitingen van De Zanderij bepaald. Op basis van de kruispuntstromen in 2030 is vervolgens een indicatieve kruispuntvorm bepaald en doorgerekend. De kruispuntberekening is uitgevoerd met een kruispuntanalysetool (OmniX of VISSIM) voor één scenario voor de ochtend- en avondspits.

2

Huidige situatie en knelpunten

2.1 De wegenstructuur

Van noord naar zuid loopt de N208 door Hillegom en is gecategoriseerd als gebiedsontsluitingsweg. De weg leidt in noordelijke richting uiteindelijk naar Haarlem, en in zuidelijke richting naar de A4 en de A44. Aan de westkant verbindt de Wilhelminalaan (N442) Hillegom met de N206 (richting Noordwijk en Noordwijkerhout). Het grootste deel van de woningen en het centrum in Hillegom ligt ten oosten van de N208. Het station daarentegen ligt op enige afstand buiten de kern.

figuur 2.1: hoofdontsluitingsstructuur van Hillegom

2.2 Lintbebouwingen

Het plangebied van De Zanderij is omsloten door de Stationsweg, de 2e Loosterweg, de Wilhelminalaan en het sportpark. De omliggende wegen zijn lintbebouwingen (straten met langgerekte en aaneengesloten bebouwing aan één of beide zijden).

Stationsweg

Ten noorden van het plangebied is de Stationsweg gelegen. De weg is een belangrijke fietsroute vanuit Hillegom naar het treinstation. Over de gehele lengte van de Stationsweg bevinden zich aan weerzijden woningen, en parkeren vindt deels plaats op de rijbaan. Er ligt klinkerverharding en fietsers en auto's delen dezelfde ruimte.

In een eerder onderzoek uit 2013 (met kenmerk HLG022/Jgr/0082) is reeds geconcludeerd dat de functie en het gebruik van de Stationsweg niet overeenkomen. De Stationsweg is vanuit de Duurzaam Veilig wegcategorisering een erftoegangsweg (bibeko), dat betekent dat de straat een verblijfsfunctie heeft en geen verkeersfunctie. De Stationsweg wordt echter ook door verkeer van en naar het station gebruikt, dit past niet bij de verblijfsfunctie van de straat.

figuur 2.2: inrichting van de Stationsweg (bron: Cyclomedia, opname 28-11-2016)

Wilhelminalaan

Ten zuiden van het plangebied is de Wilhelminalaan (N442) gelegen. Figuur 2.3 geeft de inrichting van de Wilhelminalaan weer, met aan weerszijden woningen. Parkeren vindt deels plaats op eigen terrein middels haaksparkeren, en deels langs de rijbaan middels parkeervakken. De snelheidslimiet is 50 km/u en aan weerszijden is een fietsstrook aanwezig.

De weg is gecategoriseerd als gebiedsontsluitingsweg (bibeko), maar biedt toegang tot particuliere percelen en de parkeervakken langs de rijbaan. In de ideale inrichting[1] van een GOW bibeko zijn er geen erfaansluitingen of parkeervoorzieningen aanwezig en is er een vrijliggend fietspad. Een minimale inrichting van een GOW bibeko heeft echter wel fietsstroken, parkeervakken langs de rijbaan en erfaansluitingen. Echter, de combinatie van fietsstroken en haaks of onder 45^0/60^0 parkeren is niet veilig bij 50 km/u. In dat soort situaties wordt een vrijliggend fietspad aanbevolen, maar daar is in dit geval geen ruimte voor in het dwarsprofiel.

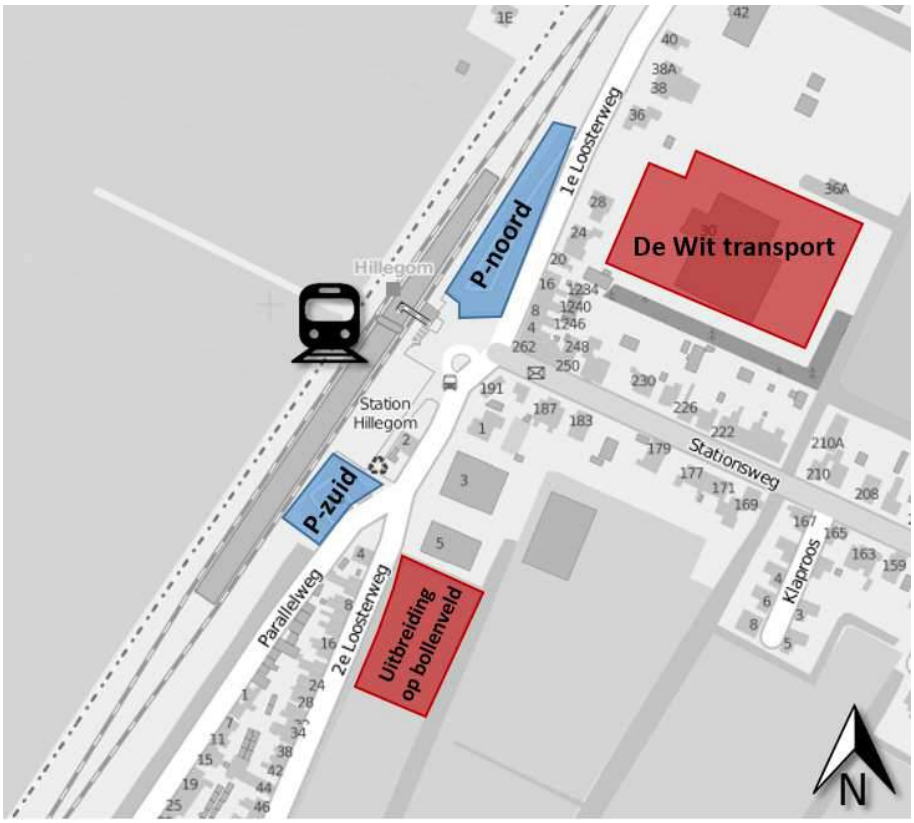
figuur 2.3: inrichting van de Wilhelminalaan (bron: Cyclomedia, opname 28-11-2016)

[1] bron: ASVV 2012, Basiskenmerken wegontwerp GOW Binnen de bebouwde kom

2.3 P+R bij station Hillegom

In een onderzoek uit 2013 naar de stationsomgeving Hillegom (met kenmerk HLG022/Jgr/0082) wordt gesteld dat er grote parkeerbehoefte is rond het station. Een aantal jaren terug is de parkeercapaciteit reeds uitgebreid door aan de zuidkant een parkeerterrein aan te leggen (zie figuur 2.4). In het onderzoek wordt echter ook gesteld dat ondanks de uitbreiding de parkeerdruk laat zien dat de capaciteit nog steeds onvoldoende is. De parkeerterreinen staan doorgaans nagenoeg vol.

Mogelijkheden om de parkeercapaciteit bij het station uit te breiden zijn het bollenveld langs de 2e Loosterweg of het terrein van Transportbedrijf De Wit. In het onderzoek uit 2013 werd echter geconcludeerd dat beide mogelijkheden geen optie waren vanwege grondverwerving. De ontwikkeling van woningbouw op De Zanderij kan hier mogelijk verandering inbrengen.

figuur 2.4: omgeving station Hillegom (bron: OpenStreetMap)

3

Uitgangspunten modelberekeningen

In dit hoofdstuk zijn de uitgangspunten ten aanzien van de modelberekeningen omschreven. Met het vigerende verkeersmodel voor de gemeente Hillegom, het RVMK 3.1 Holland Rijnland, zijn de toekomstige verkeersintensiteiten in 2030 in beeld gebracht. Voor een eventuele wijziging van het bestemmingsplan dient namelijk altijd 10 jaar vooruit gekeken te worden. Op deze manier wordt er voor gezorgd dat er robuuste kruispuntvormen beschouwd worden die voor de nabije toekomst voldoen. De hiernavolgende uitgangspunten zijn gehanteerd voor de planvariant met daar in opgenomen De Zanderij.

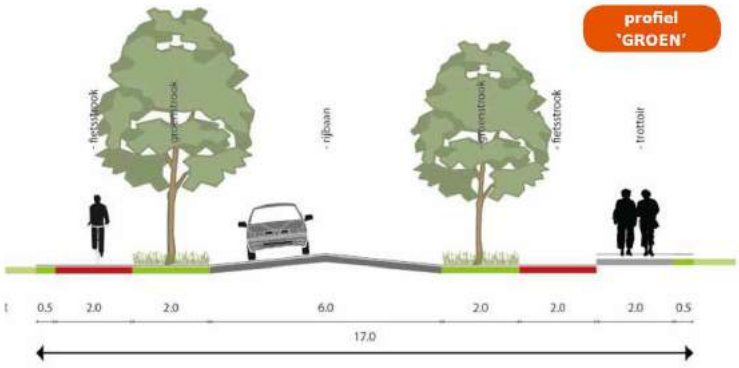
3.1 Netwerk en vulling van De Zanderij

De kansenkaart van De Zanderij van februari 2017 (figuur 3.1) is als uitgangspunt genomen bij het opstellen van de planvariant.

figuur 3.1: kansenkaart van De Zanderij (feb 2017)

Er zijn verspreid over het gebied in totaal 750 woningen gepland. Centraal door de wijk wordt een nieuwe ontsluitingsstructuur aangelegd met een ruim profiel zoals geschetst in figuur 3.2.

figuur 3.2: beoogd dwarsprofiel van de centrale ontsluitingswegen van De Zanderij

De centrale ontsluitingsstructuur van De Zanderij sluit aan in het oosten aan op de Van Den Endelaan, waarbij de aansluiting met de N208 als volwaardig kruispunt/rotonde wordt ingericht. In de zuidwest hoek van het plangebied sluit de nieuwe weg aan op de Wilhelminalaan, waarbij de aansluiting als voorrangskruispunt wordt ingericht met de nieuwe weg in de voorrang. En ten slotte wordt de nieuwe ontsluiting aan de noord kant aangesloten op de 2e Loosterweg.

Het wegvak tussen de Stationsweg en de Van Den Endelaan wordt bij realisatie afgesloten voor autoverkeer om sluipverkeer door de wijk te voorkomen. Voor langzaam verkeer (fietsers en voetgangers) blijft deze verbinding open.

3.2 Verkeersgeneratie van de nieuwe woonwijk

In de nieuwe woonwijk worden 750 woningen gerealiseerd. Met de gemiddelde huishoudengrootte in Hillegom a 2,2 personen per huishouden[2] leidt dit tot circa 1650 inwoners. Op basis van de vulling en verkeersgeneratie van een naastgelegen zone in het RVMK3.1 Holland Rijnland is de verkeersgeneratie voor de nieuwe wijk berekend:

Verkeersgeneratiefactor: *6,4 motorvoertuigbewegingen per etmaal per huishouden.*

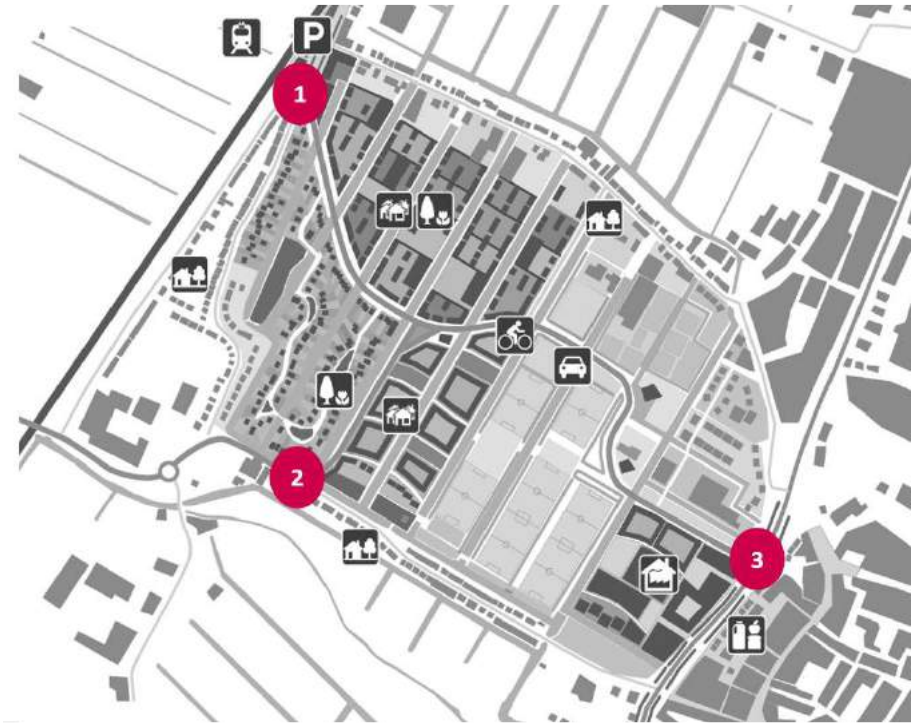
Totale verkeersgeneratie De Zanderij: *circa 4.800 motorvoertuigbewegingen per etmaal*[3].

N.B. In de basisprognose van het verkeersmodel is de woningbouwontwikkeling aan de Pastoorslaan (ongeveer 500 woningen) ook opgenomen. Dit zorgt ook voor een toename van het verkeer op de wegen in Hillegom.

[2] bron: CBS Statline, *Kerncijfers wijken en buurten 2016*
[3] totaal vertrek en aankomst

3.3 Drie nieuwe aansluitingen

De Zanderij wordt op drie punten ontsloten op het bestaande netwerk. Deze locaties zijn op de kaart in figuur 5.1 weergegeven. Voor deze locaties zijn in hoofdstuk 5 de kruispuntvormen en de verkeersafwikkeling bepaald.

figuur 3.3: drie nieuwe aansluitingen bij realisatie van De Zanderij

De aansluiting van De Zanderij op de 2e Loosterweg (nr. 1 op de kaart) wordt als een voorrangskruispunt ingericht waarbij de nieuwe weg en de oostelijke tak van de 2e Loosterweg de voorrangsrichting is.

De aansluiting van De Zanderij op de Wilhelminalaan wordt ook als voorrangskruispunt ingericht. De rechtsafbeweging vanaf de Wilhelminalaan naar De Zanderij, en de linksafbeweging vanaf De Zanderij naar de Wilhelminalaan worden niet gefaciliteerd, om verkeer te stimuleren over de nieuwe gebiedsontsluitingsweg van De Zanderij te rijden.

Het kruispunt Van Den Endelaan – N208 wordt uitgebreid tot volwaardig voorrangskruispunt waarbij alle kruispuntbewegingen mogelijk zijn. In de huidige situatie is het alleen mogelijk om rechtsaf de Van Den Endelaan in te rijden, en rechtsaf uit.

4

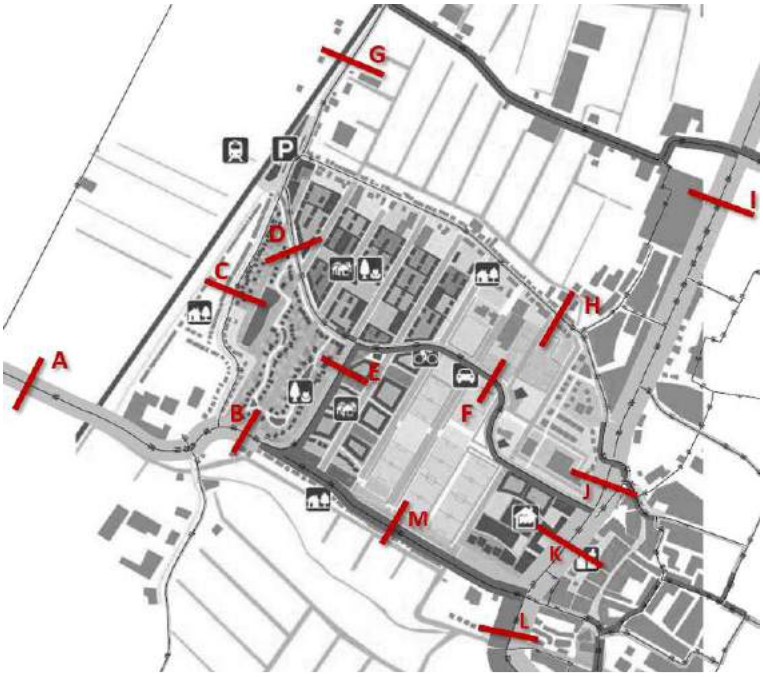
Verkeerseffecten

4.1 Modelberekeningen

Met het RVMK3.1 zijn de verkeersintensiteiten van drie scenario's bepaald, namelijk:

- het basisjaar 2010
- het referentiescenario 2030 (autonome groei, situatie zonder realisatie De Zanderij)
- de planvariant 2030 (inclusief woonwijk De Zanderij en nieuwe ontsluiting)

Voor de doorsnedes uit figuur 4.1 zijn de intensiteiten van de drie scenario's opgenomen in tabel 4.1. Daarin is tevens een vergelijking opgenomen tussen 2010 en 2030, maar ook tussen het referentiescenario en de planvariant waarmee de effecten van De Zanderij inzichtelijk zijn gemaakt. In bijlage 1 zijn per scenario de modelplots opgenomen.

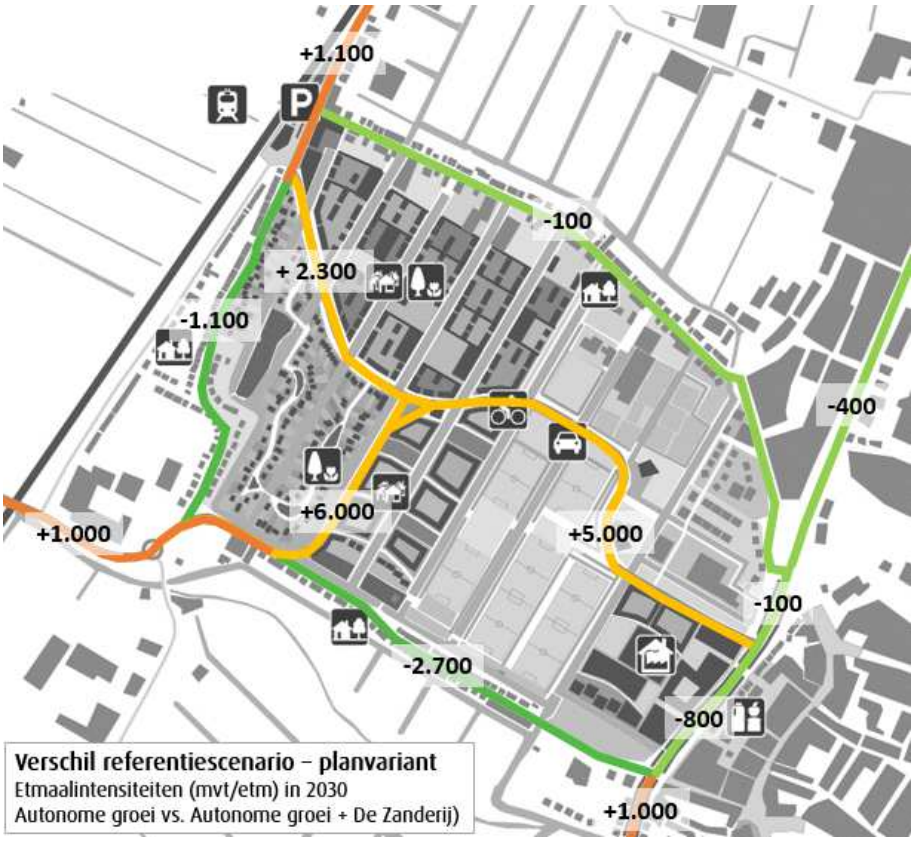
figuur 4.1: wegvakken waarvoor de intensiteiten zijn opgenomen in tabel 4.1

#	straatnaam	etmaalintensiteiten basisjaar 2010	referentie 2030	plan 2030	autonome groei 2010-2030 (ref-basis)	planeffect De Zanderij (plan-ref)
A	Beeklaan / N442	6.800	10.000	11.000	47%	1.000
B	Wilhelminalaan / N442	5.800	9.600	12.900	66%	3.300
C	2e Loosterweg	1.500	1.600	400	7%	-1.200
D	Nieuwe ontsluitingsweg De Zanderij	nvt	nvt	2.300	nvt	nvt
E	Nieuwe ontsluitingsweg De Zanderij	nvt	nvt	6.000	nvt	nvt
F	Nieuwe ontsluitingsweg De Zanderij	nvt	nvt	5.000	nvt	nvt
G	1e Loosterweg	1.100	1.400	2.500	27%	1.100
H	Stationsweg	1.800	3.000	2.900	67%	-100
I	Weeresteinstraat / N208	9.600	14.200	13.800	48%	-400
J	Van Den EndeLaan / N208	12.100	17.200	17.000	42%	-200
K	Van Den EndeLaan / N208	12.000	16.900	16.100	41%	-800
L	Van Den EndeLaan / N208	12.900	18.800	19.800	46%	1.000
M	Wilhelminalaan	6.100	10.100	7.300	66%	-2.800

tabel 4.1: wegvakintensiteiten per variant (mvt/etm, beide richtingen samen)

Uit tabel 4.1 blijkt dat het verkeer van 2010 naar 2030 behoorlijk toeneemt (ook zonder realisatie van De Zanderij). Enerzijds wordt dit veroorzaakt door de autonome groei van het autogebruik, anderzijds door grote regionale ontwikkelingen zoals woningbouw tussen Hoofddorp en Nieuw-Vennep. Met name op de N208 (+46%) en de Wilhelminalaan (+66%) neemt de verkeersdruk flink toe.

In de tabel is ook het verschil weergegeven tussen het referentiescenario en de planvariant op de diverse wegvakken. Tevens zijn in figuur 4.2 de verschillen in intensiteit ten gevolgde van De Zanderij op kaart weergegeven. Deze kaart is gebaseerd op de verschilplot uit het verkeersmodel die in bijlage 1 is opgenomen.

figuur 4.2: verschil in etmaalintensiteiten op wegvakken bij realisatie De Zanderij t.o.v. referentiescenario 2030

Door de nieuwe gebiedsontsluitingswegen op De Zanderij neemt het verkeer op de Wilhelminalaan tussen de N208 en de nieuwe ontsluitingsweg af met circa 2.700 motorvoertuigen per dag. Op de 2e Loosterweg neemt het verkeer af met circa 1.100 motorvoertuigen per dag, en op de Stationsweg met circa 100 motorvoertuigen per dag. Door de realisatie van de nieuwe woonwijk wordt ook extra verkeer gegenereerd. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de toename van het verkeer op de Beeklaan, de 1e Loosterweg en de Van Den Endelaan (ten zuiden van de Wilhelminalaan).

In 2030 rijden op de Wilhelminalaan naar verwachting circa 10.000 motorvoertuigen per dag indien de Zanderij niet wordt gerealiseerd. Voor een wijkontsluitingsweg met fietsstroken ligt de maximale gewenste etmaalintensiteit tussen 5.000 en 10.000 motorvoertuigen. Bij realisatie van De Zanderij bedraagt de etmaalintensiteit circa 7.300 motorvoertuigen, en draagt dus bij aan het verminderen van de verkeersintensiteiten op de Wilhelminalaan. Echter, door autonome groei en regionale ontwikkelingen neemt het verkeer wel toe ten opzichten van 2010. Aanvullende maatregelen kunnen ingesteld worden om het verkeer op de Wilhelminalaan verder te laten afnemen.

4.2 Verkeer op de Wilhelminalaan

In het verkeersmodel is een analyse gemaakt van het verkeer dat van de Wilhelminalaan gebruik maakt. Hiermee is in beeld gebracht wat de herkomst en bestemming is van de voertuigen op deze weg. Gezien de groei van het verkeer in de autonome situatie, is ook de verkeersafwikkeling van het kruispunt Wilhelminalaan-N208 in beeld gebracht, om te beoordelen of hier voldoende capaciteit is.

4.2.1 Herkomst en bestemming

In figuur 4.3 is deze analyse op kaart weergegeven. In het blauw is het verkeer aangegeven dat van de Wilhelminalaan gebruik maakt.

figuur 4.3: 'selected link' analyse van Wilhelminalaan in het referentiescenario 2030

Uit figuur 4.3 blijkt dat (bij realisatie van De Zanderij) voornamelijk nog verkeer tussen de zuidelijke wijk van Hillegom (Elsbroek) en de N206 in de richting van Noordwijkerhout van de Wilhelminalaan gebruik blijft maken. Met aanvullende verkeersmaatregelen kan getracht worden dit verkeer over de nieuwe ontsluitingsweg op De Zanderij te laten rijden. In de paragraaf 4.3 is hier verder op ingegaan.

4.2.2 Verkeersafwikkeling

Aangezien de verkeersintensiteit op de Wilhelminalaan in de autonome situatie in 2030 toeneemt, neemt ook de verkeersbelasting op het kruispunt met de N208 toe. Voor dit kruispunt is de verkeersafwikkeling bepaald, op basis van de kruispuntstromen uit het verkeermodel (zie bijlage 2).Dit is gedaan voor de huidige vormgeving, ofwel een rotonde. Kanttekening hierbij is dat er geen rekening is gehouden met fietsers. Op de rotonde zijn de fietsers in de voorrang, want betekent dat een situatie zonder fietsers een gunstigere verkeersafwikkeling geeft. In tabel 4.2 is de gemiddelde verliestijd van het kruispunt weergegeven.

kruispunttak	gem. verliestijd (avondspits)
N208 noord	65 sec
Wilhelminalaan	55 sec
N208 zuid	50 sec
Molenstraat	295 sec

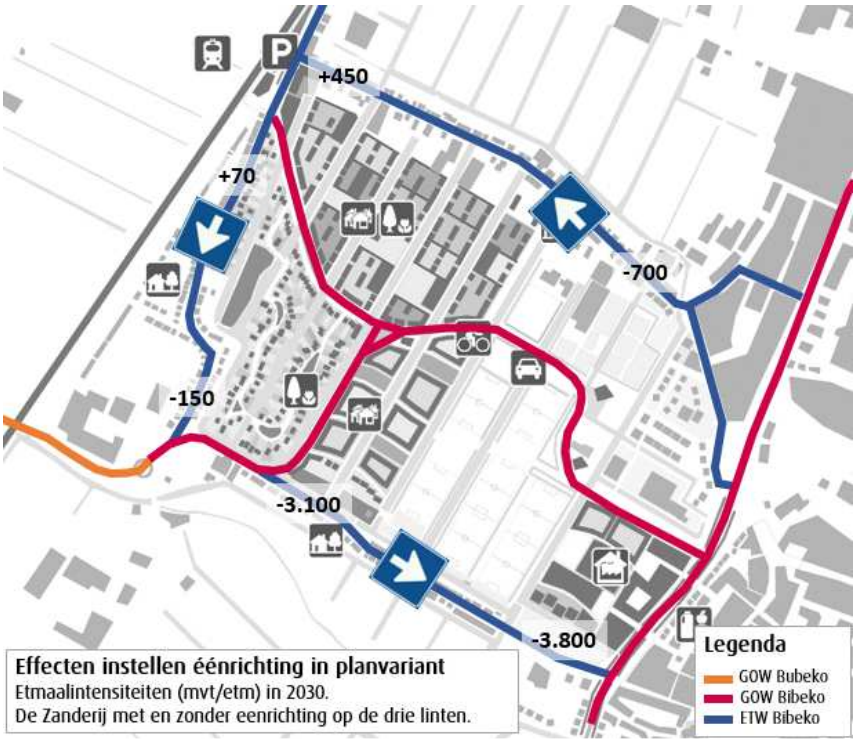
tabel 4.2: Gemiddelde verliestijd per tak (Wilhelminalaan - N208, 2030 referentie)

In tabel is te zien dat de gemiddelde verliestijd op de verschillende takken rond de minuut ligt en voor de Molenstraat rond de 5 minuten. Hieruit is af te leiden dat de verkeersafwikkeling op het kruispunt onvoldoende is. Wanneer fietsers op de rotonde meegenomen worden, neem de verliestijd op de verschillende takken toe. In hoofdstuk vijf is verder ingegaan op de randvoorwaarde van een goede verkeersafwikkeling.

4.3 Effect van aanvullende maatregelen

Bij realisatie van De Zanderij kunnen aanvullende verkeersmaatregelen genomen worden om de verkeersintensiteiten op de Wilhelminalaan, de Stationsweg en de 2e Loosterweg verder te doen afnemen. Hieronder is een overzicht weergegeven van aanvullende maatregelen en een inschatting van het effect daarvan op de verkeersintensiteiten (effecten bij realisatie De Zanderij). De effecten zijn bepaald op basis van de verhoudingen tussen doorgaand verkeer en bestemmingsverkeer.

- **éénrichtingsverkeer** op de Wilhelminalaan, Stationsweg en 2e Loosterweg instellen, zodat een;
  - effect op Wilhelminalaan: afname van circa 3.100 – 3.800 mvt per dag;
  - effect op 2e Loosterweg: afname van circa 150 mvt per dag t.h.v. aansluiting op Wilhelminalaan, en toename van circa 70 mvt per dag t.h.v. aansluiting met De Zanderij;
  - effect op Stationsweg: afname van circa 700 mvt per dag t.h.v. kruispunt Sixlaan, en toename van circa 450 mvt per dag t.h.v. station. Overigens is in het verkeersmodel ook woningbouw aan de Pastoorslaan opgenomen, daardoor zijn de verkeersintensiteiten op de Stationsweg hoger. Indien deze ontwikkeling niet gerealiseerd wordt, rijden er in geval van éénrichting 1.100 mvt per dag op de Stationsweg.

figuur 4.4: effecten van instellen éénrichtingsverkeer op Wilhelminalaan, Stationsweg en 2e Loosterweg

- **verlagen van snelheidslimiet op Wilhelminalaan naar 30 km/h** (2e Loosterweg en Stationsweg hebben al een limiet van 30 km/u); de Wilhelminalaan blijft onderdeel uitmaken van de kortste route voor verkeer tussen de Elsbroek en de N206, daardoor zal een groot deel van het verkeer van de Wilhelminalaan gebruik blijven maken. Echter, door een juridische snelheidsverlaging te combineren met fysieke snelheidsbeperkende maatregelen neemt de aantrekkelijkheid van de Wilhelminalaan af. Daardoor zal een deel van het verkeer de iets langere (circa 600 meter) maar wel comfortabelere route over De Zanderij nemen.
- **stremmen van wegen voor doorgaand autoverkeer** door middel van uitsluitend juridische maatregelen (bebording); met deze maatregel kan circa 70%[4] van het doorgaand autoverkeer worden geweerd. Dit percentage is wel afhankelijk van de duur van de overtreding en daarmee de inschatting van de pakkans.
  - effect op Wilhelminalaan: afname van circa 4.300 – 6.000 mvt per dag;
  - effect op 2e Loosterweg: afname van circa 40 mvt per dag (nauwelijks doorgaand verkeer meer op deze weg door beter alternatief over De Zanderij);
  - effect op Stationsweg: afname van circa 100 mvt per dag.
- **stremmen van wegen voor doorgaand autoverkeer door middel van fysieke afsluiting**; met deze maatregel wordt 100% van het doorgaand autoverkeer op de

[4] bron: CROW-publicatie 'Sobere inrichting van 30- en 60 km/h- gebieden

Wilhelminalaan geweerd. Uitsluitend bestemmingsverkeer zal nog van de weg gebruik blijven maken.

- effect op Wilhelminalaan: afname van circa 6.100 – 8.500 mvt per dag;
- effect op 2e Loosterweg: afname van circa 50 mvt per dag (nauwelijks doorgaand verkeer meer op deze weg door beter alternatief over De Zanderij);
- effect op Stationsweg: afname van circa 130 mvt per dag.

5

Kruispunten

In bijlage 1 zijn per kruispunt de kruispuntstromen voor 2030 uit het verkeersmodel opgenomen. Deze verkeersintensiteiten zijn gebruikt om geschikte kruispuntvormen te bepalen voor ieder van de drie kruispunten waarmee De Zanderij is ontsloten.

Met behulp van een kruispuntanalysetool is voor ieder kruispunt tevens de verkeersafwikkeling in de maatgevende spitsperiode beoordeeld op basis van gemiddelde verliestijd per tak. Hiervoor zijn de grenswaarden gehanteerd zoals opgenomen in tabel 5.1.

	Hoofdrichting	Zijrichting
	motorvoertuigen	motorvoertuigen
goed	0-25 sec	0-40 sec
redelijk/matig	25-45 sec	40-60 sec
slecht	>45 sec	>60 sec

tabel 5.1: grenswaarden gemiddelde verliestijden op voorrangskruispunten

Voor het kruispunt 2e Loosterweg – De Zanderij is gebruik gemaakt van de kruispuntanalysetool Omni-X. Deze tool is zeer geschikt als quick-scan van kruispunten en geeft een goede eerste indruk van de te verwachten kruispuntafwikkeling. Gezien de intensiteiten op de kruispunten Wilhelminalaan-De Zanderij en Van Den Endenlaan-N208 hoger liggen is voor deze kruispunten de analysetool VISSIM gebruikt. VISSIM is een geavanceerdere kruispunttool omdat het uitgaat van daadwerkelijk voertuiginteractiegedrag, en tevens in staat is het effect van middenbermen en middeneilanden op de verkeersafwikkeling mee te nemen.

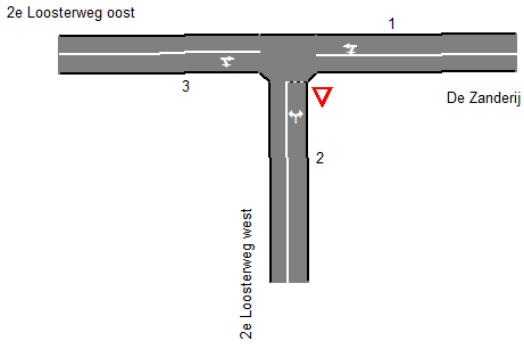
Aanvullend op de kruispuntanalyse is de situatie in beeld gebracht dat de Wilhelminalaan af gewaardeerd zou worden naar eenrichtingsverkeer (alleen van west naar oost te bereiden, zie figuur 4.4), dit heeft gevolgen voor het kruispunt Van den Endelaan-N208.

5.1 Kruispunt 2e Loosterweg – De Zanderij

Een voorrangskruispunt zonder middenbermen is afdoende om het verkeer in 2030 op dit kruispunt af te wikkelen. Uit de resultaten van de kruispuntanalyse met Omni-X, die in tabel 5.2 zijn opgenomen, blijkt dat voor iedere tak de verkeersafwikkeling goed is. De kruispuntvorm is schematisch weergegeven in figuur 5.1.

kruispunttak	gem. verliestijd (avondspits)
De Zanderij	5 sec
2e Loosterweg west	5 sec
2e Loosterweg oost	5 sec

tabel 5.2: gemiddelde verliestijden per tak

figuur 5.1: schematische weergave

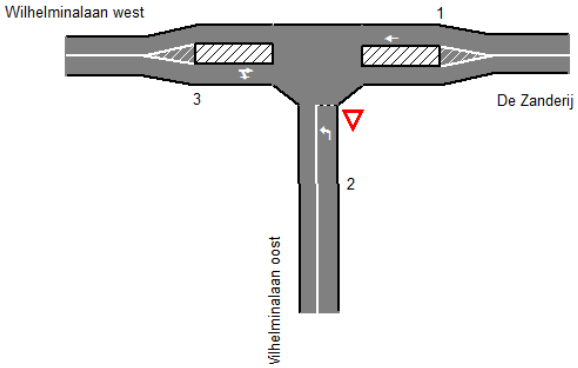
Gezien de lage verliestijden op alle takken van het kruispunt worden geen problemen met de verkeersafwikkeling verwacht. Ook is er nog voldoende ruimte om fietsverkeer af te wikkelen zonder dat er grote vertragingen ontstaan.

5.2 Kruispunt Wilhelminalaan – De Zanderij

Om het verkeer in 2030 goed af te wikkelen is een voorrangskruispunt met een brede middenberm voldoende. Uit de resultaten van de kruispuntanalyse met VISSIM, die in tabel 5.3 zijn opgenomen, blijkt dat voor iedere tak de verkeersafwikkeling goed is. De kruispuntvorm is schematisch weergegeven in figuur 5.2.

kruispunttak	gem. verliestijd (avondspits)
De Zanderij	5 sec
Wilhelminalaan oost	20 sec
Wilhelminalaan west	10 sec

tabel 5.3: gemiddelde verliestijden per tak

figuur 5.2: schematische weergave

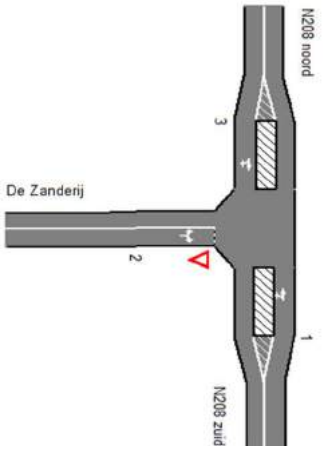
Gezien de lage verliestijden op alle takken van het kruispunt worden geen problemen met de verkeersafwikkeling verwacht. Ook is er nog voldoende ruimte om fietsverkeer af te wikkelen zonder dat er grote vertragingen ontstaan.

5.3 Kruispunt Van Den Endelaan – N208

Om het verkeer in 2030 goed af te wikkelen is een voorrangskruispunt met een brede middenberm voldoende. Uit de resultaten van de kruispuntanalyse met VISSIM, die in tabel 5.4 zijn opgenomen, blijkt dat voor iedere tak de verkeersafwikkeling goed is. De kruispuntvorm is schematisch weergegeven in figuur 5.3.

kruispunttak	gem. verliestijd (avondspits)
N208 noord	10 sec
Van Den Endelaan (De Zanderij)	15 sec
N208 zuid	10 sec

tabel 5.4: gemiddelde verliestijden per tak

figuur 5.3: schematische weergave

Gezien de lage verliestijden op alle takken van het kruispunt worden geen problemen met de verkeersafwikkeling verwacht. Ook is er nog voldoende ruimte om fietsverkeer af te wikkelen zonder dat er grote vertragingen ontstaan.

5.4 Eenrichtingsverkeer Wilhelminalaan

Wanneer eenrichtingsverkeer op de Wilhelminalaan wordt ingesteld om de verkeersdruk op deze weg te verlagen, neemt de verkeersdruk op in de Zanderij toe. Dit zorgt met name op het kruispunt Van Den Endelaan – N208 voor extra linksafslaand verkeer vanaf de zuidelijke tak.
In tabel 5.5 is inzichtelijk gemaakt dat de vormgeving zoals weergegeven in figuur 5.3 in dat geval niet voldoende is de verkeersafwikkeling te garanderen. De verliestijd op de zuidtak neemt toe naar 485 seconden en de op de Zanderij naar 2.175 seconden. Dit betekent dat de verkeersafwikkeling ruimschoots onvoldoende is.

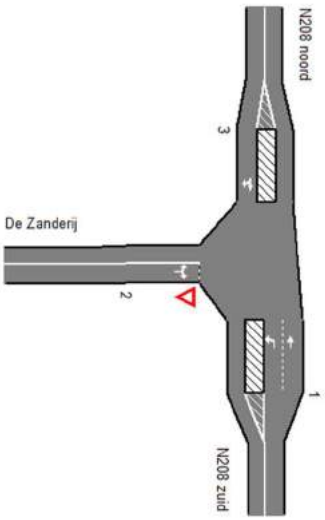
kruispunttak	gem. verliestijd (avondspits)
N208 noord	10 sec
Van Den Endelaan (De Zanderij)	2.175 sec
N208 zuid	485 sec

tabel 5.5: gemiddelde verliestijd per tak standaard voorrangskruispunt (bij eenrichtingsverkeer Wilhelminalaan)

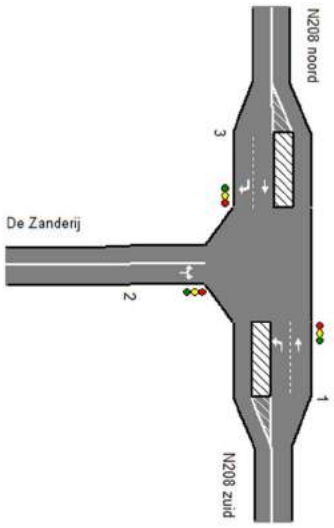
Om het verkeer op het kruispunt of te kunnen wikkelen zijn drie alternatieve doorgerekend:

- Voorrangskruispunt met linksafvak vanuit het zuiden (zie figuur 5.4)
- Rotonde
- Geregeld kruispunt met verkeerslichten (zie figuur 5.5)

Uit de analyses komt naar voren dat een rotonde net als een standaard voorrangskruispunt (zonder linksafvak) het verkeer niet af kan wikkelen. In deze variant is de verliestijd vanuit het zuiden groot. Het voorrangskruispunt en een geregeld kruispunt kunnen het verkeer wel afwikkelen. In figuur 5.4 is de vormgeving van het voorrangskruispunt met linksafvak weergegeven en in figuur 5.5 het geregelde kruispunt.

figuur 5.4: Voorrangskruispunt

figuur 5.5: Geregeld kruispunt

Voor het geregelde kruispunt is gekozen aan de noordkant een aparte rechtsaffer te realiseren, dit is wenselijk voor de combinatie met het fietspad in twee richtingen aan de westkant van de N208. Voor het voorrangskruispunt is dit niet gekozen, omdat een vrije rechtsaffer het zicht voor het verkeer vanuit de Zanderij belemmerd en dit bij een ongeregeld kruispunt de kans op afdekongevallen vergroot.

De gemiddelde verliestijd voor het voorrangskruispunt is weergegeven in tabel 5.6.

kruispunttak	gem. verliestijd (avondspits)
N208 noord	10 sec
Van Den Endelaan (De Zanderij)	20 sec
N208 zuid	25 sec

tabel 5.6: Gemiddelde verliestijd per tak voorrangskruispunt met linksafvak (bij eenrichtingsverkeer Wilhelminalaan

De verliestijden op het kruispunt blijven net binnen de grenzen voor een goede verkeersafwikkeling. Er is niet veel ruimte meer om ook in combinatie met het fietsverkeer aan de westkant het verkeer goed af te wikkelen.

Voor het geregelde kruispunt wordt niet gekeken naar de verliestijden op het kruispunt, maar naar de cyclustijd van de regeling. Dit is de tijd die nodig is om elke richting voldoende groentijd te geven om het verkeer af te wikkelen. Voor een drietaks-kruispunt wordt een grens van maximaal 90 seconden gehanteerd als grens voor een goede verkeersafwikkeling. Voor deze situatie is de cyclustijd, zowel in de ochtendspits als de avondspits, 53 seconden en daarmee onder de grens van 90 seconden.

Resumé

Voor de verkeersafwikkeling op het kruispunt Van Den Endelaan-N208, in de situatie met eenrichtingsverkeer op de Wilhelminalaan, is een geregeld kruispunt (zie figuur 5.5) de beste keus. De verkeersafwikkeling bij deze vormgeving is ruim voldoende. Daarnaast heeft deze vormgeving het voordeel dat het tweerichtingen fietspad aan de westkant van de N208 wordt meegenomen in de regeling. Daarmee ontstaat een verkeersveilige oversteek voor het fietsverkeer over de Van Den Endelaan.

6

Conclusie

De gemeente Hillegom heeft de ambitie te groeien in het aantal inwoners. Daar zijn nieuwe woningen voor nodig. In de structuurvisie werden twee locaties beschouwd voor uitbreiding: een gebied aan de Pastoorslaan, en De Zanderij. De gemeente heeft reeds het gebied aan de Pastoorslaan aangewezen voor de beoogde uitbreiding. Echter, De Zanderij is centraal gelegen tussen station en Hillegom, en kan bovendien mogelijk voor positieve verkeerskundige effecten zorgen. In deze notitie zijn de verkeerskundige effecten van De Zanderij inzichtelijk gemaakt.

De verkeersintensiteiten op de wegen in de gemeente Hillegom nemen behoorlijk toe van 2010 naar 2030 (zonder ontwikkeling De Zanderij). Enerzijds wordt dit veroorzaakt door de autonome groei van het autogebruik, anderzijds door grote regionale ontwikkelingen zoals woningbouw tussen Hoofddorp en Nieuw-Vennep. Met name op de N208 en de Wilhelminalaan (N442) neemt de verkeersdruk flink toe. Dit zorgt er voor dat het kruispunt Wilhelminalaan – N208 in de huidige vormgeving in 2030 niet meer voldoet.

De Wilhelminalaan heeft echter twee tegenstrijdige functies, namelijk een toegangsfunctie naar de aan weerszijden gelegen woningen maar ook een verbindingsfunctie tussen Hillegom en de N206. Gezien de verblijfsfunctie van de straat is doorgaand verkeer echter niet gewenst.

De nieuwe ontsluitingswegen die bij realisatie van De Zanderij worden aangelegd kunnen bijdragen aan een verlichting van de Wilhelminalaan én de Stationsweg, zo blijkt uit modelberekeningen. In geval de huidige inrichting van de Wilhelminalaan wordt aangehouden zorgt De Zanderij voor een afname van 28% van het verkeer op de Wilhelminalaan ten opzichte van het referentiescenario in 2030. Door aanvullende maatregelen op de Wilhelminalaan kan zelfs nog een grotere afname worden bewerkstelligd. Door het instellen van éénrichtingsverkeer op de Wilhelminalaan neemt het verkeer met circa 64% af. Ook biedt realisatie van De Zanderij mogelijkheden om de Wilhelminalaan af te sluiten voor doorgaand verkeer.

De Zanderij is op drie locaties ontsloten op het huidige netwerk. Door middel van indicatieve kruispuntanalyses hebben wij een kruispuntvorm opgesteld die voldoende in

staat zijn het verkeer in de toekomst vlot af te wikkelen. Op alle drie de kruispunten kan volstaan worden met een voorrangskruispunt, al dan niet met brede middenberm.

Wanneer op de Wilhelminalaan eenrichtingsverkeer wordt ingesteld (alleen verkeer van west naar oost) neemt de verkeersdruk op het kruispunt Van Den Endelaan – N208. Het verkeer richting het westen wil in dat geval op dit kruispunt linksaf slaan. In dit geval is een geregeld kruispunt op de beste optie om het verkeer af te wikkelen.

Bijlage 1

Modelplots per scenario

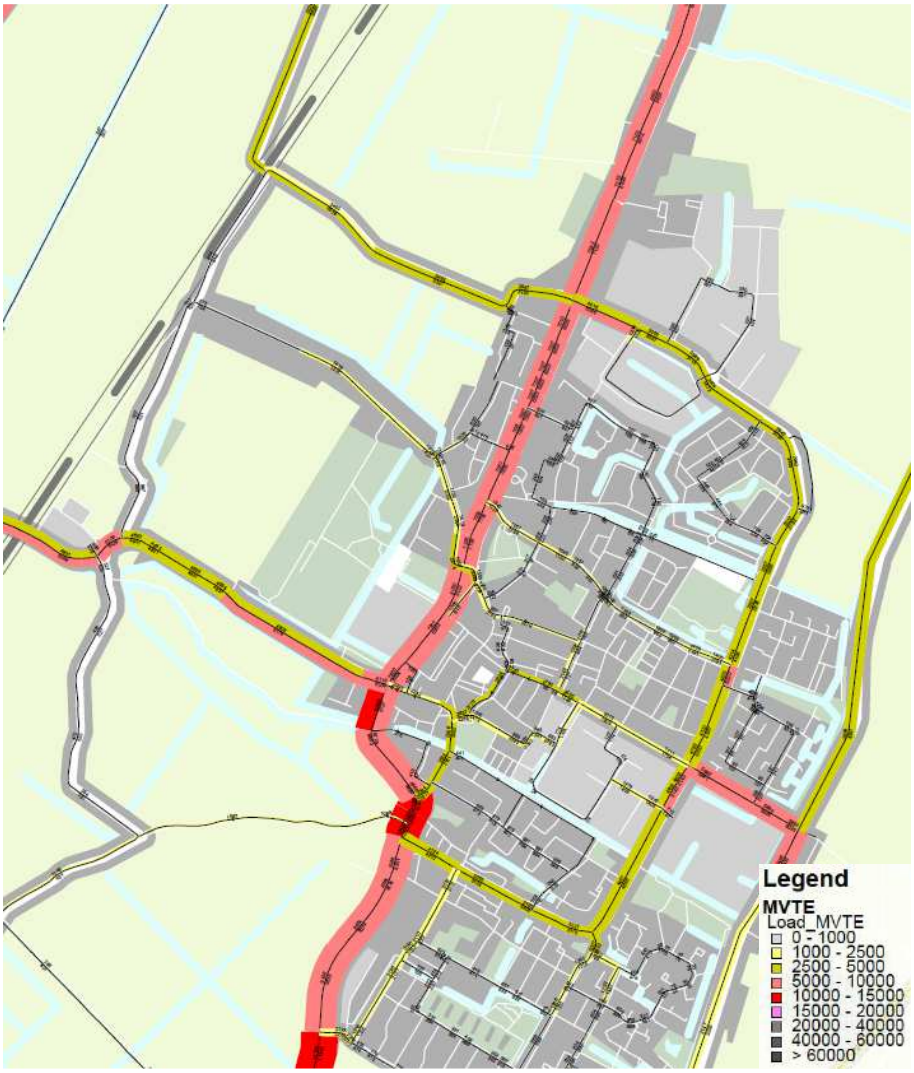
Op de volgende pagina's zijn voor elke van onderstaande scenario's de verkeersintensiteiten op kaart weergegeven. De dikte en de kleur van de balk geeft de hoeveelheid verkeer weer.

Basisjaar 2010:

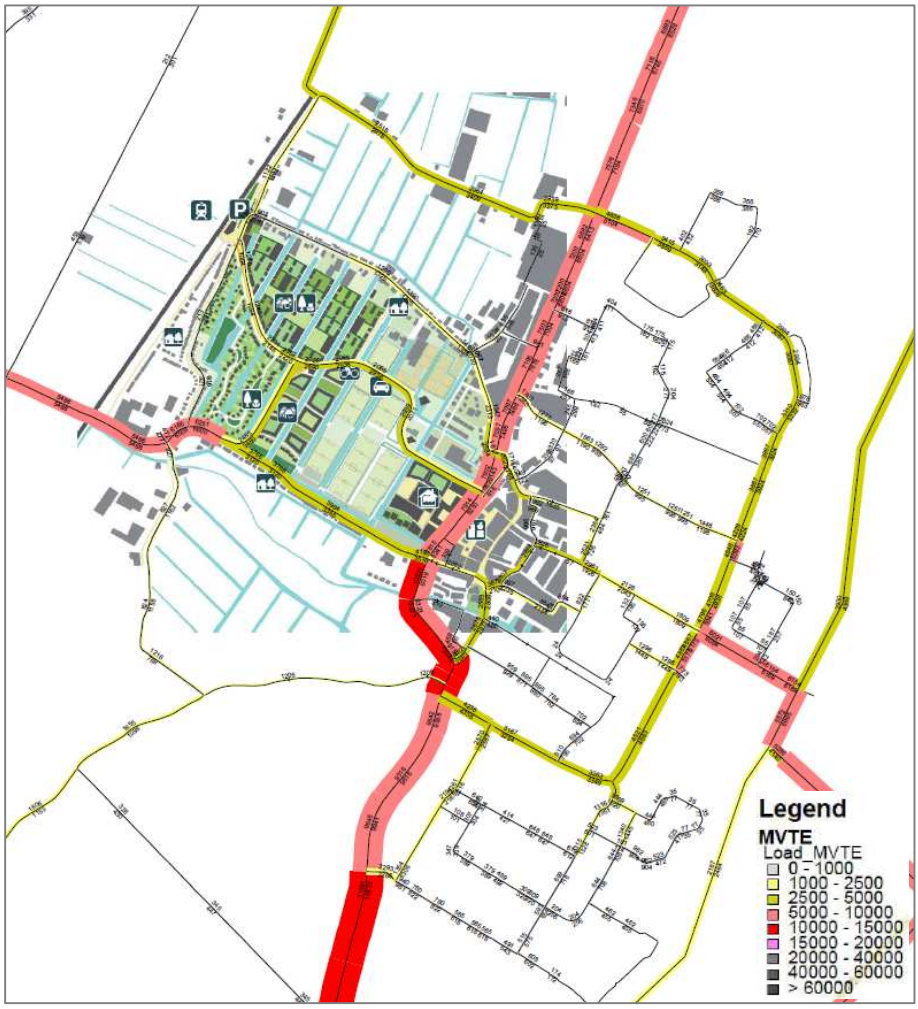
figuur B1.1: verkeersintensiteiten rond De Zanderij in het basisjaar 2010 (RVMK3.1)

Referentiescenario 2030:

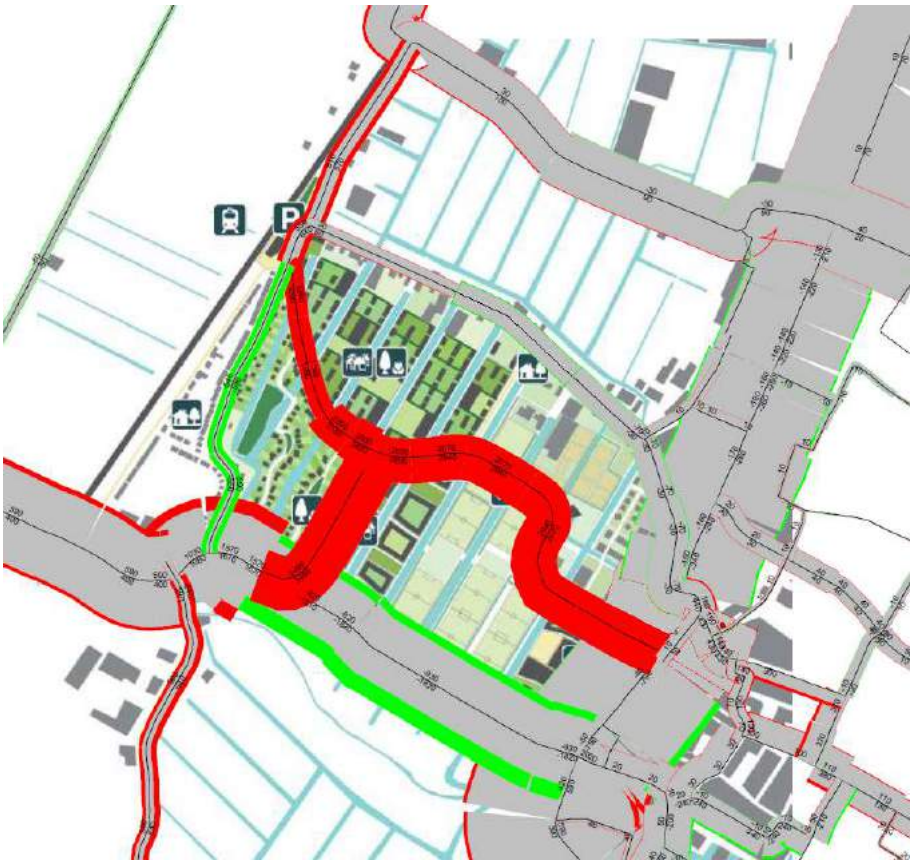

figuur B1.2: verkeersintensiteiten in Hillegom in het referentiescenario 2030 (RVMK3.1, hoog groei scenario)

Planvariant 2030:

figuur B1.3: verkeersintensiteiten in Hillegom in de planvariant 2030 (RVMK3.1, hoog groei scenario)

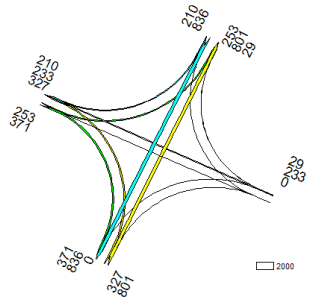

figuur B1.4: verschilplot van planvariant v.s. referentiescenario (groen = afname, rood = toename van verkeer, grijs = overeenkomstig verkeer)

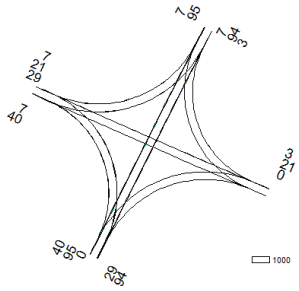
Bijlage 2

Kruispuntstromen in 2030

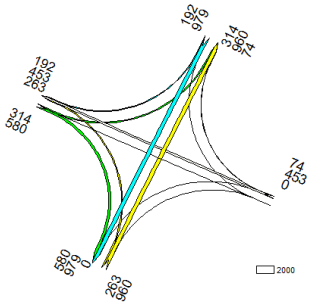
Kruispunt Wilhelminalaan – N208 (zonder ontwikkeling Zanderij)

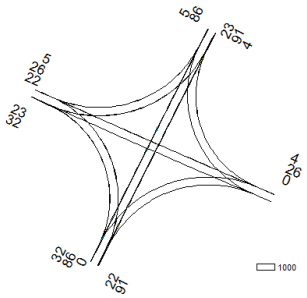
auto ochtendspits (2-uursintensiteiten)

vracht ochtendspits (2-uursintensiteiten)

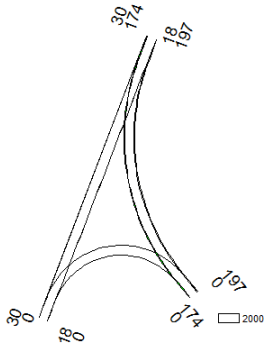

auto avondspits (2-uursintensiteiten)

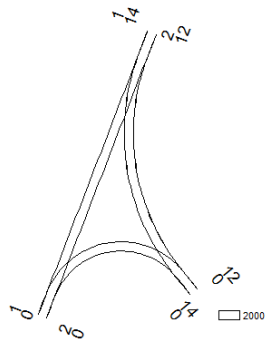

vracht avondspits (2-uursintensiteiten)

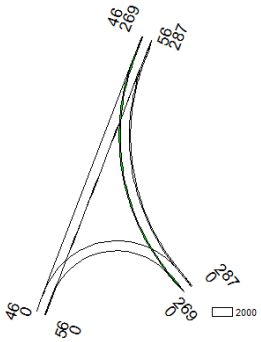
Kruispunt 2e Loosterweg – De Zanderij (met ontwikkeling Zanderij)

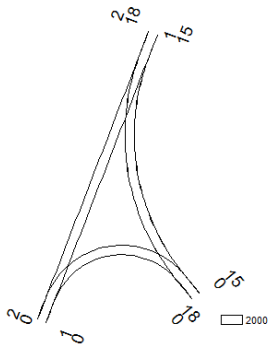
auto ochtendspits (2-uursintensiteiten)

vracht ochtendspits (2-uursintensiteiten)

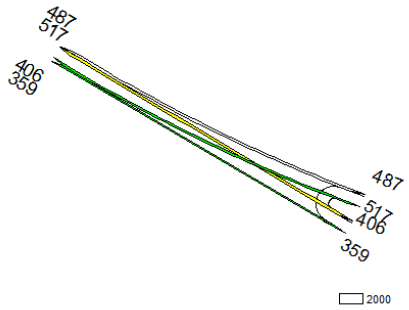

auto avondspits (2-uursintensiteiten)

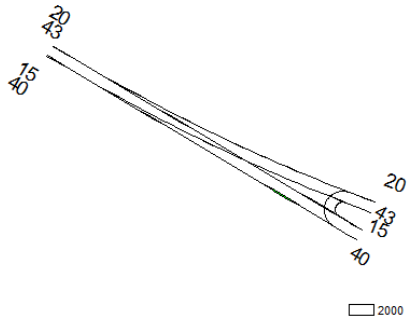

vracht avondspits (2-uursintensiteiten)

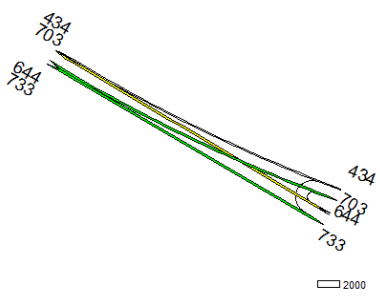
Kruispunt Wilhelminalaan – De Zanderij (met ontwikkeling Zanderij)

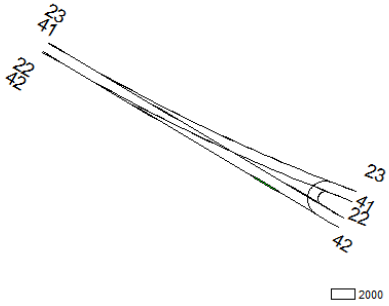
auto ochtendspits (2-uursintensiteiten)

vracht ochtendspits (2-uursintensiteiten)

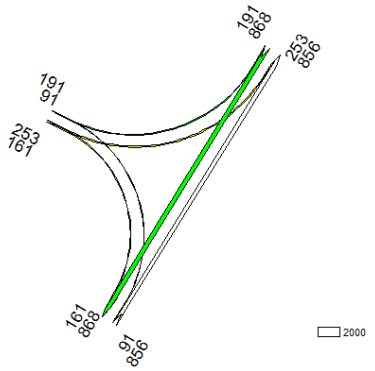

auto avondspits (2-uursintensiteiten)

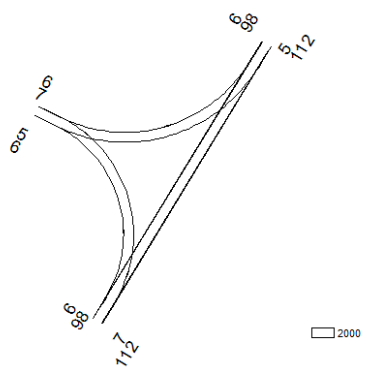

vracht avondspits (2-uursintensiteiten)

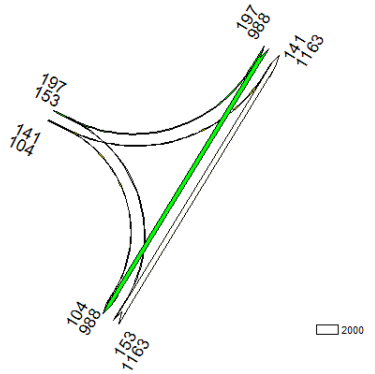
Kruispunt N208 – De Zanderij (met ontwikkeling Zanderij)

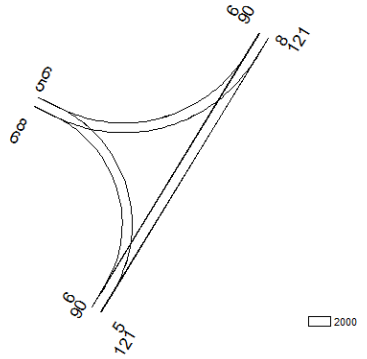
auto ochtendspits (2-uursintensiteiten)

vracht ochtendspits (2-uursintensiteiten)

auto avondspits (2-uursintensiteiten)

vracht avondspits (2-uursintensiteiten)

Vestiging Amsterdam
De Ruyterkade 143
1011 AC Amsterdam
T (020) 420 92 17
F (020) 420 63 47

www.goudappel.nl
goudappel@goudappel.nl

adviseurs
mobiliteit
Goudappel
Coffeng

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
E.G.M. ten Brummelhuis
BEL/IOT

Doorkiesnummer +31235143629
brummelhuise@noord-holland.nl

INGEKOMEN - 9 NOV. 2017

Betreft: UNESCO nominatie Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam

Verzenddatum

- 9 NOV. 2017

Kenmerk
1006759/1006761

Uw kenmerk
-

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis.

In onze vergadering van 7 november 2017 hebben wij besloten om:
kennis te nemen van het besluit van de Liniecommissie Nieuwe Hollandse Waterlinie om niet in januari 2018, maar op een later tijdstip, een nominatiedossier bij de Minister van OC&W in te dienen voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding van het UNESCO Werelderfgoed Stelling van Amsterdam.

Op 13 juni jl. hebben wij u geïnformeerd middels een brief (nr. 623158/945616) over het instemmen door de colleges van Gedeputeerde Staten van de vier Nieuwe Hollandse Waterlinie provincies met het nominatiedossier Nieuwe Hollandse Waterlinie en over het plan om dit nominatiedossier in januari 2018 in te dienen bij de Minister van OC&W.

Afgelopen juli is echter tijdens de jaarvergadering van het Werelderfgoed Comité van UNESCO negatief besloten over een grensaanpassing die wij hebben voorgesteld voor het UNESCO Werelderfgoed Stelling van Amsterdam. In een brief van 13 december 2016 (nr. 889233/889262) hebben wij u over die aanvraag geïnformeerd. In overleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) hebben wij aan UNESCO voorgesteld om de uit 1996 daterende UNESCO-begrenzing van de Stelling van Amsterdam op een aantal punten aan te passen. Dit wordt door UNESCO een Minor Boundary Modification (MBM) genoemd. Hiervan is het de bedoeling dat de begrenzing van de Stelling van Amsterdam meer in overeenstemming wordt gebracht met de huidige realiteit zoals het ook in de provinciale Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening staat vastgelegd.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3629
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
Haarlem [2012 DE]
www.noord-holland.nl

UNESCO heeft echter negatief besloten op deze aanvraag, onder andere omdat niet alle locaties die werden voorgesteld te schrappen of toe te voegen konden worden beoordeeld. Ook vond UNESCO bij nader inzien dat de voorgestelde grenswijzigingen zouden moeten worden meegenomen bij de op handen zijnde nominatie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.
Het negatief besluit van UNESCO over de MBM is van invloed op de nominatie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Voor het eerst worden namelijk de grensaanpassing van de Werelderfgoedsite Stelling van Amsterdam, de uitbreiding daarvan met de Nieuwe Hollandse Waterlinie én de complexiteit van de beschermingsopgave in hoog stedelijk gebied aan elkaar gekoppeld.
In vervolg op dit besluit zijn in de afgelopen periode gesprekken gevoerd met UNESCO/ICOMOS, de RCE en OC&W en heeft er een peer-review (een advies bezoek van twee UNESCO experts) aan de Nieuwe Hollandse Waterlinie plaatsgevonden. Conclusie van deze gesprekken is dat het kwalitatieve al erg sterke nominatiedossier voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de grensaanpassing van de Stelling van Amsterdam en de antwoorden op het advies van UNESCO op de MBM samengevoegd moeten worden tot één nieuw dossier: een Significant Boundary Modification (SBM). Dit kost tijd en afstemming tussen de projectorganisaties van de Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie, het Rijk, UNESCO en onze partners. Dit maakt het niet realistisch om in januari 2018 dit dossier bij UNESCO in Parijs in te dienen.
De Liniecommissie Nieuwe Hollandse Waterlinie heeft daarom een verzoek ingediend bij het Ministerie om later te kunnen indienen. In afwachting van het antwoord op dit verzoek is al van start gegaan met een intensievere samenwerking tussen de projectorganisaties van Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Doel is om voor de zomer van 2018 de aangepaste nominatie in de vorm van een SBM opnieuw in Gedeputeerde Staten van de vier provincies vast te stellen. Als de minister van OCW akkoord gaat met 1 jaar later indienen bij UNESCO zou dit betekenen dat de SBM in januari 2019 wordt ingediend bij UNESCO. UNESCO zou dan in de zomer van 2020 kunnen instemmen met de uitbreiding van de Nieuwe Hollandse Waterlinie op de Stelling van Amsterdam en de voorgestelde kleine grensaanpassingen van de Stelling van Amsterdam.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

R.M. Bergkamp J.W. Remkes

Heerhugowaard, 9 november 2017
Onderwerp: Bezwaar ondernemers

Geachte leden van de gemeenteraad,

Naar aanleiding van mijn toelichting in uw commissievergadering van dinsdag 7 november jl. en uw in meerderheid niet of nauwelijks betoonde begrip voor de problemen van de ondernemers, vooral bij de wethouder, heb ik op het daarover verschenen krantenartikel veel reacties van ondernemers ontvangen. Als vertegenwoordiger van deze ondernemers wil ik u dan ook niet alleen onze teleurstelling over uw reacties overbrengen, maar vooral onze toenemende verbazing voor zo weinig begrip. Overigens vanzelfsprekend wel onze dank naar die partijen, die besef hebben voor onze problemen.
Zonder daarover enige openheid van zaken te verschaffen stimuleert het college gedurende het afgelopen jaar een beperkte groep investeerders tot aankopen van panden in de Industriestraat en de Nijverheidsstraat met het doel hier woningbouw te realiseren. De bestemming wonen/werken wordt dan misbruikt om hoogbouw toe te staan met een zeer beperkt aantal bedrijven in de onderbouw. Een volledige scheve verhouding derhalve. Bovendien is de aard van de bedrijven om zich onder woonbebouwing te vestigen zeer beperkt. De vele ondernemers in het gebied, die voor het merendeel al jaren daar hun bedrijf uitoefenen(met ca. 400 werknemers) maken zich grote zorgen t.z.t. gedwongen te worden te vertrekken. Voor toekomstige bewoners kunnen onze bedrijven namelijk overlast veroorzaken, als gevolg van veel vrachtverkeer en noodzakelijke activiteiten op onregelmatige tijden, zoals ’s avonds en tijdens het weekeinde. Als dan klachten worden ingediend, die worden toegewezen, zullen onze bedrijven zonder enige vorm van vergoeding moeten verdwijnen, hetgeen vrijwel zeker voor een groot aantal sluiting zal betekenen, met alle gevolgen voor de werkgelegenheid.
Onze aanvankelijke teleurstelling gaat na uw commissievergadering over op verontwaardiging, vooral naar de wethouder. Deze heeft eerder dit jaar tijdens een gesprek met enkele ondernemers alle begrip getoond en toegezegd serieus aandacht aan onze problemen te besteden. De werkelijkheid blijkt echter nu, overigens zonder enige inhoudelijke of toelichtende verklaring, geheel anders te liggen. De problemen van de ondernemers blijken nu van ondergeschikt belang ten opzichte van nogal vage toekomstige wensen van het college. U kunt zich hopelijk voorstellen, dat ondernemers onder ons zich door de wethouder zonder meer bedonderd voelen.
Woningbouw bij het station, alleen maar om in aanmerking te komen van een provinciesubsidie voor een zeer omstreden herstructurering van de Zuidtangent. Heeft u al van dergelijke plannen vernomen in gemeenten, zoals Alkmaar, Heiloo, Castricum om de bestaande lage bebouwing rond hun stations te vervangen door hoogbouw? Waarom moeten dan onze bedrijven worden opgeofferd? Hebben dan onze eigen gemeenteraad en zelfs de provincie, die met de mond het bedrijfsleven zo omarmen, geen oog voor onze zorgen a.g.v. deze ontwikkelingen?
De door het college en met name de wethouder overdreven geprezen steun van de klankbordgroepen is ongepast. Als een van de weinigen stond ik tegenover belangenvertegenwoordigers van de investeerders en weinig flexibele verkeersdeskundigen van de gemeente. Wij waren als ondernemers t.o.v. anderen niet evenredig vertegenwoordigd in de gezamenlijke klankbordgroepen. Je mag toch aannemen, dat de wethouder oog heeft voor de aard van de vertegenwoordiging. Dat bleek, nogmaals, naar de investeerders overduidelijk wel het geval.

Ten aanzien van onze zorgen over de ontstane uiterst onveilige kruising van de Industriestraat en de Zuidtangent wordt door de wethouder zeer schamper gedaan. Deze zorgen worden afgedaan als een bagatel en worden zonder meer weggewuifd. Gevolgen van niet uit te sluiten verkeersinfarcten en

zware verkeersongevallen zullen in de toekomst ongetwijfeld leiden tot verkeers-belemmerende maatregelen, vooral tegen vrachtverkeer, die dan de voor de hand liggende schuld krijgen. Ook dit is een vorm van “wegpesten” van onze bedrijven, namelijk door de bedrijfsvoering te verstoren. Wij betreuren in dat verband, dat de raad niet ingaat op onze uitnodiging om eens mee te rijden in vrachtwagens om invoegen en het rijden in haakse bochten(de fly-over) te ervaren. Dan zou men de huidige minachtende opmerkingen daarover van het college eens kunnen toetsen. De toezegging van de wethouder op dit punt om uitzwaaiende vrachtwagens voldoende ruimte te bieden in de 5 bochten via de fly-over is slechts beperkt tot 2. De overige bochten kunnen niet worden aangepast vanwege het ontbreken van ruimte. Dat geldt trouwens ook voor de afsluiting van de Zuidtangent voor de bouw van de tunnel en aanpassing van wegen. Deze afsluiting van “enige tijd”(?) zal de bereikbaarheid van onze bedrijven zeer beïnvloeden met alleen maar negatieve gevolgen. Als prioriteit hebben de ondernemers bij iedere klankbordgroep vergadering aangegeven de bereikbaarheid vanaf de Industriestraat/Nijverheidsstraat naar Alkmaar en Langedijk zeer belangrijk te achten. Wij vonden t.a.v. dit punt het rapport Goudappel Coffeng(zie blz. 9t/m 12) aan onze zijde! Deze hinder zal zich ook al voordoen bij de bouwwerkzaamheden van de flatwoningen e.d. Daarbij komt nog, dat wellicht aansluitend het kruispunt Zuidtangent/N242 op de schop gaat, eveneens met negatieve gevolgen voor de bereikbaarheid van onze bedrijven. De wethouder wil hierover niet eens overleggen. Vandaar ons bezwaarschrift, waarop althans op dit onderdeel, niet wordt ingegaan, anders dan dat de gemeente volhardt in een niet omschreven afsluiting zonder het verstrekken van enige nadere toelichting.

Tot slot de financiën van de herstructurering en de tunnel. Alhoewel geen directe zaak van onze ondernemers, willen wij de raad er op wijzen vanuit onze ervaring met bouwplannen, dat het college de thans snel stijgende bouwkosten volledig veronachtzaamd. Zeker, als pas over twee jaar begonnen wordt met de herstructurering. Als het project dan toch wordt doorgezet, kan dit alleen maar leiden tot lastenverzwaringen voor de burgers, maar ook voor onze bedrijven. Als aandachtspunt zou dit naar onze mening zeker meegenomen dienen te worden.

Als allerlaatste, maar zeker niet als minste opmerking, willen wij onze burgemeester dringend verzoeken zich te bekommeren over de minachtende wijze, waarop wij als ondernemers worden behandeld door wethouder en de onder haar verantwoordelijkheid vallende projectleiding. Wij steunen de plannen voor een tunnel en een verbetering van de Zuidtangent in alle opzichten en realiseren ons, dat dit soort werkzaamheden hinder tot gevolg kan hebben. Vooruitlopend op een vervolgens ook voor onze bedrijven betere toekomst hebben we daarvoor begrip, echter niet als alle inspanningen, die wij moeten gedogen, leiden tot onmogelijke bedrijfsvoering of het moeten verdwijnen van onze bedrijven.
Geachte raadsleden, gaarne dus nogmaals het dringende verzoek om aandacht aan onze bezwaren. Wij zullen overigens ook de statenleden op de hoogte brengen van onze doorlopende zorg.

Met vriendelijke groeten,

G.M. Ligthart

Eveneens verzonden aan het college van Heerhugowaard en de Staten commissies, RVV en RW

From: "gerardligthart" <g.m.ligthart@gmail.com>
Date: 8 Nov 2017 17:48:59 +0100
To: "Raadsleden%HEERHUGOWAARD@heerhugowaard.nl" <Raadsleden%HEERHUGOWAARD@heerhugowaard.nl>;"b.blase@heerhugowaard.nl" <b.blase@heerhugowaard.nl>;"Mellema M.Sc., dhr. K. (Kees)" <mellemak@noord-holland.nl>;"Geertsema, dhr. H.J. (Erwin)" <geertsemah@noord-holland.nl>;"Secretariaat Geldhof" <Secretariaat_Geldhof@noord-holland.nl>;"Post" <Post@Noord-Holland.nl>;"g.oudekotte@heerhugowaard.nl" <g.oudekotte@heerhugowaard.nl>;"vcm.stam@heerhugowaard.nl" <vcm.stam@heerhugowaard.nl>;"l.dickhoff@heerhugowaard.nl" <l.dickhoff@heerhugowaard.nl>;"a.meijer@heerhugowaard.nl" <a.meijer@heerhugowaard.nl>
Subject: FW: Stationsgebied Heerhugowaard en tunnelbouw/aanpassing wegen , opmerkingen n.a.v. commissievergadering SO

Heerhugowaard, 9 november 2017
Onderwerp: Bezwaar ondernemers

Geachte leden van de gemeenteraad,

Naar aanleiding van mijn toelichting in uw commissievergadering van dinsdag 7 november jl. en uw in meerderheid niet of nauwelijks betoonde begrip voor de problemen van de ondernemers, vooral bij de wethouder, heb ik op het daarover verschenen krantenartikel veel reacties van ondernemers ontvangen. Als vertegenwoordiger van deze ondernemers wil ik u dan ook niet alleen onze teleurstelling over uw reacties overbrengen, maar vooral onze toenemende verbazing voor zo weinig begrip. Overigens vanzelfsprekend wel onze dank naar die partijen, die besef hebben voor onze problemen.
Zonder daarover enige openheid van zaken te verschaffen stimuleert het college gedurende het afgelopen jaar een beperkte groep investeerders tot aankopen van panden in de Industriestraat en de Nijverheidsstraat met het doel hier woningbouw te realiseren. De bestemming wonen/werken wordt dan misbruikt om hoogbouw toe te staan met een zeer beperkt aantal bedrijven in de onderbouw. Een volledige scheve verhouding derhalve. Bovendien is de aard van de bedrijven om zich onder woonbebouwing te vestigen zeer beperkt. De vele ondernemers in het gebied, die voor het merendeel al jaren daar hun bedrijf uitoefenen(met ca. 400 werknemers) maken zich grote zorgen t.z.t. gedwongen te worden te vertrekken. Voor toekomstige bewoners kunnen onze bedrijven namelijk overlast veroorzaken, als gevolg van veel vrachtverkeer en noodzakelijke activiteiten op onregelmatige tijden, zoals ’s avonds en tijdens het weekeinde. Als dan klachten worden ingediend, die worden toegewezen,

zullen onze bedrijven zonder enige vorm van vergoeding moeten verdwijnen, hetgeen vrijwel zeker voor een groot aantal sluiting zal betekenen, met alle gevolgen voor de werkgelegenheid.
Onze aanvankelijke teleurstelling gaat na uw commissievergadering over op verontwaardiging, vooral naar de wethouder. Deze heeft eerder dit jaar tijdens een gesprek met enkele ondernemers alle begrip getoond en toegezegd serieus aandacht aan onze problemen te besteden. De werkelijkheid blijkt echter nu, overigens zonder enige inhoudelijke of toelichtende verklaring, geheel anders te liggen. De problemen van de ondernemers blijken nu van ondergeschikt belang ten opzichte van nogal vage toekomstige wensen van het college. U kunt zich hopelijk voorstellen, dat ondernemers onder ons zich door de wethouder zonder meer bedonderd voelen.
Woningbouw bij het station, alleen maar om in aanmerking te komen van een provinciesubsidie voor een zeer omstreden herstructurering van de Zuidtangent. Heeft u al van dergelijke plannen vernomen in gemeenten, zoals Alkmaar, Heiloo, Castricum om de bestaande lage bebouwing rond hun stations te vervangen door hoogbouw? Waarom moeten dan onze bedrijven worden opgeofferd? Hebben dan onze eigen gemeenteraad en zelfs de provincie, die met de mond het bedrijfsleven zo omarmen, geen oog voor onze zorgen a.g.v. deze ontwikkelingen?
De door het college en met name de wethouder overdreven geprezen steun van de klankbordgroepen is ongepast. Als een van de weinigen stond ik tegenover belangenvertegenwoordigers van de investeerders en weinig flexibele verkeersdeskundigen van de gemeente. Wij waren als ondernemers t.o.v. anderen niet evenredig vertegenwoordigd in de gezamenlijke klankbordgroepen. Je mag toch aannemen, dat de wethouder oog heeft voor de aard van de vertegenwoordiging. Dat bleek, nogmaals, naar de investeerders overduidelijk wel het geval.

Ten aanzien van onze zorgen over de ontstane uiterst onveilige kruising van de Industriestraat en de Zuidtangent wordt door de wethouder zeer schamper gedaan. Deze zorgen worden afgedaan als een bagatel en worden zonder meer weggewuifd. Gevolgen van niet uit te sluiten verkeersinfarcten en zware verkeersongevallen zullen in de toekomst ongetwijfeld leiden tot verkeers-belemmerende maatregelen, vooral tegen vrachtverkeer, die dan de voor de hand liggende schuld krijgen. Ook dit is een vorm van “wegpesten” van onze bedrijven, namelijk door de bedrijfsvoering te verstoren. Wij betreuren in dat verband, dat de raad niet ingaat op onze uitnodiging om eens mee te rijden in vrachtwagens om invoegen en het rijden in haakse bochten(de fly-over) te ervaren. Dan zou men de huidige minachtende opmerkingen daarover van het college eens kunnen toetsen. De toezegging van de wethouder op dit punt om uitzwaaiende vrachtwagens voldoende ruimte te bieden in de 5 bochten via de fly-over is slechts beperkt tot 2. De overige bochten kunnen niet worden aangepast vanwege het ontbreken van ruimte. Dat geldt trouwens ook voor de afsluiting van de Zuidtangent voor de bouw van de tunnel en aanpassing van wegen. Deze afsluiting van “enige tijd”(?) zal de bereikbaarheid van onze bedrijven zeer beïnvloeden met alleen maar negatieve gevolgen. Als prioriteit hebben de ondernemers bij iedere klankbordgroep vergadering aangegeven de bereikbaarheid vanaf de Industriestraat/Nijverheidsstraat naar Alkmaar en Langedijk zeer belangrijk te achten. Wij vonden t.a.v. dit punt het rapport Goudappel Coffeng(zie blz. 9t/m 12) aan onze zijde! Deze hinder zal zich ook al voordoen bij de bouwwerkzaamheden van de flatwoningen e.d. Daarbij komt nog, dat wellicht aansluitend het kruispunt Zuidtangent/N242 op de schop gaat, eveneens met negatieve gevolgen voor de bereikbaarheid van onze bedrijven. De wethouder wil hierover niet eens overleggen. Vandaar ons bezwaarschrift, waarop althans op dit onderdeel, niet wordt ingegaan, anders dan dat de gemeente volhardt in een niet omschreven afsluiting zonder het verstrekken van enige nadere toelichting.

Tot slot de financiën van de herstructurering en de tunnel. Alhoewel geen directe zaak van onze ondernemers, willen wij de raad er op wijzen vanuit onze ervaring met bouwplannen, dat het college de thans snel stijgende bouwkosten volledig veronachtzaamd. Zeker, als pas over twee jaar begonnen wordt

met de herstructurering. Als het project dan toch wordt doorgezet, kan dit alleen maar leiden tot lastenverzwaringen voor de burgers, maar ook voor onze bedrijven. Als aandachtspunt zou dit naar onze mening zeker meegenomen dienen te worden.

Als allerlaatste, maar zeker niet als minste opmerking, willen wij onze burgemeester dringend verzoeken zich te bekommeren over de minachtende wijze, waarop wij als ondernemers worden behandeld door wethouder en de onder haar verantwoordelijkheid vallende projectleiding. Wij steunen de plannen voor een tunnel en een verbetering van de Zuidtangent in alle opzichten en realiseren ons, dat dit soort werkzaamheden hinder tot gevolg kan hebben. Vooruitlopend op een vervolgens ook voor onze bedrijven betere toekomst hebben we daarvoor begrip, echter niet als alle inspanningen, die wij moeten gedogen, leiden tot onmogelijke bedrijfsvoering of het moeten verdwijnen van onze bedrijven.
Geachte raadsleden, gaarne dus nogmaals het dringende verzoek om aandacht aan onze bezwaren. Wij zullen overigens ook de statenleden op de hoogte brengen van onze doorlopende zorg.

Met vriendelijke groeten,

G.M. Ligthart
Burghornlaan 1
1705 BJ Heerhugowaard
Tel. 072 8885085

Eveneens verzonden aan het college van Heerhugowaard en de Staten commissies, RVV en RW

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN 15 NOV. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw M.H.E. Iding
BU/BSP

Telefoonnummer +31235143740
idingm@noord-holland.nl

Betreft: Uitvoeringsprogramma Ruimtelijke Economische Ontwikkelstrategie (REOS)

Verzenddatum
15 NOV. 2017

Kenmerk
1007890/1007899

Uw kenmerk

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet zenden wij u het uitvoeringsprogramma REOS.

Korte achtergrond

Bestuurders van het Rijk, vijf provincies, vijf steden en vier economic boards uit de Noordelijke en Zuidelijke Randstad en de Brainport Eindhoven hebben in juni 2016 een intentieverklaring getekend voor de Ruimtelijk Economische Ontwikkel Strategie (REOS). Daarin erkennen Rijk en regio's dat versterking van de internationale concurrentiekracht vraagt om versterking van een selectie van toplocaties en van de verbindingen daartussen. De MRA toplocaties binnen REOS zijn:

1. Schiphol/Zuidas;
2. Westas;
3. Amsterdam Science Park;
4. Amsterdam Zaan-IJ corridor.

Stand van zaken: REOS Uitvoeringsprogramma

Na de intentieverklaring REOS is de stap naar een uitvoerings-programma REOS gezet: Van zomer 2016 tot najaar 2017 is gewerkt aan het samen verdiepen van de diverse REOS thema's en locaties door middel van peer review sessies tussen toplocaties, verdiepingssessie voor typen locaties en onderzoeken. Het ging zowel om het bepalen van de inhoud van de samenwerking (het wat) als de samenwerkingsvorm (het hoe en met wie). REOS staat immers niet op zichzelf en heeft verbanden/raakvlakken met andere (bestuurlijk) beleidstrajecten/ overleggremia, zoals de omgevingsvisies, het MIRT en het Programma Bereikbaarheid van, naar en in de MRA, Greenports 3.0 etc. Ook vormt REOS een bouwsteen voor de Nationale Omgevingsvisie (NOVI).
Er ligt nu een 100% versie van de REOS uitvoeringsprogramma (zie bijlage). Dit uitvoeringsprogramma bevat een overzicht van de acties

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

die op het REOS schaalniveau door de REOS partners worden opgepakt in 2018 (en wordt jaarlijks geactualiseerd). Iedere actie heeft een ambtelijke initiator, samenwerkingspartners en een bestuurlijke ambassadeur. Op 23 november 2017 is een bestuurlijk overleg REOS[1] waar het uitvoeringsprogramma REOS aan alle REOS partners ter vaststelling wordt voorgelegd.

In onderstaand kader worden alle acties heel kort benoemd en zijn die acties dikgedrukt waarbij de MRA een initiërende rol heeft. Er is ingezet op deze acties vanuit de MRA vanwege de aansluiting bij MRA actieagenda, MRA proeftuinen Maak Verschil, MRA lobby brief en speerpunten van Amsterdam Economic Board.

REOS Uitvoeringsprogramma (ambassadeur-/trekkerschap MRA dikgedrukt)

Actielijn 1: Versterken en versnellen ontwikkeling van toplocaties

- Actie 1: Internationaal concurrerend portfolio toplocaties
- **Actie 2: Versnellingsaanpak ontwikkeling binnenstedelijke transformatiegebieden. MRA ambtelijk trekker** (samen met Rotterdam).
- Actie 3: Aantrekken van talent
- **Actie 4: Verduurzaming van productielandschappen. MRA bestuurlijk ambassadeur** (samen met de provincie Zuid-Holland). *Gedeputeerde van der Hoek zal dit ambassadeurschap vervullen vanuit zijn portefeuille duurzaamheid en Westas*

Actielijn 2: Beter verbinden van toplocaties in fysieke en digitale netwerken

- Actie 5: Connectiviteit van toplocaties
- **Actie 6: Versterken en versnellen digitale netwerken. MRA bestuurlijk ambassadeur** (samen met Eindhoven). *Burgemeester Weerwind zal dit ambassadeurschap vervullen vanuit zijn rol als lid van de Amsterdam Economic Board en trekker van de Amsterdam Economic Board uitdaging digitale connectiviteit.*

Algemeen/REOS als programma. MRA bestuurlijk ambassadeur (samen met het Rijk) als boegbeeld voor het REOS programma/ gedachtegoed. *Wethouder van der Burg (Amsterdam) zal dit ambassadeurschap vervullen.*

Naast bovengenoemde bestuurlijke ambassadeurs blijven de MRA bestuurders die de REOS intentieverklaring ondertekend hebben, betrokken bij REOS en zullen nu het eerste uitvoeringsprogramma REOS vaststellen. Ook blijft de Amsterdam Economic Board betrokken bij de

[1] Hier zal gedeputeerde Van der Hoek (als vervanger van gedeputeerde Geldhof) namens de provincie Noord-Holland bij aanwezig zijn

vaststelling van de uitvoeringsprogramma en bij uitvoering van de diverse REOS acties.

De bestuurlijk betrokkenheid vanuit de provincie Noord-Holland bij het REOS uitvoeringsprogramma is als volgt:

- Portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening en Wonen blijft algemeen coördinerend bestuurder REOS;
- Portefeuillehouder Duurzaamheid wordt bestuurlijke ambassadeur voor REOS actie 4 (samen met de provincie Zuid-Holland): Verduurzaming van productielandschappen, zie kader op vorige pagina.

Overigens loopt de inhoudelijk besluitvorming van de REOS acties waarbij de MRA geen initiërende rol heeft (actie 1, 3 en 5) ook via het directeurenoverleg REOS. Dus ook bij deze REOS acties wordt inbreng/accordering vanuit de MRA geleverd. Actie 5 van het REOS uitvoeringsprogramma gaat bijvoorbeeld over de connectiviteit oftewel bereikbaarheid van toplocaties. Deze actie zal ook (ambtelijk en bestuurlijk) afgestemd worden binnen het platform Mobiliteit van de MRA. Daarnaast vindt afstemming plaats met andere relevante trajecten zoals het Programma Bereikbaarheid MRA[2], OV knooppunten en OV toekomstbeeld.

Tot slot: De REOS partners werken samen vanuit drie rollen:

1) het identificeren en initiëren van agendapunten en acties,
2) het adresseren van deze punten en acties door deze zelf uit te voeren of door deze te laten uitvoeren door derden en
3) het verankeren van de resultaten in eigen beleid en uitvoering of in het beleid of de uitvoeringsprogramma's van anderen (in de vorm van een aantal afspraken of aanbevelingen).

Binnen REOS worden *geen* besluiten genomen over investeringen. Ook heeft REOS *geen* eigen middelen. De kosten van de uitvoering van acties (in uren en/of contanten) worden gedragen door de trekkers van de acties, in samenwerking met de direct betrokken partners. De provincie Noord-Holland draagt dus bij in de vorm van ambtelijke inzet en inzet van reeds beschikbaar gestelde begrotingsmiddelen voor proceskosten[3].

---

[2] Bereikbaarheid van economische toplocaties is daarin vooralsnog benoemd als één van de 5 opgaven

[3] € 15.000 in 2018

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris R.M. Bergkamp

voorzitter J.W. Remkes

1 bijlage(n)
- Uitvoeringsprogramma REOS

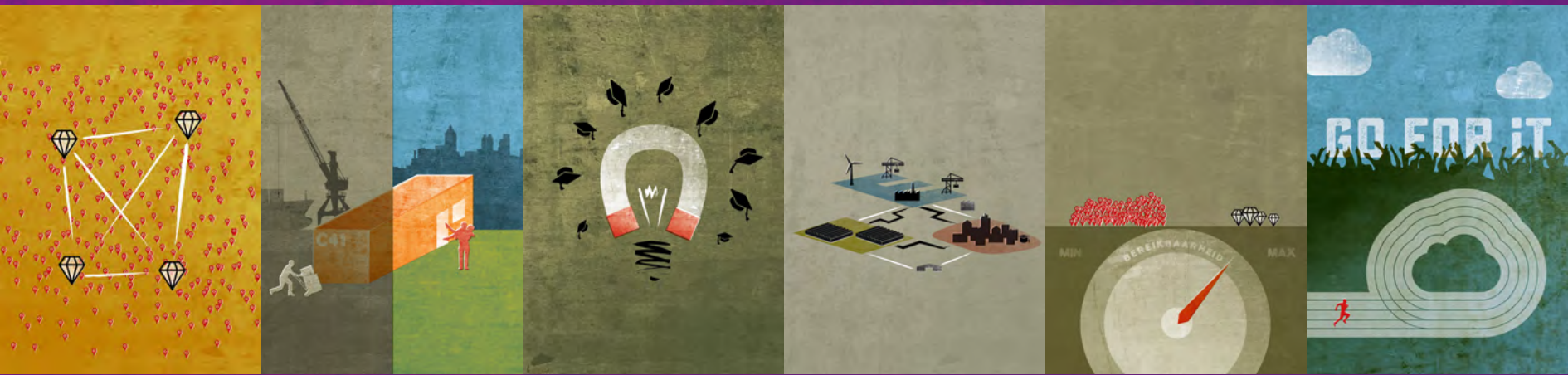
Ruimtelijk-Economische Ontwikkelstrategie

Noordelijke Randstad, Zuidelijke Randstad en Brainport Eindhoven

Uitvoeringsprogramma 2017-2018

november 2017

VASTGESTELD IN DIRECTEURENOVERLEG REOS, BESTUURLIJKE AFSTEMMING VOORZIEN IN BESTUURLIJK OVERLEG REOS - 23 NOVEMBER 2017

Inhoudsopgave

Samenvatting 3

Inleiding 6

Ambitie 8

Werkwijze 13

Agenda 19

- **Actie 1** Internationaal concurrerend portfolio van toplocaties 20
- **Actie 2** Aanpak versnelling ontwikkeling binnenstedelijke transformatiegebieden 25
- **Actie 3** Aantrekken van toptalent 28
- **Actie 4** Verduurzaming van productielandschappen 30
- **Actie 5** Versterken connectiviteit toplocaties vanuit economisch perspectief 32
- **Actie 6** Ruim baan voor digitale infrastructuur 35

Overzicht acties Uitvoeringsprogramma 38

Ruimtelijk
Economische
Ontwikkel
Strategie

Samenvatting

Het is goed toeven in Nederland. Ons land is economisch sterk, actief en innovatief. Niet voor niets staat Nederland wereldwijd in de top 5 van de economisch meest concurrerende en welvarende landen. De Noordelijke en Zuidelijke Randstad en de Brainport Eindhoven leveren daaraan een belangrijke bijdrage. Het polycentrische karakter van dit economisch kerngebied van Nederland zorgt voor een aantrekkelijk woon- en leefklimaat, maar beperkt de agglomeratiekracht in vergelijking met andere grote steden als Parijs en Londen. Versterking van de agglomeratiekracht en complementariteit in dit economisch gebied is nodig om de internationale concurrentiekracht van Nederland verder te versterken. En wel op zo'n manier dat de kansen die ontstaan uit wereldwijde uitdagingen op het terrein van onder meer energie, klimaat, water en voedselvoorziening worden benut. Alles bij elkaar een stevige, internationale ambitie.

Bestuurlijke intentieverklaring 2016

Tegen deze achtergrond hebben bestuurders van het Rijk, vijf provincies, vijf steden en vier economic boards uit de Noordelijke en Zuidelijke Randstad en de Brainport Eindhoven in juni 2016 een intentieverklaring getekend voor de Ruimtelijk-Economische Ontwikkelstrategie (REOS). Daarin erkennen Rijk en regio's dat versterking van de internationale concurrentiekracht vraagt om versterking van een selectie van toplocaties (campussen, functiegemengde zakencentra, transformatiegebieden, productielandschappen) en van de verbindingen daartussen. Partijen hebben afgesproken om daar gezamenlijk een uitvoeringsprogramma voor op te stellen.

1e Uitvoeringsprogramma 2017-2018

Dit 1e Uitvoeringsprogramma is de uitwerking van de bestuurlijke intentieverklaring van juni 2016. Het bestaat uit een vernieuwende wijze van samenwerking én een agenda van acties.

Uniek is de samenwerking tussen rijk, provincies, steden en economic boards op het schaalniveau van de Noordelijke Randstad, de Zuidelijke Randstad en Brainport Eindhoven als geheel. Deze partijen hebben de ambitie om de kracht van onderlinge concurrentie én gezamenlijke partnerschappen te gaan verzilveren. En daarbij willen zij de gezamenlijke regionale, nationale en internationale belangen voorop stellen. Daartoe neemt dit netwerk drie rollen op zich:

1. Het ***identificeren en initiëren*** van agendapunten en acties die voortvloeien uit trends en ontwikkelingen, gericht op ambitie om de internationale concurrentiepositie, netwerkkracht én bestuurskracht van het economisch kerngebied te versterken;
2. Het ***adresseren van agendapunten en acties*** door deze als REOS-partners zelf uit te voeren of door deze te laten uitvoeren door derden. Dat de goeie acties zijn belegd en worden uitgevoerd is belangrijker dan dat deze door REOS-partners zelf worden uitgevoerd;
3. Het ***verankeren van de resultaten*** van acties in eigen wet- en regelgeving of beleid, of voorstellen doen voor verankering in beleid of programma's van anderen.

Opgavegericht samenwerken staat centraal. De REOS-partners willen zich met alles bemoeien wat voor REOS relevant kan zijn, maar willen ook niemand voor de voeten lopen. Hiermee wil REOS een platform zijn voor ontmoetingen en acties van publieke en private partijen en voor uitwisselingen en verrijkingen van ideeën en agenda's, die anders niet zouden plaatsvinden. Die uitnodiging geldt voor alle partijen binnen én buiten de drie stedelijke regio's. De acties die in REOS-verband worden uitgevoerd leveren inzichten op, die in afspraken of aanbevelingen zullen worden vastgelegd. Deze kunnen worden verankerd in het eigen beleid of handelen, of in dat van anderen. Met deze rolopvatting levert REOS de ruimtelijk-economische onderbouwing van beleid en uitvoering op het schaalniveau van de drie economische kerngebieden samen. Binnen REOS willen partners elkaar beïnvloeden, maar worden geen besluiten genomen over investeringen.

Op de agenda voor 2017-2018

De REOS-partners hebben zes acties geformuleerd voor 2017-2018 die gericht zijn op versterking en versnelling van de ontwikkeling van toplocaties en op een betere inbedding van de toplocaties in de fysieke en digitale netwerken. Om de samenwerking en uitwisseling te bevorderen, werken op elke actie ambtelijke initiators (opdrachtgever en trekker), samenwerkingspartners en bestuurlijke ambassadeurs van verschillende organisaties en regio's samen. De volgende acties worden door de REOS-partners op korte termijn opgepakt.

1. **Internationaal concurrerend portfolio van toplocaties:** Binnen de stedelijke regio's vindt concentratie van de agglomeratievoordelen plaats op toplocaties. Deze actie bepaalt op basis van de unieke kwaliteiten van de afzonderlijke toplocaties waar zij elkaar het beste aanvullen, waar de gezamenlijke economische potentie en complementariteit zit en welke marketingstrategie hier het beste bij past. Het resultaat is een afspraak over (1) een gezamenlijk internationaal concurrerend portfolio met toplocaties, (2) de wijze waarop het portfolio doorwerking krijgt en (3) de eventueel aanvullend benodigde inzet en middelen van partijen om de gezamenlijke ambities te realiseren.
2. **Aanpak versnelling ontwikkeling binnenstedelijke transformatiegebieden:** Een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat wordt steeds belangrijker voor de internationale concurrentiekracht. Er moeten grote aantallen woningen in de komende decennia worden toegevoegd in het economisch kerngebied. Het merendeel daarvan is gepland in binnenstedelijke gebieden. Deze actie resulteert in een aanbeveling hoe voormalige haven- en industriegebieden versneld kunnen worden ontwikkeld, welke investeringen hiervoor nodig zijn en welke belemmeringen moeten worden opgeheven.
3. **Aantrekken van toptalent:** Kennis wordt een steeds belangrijkere vestigingsfactor voor de internationale economie. Het aantrekken en behouden van toptalenten is een voorwaarde om in te kunnen spelen op veranderende marktomstandigheden en voor het aantrekken van (internationaal opererende) bedrijven. Deze actie inventariseert de verschillende aanpakken voor het aantrekken van talent in alle stedelijke regio's met het doel om succesvolle voorbeelden uit te wisselen en synergie en versnelling in deze aanpakken te realiseren.
4. **Verduurzaming van productielandschappen:** Enkele sectoren of onderdelen van onze productielandschappen zitten aan een kantelpunt van hun economische ontwikkelcurve. Meer toegevoegde waarde, meer energie-efficiëntie en meer innovatiekracht is gevraagd. Om de huidige sterke positie ook voor de toekomst te behouden is een versnelling van de transitie naar groenere, meer innovatieve en circulaire productielandschappen nodig. Deze actie voorziet eerst in een overzicht van alle lopende trajecten en acties van alle partijen. Op basis daarvan wordt een aanbeveling opgesteld voor aanscherping van bestaande uitvoeringsprogramma's en/of voor aanvullende acties die nodig zijn.

5. **Versterken connectiviteit van toplocaties vanuit economisch perspectief:** REOS streeft naar versterking van de inbedding van de top-locaties in de internationale en stadsregionale netwerken. Om de netwerkkracht van de REOS regio's te versterken en het regionale 'Daily Urban System' optimaal te laten functioneren zijn goede multimodale netwerken nodig. Deze actie beoogt een aanbeveling over de belangrijkste kansen en knelpunten voor bereikbaarheid op basis van een ruimtelijk-economische benadering, die kan landen in de gebiedsgerichte bereikbaarheidsprogramma's.

6. **Ruim baan voor digitale infrastructuur:** Een adequate digitale infrastructuur is een belangrijke voorwaarde voor internationale concurrentiekracht. Zonder digitale infrastructuur geen kennisuitwisseling, geen dataverkeer (bijvoorbeeld gezondheidszorg), geen smart mobility, geen innovaties etc. De uitdaging begint met het uitstekend verbinden van de toplocaties in het REOS-netwerk. Deze actie resulteert in (1) een routekaart tot doorontwikkeling van de digitalisering in de grote stedelijke agglomeraties met aanvullend een aanbeveling aan Smart City, (2) een miniconferentie rond de vestigingseisen van datacenters met aanvullend een aanbeveling aan het NFIA (Netherlands Foreign Investment Agency), en (3) een onderzoek naar maatregelen die de uitrol van 5G nog verder kunnen versnellen.

Inleiding

De OESO adviseerde al in 2014 om voor grootstedelijk Nederland een ruimtelijk- economische strategie te ontwikkelen. Ook de Raad voor de Leefomgeving adviseerde in 2016 in het advies ‘Mainports voorbij’ een ‘Strategie Vestigingsklimaat 2040’ op te stellen, die zowel de belangrijkste economische kerngebieden van Nederland als ook de sectorale opgaven voor het versterken van het vestigingsklimaat verbindt.
Tegen deze achtergrond hebben de bestuurders van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Infrastructuur en Waterstaat, Economische Zaken en Klimaat, vijf provincies, vijf steden en vier economic boards van de Noordelijke en Zuidelijke Randstad en de Brainport Eindhoven de handen ineen geslagen en gezamenlijk ingezet op het realiseren van de Ruimtelijk-Economische Ontwikkelstrategie (REOS). In juni 2016 hebben deze REOS-partners hun handtekening gezet onder een bestuurlijke intentieverklaring. Daarmee erkennen Rijk en regio’s dat dit economisch kerngebied essentieel is voor de concurrentiekracht van Nederland en dat er overeenstemming is tussen Rijk en regio’s over een selectie van toplocaties en verbindingen en de noodzaak om daar gezamenlijk een uitvoeringsprogramma met een agenda van concrete acties voor op te stellen.

Urgentie

Wereldwijd vormen stedelijke agglomeraties dé motor van de nationale economieën. Tegelijkertijd neemt de internationale strijd om kapitaal en talent tussen de grote stedelijke regio’s toe. De inzet op vernieuwing, versterking en verbinding van de economische kerngebieden de Noordelijke en Zuidelijke Randstad en de Brainport Eindhoven - en de daarin liggende toplocaties en knooppunten - is daarom een speerpunt in de Ruimtelijk-Economische Ontwikkelstrategie (REOS). Het polycentrische karakter van dit economisch kerngebied van Nederland zorgt voor een aantrekkelijk woon- en leefklimaat, maar beperkt de agglomeratiekracht in vergelijking met andere grote steden als Parijs en Londen. Versterking van de agglomeratiekracht en complementariteit in dit economisch gebied is nodig om de internationale concurrentiekracht van Nederland verder te versterken.

Motor van de Nederlandse economie
De Noordelijke en Zuidelijke Randstad en de Brainport Eindhoven vormen het economisch kerngebied van Nederland. Hier woont 37 procent van de Nederlandse bevolking, wordt 42 procent van het nationaal inkomen verdiend, worden 63 procent van de diploma’s in het Nederlands wetenschappelijk onderwijs behaald en vindt 50 procent van alle private Research & Development plaats. Het gebied huisvest het grootste haven-industrieel complex van Nederland en Europa, één van de best verbonden luchthavens van Europa, een sterke concentratie van high-tech activiteiten en internationaal toonaangevende (agrologistieke) kennis in de greenports, gezondheid en life science. Het gebied is sterk op het gebied van digitale vaardigheden en in zeker vier van de zes sleuteltechnologieën (nano-elektronica, advanced materials, advanced manufacturing, Photonics) die volgens de Europese Commissie significant zijn voor toekomstige innovaties. In samenhang en wisselwerking met andere steden en regio’s vormt dit gebied de motor van de Nederlandse economie en zorgt ervoor dat ons land in de wereldwijde top-5 van de meest concurrerende landen staat. Hier wordt het fundament van onze nationale welvaart gelegd en wordt welvaart gecreëerd voor heel Nederland.

Uitwerking opgaven

Na de intentieverklaring zijn stappen gezet om te komen tot een 1e Uitvoeringsprogramma REOS. Vanaf de zomer van 2016 tot de zomer van 2017 is gewerkt aan het gezamenlijk uitwerken van de opgaven voor REOS. Activiteiten die in deze periode zijn uitgevoerd, zijn bijvoorbeeld:

- Peer review sessies voor Schiphol-Amsterdam Zuidas, stationsgebied Utrecht, innovatiedistrict Den Haag en Rotterdam en stationsgebied Eindhoven. Hierin is geanalyseerd hoe iedere toplocatie voor de andere locaties in het REOS-netwerk van toegevoegde waarde kan zijn;
- Expertsessies met vertegenwoordigers van REOS-toplocaties en experts waarin de gedeelde opgaven binnen zakencentra, campussen, transformatiegebieden en productielandschappen zijn verkend en uitgewerkt;
- Onderzoek, waaronder een onderzoek van Atlas voor Gemeenten, naar de economische profilering van de REOS-toplocaties en een analyse van de onderlinge samenhang met daarbij behorende kansen en mogelijkheden voor versterking;
- Verkenningen van betrokken partijen over wie welke bijdragen zou willen leveren aan de uitvoering van acties binnen een gezamenlijke uitvoeringsagenda.

1e Uitvoeringsprogramma REOS

Op basis van de verdiepingsslag ligt nu het 1e Uitvoeringsprogramma REOS voor. Het combineert een unieke samenwerking van regionale en nationale overheden en economic boards en een gezamenlijke uitvoeringsagenda van acties én afspraken over de wijze waarop de samenwerking en uitvoering van acties wordt vormgegeven. Dit programma draagt bij aan de gekozen ambitie en strategie uit de bestuurlijke intentieverklaring: het versterken van de internationale concurrentiepositie van Nederland. De focus ligt daarbij op die acties die ruimtelijk- economische samenhang en versnelling op het niveau van alle drie de economische kerngebieden gezamenlijk stimuleren. Want van één samenhangend en internationaal concurrerend stedelijk netwerk is nu nog geen sprake. We zoeken in REOS daarom naar de balans om concurrentie tussen de kerngebieden én partnerschappen naast elkaar te laten bestaan.

En we zetten dus in op die acties die ook echt een meerwaarde leveren op het schaalniveau van de drie stedelijke regio's samen.

De REOS-partners werken samen vanuit drie rollen: 1) het identificeren en initiëren van agendapunten en acties, 2) het adresseren van deze punten en acties door deze zelf uit te voeren of door deze te laten uitvoeren door derden en 3) het verankeren van de resultaten in eigen beleid en uitvoering of in het beleid of de uitvoeringsprogramma's van anderen (in de vorm van een aantal afspraken of aanbevelingen). Het Uitvoeringsprogramma besluit niet over investeringen.

Dit 1e Uitvoeringsprogramma bevat een overzicht van de acties die door de REOS-partners worden opgepakt in de periode 2017-2018. Iedere actie heeft ambtelijke initiators, samenwerkingspartners en bestuurlijke ambassadeurs. Dit programma zal jaarlijks bestuurlijk worden geactualiseerd, voor het eerst in het vierde kwartaal van 2018. Het programma vormt de uitwerking van de strategie en afspraken die in de bestuurlijke intentieverklaring van juni 2016 zijn vastgelegd.

Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk is in het volgende hoofdstuk de ambitie en ruimtelijk-economische strategie beschreven. Het derde hoofdstuk geeft een beschrijving van de werkwijze van het programma in de praktijk, de positionering ten opzichte van andere trajecten en de organisatie van het programma. Het laatste hoofdstuk bevat de Uitvoeringsagenda van acties voor 2017 en 2018, onderverdeeld in twee actielijnen.

Ambitie

Versterken internationale concurrentiekracht

De leidende ambitie van het Uitvoeringsprogramma van de Ruimtelijk-Economische Ontwikkelstrategie (REOS) is de versterking van de internationale concurrentiekracht van Nederland. Dit willen we bereiken door de optimale inbedding van de Noordelijke Randstad, Zuidelijke Randstad en Brainport Eindhoven in de Nederlandse en internationale netwerken van kennis, vervoer, handel, investeringen, data en energie. REOS wil de innovatiekracht, de productiviteit en de netwerkkracht van dit economisch kerngebied vergroten door meer oog te hebben voor de onderlinge ruimtelijk-economische samenhang binnen dit gebied en bij te dragen aan versterking van de complementariteit van toplocaties, ook in relatie met toplocaties in andere steden en regio's. Meer samenhang en complementariteit binnen de Noordelijke Randstad, de Zuidelijke Randstad en Brainport Eindhoven - in relatie met de omliggende regio's - versterkt de concurrentiekracht van Nederland als geheel.

De urgentie van de uitvoering van de ruimtelijk-economische ontwikkelstrategie is groot. Enerzijds zet de trek van inwoners, bedrijvigheid en werkgelegenheid naar de grootstedelijke regio's onverminderd voort. Dit leidt tot grote opgaven op het gebied van de bereikbaarheid in, naar en tussen de economische kerngebieden en een toenemende druk op de ruimte. Daarnaast neemt de internationale concurrentie om kapitaal en talent tussen stedelijke regio's scherp toe. Op een aantal toplocaties in de economische kerngebieden trekken bedrijven en talent in Nederland steeds meer naar elkaar toe en wordt het netwerk van toplocaties steeds hechter en belangrijker. Hier komt bij dat we te maken krijgen met een aantal grote (wereldwijde) uitdagingen en transities op het terrein van onder meer energie, klimaat, mobiliteit, water en voedselvoorziening. Deze uitdagingen zijn tegelijkertijd de kans om de Nederlandse troeven te versterken en uit te spelen.

REOS staat voor een innovatieve samenwerking binnen een bruisend netwerk van sterke steden en regio's die verbonden en ingebed zijn in aantrekkelijke landschappen. Een samenwerking die streeft naar versnelling van het vernieuwingsproces van onze economische dragers naar de 'next level': een duurzame, circulaire en digitale economie. Voor de versterking van de internationale concurrentiekracht zet het Uitvoeringsprogramma in op versterking van de fysieke netwerkkracht én van de bestuurskracht.

Versterken netwerkkracht: op weg naar meer samenhang en complementariteit

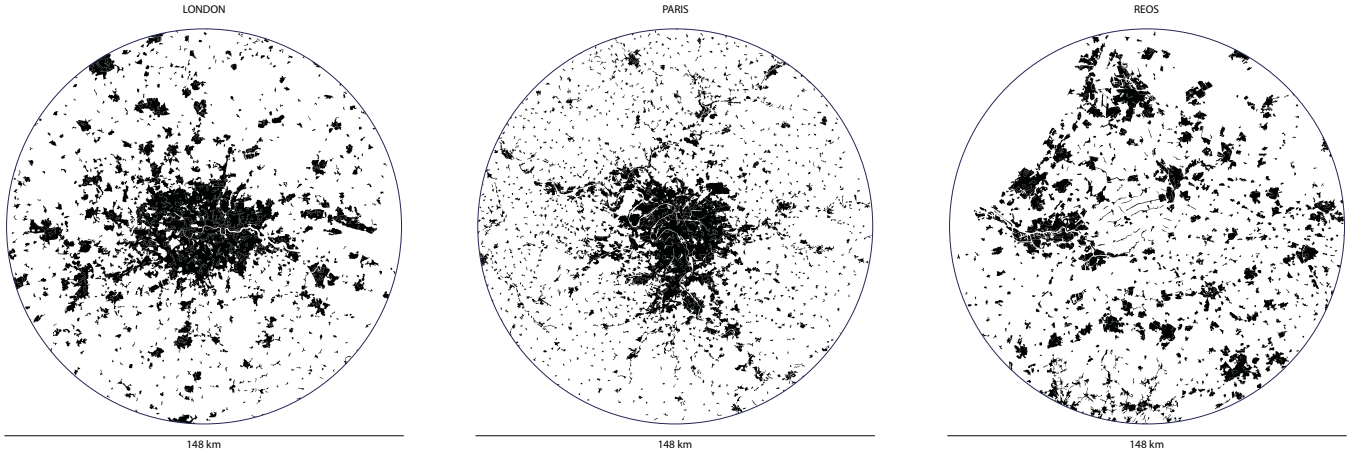
Stedelijke agglomeraties zijn de motor van de economie. Bedrijven zijn hier productiever omdat ze gevestigd zijn in de nabijheid van andere bedrijven, afnemers en gespecialiseerde toeleveranciers en omdat de afzetmarkt groot is. Bovendien bieden stedelijke agglomeraties een omvangrijke arbeidsmarkt en een gevarieerd aanbod aan voorzieningen. Versterking van de agglomeratiekracht is een middel om de internationale concurrentiekracht van de Noordelijke en Zuidelijke Randstad en de Brainport Eindhoven te versterken. Het polycentrische karakter van de drie economische kerngebieden samen heeft ontegenzeggelijk kwaliteiten en vormt een aantrekkelijk woon- en leefklimaat, maar

beperkt de agglomeratiekracht in relatie met andere grote steden als Parijs en Londen (OESO, 2015, PBL, 2015). Uit onderzoek blijkt dat een gebrek aan agglomeratiekracht voor een deel kan worden gecompenseerd door een goede positie van steden in internationale, nationale en regionale netwerken, oftewel door versterking van de netwerkkracht (Van Oort, Meijers, e.a. 2015). Cruciaal voor deze netwerkkracht is de interactie tussen steden in een netwerk van locaties. Deze interactie kan versterkt worden door verbetering van de verbindingen tussen stedelijke regio's, een goede afstemming van investeringen en het versterken van complementariteit tussen steden en specifieke locaties.

REOS versterkt de netwerkkracht door gericht in te zetten op de ontwikkeling van een beperkt aantal economische toplocaties (zakencentra, campussen, transformatiegebieden en productielandschappen) en knooppunten én op de verbindingen daartussen op regionaal, nationaal en internationaal schaalniveau. De toplocaties zijn gebieden die nu en/of in de toekomst een grote bijdrage leveren aan de economie van Nederland. Die selectieve inzet op deze toplocaties, knooppunten en verbindingen moet leiden tot meer onderlinge samenhang, uitwisseling én complementariteit in het netwerk en daarmee tot meer economische vernieuwing en groei, werkgelegenheid en welvaart in brede zin in Nederland.

Het streven naar en het gezamenlijk invulling geven aan die selectiviteit, samenhang en complementariteit is de kern van REOS. Door deze nadruk op een beperkt aantal toplocaties, verbindingen en complementariteit is de strategie bij uitstek een ruimtelijk- economische strategie. De versterking van de netwerkkracht wordt daarbij zo vormgegeven, dat ook versnelling wordt bereikt op belangrijke maatschappelijke opgaven als stedelijke transformatie, stedelijke bereikbaarheid, energietransitie, circulaire economie, talentontwikkeling en digitalisering om internationaal het verschil te kunnen maken. Deze bredere blik draagt bij aan meer effectieve investeringen waarbij 'meer waarden' worden gerealiseerd voor dezelfde euro.

Polycentrische structuur van het REOS-netwerk in vergelijking met Parijs en Londen.

Ambitie en strategie van het Uitvoeringsprogramma REOS.

Versterken bestuurskracht: balanceren tussen concurrentie en partnerschap

De ruimtelijk-economische ontwikkeling van de economische kerngebieden vraagt om een vernieuwde vorm van samenwerking tussen de REOS-partners, zowel tussen rijk en regio als tussen publiek en privaat. Het denken in netwerken vraagt om netwerksturing. REOS versterkt de bestaande bestuurskracht door besluiten en investeringen van overheden en bedrijven in de afzonderlijke economische kerngebieden elkaar te laten versterken en het gezamenlijke regionale, nationale en internationale belang daarbij voorop te stellen. Hierbij wordt zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij bestaande en nieuwe initiatieven en bewegingen in de maatschappij; bij bedrijven, kennisinstellingen en overheden om ons heen.

We focussen onze inzet vanuit het ruimtelijke, economische en mobiliteitsbeleid op de gezamenlijke selectie van toplocaties, knooppunten en verbindingen. We stimuleren bij de uitvoering van acties innovatieve samenwerkingsvormen tussen overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen en organiseren als bestuurders een vliegwiel voor de economische ontwikkeling. We zoeken in REOS naar de balans om gezonde concurrentie tussen gebieden én opgavegerichte partnerschappen naast elkaar te laten bestaan en elkaar te laten versterken. Concurrentie tussen locaties en regio's is nodig om kwaliteit en verschillen in kwaliteit te laten ontstaan.

"REOS inspireert ons met de zoektocht naar het antwoord op de vraag: Wat hebben we elkaar te bieden als we meer weten van elkaar?"

Peter Steijn, lid Directieraad Gemeente Utrecht en lid Directeurenoverleg REOS

Partnerschappen zijn nodig om te leren van elkaar, complementariteit te versterken en de kansen voor een gezamenlijke aanpak te vergroten. In de afgelopen periode zijn al belangrijke stappen gezet in de ontwikkeling van deze werkwijze over hoe deze nieuwe samenwerking vorm kan krijgen en op welke inhoud ('wat') deze samenwerking zich richt (denk bijvoorbeeld aan 'peer-reviews', expertsessies, diverse informele netwerkoverleggen).

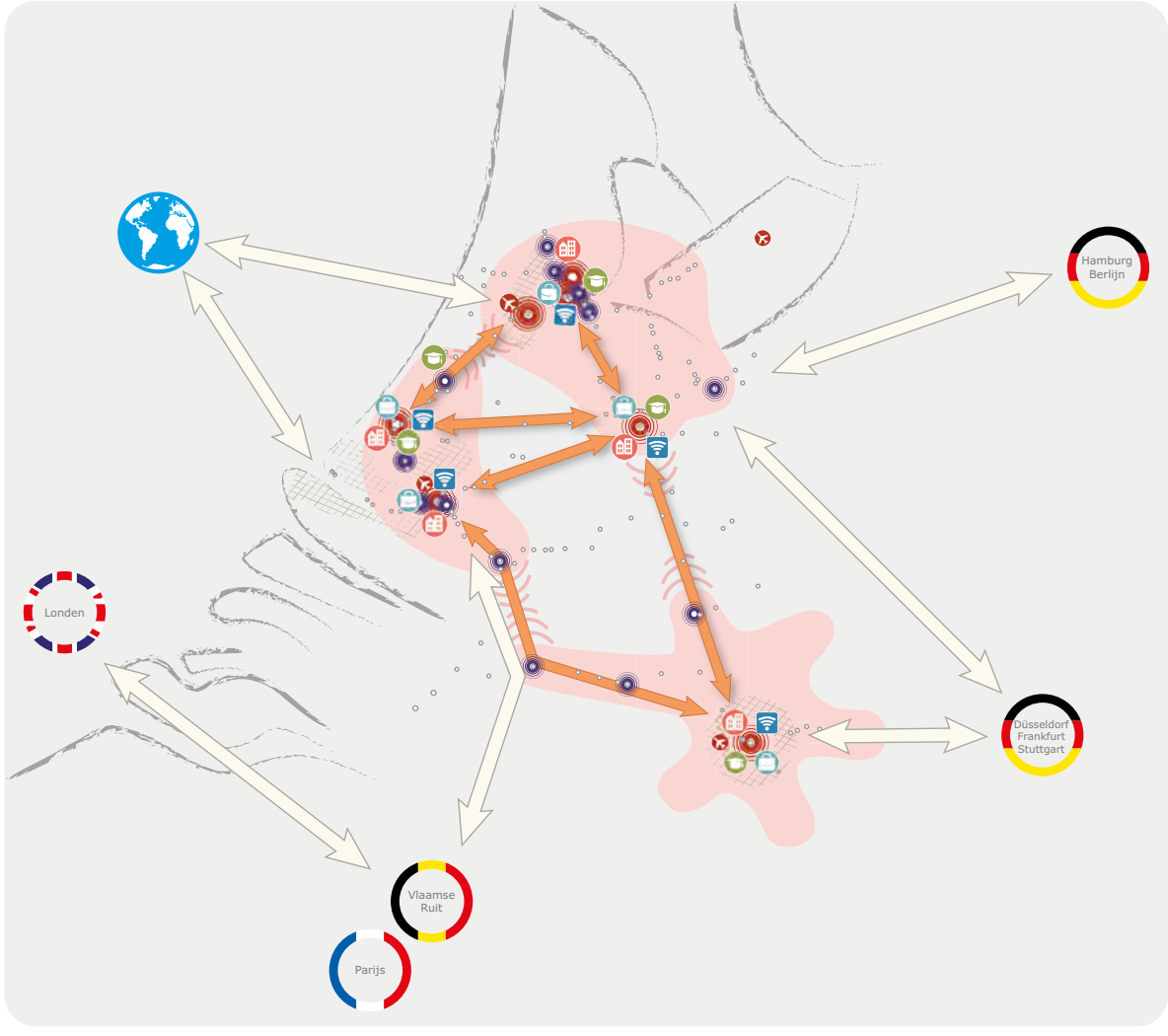
Principes voor uitvoering ruimtelijk-economische ontwikkelstrategie

In de bestuurlijke intentieverklaring REOS van juni 2016 is al afgesproken om bij de uitvoering van de ruimtelijk-economische ontwikkelstrategie de volgende principes te hanteren:

- Partijen streven naar verdichting (woningen, bedrijven, voorzieningen) rondom knooppunten van openbaar vervoer. Zo wordt de agglomeratiekracht versterkt en wordt 'vervoerswaarde' opgebouwd ter vergroting van de effectiviteit van investeringen in infrastructuur;
- Partijen spreken af om bij de verdichting rondom knooppunten de systematiek van het College van Rijksadviseurs te hanteren[1];
- Partijen streven naar een meer flexibele, adaptieve en integrale investeringsstrategie, zodat investeringen op elkaar kunnen worden afgestemd. Voor rijksinvesteringen zal, waar van toepassing, het MIRT-proces en de MIRT-spelregels worden gevolgd, waarbij nut en noodzaak van investeringen moeten worden aangetoond.

1 De systematiek van het CRA richt zich vooral op het vergroten van het rendement op eerdere investeringen in mobiliteit. Dit kan gerealisseerd worden door gericht in te zetten op goed en multimodaal bereikbare locaties die nog onvoldoende gebruikt worden en door aandacht te besteden aan intensief en divers gebruikte economische toplocaties met een matige of slechte multimodale bereikbaarheid ('OV Knooppunten en hun omgeving: Advies voor een integrale knooppuntenstrategie', College van Rijksadviseurs, oktober 2015).

De Ruimtelijk-Economische Ontwikkelstrategie.

TOPLOCATIES
Sterk ontwikkelde toplocaties

CAMPUS
Amsterdam Science Park, Utrecht Science Park, Leiden Bio-Science Park, TIC Delft, High Tech Campus Eindhoven

FUNCTIEGEMENGD (ZAKEN)CENTRUM
Kerncorridor Schiphol / Zuidas, Utrecht Stations-gebied, Den Haag Central Innovation District / Internationale Zone, Binnenstad Rotterdam, Eindhoven Centraal

DYNAMISCHE STEDELIJK TRANSFORMATIE-GEBIED
Amsterdam Zaan-IJ Corridor, Utrecht Merwedeka-naalzone
Eindhoven Strijp S, Den Haag Central Innovation District / Binckhorst, Rotterdam Innovation District

DUURZAAM GROOTSCHALIG PRODUCTIE-LANDSCHAP
- Duurzame Westas Metropoolregio Amsterdam
- Mainports en Greenports Zuidelijke Randstad
- Innovatieve maakindustrie Brainport Eindhoven

KNOOPPUNTEN
Kwalitatief verdichte stedelijke knooppunten

XL - grote internationale knooppunten
L - grote knooppunten in stedelijk gebied
M - middelgrote knooppunten in stedelijk gebied

NETWERKEN
Optimaal verbonden toplocaties in fysieke en digitale netwerken

Internationale verbindingen
Interregionale verbindingen
Versterking Daily Urban System
Impuls digitalisering
Vliegveld

Werkwijze

Uitvoeringsprogramma

Dit 1e Uitvoeringsprogramma is de uitwerking van de bestuurlijke intentieverklaring van juni 2016. Het bestaat uit een vernieuwende wijze van samenwerking én een agenda van acties. Het 1e Uitvoeringsprogramma verschijnt in november 2017 en wordt jaarlijks geactualiseerd. Het Uitvoeringsprogramma en de resultaten van alle acties zullen in de vorm van een aantal Afspraken en/of Aanbevelingen worden vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg REOS. Afspraken zijn gericht op verankering in het eigen beleid en/of uitvoering van de REOS-partners. Aanbevelingen zijn gericht op verankering in het beleid en/of de uitvoering van derden.

De Uitvoeringsagenda is een gezamenlijke agenda van de REOS-partners, waarmee we onze samenwerking voor de periode 2017-2018 richten. De agenda bevat het overzicht van acties die voor het komende jaar in en door het REOS-netwerk zullen worden opgepakt en uitgevoerd voor zover deze niet in andere programma's al op een goede manier zijn belegd. Focus en meerwaarde liggen daarbij op die acties die samenhang en versnelling op het schaalniveau van alle drie de economische kerngebieden gezamenlijk versterken. Deze agenda is ook een strategische en adaptieve agenda. We kiezen en geven richting aan de belangrijkste opgaven van REOS voor de middellange en lange termijn, maar vanzelfsprekend timmeren wij de agenda niet dicht. Wij houden onze ogen open voor ontwikkelingen die relevant zijn. Dat betekent dat we kansrijke acties de komende jaren kunnen toevoegen, maar evengoed dat bepaalde acties kunnen worden afgevoerd wanneer deze niet of minder bijdragen aan onze ambitie. Daarbij kijken we slim naar wat al loopt en goed belegd is, en voegen we toe waar extra impulsen nodig zijn.

Werkwijze en rollen in de praktijk

REOS is geen extra bestuurslaag, maar een uniek bestuurlijk netwerk van vijf steden, drie stedelijke regio's, vijf provincies, vier economic boards en drie departementen met een aanjagend karakter; de REOS-partijen behouden een eigen autonomie. Er wordt gehandeld op basis van gelijkwaardigheid tussen partners. Juist daarom investeert REOS in het organiseren van commitment. REOS ontwikkelt, stimuleert, initieert, verbindt en werkt samen. Het bemoeit zich met alles wat voor REOS relevant kan zijn, maar wil ook niemand voor de voeten lopen. Vanuit deze filosofie werken de partners van REOS samen vanuit drie rollen:

1. het ***identificeren en initiëren*** van agendapunten en acties. Vanuit REOS willen wij als samenwerkende partners opgaven en acties initiëren die voortvloeien uit trends en ontwikkelingen, passend bij de ambitie om de internationale concurrentiepositie, netwerkkracht én bestuurskracht te versterken en vorm te geven aan complementariteit. Dit vraagt om kennisdelen en verdiepen;
2. het ***adresseren*** van agendapunten en acties door deze als REOS-partners zelf uit te voeren of door deze te laten uitvoeren door derden. Dat de goede acties zijn belegd en worden uitgevoerd is belangrijker dan dat deze door

de REOS-partners zelf worden uitgevoerd. Een goede verdeling van verantwoordelijkheden tussen de bestuurslagen, een heldere taakverdeling in de uitvoering en interbestuurlijke samenwerking zijn noodzakelijk voor het succesvol realiseren van de acties. Dit vraagt om duidelijk opdrachtgeverschap en gedeeld eigenaarschap;

3. het ***verankeren*** van de resultaten van acties in eigen wet- en regelgeving of beleid, of voorstellen doen voor verankering in beleid of programma's van anderen. Deze verankering vraagt de inzet van alle REOS-partners, waarmee daadwerkelijk commitment vorm krijgt.

Elke partner kan een voorstel voor een actie agenderen voor opname in het Uitvoeringsprogramma REOS. Het initiatief daarvoor kan ook door partijen buiten het partnernetwerk worden genomen (van andere overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en/of kennisinstellingen).
Inbreng in het Uitvoeringsprogramma is mogelijk nadat één of meer deelnemers aan het Directeurenoverleg de actie ondersteunt/adopteert als 'ambtelijk initiator' (opdrachtgever[2]) en tenminste één van de deelnemers aan het Bestuurlijk overleg REOS wil optreden als 'bestuurlijk ambassadeur' van de betreffende actie. Om uitwisseling en opgavegericht werken te versterken, werken de ambtelijke initiators (opdrachtgever en trekker), samenwerkingspartners en bestuurlijke ambassadeurs van elke actie voor verschillende organisaties en regio's.

Naast een bestuurlijk ambassadeurschap per actie, wordt het ambassadeurschap ook voor REOS als programma ingevuld. Hiermee kan het gedachtegoed en de bijzondere wijze van samenwerken beter worden verankerd, in nauwe samenwerking met de andere deelnemers aan het Bestuurlijk overleg.

Deze bestuurlijke ambassadeurs stimuleren en bewaken de informele en open gedachtenuitwisseling. Uit oogpunt van een goede verankering binnen rijk én regio wordt voorgesteld om de huidige rol van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als bestuurlijk ambassadeur van REOS voort te zetten in een gelijkwaardige combinatie met een bestuurlijk ambassadeur uit de regio. Voor de jaren 2017 en 2018 wordt het bestuurlijk ambassadeurschap voor REOS ingevuld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en een bestuurder namens de Metropoolregio Amsterdam. De rol van bestuurlijk ambassadeur van het hele programma kan jaarlijks rouleren, desgewenst zowel voor regio als Rijk.
De resultaten van de acties zullen worden vastgelegd in de vorm van voorstellen voor Afspraken en/of Aanbevelingen die aan het Directeurenoverleg worden voorgelegd. Het Directeurenoverleg stelt deze voorstellen vast en maakt zich sterk voor de verankering daarvan. De directeuren zijn proactief in de agendering van onderwerpen en spreken elkaar aan op voortgang en samenwerking. Daarnaast zorgt het Directeurenoverleg voor de jaarlijkse actualisatie van de Uitvoeringsagenda van REOS. Het Directeurenoverleg komt vier keer per jaar bij elkaar, of vaker voor zover nodig is.

In het Bestuurlijk overleg vindt de formele vaststelling plaats van alle Afspraken en Aanbevelingen en van het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma REOS. Het Bestuurlijk overleg komt 2x per jaar bij elkaar, in principe in juni en oktober, of vaker voor zover nodig is.

De kosten van de uitvoering van acties (in uren en/of contanten) worden gedragen door de trekkers van de acties, in samenwerking met de direct betrokken partners. Deze werkwijze ondersteunt het streven naar focus op die acties, waarvoor gedeeld eigenaarschap aanwezig is.

2 De ambtelijke initiator (één van de REOS-directeuren) is de ambtelijke opdrachtgever op directieniveau voor de ambtelijke trekkervan dezelfde organisatie. De bestuurder van de ambtelijke initiator is bestuurlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van de actie.

"Ik heb REOS van begin af aan meegemaakt. Ik vind de inbreng van de economic boards krachtig en plezierig. Een mooie mix van strategisch, inhoudelijk deskundig én pragmatisch. Ze weten hoe de hazen lopen bij de overheid en zorgen dat ze een vrijere rol kunnen pakken."

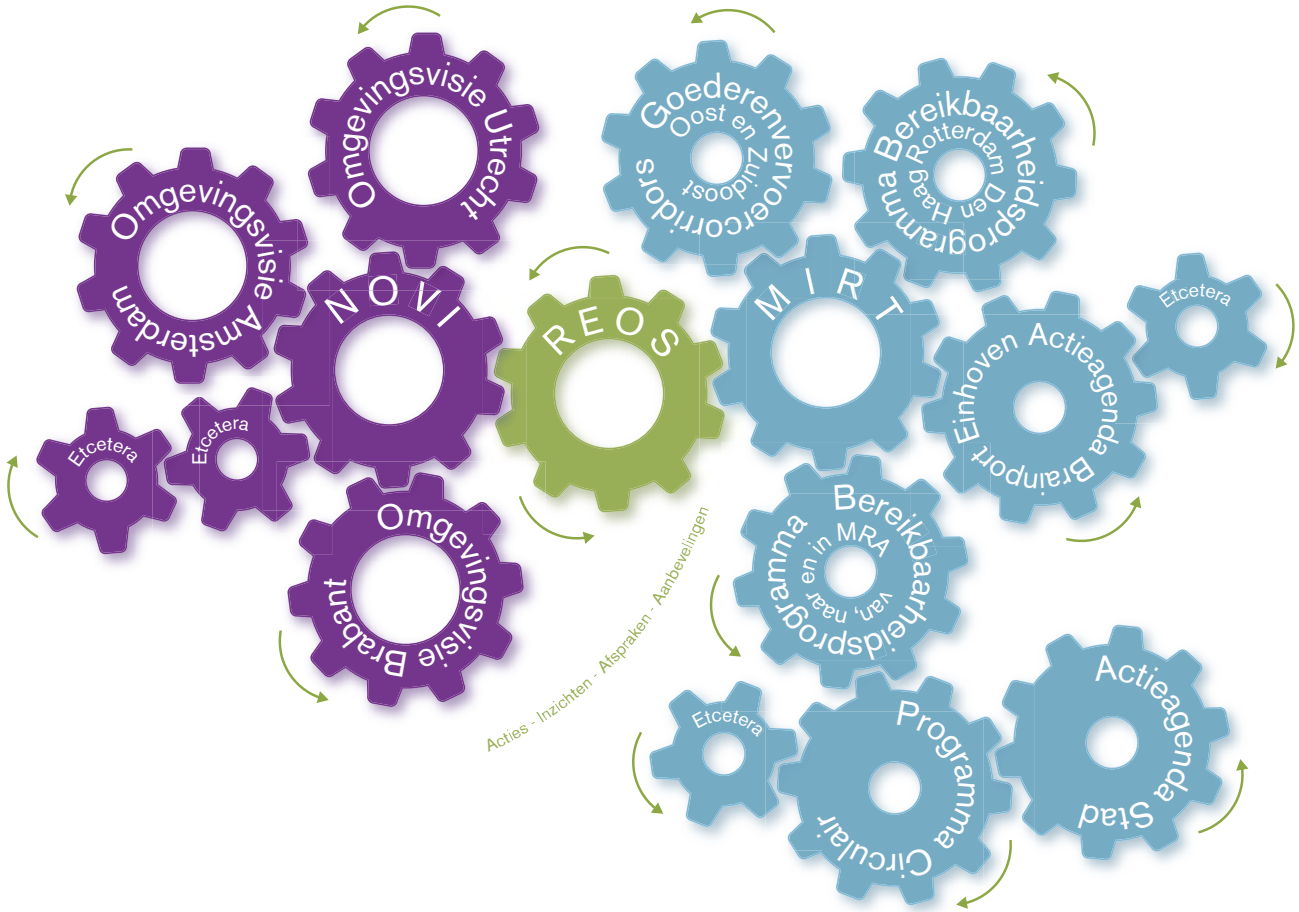
Carly Jansen, Programmadirecteur BrabantStad en Sterk Brabants Netwerk en lid Directeurenoverleg REOS

Positionering ten opzichte van andere trajecten

In REOS-verband zien wij voor de komende jaren opgaven en acties die wij als netwerk samen met andere partners willen en moeten oppakken. Aan veel van deze opgaven en acties wordt, in gezamenlijkheid of apart, al actief gewerkt door de steden en hun regio, de provincies of departementen van het Rijk. We staan als REOS vooral aan de lat voor die opgaven die niet alleen op stedelijk of regionaal niveau kunnen worden opgepakt en/of voor die opgaven die we samen sneller en beter kunnen oppakken. De focus en meerwaarde van onze inzet ligt dan ook op die acties die samenhang en versnelling op het schaalniveau van alle drie de economische kerngebieden gezamenlijk versterken. Deze opgaven zijn van belang voor de ontwikkeling van de internationale concurrentiekracht van Nederland.

De acties die in REOS-verband worden uitgevoerd leveren inzichten op, die in Afspraken en/of Aanbevelingen zullen worden vastgelegd. Deze worden vervolgens verankerd in het eigen beleid en/of uitvoering van de REOS-partners, of in dat van anderen. Met deze rolopvatting levert REOS de ruimtelijk-economische onderbouwing van beleid en uitvoering op het schaalniveau van de drie economische kerngebieden samen. Denk bij het beleid bijvoorbeeld aan de in ontwikkeling zijnde Nationale Omgevingsvisie en de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies. En bij de uitvoering bijvoorbeeld aan de gebiedsgerichte bereikbaarheidsprogramma's in het kader van het MIRT en aan verschillende actieagenda's en uitvoeringsprogramma's van Rijk en regio.

Positionering van REOS ten opzichte van andere trajecten van beleid en uitvoering.

Netwerkontmoetingen

Binnen het Uitvoeringsprogramma REOS vinden verschillende netwerkontmoetingen plaats. Ten eerste ontstaan op het niveau van de acties gerichte partnerschappen die samen werken aan de uitvoering van de actie. De 'peerreviews' voor de toplocaties die tot nu toe al hebben plaatsgevonden, zijn hiervan een mooi voorbeeld. De activiteiten per actie kunnen verschillende vormen aannemen, denk aan gezamenlijk onderzoek, peerreviews, expertsessies, delphi's etc.

Naast ontmoetingen en uitwisseling voor afzonderlijke acties, vindt eens per jaar een 'REOS-Netwerkhub' plaats waar resultaten worden gedeeld en nieuwe acties worden voorbereid. Elk jaar is een andere partner uit het REOS-netwerk gastheer van de REOS-Netwerkhub. Deze Hub biedt een uitnodigend platform voor uitwisseling van nieuwe ideeën en inspiratie voor alle geïnteresseerden en voor bestaande en nieuwe initiatieven die bijdragen aan versterking van de internationale concurrentiepositie van Nederland. Op weg naar de jaarlijkse Netwerkhub kunnen voorbereidende ontmoetingen als peerreviews plaatsvinden.

"REOS kwalificeert zich als wat ik de 'tussenruimte' tussen organisaties noem. Waarin ontmoetingen plaatsvinden die anders niet plaatsvinden en waar agenda's tot ontwikkeling komen, die in individuele organisaties niet tot ontwikkeling zouden komen."

Geert Teisman, Hoogleraar Bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit, in zijn reflectie op de voorgestelde werkwijze van REOS, juni 2017

Programmateam en actualisatie Uitvoeringsprogramma

Het Uitvoeringsprogramma REOS wordt gefaciliteerd door een klein, slagvaardig en actiegericht programmateam/kernteam onder leiding van een programmaleider. Het programmateam is samengesteld uit de organisaties van de partners, maar opereert buiten de lijnorganisaties. Het programmateam komt circa eens in de zes weken bij elkaar. De belangrijkste taken van het programmateam zijn:

- Waar nodig faciliteren en ondersteunen van de aanpak en uitvoering van de acties uit de Uitvoeringsagenda door de verschillende ambtelijke trekkers;
- Uitdragen en 'bewaken' van het specifieke REOS-gedachtegoed en werkwijze;
- Zorgdragen voor de check op voortgang van afgesproken acties (terugblik);
- Voorzien in het meten van de resultaten van verschillende acties aan het doelbereik;
- Identificeren van eventuele nieuwe thema's voor de Uitvoeringsagenda (vooruitblik);
- Organiseren en faciliteren van de uitwisseling van kennis en informatie, bijvoorbeeld in de vorm van een nieuwe reeks peerreviews;
- Voorbereiden van de agenda's van de Directeurenoverleggen en Bestuurlijke overleggen REOS;
- Opstellen van de jaarlijkse actualisatie van het Uitvoeringsprogramma REOS;
- Zorgdragen voor de communicatie op programmaniveau.

Om de ambtelijke trekkers goed te kunnen ondersteunen, kan periodiek een breder programmateamoverleg plaatsvinden, met de ambtelijke trekkers van de acties.

De Uitvoeringsagenda wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de voortgang in acties, nieuwe trends en ontwikkelingen en nieuwe onderwerpen en acties waarvan het meerwaarde heeft die op de REOS-tafel te bespreken en verder te brengen. De actualisatie van de Uitvoeringsagenda zal elk jaar in oktober worden vastgesteld in het Bestuurlijk overleg REOS.

Monitoring en communicatie

De resultaten van het Uitvoeringsprogramma worden jaarlijks gemonitord. Daarbij staan vier vragen centraal die nauw samenhangen met de ambitie en specifieke werkwijze van REOS. De vragen zijn:

- Liggen we op schema met de voortgang van de verschillende acties (voortgang)?
- Zijn we op koers met het oog op de ambitie van het programma (doelbereik)?
- Is de samenhang helder en gewaarborgd tussen ‘eigen acties’ en andere programma’s?
- Vinden nieuwe initiatieven en spelers aansluiting in nieuwe vormen van samenwerking?

Over de antwoorden op deze vragen zal jaarlijks worden gerapporteerd in het Directeurenoverleg en het Bestuurlijk overleg REOS. Daarnaast zal elke twee à drie jaar worden stilgestaan bij de geldigheid van een aantal centrale hypothesen in de ruimtelijk-economische ontwikkelstrategie, zoals de keuze van en de focus op toplocaties en verbindingen en de relatie tussen selectiviteit (keuzes van locaties vooraf) en het bereiken van complementariteit.

Het programmateam zal een doelgerichte communicatiestrategie uitwerken. Kern daarvan is dat partners zelf kunnen communiceren over de eigen acties, waarbij ze kunnen worden gefaciliteerd door hun acties te linken aan het programma. Daarmee kan hun communicatie worden versterkt. De communicatie over het Uitvoeringsprogramma REOS zelf is bescheiden en zal zich vooral richten op de urgentie, de leidende ambitie en de Uitvoeringsagenda, met het uitlichten van de successen. Ook een jaarkalender met activiteiten en te vieren successen maakt onderdeel uit van de communicatie op programmaniveau. Eventueel wordt er voor gekozen om elk jaar de communicatie te richten op een specifiek thema dat daarmee breder onder de aandacht wordt gebracht.

Agenda

"Met REOS hebben we een actiegericht netwerk dat nodig is om op dit schaalniveau beter samen te werken aan onze internationale concurrentiepositie."

Hans Tijl, directeur Ruimtelijke Ontwikkeling, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en voorzitter Directeurenoverleg REOS

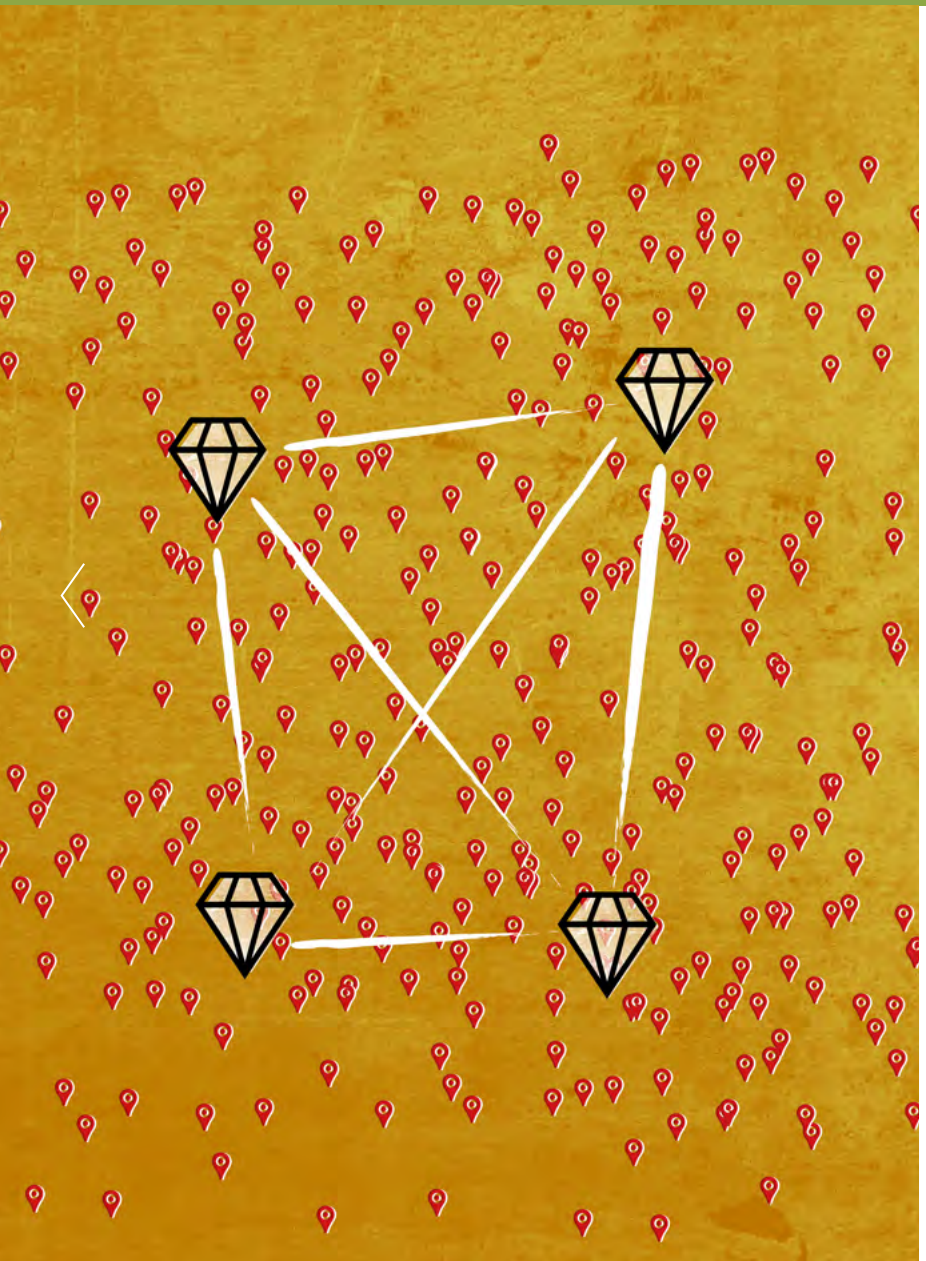
Om invulling te geven aan de ambitie en strategie is een gezamenlijke Uitvoeringsagenda opgesteld met acties voor de periode 2017-2018. Deze acties zijn onderverdeeld in twee actielijnen.

ACTIELIJN 1: Versterken en versnellen ontwikkeling van toplocaties

Deze actielijn is gericht op versterking en versnelling van de ontwikkeling van toplocaties vanuit de filosofie dat een samenhangend en complementair geheel meer is dan de som der delen. Belangrijke vragen zijn bijvoorbeeld: 'Wat kan er op een specifieke toplocatie anders (meer, minder) om nog meer toegevoegde waarde voor het REOS-netwerk als geheel te realiseren?' en 'Wat kunnen andere regio's doen voor de kwaliteitsverhoging van de plannen voor een specifieke toplocatie?' Bij de uitvoering van de acties in deze actielijn zal ook aandacht zijn voor overkoepelende thema's als verduurzaming en circulaire economie;

ACTIELIJN 2: Beter verbinden van toplocaties in fysieke en digitale netwerken

Deze actielijn richt zich op een betere inbedding van de toplocaties in stads-regionale, interregionale, nationale en internationale vervoersnetwerken voor de verschillende modaliteiten (weg, spoor, water en lucht) evenals de digitale infrastructuur.

Actie 1
Internationaal concurrerend portfolio van toplocaties

Waarom

Stedelijke regio's zijn dé plek waar kennis en kapitaal bij elkaar komen. Hier concentreren zich economische activiteiten en economische groei. De dichtheid en nabijheid van bedrijven, kennisinstellingen en mensen zorgen voor agglomeratievoordelen in de stedelijke regio's. Binnen de stedelijke regio's vindt weer concentratie van de agglomeratievoordelen plaats op toplocaties. Tegelijkertijd zijn toplocaties brandpunten in netwerken van bedrijven, kennisinstellingen, klanten en toeleveranciers.

De aanwezigheid van via meerdere modaliteiten goed ontsloten en kwalitatief hoogwaardige toplocaties is essentieel voor het aantrekken van internationaal opererende bedrijven en werknemers. Daarnaast zijn toplocaties belangrijke innovatiemilieus voor de stedelijke kenniseconomie, de groene innovatie en circulaire productielandschappen. Zij leveren een belangrijke bijdrage aan het vergroten van de productiviteit van de stedelijke regio's. Een complementair en samenhangend portfolio van toplocaties draagt bij aan het versterken van de netwerkkracht van de economische kerngebieden. In de bestuurlijke intentieverklaring REOS van juni 2016 zijn vier typen toplocaties onderscheiden: functiegemengde zakencentra, campussen, transformatiegebieden en productielandschappen (zie overzicht in kader).

Wat en waar

Om de complementariteit en samenhang van het portfolio van de REOS-toplocaties te versterken, is eerst meer inzicht in de verschillende profielen en de onderlinge samenhang van de toplocaties nodig. Daarbij is het denkbaar dat voor het versneld ontwikkelen van een internationaal concurrerend portfolio een beperkt aantal toplocaties worden ondersteund als 'sleutelproject/gebied'. De volgende acties moeten hieraan bijdragen.

1. Uitvoeren van een 2e ronde 'peerreviews'. Centrale vragen hierbij zijn: Wat kan er op een toplocatie anders (meer, minder) om nog meer toegevoegde waarde voor het REOS-netwerk als geheel te realiseren? En wat kunnen andere regio's doen voor de kwaliteitsverhoging van de plannen van een toplocatie? In de 1e ronde peerreviews zijn eerste inzichten en vragen opgehaald die om verdieping vragen om tot een complementair portfolio te komen. In de nieuwe ronde peerreviews is het van belang om ook belangrijke relaties met locaties buiten de drie economische kerngebieden van REOS (binnen en waar mogelijk ook buiten Nederland) mee te nemen in de analyses waar ze vergelijkbare opgaven hebben (denk onder meer aan Brabantse stedenrij, Arnhem-Nijmegen, Vlaamse Ruit en Rijn-Roergebied);
2. Verdere uitwerking portfolio toplocaties onder andere op basis van inventarisatie van profielen (onderzoek Atlas voor gemeenten) gericht op mogelijke aanpassing van (gezamenlijke) marketingstrategieën, beleid en/of investeringen in nationaal en internationaal perspectief;
3. Inventarisatie van slimme arrangementen waarmee de ontwikkeling en complementariteit van toplocaties (in goede balans van concurrentie en partnerschap) verder kan worden uitgewerkt en versterkt.

In de Uitvoeringsagenda REOS worden vier typen toplocaties onderscheiden:

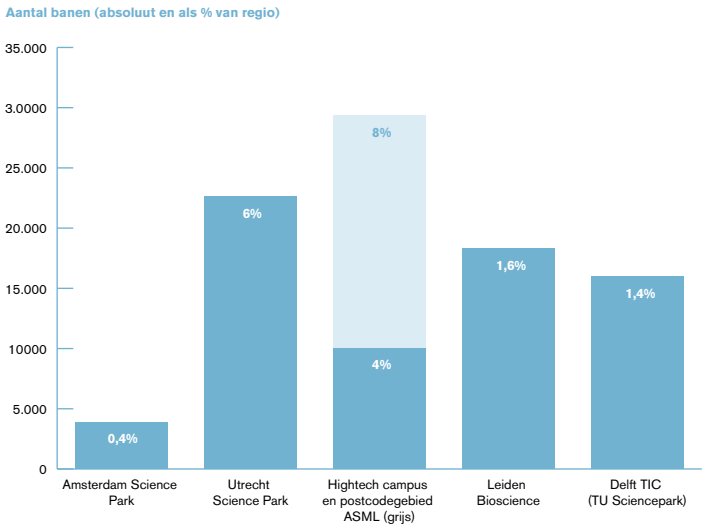
1. Campussen
   - Amsterdam Science Park
   - Utrecht Science Park
   - Leiden Bio-Science Park
   - TIC-Delft
   - High Tech Campus Eindhoven (inclusief ASML)

2. Functiegemengde zakencentra
   - Kerncorridor Schiphol / Zuidas
   - Utrecht stationsgebied
   - Den Haag Central Innovation District / Internationale Zone
   - Binnenstad Rotterdam
   - Eindhoven Centraal

3. Transformatiegebieden
   - Den Haag Central Innovation District/Binckhorst
   - Eindhoven Strijp S
   - Rotterdam Innovation District
   - Utrecht Merwedekanaalzone
   - Amsterdam Zaan – IJ corridor

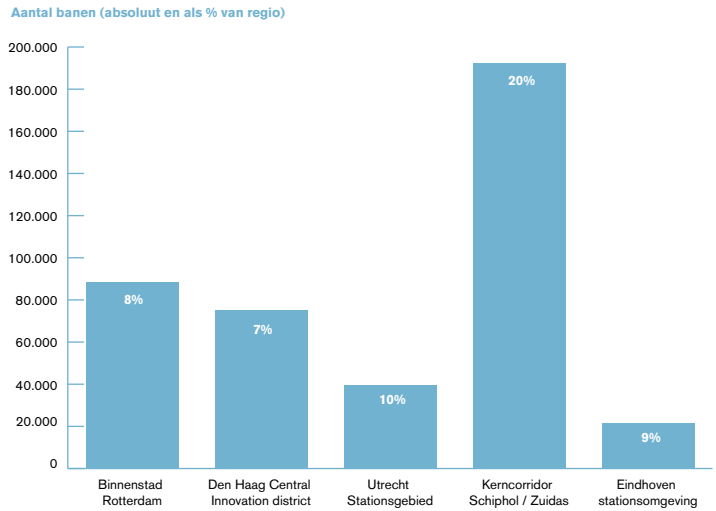
4. Productielandschappen
   - Circulaire Westas: Haven Amsterdam – Schiphol – AMS/IX Greenport Aalsmeer
   - Mainport & Greenports Zuidelijke Randstad
   - Innovatieve maakindustrie Brainport (Eindhoven)

Werkgelegenheid per campus in 2015, absoluut en als percentage van de werkgelegenheid in de regio.*

** regio gedefinieerd als het stadsgewest en bij de MRDH-regio als de som van de stadsgewesten*
Bron: BCI, LISA; bewerking Atlas voor gemeenten, 2017

Werkgelegenheid per zakencentrum; absoluut en als percentage van de werkgelegenheid in de regio.

Bron: Atlas voor gemeenten, 2017

Het beoogd resultaat van deze actie is een Afspraak over (1) een gezamenlijk internationaal concurrerend portfolio met toplocaties, (2) de wijze waarop het portfolio doorwerking krijgt en (3) de eventueel aanvullend benodigde inzet en middelen van partijen om de gezamenlijke ambities te realiseren. Het beoogde resultaat van deze actie kan bijvoorbeeld zijn doorwerking vinden in de Nationale Omgevingsvisie en in provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies. Deze actie zou bijvoorbeeld ook kunnen leiden tot het aanwijzen van een select aantal 'Sleutelprojecten/gebieden' waarvoor een gezamenlijke aanpak en ontwikkeling van top-interactiemilieus meerwaarde heeft en tot versnelling leidt. In dit kader zullen ook nieuwe samenwerkingsarrangementen worden onderzocht. Als deze actie tot het inzicht leidt dat extra inzet en middelen nodig zijn, dan kunnen deze worden geagendeerd in lopende uitvoeringsprogramma's van Rijk en regio, zoals bijvoorbeeld de gebiedsgerichte bereikbaarheidsprogramma's van de Metropoolregio Amsterdam, de regio Rotterdam Den Haag, de Goederencorridors Zuidoost en Oost en SmartwayZ.NL.

Wie

- Ambtelijke initiators: Gemeente Den Haag en Gemeente Utrecht
- Uitvoeren samen met: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Bestuurlijke ambassadeurs: Gemeente Eindhoven en Provincie Utrecht

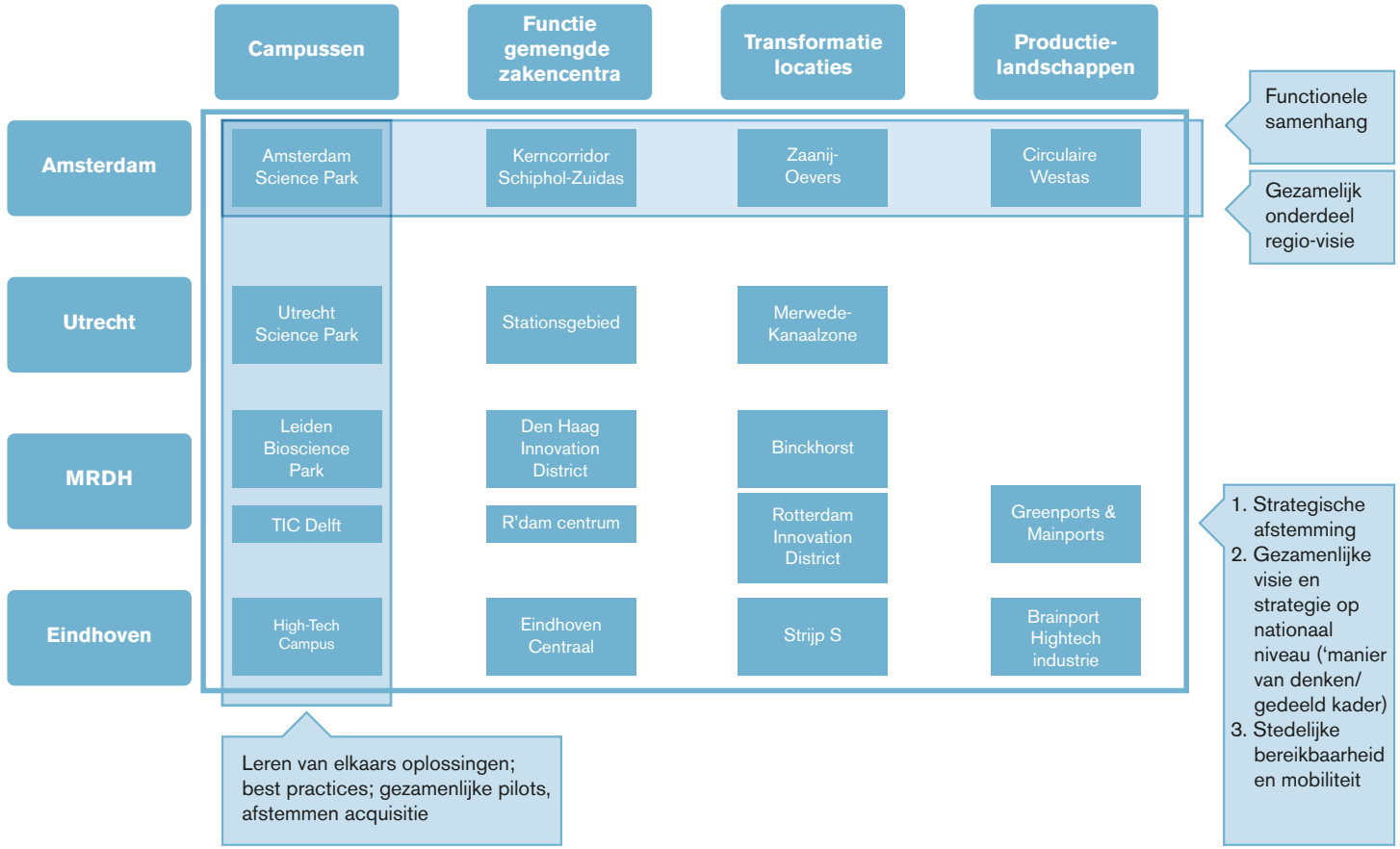
Wanneer

- Maart 2018: bespreken concept resultaat in DO REOS
- Juni 2018: vaststellen resultaat in DO REOS
- Juni 2018: bestuurlijke afspraak bekrachtigen in BO REOS

"De uitdagingen waar Utrecht als snel groeiende regio voor staat, zien we ook in andere regio's terug. REOS biedt een mooi platform waarin we samen kunnen werken aan oplossingen."

Pim van den Berg, Gedeputeerde Provincie Utrecht en bestuurlijk ambassadeur REOS-actie over internationaal concurrerend portfolio van toplocaties.

Mogelijke manieren waarop toplocaties elkaar kunnen versterken.

Bron: Atlas voor gemeenten, 2017

Actie 2
Aanpak versnelling ontwikkeling binnenstedelijke transformatiegebieden

Waarom

Het realiseren en behouden van een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat en een voldoende kwalitatief aanbod van woningen worden steeds belangrijkere vestigingsfactoren voor de internationale concurrentiekracht. Het beter benutten van bestaand stedelijk gebied is van belang voor de verstedelijkings- en woningbouwopgave, de agglomeratiekracht van steden, behoud en versterking van stedelijke voorzieningen, al gedane en nieuwe efficiënte investeringen in mobiliteit en het open houden van waardevolle landschappen en natuurgebieden. Stedelijke transformatiegebieden spelen daarom een belangrijke rol bij het faciliteren van de economische groei van de drie stedelijke regio's en de trek naar de steden.

De transformatiegebieden die in de bestuurlijke intentieverklaring zijn geselecteerd, zijn voornamelijk oude haven- of industriële locaties. Hier kunnen nieuwe aantrekkelijke milieus ontstaan, waar kennis en creativiteit elkaar ontmoeten. Het gaat bijvoorbeeld om gebieden die vanwege het rauwe karakter en lage grond- en huurprijzen worden ontdekt door de creatieve klasse en die al snel in waarde en betekenis toenemen in het economisch systeem. Of om gebieden die door hun ligging veel potentie hebben, maar waar grote fysieke en/of

milieubarrières dit vooralsnog verhinderen. Al deze gebieden hebben de potentie om door te groeien tot aantrekkelijke, duurzame, innovatieve en vernieuwende milieus met ruimte voor wonen, werken en voorzieningen.

De realisatie van deze functieveranderingen en intensiveringen van het ruimtegebruik stuiten echter vaak op belemmeringen in beleid, regelgeving en financiering. Ook kunnen er spanningen ontstaan tussen verschillende maatschappelijke doelstellingen. De komende decennia zullen nog grote aantallen woningen moeten worden toegevoegd in de drie economische kerngebieden. Het gaat in de Metropoolregio Amsterdam bijvoorbeeld om 250.000 woningen tot 2040. Het merendeel daarvan is gepland in binnenstedelijk gebied. Dit vraagt om een versnelde aanpak van - vooral grote - binnenstedelijke transformatiegebieden. Daarbij gaat het vaak om combinaties van wonen, werken en voorzieningen in hoge dichtheden. In het drukke stedelijke weefsel vraagt dat ook om slimme en vernieuwende oplossingen voor bereikbaarheid en voor samenwerkingen tussen partijen.

Wat en waar

De REOS-partners zetten daarom in op de ontwikkeling van een rijk-regio brede analyse om de ontwikkeling van transformatiegebieden op een duurzame wijze te versnellen. Onderdeel daarvan is de verkenning van de meest kansrijke, generieke financiële en juridische instrumenten, innovaties en/of nieuwe samenwerkingsvormen, bijvoorbeeld in de vorm van een 'transformatiefonds' of eventuele betrokkenheid van Invest NL. Ook is inzicht nodig in de woningbouwmogelijkheden (transformatie en nieuwbouw) en de specifieke woningvraag in de geselecteerde transformatiegebieden binnen REOS.

Het beoogde resultaat van deze actie bestaat uit een Aanbeveling over de meest kansrijke aanpak (welk deel van de opgave op welk schaalniveau), instrumenten en maatregelen. Deze aanpak, instrumenten en maatregelen kunnen vervolgens in de praktijk worden doorontwikkeld en toegepast. Voor de uitvoering van deze actie vormen de resultaten van de expertmeeting Toplocaties Stedelijke Transformatiegebieden (juni 2017) een belangrijke bouwsteen (zie kader). Deze actie is ook van belang voor onder meer de (verdiepingsfase van de) NOVI, het MIRT (gebiedsprogramma's en projecten) en het Samenwerkingsprogramma Intensivering Binnenstedelijke Gebiedstransformaties (van onder andere G4/G32, IPO, Neprom).

Suggesties en ideeën uit expertmeeting REOS Toplocaties Stedelijke Transformatiegebieden - juni 2017

In een expertmeeting over de REOS Toplocaties Stedelijke Transformatiegebieden in juni 2017 zijn door vertegenwoordigers en experts van het bedrijfsleven, kennisinstellingen, Rijk en regio diverse suggesties en ideeën ingebracht, die meegenomen kunnen worden bij de verdere uitwerking van deze actie. Een onderzoek van de Rebel Group vormde hiervoor de basis. De suggesties en ideeën hebben onder meer betrekking op:

- Ontwikkeling van interactiemilieus: Verken of een samenhangend programma (lange termijn) voor internationaal aansprekende economische showcases (Brainport, Makers District, Security Delta etc) op toplocaties te ontwikkelen is, in samenhang met vergelijkbare showcases elders in Nederland (bv. World Food Centre, watersector, e.a.);
- Goede bereikbaarheid transformatiegebieden: Ontwikkel een werkwijze voor een 'mobiliteitspakket-beleid', mede gericht op het kunnen opschalen van kleine innovaties en maak korte termijn flexibele oefeningen/werkpraktijken mogelijk (innovatieve mobiliteitsconcepten) om te kunnen experimenteren. Maak afspraken over welke randvoorwaarden (welke ruimte in OV-concessies, parkeerbeleid, etc.) worden gehanteerd en of dat uniform kan (of basis- & variabel pakket);
- Duurzame en slimme gebieden: zet een pilot-programma op waarin verschillende gebieden met verschillende keuzes ten aanzien van energie-infrastructuur samen werken en leren om zo een goed totaalbeeld te ontwikkelen van een roadmap. Benut hierbij de City Deals 'Smart Energy' en 'Klimaatadaptatie' (Agenda Stad) en maak van de locaties showcases voor adaptief bouwen en binnenstedelijk verdichten;
- Investerend vermogen: verken een gezamenlijke inzet van overheidsmiddelen voor transformatielocaties via een voorfinancieringsfonds voor noodzakelijke grootschalige infrastructurele ingrepen en verken een investeringsfonds (in samenwerking met het Rijk en eventuele funding via InvestNL) voor lokaal-regionaal te bepalen inzet op transformatielocaties, inclusief een set condities voor het stimuleren van bijdragen van marktpartijengericht op risicodragend investeren;
- Zet een ontwerpend onderzoek-programma op voor het integraal ruimtelijk omgaan met de maatschappelijke opgaven rondom wonen, werken, mobiliteit en duurzaamheid bij transformatielocaties.

Wie

- Ambtelijke initiators: Metropoolregio Amsterdam en Gemeente Rotterdam
- Uitvoeren samen met: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Gemeente Den Haag en eventueel samen met College van RijksAdviseurs
- Bestuurlijke ambassadeurs: Gemeente Utrecht en Gemeente Eindhoven

Wanneer

- Maart 2018: bespreken concept resultaat in DO REOS
- Juni 2018: vaststellen resultaat in DO REOS
- Juni 2018: bestuurlijke aanbeveling bekrachtigen in BO REOS

Actie 3
Aantrekken van toptalent

Waarom
Kennis wordt een steeds belangrijkere vestigingsfactor voor de internationale economie. Het aantrekken en behouden van toptalenten is een voorwaarde om in te kunnen spelen op veranderende marktomstandigheden en voor het aantrekken van (internationaal opererende) bedrijven. Urgentie is geboden omdat er een steeds groter wordende krapte is op de Nederlandse arbeidsmarkt, met name in functies in de technologie, onderwijs, zorg en ICT.

Vooral de steden hebben een grote aantrekkingskracht op buitenlands talent. Bijna de helft van de buitenlandse kenniswerkers werkt in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Eindhoven. De aantrekkelijkheid voor internationaal talent komt steeds meer onder druk te staan: de internationale scholen raken vol, afstudeerders en partners van kenniswerkers kunnen geen baan vinden, het is moeilijk passende woonruimte te vinden. Met name de krapte op de woningmarkt voor (internationale) kenniswerkers zal de komende jaren naar verwachting sterk toenemen.

Wat en waar
Inventarisatie van de verschillende aanpakken voor het aantrekken van talent voor alle economische kerngebieden met het doel om succesvolle voorbeelden uit te wisselen en synergie en versnelling in deze aanpakken te realiseren. Op basis van de resultaten wordt bepaald welke aanvullende afspraken in beleid en/of uitvoering eventueel nodig zijn.

Wie

- Ambtelijke initiator: Brainport Eindhoven
- Uitvoeren samen met: Gemeente Den Haag en 'The Talent Coalition Netherlands'
- Bestuurlijke ambassadeur(s): nader te bepalen op basis van resultaten inventarisatie

Wanneer

- Januari 2018: bespreken voorstel voor eventuele aanvullende afspraken in DO REOS

Actie 4
Verduurzaming van productielandschappen

Waarom

De economische troeven – de mainports, greenports en maakindustrie – staan in deze actie centraal. In de directe nabijheid van onze stedelijke netwerken vormen deze troeven grootschalige landschappen van productie, logistiek en high tech. Met hun globale inbedding en hun grote betekenis voor de Nederlandse economie zijn deze landschappen tegelijkertijd cruciale bouwstenen voor de vernieuwing en vergroening van de economie.

Bevolkingstoename en extra economische activiteiten in stedelijke agglomeraties leiden tot maatschappelijke opgaven op het gebied van grondstoffen- en energieverbruik, voedsel, gezondheid en bereikbaarheid en transport. Enkele sectoren en onderdelen van deze productielandschappen zitten aan een kantelpunt van hun economische ontwikkelcurve. Meer toegevoegde waarde, meer energie-efficiëntie en meer innovatiekracht is gevraagd. Om onze huidige sterke positie ook voor de toekomst te behouden is een versnelling van transitie naar groenere, meer innovatieve en circulaire productielandschappen nodig.

Het optimaal gebruik maken van de samenwerking, diversiteit en massa op REOS-schaal biedt kansen. Bijvoorbeeld voor vraagstukken als energietransitie en circulaire economie. Maar ook op het gebied van smartnetwerken en verbindingen tussen de productielandschappen onderling, met de steden en met

het achterland en onderlinge cross-overs tussen main- en greenports, met ict- en high-tech oplossingen en met de stedelijke diensten- en kenniseconomie. Op dit moment wordt er in verschillende gebieden en op verschillende thema's aan gewerkt. Hieruit rijst de vraag naar overzicht, coördinatie en mogelijke integratieslagen op enkele onderwerpen die het schaalniveau van het economisch kerngebied van REOS en van Nederland als geheel raken. Binnen REOS worden de productielandschappen – de Westas in de MRA, Westland-Oostland in de Zuidelijke Randstad en de maakindustrie in Brabant – nu ieder op hun eigen manier opgepakt. Ook het tempo in de aanpak verschilt. Daarnaast zijn er diverse landelijke overleggremia en programma's actief, zoals het Rijksbrede programma 'Circulaire Economie': Nederland circulair in 2050', de Impulsagenda Greenports-Mainports, de Energieagenda, de Warmtetafel en het MIRT.

Wat en waar

Uitgaande van de eerste werksessies en een bestuurlijke bijeenkomst in 2017 gaat het bij deze actie in eerste instantie om een gedeeld beeld en overzicht van nu relevante lopende trajecten en acties van alle partijen. Dit moet inzichtelijk maken hoe REOS zich verhoudt tot alle andere agenda's, en of en waar aanvullende impulsen nodig zijn. Hierbij is het belangrijk bestaande structuren te adopteren en alle initiatieven goed te ordenen op ambtelijk en bestuurlijk niveau. Als voorbeeld komt uit het bestuurlijke overleg naar voren dat op de 'warmtetafel' de energierotonde niet goed landt. Op basis van het overzicht kan vervolgens worden bepaald waar hiaten en kansen voor integratieslagen zitten en waar meerwaarde op een hoger schaalniveau behaald kan worden. Vanuit het overzicht van opgaven inclusief relaties en aanbevelingen kan gezamenlijk worden besloten waar opschaling, integratieslagen zinvol zijn, waar deze belegd worden en waar deze zouden moeten landen. De volgende onderwerpen zijn tijdens het bestuurlijke overleg als kansrijk genoemd om in het kader van REOS nader te verkennen:

- Koppeling Warmterotondes Noord- en Zuid-Holland. Inclusief aandacht voor de afweging tussen grootschalige netwerken of lokale energieopwekking en distributie;
- Geothermie: zoals (financiële) rol van de overheid om geothermie een boost te geven;
- CO2-leiding/warmteleidingen;
- Regelgeving rondom energievraagstukken: zoals vereenvoudiging terugleveren aan het net;
- Logistiek koppelen aan multimodaliteit: smart logistics, data en slimme stromen.

Het beoogde resultaat van deze actie is een Aanbeveling over eventuele agendapunten voor bestaande uitvoeringsprogramma's en/of voor aanvullende acties die nodig zijn en eventueel kunnen worden opgenomen in de volgende versie van het Uitvoeringsprogramma REOS.

Wie

- Ambtelijke initiator: Provincie Zuid-Holland (in samenwerking met Greenport 3.0)
- Uitvoeren samen met: Brainport Eindhoven en Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Bestuurlijke ambassadeurs: Metropoolregio Amsterdam en Provincie Zuid-Holland

Wanneer

- Maart 2018: bespreken concept resultaat in DO REOS
- Oktober 2018: vaststellen resultaat in DO REOS
- November 2018: bestuurlijke aanbeveling bekrachtigen in BO REOS

Actie 5
Versterken connectiviteit top-locaties vanuit economisch perspectief

Waarom

In de intentieverklaring van REOS is verwoord dat we streven naar de versterking van de inbedding van de toplocaties in de internationale en stadsregionale netwerken. Om de netwerkkracht van het economisch kerngebied te versterken en de regionale 'Daily Urban Systems' optimaal te laten functioneren, zijn goede multimodale netwerken nodig. Een polycentrisch opgebouwde metropool vraagt om perfecte verbindingen op alle schaalniveaus.

Om een beeld te krijgen van de mobiliteitsontwikkeling op de lange termijn voert het Rijk eens in de vier jaar een Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse (NMCA) uit. Daarnaast wordt gewerkt aan het Toekomstbeeld OV en worden er voor meerdere regio's ook al afspraken gemaakt voor de korte termijn, waaronder maatregelen voor 'Beter Benutten' en nieuwe mobiliteitsdiensten. In mei 2017 is een nieuwe NMCA uitgebracht. Met deze NMCA worden naast de mobiliteitsontwikkeling ook de potentiële bereikbaarheidsopgaven op de lange termijn in beeld gebracht. Het huidige MIRT, dat loopt tot 2030, wordt daarbij als gereed verondersteld. In de huidige versie van de NMCA is het economisch belang van bereikbaarheid expliciet meegenomen.

Uit de NMCA van mei 2017 blijkt dat voor het personenvervoer de grootste opgaven na 2030 zich gaan voordoen in, rond en tussen de grote steden, met name Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Eindhoven. Andere potentiële opgaven zijn gesignaleerd op de verbinding richting Amersfoort, Zwolle, Breda, Tilburg, Den Bosch, en Arnhem-Nijmegen. In het goederenvervoer ontstaat met name op de corridor naar Duitsland een stapeling van potentiële knelpunten op het gebied van weg, vaarweg en spoorvervoer. De vraag rijst welke prioritaire opgaven naar voren komen als we met een bredere, ruimtelijk-economische blik naar de knelpunten en kansen in de bereikbaarheid van de economische kerngebieden kijken.

Wat en waar

Naar aanleiding van de nieuwe NMCA en andere bronnen van Rijk en regio willen we toewerken naar een aanbeveling over de ruimtelijk-economische prioritering van de belangrijkste kansen en knelpunten (‘top 5’) voor de versterking van het netwerk van toplocaties binnen en tussen de stedelijke regio’s. Om tot deze prioritering te komen, is eerst een inventarisatie nodig van alle lopende, voorgenomen en mogelijk verwachte investeringen van Rijk en regio in de bereikbaarheid van alle toplocaties om na te gaan hoe deze op regionaal en internationaal schaalniveau al kunnen bijdragen aan de ruimtelijk-economische ontwikkeling en verbetering van de connectiviteit van toplocaties. Ook is een uitwerking nodig van een ruimtelijk-economische benadering voor de afweging van bereikbaarheidsopgaven. Op basis van het inzicht in wat we al doen en een aanvullende, ruimtelijk-economische benadering kunnen vervolgens de meest belangrijke en eventueel aanvullende kansen en knelpunten in beeld worden gebracht.

Het beoogde resultaat van deze actie bestaat uit een Aanbeveling over de belangrijkste kansen en knelpunten op basis van een ruimtelijk-economische benadering, die kan landen in de gebiedsgerichte bereikbaarheidsprogramma’s. Eventuele afspraken over het opstarten van nieuwe MIRT-Onderzoeken en het eventuele vervolg daarop kunnen worden gemaakt in het kader van het MIRT.

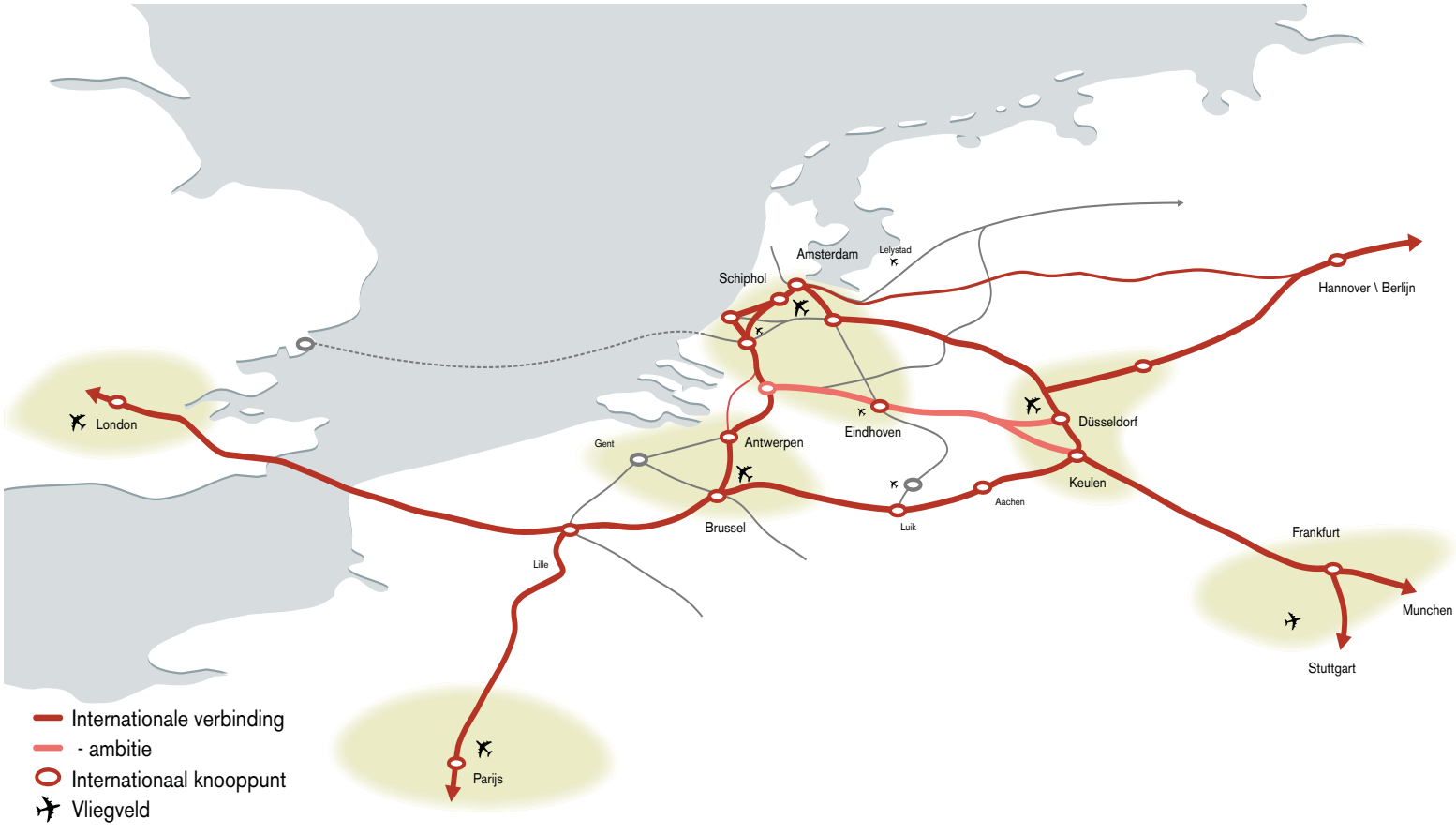
Wie

- Ambtelijke initiators: Provincie Noord-Brabant en Gemeente Utrecht
- Uitvoeren samen met: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- Bestuurlijke ambassadeurs: Gemeente Rotterdam en Gemeente Den Haag.

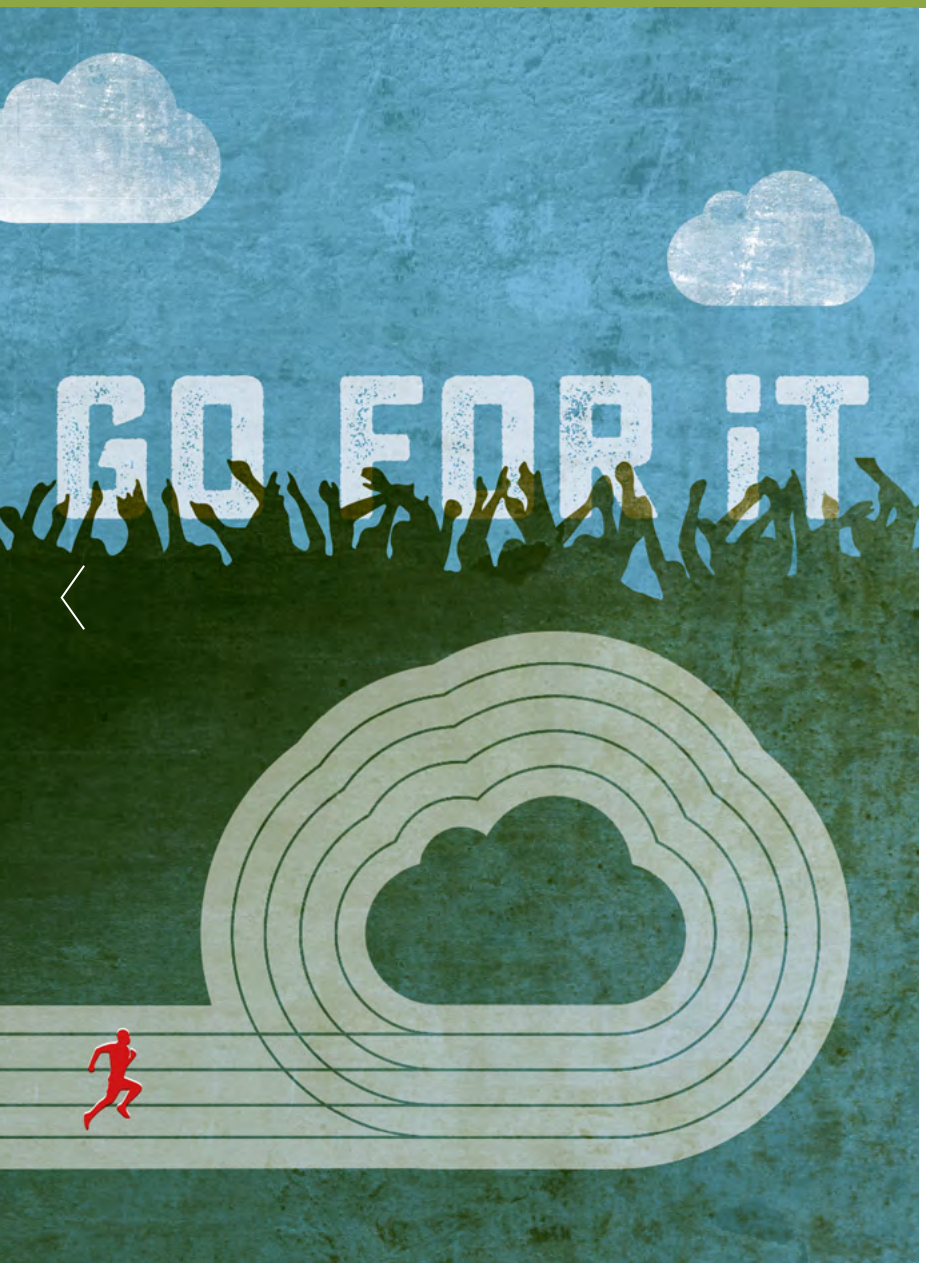
Wanneer

- Maart 2018: concept resultaat in DO REOS
- Juni 2018: vaststellen resultaat in DO REOS
- Juni 2018: bestuurlijke aanbeveling bekrachtigen in BO REOS

Internationale verbindingen.

Bron: Bestuurlijke intentieverklaring REOS, 2016

Actie 6
Ruim baan voor digitale infrastructuur

Waarom

Een adequate digitale infrastructuur is een belangrijke voorwaarde voor internationale concurrentiekracht. Digitalisering is niet meer weg te denken in de moderne samenleving. De uitwisseling van gegevens, telefonie, internet, skype heeft een enorme vlucht genomen. De behoefte aan deze gegevensuitwisseling neemt exponentieel toe. Het wordt meer en gaat sneller, terwijl 'the internet of things' nog maar amper is begonnen. De behoefte aan digitale infrastructuur is evident en groeit mee met de digitalisering van de samenleving, maar de beschikbaarheid is niet vanzelfsprekend. Het vergt grote investeringen en het vereist dat overheden hiervoor de goede randvoorwaarden scheppen, zodat Nederland aan de top van de digitale ranglijsten blijft staan. Permanente aandacht van overheden, bedrijven en wetenschap is nodig om Nederland klaar te maken voor 'the next economy' waar burgers en bedrijven aan kunnen deelnemen. Zonder digitale infrastructuur geen kennisuitwisseling, geen dataverkeer (bijvoorbeeld gezondheidszorg), geen smart mobility, geen innovatie etc. De uitdaging begint met het uitstekend verbinden van de toplocaties in het REOS-netwerk. Zonder adequate digitale infrastructuur kunnen toplocaties niet floreren. Bedrijven en mensen functioneren minder zonder deze basisvoorzieningen en zullen uitwijken naar elders. Maar techniek is niet alles; het gaat ook om de betekenis ervan voor burgers en gebruikers en om de mogelijkheden voor coproductie en nieuwe crossovers. Kortom, meer

ruimte geven aan digitale infrastructuur vraagt om een integratie van technologische en sociale innovaties. De internetknooppunten van Nederland, AMS-IX voorop, zijn de superrotondes van de digitale snelweg. Het glasvezelnet is het hogesnelheidsnetwerk en de datacentra zijn de parkeergarages. Deze heilige drie-eenheid vormt samen met de mobiele netwerken, het bedrijfsleven en de kennisinstellingen de digitale infrastructuur. De positie van AMS-IX in de regio Amsterdam is wereldtop en onomstreden. De vele datacentra in Nederland zijn voor het merendeel hier gevestigd maar niet uitsluitend. Het kunnen huisvesten van datacentra is een noodzakelijke voorwaarde voor het ontwikkelen van de digitale economie en de groei van de zakelijke dienstverlening.

"Onderzoek van Deloitte laat zien dat de digitale economie de banenmotor van Nederland is. In het REOS-Uitvoeringsprogramma werken we hand-in-hand met het Rijk om onze vooraanstaande positie op het gebied van digitale connectiviteit te behouden en innovaties te versnellen."

Franc Weerwind, Burgemeester van Almere, lid Amsterdam Economic Board en bestuurlijk ambassadeur REOS-actie over digitale infrastructuur

Wat en waar

De digitalisering begint misschien bij de toplocaties, maar is een zaak van iedereen en overal. Belangrijk is dat de ontwikkeling van de digitalisering in de grote stedelijke agglomeraties doorzet. Door middel van een routekaart kan geïnventariseerd worden welke stappen hiervoor nodig zijn en onder welke condities. Het is van belang dat de juiste randvoorwaarden op orde zijn. De actie is een inventarisatie van stappen en condities voor een toekomstvaste digitale infrastructuur. Deze routekaart helpt bij de uitrol en kan dienen als een aanvullende Aanbeveling van de REOS-partners aan Smart City.

Gezamenlijk optreden van de REOS-partners geeft meer kans op het binnenhalen van datacentra als gevolg van de toenemende internationale vraag en het inspelen op regionale behoeften. Om partijen als NFIA goed te faciliteren, is een goed ruimtelijk inzicht nodig van de geschikte vestigingslocaties die op korte termijn kunnen worden aangeboden voor de vestiging van (voor regionale, internationale en dedicated) datacentra op en nabij de toplocaties. De Dutch Datacenter Association is één van de partijen die overheden en het NFIA kunnen informeren over de wensen vanuit het bedrijfsleven. De actie is een miniconferentie rond de vestigingseisen vanuit de markt en een inventarisatie van geschikte vestigingslocaties datacentra in het REOS-netwerk. Het beoogde resultaat is een Aanbeveling aan het NFIA en de Nederlandse overheden over een gezamenlijke propositie voor vestiging van datacentra.

Hoe de toekomstige configuratie van een adequaat digitaal netwerk er uitziet, valt lastig te voorspellen. Gelet op de huidige situatie in Nederland en de stand van de techniek is een dekkend netwerk van meer dan 100Mbit in combinatie met een snel, duurzaam en energiezuinig mobiel netwerk (5G) het meest waarschijnlijk. Belangrijk is dat daarvoor voldoende wordt geïnvesteerd in toekomstvaste telecomnetwerken (onder andere het glasvezelnet) en (lokale) regelgeving hiervoor faciliterend werkt. Uitgezocht zou kunnen worden welke maatregelen de uitrol van 5G nog verder kunnen versnellen. Wachten is geen optie, we moeten nu voorsorteren. Transparantie over het lokale en nationale beleid kan helpen bij een versnelling van de uitrol van de digitale infra in

Nederland, zowel mobiel als vast. De actie is een inhoudelijke verdieping over de wijze waarop overheden de uitrol van toekomstvaste netwerken kunnen bevorderen. Het beoogde resultaat kan bestaan uit een Aanbeveling.

Wie

- Ambtelijke initiator: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Uitvoeren samen met: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Economic Board Zuid-Holland en Amsterdam Economic Board
- Bestuurlijke ambassadeurs: Gemeente Eindhoven en Amsterdam Economic Board

Wanneer

- Maart 2018: bespreken concept resultaat in DO REOS
- Juni 2018: vaststellen resultaat in DO REOS
- Juni 2018: bestuurlijke aanbevelingen bekrachtigen in BO REOS

"We zitten in de overgang van de industriële periode naar het digitale tijdperk. Om als land in dat tijdperk mee te kunnen doen, is een hoogwaardige, toekomstbestendige en toegankelijke digitale infrastructuur noodzakelijk."

Staf Depla, Wethouder van Eindhoven en bestuurlijk ambassadeur van de REOS-actie over digitale infrastructuur

Overzicht acties Uitvoeringsprogramma REOS 2017-2018

ACTIELIJN 1: Versterken en versnellen ontwikkeling van netwerk toplocaties

ACTIE	ROLVERDELING	PLANNING
Actie 1: Internationaal concurrerend portfolio toplocaties	• Ambtelijke initiators: Gemeente Den Haag en Gemeente Utrecht • Uitvoeren samen met: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat • Bestuurlijke ambassadeurs: Gemeente Eindhoven en Provincie Utrecht	• Maart 2018: bespreken concept resultaat in DO REOS • Juni 2018: vaststellen resultaat in DO REOS • Juni 2018: bestuurlijke aanbeveling bekrachtigen in BO REOS
Actie 2: Aanpak versnelling ontwikkeling binnenstedelijke transformatiegebieden	• Ambtelijke initiators: Metropoolregio Amsterdam en Gemeente Rotterdam • Uitvoeren samen met: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Gemeente Den Haag en eventueel met College van Rijskadviseurs • Bestuurlijke ambassadeurs: Gemeente Utrecht en Gemeente Eindhoven	• Maart 2018: bespreken concept resultaat in DO REOS • Juni 2018: vaststellen resultaat in DO REOS • Juni 2018: bestuurlijke aanbeveling bekrachtigen in BO REOS
Actie 3: Aantrekken van toptalent	• Ambtelijke initiator: Brainport Eindhoven • Uitvoeren samen met: Gemeente Den Haag en 'The Talent Coalition Netherlands' • Bestuurlijke ambassadeur: nader te bepalen op basis van resultaten inventarisatie	• Januari 2018: bespreken voorstel voor eventuele aanvullende afspraken in DO REOS
Actie 4: Verduurzaming van productielandschappen	• Ambtelijke initiators: Provincie Zuid-Holland (in samenwerking met Greenport 3.0) • Uitvoeren samen met: Brainport Eindhoven en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties • Bestuurlijke ambassadeur(s): Metropoolregio Amsterdam en Provincie Zuid-Holland	• Maart 2018: bespreken concept resultaat in DO REOS • Oktober 2018: vaststellen resultaat in DO REOS • November 2018: bestuurlijke aanbeveling bekrachtigen in BO REOS

ACTIELIJN 2: Beter verbinden van toplocaties in fysieke en digitale netwerken

ACTIE	ROLVERDELING	PLANNING
Actie 5: Versterken connectiviteit top-locaties vanuit economisch perspectief	• Ambtelijke initiators: Provincie Noord-Brabant en gemeente Utrecht • Uitvoeren samen met: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat • Bestuurlijke ambassadeur: Gemeente Rotterdam en Gemeente Den Haag.	• Maart 2018: concept resultaat in DO REOS • Juni 2018: vaststellen resultaat in DO REOS • Juni 2018: bestuurlijke aanbeveling bekrachtigen in BO REOS
Actie 6: Ruim baan voor digitale infrastructuur	• Ambtelijke initiators: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties • Uitvoeren samen met: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Economic Board Zuid-Holland en Amsterdam Economic Board • Bestuurlijke ambassadeur: Gemeente Eindhoven en Amsterdam Economic Board	• Maart 2018: bespreken concept resultaat in DO REOS • Juni 2018: vaststellen resultaat in DO REOS • Juni 2018: bestuurlijke aanbevelingen bekrachtigen in BO REOS

Provincie Noord-Holland

Provincie Flevoland

provincie Zuid Holland

Provincie Noord-Brabant

Provincie Utrecht

Gemeente Amsterdam

Eindhoven

Gemeente Rotterdam

Den Haag

Gemeente Utrecht

EBU Economic Board Utrecht

Brainport Eindhoven

EBZ Economic Board Zuid-Holland

amsterdam economic board

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Ruimtelijk Economische Ontwikkel Strategie

november 2017

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw W. Cavens
CZ/FIN

Telefoonnummer +31235144215
cavensw@noord-holland.nl

INGEKOMEN - 9 NOV. 2017

Verzenddatum

- 9 NOV. 2017

Kenmerk
10001971/1001977

Uw kenmerk

Betreft: Laatste begrotingswijziging 2017

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de laatste begrotingswijziging 2017.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris **R.M. Bergkamp**

voorzitter **J.W. Remkes**

2 bijlage(n)
- Voordracht
- Laatste begrotingswijziging 2017

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 31 oktober 2017

Onderwerp: Laatste begrotingswijziging

Kenmerk: 1001971-1001977

Bijlagen: 1

Laatste begrotingswijziging 2017

1. Inleiding

De Noord-Hollandse P&C cyclus bestaat uit 4 documenten: de kaderbrief, de begroting, de zomernota en de jaarrekening. Op deze sturings- en bijsturingsmomenten wordt aan uw Staten gerapporteerd volgens het door u vastgestelde format.

Naast deze P&C momenten zijn er nog twee momenten waarop een begrotingswijziging aan PS wordt voorgelegd. Dit zijn de eerste begrotingswijziging aan het begin van het jaar en de laatste begrotingswijziging die nu voorligt. Deze begrotingswijzigingen zijn financieel van aard, ze bevatten geen instrumenten en output.

Wat betreft de programmabudgetten heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de op dit moment te verwachten eindstand en deze budgetten zijn bijgesteld.

Daarmee wijzigt het saldo van de begroting 2017 van € 4.634.000 naar € 5.026.000 voordelig.

2. Overzicht financiële mutaties die leiden tot het gewijzigde begrotingssaldo 2017

Omdat deze begrotingswijziging slechts een beperkt aantal mutaties van voornamelijk technische aard omvat, zijn niet alle gedetailleerde financiële tabellen per operationeel doel toegevoegd. Alle mutaties zijn bij de programma's toegelicht met vermelding van het operationele doel waar ze betrekking op hebben.

In de laatste begrotingswijziging treft u per programma alle mutaties met toelichting aan.

3. Overzicht ontwikkeling saldo

Saldo begroting 2017 zoals vastgesteld door PS bij zomernota	€ 4.634.000	Voordelig
Mutaties laatste begrotingswijziging:		
- Uitgestelde Intenties voortkomend uit LBW	€ 4.711.000	Voordelig
- Dekking Uitgestelde Intenties uit algemene reserve	€ 4.711.000	Nadelig
- Totaal overige mutaties zoals toegelicht bij de programma's	€ 392.000	Voordelig

Saldo begroting 2017 na vaststelling laatste begrotingswijziging	**€ 5.026.000**	**Voordelig**

Daarmee wijzigt het saldo van de begroting 2017 van € 4.634.000 naar € 5.026.000 voordelig.

4. Instellingsbesluiten nieuwe reserves en kredietaanvraag

Instelling nieuwe reserve

Bij de instelling van een nieuwe reserve hoort conform onze financiële verordening een instellingsbesluit. In het instellingsbesluit stellen PS vast, wat het doel, de functie en de looptijd is van een reserve en wordt vastgelegd, hoe de besluitvorming over de bestedingen uit de reserve verloopt. PS besluiten over het onttrekken aan en storten in een reserve, tenzij dit in de aangegeven besluitvormingsprocedure in het instellingsbesluit aan GS wordt overgedragen. Voor de functie van een reserve zijn er drie mogelijkheden:

- *Budgetgerichte reserve:* PS besluiten een bepaald bedrag in een reserve te storten en dragen GS op om voor dit geld zo veel mogelijk effect te bereiken, zoals gesteld in het doel van de reserve. Wanneer een geraamd project goedkoper uitvalt of niet doorgaat, blijft het geld in de reserve beschikbaar voor nieuwe projecten.
- *Doelgerichte reserve:* PS stellen een doel vast en besluiten in een reserve precies genoeg te storten, om dat doel te bereiken. Wanneer het vooraf vastgestelde doel is bereikt of een project is afgerond, vallen eventueel overblijvende middelen vrij naar de algemene middelen. Wanneer een project in het geheel niet doorgaat, wordt daarmee het doel niet bereikt en kan daarvoor een nieuw project in de plaats komen.
- *Egalisatiereserve:* PS besluiten jaarlijks een vast bedrag te storten in een reserve voor activiteiten die grote schommelingen in budgetbehoefte hebben, om daarmee een gelijkmatige verdeling van lasten over de jaren te bereiken.

In deze laatste begrotingswijziging 2017 wordt voorgesteld de onderstaande reserve in te stellen.

	Reserve Grondwaterheffing
Functie	Egalisatiereserve
Doel	De reserve heeft tot doel het voorkomen van continue aanpassing van het tarief van de grondwaterheffing. Bij hogere c.q. lagere ontvangsten dan geraamd kan dit verschil verrekend worden met de gevormde reserve. Daarnaast kan voor grotere projecten dekking worden gevonden in de reserve.
Programma	Programma 3 Water
Voeding	Eenmalig wordt € 1.270.851 gestort. Dit zijn de middelen uit de opgeheven voorziening Grondwaterheffing. De reserve jaarlijks wordt gevoed door het verschil tussen de opbrengst van de grondwaterheffing en de gemaakte kosten. Dit verschil is begroot op € 197.000.
Looptijd	Onbeperkt
Maximale hoogte	Niet van toepassing.

Ophoging krediet vervangen oevers vaarwegvlak traject 19

In 2016 is het BBV gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van investeringen in activa met een maatschappelijk nut en over de verwachte gebruiksduur afschrijven ervan. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven.

Provinciale Staten hebben eerder bij vaststelling van het PMO (Provinciaal Meerjaren Onderhoudsprogramma) besloten tot vervanging van de oevers met betrekking tot vaarwegvlak 19 en het daarvoor ter beschikking stellen van een krediet van € 4,5 miljoen.

Op 11 april 2017 hebben Provinciale Staten besloten (voordracht 934058) om ten laste van Reserve TWIN-H een bedrag van € 428.000 beschikbaar te stellen voor aanleg van ecologische oevers in het Schagerkogge kanaal en het Kanaal Omval - Kolhorn.

De aanleg van de ecologische oevers wordt gecombineerd met het vervangen van de oevers van vaarwegvlak 19. Voorgesteld wordt het krediet op te hogen van € 4,5 miljoen met de door PS op 11 april 2017 ter beschikking gestelde middelen van € 428.000 tot € 4,928 miljoen.

Omdat deze aanpassing door bovengenoemde wijziging in het BBV als investeringsproject verantwoord moet worden, moet hiervoor een ophoging van het kredietbesluit aan u worden voorgelegd. Het betreft hier een omzetting van de administratieve verwerking zonder beleidsmatige of budgettaire consequenties.

De hiervoor bestemde middelen uit Reserve TWIN-H worden met de laatste begrotingswijziging in de Reserve Kapitaallasten Vaarwegen gestort om hieruit vanaf 2018 de kapitaallasten te dekken.

Samenvoeging kredieten vervangingsinvesteringen wegen en vaarwegen

In de jaren 2011, 2012 en 2013 zijn door Provinciale Staten voor vervangingsinvesteringen jaarkredieten beschikbaar gesteld. Voor wegen in 2011 € 13,6 miljoen, in 2012 € 37,34 miljoen en in 2013 € 14,21 miljoen. Voor vaarwegen in 2012 € 14,87 miljoen en in 2013 € 12,52 miljoen. In 2012 is het krediet van 2011 voor vaarwegen ingetrokken. In de praktijk worden deze jaarkredieten als één krediet voor de uitvoering van de in de kredieten opgenomen vervangingen ingezet. De verschuivingen in de uitgaven in de diverse vervangingsinvesteringen worden niet alleen binnen een jaarkrediet verrekend maar ook tussen deze jaren. Om die reden stellen wij u voor de kredieten wegen samen te voegen tot 1 krediet ter hoogte van € 65,15 miljoen en de kredieten vaarwegen samen te voegen tot 1 krediet ter hoogte van € 27,39 miljoen.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mevr. R. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 31 oktober 2017;

gelet op …;

besluiten:

1. De laatste Begrotingswijziging 2017 vast te stellen.
2. De bij deze laatste begrotingswijziging gewijzigde programmabudgetten van de begroting 2017 vast te stellen.
3. De in deze laatste begrotingswijziging 2017 opgenomen stortingen en onttrekkingen in de reserves vast te stellen.
4. De in deze begrotingswijziging opgenomen lijst met subsidies buiten uitvoeringsregeling vast te stellen.
5. De nieuwe reserve “Grondwaterheffing” in te stellen conform het, in de voordracht opgenomen, instellingsbesluit.
6. De in deze begrotingswijziging opgenomen kredietaanvragen in te stellen conform het, in de voordracht opgenomen, instellingsbesluit.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Laatste begrotingswijziging 2017

Inhoudsopgave

Laatste begrotingswijziging 2017 1
Inhoudsopgave 2
1 Inleiding 3
2 Samenvatting 4
3 Financieel overzicht 10
2 Overzicht verwerkte tussentijdse wijzigingen 12
3 Overzicht per programma 13
Programma 1 Openbaar bestuur 14
Programma 2 Bereikbaarheid 16
Programma 3 Water 21
Programma 4 Milieu 23
Programma 5 Ruimte 25
Programma 6 Groen 29
Programma 7 Cultuur en Welzijn 33
Programma 8 Financiën 35
4 Overzicht begrote mutaties reserves 39
5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 41

1 Inleiding

De Noord-Hollandse P&C cyclus bestaat uit 4 documenten: de kaderbrief, de begroting, de zomernota en de jaarrekening. Op deze sturings- en bijsturingsmomenten wordt aan uw Staten gerapporteerd volgens het door u vastgestelde format.

Naast deze P&C momenten zijn er nog twee momenten waarop een begrotingswijziging aan PS wordt voorgelegd. Dit zijn de eerste begrotingswijziging aan het begin van het jaar en de laatste begrotingswijziging die nu voorligt. Deze begrotingswijzigingen zijn financieel van aard, ze bevatten geen instrumenten en output.

Wat betreft de programmabudgetten heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de op dit moment te verwachten eindstand en deze budgetten zijn bijgesteld.

Daarmee wijzigt het saldo van de begroting 2017 van € 4.634.000 naar € 5.026.000 voordelig.

Overzicht financiële mutaties die leiden tot het gewijzigde begrotingssaldo 2017

Omdat deze begrotingswijziging slechts een beperkt aantal mutaties van voornamelijk technische aard omvat, zijn niet alle gedetailleerde financiële tabellen per operationeel doel toegevoegd. Alle mutaties zijn bij de programma's toegelicht met vermelding van het operationele doel waar ze betrekking op hebben.

Op de volgende pagina's treft u per programma een samenvatting van de mutaties die invloed hebben op het begrotingssaldo aan. Deze zijn nader toegelicht bij de diverse programma's in deze laatste begrotingswijziging.

2 Samenvatting

Op verzoek van uw Staten is hieronder een uitgebreide samenvatting opgenomen van de mutaties per programma. Daarbij zijn de mutaties ingedeeld in onderstaande categorieën:

- Niet resultaatneutrale wijzigingen;
- Resultaatneutrale wijzigingen;
- Reserves (programma-overkoepelend);
- Uitgestelde Intenties uit 2017 (UI-posten).

De resultaatneutrale wijzigingen en wijzigingen in reserves, die binnen het programma zijn ondergebracht, zijn uiteraard opgeteld bij elkaar allemaal 0. Daarom zijn in deze tabellen alleen bedragen zichtbaar die verschuiven tussen programma's.

In de hier genoemde tabellen zijn de belangrijkste of grootste mutaties benoemd. Hiervoor is geen hard getalsmatig criterium gehanteerd, daarom verwijzen wij u voor de complete toelichting conform het format naar de toelichtingen bij de programma's.

Programma 1

Programma	Niet-resultaatneutraal	Resultaatneutraal	Reserves	UI
1. Openbaar bestuur	- € 661.000	-	-	- € 113.000
Totaal	- € 661.000	-	-	- € 113.000

Niet-resultaatneutrale mutaties

Dit betreft de volgende mutaties:

- Integriteitsonderzoeken, minder uitgevoerd dan begroot, € 100.000;
- Actualisatie pensioenvoorziening oud GS-leden, € 192.000;
- Voortzetting activiteiten Veilige Publieke Taak door andere organisatie, € 50.000;
- Risicokaart minder inzet nodig functioneel beheer, € 40.000;
- Noord-Hollands Archief, vertraging opslag in een digitale bewaaromgeving, € 131.000;
- Communicatie, vertraging activiteiten, € 100.000;
- IPO, lagere bijdrage € 48.000.

Uitgestelde intenties

Bij het coalitieakkoord is afgesproken, dat de middelen voor dit akkoord gedurende de coalitieperiode beschikbaar blijven. Het gaat hierbij om een voorstel om de voor bestuurskracht beschikbaar gestelde middelen door te schuiven naar 2018. De reden hiervoor is dat in 2018 extra kosten worden verwacht in verband met het organiseren van een conferentie/symposium over 'kleine kernenbeleid'.

Programma 2

Programma	Niet-resultaatneutraal	Resultaatneutraal	Reserves	UI
2. Bereikbaarheid	- € 60.000	-	- € 10.360.000*	-
Totaal	- € 60.000	-	- € 10.360.000	-

*neutraal met een hogere onttrekking aan de reserve TWIN-H in programma 8

Niet-resultaatneutrale mutaties

Dit betreft een neerwaartse bijstelling van de uitgaven voor Energie uit Asfalt. In de eerste helft van 2017 zijn de uitgaven voor Energie uit Asfalt (door middel van een budgettair neutrale begrotingswijziging) opgenomen en abusievelijk ook bij de Zomernota 2017, € 60.000.

Resultaatneutrale wijzigingen

De resultaat neutrale wijzigingen hebben grotendeels betrekking op het opnemen van de baten en lasten van de werken derden. Dit betreft de A9 aansluiting Heiloo (€ 5,0 miljoen), de N9 Vervangen VRI's (€ 68.000) en aanpassing van de uitgaven voor subsidies uit de Brede Doel Uitkering (BDU) met € 4,7 miljoen, omdat de vaststelling hiervan later dan in 2017 plaats vindt.

Wijzigingen in programma-overkoepelende reserves

De mutaties in reserves hebben grotendeels betrekking op verlaging van de subsidie uitgaven EXIN-H-projecten OV met € 10,2 miljoen, omdat naar verwachting subsidies later dan in 2017 worden verleend.

Programma 3

Programma	Niet-resultaatneutraal	Resultaatneutraal	Reserves	UI
3. Water	-	-	- € 274.000	-
Totaal	-	-	- € 274000	-

Resultaatneutrale wijzigingen

Dit betreft 3 mutaties met een neutraal effect door lagere onttrekking aan betreffende reserves in programma 8:

- Project Markermeerdijken; doorschuiven van (een deel van) de werkzaamheden naar 2018 en temporisering planvorming voor de versterking van de dijk in Durgerdam, € 40.000 (reserve TWIN-H);
- Lagere vaststelling subsidie aan gemeente Schagen op grond van de uitvoeringsregeling 'Ruimtelijke kwaliteit Hondsbossche- en Pettemer Zeewering Noord-Holland 2014', € 8.000 (reserve Actieprogramma 2010);
- Project Mooi Amstelland: lager uitgevallen kosten, € 226.000 (reserve TWIN-H).

Programma 4

Programma	Niet-resultaatneutraal	Resultaatneutraal	Reserves	UI
4. Milieu	€ 64.000	-	€ 1.208.000	- € 19.000
Totaal	€ 64.000	-	€ 1.208.000	- € 19.000

Niet-resultaatneutrale mutaties

Dit betreft 3 mutaties:

- Lagere storting in voorziening bodemsanering € 2,671 miljoen;
- Storting in reserve Bodemsanering € 2,698 miljoen;
- Lagere baten dwangsommen, € 37.000.

Resultaatneutrale wijzigingen

Dit betreft 2 mutaties:

- Voor de sanering van voormalig provinciaal ziekenhuis te Castricum wordt vanuit hiervoor beschikbaar gestelde middelen bij OD 5.1.2 een bedrag van € 1,280 miljoen in de reserve bodemsanering gestort;
- Lagere kosten in kaart brengen CO2-emissie kantoren, € 96.000 (Reserve EXIN-H).

Uitgestelde intenties

De in 2017 landelijk beschikbaar gestelde middelen ad € 19.000 voor het opruimen van drugsafval zijn niet aangewend. Voorgesteld wordt om deze middelen in 2018 in te zetten voor de subsidieverlening.

Programma 5

Programma	*Niet-resultaatneutraal*	*Resultaatneutraal*	*Reserves*	*UI*
5. Ruimte	*€ 67.000*	*€ 40.000**	*- € 1.006.000**	*- € 2.550.000*
Totaal	*€ 67.000*	*€ 40.000*	*- € 1006.000*	*- € 2.550.000*

*neutraal met hogere baten in Programma 8

Niet-resultaatneutrale mutaties

Dit betreft een tiental mutaties met af- en bijramingen, per saldo € 67.000 nadelig.

Resultaatneutrale wijzigingen

- Uitgaven voor het congres Techniekpart 2017. Hiervoor wordt van het ministerie van EZ een bijdrage ontvangen via de decembercirculaire 2017, € 40.000;
- Een verlaging van de lasten voor de sanering van bodemverontreiniging van het voormalig provinciaal ziekenhuis in Castricum met € 1,280 miljoen. Deze middelen zijn in de reserve bodemsanering gestort;

Reserves

- Verhoging van de uitgaven met € 400.000 ten laste van de Reserve AP 2010. De reden hiervoor is dat, op basis van het aantal subsidieaanvragen voor de uitvoeringsregeling woonvisie, verlening ervan nog in 2017 wordt verwacht;

- Door lager vastgestelde subsidies Hirb light wordt een bedrag van € 170.000 teruggestort in de reserve AP 2010;
- Van een aanvankelijk lager vastgestelde subsidie voor project House of Logistics is, in het kader van de uitvoeringsregeling Campusvorming Noord-Holland 2013, alsnog besloten conform verlening vast te stellen. Hierdoor zijn de lasten met € 40.000 bijgeraamd.

Uitgestelde intenties

Aan uitgestelde intenties is een bedrag van € 2.550.000 opgenomen. Dit betreft de volgende twee mutaties:

- In de Kaderbrief 2017 is er voor Geothermie en warmtenetten in de MRA (inclusief Greenport Aalsmeer) eenmalig een bedrag van € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld. Het werkprogramma komt in 2018 tot uitvoering. De cofinancieringsbijdrage van PNH wordt daarom doorgeschoven naar 2018. De lasten zijn hierdoor in 2017 met € 2,5 miljoen verlaagd;
- Door vertraging in de besluitvorming zullen de middelen voor het Digitale Stelsel Omgevingswet niet geheel worden uitgegeven. De voor 2017 geplande activiteiten zullen deels in 2018 doorgang vinden. De lasten zijn hierdoor met € 50.000 verlaagd.

Programma 6

Programma	*Niet-resultaatneutraal*	*Resultaatneutraal*	*Reserves*	*UI*
6. Groen	€ 3.308.000	€ 255.000*	- € 541.000*	- € 1.629.000
Totaal	€ 3.308.000	€ 255.000	- € 541.000	- € 1.629.000

*neutraal met Programma 8

Niet-resultaatneutrale mutaties

Dit betreft hogere lasten Faunaschade in 2017 voor een bedrag van € 3,5 miljoen en € 192.000 lagere lasten voor Agrarisch Natuurbeheer.

Resultaatneutrale wijzigingen

Lasten als gevolg van in rekening te brengen doorschuif-BTW door PWN ad € 255.000. Deze lasten worden via programma 8 gedeclareerd bij het BTW-compensatiefonds.

Reserves

Een viertal af- en bijramingen met betrekking tot Reserves TWIN-H en UNA, per saldo € 541.000. Deze bijgestelde ramingen hebben via onttrekkingen in programma 8 een neutraal effect.

Uitgestelde intenties

Voor de uittreding uit het recreatieschap Geestmerambacht wordt de rechterlijke uitspraak, ten aanzien van de definitieve afkoopsom, niet in 2017 maar in 2018 verwacht. Het restant van het hiervoor beschikbare bedrag ad € 1,6 miljoen is in de UI opgenomen.

Programma 7

Programma	Niet-resultaatneutraal	Resultaatneutraal	Reserves	UI
7. Cultuur & Welzijn	- € 230.000		- € 2.121.000	- € 400.000
Totaal	- € 230.000	-	- € 2.121.000	- € 400.000

*neutraal met Programma 8

Niet-resultaatneutrale mutaties

Dit betreft de aframing van de lasten met betrekking tot:

- Uitvoering Cultuurbeleid 2017-2020, € 50.000;
- Regionale beeldverhalen NZKG en buitenplaatsen € 40.000;
- Kennisontwikkeling, € 100.000;
- Opdrachten cultureel erfgoed, € 40.000.

Reserves

Aframing van uitgaven ten laste van de reserves EXIN-H en TWIN-H met een totaalbedrag van € 1,317 miljoen voor subsidie uitvoeringsregeling Topsportaccommodaties en € 804.000 voor Vitaal Platteland.

Uitgestelde intenties

Aan uitgestelde intenties is een bedrag van € 400.000 opgenomen. Dit zorgt voor € 400.000 aan lagere lasten en is neutraal door de storting in de algemene reserve. Het gaat om activiteiten op gebied van museale presentatie. Door het later beschikbaar zijn van wetenschappelijk onderzoek verschuiven de uitgaven naar 2018.

Programma 8

Programma	Niet-resultaatneutraal	Resultaatneutraal	Reserves	UI
8. Financiën	- € 2.880.000	€ 3.136.000	€ 9.663.000*	€ 4.711.000
Totaal	- € 2.880.000	€ 3.136.000	€ 9.663.000	€ 4.711.000

*neutraal met een hogere lasten op de overige programma's

Niet-resultaatneutrale mutaties

Dit betreft de volgende mutaties:

- Een neerwaartse bijstelling van de algemene uitkering uit het provinciefonds, € 2,275 miljoen;
- Afrekenverschillen met betrekking tot voorgaande dienstjaren, voordeel € 3,214 miljoen;
- Per saldo lagere apparaatskosten € 1,4 miljoen;
- Hogere dividendopbrengsten BNG, € 0,7 miljoen;
- Extra kosten voor het opruimen van een ernstige asbestbesmetting van provinciale eigendommen, € 95.000;
- Lagere baten in verband met het abusievelijk opnemen van BTW in de raming huuropbrengsten van de parkeergarage Dreef, € 100.000;
- Hogere baten in verband met hoger dan geraamde indexering van de opbrengsten voor het voeren van de personeels- en salarisadministratie voor OD NZKG, € 35.000.

Resultaatneutrale mutaties

- Lasten als gevolg van in rekening te brengen doorschuif-BTW door PWN ad € 255.000. Deze lasten worden via programma 8 gedeclareerd bij het BTW-compensatiefonds;
- Een verhoging van de baten; op basis van de septembercirculaire van het provinciefonds wordt een bedrag van € 288.000 gestort in de reserve Infrastructuur, bedoeld voor Groei op het spoor P+R Bussum Zuid;
- Een aframing van de decentralisatie uitkering Geïntegreerde bediencentrales PNH met € 3,719 miljoen, doordat de uitkering in 2018 wordt ontvangen.

Reserves

Af- en bijramingen met betrekking tot Reserves TWIN-H en UNA, per saldo € € 9,663 miljoen. Deze ramingen hebben een neutraal effect via onttrekkingen in programma 8.

Uitgestelde intenties

Het saldo van alle UI mutaties ad € 4,711 miljoen wordt geoormerkt gestort in de algemene reserve en bij de eerste begrotingswijziging 2018 weer onttrokken.

3 Financieel overzicht

Saldo begroting 2017 zoals vastgesteld door PS	€ 4.634.000	Voordelig
Mutaties laatste begrotingswijziging:		
Uitgestelde Intenties voortkomend uit LBW	€ 4.711.000	Nadelig
Dekking Uitgestelde Intenties uit algemene reserve	*€ 4.711.000*	*Voordelig*
Diverse mutaties	€ 392.000	Voordelig
Saldo begroting 2017 na vaststelling laatste begrotingswijziging	€ 5.026.000	**Voordelig**

Instellingsbesluiten nieuwe reserves en kredieten

Instelling nieuwe reserves

Bij de instelling van een nieuwe reserve hoort conform onze financiële verordening een instellingsbesluit. In het instellingsbesluit stellen PS vast, wat het doel, de functie, de looptijd en maximale hoogte is van een reserve en wordt vastgelegd, hoe de besluitvorming over de bestedingen uit de reserve verloopt. PS besluit over het onttrekken en storten in een reserve, tenzij dit in de aangegeven besluitvormingsprocedure in het instellingsbesluit aan GS wordt overgedragen. Voor de functie van een reserve zijn er drie mogelijkheden:

Budgetgerichte reserve

PS besluiten een bepaald bedrag in een reserve te storten en dragen GS op om voor dit geld zo veel mogelijk effect te bereiken, zoals gesteld in het doel van de reserve. Wanneer een geraamd project goedkoper uitvalt of niet doorgaat, blijft het geld in de reserve beschikbaar voor nieuwe projecten. De maximale hoogte van de reserve is het bedrag dat PS ter beschikking stelt. Door nieuwe besluiten van PS kan dit bedrag verhoogd of verlaagd worden.

Doelgerichte reserve

PS stellen een doel vast en besluiten in een reserve precies genoeg te storten, om dat doel te bereiken. Wanneer het vooraf vastgestelde doel is bereikt of een project is afgerond, vallen eventueel overblijvende middelen vrij naar de algemene middelen. Wanneer een project in het geheel niet doorgaat, wordt daarmee het doel niet bereikt en kan daarvoor een nieuw project in de plaats komen. De maximale hoogte van de reserve is gekoppeld aan het bedrag dat het kost om het doel te bereiken.

Egalisatiereserve

PS besluiten jaarlijks een vast bedrag te storten in een reserve voor activiteiten die grote schommelingen in budgetbehoefte hebben, om daarmee een gelijkmatige verdeling van lasten over de jaren te bereiken. De maximale hoogte van de reserve wordt bepaald door het bestedingsplan, dat inzicht geeft in de bestedingen per jaar en de schommelingen daarin.

In de deze laatste begrotingswijziging 2017 wordt voorgesteld de onderstaande reserve in te stellen.

	Reserve Grondwaterheffing
Functie	Egalisatiereserve
Doel	De reserve heeft tot doel het voorkomen van continue aanpassing van het tarief van de grondwaterheffing. Bij hogere c.q. lagere ontvangsten dan geraamd kan dit verschil verrekend worden met de gevormde reserve. Daarnaast kan voor grotere projecten dekking worden gevonden in de reserve.
Programma	Programma 3 Water
Voeding	Eenmalig wordt € 1.270.851 gestort. Dit zijn de middelen uit de opgeheven voorziening Grondwaterheffing. De reserve wordt jaarlijks gevoed door het verschil tussen de opbrengst van de grondwaterheffing en de gemaakte kosten. Dit verschil is begroot op € 197.000.
Looptijd	Onbeperkt
Maximale hoogte	Niet van toepassing.

Ophoging krediet vervangen oevers vaarwegvlak traject 19

In 2016 is het BBV gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van investeringen in activa met een maatschappelijk nut en over de verwachte gebruiksduur afschrijven ervan. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven.

Provinciale Staten hebben eerder bij vaststelling van het PMO (Provinciaal Meerjaren Onderhoudsprogramma) besloten tot vervanging van de oevers met betrekking tot vaarwegvlak 19 en het daarvoor ter beschikking stellen van een krediet van € 4,5 miljoen.

Op 11 april 2017 hebben Provinciale Staten besloten (voordracht 934058) om ten laste van Reserve TWIN-H een bedrag van € 428.000 beschikbaar te stellen voor aanleg van ecologische oevers in het Schagerkogge kanaal en het Kanaal Omval - Kolhorn.

De aanleg van de ecologische oevers wordt gecombineerd met het vervangen van de oevers van vaarwegvlak 19. Voorgesteld wordt het krediet op te hogen van € 4,5 miljoen met de door PS op 11 april 2017 ter beschikking gestelde middelen van € 428.000 tot € 4,928 miljoen.

Omdat deze aanpassing door bovengenoemde wijziging in het BBV als investeringsproject verantwoord moet worden, moet hiervoor een ophoging van het kredietbesluit aan u worden voorgelegd. Het betreft hier een omzetting van de administratieve verwerking zonder beleidsmatige of budgettaire consequenties.

De hiervoor bestemde middelen uit Reserve TWIN-H worden met de laatste begrotingswijziging in de Reserve Kapitaallasten Vaarwegen gestort om hieruit vanaf 2018 de kapitaallasten te dekken.

Samenvoeging kredieten vervangingsinvesteringen wegen en vaarwegen

In de jaren 2011, 2012 en 2013 zijn door Provinciale Staten voor vervangingsinvesteringen jaarkredieten beschikbaar gesteld. Voor wegen in 2011 € 13,6 miljoen, in 2012 € 37,34 miljoen en in 2013 € 14,21 miljoen. Voor vaarwegen in 2012 € 14,87 miljoen en in 2013 € 12,52 miljoen. In 2012 is het krediet van 2011 voor vaarwegen ingetrokken. In de praktijk worden deze jaarkredieten als één krediet voor de uitvoering van de in de kredieten opgenomen vervangingen ingezet. De verschuivingen in de uitgaven in de diverse vervangingsinvesteringen worden niet alleen binnen een jaarkrediet verrekend maar ook tussen deze jaren. Om die reden stellen wij u voor de kredieten wegen samen te voegen tot 1 krediet ter hoogte van € 65,15 miljoen en de kredieten vaarwegen samen te voegen tot 1 krediet ter hoogte van € 27,39 miljoen.

2 Overzicht verwerkte tussentijdse wijzigingen

Wijziging nummer	Datum	Voordracht
1e wijziging programmabegroting	13 maart 2017	PS Voordracht 10, 877930-877952
1e budgettair neutrale wijziging	9 februari 2017	Directie CC 878042-898021
	14 februari 2017	GS 878042-905522
2e budgettair neutrale wijziging	18 april 2017	Directie CC 878042-923446
3e budgettair neutrale wijziging	11 april 2017	Directie CC 878042-933383
	18 april 2017	GS 878042-934450
4e budgettair neutrale wijziging	10 mei 2017	Directie CC 878042-944305
	16 mei 2017	GS 878042-944363
5e budgettair neutrale wijziging	6 juni 2017	Directie CC 878042-947961
	13 juni 2017	GS 878042-957444
6e budgettair neutrale wijziging	5 juli 2017	Directie CC 878042-962950
7e budgettair neutrale wijziging	4 augustus 2017	Directie CC 878042-969242
Zomernota	22 augustus 2017	GS 981952-986413
	2 oktober 2017	PS Voordracht 59, 823951-997081

3 Overzicht per programma

Programma 1 Openbaar bestuur

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 1	Openbaar bestuur		
	Begroot 2017 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2017 na laatste wijziging
Apparaatskosten	12.609	0	12.609
Directe lasten	7.331	-595	6.736
Overdrachten	6.182	2.482	8.664
Subtotaal Lasten	26.122	1.887	28.009
Baten	-97	0	-97
Saldo van baten en lasten	26.025	1.887	27.912
Storting reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	-1.866	-2.661	-4.527
Resultaat	24.159	-774	23.385

Toelichting op de budgettabel

Directe lasten

OD 1.1.1 In 2017 is het tot op heden niet nodig geweest integriteitsonderzoeken uit te voeren (lasten verlaagd, € 100.000, voordelig).

OD 1.1.1 Jaarlijks wordt gestort in de voorziening voor pensioenen van oud-GS-leden. APG heeft de geraamde storting geactualiseerd (lasten verlaagd, € 192.000, voordelig).

OD 1.2.1 Voor het programma Veilige Publieke Taak is een subsidie beschikbaar gesteld door het ministerie van BZK. Het project is op 1 april 2017 beëindigd en de eindafrekening is aan het ministerie gestuurd. Taak en subsidie zijn per 1 april beëindigd. De activiteiten in het kader van Veilige Publieke Taak worden door andere overheidsorganisaties zoals gemeenten en politie voortgezet (lasten verlaagd, € 50.000, voordelig).

OD 1.1.1 Van het bij het Coalitieakkoord beschikbaar gestelde budget voor bestuurskracht wordt minder besteed, doordat de evaluatie van de Uvr Bestuurskracht intern ambtelijk is verricht. Daarnaast vallen de kosten van het onderzoek naar de bestuurlijke samenwerking in West-Friesland lager uit dan geraamd. Verder leidden onderzoek naar en discussie over bestuurlijke samenwerking of herindeling, die in diverse gemeenten en regio's lopen, dit jaar nog niet tot verzoeken aan de provincie om steun in deze processen. Voorgesteld zal worden deze middelen voor 2018 weer beschikbaar te stellen, omdat in dat jaar ook extra kosten worden verwacht in verband met het organiseren van een conferentie/symposium over 'kleine kernenbeleid' (lasten verlaagd, € 113.000, voordelig, Uitgestelde Intentie).

OD 1.2.2 Voor de risicokaart is budget beschikbaar voor ondersteuning in de functionele beheertaken, zoals opleiding en begeleiding van invoerders in de gemeenten. Vorig jaar zijn een grote groep nieuwe invoerders door een externe opleider geïnstrueerd en begeleid. Nieuwe invoerders zijn dit jaar door een eigen medewerker opgeleid, zodat geen externe kosten behoefden te worden gemaakt (lasten verlaagd, € 40.000, voordelig).

OD 1.3.1 Voor het beheer bij het Noord-Hollands Archief is rekening gehouden met kosten voor opslag in een digitale bewaaromgeving. Dit project loopt achter, onder andere doordat de inrichting van het Nationaal Archief nog niet tot stand is gekomen (lasten verlaagd, € 131.000, voordelig).

OD 1.3.1 In het coalitieakkoord is budget beschikbaar gekomen voor het vergroten van de communicatie inspanningen. Daartoe is eerst de communicatiestrategie vastgesteld. In dit jaar is gestart met de uitvoering. Daarbij was onvoldoende capaciteit beschikbaar om alle geraamde activiteiten ter hand te nemen (lasten verlaagd, € 100.000, voordelig).

Overdrachten

OD 1.3.2 De raming is geactualiseerd op basis van de al verleende subsidies uit de reserve cofinanciering Europese Projecten (lasten verhoogd, € 2,7 miljoen, neutraal).

OD 1.3.2 In het budget voor de IPO bijdrage is jaarlijks ruimte voor acties waarover gedurende het jaar door het IPO bestuur besloten wordt. Deze ruimte is in 2017 niet nodig (lasten verlaagd, € 48.000, voordelig).

Onttrekking reserves

OD 1.3.2 De onttrekking aan de reserve Cofinanciering Europese Projecten wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (onttrekking verhoogd, € 2,7 miljoen, neutraal).

Programma 2 Bereikbaarheid

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 2	Bereikbaarheid		
	Begroot 2017 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2017 na laatste wijziging
Apparaatskosten	14.879	0	14.879
Directe lasten	80.549	3.686	84.235
Kapitaallasten	11.839	0	11.839
Overdrachten	105.338	-14.815	90.523
Subtotaal Lasten	212.605	-11.129	201.476
Baten	-67.656	-1.119	-68.775
Saldo van baten en lasten	144.949	-12.248	132.701
Storting reserves	246.913	2.492	249.405
Onttrekking reserves	-85.261	-664	-85.925
Resultaat	306.601	-10.420	296.181

Toelichting op de budgettabel

Directe lasten

OD 2.1.2 De werken derden, A9 aansluiting Heiloo (€ 5,0 miljoen) en de N9 Vervangen VRI's in opdracht van RWS (€ 68.000) zijn overeenkomstig de hiervoor te ontvangen baten opgenomen in de begroting 2017 (lasten verhoogd, € 5,1 miljoen, neutraal).
Er is overigens een verschil tussen de projectkosten en de bijdrage die PNH verleent aan dit project. De provinciale bijdragen aan dit project worden apart in de begroting als een subsidie verstrekt aan gemeente Heiloo. Dit jaar wordt naar verwachting € 12.679.000 beschikt (deze bedragen staan dit jaar op de "lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling"). Volgend jaar wordt nog aanvullend € 1.500.000 beschikt als gevolg van PS besluit van 10 juli 2017. De subsidiebedragen van 2017 zijn al bij Zomernota begroot.

OD 2.1.2 Voor het project Innovatie SolaRoad is bij Zomernota een deel van de lasten van fase 1 verlaagd en aan de reserve SolaRoad toegevoegd. In deze begrotingswijziging volgt een aanvulling daarop, omdat in 2018 nog een afrekening van projectmanagementkosten TNO met betrekking tot fase 1 volgt (lasten verlaagd, Reserve SolaRoad, € 32.000, neutraal).

OD 2.1.2 In de eerste helft van 2017 zijn de uitgaven voor Energie uit Asfalt (door middel van een budgettair neutrale begrotingswijziging) opgenomen en abusievelijk ook bij de Zomernota 2017. Daarom wordt nu deze correctie voorgesteld (lasten verlaagd, € 60.000, voordelig).

OD 2.1.2 Overige mutaties van diverse kleine posten (lasten verlaagd, € 30.000, reserve TWIN-H, neutraal).

OD 2.1.4 Als gevolg van het per 1-1-2017 gewijzigde BBV worden vanaf deze datum uitgaven voor investeringsprojecten geactiveerd. In dit kader worden de middelen vanuit de reserve Groot onderhoud (vaarwegen) overgeheveld naar de reserve Kapitaallasten vaarwegen. De uitgaven via de exploitatiebegroting van € 850.000 worden in zijn geheel verlaagd (lasten verlaagd, reserve Infrastructuur, € 850.000, neutraal).

OD 2.2.1 Bij Beter Benutten worden de doelstellingen voor de geïntegreerde en intelligente centrale dit jaar gerealiseerd. De hoogte van de door iedere deelnemende partij moet nog definitief worden vastgesteld. Hiervoor moeten noodzakelijke beoordelingen en prestatieverklaringen worden opgesteld. De afrekening wordt begin 2018 geëffectueerd (lasten verlaagd, reserve Infrastructuur, € 281.000, neutraal).

OD 2.2.1 Overige mutaties:
- (lasten verlaagd, € 35.000 Studiekosten PMI, neutraal in combinatie met verhoging overdrachten en baten)
- (lasten verlaagd, € 20.000 Platform Bereikbaarheid Metropoolregio Amsterdam, neutraal in combinatie met verlaging baten)
- (lasten verlaagd, € 23.000 reserve Fietsinfrastructuur, neutraal)
- (lasten verlaagd, € 56.000 reserve Infrastructuur, neutraal)

OD 2.3.2 De uitgaven EXIN-H-projecten Wayfinding (up-to-date houden knooppunt kaarten bij stations) en studiekosten Verkeersmanagement OV zijn verlaagd. De reden voor de verlaging Wayfinding is dat de uitgaven over meerdere jaren worden verspreid. De uitgaven voor Verkeersmanagement OV zijn lager, omdat het studieonderzoek naar een maatregel doorschuift naar 2018 (omdat hiervoor pas in het 4e kwartaal 2017 een besluit wordt genomen) (lasten verlaagd, € 128.000, neutraal).

OD 2.3.2 Dit betreft een verschuiving in de tijd van werkzaamheden met betrekking tot onderhoud van OV-voorzieningen. Hierdoor zijn de uitgaven ten laste van de reserve Openbaar Vervoer verhoogd. (lasten verhoogd, reserve OV, € 90.000, neutraal).

Overdrachten

OD 2.1.1 De lasten voor de Nationale Databank Wegverkeergegevens (NDW) zijn verlaagd. De verrekening met de Vervoerregio Amsterdam (VRA) wordt nu direct door het NDW bij VRA gedeclareerd in plaats van (indirect) via de provincie. VRA blijft bijdragen (lasten verlaagd, € 450.000, neutraal).

OD 2.2.1 De raming van de betalingen voor verstrekte subsidies uit de Brede Doel Uitkering is verlaagd met € 4,7 miljoen. Het betreft allemaal kasverschuivingen in de tijd naar volgende dienstjaren. De volgende onderdelen zijn aangepast doordat de vaststellingen van de subsidies later dan in 2017 zullen plaatsvinden: Kleine infrastructuur (lasten verlaagd, € 4,8 miljoen, neutraal); Beter benutten (lasten verlaagd, € 100.000, neutraal) en Gedragsbeïnvloeding (lasten verlaagd, € 164.000, neutraal).
De vaststelling van het Project Route A27-Mediapark (onderdeel van het IBP Hilversum) zal in 2017 plaatsvinden (lasten verhoogd, € 636.000, neutraal). De vaststelling van de snelfietsroute van Haarlem naar Amsterdam zal plaatsvinden als het hele project is afgerond. Omdat in 2017 geen betalingen zullen plaatsvinden, wordt de raming verlaagd (lasten verlaagd, € 355.000, neutraal).

OD 2.2.1 De uitgavenraming voor subsidies uit de reserve infrastructuur wordt verlaagd met in totaal € 41.000. Dit betreft de volgende aanpassingen:
- het subsidieplafond voor gedragsbeïnvloeding is ondervraagd (lasten verlaagd, € 19.000, neutraal).
- vanwege lagere vaststellingen voor subsidies voor infrastructuur is er geld teruggekomen (lasten verlaagd, € 309.000, neutraal).
- voor P+R Bussum is er extra geld van het Rijk gekomen. Deze subsidie wordt naar verwacht in 2017 verstrekt (lasten verhoogd, € 287.000, neutraal).

OD 2.2.1 Vanwege een lagere vaststelling is er geld teruggekomen in de reserve fietsinfrastructuur (lasten verlaagd, € 60.000, neutraal).

OD 2.2.1 De uitgaven vergoeding omrijkosten aan Connexxion zijn verlaagd. Jaarlijks wordt hiervoor € 500.000 begroot, waarbij de omrijkosten met het voorgaand boekjaar worden verrekend. De omrijkosten voor 2015 zijn door vertraging in de afrekening doorgeschoven naar 2017 met als raming € 303.0000. De raming omrijkosten 2017 bedroeg daarom € 803.000 (€ 303.000 omrijkosten 2015 en € 500.000 omrijkosten 2016). Door lager ingediende omrijkosten door Connexxion bij de eindafrekening 2015 (€ 318.000) en voorlopige eindafrekening 2016 (€300.000) zijn de lasten lager. (namelijk € 618.000 i.p.v. € 803.000) (lasten verlaagd, € 185.000, neutraal).

OD 2.2.1 De bijdrage aan rijksprojecten Beter Benutten is verhoogd als gevolg van een foutieve administratieve boeking bij de Zomernota 2017, waarbij de raming van € 69.000 is verlaagd in plaats van verhoogd (lasten verhoogd, € 138.000, neutraal).

OD 2.2.1 Overige mutaties:
- (lasten verhoogd, € 81.000 door extra vergoedingen aan derden voor Studiekosten PMI, neutraal. Naast deze verhoging van de kosten is onder de directe lasten een verlaging van de kosten opgenomen van € 35.000 en is onder de baten een verhoging opgenomen van € 46.000 voor Studiekosten PMI. Per saldo resulteert dit dan ook in een neutrale mutatie.)

OD 2.3.1 De raming is geactualiseerd omdat een aantal subsidieverleningen uit de reserve Openbaar Vervoer eerder plaatsvindt dan eerst werd verwacht. Dit betreft een verschuiving in de tijd van 2018 naar 2017 (lasten verhoogd, € 386.000, neutraal).

OD 2.3.1 Er zijn hogere overdrachten voor exploitatie openbaar vervoer uit de Brede Doeluitkering van het Rijk door cumulatieve indexatie en door de eindafrekeningen 2015 en 2016 voor de OV-concessies (lasten verhoogd, € 1,2 miljoen, neutraal).

OD 2.3.2 De subsidie-uitgaven EXIN-H-projecten OV zijn verlaagd met € 10,2 miljoen als gevolg van de uitgestelde subsidieverlening.
Dit betreft:
1.) Uithoornlijn;
2.) Investeringsagenda doorstroming OV.
Ad 1.) Uithoornlijn
De definitieve afspraken over overdracht, beheer en onderhoud met Vervoerregio Amsterdam (VRA) duren langer dan verwacht. De subsidie voor het project wordt pas verstrekt wanneer er definitieve afspraken zijn gemaakt.
- € 1,9 miljoen De subsidieverlening van € 1,9 miljoen vindt gezien het bovenstaande niet in 2017 plaats.

Ad 2.) Investeringsagenda doorstroming OV
De uitgaven worden in totaal met € 8,3 miljoen verlaagd. De verklaring op hoofdlijnen is als volgt:
- € 3,2 miljoen. Politiek bestuurlijke keuzes hebben ertoe geleid dat aanvullend onderzoek noodzakelijk is (HOV-Noord in Haarlem en Problematiek N9 Kogendijk). Dit heeft gevolg voor de planning waardoor de subsidie (nog) niet aangevraagd kan worden.
- € 3,7 miljoen. Aanvullend onderzoek ten behoeve van de projecten Alkmaar, (Bergerhoutrotonde en Kerkplein-Station), Heerhugowaard (Middenweg-noord) en Beverwijk (Wijckermolen) bleek noodzakelijk. Dit heeft gevolg voor de planning, waardoor subsidie (nog) niet aangevraagd kan worden.
- € 1,1 miljoen. De bestedingen in Haarlem en Velsen zijn lager omdat besloten is de maatregelen deel te laten uitmaken van een gebiedsstudie of groot onderhoud binnen de gemeentelijke grenzen.

Hierdoor worden de maatregelen later uitgevoerd (lasten verlaagd, € 10,2 miljoen, neutraal).

OD 2.3.2 De raming is geactualiseerd voor verleende subsidies uit de reserve Openbaar Vervoer. Dit betreft een verschuiving in de tijd (lasten verlaagd, € 907.000, neutraal).

Baten

OD 2.1.1. De verrekening met de Vervoerregio Amsterdam (VRA) wordt nu direct door het NDW bij VRA gedeclareerd in plaats van (indirect) via de provincie. VRA blijft bijdragen. De baten voor de Nationale Databank Wegverkeergegevens (NDW) zijn hierdoor verlaagd. (baten verlaagd, € 450.000, neutraal).

OD 2.1.2 De werken derden, A9 aansluiting Heiloo (€ 5,0 miljoen) en de N9 Vervangen VRI's in opdracht van RWS (€ 68.000), overeenkomstig met de lasten opgenomen in de begroting 2017 (baten verhoogd, € 5,1 miljoen, neutraal).

OD 2.2.1 De inkomstenraming uit de balanspost Brede Doel Uitkering van het Rijk wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (baten verlaagd, € 4,7 miljoen, neutraal).

OD 2.2.1 Overige mutaties
- (baten verhoogd, € 46.000 Studiekosten PMI, neutraal in combinatie met verhoging lasten)
- (baten verlaagd, € 20.000 Platform Bereikbaarheid Metropoolregio Amsterdam, neutraal in combinatie met verlaging lasten).

OD 2.3.1 De inkomstenraming uit de balanspost Brede Doeluitkering van het Rijk wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (baten verhoogd, € 1,2 miljoen, neutraal).

Storting reserves

OD 2.1.4. Alle projecten binnen de reserve Groot onderhoud (vaarwegen) worden geactiveerd. Met deze verhoging worden ook de gestorte middelen in de reserve Groot onderhoud in 2017 naar de reserve Kapitaallasten Vaarwegen overgeheveld (storting verhoogd, reserve Kapitaallasten Vaarwegen, € 2,5 miljoen, neutraal).

OD 2.1.4 Aan het oevertraject 19 wordt een bijdrage uit TWIN-H toegevoegd voor de realisatie van natuurvriendelijke oevers. De stortingen in de reserve Kapitaallasten Vaarwegen zijn daarom verhoogd. (storting verhoogd, reserve Kapitaallasten Vaarwegen, € 428.000, neutraal).

OD 2.2.1 Door een verhoging van € 6 miljoen met betrekking tot project N243 Noordervaart (PS-besluit 2e Actualisatie PMI 2017-2020 d.d. 10 juli 2017) en een verlaging van € 1,63 miljoen inzake de Brug Ouderkerk a/d Amstel (doordat deze per abuis zowel bij de reserve Kapitaallasten OV en Wegen is geboekt) zijn de stortingen in reserve Kapitaallasten Wegen per saldo met € 4,37 miljoen verhoogd.
In 2018 zullen op basis van het actuele kasramingen de kapitaallasten worden berekend.(storting verhoogd, reserve Kapitaallasten Wegen, € 4,4 miljoen, neutraal).

OD 2.2.1 Op basis van de septembercirculaire van het provinciefonds wordt een bedrag van € 288.000 gestort in de reserve Infrastructuur. Dit geld is bedoeld voor Groei op het spoor P+R Bussum Zuid. Dit bedrag is neutraal met de ontvangst in het provinciefonds in Programma 8 (storting verhoogd, € 288.000, neutraal).

OD 2.2.1 De storting in de reserve Infrastructuur wordt verlaagd met € 3.719.000 als gevolg van een vertraagde uitkering uit het provinciefonds met betrekking tot de decentralisatie uitkering Geïntegreerde bediencentrales PNH. Deze was geraamd voor 2017 maar wordt nu in 2018 geraamd. De lagere storting is neutraal met de lagere ontvangst uit het provinciefonds in Programma 8 (storting verlaagd, € 3.719.000, neutraal).

OD 2.3.2 De stortingen in de reserve Kapitaallasten OV zijn verlaagd. Per abuis is het budget Fietstunnel N507, ten laste van de reserve EXIN-H, van € 1.375.000 zowel in de reserve Kapitaallasten Wegen als OV gestort. De storting in de reserve Kapitaallasten OV wordt nu gecorrigeerd (storting verlaagd, reserve Kapitaallasten OV, 1,4 miljoen, neutraal).

Onttrekking reserves

OD 2.1.2 De onttrekkingen aan reserve Infrastructuur zijn verlaagd. Door het per 1 januari 2017 gewijzigd BBV worden vanaf die datum alle uitgaven voor investeringsprojecten geactiveerd. Daarom worden de middelen vanuit de reserve Groot onderhoud (vaarwegen) overgeheveld naar de reserve Kapitaallasten vaarwegen. De onttrekkingen via de exploitatiebegroting van € 850.000 worden verlaagd (onttrekking verlaagd, reserve Infrastructuur, € 850.000, neutraal).

OD 2.1.2 De onttrekking aan de reserve Groot onderhoud Vaarwegen is verhoogd. Alle projecten binnen de reserve Groot onderhoud (vaarwegen) worden geactiveerd. Met deze verhoging worden ook de gestorte middelen in de reserve Groot onderhoud in 2017 naar de reserve Kapitaallasten Vaarwegen overgeheveld (onttrekking verhoogd, reserve Groot onderhoud Vaarwegen, € 2,5 miljoen, neutraal).

OD 2.1.2 Voor het project Innovatie SolaRoad is bij Zomernota een deel van de lasten van fase 1 verlaagd en aan reserve SolaRoad toegevoegd. In deze begrotingswijziging volgt een aanvulling daarop, omdat in 2018 nog een afrekening van projectmanagementkosten TNO met betrekking tot fase 1 volgt (onttrekking verlaagd, reserve Solar Road, € 32.000, neutraal).

OD 2.2.1 Bij Beter Benutten worden de doelstellingen voor de geïntegreerde en intelligente centrale dit jaar gerealiseerd. De hoogte van de door iedere deelnemende partij moet nog definitief worden vastgesteld. Hiervoor moeten noodzakelijke beoordelingen en prestatieverklaringen worden opgesteld. De afrekening wordt begin 2018 geëffectueerd (onttrekking verlaagd, reserve Infrastructuur, € 281.000, neutraal).

OD 2.2.1 De onttrekking aan de reserve Infrastructuur wordt verlaagd door lagere vaststelling van de vergoeding Omrijkosten aan Connexxion bij de eindafrekening 2015 en voorlopige eindafrekening 2016 (onttrekking verlaagd, € 185.000, neutraal).

OD 2.2.1 De onttrekking aan de reserve Infrastructuur wordt verhoogd door lagere bijdrage aan rijksprojecten Beter Benutten als gevolg van een foutieve administratieve boeking bij de Zomernota 2017, waarbij € 69.000 is afgeraamd in plaats van bijgeraamd (onttrekking verhoogd, € 138.000, neutraal).

OD 2.2.1 Overige mutaties:
- (onttrekking verlaagd, € 38.000 reserve Fietsinfrastructuur, neutraal)
- (onttrekking verlaagd, € 56.000 reserve Infrastructuur, neutraal)
- (onttrekking verlaagd, € 60.000 reserve Fietsinfrastructuur, neutraal)
- (onttrekking verlaagd, € 41.000 reserve Infrastructuur, neutraal).

OD 2.3.2 De onttrekking aan de reserve Openbaar Vervoer wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming op OD 2.3.1 en OD 2.3.2 (onttrekking verlaagd, € 521.000, neutraal).

OD 2.3.2 De onttrekkingen aan de reserve OV-projecten zijn verhoogd. Dit als gevolg van een verschuiving in de tijd van werkzaamheden met betrekking tot onderhoud van OV-voorzieningen (onttrekking verhoogd, reserve OV, € 90.000, neutraal).

Programma 3 Water

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 3	Water		
	Begroot 2017 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2017 na laatste wijziging
Apparaatskosten	1.919	0	1.919
Directe lasten	4.174	-467	3.707
Overdrachten	7.379	231	7.610
Subtotaal Lasten	13.472	-236	13.236
Baten	-1.945	-1.070	-3.015
Saldo van baten en lasten	11.527	-1.306	10.221
Storting reserves	5.431	1.497	6.928
Onttrekking reserves	-2.225	-465	-2.690
Resultaat	14.733	-274	14.459

Toelichting op de budgettabel

Directe lasten

OD 3.1.2 Door de complexiteit en grootte van het dijkversterkingsproject Markermeerdijken (35 km) vraagt het toetsen van de bestemmingsplannen en de ruimtelijke onderbouwing in het kader van de ontwerp omgevingsvergunning meer tijd en inzet. Hiervoor is een extra opdracht verleend aan de Omgevingsdienst NZKG en wordt externe (juridische en ecologische) expertise ingehuurd (lasten verhoogd, € 140.000, neutraal, reserve Meekoppelkansen bij dijkversterkingen).

OD 3.1.2 Doordat de planning van het project Markermeerdijken door het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is gewijzigd, wordt een deel van de werkzaamheden doorgeschoven naar 2018. Daarnaast wordt planvorming voor de versterking van de dijk in Durgerdam getemporiseerd. De hiervoor geraamde kosten voor o.a. participatiebijeenkomsten worden nu pas in 2018 gemaakt (lasten verlaagd, € 40.000 neutraal, reserve TWIN-H).

OD 3.2.1 In het bij de Zomernota opgenomen budget voor de Uvr Kennisontwikkeling Bodem & Water was een bedrag opgenomen voor een tweede subsidieregeling, voor het uitvoeren van feitelijke maatregelen door agrariërs. Omdat deze tweede regeling door de waterschappen zelf wordt uitgevoerd, wordt het budget en de raming voor de bijdrage van de waterschappen aangepast (lasten verlaagd, € 230.000, neutraal).

OD 3.2.2 Doordat in plaats van de voorziening Grondwaterheffing een reserve Grondwaterheffing wordt ingesteld, wordt de geraamde storting in de voorziening omgezet in een storting in de reserve (lasten verlaagd, € 197.000, neutraal, zie stortingen in reserves).

Overdrachten

OD 3.1.2 Een aan de gemeente Schagen op grond van de Uvr 'Ruimtelijke kwaliteit Hondsbossche en Pettemer Zeewering Noord-Holland 2014' verleende subsidie is lager vastgesteld dan de oorspronkelijke verlening (lasten verlaagd, € 8.000, neutraal, reserve Actieprogramma 2010).

OD 3.2.1 Doordat de kosten van het project Mooi Amstelland lager zijn uitgevallen dan in 2012 was geraamd, vloeit een deel van de bijdrage terug in de reserve TWIN-H (lasten verlaagd, € 226.000, neutraal, reserve TWIN-H).

OD 3.2.1 Het opstellen van een Uvr voor personenvervoer over water blijkt gecompliceerder dan gedacht, onder meer door Europese regelgeving (staatssteun). Als gevolg hiervan is nog geen expertpanel voor het beoordelen van de regeling ingesteld. Verwacht wordt dat in 2018 een Uvr kan worden opengesteld (lasten verlaagd, € 140.000, neutraal, reserve Waterrecreatie).

OD 3.2.2 Voor subsidieverlening aan Waternet voor de pilot 'Temmen brakke kwel Horstermeerpolder' wordt een kasraming opgenomen (lasten verhoogd, € 465.000, neutraal, reserve Grondwaterheffing).

Baten

OD 3.2.1 In het bij de Zomernota opgenomen budget voor de Uvr Kennisontwikkeling Bodem & Water was een bedrag opgenomen voor een tweede subsidieregeling, voor het uitvoeren van feitelijke maatregelen door agrariërs. Omdat deze tweede regeling door de waterschappen zelf wordt uitgevoerd, wordt de raming voor de bijdrage van de waterschappen aangepast (baten verlaagd, € 230.000, neutraal).

OD 3.2.2 De accountant heeft aangegeven dat voor de Grondwaterheffing een reserve in plaats van de bestaande voorziening dient te worden gevormd. Om de middelen uit de voorziening te kunnen storten in de reserve dienen deze eerst vrij te vallen (baten verhoogd, € 1,3 miljoen, neutraal, zie stortingen in reserves).

Storting reserves

OD 3.2.2 De accountant heeft aangegeven dat de bestaande Voorziening Grondwaterheffing dient te worden omgezet in een reserve. De middelen die vrijvallen uit de voorziening worden gestort in de reserve (storting verhoogd, € 1,3 miljoen, neutraal, zie baten).

OD 3.2.2 Doordat in plaats van de voorziening Grondwaterheffing een reserve Grondwaterheffing wordt ingesteld, wordt de geraamde storting in de voorziening omgezet in een storting in de reserve (storting verhoogd, € 197.000, neutraal, zie directe lasten).

Onttrekking reserves

OD 3.1.2.Door de complexiteit en grootte van het dijkversterkingsproject Markermeerdijken (35 km) vraagt het toetsen van de bestemmingsplannen en de ruimtelijke onderbouwing in het kader van de ontwerp omgevingsvergunning meer tijd en inzet. Hiervoor is een extra opdracht verleend aan de Omgevingsdienst NZKG en wordt externe (juridische en ecologische) expertise ingehuurd (onttrekking verhoogd, € 140.000, neutraal, reserve Meekoppelkansen bij dijkversterkingen).

OD 3.2.1 Het opstellen van een Uvr voor personenvervoer over water blijkt gecompliceerder dan gedacht, onder meer door Europese regelgeving (staatssteun). Als gevolg hiervan is nog geen expertpanel voor het beoordelen van de regeling ingesteld. Verwacht wordt dat in 2018 een Uvr kan worden opengesteld (onttrekking verlaagd, € 140.000, neutraal, reserve Waterrecreatie).

OD 3.2.2 Voor subsidieverlening aan Waternet voor de pilot 'Temmen brakke kwel Horstermeerpolder' wordt een kasraming opgenomen (onttrekking verhoogd, € 465.000, neutraal, reserve Grondwaterheffing).

Programma 4 Milieu

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 4	Milieu		
	Begroot 2017 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2017 na laatste wijziging
Apparaatskosten	2.946	0	2.946
Directe lasten	8.668	-2.786	5.882
Overdrachten	20.999	420	21.419
Subtotaal Lasten	32.613	-2.366	30.247
Baten	-4.947	-359	-5.306
Saldo van baten en lasten	27.666	-2.725	24.941
Storting reserves	14.065	3.978	18.043
Onttrekking reserves	0	0	0
Resultaat	41.731	1.253	42.984

Toelichting op de budgettabel

Directe lasten

OD 4.1.2 De stortingen in de voorziening Bodemsanering zijn verlaagd. Aan de Voorziening Bodemsanering zijn de stortingen voor de afkoop van de Lijsterweg en de bijdragen voor convenant het Gooi geboekt. Daarnaast is een bijdrage uit de Doel Uitkeringen Bodemsanering (DUB) toegevoegd (lasten verlaagd, voorziening Bodemsanering, € 377.000, nadelig).

OD 4.1.2 De stortingen in de voorziening Bodemsanering zijn verlaagd (lasten verlaagd, voorziening Bodemsanering, € 3,0 miljoen, voordelig).

OD 4.1.2 Via de provincie Noord-Brabant is een deel van de landelijk beschikbare middelen voor het opruimen van drugsafval ontvangen. In 2017 zijn geen subsidieverzoeken op grond van de opengestelde Uvr Opruiming drugsafval Noord-Holland 2016 ontvangen. Voorgesteld zal worden de middelen in 2018 opnieuw in te zetten voor de subsidieverlening (lasten verlaagd, € 19.000, voordelig, Uitgestelde Intentie).

OD 4.2.1 Het in kaart brengen van CO2 emissie voor met name de kantoororganisatie blijkt eenvoudiger te zijn dan voorzien. Hierdoor vallen de kosten van onderzoek lager uit dan verwacht (lasten verlaagd, € 96.000, neutraal, reserve EXIN-H).

Overdrachten

OD 4.1.2 De raming voor de betalingen van verstrekte subsidies uit de rijksgelden voor de verbetermaatregelen luchtkwaliteit wordt aangepast, omdat de vaststelling van de subsidies in 2017 plaats vindt (lasten verhoogd, € 396.000, neutraal).

Baten

OD 4.1.2 De inkomstenraming uit de balanspost Luchtkwaliteit van het Rijk wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (baten verhoogd, € 396.000, neutraal).

OD 4.1.2 De raming voor ontvangen dwangsommen i.v.m. de handhaving is bij de Zomernota per abuis te hoog vastgesteld en wordt nu bijgesteld naar de werkelijke ontvangsten (baten verlaagd, € 37.000 nadelig).

Storting reserves

OD 4.1.2 Ten behoeve van de te realiseren sanering van bodemverontreiniging van vlek E van het voormalig provinciaal ziekenhuis te Castricum is aan de Reserve Bodemsanering € 1,28 miljoen toegevoegd. Dit bedrag was aanvankelijk bij OD 5.1.2 als lasten opgenomen. (storting verhoogd, reserve Bodemsanering, € 1,3 miljoen, neutraal).

OD 4.1.2 Aan de reserve Bodemsanering zijn de stortingen toegevoegd van de Doel Uitkeringen Bodem en de intensivering aanpak spoedlocaties (Bodem Convenant) (storting verhoogd, reserve Bodemsanering, € 2,7 miljoen, nadelig).

Programma 5 Ruimte

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 5	Ruimte		
	Begroot 2017 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2017 na laatste wijziging
Apparaatskosten	9.306	0	9.306
Directe lasten	21.246	-4.792	16.454
Overdrachten	32.782	-7.352	25.430
Subtotaal Lasten	63.334	-12.144	51.190
Baten	-38.282	5.345	-32.937
Saldo van baten en lasten	25.052	-6.799	18.253
Storting reserves	9.968	2.500	12.468
Onttrekking reserves	-8.965	850	-8.115
Resultaat	26.055	-3.449	22.606

Toelichting op de budgettabel

Directe lasten

OD 5.1.2 Op 4 juli 2017 hebben de provincie en gemeenten Hilversum, Gooise Meren en Laren overeenstemming bereikt over de voorwaarden tot verkoop van Crailo aan de genoemde gemeenten.

- Hierdoor zijn de provinciale kosten van beheer onroerend goed verlaagd. In aanloop naar deze overeenstemming zijn de werkzaamheden t.b.v. de ontwikkeling van Crailo, waaronder de saneringswerkzaamheden stopgezet. Nadat de verkoop een feit is, zal de sanering binnen de gemeentelijke planexploitatie gefinancierd en uitgevoerd worden (lasten verlaagd, € 1,6 miljoen, voordelig).
- Ook de verkoopkosten uit het budget voor de structuurvisie zijn verlaagd door de verkoop. De eerder beoogde verkoopstrategie kon namelijk worden stil gelegd (lasten verlaagd, € 404.000, voordelig).

OD 5.1.2 De raming voor de verstrekte voorschotten voor subsidies voor structuurvisie ILG Rijk is geactualiseerd. Dit betreft een verschuiving in de tijd (lasten verlaagd, € 3,5 miljoen, neutraal).

OD 5.1.2 De lasten zijn verlaagd. Dit betreft bodemverontreiniging van voormalig provinciaal ziekenhuis te Castricum. De sanering van vlek E wordt als project door Beleid overgedragen aan B&U. Het verlaagde bedrag wordt gestort in de reserve Bodemsanering (lasten verlaagd, neutraal, € 1,3 miljoen, neutraal).

OD 5.1.2 Dit betreft een administratieve correctie van baten naar lasten (lasten verhoogd, € 290.000, neutraal).

OD 5.1.2 Het budget voor het Digitale Stelsel Omgevingswet zal door vertraging in de besluitvorming niet geheel worden uitgegeven. De voor 2017 geplande activiteiten zullen:

- deels niet meer worden uitgegeven (lasten verlaagd, €50.000, voordelig);
- deels in 2018 plaatsvinden (lasten verlaagd, €50.000, voordelig, Uitgestelde Intentie).

OD 5.1.2 De raming voor de onroerende zaakbelasting wordt aan de hand van de ontvangen aanslagen geactualiseerd (lasten verhoogd, € 125.000, nadelig).

OD 5.1.2 Overige mutaties (lasten verhoogd, € 65.000 Uitvoeringsprojecten structuurvisie 2040, neutraal in combinatie met verhoging baten).

OD 5.2.1 De lasten zijn verhoogd. De begrote lasten hebben betrekking op de bouw en inrichting van het paviljoen SHIP. De lasten worden gedekt uit bijdragen van sponsors en derden (lasten verhoogd, € 664.000, neutraal).

OD 5.3.1 Aframen budget Regionale Economie, het beslag op het budget valt lager uit doordat voor de beleidsontwikkeling van een aantal onderdelen, zoals circulaire economie en MKB-beleid, veel eigen ambtelijke capaciteit is ingezet. Hierdoor is er dit jaar veel minder inhuur van externe adviseurs e.d. nodig dan waar eerst rekening mee werd gehouden (lasten verlaagd, € 200.000, voordelig).

OD 5.3.1 Aan de uitgaven voor het Koopstromenonderzoek wordt van de provincies Utrecht en Zuid-Holland een bijdrage ontvangen, zie ook de raming onder de Baten (lasten verhoogd, € 8.000, neutraal).

OD 5.3.3 Aan de uitgaven voor het congres Techniekpact 2017 wordt van de provincies Utrecht en Flevoland een bijdrage ontvangen, zie ook de raming onder de Baten (lasten verhoogd, € 45.000, neutraal). Vanuit het Rijk, ministerie van EZ, wordt via de decembercirculaire 2017 een bijdrage voor de kosten van dit congres ontvangen (lasten verhoogd, € 40.000, neutraal).

OD 5.3.4 Aframing wegens Uitgestelde Intentie (UI). In de Kaderbrief 2017 (Paragraaf 5.4, regel AF) is er voor Geothermie en warmtenetten in de MRA (inclusief Greenport Aalsmeer) eenmalig een bedrag van € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld. Met het ministerie van EZ worden de komende periode afspraken gemaakt over het uitvoeren van aanvullend seismisch onderzoek en eventueel proefboringen in de MRA, inclusief de Greenport Aalsmeer. De provincie zal voor dit werkprogramma het bedrag van € 2,5 miljoen als cofinanciering inbrengen. Mede gezien de huidige landelijke politieke situatie (formatieperiode) is het realistisch ervan uit te gaan dat het werkprogramma pas in 2018 uitvoering zal kunnen hebben. De cofinancieringsbijdrage van PNH zal hiervoor doorgeschoven worden naar 2018 (lasten verlaagd, € 2,5 miljoen, voordelig).

OD 5.3.4 Voor de uitgaven aan de kwartiermaker Greenports wordt van de provincies Zuid-Holland en Limburg een bijdrage ontvangen, zie ook de raming onder de Baten (lasten verhoogd, € 55.000, neutraal).

Overdrachten

OD 5.1.1. De vaststellingen van de subsidieverleningen uit de rijksgelden voor ISV2 stedelijke vernieuwing vinden in 2018 en 2019 plaats (lasten verlaagd, € 472.000, neutraal).

OD 5.1.1. De vaststellingen van de verstrekte subsidies uit de rijksgelden voor locatiesubsidies kleine stadsgewesten vinden deels in 2018 plaats (lasten verlaagd, € 307.000, neutraal).

OD 5.1.1 De subsidieverlening inzake OV-knooppunten zal pas plaatsvinden nadat het OV-knooppunten beleid in PS is behandeld eind november. Daardoor zal de subsidieverlening voor OV-knooppunten uit de reserve werkgelegenheid en economie in 2018 plaatsvinden in plaats van 2017 (lasten verlaagd, € 500.000, neutraal).

OD 5.1.1 Er worden nog veel subsidieverleningen verwacht uit de reserve actieprogramma 2010 voor de uitvoeringsregeling woonvisie. Nadat de regio's eerst een actieprogramma hebben opgesteld, kunnen ze nu subsidie aanvragen (lasten verhoogd, € 400.000, neutraal).

OD 5.1.2 Voor 2017 t/m 2020 stond er jaarlijks € 2,5 miljoen geraamd voor subsidieverlening uit de reserve leefbaarheidsfonds Schiphol aan de stichting leefomgeving Schiphol. Het plan is nu om de stichting één keer een aanvraag te laten doen voor het gehele bedrag. De provincie verleent dan één subsidiebeschikking met jaarlijkse voorschotten tot en met 2020. Deze subsidiebeschikking wordt in 2018 verleend (lasten verlaagd, € 2,5 miljoen, neutraal).

OD 5.3.1 Wijziging kasraming reserve AP2010 onderdeel HIRB Light. Omdat in het verleden verleende subsidies lager zijn vastgesteld dan verleend, wordt dit bedrag teruggestort in de reserve AP HIRB Light (lasten verlaagd € 170.000, neutraal).

OD 5.3.1 De raming is geactualiseerd voor verleende subsidies uit de reserve Herstructurering Bedrijfsterreinen. Dit betreft een verschuiving in de tijd (lasten verlaagd, € 150.000, neutraal).

OD 5.3.1 Het subsidieplafond voor de uitvoeringsregeling Water als Economische Drager (WED) waterrecreatie wordt verhoogd, omdat het vorige plafond al in zijn geheel is toegekend (lasten verhoogd, € 100.000, neutraal).

OD 5.3.3 Aanpassen Kasraming TWIN-H reserve onderdeel A&O Beleid. Nadat in 2016 de subsidie voor het project ‘House of Logistics’ lager vastgesteld was en er geld teruggevraagd is, is na een heroverweging in 2017 besloten om de subsidie op grond van de uitvoeringsregeling Campusvorming Noord-Holland 2013 alsnog conform verlening vast te stellen (lasten verhoogd, € 44.000, neutraal).

OD 5.3.4 Kasraming van de reserve EU projecten landbouwsubsidies verlagen omdat de uitvoering van het POP een langere doorlooptijd vergt dan voorzien. Hierdoor schuiven uiteindelijk de werkelijke uitgaven ook verder door in de tijd (lasten verlaagd, € 300.000, neutraal).

Baten

OD 5.1.1 De inkomstenraming uit de balanspost ISV 2 stedelijke vernieuwing van het Rijk wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (baten verlaagd, € 472.000, neutraal).

OD 5.1.1 De inkomstenraming uit de balanspost Locatiesubsidies kleine stadsgewesten van het Rijk wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (baten verlaagd, € 307.000, neutraal).

OD 5.1.2 Een aantal grote verkopen/ruilingen van grond voor BBL/PASO worden pas in 2018 afgerond (baten verlaagd, € 1 miljoen, nadelig).

OD 5.1.2 De provincie ontvangt een vergoeding van gemeenten voor het ruimen van bommen op het terrein van Crailo. De fiscale voorwaarden waaronder deze vergoeding kan plaatsvinden, zijn nog onvoldoende helder waardoor de inkomsten later binnenkomen dan gepland (baten verlaagd, € 1,2 miljoen, nadelig).

OD 5.1.2 De opbrengst van huren voor onroerend goed is aangepast aan de realisatie tot nog toe (baten verlaagd, € 38.000, nadelig).

OD 5.1.2 De opbrengsten verkoop grond is aangepast op basis van de realisatie tot nog toe (baten verlaagd, € 350.000, nadelig).

OD 5.1.2 De inkomstenraming uit de balanspost structuurvisie ILG van het Rijk wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (baten verlaagd, € 3,5 miljoen, neutraal).

OD 5.1.2 Overige mutaties (baten verhoogd, € 65.000 Uitvoeringsprojecten structuurvisie 2040, neutraal in combinatie met verhoging lasten).

OD 5.3.1 De baten zijn verhoogd. De begrote lasten hebben betrekking op de bouw en inrichting van het paviljoen SHIP. De lasten worden gedekt uit bijdragen van sponsors en derden (baten verhoogd, € 664.000, neutraal).

OD 5.1.2 Dit betreft een administratieve correctie van baten naar lasten (baten verhoogd, €290.000, neutraal).

OD 5.3.1 Het dividend van PWN wordt afgeraamd met € 116.000. Dit wordt veroorzaakt door een lager gewogen rendement van de nieuw uitgegeven staatsleningen (baten verlaagd, € 116.000, nadelig).

OD 5.3.1 Het dividend van Alliander wordt met € 506.000 bijgeraamd als gevolg van meevallende bedrijfsresultaten (baten verhoogd, € 506.000, voordelig).

OD 5.3.1 Aan de uitgaven voor het Koopstromenonderzoek wordt van de provincies Utrecht en Zuid-Holland een bijdrage ontvangen (baten verhoogd, € 8.000, neutraal).

OD 5.3.3 De verschuldigde risicovergoeding 2017, zoals overeengekomen in de verstrekte garantstelling voor het sectorplan Noord-Holland Noord, moet nog opgenomen worden in de begroting (baten verhoogd, € 2.000, voordelig).

OD 5.3.3 Aan de uitgaven voor het congres Techniekpact 2017 wordt van de provincies Utrecht en Flevoland een bijdrage ontvangen (baten verhoogd, € 45.000, neutraal).

OD 5.3.4 Voor de uitgaven aan de kwartiermaker Greenports wordt van de provincies Zuid-Holland en Limburg een bijdrage ontvangen, zie ook de raming onder de Baten (baten verhoogd, € 55.000, neutraal).

Onttrekking reserves

OD 5.1.2 De onttrekking aan de reserve Leefbaarheidsfonds Schiphol wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (onttrekking verlaagd, € 2,5 miljoen, neutraal).

OD 5.3.1.De onttrekking aan de reserve Herstructurering Bedrijfsterreinen wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (onttrekking verlaagd, € 150.000, neutraal).

OD 5.3.2 De onttrekking aan de reserve Werkgelegenheid en Economie wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming op OD5.1.1 en OD 5.3.2 (onttrekking verlaagd, €400.000, neutraal).

OD 5.3.4 Onttrekkingen uit de reserve EU projecten landbouwsubsidies verlagen omdat de uitvoering van het POP een langere doorlooptijd vergt dan voorzien. Hierdoor schuiven uiteindelijk de werkelijke uitgaven ook verder door in de tijd (onttrekking verlaagd, € 300.000, neutraal).

Programma 6 Groen

Budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 6 Groen	Begroot 2017	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2017 na wijziging
Lasten uit algemene middelen	50.288	1.685	51.973
6.1 Een samenhangende groenstructuur	9.782	255	10.037
6.2 Adequaat beheerd groen	37.896	1.493	39.389
6.3 Bij groen betrokken bewoners en bedrijven en overheden	2.610	-63	2.547
Lasten gedekt uit reserves, details zie 6.1 en 6.2	46.503	-20.848	25.655
Totaal Lasten	**96.791**	**-19.163**	**77.628**
Totaal Baten	**-4.972**	**-1.566**	**-6.538**
Saldo van baten en lasten	**91.819**	**-20.729**	**71.090**

Stortingen in reserves	Begroot 2017	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2017 na wijziging
Reserve Groen	17.060	1.042	18.102
Reserve Groene Uitweg	37.007	0	37.007
Reserve Cofinanciering Waddenzee	911	0	911
Reserve kapitaallasten groen	13.774	-702	13.072

Toelichting op de budgettabel

Lasten

OD 6.1 c. Vanaf 2015 mag PWN de inkoop-btw over dit beheer niet meer op haar aangifte(n) in aftrek brengen. Zodoende vormt deze btw voortaan een kostenpost bij PWN. PWN kan deze btw via de z.g. transparantieregeling doorschuiven naar PNH. PNH declareert deze btw bij het btw-compensatiefonds. Teneinde de zaak financieel glad te strijken, zal PWN eenzelfde bedrag (als de doorgeschoven btw) middels een factuur terugvragen van PNH. De doorgeschoven btw vloeit in de algemene middelen van PNH (lasten verhoogd, € 255.000, neutraal).

OD 6.2 a. Aframen budget Natuurbeheer, onderdeel voor agrarisch natuurbeheer en de kleine natuurbeheerders. In de septembercirculaire 2017 is het bedrag dat we bij de meicirculaire 2017 via het Provinciefonds ontvangen hebben verlaagd. Hierbij is de volgende toelichting gegeven: "In de meicirculaire 2017 zijn provincies geïnformeerd over de verdeling van de middelen ten behoeve van de uitvoering van agrarisch natuurbeheer (€ 8,9 miljoen structureel) en van natuurbeheer door de kleine natuurbeheerders (<75 ha; € 0,6 miljoen structureel). De verdeling is ten onrechte gebaseerd op de (eenmalige) kosten van de transitie naar een collectief stelsel. De verdeling dient plaats te vinden conform het advies van de commissie Jansen, namelijk op basis van de verwachte opgaven per provincie." (lasten verlaagd, € 192.000, voordelig).

Lagere bijdrage Waterschappen. De inkomsten, die wij ontvangen van de Waterschappen, zijn lager dan geraamd (€ 189.000 i.p.v. € 375.000). Omdat 2017 een opstartjaar is, is er door de agrarische collectieven minder subsidie voor Agrarisch Waterbeheer aangevraagd dan verwacht. De subsidie aan de collectieven wordt door ons verstrekt maar wordt voor 50% betaald door de EU en voor 50% door de Waterschappen. Het deel van de Waterschappen brengen wij bij de Waterschappen in rekening. Omdat er minder subsidie is aangevraagd, is ook de door ons van de Waterschapen te ontvangen bijdrage lager (lasten verlaagd, € 186.000, neutraal).

OD 6.2 c. Extra budget Faunafonds. Sinds de decentralisatie van het Faunafonds in 2013 zijn de provincies verantwoordelijk voor de financiering van de tegemoetkomingen in faunaschade. De financiële afspraken hierover zijn vastgelegd in het Natuurakkoord (2012) en het Natuurpact (2013). Op basis hiervan ontvangen provincies een bedrag via het Provinciefonds. Inmiddels is de decentralisatie van taken van Rijk naar provincies vastgelegd in de Wet Natuurbescherming die per 1 januari 2017 in werking is getreden. Uit recente prognoses van uitvoeringsorganisatie BIJ12 blijkt dat de faunaschade en daarmee ook de te betalen tegemoetkoming in 2017 fors hoger lijkt te worden dan wij thans hebben geraamd. Deze verhoging wordt veroorzaakt door een drietal zaken: 1. de Compensatieregeling voor ganzenfoerageer- en rustgebieden is toegevoegd aan de begroting, 2. de opname van overlopende dossiers 2016 (deze waren nog niet opgenomen in de Begroting 2017) en 3. op verzoek van de provincies is een nieuwe methodiek toegepast t.a.v. de berekening van de prognose. In plaats van het gemiddelde van de drie voorgaande boekjaren is nu een trendanalyse gemaakt. Doordat de schade in de afgelopen jaren is gestegen, stijgt ook de prognose t.a.v. de te verwachten schade in 2017. Wij verwachten dat hiermee een reëler beeld ontstaat (lasten verhoogd, € 3,5 miljoen, nadelig).
Om de lasten voortkomend uit faunaschade in de toekomst te beperken nemen wij, in nauw overleg met de partners uit het veld, een mix van maatregelen. Deze hebben deels een preventief karakter, zoals het schudden van eieren, een ‘gansonvriendelijke’ inrichting van gebieden of het aanpassen van teelt(oogst). Daarnaast verlenen wij ontheffingen die schadebestrijding door afschot en vangacties in de ruitijd mogelijk maken.

OD 6.2 e. In de op 11 maart 2013 vastgestelde Agenda Licht op Groen hebben wij aangekondigd per 1-1-2017 te willen uittreden uit het recreatieschap Geestmerambacht. Dit betekent dat wij hiervoor een afkoopsom moeten betalen. Inmiddels loopt het onderhandelingstraject meer dan 3 jaar. De onderhandelingen zijn gestrand. Het Algemeen Bestuur van het recreatieschap heeft op 20 januari 2017 de afkoopsom vastgesteld op € 4.953.173,-. De provincie heeft hiertegen bezwaar ingediend en het bod verlaagd (en dit lagere bod uitbetaald). Momenteel ligt de zaak onder de rechter. Wij verwachten voor eind 2017 geen uitspraak. Omdat een rechterlijke uitspraak in de toekomst mogelijk nog kosten met zich meebrengt, stellen wij voor het restant van het gereserveerde bedrag mee te nemen in de uitgestelde intenties (UI) (lasten verlaagd, € 1,6 miljoen, voordelig).

OD 6.3 b. Een deel van het bedrag van de partners voor Laag Holland budget zal in 2017 niet worden uitgegeven. Voorgesteld wordt om dit bedrag op de balans te plaatsen voor uitgaven in de komende jaren (lasten verlaagd, € 63.000, neutraal).

Lasten gedekt uit reserves

OD 6.1 e. De kasraming voor de reserve Groen is aangepast op basis van het definitieve PMG 2018 (lasten uit de reserve Groen verlaagd, € 17,6 miljoen, neutraal).

OD 6.1 f. De raming van de reserve Groene Uitweg is geactualiseerd. De onttrekking aan de reserve Groene Uitweg wordt op basis van het definitieve PMG 2018 aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (lasten uit de reserve Groene Uitweg verlaagd, € 3,5 miljoen, neutraal).

OD 6.1 h. De raming voor de inzet van het Groenfonds ILG Rijk is geactualiseerd op basis van de realisatie tot nu toe (lasten verhoogd, € 773.000, neutraal).

OD 6.1 i. De kasraming voor de reserve TWIN-H is aangepast. Zo zijn de uitgaven voor het fietspad Wierdijk naar beneden bijgesteld omdat de opstart van het project meer tijd in beslag heeft genomen dan van te voren gepland. Dit schuift door naar 2018. De UvR Groen 2017 wordt verhoogd vanwege een verwachte subsidieaanvraag die bijdraagt aan onze doelen van recreatieve verbindingen. Voor het Programma Verbinden en ontsnipperen worden meer kosten verwacht in verband met de noodzaak tot meer onderzoeken en monitoring over de werking van de ecoducten en voor het vervangen van camera's door diefstal. Omdat de kosten voor het project Mooi Amstelland lager zijn uitgevallen dan in 2012 was geraamd, zal een deel van de bijdrage terugvloeien in de reserve, hiernaast zijn er enkele subsidies lager vastgesteld (lasten uit de reserve TWIN-H verlaagd, € 429.000, neutraal).

OD 6.1 j. De kasraming voor de reserve UNA is aangepast. De kosten in 2017 voor monitoring Ecoduct N417 worden lager ingeschat door de aannemer (lasten uit de reserve UNA verlaagd, € 93.000, neutraal).

Baten

OD 6.2 a. Lagere bijdrage Waterschappen. De inkomsten die wij ontvangen van de Waterschappen zijn lager dan geraamd (€ 189.000 i.p.v. € 375.000). Omdat 2017 een opstartjaar is, is er door de agrarische collectieven minder subsidie voor Agrarisch Waterbeheer aangevraagd dan verwacht. De subsidie aan de collectieven wordt door ons verstrekt maar wordt voor 50% betaald door de EU en voor 50% door de Waterschappen. Het deel van de Waterschappen brengen wij bij de Waterschappen in rekening. Omdat er minder subsidie is aangevraagd, is ook de door ons van de Waterschapen te ontvangen bijdrage lager (baten verlaagd, € 186.000, neutraal).

OD 6.3 b. Een deel van het bedrag van de partners voor Laag Holland budget zal in 2017 niet worden uitgegeven. Voorgesteld wordt om dit bedrag op de balans te plaatsen voor uitgaven in de komende jaren (baten verlaagd, € 63.000, neutraal).

De raming voor de inzet van het Groenfonds ILG Rijk is geactualiseerd. De aanpassing betreft het verschuiven in de tijd van het moment van subsidieverlening (baten verhoogd, € 773.000, neutraal).

De Balanspost FES (Groenfonds ILG Rijk) bevat middelen die in de ILG-periode (2007-2012) door het Rijk aan de provincie zijn overgemaakt voor specifieke bestedingsdoelen in het landelijk gebied. Met het Natuurakkoord is afgesproken dat deze middelen definitief aan de provincies worden gedecentraliseerd, zonder nadere voorwaarden of verantwoordingsverplichting. Inmiddels is duidelijk dat een deel van de middelen die waren gelabeld aan specifieke projecten, niet nodig zijn voor deze projecten. Bij de Laatste Begrotingswijziging 2016 en Zomernota 2017 is daarom al € 6,5 miljoen niet gelabelde middelen in de Reserve Groen gestort. Uit het geactualiseerde balansdossier blijkt dat door het lager vaststellen van een aantal subsidies voor een aanvullend bedrag van € 818.000 geen verplichtingen (meer) zijn. Gelet op het oorspronkelijke doel waarvoor deze middelen door het Rijk aan de provincies zijn gedecentraliseerd, ligt storting in de Reserve Groen opnieuw voor de hand. De reserve Groen dient nl. voor de realisatie van natuur-, recreatie- en waterprojecten in het landelijk gebied (baten verhoogd € 818.000, neutraal).

De opbrengsten uit grondverkopen en enkele natuurcompensatieontvangsten worden in de reserve Groen gestort (baten verhoogd € 224.000, neutraal).

Stortingen in reserves

De Balanspost FES (Groenfonds ILG Rijk) bevat middelen die in de ILG-periode (2007-2012) door het Rijk aan de provincie zijn overgemaakt voor specifieke bestedingsdoelen in het landelijk gebied. Met het Natuurakkoord is afgesproken dat deze middelen definitief aan de provincies worden gedecentraliseerd, zonder nadere voorwaarden of verantwoordingsverplichting. Inmiddels is duidelijk dat een deel van de middelen die waren gelabeld aan specifieke projecten, niet nodig zijn voor deze projecten. Bij de Laatste Begrotingswijziging 2016 en Zomernota 2017 is daarom al € 6,5 miljoen niet gelabelde middelen in de Reserve Groen gestort. Uit het geactualiseerde balansdossier blijkt dat door het lager vaststellen van een aantal subsidies voor een aanvullend bedrag van € 818.000 geen verplichtingen (meer) zijn. Gelet op het oorspronkelijke doel waarvoor deze middelen door het Rijk aan de provincies zijn gedecentraliseerd, ligt storting in de Reserve Groen opnieuw voor de hand. De reserve Groen dient nl. voor de realisatie van natuur-, recreatie- en waterprojecten in het landelijk gebied (storting in reserve Groen verhoogd € 818.000, neutraal).

De opbrengsten uit grondverkopen en enkele natuurcompensatieontvangsten worden in de reserve Groen gestort (storting in reserve Groen verhoogd € 224.000, neutraal).

De stortingen vanuit de reserve TWIN-H in de reserve Kapitaallasten Groen zijn verlaagd. Een deel van de kosten (grondverwerving) voor de Natuurbrug Zeepoort zijn in rekening gebracht bij ProRail, waardoor de onttrekking aan de TWIN-H wordt verlaagd (lagere storting in de reserve Kapitaallasten Groen, € 19.000, neutraal).

De stortingen vanuit de reserve Groen in de reserve Kapitaallasten Groen zijn verlaagd. Als gevolg van een BBV wijziging worden de provinciale investeringen vanaf 2017 geactiveerd. Door een meevaller binnen het project Natuurbrug Zeepoort dient er minder onttrokken aan de reserve groen (lagere storting in de reserve Kapitaallasten Groen, € 683.000, neutraal).

Programma 7 Cultuur en Welzijn

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 7	Cultuur en Welzijn		
	Begroot 2017 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2017 na laatste wijziging
Apparaatskosten	1.615	0	1.615
Directe lasten	2.638	-590	2.048
Kapitaallasten	279	0	279
Overdrachten	8.880	-2.161	6.719
Subtotaal Lasten	13.412	-2.751	10.661
Baten	-30	0	-30
Saldo van baten en lasten	13.382	-2.751	10.631
Storting reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0
Resultaat	13.382	-2.751	10.631

Toelichting op de budgettabel

Directe lasten

OD 7.5.1 Voor de uitvoering van het Cultuurbeleid 2017-2020 was 2017 het eerste jaar. De focus van het eerste half jaar van 2017 lag op beleidsontwikkeling (Actualisatie Leidraad, Omgevingsvisie) en op ontwikkeling van het netwerk (opzetten nieuwe Steunpunt Monumenten en Archeologie). Deze beleidsontwikkeling was een intern proces waardoor in 2017 de lasten verlaagd kunnen worden (lasten verlaagd, € 50.000, voordelig). Uitvoering van de resultaten van de beleidsontwikkeling zullen in 2018 en verder wel kosten met zich meebrengen.

OD 7.5.2 In 2017 is gewerkt aan de verduurzaming van de regionale beeldverhalen NZKG en buitenplaatsen. Onderdeel hiervan is dat de kosten meer gedeeld worden met betrokken partijen, waardoor de kosten voor de provincie lager zijn (lasten verlaagd, € 40.000, voordelig). Daarnaast is onderzocht welke andere beeldverhalen opgestart kunnen worden. Het beeldverhaal Gouden Eeuw (Westfriesland) is kansrijk, maar wordt in de loop van 2018 ontwikkeld.

OD 7.5.3 Op het gebied van onderwaterarcheologie zal een aantal activiteiten doorschuiven naar het volgende jaar (lasten verlaagd, € 400.000, voordelig, Uitgestelde Intentie). In 2017 lag de nadruk op conservering en restauratie en wetenschappelijk onderzoek naar de collectie vondsten uit het Palmhoutwrak. In 2018 worden de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek bekend. Op basis van die resultaten kan gestart worden met de invulling van activiteiten op het gebied van museale presentatie.

OD 7.6.1 De focus lag met name op de ontwikkeling van het netwerk en het aantrekken van de loods herbestemming. De loods is in de 2e helft 2017 aangesteld, waardoor nu duidelijk wordt welke (kennis)producten nodig zijn om de herbestemmingsopgaven te ondersteunen (lasten verlaagd, € 100.000, voordelig).

Overdrachten

OD 7.1.2 Bij de Zomernota zijn onttrekkingen aan de reserves EXIN-H en TWIN-H geraamd voor subsidieverlening op grond van de Uvr Topsportaccommodaties. Omdat tot en met 1 februari 2018 subsidie kan worden aangevraagd, worden de subsidies pas in 2018 verleend (onttrekking aan reserves verlaagd, € 2,1 miljoen neutraal, waarvan € 795.000 reserve EXIN-H en € 1,3 miljoen reserve TWIN-H).

OD 7.1.2 Een aan Vitaal Platteland verleende subsidie buiten uitvoeringsregeling is lager vastgesteld dan de oorspronkelijke verlening. Hierdoor vloeit een bedrag terug in de reserve EXIN-H (lasten verlaagd, € 9.000, neutraal, reserve EXIN-H).

OD 7.4.1 Uit besprekingen met de MRA werkgroep Cultuurimpuls is gebleken dat het nog te vroeg is om in 2017 vanuit pijler 3 een opdracht te verlenen. Hierdoor zal niet al het budget voor culturele infrastructuur tot besteding komen (lasten verlaagd, € 40.000, voordelig).

Programma 8 Financiën

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 8	Financiën		
	Begroot 2017 voor laatste wijziging	Laatste begrotings-wijziging	Begroot 2017 na laatste wijziging
Apparaatskosten	60.987	-1.891	59.096
Directe lasten	724	100	824
Kapitaallasten	448	0	448
Overdrachten	-16.987	-760	-17.747
Subtotaal Lasten	45.172	-2.551	42.621
Baten	-415.833	2.021	-413.812
Saldo van baten en lasten	-370.661	-530	-371.191
Storting reserves	55.161	4.711	59.872
Onttrekking reserves	-223.257	10.449	-212.808
Resultaat	-538.757	14.630	-524.127

Toelichting op de budgettabel

Apparaatskosten

OD 8.2.1 In de Kaderbrief 2017 is melding gemaakt van hogere loonkosten door gestegen pensioenlasten en de effecten van de nieuwe cao. Het bedrag dat hiervoor in de begroting is opgenomen is € 300.000 te hoog geraamd (lasten verlaagd, € 300.000, voordelig).

OD 8.2.1 Door PS is in de begroting 2015 meerjarig geld beschikbaar gesteld voor uitbreiding van de provinciale formatie om te kunnen voldoen aan de participatiewet. Voor 2017 is € 900.000 beschikbaar gesteld voor 15 te realiseren banen. Door het voortouw te nemen bij de benadering van de arbeidsmarkt lukt het ons om medewerkers uit de doelgroep te werven tegen lagere kosten (lasten verlaagd, € 450.000, voordelig).

OD 8.2.1 In de Kaderbrief 2014 is melding gemaakt van de frictiekosten die zullen ontstaan door de overdracht van de VTH-plustaken aan de omgevingsdiensten. Voor 2017 waren deze begroot op € 1,0 miljoen. Door goede afspraken te maken met de omgevingsdiensten is het gelukt deze kosten te beperken. Daarbij speelt dat de RUD NHN nog investeringen moet doen in haar bedrijfsvoeringssystemen en de provincie hiertoe een financiële bijdrage zal leveren. De investeringen worden echter pas verwacht voor het jaar 2019 (lasten verlaagd, € 650.000, voordelig).

OD 8.2.1 Personeelsleden van de provincie die extern worden gedetacheerd, worden vervangen door inhuur. Tegenover deze hogere lasten staan hogere baten van de externe detacheringen (lasten verhoogd, € 295.000, neutraal).

OD 8.2.1 Door het tijdig toepassen van maatwerk zijn de kosten voor Vitaal Organiseren beperkt (lasten verlaagd, € 540.000, neutraal).

OD 8.2.1 Al in 2017 worden de eerste betalingen gedaan voor opleidingsmogelijkheden voor werknemers in het kader van hun Individueel TalentBudget (lasten verhoogd, € 254.000, neutraal).

OD 8.2.1 Voor een aantal projecten rond informatievoorziening en ICT, die geoormerkt waren om te betalen uit de reserve Bedrijfsvoering, is dekking gevonden binnen de reguliere apparaatskosten. Daardoor worden minder uitgaven geraamd uit de reserve Bedrijfsvoering (lasten verlaagd, € 500.000, neutraal).

Directe lasten

OD 8.1.1 Bij de eigendommen die niet bestemd zijn voor de openbare dienst heeft een ernstige asbestbesmetting bij oplevering gezorgd voor extra kosten (lasten verhoogd, € 95.000, nadelig).

Overdrachten

OD 8.1.1 Als gevolg van de ondertekende vaststellingsovereenkomst gaat het Rijk een bedrag van € 17,76 miljoen aan ons overmaken. Bij de Zomernota is al een bedrag geraamd van € 17 miljoen. Bij de LBW kan de raming opgehoogd worden met € 760.000 (lasten verlaagd, € 760.000, voordelig).

Baten

OD 8.1.1 Dividend BNG: BNG Bank heeft over het verslagjaar 2016 een nettowinst behaald van EUR 369 miljoen, een toename van EUR 143 miljoen ten opzichte van 2015. Deze stijging is het gevolg van enkele incidentele resultaten, gerealiseerde verkoopresultaten en positieve ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Het rendement op het eigen vermogen is mede hierdoor met 11,5 % ruim boven de interne doelstelling van 6,5% uitgekomen. In verband met de dividenduitkering in het verslagjaar aan verschaffers van hybride kapitaal is een bedrag van EUR 365 miljoen (2015: EUR 226 miljoen) beschikbaar voor aandeelhouders. Door dit hogere beschikbare bedrag is ons dividend ook hoger uitgevallen (baten verhoogd, € 701.000, voordelig).

OD 8.1.1 Vrijval van de voorziening subsidiecrediteuren als gevolg van het feit dat subsidies (die oorspronkelijk ten laste van doelgerichte reserves zijn gekomen) lager zijn vastgesteld en/of zijn ingetrokken (baten verhoogd, € 1.454.000, voordelig).

OD 8.1.1 Provinciefonds (Algemene Uitkering): Op basis van de septembercirculaire wordt de raming van het provinciefonds met € 2.275.000 neerwaarts bijgesteld. De verklaring hiervoor zijn met name uitvoeringsmeevallers op de SZW-begroting (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) en aanpassingen van het kasritme op de IenM (Infrastructuur en Milieu) begroting als gevolg van diverse Design, Build, Finance en Maintain-contract projecten (baten verlaagd, € 2.275.000, nadelig).

OD 8.1.1 Provinciefonds (Decentralisatie Uitkering): Aan de uitgaven voor het congres Techniekpact 2017 wordt vanuit het Rijk, ministerie van EZ, via de decembercirculaire 2017 een bijdrage voor de kosten van dit congres ontvangen. Zie hiervoor ook OD 5.3.3 onder directe lasten (baten verhoogd, € 40.000, neutraal).

OD 8.1.1 Provinciefonds (Decentralisatie Uitkering): Op basis van de septembercirculaire van het provinciefonds wordt een bedrag van € 288.000 gestort in de reserve Infrastructuur. Dit geld is bedoeld voor Groei op het spoor P+R Bussum Zuid. Dit bedrag is neutraal met de storting in de reserve Infrastructuur in Programma 2 (baten verhoogd, € 288.000, neutraal).

OD 8.1.1 Provinciefonds (Decentralisatie Uitkering): De decentralisatie uitkering Geïntegreerde bediencentrales PNH wordt afgeraamd omdat deze in 2018 wordt ontvangen. Deze aframing is neutraal met een lagere storting in de reserve Infrastructuur in Programma 2 (baten verlaagd, € 3.719.000, neutraal).

OD 8.1.1. De stelpost afrekeningsverschillen wordt met € 1 miljoen naar boven bijgesteld (baten verhoogd, € 1.000.000, voordelig).

OD 8.1.1 Voor het voeren van de personeels- en salarisadministratie voor de OD NZKG ontvangt de provincie opbrengsten. Als gevolg van een hogere indexering dan geraamd en extra werkzaamheden is sprake van extra baten (baten verhoogd, € 35.000, voordelig).

OD 8.1.1 De huur voor de parkeergarage Dreef was abusievelijk inclusief BTW geraamd terwijl het exclusief BTW wordt geadministreerd (baten verlaagd, € 100.000, nadelig).

OD 8.1.1 Er is sprake van meeropbrengsten in verband met de externe detachering van personeelsleden van de provincie. Hier tegenover staan hogere kosten in verband met inhuur met vervangende medewerkers (baten verhoogd, € 295.000, neutraal)

Storting reserves

Conform het bestaande beleid worden de bij deze begrotingswijziging aangevraagde budgetten voor overheveling naar 2018 (Uitgestelde intenties) geoormerkt in de Algemene reserve gestort € 4.711.000.

Onttrekking reserves

OD 8.1.1. Vanaf 2015 mag PWN de inkoop-btw over dit beheer niet meer op haar aangifte(n) in aftrek brengen. Zodoende vormt deze btw voortaan een kostenpost bij PWN. PWN kan deze btw via de z.g. transparantieregeling doorschuiven naar PNH. PNH declareert deze btw bij het btw-compensatiefonds. Teneinde de zaak financieel glad te strijken zal PWN eenzelfde bedrag (als de doorgeschoven btw) middels een factuur terugvragen van PNH. De doorgeschoven btw vloeit in de algemene middelen van PNH (onttrekking verhoogd, € 255.000, neutraal).

OD 8.1.2 De onttrekkingen aan de reserve EXIN-H zijn verlaagd. De reden is dat per abuis de te activeren middelen voor het OV-gedeelte van het project Ouderkerk a/d Amstel zowel in de reserve Kapitaallasten Wegen als OV is gestort (onttrekking verlaagd, reserve EXIN-H, € 1,6 miljoen, neutraal).

OD 8.1.2 De onttrekkingen aan reserve TWIN-H zijn verhoogd. PS hebben op 10 juli 2017 bij de 2e Actualisatie PMI 2017-2020 besloten voor N243 Noordervaart een voorbereidingskrediet van € 6 miljoen beschikbaar te stellen ten lasten van de reserve TWIN-H. Conform de BBV dienen de uitgaven te worden geactiveerd en in dit kader onttrokken aan TWIN-H en gestort in de reserve Kapitaallasten Wegen (onttrekking verhoogd, reserve TWIN-H, € 6,0 miljoen, neutraal).

OD 8.1.2 De onttrekkingen aan reserve EXIN-H zijn verlaagd. Per abuis is het budget Fietstunnel N507, ten laste van de reserve EXIN-H, van € 1.375.000 zowel in de reserve Kapitaallasten Wegen als OV gestort. De storting in de reserve Kapitaallasten OV worden nu gecorrigeerd (onttrekking verlaagd, reserve EXIN-H, 1,4 miljoen, neutraal).

OD 8.1.2 De onttrekkingen aan de reserve TWIN-H zijn verlaagd. Een deel van de kosten (grondverwerving) voor de Natuurbrug Zeepoort zijn in rekening gebracht bij ProRail, waardoor de onttrekking aan de TWIN-H wordt verlaagd (onttrekking verlaagd, reserve TWIN-H, € 19.000, neutraal).

OD 8.1.2 De onttrekkingen aan de reserve TWIN-H zijn verhoogd. Aan het oevertraject 19 wordt een bijdrage uit TWIN-H toegevoegd voor milieuvriendelijke oevers (onttrekking verhoogd, reserve TWIN-H, € 428.000, neutraal).

OD 8.1.2 De onttrekking aan de reserve Actieprogramma 2010 wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (onttrekking verhoogd, € 400.000, neutraal).

OD 8.1.2 De onttrekking aan de reserve Organisatieveranderingen wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (onttrekking verlaagd, € 540.000, neutraal).

OD 8.1.2 De onttrekking aan de reserve GO-gelden wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (onttrekking verhoogd, € 254.000, neutraal).

OD 8.1.2 De onttrekking aan de reserve Vervanging ICT-apparatuur wordt aangepast aan de gewijzigde uitgavenraming (onttrekking verlaagd, € 150.000, neutraal).

OD 8.1.2 De onttrekking aan de reserve EXIN-H, compartiment OV wordt verlaagd.
De verlaging is opgebouwd uit de volgende posten:
- € 128.000 Wayfinding (mediaproductie) en studiekosten Verkeersmanagement OV. De reden voor lagere uitgave Wayfinding is dat de uitgaven over meerdere jaren worden verspreid.
- € 10.2 miljoen subsidie uitgaven Uithoornlijn (subsidie van € 1,9 miljoen wordt nog niet verleend omdat het beheer en onderhoud met VRA nog niet is geregeld) en Investeringsagenda doorstroming OV. Er wordt in totaal € 8,3 miljoen minder besteed door diverse redenen (onttrekking verlaagd, € 10,2 miljoen, neutraal).

OD 8.1.2 Bij de Zomernota zijn onttrekkingen aan de reserves EXIN-H en TWIN-H geraamd voor subsidieverlening op grond van de Uvr Topsportaccommodaties. Omdat tot en met 1 februari 2018 subsidie kan worden aangevraagd, worden de subsidies pas in 2018 verleend (onttrekking aan reserves verlaagd, € 2,1 miljoen neutraal, waarvan € 795.000 reserve EXIN-H en € 1,3 miljoen reserve TWIN-H).

OD 8.1.2 Het in kaart brengen van CO2 emissie voor met name de kantoororganisatie blijkt eenvoudiger te zijn dan voorzien. Hierdoor vallen de kosten van onderzoek lager uit dan verwacht (onttrekking verlaagd, € 96.000, neutraal, reserve EXIN-H).

OD 8.1.2 Een aan de gemeente Schagen op grond van de Uvr 'Ruimtelijke kwaliteit Hondsbossche en Pettemer Zeewering Noord-Holland 2014' verleende subsidie is lager vastgesteld dan de oorspronkelijke verlening (onttrekking verlaagd, € 8.000, neutraal, reserve Actieprogramma 2010).

OD 8.2.1 Doordat de kosten van het project Mooi Amstelland lager zijn uitgevallen dan in 2012 was geraamd, vloeit een deel van de bijdrage terug in de reserve TWIN-H (onttrekking verlaagd, € 226.000, neutraal, reserve TWIN-H).

OD 8.1.2 Doordat de planning van het project Markermeerdijken door het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is gewijzigd, wordt een deel van de werkzaamheden doorgeschoven naar 2018. Daarnaast wordt planvorming voor de versterking van de dijk in Durgerdam getemporiseerd. De hiervoor geraamde kosten voor o.a. participatiebijeenkomsten worden nu pas in 2018 gemaakt (onttrekking verlaagd, € 40.000 neutraal, reserve TWIN-H).

OD 8.1.2 Reserve TWIN-H en EXIN-H Overige kleine mutaties, € 30.000 en € 9.000 (onttrekking verlaagd, € 39.000, neutraal).

4 Overzicht begrote mutaties reserves

(bedragen x € 1.000 euro)

OD	Reserve	Mutatie	Begroting 2017	EBW 2017	Kaderbrief 2018	Zomernota 2017	LBW 2017	Eindtotaal
1.3.2	Resv. cofinanciering Europese projecten	Onttrekkingen	-152	-1.530	0	-184	-2.661	-4.527
2.1.2	Resv. Groot Onderh. Wegen en Vaarwegen	Onttrekkingen	-7.912	0	0	-13.099	-1.650	-22.661
		Stortingen	2.500	0	0	0	0	2.500
	Resv. Innovatieprojecten SolaRoad	Onttrekkingen	0	0	0	-382	32	-350
	Resv. Westfrisiaweg (N23)	Onttrekkingen	-14.260	0	0	0	0	-14.260
		Stortingen	14.260	0	0	0	0	14.260
	Resv. Zuidas en Zeepoort	Stortingen	9.257	0	0	0	0	9.257
2.1.4	Resv. Kapitaallasten Vaarwegen	Stortingen	0	0	0	20.861	2.928	23.789
2.2.1	Resv. fietsinfrastructuur	Onttrekkingen	-2.030	-2.989	0	968	98	-3.953
		Stortingen	851	0	0	385	0	1.236
	Resv. Infrastructuur	Onttrekkingen	-17.556	-16.832	0	-6.111	425	-40.074
		Stortingen	24.458	0	-222	22.968	-3.431	43.773
	Resv. Kapitaallasten Wegen	Stortingen	40.707	0	0	-5.120	4.370	39.957
	Resv. OLV-Greenport	Onttrekkingen	-2.645	2.645	0	0	0	0
2.3.2	Resv. Kapitaallasten OV	Stortingen	0	0	0	98.250	-1.375	96.875
	Resv. Openbaar Vervoer projecten	Onttrekkingen	-50.460	0	0	46.602	431	-3.427
		Stortingen	49.859	0	0	-47.000	0	2.859
		Vrijval van reserves	0	0	0	-1.200	0	-1.200
3.1.2	Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterk	Onttrekkingen	0	-1.264	0	-675	-140	-2.079
		Stortingen	3.750	0	0	0	0	3.750
3.2.1	Resv. Waterrecreatie	Onttrekkingen	0	0	0	-286	140	-146
		Stortingen	681	900	0	100	0	1.681
3.2.2	Reserve Grondwaterheffing	Onttrekkingen	0	0	0	0	-465	-465
		Stortingen	0	0	0	0	1.497	1.497
4.1.2	Reserve bodemsanering	Stortingen	0	0	0	14.065	3.978	18.043
5.1.2	Resv. Kwaliteitsfonds Bloemendalerpolder	Stortingen	500	0	0	0	0	500
	Resv. Leefbaarheidsfonds Schiphol	Onttrekkingen	0	-2.500	0	0	2.500	0
5.3.1	Resv. Herstructurering bedrijventerrei	Onttrekkingen	0	0	0	-737	150	-587
		Stortingen	3.500	0	0	0	0	3.500
	Resv. Ontwikkeling havencomplexen	Onttrekkingen	0	0	0	-700	0	-700

		Stortingen	1.612	0	0	0	0	1.612
	Resv. Programma Water als Econ. Drager	Onttrekkingen	0	0	0	-200	0	-200
		Stortingen	1.000	0	0	0	0	1.000
5.3.2	Resv. Werkgelegenheid en economie	Onttrekkingen	0	-6.178	-380	770	400	-5.388
		Stortingen	3.064	0	1.310	982	0	5.356
		Vrijval van reserves	0	0	0	-140	0	-140
5.3.4	Resv. Europese proj. Landbouwsubsidies	Onttrekkingen	-2.400	0	0	1.000	300	-1.100
		Stortingen	0	0	500	0	0	500
6.1.1	Resv. Groen	Onttrekkingen	-22.831	-20.050	0	8.661	18.285	-15.935
		Stortingen	16.539	0	83	438	1.042	18.102
	Resv. Groene Uitweg	Onttrekkingen	-11.189	0	0	-6.791	3.497	-14.483
		Stortingen	959	0	0	36.048	0	37.007
	Resv. Kapitaallasten Groen	Stortingen	0	0	0	13.774	-702	13.072
6.2.1	Resv. cofinanciering Waddenzee	Onttrekkingen	0	0	0	-911	0	-911
		Stortingen	911	0	0	0	0	911
8.1.2	Algemene Reserve	Onttrekkingen	-11.435	-6.507	-25.574	-17.662	0	-61.178
		Stortingen	0	4.800	39.204	0	4.711	48.715
	Resv. ILG	Onttrekkingen	0	-2.750	0	-1.292	0	-4.042
	Resv. Actieprogramma 2010	Onttrekkingen	-1.100	-230	0	-1.370	-222	-2.922
		Stortingen	558	0	0	2.316	0	2.874
	Resv. Bedrijfsvoering	Onttrekkingen	0	0	0	-1.500	500	-1.000
		Stortingen	508	0	0	0	0	508
	Resv. EXIN-H	Onttrekkingen	-4.012	-185	0	-34.566	14.203	-24.560
	Resv. GO-gelden	Onttrekkingen	0	0	0	-200	-254	-454
	Resv. Huisvesting	Onttrekkingen	-1.661	0	399	150	0	-1.112
	Resv. monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	Onttrekkingen	-5.510	0	0	4.718	0	-792
		Stortingen	6.388	0	0	0	0	6.388
	Resv. Organisatieveranderingen	Onttrekkingen	-2.945	0	0	1.405	540	-1.000
	Resv. TWIN-H	Onttrekkingen	-26.353	-13.636	0	-69.084	-4.411	-113.484
		Stortingen	0	275	0	225	0	500
	Resv. UNA	Onttrekkingen	0	-34	0	-123	93	-64
	Resv.Vervanging ICT-apparatuur	Onttrekkingen	-638	-1.562	0	0	0	-2.200
		Stortingen	887	0	0	0	0	887
Eindtotaal			**-2.339**	**-67.626**	**15.320**	**65.353**	**44.809**	**55.517**

5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

In onderstaande lijst staan de subsidies buiten uitvoeringsregeling. In de kolom wijzigingen staat aangegeven of de subsidie nieuw, gewijzigd of ongewijzigd is.

OD	Naam subsidie aanvrager	Maximale Subsidie 2017	Wijzigingen
	Programma 2 Bereikbaarheid		
2.3.2	Gemeente Texel: Pilot Texel	€ 383.000	Ongewijzigd
2.3.2	Gemeente Alkmaar; Investeringsagenda	€ 1.569.000	Ongewijzigd
2.3.2	Gemeente Bussum: Investeringsagenda	€ 225.000	Ongewijzigd
2.3.2	Gemeente Haarlem; Investeringsagenda	€ 6.766.000	Ongewijzigd
2.3.2	Gemeente Heemskerk; Investeringsagenda	€ 107.500	Ongewijzigd
2.3.2	Gemeente Heerhugowaard; Investeringsagenda	€ 1.180.000	Ongewijzigd
2.3.2	Gemeente Hilversum; Investeringsagenda	€ 1.085.000	Ongewijzigd
2.3.2	Gemeente Hoorn; Investeringsagenda	€ 50.000	Ongewijzigd
2.3.2	Gemeente Velsen; Investeringsagenda	€ 2.250.0000	Ongewijzigd
2.3.2	RWS: Investeringsagenda	€1.025.000	Ongewijzigd
2.3.2	Gemeente Wijdemeren; Investeringsagenda	€ 50.000	Ongewijzigd
2.2.1	RWS; busvoorzieningen A1	€ 1.500.000	Ongewijzigd
2.2.1	NS: Aanleg P+R Bussum Zuid	€ 287.500	Ongewijzigd
2.1.2	Gemeente Alkmaar; Bergerweg	€ 2.000.000	Ongewijzigd
2.1.2	Gemeente Alkmaar; N9/Koggedijk	€ 1.500.000	Ongewijzigd
2.1.2	Gemeente Alkmaar; Koelmanlaan/Willem de Zwijgerlaan	€ 1.000.000	Ongewijzigd
2.3.1	Regionaal Overleg Orgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer	€ 50.000	Ongewijzigd
2.3.1	Rijksscholengemeenschap Wiringherlant; Medefinanciering scholierenlijn Medemblik-RSG Wiringherland	€ 14.000	Ongewijzigd
2.2.1	Gemeente Haarlem; Snelfietsroute Haarlem-Amsterdam West	€ 389.392	Ongewijzigd
2.1.2	Gemeente Heiloo: Aansluiting A9 Heiloo	€ 12.079.000	Ongewijzigd
2.1.2	Gemeente Heiloo: Fietsbrug	€ 600.000	Ongewijzigd
2.2.1	Gemeente Aalsmeer: Ongestoord Logistieke Verbinding	€ 10.550.000	Ongewijzigd
2.1.3	Vervoerregio Amsterdam: HOV Amstelveen-Uithoorn	€ 1.893.681	Ongewijzigd
2.2.1	Gemeente Hilversum: Brug Hilversum Noord-Mediapark (IBP 6.9)	€ 750.000	Ongewijzigd

OD	Naam subsidie aanvrager	Maximale Subsidie 2017	Wijzigingen
	Programma 3 Water		
3.1.2	Ministerie van Infrastructuur & Milieu / Marker Wadden (zie ook Progr. 6)	€ 344.000	Ongewijzigd
3.2.1	Ministerie van Infrastructuur & Milieu / Marker Wadden (zie ook Progr. 6)	€ 1.398.000	Ongewijzigd
3.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier: Prins Hendrikdijk	€ 705.946	Ongewijzigd
3.1.2	Gemeente Texel: Fietspad Prins Hendrikdijk	€ 357.837	Ongewijzigd
3.2.1	Gemeente Waterland: vooronderzoek naar officiële zwemplek Marken	€ 11.000	Ongewijzigd
3.2.1	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier / Waterberging en Natuur	€ 225.000	Verwijderd
3.2.2	Waternet - Project 'Temmen brakke kwel Horstermeerpolder	€ 464.725	Nieuw

OD	Naam subsidie aanvrager	Maximale Subsidie 2017	Wijzigingen
	Programma 4 Milieu		
4.2.1	InVesta / Infrastructuur en voorzieningen InVesta	€ 960.000	Ongewijzigd
4.1.2	Regionale Brandweer Amsterdam/Amstelland	€ 18.742	Ongewijzigd
4.1.2	Milieudienst IJmond	€ 125.000	Ongewijzigd
4.1.2	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	€ 281.933	Ongewijzigd
4.1.2	Omgevingsdienst Flevoland-Gooi en Vechtstreek	€ 60.450	Ongewijzigd
4.1.2	Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord	€ 137.850	Ongewijzigd
4.2.1	NEMIS	€ 50.000	Ongewijzigd
4.1.1	Milieufederatie NH/sterren dichterbij	€ 36.400	Ongewijzigd
4.2.1	ECN/Biomassateelt op zee	€ 300.000	Ongewijzigd
4.2.1	Groen Gas Noord-Holland BV/Milena-Olga-Esme	€ 500.000	Ongewijzigd
4.1.2	Gemeente Hilversum, Plan Huydecopers	€ 925.000	Ongewijzigd

OD	Naam subsidie aanvrager	Maximale Subsidie 2017	Wijzigingen
	Programma 5 Ruimte		
5.1.2	Gemeente Haarlemmermeer / Duurzaam Watersysteem PARK21 (KL27)	€ 9.302.641	Ongewijzigd
5.1.2	Gemeente Haarlemmermeer / Groene- en recreatieve verbindingen	€ 4.500.000	Ongewijzigd
5.1.2	Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio / Tweede Tranche Leefbaarheidsfonds Schipholregio	€ 2.500.000	Verwijderd
5.1.2	Gemeente Den Helder/ Geluidbeperkende maatregelen permanent motorcrossen	€ 25.000	Ongewijzigd
5.1.2	Gemeente Hollands Kroon / Geluidbeperkende maatregelen permanent motorcrossterrein	€ 25.000	Ongewijzigd
5.1.2	Noord-Hollandse Motorsport Federatie / Geluidbeperkende maatregelen permanent motorcrossterrein	€ 133.148	Ongewijzigd
5.1.2	Stichting Ondersteuning Omgevingsraad Schiphol (SOORS)	€ 112.500	Ongewijzigd
5.1.2	Vervolg Nieuw West Airport Express	€ 200.000	Ongewijzigd
5.3.1	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord	€ 1.518.286	Ongewijzigd
5.3.1	Coöperatie Gastvrije Randmeren / Revitalisering drie recreatie eilanden	€ 327.500	Ongewijzigd
5.3.1	Ministerie van Defensie/RESA-project luchthaven Den Helder	€ 250.000	Ongewijzigd
5.3.1	Coöperatie Breedband Alkmaar Buiten	€ 4.750.000	Nieuw
5.3.1	Breedband Beemster	€ 4.000.000	Nieuw
5.3.1	Bergen Breedband	€ 600.000	Nieuw
5.3.1	Stichting Veenglas	€ 400.000	Nieuw
5.3.1	Breedband Hollands Kroon	€ 7.000.000	Nieuw
5.3.1	Stichting Glasvezel Texel	€ 2.000.000	Nieuw
5.3.1	Stichting Breedband Wijdemeren	€ 660.000	Nieuw
5.3.4	Greenport Noord-Holland Noord/programmabureau	€ 165.000	Ongewijzigd
5.3.4	Greenport Noord-Holland Noord/uitvoeringsprogramma	€ 100.000	Ongewijzigd
5.3.4	Greenport Aalsmeer/programmabureau	€ 150.000	Ongewijzigd
5.3.4	Green port Aalsmeer/uitvoeringsprogramma	€ 100.000	Ongewijzigd
5.3.4	STIVAS/ondersteuning activiteiten kavelruil	€ 673.916	Gewijzigd
5.3.2	Gemeente Amsterdam/regionaal budget Metropoolregio	€ 1.500.000	Ongewijzigd
5.3.3	NOVA College/Smart Makers Education	€ 85.000	Ongewijzigd
5.3.3	ROC Amsterdam/Human Technology & Engeneering	€ 130.000	Ongewijzigd
5.3.3	ROC Amsterdam/MediaLab Take Five	€ 75.000	Ongewijzigd

OD	Naam subsidie aanvrager	Maximale Subsidie 2017	Wijzigingen
5.3.3	Clusius College/Green Campus	€ 50.000	Gewijzigd
5.3.3	Regio College/Crossover Agenda	€ 130.000	Ongewijzigd
5.3.3	ROC De Kop/LT Offshore Wind-Energy	€ 90.000	Gewijzigd
5.3.3	InHolland/TechInHolland Campus inbedding kenniswerkplaats	€ 25.000	Ongewijzigd
5.3.3	NOVA College of gemeente Velsen /MRA Techport Campus Business Developer Innovation & House of Skills	€ 200.000	Gewijzigd
5.3.3	Stichting Techport IJmond/provinciale marktplaats-gastcolleges-stages-leerwerkplekken	€ 65.000	Ongewijzigd
5.3.3	Ontwikkelingsbedrijf NHN/Talentprogramma NHN	€ 65.000	Ongewijzigd
5.3.3	Hilversumse Media Campus/Integrale provinciale communicatie	€ 45.000	Ongewijzigd
5.3.1.	AYOP (NZKG)/NSEG (Den Helder /samenwerking zeehavens m.b.t. offshore	€ 50.000	Gewijzigd
5.3.1	Regio Gooi- en Vechtstreek, Economic Board Gooi- en Vechtstreek	€ 25.000	Ongewijzigd

OD	Naam subsidie aanvrager	Maximale Subsidie 2017	Wijzigingen
	Programma 6 Groen		
6.1.1	Vereniging Natuurmonumenten / Groene Uitweg: Impuls Spiegel- en Blijkpolderplas en Wijde Blik (GV47)	€ 507.500	Ongewijzigd
6.1.1	Groengebied Amstelland / Groene Uitweg: Skeelerbaan Ouderkerkerplas (GV39)	€ 44.000	Gewijzigd (was € 49.000)
6.1.1	Regio Gooi en Vechtstreek / Groene Uitweg: Schootsvelden Naarden (GV04)	€ 60.000	Ongewijzigd
6.1.1	Agrarische Natuur en Landschapsvereniging Vechtvallei / Groene Uitweg: Innovatieprojecten	€ 50.000	Ongewijzigd
6.1.1	Gemeente Gooise Meren / Wandelpad Vesting-Stadzigt (GV04)	€ 407.500	Ongewijzigd
6.1.2	Staatsbosbeheer / Inrichtingsmaatregelen Westzaan	€ 268.273	Ongewijzigd
6.1.4	Gemeente Wijdemeren / Voetgangersbrug 's Gravelandsevaart (NH-pad)	€ 32.500	Ongewijzigd
6.1.4	Recreatie Noord-Holland / Uitvoering Boerenlandpadregeling	€ 700.000	Ongewijzigd
6.2.1	Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Hollands Noorden / Correctie beheervergoeding	€ 50.000	Ongewijzigd
6.2.1	Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid / Pilot Weidevogels	€ 150.000	Ongewijzigd
6.2.3	Stichting Landelijk Fietsplatform / Coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2017	€ 50.000	Ongewijzigd
6.2.3	Stichting Wandelnet / Coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken wandelen 2017	€ 50.000	Ongewijzigd
6.3.2	Agrarische Natuur vereniging Water, Land en Dijken / Boerderij-educatie Laag Holland	€ 80.000	Ongewijzigd
6.3.2	Bureau Promotie Laag Holland / Promotie Laag Holland	€ 80.000	Ongewijzigd
6.2.3	Landschap Noord-Holland[1]	€ 1.092.800	Ongewijzigd
6.2.2	Faunabeheereenheid[1] / Reguliere taken	€ 482.962	Ongewijzigd
6.2.2	Faunabeheereenheid / Maatregelen uitvoering ganzenbeheer	€ 411.038	Ongewijzigd
6.2.3	Goois Natuurreservaat[1]	€ 623.020	Ongewijzigd
6.1.2	Goois Natuurreservaat / Natuurontwikkeling Dassenveld (GV54)	€ 15.000	Verwijderd
6.1.2	Gemeente Schagen / Boskerpark realisatie NNN Grondverwerving (NHN16)	€ 53.000	Ongewijzigd
6.3.1	Stichting Veenweiden Innovatiecentrum	€ 90.000	Ongewijzigd
6.1.2	Fam. Tentij / Realisatie NNN Bakkum / Programma Nieuwe Strandwal	€ 100.000	Ongewijzigd
6.1.2	Gemeente Schagen / Boskerpark realisatie NNN Inrichting (NHN16)	€ 247.000	Ongewijzigd
6.1.1	Ministerie van Infrastructuur & Milieu / Marker Wadden (zie ook Progr. 3)	€ 2.300.000	Ongewijzigd
6.1.2	PWN / Omvormen deel Camping Vafamil tot natuur (KL40)	€ 30.000	Ongewijzigd
6.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier / Polder Waard	€ 225.000	Ongewijzigd

OD	Naam subsidie aanvrager	Maximale Subsidie 2017	Wijzigingen
	Nieuwland (NHN23)		
6.1.2	Gemeente Aalsmeer / Groene AS door Aalsmeer (KL32)	€ 225.000	Ongewijzigd
6.1.2	Stichting De Bovenlanden Aalsmeer / Groene As Bovenlanden (KL30)	€ 300.000	Ongewijzigd
6.1.2	Gemeente Hilversum / Natuurontwikkeling Huydecoopersweg	€ 925.000	Ongewijzigd
6.2.1	Agrarische Natuurvereniging Water, Land & Dijken / Ruige mest op vaarland	€ 47.959	Ongewijzigd
6.3.2	Nationaal Park Zuid Kennemerland[1]	€ 121.789	Ongewijzigd
6.3.2	Nationaal Park Duinen van Texel[1]	€ 136.211	Ongewijzigd
6.3.1	Landschap Noord-Holland[1] / Uitvoering Programma 'Betrekken bij Groen'	€ 608.000	Ongewijzigd
6.3.1	Landschap Noord-Holland[1]/ Innovatieprogramma Veen (IPV)	€ 700.000	Ongewijzigd
6.1.1	Staatsbosbeheer / Monitoringvergoeding SNL Open Duin	€ 150.000	Ongewijzigd
6.2.1	Landschap Noord-Holland / Soortenbescherming	€ 85.000	Ongewijzigd
6.3.2	Landschap Noord-Holland / Ervenhandboeken	€ 20.000	Ongewijzigd
6.2.1	Landschap Noord-Holland / Evaluatie beheer strategieën veenweiden	€ 25.000	Ongewijzigd
6.1.2	Landschap Noord-Holland / Groen en Gezonde Leefomgeving	€ 100.000	Ongewijzigd
6.3.1	Stichting Icoon Oostelijke Vechtplassen	€ 30.000	Ongewijzigd
6.3.1	Gemeente Wijdemeren / Natuurbeleving NERA gebouw - proces	€ 74.000	Ongewijzigd
6.1.4	Groengebied Amstelland / Groene Uitweg Recreatiemakelaar Amstel en Diemerscheg (GV39)	€ 30.600	Ongewijzigd
6.1.4	Regio Gooi- en Vechtstreek / Groene Uitweg Recreatiemakelaar Gooi- en Vechtstreek (GV39)	€ 66.862	Ongewijzigd
6.1.4	Gemeente Gooise Meren / Groene Uitweg Grondbank Schootsvelden Naarden tranche 1b (GV04)	€ 165.200	Ongewijzigd
6.1.4	Gemeente Wijdemeren / Projectleiding vaarverbinding 's Gravelandsevaart	€ 100.000	Ongewijzigd
6.1.2	PWN / Het Zanderij (KL38)	€ 376.616	Ongewijzigd
6.1.2	Agrarische Natuur- en landschapsvereniging Vechtvallei / Gebiedscoördinator (GV42)	€ 50.000	Ongewijzigd
6.1.2	Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging West-Friesland / Koopmanspolder, Proeftuin Waterbeheer: Kleinschalige experimenten (NHN26)	€ 24.744	Ongewijzigd
6.2.2	Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging/ Fusies wildbeheereenheden ter bevordering van efficiëntie en professionalisering (n.a.v. Wet Natuurbescherming)	€ 100.000	Ongewijzigd

[1] Deze organisatie ontvangt een boekjaarsubsidie.

De projectnummers tussen haakjes verwijzen naar de projecten in het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen 2018-2022.

OD	Naam subsidie aanvrager	Maximale Subsidie 2017	Wijzigingen
	Programma 7 Cultuur en Welzijn		
7.1.1	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland	€ 60.000	Ongewijzigd
7.1.1	Sportservice	€ 120.000	Ongewijzigd
7.4.1.	Plein C	€ 250.000	Ongewijzigd
7.4.1	Probiblio	€ 2.384.240	Ongewijzigd
7.4.1	Haarlem Marketing / Museumcongres	€ 7.000	Ongewijzigd
7.5.1	Stichting NMF / Steunpunt M&A	€ 202.000	Ongewijzigd
7.5.1.	Mooi Noord-Holland / Steunpunt M&A	€ 258.000	Ongewijzigd
7.5.2.	Molenfederatie	€ 15.000	Ongewijzigd
7.5.2	Vestingmuseum Naarden: Nieuw Nederlands Vestingmuseum	€ 330.000	Ongewijzigd
7.5.2	Gemeente Muiden / Verder met de Vesting	€ 330.000	Ongewijzigd
7.5.2	Waternet / Fort Spion	€ 120.000	Ongewijzigd
7.5.2	Recreatieschap Spaarnwoude / Restauratie Fort bij Liebrug	€ 800.000	Ongewijzigd
7.5.2.	Recreatieschap Spaarnwoude / restauratie Fort benoorden Spaarndam	€ 500.000	Ongewijzigd
7.5.2	Gemeente Haarlemmermeer / Restauratie Fort bij Aalsmeer	€ 400.000	Ongewijzigd
7.5.2	Stichting Liniebreed Ondernemen / publiekscommunicatie SvA	€ 64.000	Ongewijzigd
7.5.2	Stichting Singer Memorial Foundation / Singer Laren Theater	€ 135.100	Ongewijzigd
7.5.2.	Landschap Noord-Holland / restauratie Fort Zuidwijkermeer	€ 310.000	Nieuw
7.5.2	Stichting Fort Penningsveer / restauratie	€ 105.000	Ongewijzigd
7.5.2	Dhr. W.T. Hogenboom / restauratie dak Fort bij de Kwakel	€ 25.000	Gewijzigd
7.5.2	Monumentenwacht	€ 220.000	Ongewijzigd
7.5.2	ROP Midden West	€ 17.000	Ongewijzigd
7.5.2.	Stichting Oneindig Noord-Holland	€ 200.000	Ongewijzigd

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN - 9 NOV. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw T. Dijkers
BEL/RO

Telefoonnummer +31235144415
dijkerst@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 9 NOV. 2017

Kenmerk
988500/988514

Uw kenmerk

Betreft: Monitor Woningbouw 2017

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u de Monitor Woningbouw 2017 toe.

Inleiding

Jaarlijks wordt de Monitor Woningbouw uitgevoerd om inzicht te krijgen in:

- de voortgang van de woningbouwproductie, in relatie tot de afspraken in de regio hierover enerzijds,
- de ontwikkeling van de plancapaciteit op korte en lange(re) termijn in Noord-Holland, in relatie tot de ontwikkelingen in de woningbehoefte (prognose) anderzijds.

De Monitor Woningbouw 2017 kent een andere, kortere opzet dan voorgaande jaren. Normaal gesproken belichten wij in hoeverre de RAP-afspraken zijn gerealiseerd. Dat is dit jaar niet gedaan, omdat de RAP's net zijn vastgesteld (voor de RAP's, zie: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Bouwen_wonen/Woonbeleid). De regio's hebben ook pas hun woningbouwprogrammering (regionale afspraak in de zin van Provinciale Ruimtelijke Verordening artikel 5a en bijbehorende uitvoeringsregeling) vastgesteld of zijn daar nog mee bezig.

In de Kop van Noord-Holland geldt het Regionaal Kwalitatief Woningbouwprogramma Kop (KWK) als 'regionale afspraak'. De regio Amstelland-Meerlanden/Amsterdam/Zaanstreek-Waterland heeft hun programmering vastgesteld. Westfriesland heeft een kwantitatieve programmering en werkt aan een kwalitatieve programmering. De regio's Alkmaar, Zuid-Kennemerland-IJmond en Gooi & Vechtstreek werken nog aan de programmering.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Dreef 3
2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl

Wel bevat de monitor, net als in andere jaren, cijfers over de ontwikkeling van de woningvoorraad en de ontwikkeling van de plancapaciteit. De plancapaciteit is ook afgezet tegen de woningbehoefte. Deze cijfers komen uit de Bevolkingsprognose 2017-2040, vastgesteld in juni 2017.

Samenvatting van de resultaten Monitor Woningbouw 2017

In het navolgende worden eerst de resultaten van de monitor 2017 kort samengevat, daarna leest u per regio de belangrijkste aandachtspunten.

Ontwikkeling woningvoorraad
De groei van de woningvoorraad lag in 2016 hoger dan in voorgaande jaren. In Noord-Holland werden circa 11.000 nieuwbouwwoningen opgeleverd. De groei van de woningvoorraad bleef echter achter bij de demografische groei. 2016 was het jaar met de hoogste bevolkingsgroei in Noord-Holland sinds begin jaren zestig en ook het aantal huishoudens is hard gegroeid. Hierdoor is in veel regio's de afgelopen jaren minder gebouwd dan de groei van het aantal huishoudens. In Noord-Holland Zuid nam in de periode 2012-2016 het aantal huishoudens toe met ongeveer 41.000 terwijl de woningvoorraad met 25.000 woningen is gegroeid. De demografische druk op de woningmarkt is hierdoor sterk opgelopen. In Noord-Holland Noord was dit maar beperkt het geval. Overigens is het aandeel binnenstedelijk gebouwde woningen in Noord-Holland gestegen van 34% in 2004-2006 naar 76% in 2014-2015.

Toekomstige productie
De verleende bouwvergunningen tot en met het tweede kwartaal van 2017 vertonen nog geen stijgende lijn, ondanks de sterke economische groei en de stijging van de woningprijzen. Bij de huidige stand van zaken blijft ook de komende jaren de productie achter bij de huishoudensgroei. Het gevolg hiervan is een oplopend woningtekort in het zuiden van Noord-Holland. Het aantal verleende bouwvergunningen voor zelfbouw is wel toegenomen, in 2016 zijn zelfs meer vergunningen verleend aan particuliere opdrachtgevers dan aan woningbouwcorporaties. Waar corporaties vroeger duizenden woningen per jaar in Noord-Holland bouwden lag het aantal verleende bouwvergunningen in 2016 onder de 1.000 woningen. De forse daling in de productie door corporaties is hierdoor een belangrijke oorzaak van de achterblijvende nieuwbouwproductie. Deze afname is overigens conform het landelijk beeld. In heel Nederland neemt het aantal bouwvergunningen voor corporatiewoningen al minimaal 10 jaar gestaag af.

Een oplopend woningtekort wil vooral zeggen dat meer mensen suboptimaal wonen: niet op de gewenste plek, niet in de gewenste

woning en in sommige gevallen niet met wie ze willen wonen. Dit leidt tot een toenemende druk op de woningmarkt, een afnemende aantrekkelijkheid voor de vestiging van bedrijven, minder aanbod op de arbeidsmarkt en meer woon-werkverkeer. Een hoog tekort heeft zo invloed op de economische concurrentiepositie en de mobiliteit.

Plancapaciteit
Goed nieuws is de forse stijging van de plancapaciteit. Het aantal woningen in bouwplannen nam toe met 73.200 woningen t.o.v. van 2015. De totale capaciteit in Noord-Holland bedraagt nu 244.800 woningen. Dit betekent dat voor het opvangen van de woningbehoefte voldoende potentiele locaties beschikbaar zijn. Theoretisch past de gehele provinciale woningbouwopgave tot 2040 (212.000 woningen) binnen bestaand stedelijk gebied (BSG). In de plancapaciteit zijn mogelijkheden voor zelfbouw van 4.890 woningen in Noord-Holland opgegeven.

Woningbouwcapaciteit en behoefte
Het aantal geplande woningen is in 2016 met 73.200 toegenomen. De geïnventariseerde netto capaciteit (=bouw minus sloop) bij alle gemeenten samen bedraagt op dit moment 244.800 woningen. Ook het aantal 'harde plannen' (woningen in al vastgestelde plannen) is toegenomen (met 91.400), met name in Noord-Holland Zuid. Dit is gedeeltelijk te verklaren door de extra aandacht die er dit jaar is besteed in de Metropoolregio bij het inventariseren van potentiele woningbouwlocaties.

Afgezet tegen de prognose uit 2017 is op korte termijn (tot 2020) in alle regio's voldoende capaciteit aanwezig. Tot 2030 is in het merendeel van de regio's voldoende capaciteit aanwezig. Na 2030 kennen de regio Gooi & Vechtstreek en IJmond/Zuid-Kennemerland ook een tekort, maar dit is waarschijnlijk geen probleem omdat veel gemeenten een beperkte planningshorizon hebben. Dat wil zeggen dat plannen voor de periode vanaf 2030 nog niet in de plancapaciteit zijn opgenomen. Ook in de regio Alkmaar is er inmiddels een klein verschil tussen de plancapaciteit en de behoefte. Voor de korte termijn wordt vaak als vuistregel gehanteerd dat een regio minimaal voldoende capaciteit moet hebben om drie (tot vijf jaar) vooruit te kunnen. Dit is in alle regio's het geval tot 2020, daarvoor is voldoende harde capaciteit. Voor de periode 2020-2030 is het van belang dat in alle regio's, afgezien van de Kop van Noord-Holland, (een gedeelte van de) zachte plannen, hard moeten worden.

Om de productie daadwerkelijk te halen is het noodzakelijk planuitval te beperken en zachte plannen, indien ze aansluiten op de kwalitatieve en kwantitatieve vraag, hard te maken. Goede planning en afspraken met gemeenten, ontwikkelaars, corporaties en zelfbouwgroepen dienen

ervoor te zorgen dat plannen leiden tot het verlenen van bouwvergunningen en vervolgens tot het in aanbouw nemen en opleveren van woningen.

Woningbehoefte en plancapaciteit per regio

Woningbehoefte 2017-2040 en plancapaciteit*

	Woningbehoefte 2017-2020	2017-2030	2017-2040	Netto plancapaciteit*	Waarvan hard	Waarvan zacht
Kop van Noord-Holland	1.200	2.700	1.200	4.700	2.400	2.200
Westfriesland	3.200	9.100	9.500	12.100	4.900	7.200
Regio Alkmaar	5.000	12.100	12.600	11.700	9.000	2.700
AM-Ams-ZW	27.900	99.000	154.500	185.900	62.400	123.400
IJmond/Z-K	4.500	14.600	20.800	18.500	5.500	12.900
Gooi & Vechtstreek	3.600	10.200	13.400	11.900	7.100	4.900
Noord-Holland	45.400	147.700	212.000	244.800	91.300	153.300

* Getallen zijn afgerond, hierdoor kan het voorkomen dat getallen niet precies bij elkaar optellen

Kop van Noord-Holland

In de Kop van Noord-Holland is de harde plancapaciteit ruim voldoende voor de geprognosticeerde woningbehoefte tot 2030. In het Regionaal Kwalitatief Woningbouwprogrammering Kop van Noord-Holland tot 2020 (KWK) zijn de woningbouwplannen in de regio opgenomen. Dit jaar is de regio gestart met de voorbereiding voor nieuwe regionale afspraken over woningbouwprogrammering voor de periode na 2020. De regio heeft in het RAP 2.0 afgesproken om woningbouwplannen te faseren, doseren of saneren waar dit nodig is. Harde en kwalitatief goede plannen die in het KWK zijn opgenomen hebben een tijdsfasering. Harde plannen die kwalitatief niet goed scoren en niet in het KWK tot 2020 zijn opgenomen, worden gesaneerd. Als de resultaten van de actualisatie van het KWK zijn vastgesteld, worden de wijzigingen in de monitor plancapaciteit verwerkt.

Westfriesland

De netto plancapaciteit is ruim voldoende om in de woningbehoefte tot 2040 te voorzien. Voor de korte termijn (tot 2020) is er een overcapaciteit aan harde plannen. De regiogemeenten hebben met elkaar vastgelegd dat de regionale indicatieve woningbehoefte leidend is en dat de regiogemeenten daar voor de RAP-periode gezamenlijk binnen blijven. De individuele gemeenten kunnen nu nog boven de lokale indicatieve woningbehoefte uitkomen maar spannen zich in binnen twee jaar (uiterlijk 1 juli 2019) hun plancapaciteit ook passend binnen de lokale indicatieve woningbehoefte te brengen. De regio heeft een kwantitatieve programmering opgesteld waarin deze afspraken zijn gemaakt en werkt aan een kwalitatieve programmering.

Regio Alkmaar
In de regio Alkmaar is in de afgelopen periode het beeld veranderd. In de Monitor Woningbouw 2016 was er sprake van een regionaal overschot aan harde plancapaciteit. Dat is nu niet meer zo. In de bevolkingsprognose 2017-2040 is voor de regio de woningbehoefte gestegen. Voor de periode tot 2030 is er nog een klein verschil tussen de plancapaciteit en de behoefte. Er zijn wel verschillen per gemeente. Op dit moment is de regio nog bezig met het opstellen van een woningbouwprogrammering.

Amstelland-Meerlanden /Amsterdam/ Zaanstreek-Waterland
Bekend is dat de druk op de woningmarkt in Amsterdam en omgeving hoog is. In de regio als totaal is voldoende harde plancapaciteit tot 2020. Verder is te zien dat de plancapaciteit is toegenomen en de behoefte ten opzichte van de vorige prognose is gedaald. Dit laat onverlet dat de regio er hard aan moet trekken om de productie in de pas met de vraag te laten lopen. De regio pakt dit vanuit het traject van de versnellingsopgave in MRA verband op. Deze regio heeft in juni een woningbouwprogrammering vastgesteld. Hiertoe heeft bureau Rigo in opdracht van de deelregio's alle plannen en programma's afgezet tegen de meest actuele woningbehoeftecijfers, waarna de regio in het RAP kwalitatieve en kwantitatieve uitgangspunten heeft vastgelegd.

IJmond/Zuid-Kennemerland
In 2016 is het RAP 2.0 vastgesteld. Op de korte termijn (tot 2020) is er voldoende plancapaciteit. Op middellange termijn nog niet. Dit is waarschijnlijk geen probleem omdat veel gemeenten een beperkte planningshorizon hebben. Dat er nu te weinig plannen voor na 2030 zijn, hoeft daardoor niet te betekenen dat er op de lange termijn daadwerkelijk sprake is van een tekort aan plancapaciteit. Zaak is om de zachte plannen die op de plank staan in procedure te brengen. Ook deze regio is onderdeel van het traject van de versnellingsopgave van de MRA. De regio gaat de woningbouwopgave uit het RAP nu uitwerken in een specifieke programmering. De regio stelt een woningbouwprogrammeur aan, om er voor te zorgen dat de programmering en de bouw aan blijft sluiten bij de actuele woningbouwbehoefte.

Gooi- en Vechtstreek
Op de korte termijn (tot 2020) is er voldoende plancapaciteit. Op middellange termijn nog niet. Dit is waarschijnlijk geen probleem omdat veel gemeenten een beperkte planningshorizon hebben. Dat er nu te weinig plannen voor na 2030 zijn, hoeft daardoor niet te betekenen dat er op de lange termijn daadwerkelijk sprake is van een tekort aan plancapaciteit. Zaak is om de zachte plannen die op de plank liggen in procedure te brengen, uiteraard ook in kwalitatief opzicht

aansluitend bij de vraag. De regio Gooi- en Vechtstreek is ook onderdeel van het traject van de versnellingsopgave van de MRA.

Achtergrond: rol provincie bij wonen

Rol provincie
De provincie heeft de rol van woningmarktregisseur van Noord-Holland. Wij hebben met de regio's afgesproken dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling en realisering van hun woningbouwafspraken in hun RAP's. Die afspraken dienen met de provincie te worden afgestemd. Gedurende de uitvoering van de RAP's blijven wij vanuit de provincie nauw betrokken en stellen wij via een uitvoeringsregeling woonvisiegelden ter beschikking voor de uitvoering van projecten. Wij houden vinger aan de pols of de regio's nog in de pas lopen met de woningbouwprogrammering, onder andere door op basis van de jaarlijkse Monitor Woningbouw met de regio in gesprek te gaan over de voortgang.

Relatie RAP en 'regionale afspraken' over wonen volgens de PRV
De RAP's zijn niet hetzelfde als de regionale kwantitatieve en kwalitatieve woningbouwprogrammeringen. Een RAP bevat uitgangspunten, afspraken en acties over nieuwbouw en bestaande bouw voor de komende 5 jaar met de mogelijkheid om tussentijds bij te stellen wanneer daar aanleiding voor is. De regionale kwalitatieve en kwantitatieve woningbouwprogrammering - de zogenaamde 'regionale afspraken uit de Uitvoeringsregeling regionale afspraken nieuwe stedelijke ontwikkelingen - vloeit hieruit voort. De programmering geeft inzicht in de nieuw te ontwikkelen plannen en is een flexibel kader om plannen te beoordelen. Wij hebben de regio's thema's en uitgangspunten meegegeven om uit te werken in de RAP's en in de woningbouwprogrammeringen.

Thema's in het RAP
Voor de RAP's 2.0 gaat het om de volgende onderwerpen:
- vraaggestuurd bouwen (zowel kwalitatief als kwantitatief);
- binnenstedelijk bouwen en transformeren;
- betaalbaarheid/sociale woningbouw (huur en koop)
- wonen in relatie tot zorg, welzijn en voorzieningen
- duurzaam bouwen
- (collectieve) zelfbouw;
- OV-knooppunten.

De uitgangspunten moeten zijn gebaseerd op bevolkingsprognoses en cijfers over de woningbehoefte.

Eisen aan woningbouwprogrammeringen
Via onze uitvoeringsregeling bij de PRV die op 1 maart 2017 in werking is getreden (Uitvoeringsregeling regionale afspraken nieuwe stedelijke

ontwikkelingen, hebben wij eisen aan de programmeringen gesteld.

Een woningbouwprogrammering moet:
- inzicht geven in de te ontwikkelen, te transformeren en te herstructureren woningbouwlocaties in kwantiteit en kwaliteit (voorbeelden van kwalitatieve aspecten zijn woningtypen, eigendomsvorm, prijsklassen en woonmilieus);
- een tijdsfasering bevatten;
- gebaseerd zijn op (de uitgangspunten in) uit het RAP;
- locaties van plannen voor woningen, kantoren en bedrijventerreinen buiten Bestaand Stedelijk Gebied (BSG) op een kaart aangeven.

Via de woningbouwprogrammeringen kunnen wij toezien op reële afspraken, die regionaal zijn afgestemd. De gemeenten kunnen elkaar aanspreken op de afspraken. Wij overzien het bovenregionale niveau, zodat er niet te veel woningen worden gepland en gebouwd, maar zeker ook niet te weinig. Als de productie achterblijft bij de vraag, gaan we daarover met de regio in gesprek. Zoals in de monitor ook naar voren komt, is het probleem van te weinig woningbouwproductie meestal complex. Onherroepelijke bestemmingsplannen, waar de gemeente verantwoordelijk voor is, leiden niet altijd tot snelle realisatie. De woningmarkt kan grillig zijn.

Drie andere onderzoeken over plancapaciteit

In MRA-verband zijn twee relevante onderzoeken uitgevoerd naar plancapaciteit en versnellingsmogelijkheden, door respectievelijk Stec Groep en Fakton. Daarnaast is in het kader van onze samenwerkingsagenda met Bouwend Nederland door EIB het onderzoek plancapaciteit uitgevoerd, dat betrekking heeft op heel Noord-Holland. Bij deze drie onderzoeken is uitgegaan van dezelfde bron voor de plancapaciteit als in de Monitor Woningbouw 2017. Over de resultaten van deze onderzoeken en onze beleidsreactie wordt u in een aparte brief geïnformeerd.

Overleg met regio's over Monitor Woningbouw 2018

Begin 2017 hebben wij met u naar aanleiding van het initiatiefvoorstel "Verbetering Monitoring Woningbouwprogramma's en RAP's" van de fractie 50PLUS gesproken over eventuele verbeteringen in de Monitor Woningbouw. Wensen daarbij waren onder andere meer inzicht in het duurzaam renoveren en opplussen van woningen.

We zijn inmiddels met de regio's in gesprek hoe we de monitor (gezamenlijk) verder kunnen ontwikkelen en vullen. Wij merken dat de

jaarlijkse Monitor Woningbouw van de provincie steeds meer betekenis voor de regio heeft. Maar de regio's houden ook zelf zaken bij. Zij zijn op dit moment bezig om de monitoring van hun RAP vorm te geven. Samen met gemeenten kijken we wat noodzakelijk is om te monitoren en wat haalbaar is op basis van:

- De beschikbaarheid van gegevens;
- De capaciteit bij gemeenten en provincie;
- Eventuele kosten voor aanvullend onderzoek en/of gegevensverzameling.

Eind september en begin oktober 2017 hebben wij twee ambtelijke bijeenkomsten georganiseerd (in Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid in samenwerking met de MRA), om de monitoring van plancapaciteit voor de komende periode met de gemeenten te bespreken. Daarnaast hebben we per regio gesprekken over hoe de voortgang van het RAP en de woningbouwprogrammeringen wordt bijgehouden. In de overleggen vragen wij ook naar hun wensen als het gaat om kennis over de bestaande voorraad (opplussen en duurzaam renoveren) of andere thema's uit het RAP.

In de eerste helft van 2018 informeren wij u hoe we de Monitor Woningbouw 2018 willen gaan vernieuwen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

1 bijlage(n)
- Monitor Woningbouw 2017

MONITOR WONINGBOUW 2017

Productie, plancapaciteit en woningbehoefte

Sector Onderzoek
& Informatie

Provincie
Noord-Holland

Monitor woningbouw 2017

9-10-2017

Directie Beleid, sector Onderzoek & Informatie

Inhoudsopgave

Samenvatting 3
1. Inleiding 4
2. Ontwikkeling van de woningvoorraad 5
3. Plancapaciteit 8
4. Plancapaciteit en woningbehoefte 16
Bijlage I: Noordzeekanaalgebied 25
Bijalge II: Inventarisatie woningbouwplannen 25
Bijlage III: Regio-indeling 27

Samenvatting

De groei van de woningvoorraad lag in 2016 hoger dan in voorgaande jaren. In Noord-Holland werden circa 11.000 nieuwbouwwoningen opgeleverd. De groei van de woningvoorraad bleef echter achter bij de demografische groei. 2016 was het jaar met de hoogste bevolkingsgroei in Noord-Holland sinds begin jaren zestig en ook het aantal huishoudens is hard gegroeid. In Noord-Holland Zuid nam in de periode 2012-2016 het aantal huishoudens toe met ongeveer 41.000 terwijl de woningvoorraad met 25.000 woningen is gegroeid. De demografische druk op de woningmarkt is hierdoor sterk opgelopen. In Noord-Holland Noord was dit maar beperkt het geval.

De verleende bouwvergunningen tot en met het tweede kwartaal van 2017 vertonen nog geen stijgende lijn. De sterke economische groei en de stijging van de woningprijzen leiden momenteel nog niet tot een structurele toename van de verleende bouwvergunningen. Bij de huidige stand van zaken blijft ook de komende jaren de productie achter bij de huishoudensgroei. Het gevolg hiervan is een oplopend woningtekort in het zuiden van Noord-Holland. Het aantal verleende bouwvergunningen voor zelfbouw is wel toegenomen, in 2016 zijn zelfs meer vergunningen verleend aan particuliere opdrachtgevers dan aan woningbouwcorporaties. Waar corporaties vroeger duizenden woningen per jaar in Noord-Holland bouwden lag het aantal verleende bouwvergunningen in 2016 onder de 1.000 woningen. De forse daling in de productie door corporaties is hierdoor een belangrijke oorzaak van de achterblijvende nieuwbouwproductie. Deze afname is overigens conform het landelijk beeld. In heel Nederland neemt het aantal bouwvergunningen voor corporatiewoningen al minimaal 10 jaar gestaag af.

Een oplopend woningtekort wil vooral zeggen dat meer mensen suboptimaal wonen: niet op de gewenste plek, niet in de gewenste woning en in sommige gevallen niet met wie ze willen wonen. Dit leidt tot een toenemende druk op de woningmarkt, een afnemende aantrekkelijkheid voor de vestiging van bedrijven, minder aanbod op de arbeidsmarkt en meer woon-werkverkeer. Een hoog tekort heeft zo invloed op de economische concurrentiepositie en de mobiliteit.

Goed nieuws is de forse stijging van de plancapaciteit. Het aantal woningen in bouwplannen nam toe met 73.200 woningen t.o.v. van 2015. De totale capaciteit in Noord-Holland bedraagt nu 244.800 woningen. Dit betekent dat voor het opvangen van de woningbehoefte voldoende potentiele locaties beschikbaar zijn. Theoretisch past de gehele provinciale woningbouwopgave tot 2040 (212.000 woningen) binnen bestaand stedelijk gebied (BSG).

1. Inleiding

De Monitor Woningbouw 2017 kent eenmalig een andere opzet dan voorgaande jaren. Normaal gesproken belichten wij in hoeverre de RAP-afspraken zijn gerealiseerd. Dat is dit jaar niet gedaan, omdat de RAP's pas recent zijn vastgesteld[1]. De regio's hebben ook pas hun woningbouwprogrammering (regionale afspraak in de zin van Provinciale Ruimtelijke Verordening artikel 5a en bijbehorende uitvoeringsregeling) vastgesteld of zijn daar nog mee bezig[2]. Wel staan in het cijferoverzicht, net als in andere jaren, cijfers over de ontwikkeling van de woningvoorraad en de ontwikkeling van de plancapaciteit. Dit is ook afgezet tegen de woningbehoefte. Deze cijfers komen uit de Bevolkingsprognose Noord-Holland 2017-2040, vastgesteld in juni 2017.

Alle gegevens op gemeenteniveau zijn te vinden op www.plancapaciteit.nl. Een toelichting op het onderzoek en de resultaten per regio vindt u hier: https://www.plancapaciteit.nl/static/rapportage2017.pdf

De monitor wordt jaarlijks aan Provinciale Staten toegestuurd ter informatie. De monitor is een belangrijke bouwsteen voor het bestuurlijk voortgangsoverleg tussen provincie en de regio's over hun regionale afspraken wonen.

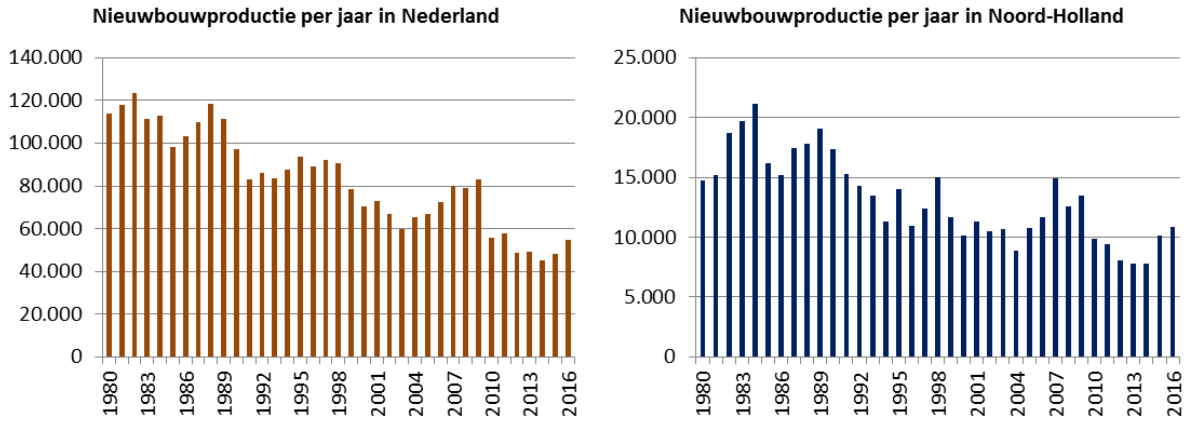
Op dit moment zijn wij met de regio's in overleg over de Monitor Woningbouw 2018. Eind september en begin oktober 2017 organiseren wij in samenwerking met de MRA twee ambtelijke bijeenkomsten (in Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid) om de monitoring van plancapaciteit voor de komende periode, ook in relatie tot de RAP's 2.0, met de gemeenten te bespreken. Daarnaast hebben we per regio gesprekken over hoe de voortgang van het RAP en de woningbouwprogrammeringen wordt bijgehouden en bespreken we wensen over diverse thema's. Wanneer gegevens niet beschikbaar zijn wordt een afweging gemaakt tussen noodzaak van gegevens, kosten en capaciteit bij gemeenten en provincie.

[1] https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Bouwen_wonen/Woonbeleid
[2] In de Kop van Noord-Holland geldt het Regionaal Kwalitatief Woningbouwprogramma Kop (KWK) als 'regionale afspraak'. De regio Amstelland-Meerlanden/Amsterdam/Zaanstreek-Waterland heeft hun programmering vastgesteld. Westfriesland heeft een kwantitatieve programmering en werkt aan een kwalitatieve programmering. De regio's Alkmaar, Gooi & Vechtstreek en Zuid-Kennemerland-IJmond werken nog aan de programmering.

2. Ontwikkeling van de woningvoorraad

Figuur 1 en 2 geven een overzicht van de ontwikkeling van de nieuwbouwproductie in Nederland en Noord-Holland. Vanaf 2010 is de economische crisis duidelijk terug te zien in de nieuwbouwproductie. Na jaren van daling is in 2015 en 2016 de nieuwbouw weer wat gestegen, de productie blijft echter sterk achter op de jaren voor de crisis. Waar in de jaren 2005-2009 in Noord-Holland nog rond de 12.000 nieuwbouwwoningen per jaar werden opgeleverd, is dit teruggelopen naar rond de 8.000 woningen per jaar in 2013 en 2014. In 2015 en 2016 lag de productie rond de 10.000 woningen.

Figuur 1 en 2: Nieuwbouwproductie in Nederland en Noord-Holland 2006-2016 (Bron: CBS)

Vier factoren zijn van invloed op de omvang van de woningvoorraad:

- Nieuwbouw;
- Toevoegingen anderszins (bijvoorbeeld bedrijfspanden of scholen die een woonbestemming krijgen en splitsing van woningen);
- Onttrekkingen (waaronder sloop, grootschalige verbouwing, brand of onbewoonbaarverklaring);
- Statistische correcties.

De registratie van de woningvoorraad is in 2012 overgegaan van het CBS naar de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG) beheerd door het Kadaster. Bij deze overgang is de definitie van het begrip woning verruimd.

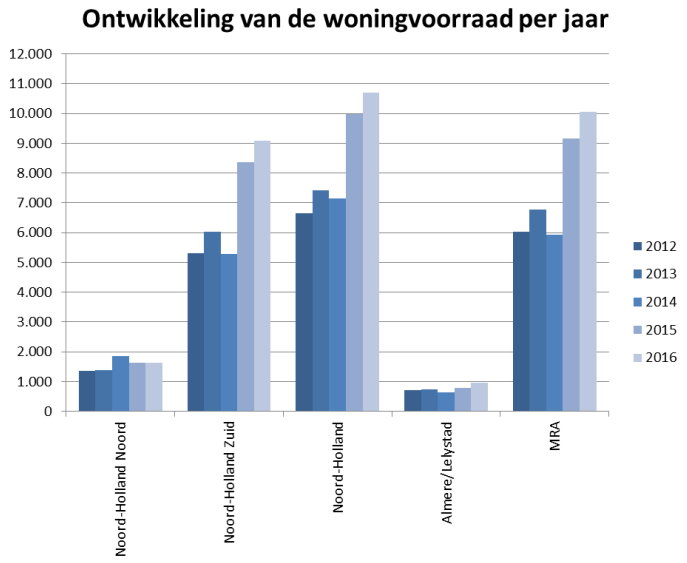
Nieuwe woningdefinitie: *"Onder een woning wordt verstaan de kleinste binnen één of meer panden gelegen en voor woondoeleinden geschikte eenheid van gebruik, ontsloten via een eigen toegang vanaf de openbare weg, een erf of een gedeelde verkeersruimte. Voorbeelden zijn vrijstaande woningen, eengezinswoningen, flat- of portiekwoningen, studentenhuizen. Alle verblijfsobjecten met minimaal een woonfunctie en eventueel een of meer andere gebruiksfuncties worden als woning aangemerkt."*

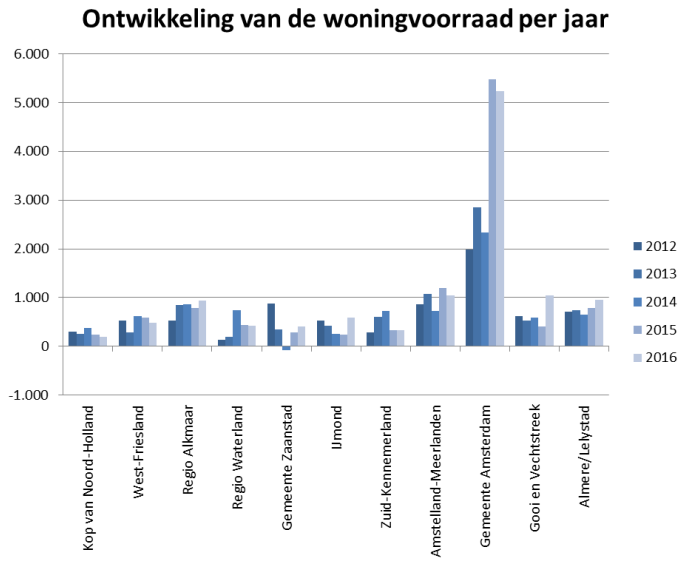
Als gevolg hiervan is een trendbreuk ontstaan in de ontwikkeling van de woonvoorraad. Ten eerste zijn op 1 januari 2012 eenmalig al bestaande woningruimten aan de woningvoorraad toegevoegd die onderdeel uitmaken van de verruimde definitie. Daarnaast zien we sinds 2012 een opvallende toename van het aantal toevoegingen anderszins, 'overige toevoegingen'. In de statistieken komen schommelingen voor die historisch onlogisch zijn. Het aantal toevoegingen

anderszins was in sommige gevallen in 2013 bijvoorbeeld tien keer hoger dan in 2011. Het vermoeden is dat dit in veel gevallen woningen betreft die ook al voor 2013 en waarschijnlijk veel langer deel uit maken van de woningvoorraad, maar pas recent hieraan statistisch zijn toegevoegd. Zo is er een substantieel deel toevoegingen waar het gaat om zorgwoningen die omgezet zijn in “echte woningen”. Een zelfde administratieve wijziging is van recreatiewoningen naar “echte “woning.

Om hiervoor te corrigeren is gebruik gemaakt van een onderzoek van het CBS uit 2016[3] waarbij is gekeken hoeveel toevoegingen anderszins een daadwerkelijke toevoeging aan de woningvoorraad opleveren. Aan de hand hiervan is per regio de ontwikkeling van de voorraad sinds 2012 gereconstrueerd. De uitkomsten hiervan zijn weergegeven in figuur 3 en 4. Te zien is dat na de lage groei in de jaren 2012-2014 in 2015 en 2016 de groei van de woningvoorraad weer is toegenomen.

Figuur 3 en 4: Ontwikkeling van de woningvoorraad per regio (Bron: CBS/PNH)

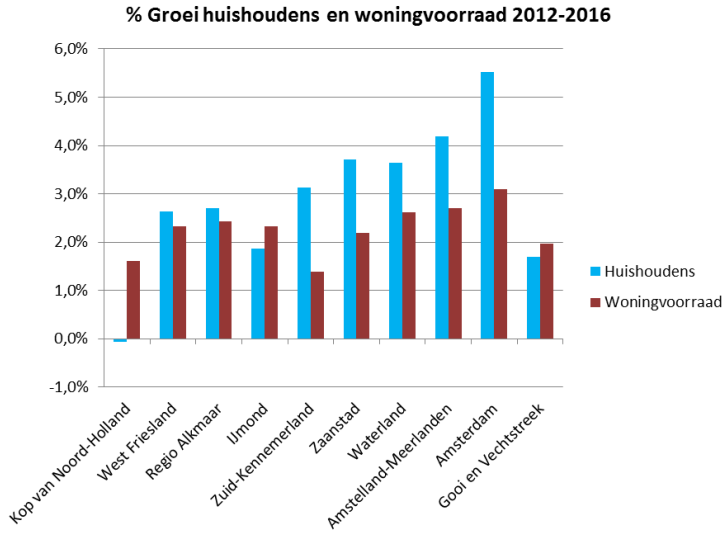

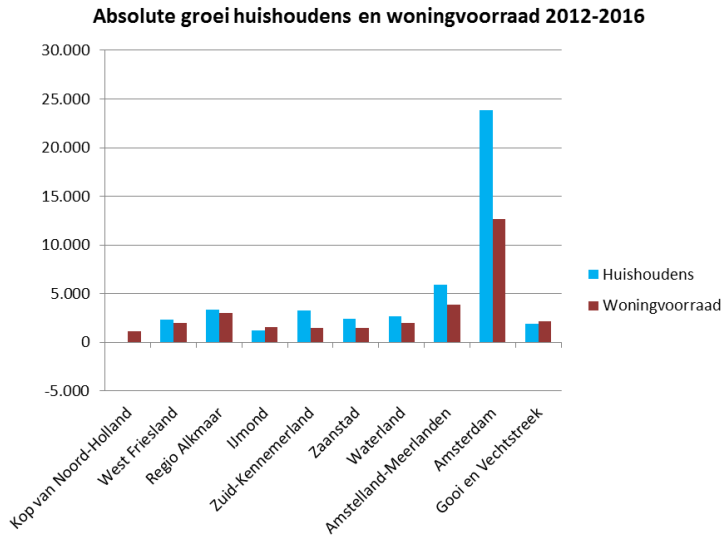
[3] https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/44/26-duizend-woningen-erbij-door-transformaties-gebouwen

Om te bepalen of genoeg gebouwd wordt, is de groei van de woningvoorraad in figuur 5 en 6 afgezet tegen de huishoudensgroei in dezelfde periode (2012-2016). Terwijl de woningbouw achterbleef, groeide de bevolking door; 2016 was het jaar met de hoogste bevolkingsgroei in Noord-Holland sinds begin jaren zestig. Bevolkingsgroei in combinatie met gezinsverdunning door vergrijzing zorgde voor een forse huishoudensgroei.

In de Kop van Noord-Holland, de IJmond en de Gooi & Vechtstreek was de groei van de woningvoorraad groter dan de huishoudensgroei. Dit betekent dat in deze regio's de demografische druk op de woningmarkt niet is toegenomen. In de andere regio's bleef de groei van de voorraad achter bij de huishoudensgroei. In Westfriesland en de Regio Alkmaar gaat het om een relatief klein verschil. Met name in Noord-Holland Zuid is de groei van de woningvoorraad achtergebleven bij de huishoudensgroei, het aantal huishoudens nam toe met ongeveer 41.000 terwijl de woningvoorraad maar met 25.000 woningen is gegroeid. De demografische druk op de woningmarkt is hierdoor sterk opgelopen.

Figuur 5 en 6: Ontwikkeling van de woningvoorraad per regio en huishoudensgroei (Bron: CBS/PNH)

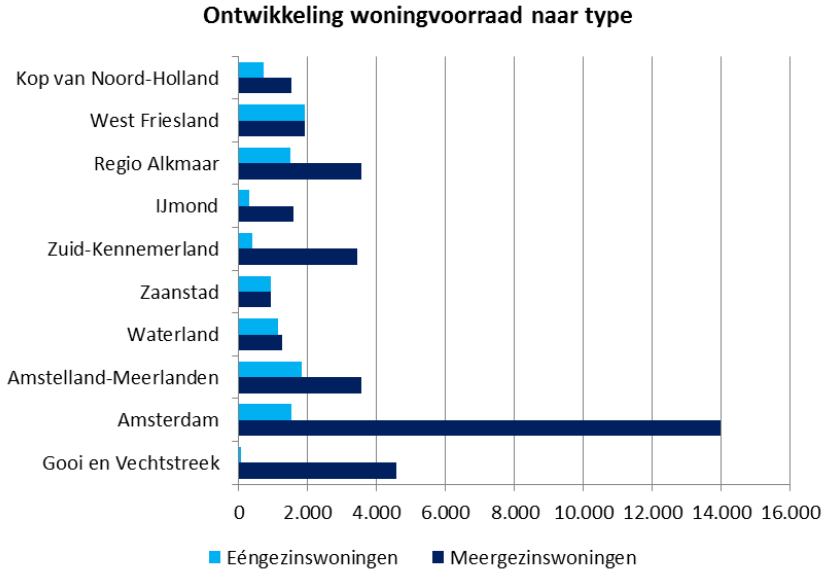

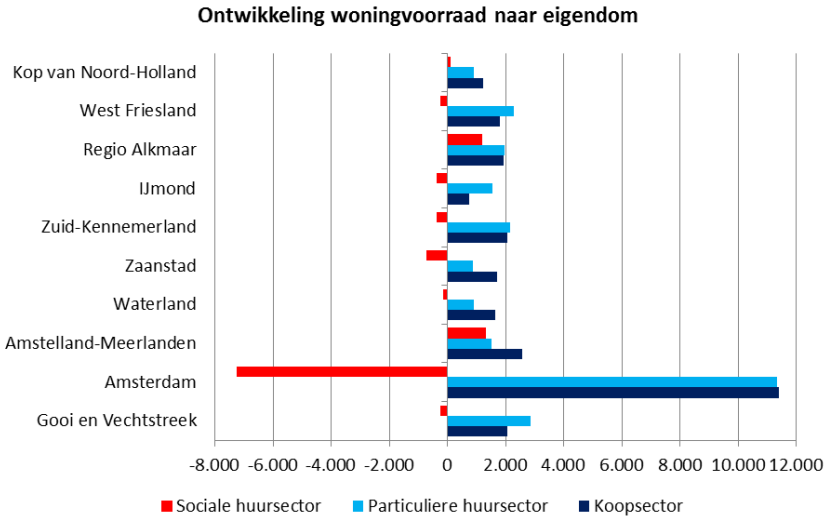
Kwalitatieve ontwikkelingen

Door de doorontwikkeling van de basisadministratie adressen en gebouwen (BAG) kan dit jaar ook een beeld worden gegeven van de kwalitatieve ontwikkeling van de woningvoorraad. Dit is wel zonder correctie voor de 'toevoegingen anderszins' waardoor de cijfers indicatief zijn. In alle regio's is zowel het aantal eengezins- als meergezinswoningen (appartementen) gestegen. De toename van appartementen is in alle regio's groter dan die van eengezinswoningen. Aangezien de 'toevoegingen anderszins' hoofdzakelijk appartementen zijn, ligt de feitelijke ontwikkeling waarschijnlijk lager dan weergegeven in de grafiek. In de praktijk zijn hierdoor minder appartementen toegevoegd dan in de statistieken zijn opgenomen.

Bij de ontwikkeling van de woningvoorraad naar eigendom valt op dat in vele regio's de voorraad in de sociale huursector is gedaald. De voorraad in de particulier huur en koopsector is overal gestegen.

Figuur 7 en 8: Ontwikkeling van de woningvoorraad in 2016 t.o.v. 2012 naar type en eigendom (Bron: ABF Syswov)

3. Plancapaciteit

Bron voor de gegevens over de woningbouwcapaciteit is de monitor plancapaciteit Noord-Holland 2017 (zie: www.plancapaciteit.nl). De informatie is dit voorjaar aangeleverd door de gemeenten. De monitor plancapaciteit geeft een overzicht van de beschikbaarheid van capaciteit per regio om nieuwe woningbouwlocaties te ontwikkelen.

Totaal voor alle Noord-Hollandse gemeenten bedraagt de bruto plancapaciteit (alle geplande te bouwen woningen exclusief sloop) 257.800 woningen. Dit betreft dan de capaciteit in alle soorten plannen; variërend van plannen waar al gebouwd wordt tot potentiële plannen waarvoor alleen nog ideeën bestaan. In een deel van de (binnenstedelijke) plannen worden in totaal naar verwachting 13.000 woningen gesloopt (t.b.v. vervanging). Totaal resteert er dan een netto capaciteit van 244.800 woningen. In tabel 1 zijn deze gegevens per regio weergegeven.

De capaciteit is fors toegenomen ten opzichte van 2016. Plancapaciteit neemt af door de oplevering van nieuwbouwwoningen en planuitval en neemt toe door nieuwe plannen. De totale netto capaciteit in 2017 voor Noord-Holland ligt 73.200 woningen hoger dan in 2016. In vergelijking met de jaren 2015-2016 is dit een aanzienlijke toename. Zowel het aantal harde plannen als zachte plannen in Noord-Holland per saldo toegenomen, respectievelijk met 21.800 en 51.400. De capaciteit is met name toegenomen in Noord-Holland Zuid (67.100), waarvan een aanzienlijk deel in de stad Amsterdam. Dit is gedeeltelijk te verklaren door de extra aandacht die dit jaar is besteed in de Metropoolregio bij het inventariseren van potentiele woningbouwlocaties.

Tabel 1: Woningbouwcapaciteit per regio in 2017* (Bron: Rigo)

	Bruto	**Sloop**	**Netto**
Kop van Noord-Holland	5.300	600	4.700
Westfriesland	12.200	100	12.100
Regio Alkmaar	11.800	100	11.700
Noord-Holland Noord	**29.300**	**800**	**28.500**
Waterland	13.400	300	13.100
Zaanstad	21.600	200	21.400
Amsterdam	116.900	8.000	108.900
Amstelland-Meerlanden	43.300	800	42.500
AM-Ams-ZW	**195.100**	**9.300**	**185.900**
IJmond	5.900	1.000	4.900
Zuid-Kennemerland	14.800	1.300	13.600
IJmond/Zuid-Kennemerland	**20.800**	**2.300**	**18.500**
Gooi- en Vechtstreek	12.600	700	11.900
Noord-Holland Zuid	**228.500**	**12.200**	**216.300**
Noord-Holland	**257.800**	**13.000**	**244.800**

* Getallen zijn afgerond, hierdoor kan het voorkomen dat getallen niet precies bij elkaar optellen

Capaciteit naar planstatus

In tabel 2 is de netto capaciteit nader gespecificeerd naar planstatus. Harde capaciteit is belangrijk om op korte termijn te kunnen voldoen aan de woningbouwopgaven. In vergelijking met vorig jaar is de harde capaciteit met 21.800 woningen toegenomen. Dit betekent dat het aantal projecten waarbij op korte termijn planologisch gezien met bouwen kan worden begonnen, is toegenomen.

Uit de monitor plancapaciteit blijkt dat niet alle gemeenten evenveel plannen hebben voor de lange termijn. Zo zijn niet binnen iedere gemeente plannen aanwezig voor de periode vanaf bijvoorbeeld 2025 (zie tabel 4 voor een indicatie van de fasering van de productie). Dit kan komen omdat men geen fysieke ruimte meer heeft binnen de gemeentegrenzen. Verder komt het vooral bij de kleinere gemeenten voor dat men niet op een dergelijke lange termijn actief is met het zoeken of aanwijzen van locaties. Bij binnenstedelijke plannen komt daar nog bij dat inzicht in binnenstedelijke capaciteit op lange termijn niet altijd voorhanden is. Het vrijkomen van bijvoorbeeld een binnenstedelijk bedrijventerrein is niet altijd al tien jaar van te voren bekend.

Tabel 2: Netto woningbouwcapaciteit naar planstatus (hard-zacht) in 2017 per regio* (Bron: Rigo)

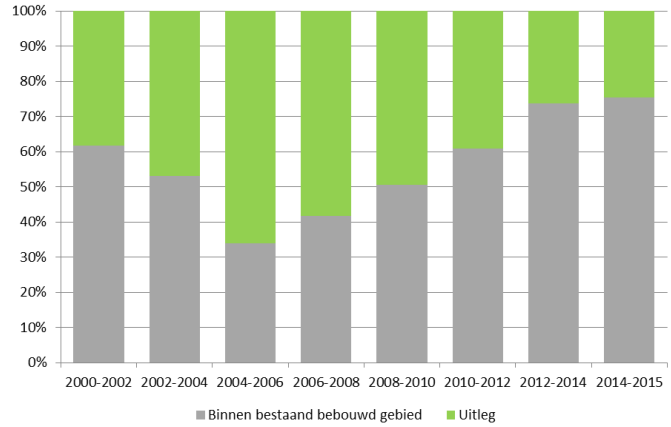
	Hard	Zacht	Netto	Verschil t.o.v. 2016
Kop van Noord-Holland	2.400	2.200	4.700	-500
Westfriesland	4.900	7.200	12.100	700
Regio Alkmaar	9.000	2.700	11.700	900
Noord-Holland Noord	**16.300**	**12.200**	**28.500**	**1.100**
Waterland	3.400	9.600	13.100	5.400
Zaanstad	2.600	18.800	21.400	12.900
Amsterdam	44.200	64.700	108.900	39.600
Amstelland-Meerlanden	12.200	30.300	42.500	9.300
AM-Ams-ZW	**62.400**	**123.400**	**185.900**	**67.100**
IJmond	1.800	3.100	4.900	1.600
Zuid-Kennemerland	3.700	9.900	13.600	3.400
IJmond/Z-K	**5.500**	**12.900**	**18.500**	**5.000**
Gooi- en Vechtstreek	7.100	4.900	11.900	-100
Noord-Holland Zuid	**75.100**	**141.200**	**216.300**	**72.100**
Noord-Holland	**91.400**	**153.400**	**244.800**	**73.200**

* Getallen zijn afgerond, hierdoor kan het voorkomen dat getallen niet precies bij elkaar optellen

Capaciteit naar planologische ligging

Om optimaal gebruik te maken van de schaarse ruimte, streeft de provincie er naar zoveel mogelijk woningen in binnenstedelijk gebied te realiseren. Uit onderstaande figuur blijkt dat vanaf 2004 de uitbreiding van de woningvoorraad binnen bestaand bebouwd gebied (**BBG**) is toegenomen en de uitbreiding op uitleglocaties is afgenomen. Als grens is de BBG 2000 contour gehanteerd. Dit is de fysieke grens van het bebouwd gebied in Nederland in het jaar 2000 vastgesteld in de Nota Ruimte.[4] Uitleglocaties vallen buiten deze begrenzing. Het aandeel binnenstedelijk gebouwde woningen is gestegen van 34% in 2004-2006 naar 76% in 2014-2015.

Figuur 9: Uitbreiding woningvoorraad binnen en buiten BBG 2000 in Noord-Holland

(Bron: Plan Bureau voor de Leefomgeving)

In de structuurvisie en Provinciale Verordening van 2010 heeft de provincie een begrenzing van bestaand bebouwd gebied opgenomen. Sinds december 2016 is deze begrenzing uit de PRV gehaald en wordt de definitie uit het Besluit ruimtelijke ordening, namelijk van Bestaand Stedelijk Gebied (**BSG**) gebruikt. In die definitie is de status van een plan in het bestemmingsplan bepalend. Als het bestemmingsplan, waarin een stedelijke ontwikkeling mogelijk wordt gemaakt, is vastgesteld ('hard') dan is het BSG. De Rijksladder voor duurzame verstedelijking is ingericht voor een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke en infrastructurele besluiten waardoor de ruimte in stedelijke gebieden optimaal benut wordt. In de Rijksladder voor duurzame verstedelijking is bepaald dat voordat gemeenten buiten BSG mogen bouwen ze eerst moeten aantonen dat er binnen BSG geen ruimte is. Ook moet de behoefte aan de ontwikkeling worden aangetoond. In de PRV speelt daarnaast regionale afstemming over woningbouwplannen een belangrijke rol, door middel van woningbouwprogrammeringen.

In de praktijk liggen plannen met een harde planstatus binnen BSG, deze zijn immers opgenomen in een vastgesteld bestemmingsplan. Voor plannen met status 3 en 4 (zachte plannen) is met GIS gekeken of deze binnen of buiten binnenstedelijk gebied liggen (BBG 2000) liggen. Doordat enkele gemeenten de planstatus (hard /zacht) en plantype niet (volledig) hebben ingevuld en enkele plannen niet op kaart zijn ingetekend, zijn de gegevens indicatief. De binnenstedelijke capaciteit is een optelsom van de harde plannen en de 'zacht binnenstedelijke' plannen. Als op basis van deze redenatie de behoefte tot 2025 wordt afgezet tegen de binnenstedelijke capaciteit (harde plannen + 'zacht binnenstedelijk') kan bepaald

[4] http://www.clo.nl/indicatoren/nl2012-woningbouw-binnen-bebouwd-gebied?ond=20907

worden of de behoefte volledig binnenstedelijk kan worden opgevangen en of er behoefte (ruimte) is voor uitleg. Let wel: dit is enkel kwantitatief bekeken. Dit betekent niet dat dit ook kwalitatief mogelijk is. Het kan zijn dat behoefte is aan eengezinswoningen, terwijl daar binnenstedelijk fysiek geen ruimte voor is. Theoretisch past de gehele provinciale woningbouwopgave tot 2040 binnen bestaand stedelijk gebied (BSG).

Het grootste deel van de plannen buiten BSG betreft de Westelijke Haarlemmermeer en plannen rondom Purmerend. Ook in Westfriesland is het aandeel hoog. Gezien de woningbehoefte in Westfriesland en Amstelland-Meerlanden zal een deel van deze plannen in de toekomst mogelijk nodig zijn voor het opvangen van de woningbehoefte. Bij de plannen in Waterland gaat het meer om een kwalitatieve afweging, in theorie heeft deze regio voldoende ruimte binnen BSG. In de overige regio's is het aandeel plannen buiten BSG klein.

Tabel 3: Capaciteit binnen BSG (netto), cijfers zijn indicatief (Bron: Rigo/PNH)

	Binnen BSG	Buiten BSG	Totaal netto
Kop van Noord-Holland	3.400	1.300	4.700
Westfriesland	7.900	4.200	12.100
Regio Alkmaar	10.900	800	11.700
Noord-Holland Noord	**22.200**	**6.300**	**28.500**
Waterland	10.400	2.700	13.100
Zaanstad	21.400	0	21.400
Amsterdam	107.900	900	108.900
Amstelland-Meerlanden	33.600	9.000	42.500
AM-Ams-ZW	**173.300**	**12.600**	**185.900**
IJmond	4.800	100	4.900
Zuid-Kennemerland	13.000	500	13.600
IJmond/Z-K	17.800	700	18.500
Gooi- en Vechtstreek	11.600	300	11.900
Noord-Holland Zuid	**202.700**	**13.600**	**216.300**
Noord-Holland	**224.900**	**19.900**	**244.800**

* Getallen zijn afgerond, hierdoor kan het voorkomen dat getallen niet precies bij elkaar optellen (of overeenkomen met andere tabellen)

Capaciteit naar fasering

Aan gemeenten is gevraagd om aan te geven in welk jaar de in de monitor opgegeven capaciteit waarschijnlijk wordt opgeleverd. Dit geeft een indicatie van de fasering van de productie, zie tabel 4. De gegevens uit de monitor plancapaciteit zijn niet geschikt om exact de nieuwbouw te voorspellen. De vraag aan gemeenten is namelijk niet om een voorspelling te geven van de nieuwbouw maar om de beschikbare capaciteit te faseren. Daarnaast speelt mee dat de inventarisatie van de plancapaciteit tot halverwege het jaar wordt uitgevoerd, waardoor een deel van de opleveringen in 2017 niet wordt meegenomen. Ook is gebleken dat een deel van de opgeleverde nieuwbouw niet in de monitor voorkomt. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om kleine binnenstedelijke plannen of transformatie. Ook het doorschuiven van capaciteit is een jaarlijks terugkerende factor. Een groot deel van de capaciteit, ongeveer 150.000 woningen, is gefaseerd voor 2025.

Tabel 4: Indicatie fasering op te leveren nieuwbouwwoningen (Bron: Rigo)

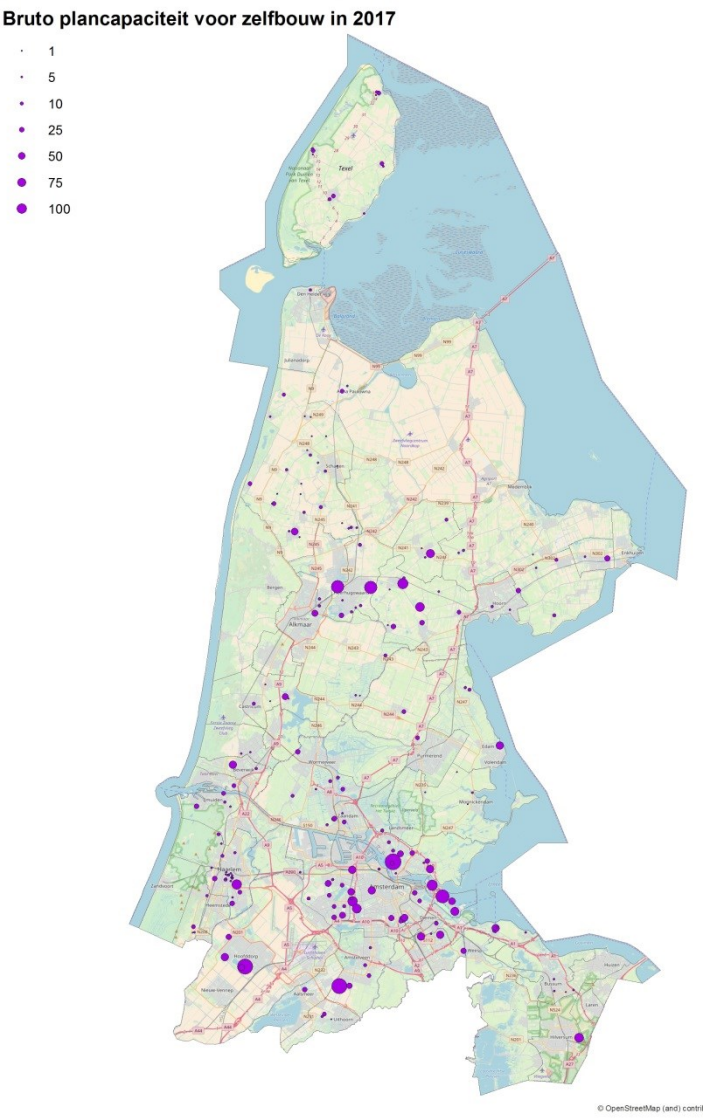
	2017-2019	2020-2024	2025-2029	2030-2050	Onbekend	Totaal bruto
Kop van Noord-Holland	2.000	1.200	200	0	1.800	5.300
Westfriesland	3.400	3.400	4.500	900	100	12.200
Regio Alkmaar	5.000	4.600	1.600	200	300	11.800
Noord-Holland Noord	**10.400**	**9.200**	**6.400**	**1.100**	**2.200**	**29.300**
Waterland	4.000	4.700	2.600	1.300	700	13.400
Zaanstad	3.700	6.800	2.800	8.300	100	21.600
Amsterdam	28.000	34.900	20.700	33.300	0	116.900
Amstelland-Meerlanden	10.100	13.200	6.400	10.400	3.300	43.300
AM-Ams-ZW	**45.900**	**59.600**	**32.500**	**53.300**	**4.000**	**195.200**
IJmond	2.200	2.100	200	400	1.000	5.900
Zuid-Kennemerland	6.300	5.000	0	0	3.500	14.800
IJmond/Z-K	**8.500**	**7.100**	**200**	**400**	**4.500**	**20.800**
Gooi- en Vechtstreek	5.100	4.700	1.700	0	1.100	12.600
Noord-Holland Zuid	**59.500**	**71.400**	**34.400**	**53.700**	**9.500**	**228.600**
Noord-Holland	**69.900**	**80.600**	**40.800**	**54.900**	**11.700**	**257.900**

* Getallen zijn afgerond, hierdoor kan het voorkomen dat getallen niet precies bij elkaar optellen

Capaciteit voor zelfbouw

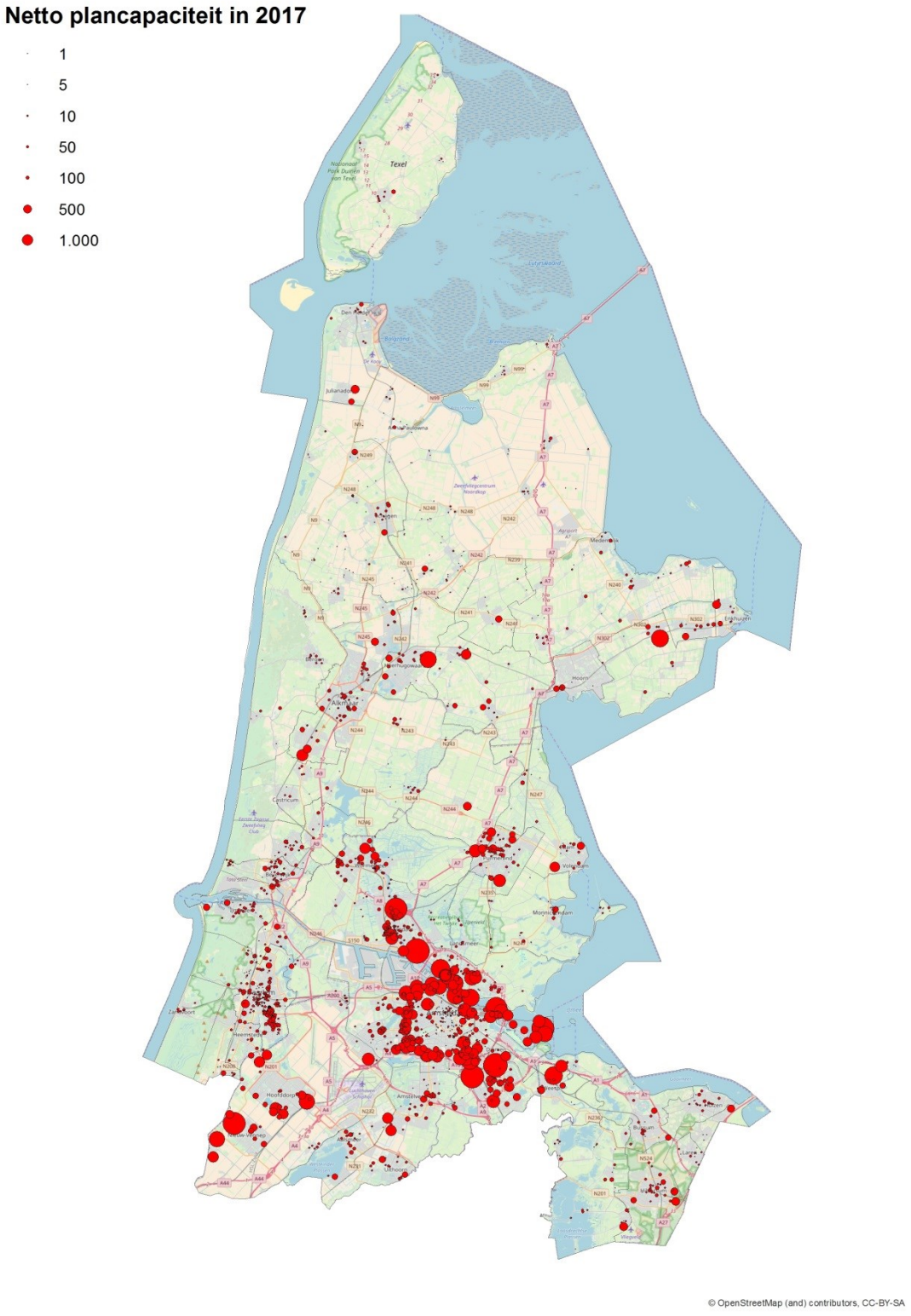
Tabel 5: Aantal geplande woningen in plannen met zelfbouw (Bron: Rigo)

	Totaal bruto
Kop van Noord-Holland	310
Westfriesland	480
Regio Alkmaar	510
Noord-Holland Noord	**1.290**
Waterland	140
Zaanstad	170
Amsterdam	1.790
Amstelland-Meerlanden	770
AM-Ams-ZW	**2.860**
IJmond	150
Zuid-Kennemerland	400
IJmond/Z-K	**550**
Gooi- en Vechtstreek	190
Noord-Holland Zuid	**3.600**
Noord-Holland	**4.890**

Tabel 5 en de kaart daarnaast geven een beeld van de plannen waarin mogelijkheden voor zelfbouw zijn opgenomen. In totaal gaat het om 4.890 woningen in Noord-Holland. Ook in Flevoland zijn veel plannen waarin zelfbouw is opgenomen, hier betreft het circa 3.000 woningen.

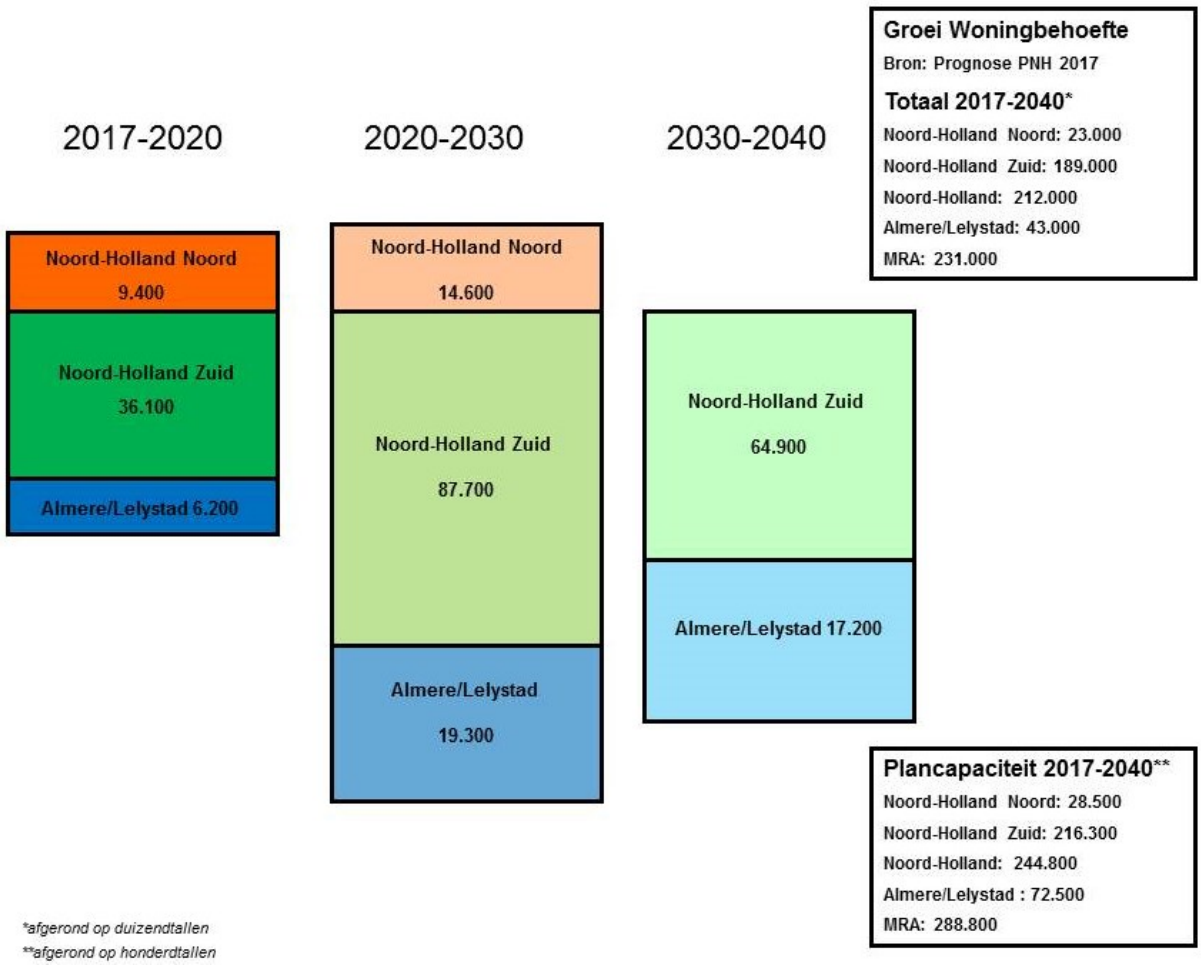
Figuur 10: Plancapaciteit in 2017, zie ook www.plancapaciteit.nl

4. Plancapaciteit en woningbehoefte

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de ontwikkeling van de woningbehoefte in de periode 2017-2040 volgens de provinciale prognose 2017[5] en de beschikbare plancapaciteit in 2017. Het schema in figuur 11 toont de woningbouwopgaven voor de periode 2017-2040 in combinatie met de groei van de woningbehoefte afkomstig uit de provinciale prognose 2017. Inzichtelijk is gemaakt hoe de behoefteontwikkeling is voor de periode 2017-2040. Ook is een indicatie gegeven van de beschikbare plancapaciteit. Ten opzichte van de voorgaande prognose valt de woningbehoefte hoger uit in Noord-Holland Noord en iets lager in de Metropoolregio Amsterdam.

Figuur 11: Woningbouwopgaven 2017-2040 en beschikbare plancapaciteit (woningbehoefte gebaseerd op prognose PNH 2017)

[5] 'Prognose 2017-2040. Bevolking, huishoudens en woningbehoefte.' te vinden op: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Demografie/Beleidsdocumenten/Bevolkingsprognose_Noord_Holland_2017_2040

Gehele periode (2017-2040)
Op basis van de provinciale prognose 2017 bedraagt de uitbreidingsbehoefte voor Noord-Holland Noord, Noord-Holland Zuid en de MRA in de periode 2017-2040 231.000 woningen. De behoeftecijfers zijn vanwege de onzekerheid, die zeker op de lange termijn aanzienlijk is, afgerond op duizendtallen. De feitelijke ontwikkelingen vanaf 2017 (natuurlijke aanwas, woningbouwproductie, economische groei, binnenlandse en buitenlandse migratie) zijn van grote invloed op de woningbehoefte.

2017-2020
De totale woningbehoefte voor deze periode is 51.700 woningen (Noord-Holland Noord + MRA).

2020-2030
In deze periode is de totale uitbreidingsbehoefte 121.600 woningen, 14.600 voor Noord-Holland Noord en 107.000 voor de Metropoolregio Amsterdam. De behoefte voor deze periode hangt sterk af van de gerealiseerde productie in 2017-2020.

2030-2040
Op deze termijn zijn de ontwikkelingen in de periode 2017-2030 bepalend voor de ontwikkeling van de behoefte. Op basis van de huidige prognose en veronderstellingen over de productie is er vanaf 2030 tot 2040 geen behoefte meer aan uitbreiding van de woningvoorraad in Noord-Holland Noord. Wel zijn veranderingen in de voorraad noodzakelijk door demografische ontwikkelingen, vervanging en of kwaliteitsverbetering. In de Metropoolregio bedraagt de toename van de woningbehoefte nog 82.100 woningen. In Noord-Holland Zuid 64.900 en 17.200 in Almere en Lelystad.

Capaciteit in relatie tot woningbehoefte per regio

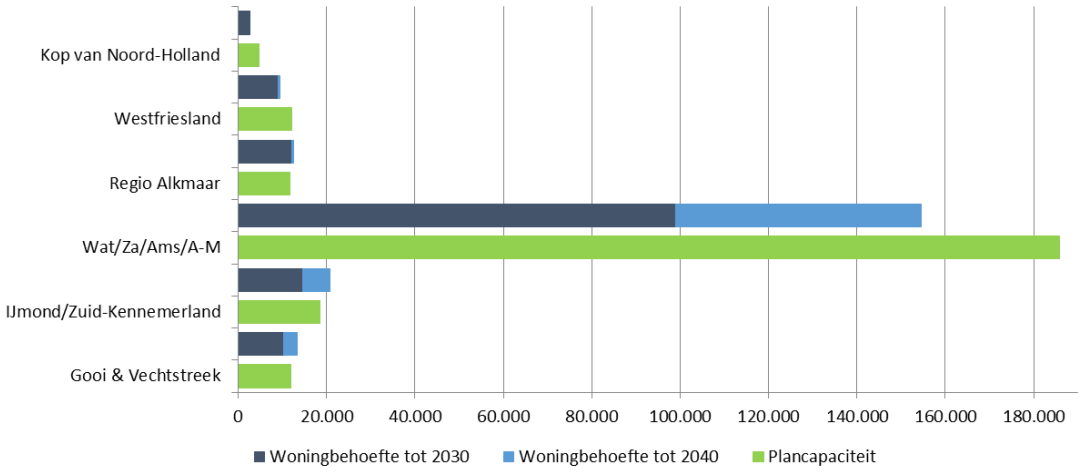
In tabel 6 is de woningbehoefte (prognose 2017) voor de periode 2017-2040 afgezet tegen de harde en zachte woningbouwcapaciteit. Op korte termijn (tot 2020) is in alle regio's voldoende capaciteit aanwezig. Tot 2030 is in het merendeel van de regio's voldoende capaciteit aanwezig, in de Regio Alkmaar is er inmiddels tot 2030 een klein verschil tussen de plancapaciteit en de behoefte. Na 2030 kennen ook de regio Gooi & Vechtstreek en IJmond/Zuid-Kennemerland een tekort. Dit is waarschijnlijk geen probleem omdat veel gemeenten een beperkte planningshorizon hebben en na 2030 nog geen plannen hebben ingevuld. Dat nu te weinig plannen voor na 2030 zijn, hoeft daardoor niet te betekenen dat er op de lange termijn daadwerkelijk sprake is van een tekort aan plancapaciteit, er is nog voldoende tijd om capaciteit toe te voegen.

Voor de korte termijn wordt vaak als vuistregel gehanteerd dat een regio minimaal voldoende capaciteit moet hebben om drie (tot vijf jaar) vooruit te kunnen. Dit is in alle regio's het geval tot 2020, daarvoor is voldoende harde capaciteit. Voor de periode 2020-2030 is het van belang dat in alle regio's, afgezien van de Kop van Noord-Holland, (een gedeelte van de) zachte plannen, hard moeten worden. Op korte termijn is er op papier genoeg capaciteit beschikbaar. Om de productie daadwerkelijk te halen is het noodzakelijk planuitval te beperken en zachte plannen, indien ze aansluiten op de kwalitatieve en kwantitatieve vraag, hard te maken. Goede planning en afspraken met gemeenten, ontwikkelaars, corporaties en zelfbouwgroepen dienen ervoor te zorgen dat plannen leiden tot het verlenen van bouwvergunningen en vervolgens tot het in aanbouw nemen en opleveren van woningen.

Tabel 6: Woningbehoefte 2017-2040 en plancapaciteit* (Bron: PNH/Rigo)

	Woningbehoefte			**Netto plancapaciteit**	**Hard**	**Zacht**
	2017-2020	**2017-2030**	**2017-2040**			
Kop van NH	1.200	2.700	1.200	4.700	2.400	2.200
Westfriesland	3.200	9.100	9.500	12.100	4.900	7.200
Regio Alkmaar	5.000	12.100	12.600	11.700	9.000	2.700
AM-Ams-ZW	27.900	99.000	154.500	185.900	62.400	123.400
IJmond/Z-K	4.500	14.600	20.800	18.500	5.500	12.900
Gooi & Vechtstreek	3.600	10.200	13.400	11.900	7.100	4.900
Noord-Holland	**45.400**	**147.700**	**212.000**	**244.800**	**91.300**	**153.300**

* Getallen zijn afgerond, hierdoor kan het voorkomen dat getallen niet precies bij elkaar optellen

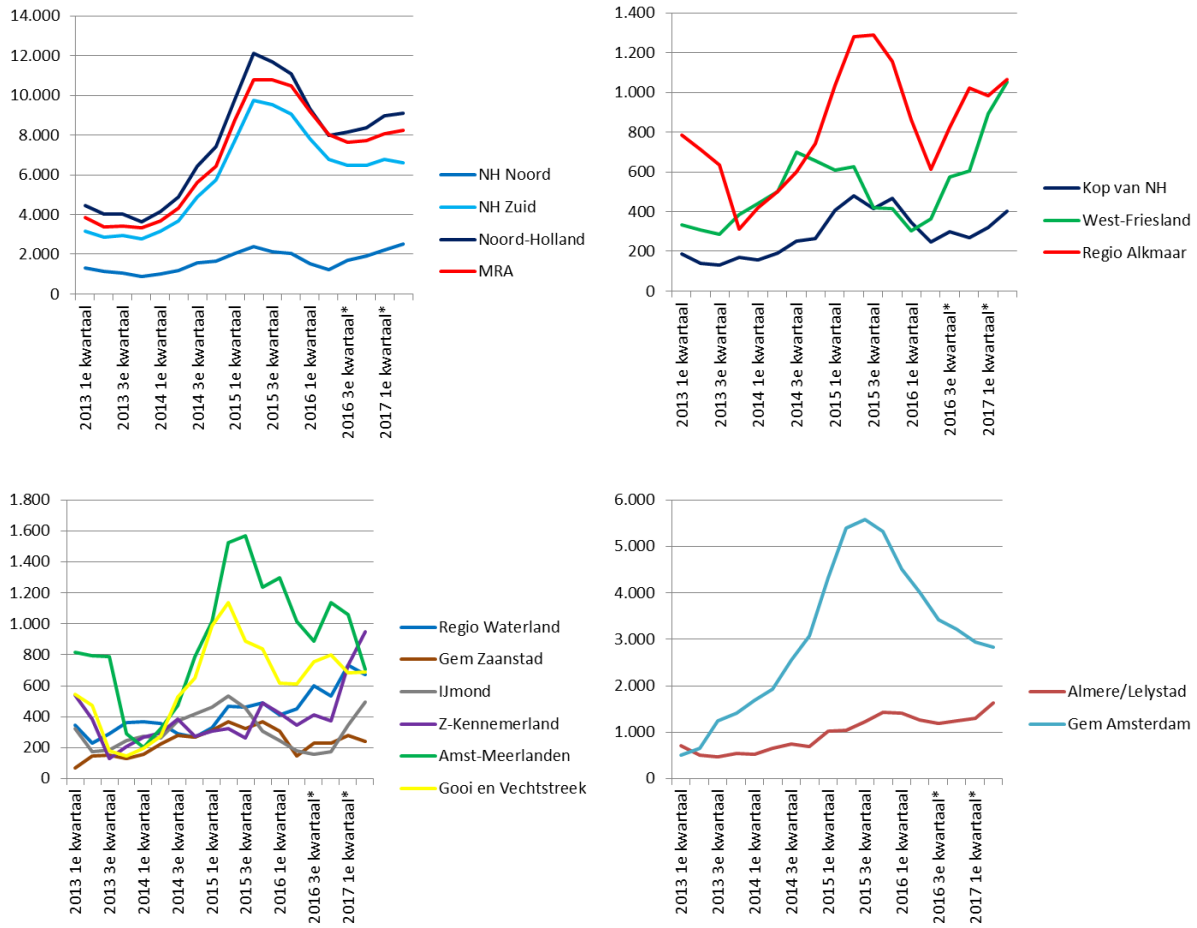

Verwachtingen voor de toekomstige productie

Figuur 12-15 laten zien dat vanaf 2014 het aantal verleende bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen na een dieptepunt in 2013 is gestegen tot en met 2015. Hierna is het aantal gedaald en vervolgens gestabiliseerd. De sterke economische groei en de stijgende van de woningprijzen leiden momenteel nog niet tot een toename van de verleende bouwvergunningen. Momenteel ligt het aantal verleende bouwvergunningen in Noord-Holland rond de 9.000 woningen.

Op regionaal niveau is in Noord-Holland Noord wel een stijging te zien. Vooral in Westfriesland en de Regio Alkmaar worden weer meer vergunningen verleend. Het beeld in Noord-Holland Zuid en de MRA wordt sterk beïnvloed door Amsterdam, vanaf 2013 nam hier het aantal verleende bouwvergunningen snel toe, maar momenteel ligt dit rond de 3.000 woningen per jaar. In de andere regio's is het beeld divers.

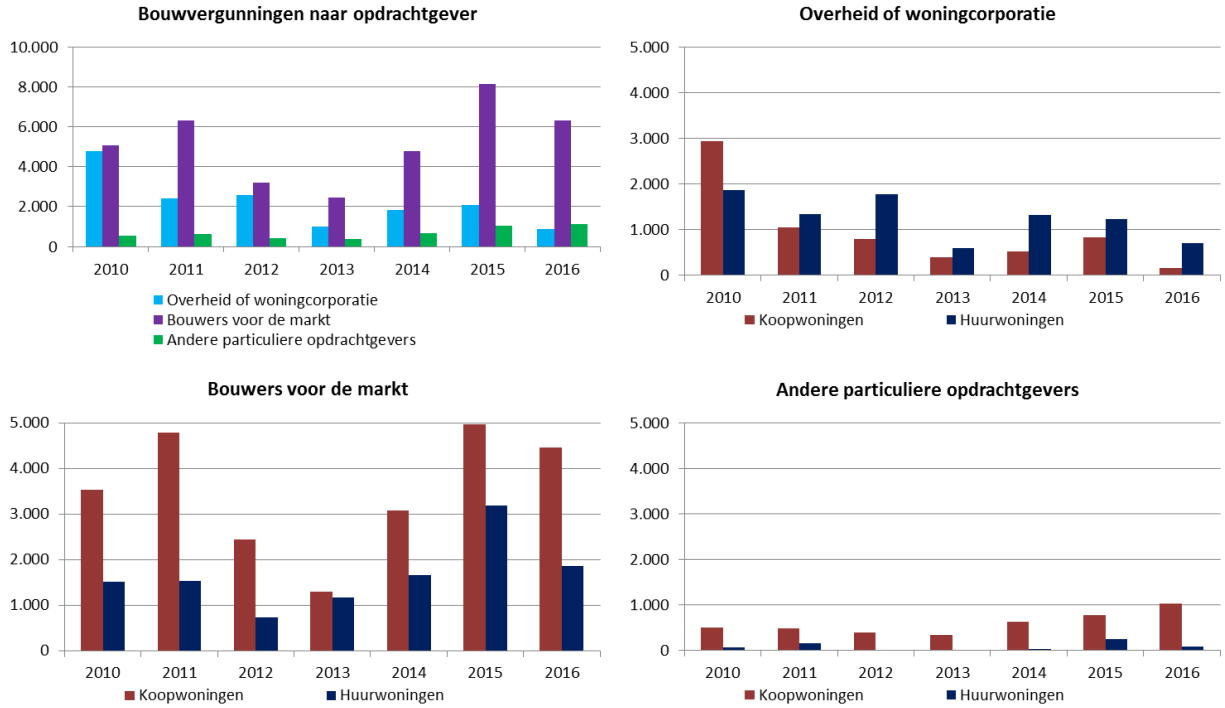
Figuur 12-15: Jaartotaal verleende bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen (aantal woningen) gepresenteerd per kwartaal in Noord-Holland en de MRA: 1e kwartaal 2013 tot en met 2e kwartaal 2017 (Bron: CBS)

Figuren 16 tot en met 19 geven een beeld van de verleende bouwvergunningen naar type en opdrachtgever. Zowel het aantal verleende vergunningen voor huur- als koopwoningen is in 2016 gedaald. Het aantal verleende bouwvergunningen aan woningcorporaties ligt momenteel op een laag niveau, dit is mede een gevolg van de verhuurdersheffing en de gewijzigde regelgeving. Waar corporaties vroeger duizenden woningen per jaar in Noord-Holland bouwden lag het aantal verleende bouwvergunningen in 2016 onder de 1.000 woningen. De forse daling in de productie door corporaties is hierdoor een belangrijke oorzaak van de achterblijvende nieuwbouwproductie. Deze afname is overigens conform het landelijk beeld. In heel Nederland neemt het aantal bouwvergunningen voor corporatiewoningen al minimaal 10 jaar gestaag af.

Sinds het dal in 2013 is het aantal verleende bouwvergunningen aan bouwers voor de markt (projectontwikkelaars) tot 2015 gestegen en hierna weer wat gedaald. Het beeld bij particuliere opdrachtgevers (zelfbouw) is positief, het aantal verleende bouwvergunningen neemt sinds 2013 toe en lag in 2015 en 2016 boven de 1.000 woningen per jaar.

Figuur 16-19: Verleende bouwvergunningen (aantal woningen) naar opdrachtgever en eigendom in Noord-Holland

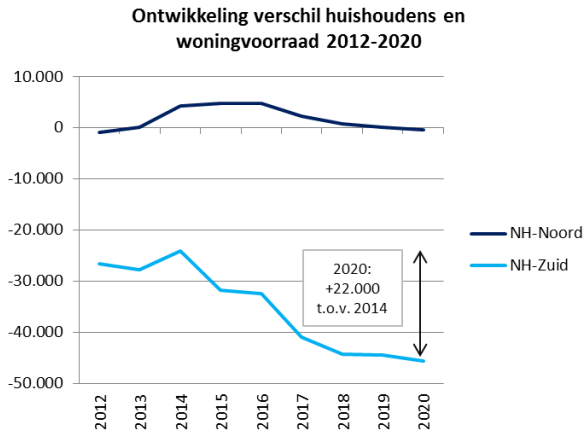

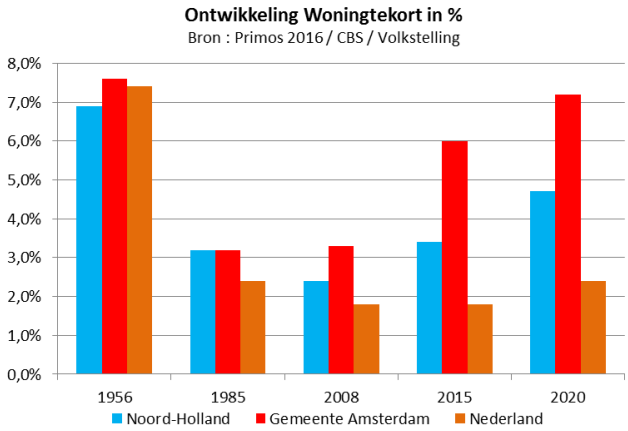
(Bron: CBS)

Ontwikkeling verschil huishoudens en woningvoorraad

Sinds 2014 is in Noord-Holland Zuid de groei van de woningvoorraad achtergebleven bij de groei van het aantal huishoudens. Het verschil tussen de beschikbare woningvoorraad en het aantal huishoudens is opgelopen met 8.000 woningen en bij de nu verwachte productie loopt dit op tot 22.000 in 2020. Dit komt niet door een tekort aan plannen maar door de te lage woningbouwproductie. In Noord-Holland Noord is dit niet het geval, de hoeveelheid huishoudens en woningen is hier in balans. Duidelijk is dat de woningmarkt in Noord-Holland Zuid de afgelopen jaren veel krapper is geworden en dat voor duizenden huishoudens geen woning is gebouwd. Een forse toename van de productie is hier daardoor dringend noodzakelijk.

Figuur 20: Verschil groei van de woningvoorraad en huishoudensgroei (Bron: CBS/PNH/ABF)
Figuur 21: Woningtekort in Noord-Holland – Amsterdam en Nederland 1956-2020

Een andere manier om de druk de woningmarkt aan te geven is het woningtekort, de gewenste woningvoorraad gedeeld op de feitelijke woningvoorraad. Dit wordt uitdrukt in een percentage. Een tekort rond de 1,5% tot 2% werd in het verleden door het Rijk als acceptabel gezien, in steden ligt het tekort vaak wat hoger. Sinds 2008 loopt het woningtekort op, vooral in het zuiden van Noord-Holland en daarbinnen in de gemeente Amsterdam. Bij de nu verwachte ontwikkeling ligt het tekort in Amsterdam in 2020 op 7% en rond de 5% in Noord-Holland. Dit ligt dichtbij het niveau van de woningnood in de jaren vijftig. Groot verschil met toen is dat het tekort nu regionaal sterk verschilt, de toename in Nederland als geheel is beperkt. In de steden lopen de tekorten op, terwijl in de periferie de woningmarkt meer ontspannen is.

Het woningtekort is per definitie kwalitatief, de vraag is wat politiek acceptabel is. Zelfs bij een verdubbeling van het tekort zal iedereen uiteindelijk een woonplek vinden: kinderen blijven bijvoorbeeld langer thuiswonen, scheidingen en het nemen van kinderen worden uitgesteld, studenten wonen langer in een studentenhuis, inwoning en woningdelen neemt toe en anderen vinden plek in een bedrijfspand, kantoorgebouw of op een camping of recreatiepark. Een oplopend tekort wil vooral zeggen dat meer mensen suboptimaal wonen: niet op de gewenste plek, niet in de gewenste woning en in sommige gevallen niet met wie ze willen wonen. Dit leidt vervolgens tot een toenemende druk op de woningmarkt, een afnemende aantrekkelijkheid voor de vestiging van bedrijven, minder aanbod op de arbeidsmarkt en meer woon-werkverkeer. Een hoog tekort heeft zo ook invloed op de economische concurrentiepositie en de mobiliteit.

Bijlage I Noordzeekanaalgebied

In deze Monitor Woningbouw is de regio-indeling gebaseerd op RAP-regio's (zie bijlage 3). Maar ook voor het Noordzeekanaalgebied is behoefte aan inzicht in woningbouwproductie, plancapaciteit en kwantitatieve en kwalitatieve vraag, omdat in de Visie NZKG 2040 een belangrijke ambitie is om het gebied te verdichten, onder andere qua woningbouw.

Als onderdeel van het uitvoeringsprogramma Noordzeekanaalgebied is aan de provincie gevraagd de woningbouwopgave en de gerealiseerde woningen in de gemeenten langs het Noordzeekanaal apart in beeld te brengen. Hieronder volgt een overzicht.

Na een periode van weinig productie is de woningvoorraad in 2015 en 2016 gegroeid met ongeveer 6.000 woningen, vooral in de gemeente Amsterdam. Gezien de daling van de verleende bouwvergunningen zal de nieuwbouwproductie in de komende jaren waarschijnlijk weer wat teruglopen.

Tabel 7: Groei van de woningvoorraad in de NZKG gemeenten 2012-2016 (Bron: CBS/PNH)

	2012	2013	2014	2015	2016
Amsterdam	1.984	2.846	2.334	5.482	5.240
Beverwijk	184	-21	135	79	311
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	49	15	13	-1	35
Velsen	236	240	90	36	220
Zaanstad	881	352	-73	286	413
Totaal NZKG	**3.335**	**3.433**	**2.500**	**5.883**	**6.220**

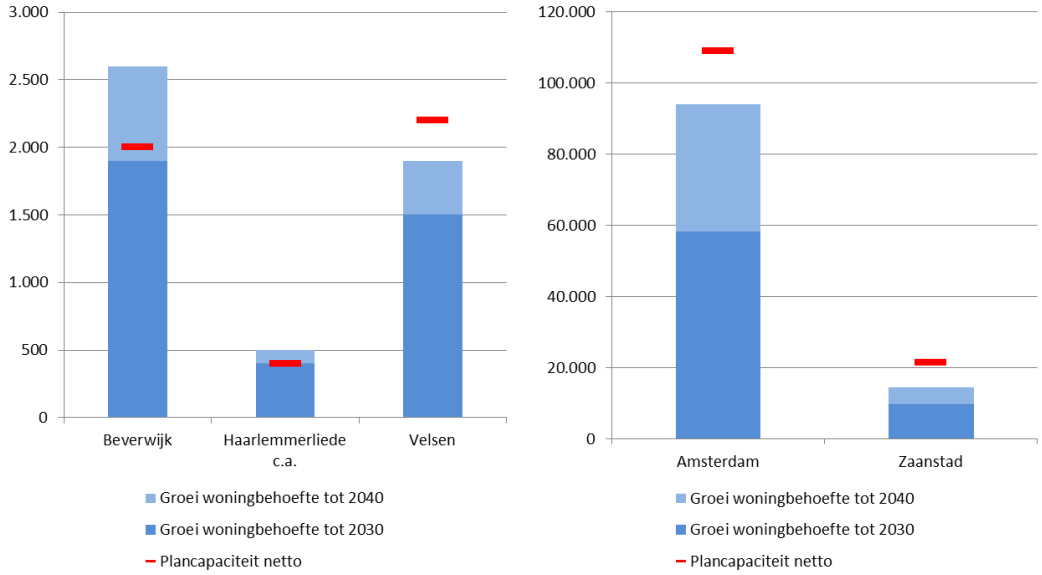
Naast Amsterdam heeft ook de gemeente Zaanstad veel plannen rondom de Zaan/IJ-oevers. De plannen in de gemeente Beverwijk liggen op afstand van het Noordzeekanaal, evenals in Velsen en Haarlemmerliede gaat het vooral om plannen binnen het bestaande stedelijke gebied. In totaal hebben de gemeenten theoretisch genoeg plannen om te voldoen aan de woningbehoefte tot 2040. Op de volgende pagina staat een kaart van deze plannen.

Tabel 8: Noordzeekanaalgebied ; woningbehoefte 2017-2040 en plancapaciteit* (Bron: PNH/Rigo)

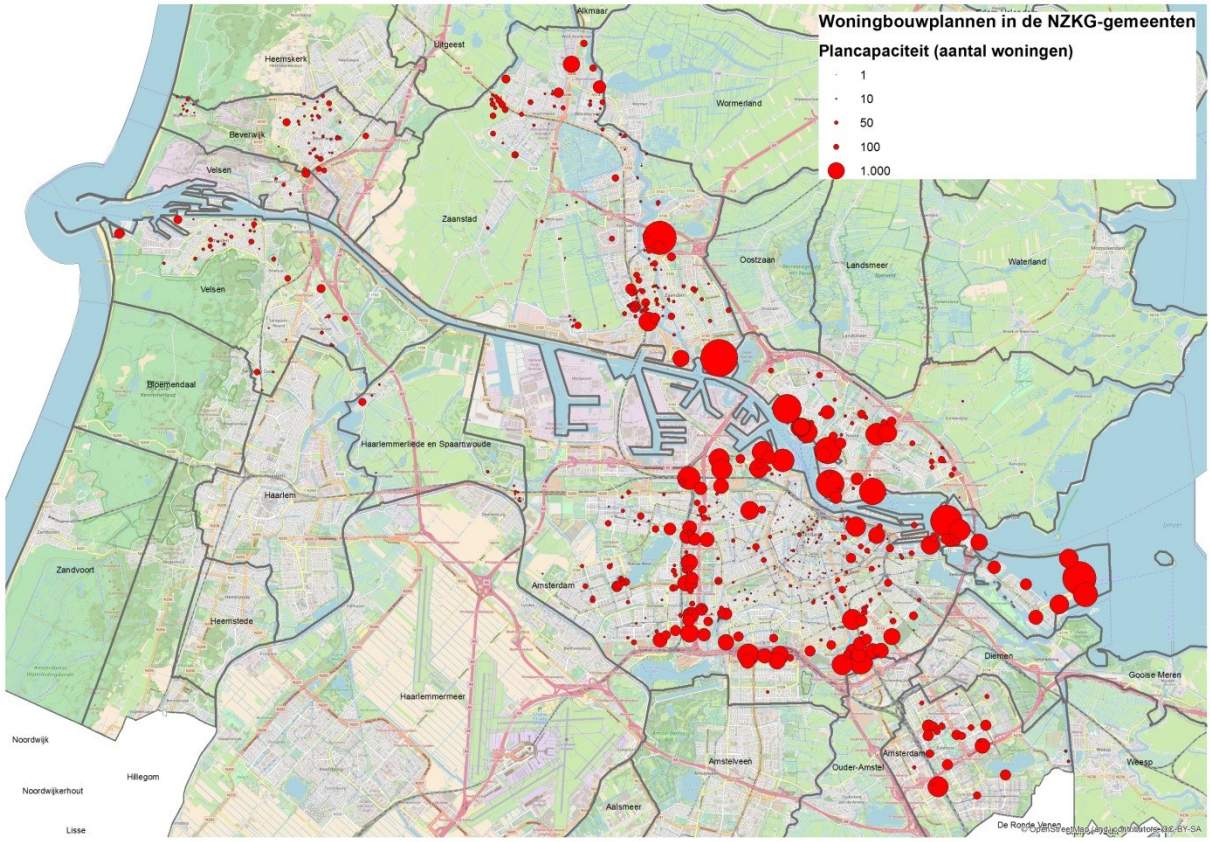
	Woningbehoefte 2017-2020	2017-2030	2017-2040	Plancapaciteit netto	Waarvan hard	Waarvan zacht
Amsterdam	16.400	58.200	93.900	108.900	44.200	64.700
Beverwijk	600	1.900	2.600	2.000	700	1.300
Haarlemmerliede c.a.	200	400	500	400	300	100
Velsen	600	1.500	1.900	2.200	1.000	1.200
Zaanstad	2.700	9.600	14.500	21.400	2.600	18.800
Totaal NZKG	**20.500**	**71.600**	**113.400**	**134.800**	**48.700**	**86.100**

* Getallen zijn afgerond, hierdoor kan het voorkomen dat getallen niet precies bij elkaar optellen

Figuur 22: Plancapaciteit in 2017 in de NZKG-gemeenten en groei van de woningbehoefte

Figuur 23: Plancapaciteit in 2017 in de NZKG-gemeenten, zie ook www.plancapaciteit.nl

Bijlage II

Inventarisatie woningbouwplannen

Om zicht te houden op de capaciteit aan woningen in gemeentelijke woningbouwplannen voert de provincie jaarlijks de monitor plancapaciteit uit. Alle 48 Noord-Hollandse gemeenten en Almere en Lelystad zijn benaderd om mee te werken en verzocht om hun gegevens in te vullen via de website www.plancapaciteit.nl.

De peildatum van de laatste meting is 1 juli 2017. Hierbij zijn gegevens verzameld over de capaciteiten, de status van deze capaciteit, de geplande opleverdatum van de woningen, de typewoningen, en de geografische ligging van de planlocaties. De cijfers zijn bij gemeenten ingewonnen door RIGO Research en Advies in opdracht van de Provincie Noord-Holland en de Metropoolregio Amsterdam. Alle gegevens op gemeenteniveau en een toelichting op het onderzoek zijn te vinden op www.plancapaciteit.nl. De kwalitatieve respons (type woning, koop/huur etc.) was goed maar verschilt soms per gemeente. Dit geldt ook voor sommige kwantitatieve gegevens (planstatus, plantype etc.).

Planstatus

Niet voor alle bouwlocaties kan op korte termijn een bouwvergunning verleend worden. Dit is afhankelijk van de juridische status van het desbetreffende plan. Op basis van de Wet ruimtelijke ordening en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht zijn plannen in te delen in de volgende categorieën:

Harde plannen

1A: Onherroepelijk plan op basis waarvan een bouwvergunning verleend kan worden.
1B: Onherroepelijk plan met uitwerkingsplicht*.
2: Door gemeenteraad vastgesteld plan of besluit waartegen nog beroep mogelijk is of waartegen beroep is ingesteld.

Zachte plannen

3: Plan of besluit in voorbereiding, nog niet door de gemeenteraad vastgesteld.
4: Potentiële bouwlocatie, die volgens de huidige inzichten mogelijk in de toekomst voor woningbouw beschikbaar komt, maar waarvoor nog geen plan of besluit in voorbereiding is.

***Uitwerkingsplannen**

Uitwerkingsplannen zijn plannen die vallen binnen een globaal (moeder)plan. Het gaat bijna altijd om grotere bouwlocaties waarbij eerst het moederplan in procedure komt en een uitwerkingsverplichting geldt voor nog uit te werken deelplannen binnen het totale plan. Van belang is dat indien het globale moederplan onherroepelijk is, er niet zonder meer een bouwvergunning verleend kan worden. Hiervoor dienen eerst de deelplannen vastgesteld te worden. Aan de gemeenten is daarom ook gevraagd deze plannen apart te onderscheiden.

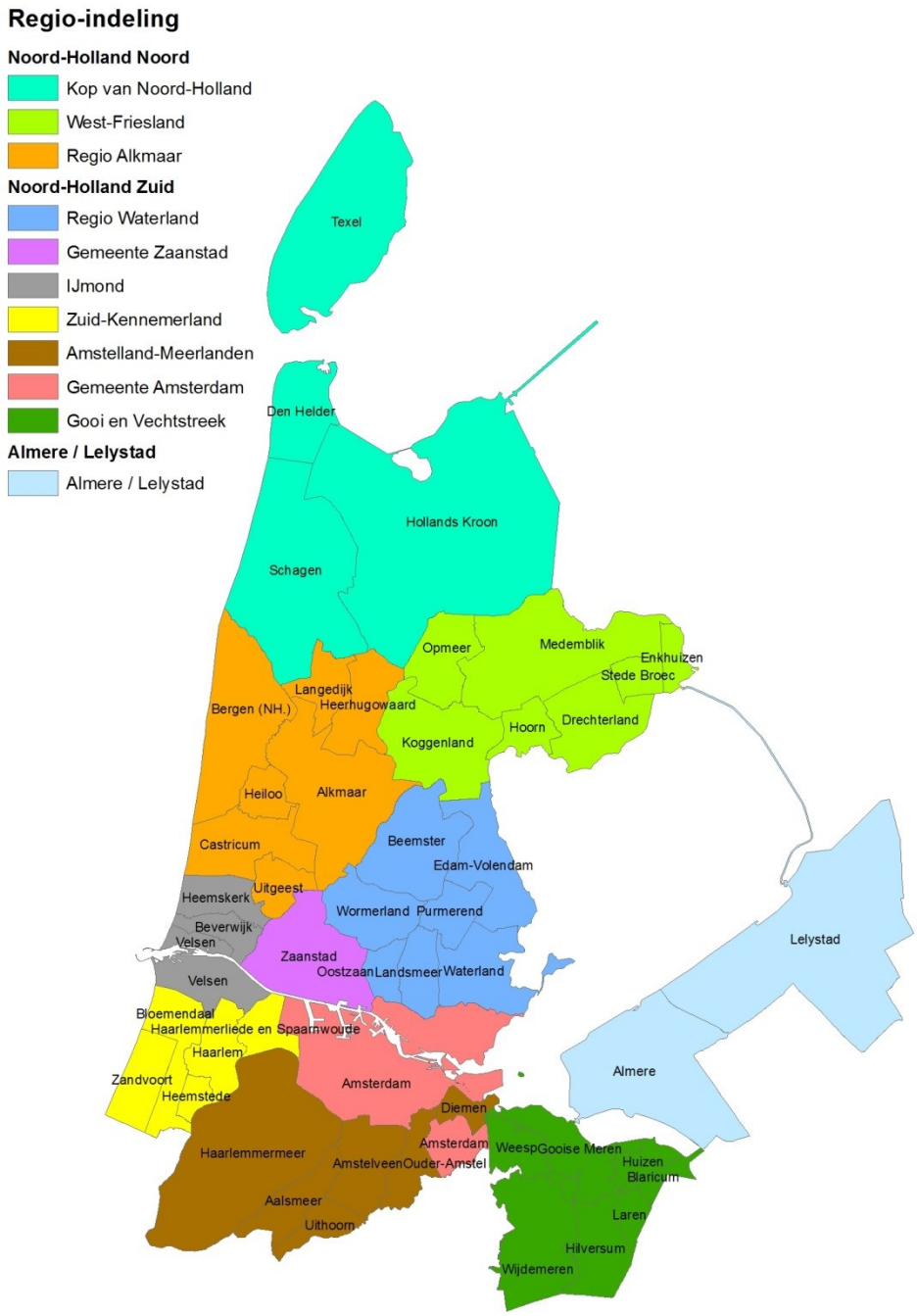
Tijdsaspect

Er zijn tal van redenen waarom capaciteit niet direct benut kan worden. Hierbij kan men denken aan het opzetten van een sluitende exploitatie, de activiteiten die gemoeid zijn met het bouwrijp maken of de sloop van woningen of bedrijfspanden. Een van de belangrijkste aspecten hierbij is de juridische status van een plan. Het kost immers tijd om een plan juridisch 'hard' te maken. Indien een plan nog niet juridisch beschikbaar is (onherroepelijk) kunnen er nog geen bouwvergunningen verleend worden. De procedures die gevolgd dienen te worden voordat een plan onherroepelijk is, kosten tijd. Tabel 9 geeft hiervan een indicatie. De tijd die gemoeid is met het doorlopen van de procedures kan sterk variëren. Voor alle nog niet onherroepelijk plannen bestaat de mogelijkheid om bezwaar te maken. Dit kan veel tijd in beslag nemen. Na het verlenen van een bouwvergunning duurt het ongeveer twee jaar voordat een woning wordt opgeleverd.

Tabel 9: Indicatie gemiddelde proceduretijd per planfase, (Bron: Rigo)

Planstatus	Tijdsduur tot juridische beschikbaarheid	Hard/Zacht
1A. Onherroepelijk plan	Per direct	Hard
1B. nog niet uitgewerkt deelplan	3-15 maanden	
2. Door gemeenteraad vastgesteld	3-15 maanden	
3. Plan of besluit in voorbereiding	18-39 maanden	Zacht
4. Potentiële bouwlocatie	Minimaal 39 maanden	

Bijlage III:

Regio-indeling
Noord-Holland Noord
Kop van Noord-Holland
West-Friesland
Regio Alkmaar
Noord-Holland Zuid
Regio Waterland
Gemeente Zaanstad
IJmond
Zuid-Kennemerland
Amstelland-Meerlanden
Gemeente Amsterdam
Gooi en Vechtstreek
Almere / Lelystad
Almere / Lelystad
Texel
Den Helder
Hollands Kroon
Schagen
Opmeer
Medemblik
Enkhuizen
Stede Broec
Langedijk
Heerhugowaard
Bergen (NH.)
Hoorn
Drechterland
Koggenland
Heiloo
Alkmaar
Castricum
Beemster
Edam-Volendam
Uitgeest
Heemskerk
Wormerland
Purmerend
Beverwijk
Velsen
Zaanstad
Oostzaan
Landsmeer
Waterland
Velsen
Bloemendaal
Haarlemmerliede en Spaarnwoude
Haarlem
Zandvoort
Heemstede
Amsterdam
Diemen
Amsterdam
Weesp
Gooise Meren
Huizen
Blaricum
Haarlemmermeer
Amstelveen
Ouder-Amstel
Aalsmeer
Uithoorn
Laren
Hilversum
Wijdemeren
Lelystad
Almere

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN - 9 NOV. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw D.P. Valk
BEL/RO

Telefoonnummer 023-5143804
valkd@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 9 NOV. 2017

Kenmerk 1001222/1001229

Uw kenmerk

Betreft: Onderzoeken plancapaciteit woningbouw

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) sturen wij u ter kennisname toe drie onderzoeken naar plancapaciteit in Noord-Holland en, meer specifiek, de Metropoolregio Amsterdam. Op 7 november 2017 hebben wij onze beleidsreactie hierop vastgesteld en besloten deze reactie als bouwsteen te gebruiken bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen.

In deze brief vindt u de belangrijkste punten uit onze beleidsreactie en een overzicht van de maatregelen die we samen met onze woonpartners gaan nemen. De beleidsreactie is als bijlage bij deze brief gevoegd.

Drie onderzoeken plancapaciteit
In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is in 2016 en dit jaar in het kader van de MRA Actieagenda onderzoek uitgevoerd naar de plancapaciteit voor nieuwe woningen in de regio en een onderzoek naar mogelijkheden om de bouw daarvan te versnellen. Daarnaast is in het kader van onze Samenwerkingsagenda met Bouwend Nederland (BNL) (GS registratienr. 688292-806068) onderzocht waar de risico's liggen bij de realisatie van bestaande woningbouwplannen in de (hele) provincie. Alle drie de onderzoeken zijn gebaseerd op de jaarlijkse Monitor Plancapaciteit van de provincie, die de gemeenten jaarlijks invullen.

De onderzoeken hebben ieder hun eigen focus, doelstelling en opdrachtgevers. Zie tabel 1 voor een overzicht van de omschrijving per onderzoek. Om passende maatregelen te bepalen, hebben wij de onderzoeken in samenhang bekeken.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Tabel 1: Onderzoeken plancapaciteit 2016 en 2017

Titel onderzoek	Opdrachtgevers	Tijdshorizon en gebied en	Doel en vraagstelling
Analyse Monitor Plancapaciteit MRA 2017 tbv MRA actie 1.1/1.2 (uitgevoerd door Stec Groep)	MRA	Tot en met 2040 MRA	Hoeveel en welke woningbouwlocaties zijn er in de MRA? Doen de plannen gezamenlijk recht aan de kwalitatieve en kwantitatieve opgave of worden er dilemma's geconstateerd?
Analyse realisatierisico's plancapaciteit woningbouw in Noord-Holland (uitgevoerd door EIB)	Provincie en Bouwend Nederland	Tot 2025 Geheel Noord-Holland	Inzicht of bestaande plannen daadwerkelijk tot voldoende nieuwe woningen gaan leiden.
Versnellingsopgave woningproductie MRA (uitgevoerd door Fakton)	MRA	Tot en met 2020 MRA	20.000 woningen naar voren halen in 2016 tot en met 2020 door o.a. versnellen, verharden (van zachte naar harde plancapaciteit) en transformeren, waardoor de productie op minimaal 60.000 woningen komt. Kunnen woningbouwlocaties eerder worden gebouwd dan gepland?

Hoofdconclusie

De hoofdconclusie uit de beleidsreactie op de drie onderzoeken is dat er voor heel Noord-Holland voldoende bouwlocaties en -plannen zijn. Tegenover de indicatieve woningbehoefte van 212.000 woningen voor de periode 2017-2040 is een netto plancapaciteit van 244.800 beschikbaar. Wel blijkt uit de onderzoeken dat het noodzakelijk is om

een aantal knelpunten op te lossen en belemmeringen weg te nemen om tijdig – dat wil zeggen binnen de gestelde fasering - ook daadwerkelijk voldoende woningen te kunnen bouwen.

In september 2017 bracht de Metropoolregio Amsterdam naar buiten dat er tot 2040 ruimte is voor de bouw van bijna 300.000 woningen in de MRA. Deze conclusies uit de 'Monitor Plancapaciteit MRA 2017' (het onderzoek van de Stec Groep) zijn omarmd door de bestuurders van de gemeenten en provincies in de MRA.

Een aanzienlijk deel van de plancapaciteit is hard en daar zijn dus planologisch-juridisch gezien geen belemmeringen om te bouwen. Een bouwlocatie met een hard bestemmingsplan dat bouwen mogelijk maakt, wordt vanaf het moment van vaststellen van dat bestemmingsplan juridisch gezien als Bestaand Stedelijk Gebied (BSG). Belangrijk aandachtspunt is dat woningbouw binnen BSG daardoor niet gelijk is aan binnenstedelijke woningbouw. BSG is puur een juridische term. Een weiland met een hard bestemmingsplan behoort tot BSG, terwijl het tegelijkertijd een uitleglocatie betreft.

Ondanks het feit dat een aanzienlijk deel van de plancapaciteit hard is, komt niet alle (zachte én harde) plancapaciteit tot uitvoering. Uit de onderzoeken van het EIB en Fakton komen onder andere als belangrijke knelpunten naar voren afhankelijkheid van milieueisen en de aanleg van wegen. Ook zorgen stedenbouwkundige of welstandseisen of capaciteitsproblemen bij ontwikkelaars en gemeenten voor vertraging. Om de opgave te halen, is het nodig om belemmeringen weg te nemen bij harde plannen, zachte plannen hard te maken en in regio's met een tekort op de korte of middellange termijn plannen naar voren te halen.

Als in de onderzoeken wordt geconstateerd dat plannen niet doorgaan, wordt daarmee vaak bedoeld: 'in de geplande periode'. Bij de meeste projecten is er namelijk geen sprake van afstel, maar hooguit van uitstel. De hoofdlijn van de beleidsreactie is daarom niet dat er méér projecten moeten worden toegevoegd, maar dat in sommige regio's projecten naar voren moeten worden gehaald. De focus van de maatregelen ligt op het versnellen van de productie.

Reactie op de conclusies

Zoals hierboven gezegd, onderschrijven wij de hoofdconclusie van de drie onderzoeken dat er gezien de omvang aan plannen realistische mogelijkheden zijn om aan de woningvraag te voldoen. Ook delen wij de conclusie dat bij een deel van de plancapaciteit diverse knelpunten moeten worden opgelost, voordat deze plannen daadwerkelijk kunnen worden omgezet in woningen. We delen echter niet alle conclusies van de onderzoeken. Onderstaand de belangrijkste punten uit onze beleidsreactie.

Kwantitatieve aspecten
Uit de onderzoeken van de Stec Groep en Fakton blijkt dat er in de MRA voor de lange(re) termijn (vanaf 2030) voldoende plannen zijn. Alleen voor de regio Zaanstreek-Waterland constateert Stec dat er op korte termijn sprake is van een tekort aan plannen. Aangezien hier over een lange periode bezien wel voldoende plannen zijn, is het voor de woningbouwproductie zaak om hier plannen naar voren te halen, in plaats van nieuwe plannen toe te voegen.

EIB geeft in haar onderzoek aan dat de totale uitbreidingsbehoefte voor woningen in de provincie Noord-Holland ruim 100.000 woningen in de periode 2017-2025 beslaat. Daartegenover staat een netto plancapaciteit van 137.000 woningen in dezelfde periode. Een eerste conclusie die zij hieruit trekken is dat er binnen de huidige plancapaciteit ruimte is voor planuitval, maar gelet op hun analyse deze ruimte niet groot is.
Het EIB stelt vervolgens dat door vertraging of uitval van rond de 25% bij het bestaande planaanbod extra planaanbod in Noord-Holland Noord nodig is van 5.000 woningen. Tegelijkertijd geven ze aan dat de plancapaciteit van 19.200 woningen tot 2025 slechts een kleine 400 woningen onder de indicatieve woningbehoefte (18.811 woningen) ligt. De snelle rekensom van een tekort van 389 naar extra plancapaciteit van 5.000 woningen onderschrijven wij niet. Zij hebben daarbij gekeken naar de plannen gefaseerd voor 2025. Wij kijken in onze Monitor Woningbouw daarentegen naar alle plannen, ook na 2025, en komen tot een andere conclusie dan EIB.
Voor de korte termijn (tot 2020) wordt vaak als vuistregel gehanteerd dat een regio minimaal voldoende capaciteit moet hebben om drie (tot vijf jaar) vooruit te kunnen. Dit is in alle regio's het geval tot 2020, daarvoor is voldoende harde capaciteit. Voor de periode 2020-2030 is het van belang dat in alle regio's, afgezien van de Kop van Noord-Holland, (een gedeelte van de) zachte plannen, hard moeten worden. De ervaring leert echter dat een deel van de plancapaciteit nog niet zo lang van te voren in beeld is. Aangezien de woningbehoefte in Noord-Holland Noord na 2030 niet meer groeit en uit de monitor Woningbouw blijkt dat er voor de langere termijn (2017 - 2040) voldoende plancapaciteit is in Noord-Holland Noord, is er naar onze mening vooralsnog geen aanleiding om actief te sturen op het vergroten van het planaanbod. Voor de middellange termijn is het wel van belang om een deel van de plancapaciteit in Noord-Holland Noord die nu na 2030 is gepland, naar voren te halen. Op die manier kan ook op de middellange termijn in de woningbehoefte worden voorzien.

Kwalitatieve aspecten
EIB stelt in zijn onderzoek de vraag of de huidige focus op binnenstedelijk bouwen en appartementen voldoende rekening houdt met de kwalitatieve woningvraag. Zij vinden het wenselijk om bij nieuw aanbod (vooral) te zoeken naar grondgebonden woningen in ruime, groene woonomgevingen. Bouwend Nederland onderschrijft deze conclusie.

Wij vinden deze conclusie van EIB te kort door de bocht en onvoldoende onderbouwd. Er is zeker vraag naar grondgebonden woningen en er zijn ook locaties beschikbaar waar dit segment de komende jaren zal worden gerealiseerd. Doordat de huishoudensgroei voor een belangrijk deel wordt veroorzaakt door toename van één- en tweepersoonshuishoudens en deze huishoudens vaker in appartementen wonen, is de verwachting dat de vraag naar appartementen toeneemt. Ondanks dat senioren steeds vaker langer in hun (koop-) eengezinswoning blijven wonen, zullen er op de langere termijn heel veel eengezinswoningen vrijkomen in de bestaande voorraad, terwijl kleinere huishoudens deze vaak niet kunnen betalen of andere woonwensen hebben. De behoefte op lange(re) termijn zal daardoor waarschijnlijk anders zijn dan de huidige behoefte, of de behoefte op korte termijn. Dit zal ook per regio verschillen. Daarom stuurt de provincie op kwalitatieve, regionale woningbouwprogrammeringen.

Binnenstedelijk bouwen betekent ook niet dat daarmee alle sportveldjes, parkjes, speelveldjes en dergelijke in een stad en dorp moeten worden opgeslokt. In tegendeel, het is juist van belang om steden en dorpen ook leefbaar te houden. De gemeenten bepalen welke binnenstedelijke mogelijkheden er zijn en nemen dit mee in hun RAP-proces.

Knelpunten en risico's
Uit de onderzoeken blijkt dat het feit dat een plan planologisch gezien hard is, nog niet wil zeggen dat het plan ook daadwerkelijk op korte termijn gerealiseerd wordt. Ook bij deze plannen kunnen belemmeringen spelen.
Uit het EIB onderzoek blijkt dat het grootste beleidsmatige risico bij woningbouwplannen de ruimtelijke inpassing is, als ook de afhankelijkheid van de aanleg van infrastructurele werken en geluids/geurcontouren van omliggende wegen. Dit kan voor gemiddeld circa 1-3 jaar vertraging zorgen. Andere beleidsmatige risico's hebben betrekking op de Rijksladder voor Duurzame Verstedelijking en onderhandelingen (bij zachte plannen en nieuw aanbod) over zaken als bijdragen aan sanering of noodzakelijke nieuwe infrastructuur. De financieel-economische risico's van projecten zijn niet terug te leiden

tot één oorzaak. Bij een verder aantrekkende markt zullen deze naar verwachting afnemen.

In het onderzoek Versnellingsopgave woningproductie MRA worden door Fakton zes categorieën knelpunten voor harde en zachte plannen onderscheiden, waarvan wordt geconcludeerd dat deze in verschillende projecten voor vertraging van de woningbouwproductie zorgen.
Dit zijn:

- een tekort aan kennis en capaciteit binnen gemeenten,
- publiekrechtelijke onduidelijkheden (juridisch-planologische status van een locatie, beschermingsregimes, onduidelijkheid of een locatie binnen of buiten BSG ligt),
- samenwerking publiek/private partijen, samenhang met andere ontwikkelingen of benodigde infrastructuur,
- de ambities met betrekking tot de energietransitie (ambitie om energieneutraal te bouwen) en
- de complexiteit in de uitvoering (mede doordat er meer binnenstedelijk gebouwd wordt).

Gebrek aan ambtelijke capaciteit en toegenomen locatiecomplexiteit komen in het onderzoek van Fakton nadrukkelijk naar voren als een belemmering voor de bouw.

Aanbevelingen en maatregelen
Op basis van de uitkomsten en conclusies van de drie onderzoeken hebben wij maatregelen geformuleerd om de belemmeringen aan te pakken. Deze willen wij samen met onze woonpartners oppakken. Wij gaan de voortgang van grote projecten nauwer volgen, zodat sneller geholpen kan worden bij vertraging. Ook leggen we meer de nadruk op de kwalitatieve invulling van de regionale woningbouwprogrammeringen.

Het maatregelenpakket is een bouwsteen voor het uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen. Hierover besluiten wij eind 2017 / begin 2018. We volgen de uitvoering en voortgang van de afspraken in de regionale actieprogramma's wonen (RAP's), de plancapaciteit, woningbehoefte en productie en bespreken dit regelmatig met de regio's en met Bouwend Nederland in ambtelijke en bestuurlijke voortgangsoverleggen en formuleren aanvullende acties indien nodig. Bij het uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen wordt een voorstel gedaan voor de evaluatie van het maatregelenpakket.

In tabel 2 zijn de acties samengevat. Ook is aangegeven met welke betrokken partners wij deze acties oppakken en wat de planning is. Diverse acties zijn al in gang gezet.

Tabel 2: Maatregelenpakket met partners en termijnen

	Maatregelen	Partners	Termijn
1	Nadere inventarisatie knelpunten bij plannen om zo in gezamenlijkheid te bepalen welke projecten versneld kunnen worden. Focus: 1. harde plannen met grote bouwopgave 2. zachte plannen met grote bouwopgave om te zetten naar harde plannen.	Zuid: MRA partners Noord: samen met Bouwend Nederland	Eind 2017/begin 2018. Dit is input voor het uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen. Daarna versnellingsacties uitvoeren.
2	Monitoring optimaliseren, waaronder meer aandacht voor het actiever volgen van grote projecten, zodat sneller kan worden geholpen op het moment dat projecten niet tot uitvoering komen.	Provincie samen met gemeenten	Inventarisatie wensen en behoeften in 2017 Uitvoering in 2018
3	Vroegtijdig vanuit de provincie duidelijkheid over plannen (buiten BSG). Hiermee voorkomen we problemen in een later stadium. Voorwaarde is dat regio's een programmering hebben die past binnen provinciaal beleid en regelgeving.	Provincie en gemeenten in regioverband	Doorlopend Regio's zijn verzocht voor eind 2017 de programmering opgesteld te hebben.
4	Ontwikkelen van een viewer voor Noord-Holland Noord als tool voor gemeenten en markt om vroegtijdig in beeld te krijgen of er strijdigheden zijn met provinciaal beleid.	Provincie	Eerste kwartaal 2018 gereed
5	Communicatietraject opstellen over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van provincie, gemeenten en markt bij gebiedsontwikkeling gezien de onduidelijkheden hierover. We gaan hierbij verkennen waar exact behoefte aan is om zo goed mogelijk aan deze vraag te voldoen.	Provincie en Bouwend Nederland samen	Per direct en doorlopend
6	Stimuleren kennisuitwisseling tussen regio's door het delen van goede voorbeelden om hiermee de samenwerking tussen regio's en met de markt te verbeteren.	Provincie i.s.m. gemeenten en markt	Per direct en doorlopend
7	Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen opstellen en ter besluitvorming voorleggen aan PS	Provincie	December 2017 / begin 2018 ter besluitvorming naar PS.
8	Flexibele schil MRA om capaciteitsproblemen bij gemeenten weg te nemen. Planners inhuren om bouwproces te stroomlijnen. Bij succes: uitbreiding naar Noord-Holland Noord.	MRA partners MRA-partners Provincie	Na besluit PS over budget Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen (actie 7). Idem PM

In de bijlagen bij deze brief vindt u de rapportages en de beleidsreactie met het maatregelenpakket.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

4 bijlage(n)

- GS beleidsreactie onderzoeken plancapaciteit
- Rapport Analyse Monitor Plancapaciteit MRA 2017 tbv MRA actie 1.1/1.2 (uitgevoerd door Stec Groep)
- Rapport Analyse van de plancapaciteit woningbouw in Noord-Holland (uitgevoerd door EIB)
- Rapport in vorm presentatie Versnellingsopgave woningproductie MRA (uitgevoerd door Fakton)

Beleidsreactie onderzoeken plancapaciteit woningbouw
GS registratienummer: 1001222 – 1001229

1. Drie onderzoeken naar plancapaciteit

In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is in 2016 en dit jaar in het kader van de MRA Actieagenda onderzoek uitgevoerd naar plancapaciteit en naar versnellingsmogelijkheden. Daarnaast is in het kader van onze Samenwerkingsagenda met Bouwend Nederland (BNL) (GS registratienummer 688292-806068) onderzocht waar de risico's liggen bij de realisatie van bestaande woningbouwplannen in de (hele) provincie (betreft actie nr. 3 uit de Samenwerkingsagenda). Alle drie de onderzoeken zijn gebaseerd op de jaarlijkse Monitor Plancapaciteit, ingevuld door de gemeenten. De onderzoeken hebben ieder hun eigen focus, doelstelling en opdrachtgevers. Dat betekent dat de aanbevelingen zijn gericht aan diverse partijen. Bij het onderzoek "Realisatierisico's plancapaciteit" van het Economisch Instituut voor de bouw (EIB) zijn er aanbevelingen voor de provincie, BNL en voor gemeenten geformuleerd. Bij de andere onderzoeken zijn de aanbevelingen gericht aan de samenwerkende partijen in de MRA. Over die onderzoeken besluiten de bestuurders van de MRA. Zie onderstaande tabel 1 voor een overzicht van de onderzoeken.

Tabel 1: Onderzoeken plancapaciteit 2016 en 2017

Titel onderzoek	**Opdrachtgevers**	**Tijdshorizon en gebied en**	**Doel en vraagstelling**
Analyse realisatierisico's plancapaciteit woningbouw in Noord-Holland (uitgevoerd door EIB)	Provincie en Bouwend Nederland	Tot 2025 Geheel Noord-Holland	Inzicht of bestaande plannen daadwerkelijk tot voldoende nieuwe woningen gaan leiden.
Analyse Monitor Plancapaciteit MRA 2017 tbv MRA actie 1.1/1.2 (uitgevoerd door Stec Groep)	MRA	Tot en met 2040 MRA	Hoeveel en welke woningbouwlocaties zijn er in de MRA? Doen de plannen gezamenlijk recht aan de kwalitatieve en kwantitatieve opgave of worden er dilemma's geconstateerd?
Versnellingsopgave woningproductie MRA (uitgevoerd door Fakton)	MRA	Tot en met 2020 MRA	20.000 woningen naar voren halen in 2016 tot en met 2020 door o.a. versnellen, verharden (van zachte naar harde plancapaciteit) en transformeren, waardoor de productie op minimaal 60.000 woningen komt. Kunnen woningbouwlocaties eerder worden gebouwd dan gepland?

2. Conclusies en reactie op de onderzoeken

De hoofdconclusie uit de drie onderzoeken naar plancapaciteit is dat er voor heel Noord-Holland voldoende plancapaciteit is om aan de woningvraag te voldoen. Tegenover de indicatieve woningbehoefte van 212.000 woningen voor de periode 2017-2040 is een netto plancapaciteit van 244.800 beschikbaar (Monitor Woningbouw 2017). Wel blijkt uit de onderzoeken dat het noodzakelijk is om een aantal knelpunten op te lossen en belemmeringen weg te nemen om tijdig – dat wil zeggen binnen de gestelde fasering - ook daadwerkelijk voldoende woningen te kunnen bouwen.

Een aanzienlijk deel van de plancapaciteit is hard en daar zijn dus planologisch-juridisch gezien geen belemmeringen om te bouwen (dit zijn plannen binnen Bestaand Stedelijk Gebied (BSG) gezien de planologische status. Toch komt soms ook de harde plancapaciteit niet tot uitvoering, doordat er belemmeringen zijn.

Om de woningbouwopgave te halen, is het nodig:

- belemmeringen weg te nemen bij harde plannen;
- zachte plannen hard te maken;
- in regio's met een tekort op de korte of middellange termijn plannen naar voren te halen.

Als in de onderzoeken wordt geconstateerd dat plannen niet doorgaan, wordt daarmee vaak bedoeld: 'in de geplande periode'. Bij de meeste projecten is er namelijk geen sprake van afstel, maar hooguit van uitstel. De hoofdlijn van de beleidsreactie is daarom niet dat er méér projecten moeten worden toegevoegd, maar dat in sommige regio's projecten naar voren moeten worden gehaald. De focus van de maatregelen ligt op het versnellen van de productie. Ook Bouwend Nederland en de MRA partners onderschrijven dit.

In onderstaande kaders staan de belangrijkste conclusies uit de drie onderzoeken voor kwantitatieve (2.1) en kwalitatieve aspecten (2.2). De knelpunten en risico's staan in 2.3. Na de conclusies staat onze beleidsreactie daarop geformuleerd. De maatregelen die we gaan treffen staan in paragraaf 3 en de bijbehorende planning in paragraaf 4.

2.1 Kwantiteit

Conclusies uit de rapporten

Korte termijn (tot en met 2020)
Op de korte termijn is, behalve in Zaanstreek Waterland, in alle regio's voldoende plancapaciteit. Fakton concludeert dat de versnellingsdoelstelling van de MRA, om in de periode 2016 tot en met 2020 60.000 woningen te realiseren, kan worden gehaald. Fakton verwacht dat een deel van de 'harde' plannen zal vertragen, maar dat daar tegenover staat dat een deel van de zachte plancapaciteit juist eerder zal worden gerealiseerd dan nu is voorzien.

Middellange termijn (Stec: 2020 tot 2030, EIB: tot 2025)

Voor de middellange termijn 2020-2030 geldt in de MRA dat capaciteit is afgenomen, doordat projecten naar voren zijn gehaald. Dit is geen probleem, omdat er voor deze periode nog steeds voldoende plannen zijn gezien de vraag, terwijl er voor de lange termijn ook voldoende plancapaciteit is. Bovendien concludeert de Stec Groep dat rekening kan worden gehouden met circa 20% extra capaciteit die traditiegetrouw aan woningtoevoegingen beschikbaar komt buiten de Monitor Plancapaciteit om. Het gaat dan bijvoorbeeld om kleinschalige woningbouwprojecten en om transformaties van vrijkomende kantoren of maatschappelijk vastgoed. Ieder jaar komen er potentiële (inbreidings-)locaties bij die nu nog niet zijn opgenomen in de Monitor Plancapaciteit. Soms omdat zij nog niet bekend zijn, soms omdat zij nog te onzeker zijn.

EIB concludeert “voor de middellange termijn dat er in Noord-Holland Noord tot 2025 vooralsnog onvoldoende plannen zijn om te voorzien in de vraag”. Relatief veel harde plannen, met name in Noord-Holland Noord vertragen, terwijl de woningbouw dus wel al planologisch geregeld is. De oorzaken hiervan verschillen. De harde capaciteit die niet is ingevuld of nog niet is afgebouwd (Kop van Noord-Holland), maakt het ook moeilijker om nut en noodzaak van zachte plannen aan te tonen vanuit wetgeving en beleid. Uitgaande van uitval en/of vertraging (25%) moeten volgens EIB in heel Noord-Holland 44.000 tot 59.000 woningen in zachte plannen bestuurlijk hard moeten worden gemaakt in de periode tot 2025. Dit is een grote opgave, omdat dit gelijk staat aan de gehele huidige zachte planvoorraad.

<u>Lange termijn (vanaf 2030)</u>
Voor de lange termijn, vanaf 2030, geldt voor de MRA dat er in potentie voldoende plannen in voorbereiding zijn en/of voldoende potentiële plannen planologisch hard kunnen worden gemaakt.
Voor Zaanstreek-Waterland geldt dat er voor de periode tot en met 2040 in totaal voldoende plannen zijn. Maar aangezien daar voor de korte en de middellange termijn een tekort aan harde plannen is, is het zaak (een deel van) de plannen voor de lange termijn naar voren te halen.

Beleidsreactie op de conclusies

Uit de onderzoeken van de Stec Groep en Fakton blijkt dat er in de MRA voor de lange(re) termijn voldoende plannen zijn. Alleen voor de regio Zaanstreek-Waterland constateert Stec dat er op korte termijn sprake is van een tekort aan plannen. Aangezien hier over een lange periode bezien wel voldoende plannen zijn, is het voor de woningbouwproductie zaak om hier plannen naar voren te halen, in plaats van nieuwe plannen toe te voegen. Zeker gezien de constatering van de Stec Groep dat de ervaring leert dat er nieuwe locaties bij zullen komen die nu nog niet bij de gemeenten bekend zijn.

EIB stelt dat extra planaanbod in Noord-Holland Noord nodig is, omdat daar de plancapaciteit onder de woningvraag ligt. Zij hebben daarbij gekeken naar de plannen die de gemeenten hebben gefaseerd voor 2025, wij kijken in onze Woningbouwmonitor daarentegen naar alle plannen. Voor de korte termijn (tot 2020) wordt vaak als vuistregel gehanteerd dat een regio minimaal voldoende capaciteit moet hebben om drie (tot vijf jaar) vooruit te kunnen. Dit is in alle regio's het geval tot 2020, daarvoor is voldoende harde capaciteit. Voor de periode 2020-2030 is het van belang dat in alle regio's, afgezien van de Kop van Noord-Holland, (een gedeelte van de) zachte plannen, hard moeten worden. De ervaring leert echter dat een deel van de plancapaciteit nog niet zo lang van te voren in beeld is. Daarnaast zijn kansen voor transformatie en verdichting afhankelijk van het huidig gebruik en daardoor niet altijd lang van te voren bekend, zoals ook Stec Groep constateert. Aangezien de woningbehoefte in Noord-Holland Noord na 2030 niet meer groeit, is er vooralsnog geen aanleiding om te sturen op het vergroten van het planaanbod. Wel willen we plancapaciteit naar voren halen om vraag en aanbod in gelijke mate te laten toenemen. Ook willen we ervoor zorgen dat knelpunten worden weggenomen zodat harde plannen die (sterk) zijn vertraagd alsnog gerealiseerd kunnen worden.

Vooral het EIB is kritisch op de Rijksladder voor Duurzame Verstedelijking. Hun kritiek betreft dat er vanuit de Rijksladder niet meer harde plannen mogen worden geprogrammeerd dan er behoefte is. In diverse regio's wordt er volgens EIB daarom ondergeprogrammeerd, om flexibel te blijven. Rekening houdend met uitval van harde en zachte plannen zal dit volgens hen leiden tot een tekort aan woningen. Zij vinden daarom een MKBA een betere basis voor de inhoudelijke discussie, maar dit is verder niet uitgewerkt. Ze zijn van mening dat *over*programmering te rechtvaardigen is om te zorgen voor feitelijk voldoende aanbod.

De onderzoeken van Fakton en de Stec Groep zijn minder uitgesproken over de Rijksladder voor Duurzame Verstedelijking. Uit hun rapporten concluderen wij dat het vooral van belang is dat gemeenten een goede onderbouwing opstellen, waarbij nut en noodzaak van de nieuwe ontwikkeling zowel kwalitatief als kwantitatief wordt aangetoond. Daartoe is het van belang om regionaal af te stemmen en goed inzicht in de woningbehoefte (kwantitatief en kwalitatief) te hebben.

Wij vinden dat er recht moet worden gedaan aan bestaande landelijke en provinciale wet- en regelgeving en ruimtelijke beschermingsregimes. De Rijksladder is bedoeld vanuit het belang van duurzaam ruimtegebruik. Wij zetten in op regionale woningbouwprogrammeringen die aansluiten bij de behoefte (kwantitatief en kwalitatief), een goede afweging inhouden van inbreiden versus uitbreiden en geen onnodige leegstand tot gevolg heeft vanuit ons provinciaal hoofdbelang duurzaam ruimtegebruik. Vanuit deze

uitgangspunten is het juist verstandig om een plan pas 'hard' te maken als nut en noodzaak in een Ladderonderbouwing is aangetoond. Bovendien maakt de Rijksladder het niet onmogelijk om *over te programmeren* met zachte plannen, maar uitsluitend het overprogrammeren met harde plannen. Hierdoor kan de voorbereiding van zachte plannen gewoon van start gaan en kunnen deze plannen planologisch hard worden gemaakt zodra de behoefte is aangetoond. Door plannen pas later hard te maken, wordt voorkomen dat harde plannen waar belemmeringen ervoor zorgen dat projecten nog niet in productie worden genomen (bijvoorbeeld door een sanering, financieel tekort of de aanleg van een weg), de productie van kansrijkere, zachte plannen blokkeren.

Wij zien in de praktijk niet dat regio's *onder*programmeren. Bijvoorbeeld de regio Westfriesland, waar EIB onderprogrammering constateert, heeft in haar afwegingskader en kwantitatieve woningbouwprogrammering die dit jaar bestuurlijk is vastgesteld juist kwantitatieve ruimte (circa 160) en een buffer (circa 250) voor de periode 2016-2026 (gebaseerd op de provinciale prognose 2015). Vraag en aanbod zijn daarmee goed in balans. De gemeenten volgen de voortgang en zo nodig wordt er bijgesteld.

2.2.Kwalitatieve aspecten

Conclusies uit de rapporten

Door de Stec Groep wordt geconcludeerd dat het suburbaan grondgebonden wonen (ter indicatie) grofweg 25 tot 40% van de totale woningvraag (circa 230.000 woningen) in de MRA beslaat. Aangezien in de vraag naar dit woonmilieu binnen de gemeente Amsterdam nauwelijks kan worden voorzien, wordt dit elders in de regio gecompenseerd. Vooral de deelregio's Almere-Lelystad, Amstelland-Meerlanden en Zaanstreek-Waterland voeren grootschalige potentiële locaties buiten BSG op voor het suburbaan grondgebonden woonmilieu. In de RAP's wordt rekening gehouden met (extra) vraag die landt in de deelregio's rondom Amsterdam, omdat de mogelijkheden voor dit woonmilieu in Amsterdam zelf beperkt zijn. Stec Groep concludeert dat het belangrijk is dat regio's in hun regionale woningbouwprogramma's niet alleen afspraken over de kwantiteit maken, maar ook over de kwaliteit.

EIB concludeert dat het huidig planaanbod is geconcentreerd op bouwen binnen BSG en voor het grootste deel bestaat uit appartementen. EIB stelt de vraag of dit voldoende aansluit bij de vraag van consumenten en geven aan dat bouwen in dichtbevolkt gebied bijdraagt aan toenemende risico's (omleggen infrastructuur, sanering grond en leefbaarheidseisen etc.). EIB stelt dat het niet waarschijnlijk is dat er tot 2025 voldoende grondgebonden woningen voor de vraag hiernaar vrijkomen. Zij vinden het daarom wenselijk om bij nieuw planaanbod meer ruimte te zoeken voor grondgebonden woningen in ruime en groene omgevingen. Hiermee zou meer kwalitatieve diversiteit in het aanbod ontstaan en worden de risico's van een overaanbod aan appartementen beperkt. EIB verwijst hierbij naar eigen onderzoek en naar het landelijke WoOn.

Het onderzoek van Fakton richt zich op versnelling van de woningbouwproductie en het ontwikkelproces, niet op de kwalitatieve woningbehoefte. Niettemin is in dit kader interessant dat Fakton constateert dat de opbrengstpotentie in 2017 is toegenomen ten opzichte van 2016, in lijn met de toegenomen marktdruk. Dit effect wordt in een steeds

grotere straal rond Amsterdam zichtbaar. Dit verhoogt zowel de ontwikkelkansen van projecten als de haalbaarheid van kwalitatieve eisen.

Beleidsreactie op de conclusies

Om te voorkomen dat er op termijn een disbalans ontstaat tussen vraag en aanbod, is maatwerk in de regionale, kwalitatieve woningbouwprogrammering nodig. Dit vereist nader regionaal, kwalitatief woningbehoefteonderzoek, waarin de huidige en toekomstige vraag wordt afgezet tegen de bestaande voorraad en nieuwbouwprogrammering om vervolgens een regionale afweging van locaties te kunnen maken. De Stec Groep wijst terecht op het belang om goed inzicht te krijgen in de regionale woningbehoefte en het maken van afspraken over de programmering. Dat is in lijn met het bestaande provinciaal beleid zoals geformuleerd in de PRV en de Provinciale Woonvisie. In aanvulling op de Regionale Actieprogramma's (RAP's), zijn de regio's reeds aan de slag met de regionale afspraken over de woningbouwprogrammering. De provincie heeft de regio's waar nog geen regionale woningbouwprogrammering is, gevraagd dit uiterlijk per 1 januari 2018 gereed te hebben.

EIB stelt de vraag of de huidige focus op binnenstedelijk bouwen en appartementen voldoende rekening houdt met de kwalitatieve woningvraag. Ze vinden het wenselijk om bij nieuw aanbod te zoeken naar grondgebonden woningen in ruime, groene woonomgevingen maar geven daarbij geen aantal aan. Bouwend Nederland onderschrijft deze conclusie.
Wij vinden deze conclusie van EIB te kort door de bocht en onvoldoende onderbouwd. Er is zeker vraag naar grondgebonden woningen en er zijn ook locaties beschikbaar waar dit segment de komende jaren zal worden gerealiseerd. Doordat de huishoudensgroei voor een belangrijk deel wordt veroorzaakt door toename van één- en tweepersoonshuishoudens en deze huishoudens vaker in appartementen wonen, is de verwachting dat de vraag naar appartementen toeneemt. Ondanks dat senioren steeds vaker langer in hun (koop-) eengezinswoning blijven wonen, zullen er op de langere termijn heel veel eengezinswoningen vrijkomen in de bestaande voorraad, terwijl kleinere huishoudens deze vaak niet kunnen betalen of andere woonwensen hebben. De behoefte op lange(re) termijn zal daardoor waarschijnlijk anders zijn dan de huidige behoefte, of de behoefte op korte termijn. Dit zal ook per regio verschillen. Daarom stuurt de provincie op kwalitatieve, regionale woningbouwprogrammeringen.

2.3 Knelpunten en risico's

Conclusies uit de rapporten

Uit het EIB onderzoek blijkt dat het grootste beleidsmatige risico bij woningbouwplannen de ruimtelijke inpassing is, zoals de afhankelijkheid van de aanleg van infrastructurele werken voor de ontsluiting van nieuwe woningbouwlocaties en geluids-/geurcontouren van omliggende wegen (gemiddeld circa 1-3 jaar vertraging). Andere beleidsmatige risico's die spelen, hebben betrekking op de toets voor de Rijksladder voor Duurzame Verstedelijking en onderhandelingen over zaken als bijdragen aan sanering of bovenplanse infrastructuur. Het betreft vertragingen van circa 6 maanden tot een jaar. Kleine vertragingen tot een half jaar

worden veroorzaakt door stedenbouwkundige of welstandseisen of capaciteitsproblemen bij gemeenten en ontwikkelaars.

De financieel-economische risico's van projecten zijn niet terug te leiden tot één oorzaak. Een stapeling van zaken als saneringskosten, bijdragen aan bovenplanse infrastructuur, eisen aan de ruimtelijke inrichting van een gebied, rentekosten door bezwaarprocedures en eisen aan duurzaamheid kunnen er voor zorgen dat plannen financieel niet rond komen. Bij een verder aantrekkende markt zullen deze knelpunten afnemen, doordat de opbrengstpotentie toeneemt, maar dit verschilt per project.
EIB onderzoek concludeert enig verschil tussen realisatierisico's in Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid. Er zijn in de noordelijke regio meer projecten met gecombineerde risico's waar de realisatiekans lager is. In de zuidelijke regio liggen de risico's enigszins lager. Dit komt door een grotere druk op de woningmarkt, waardoor er gunstigere financieel-economische omstandigheden zijn en doorgaans ook meer politieke druk om plannen te realiseren.

In het onderzoek Versnellingsopgave woningproductie MRA worden door Fakton zes categorieën knelpunten voor harde en zachten plannen onderscheiden, waarvan wordt geconcludeerd dat deze in verschillende projecten voor vertraging van de woningbouwproductie zorgen. Dit zijn:

1. *Kennis en capaciteit* (gebrek aan personele capaciteit of specifieke kennis)
2. *Publiekrechtelijk* (juridisch-planologische status van een versnellingslocatie, beschermingsregimes, onduidelijkheid of een locatie binnen of buiten BSG ligt)
3. *Samenwerking publiek/privaat* (contractvorming, financiën, eigendom).
4. *Samenhang met andere ontwikkelingen of benodigde infrastructuur.*
5. *Energietransitie (ambitie om energieneutraal te bouwen).*
6. *Complexiteit in de uitvoering (mede doordat er meer binnenstedelijk gebouwd wordt).*

Het gebrek aan ambtelijke capaciteit en de locatiecomplexiteit komen in het onderzoek van Fakton nog nadrukkelijker naar voren als een belemmering voor de bouw. Bij de meeste gemeenten is de ambtelijke capaciteit in de crisisjaren afgebouwd, terwijl nu een intensivering van het werk wordt gevraagd. Daarnaast zijn de vele binnenstedelijke locaties complexer, wat andere eisen stelt aan de benodigde kennis dan uitleglocaties.

Beleidsreactie op de conclusies

Uit de onderzoeken blijkt dat het feit dat een plan planologisch gezien hard is, nog niet wil zeggen dat het plan ook daadwerkelijk op korte termijn gerealiseerd wordt. Ook voor harde plannen kunnen er belemmeringen zijn die de daadwerkelijke productie in de weg staan. Het kost gemeenten en marktpartijen soms veel tijd om deze knelpunten op te lossen. Het positieve nieuws is dat dit bij de meeste projecten niet leidt tot afstel, maar slechts uitstel. Maar de tekorten op de woningmarkt lopen ondertussen wel op.
Door een actieve rol te nemen en waar mogelijk specifieke knelpunten weg te nemen, kan de provincie gemeenten helpen om de woningbouwproductie te versnellen. In paragraaf 3 is hiertoe een maatregelenpakket geformuleerd. Er wordt opdracht verleend om de specifieke knelpunten voor de projecten die het verschil maken in beeld te brengen. Het gaat dan om projecten waarmee én het merendeel van de productie wordt gerealiseerd én waar mogelijkheden zijn om te versnellen. Voor deze verdiepende slag wordt gesproken met gemeenten en marktpartijen.

3. Maatregelenpakket

Op basis van de hoofdconclusie dat er realistische mogelijkheden zijn om aan de woningvraag te voldoen - gezien de omvang aan plannen - maar dat er wel acties nodig zijn om voldoende woningen te bouwen, is onderstaand maatregelenpakket ontwikkeld om gemeenten en marktpartijen in staat te stellen hun benodigde productie te halen.

Het accent ligt op het samen met onze woonpartners wegnemen van belemmeringen, betere monitoring van plannen, zodat we sneller in kunnen springen op knelpunten die zich voordoen en (meer) aandacht voor de kwalitatieve en kwantitatieve woningbouwprogrammeringen. Hieraan wordt reeds gewerkt door de verschillende regio's. Wij denken vanuit onze partnerrol mee aan het opzetten van een goede programmering die past binnen provinciale beleidskaders en regelgeving.

Wij gaan de volgende acties uitvoeren waarin we als provincie van toegevoegde waarde zijn:

Aanjagende rol

- Samen met onze woonpartners, waaronder de gemeenten, de MRA en Bouwend Nederland, gaan we kijken welke **knelpunten** bij plannen (op korte termijn) op te lossen zijn. We richten ons daarbij in eerste instantie op de **harde plannen met een relatief grote bouwopgave** die vertraging hebben opgelopen[1].
- In tweede instantie kijken we naar **zachte plannen** die omgezet moeten worden naar harde plannen, die qua productie ook van betekenis zijn en passen binnen landelijke en provinciale wet- en regelgeving. De regio stelt hierover doelen in de regionale afspraken wonen, die wij in gezamenlijkheid monitoren. In de MRA wordt vanuit de versnellingsopgave reeds gestuurd op versnelling van projecten waarmee, na het wegnemen van knelpunten, voldoende productiecapaciteit kan worden gerealiseerd. Per project wordt inzichtelijk gemaakt om welke knelpunten het gaat en op welke wijze deze

1 In enkele gevallen hebben we hierin als provincie ook een rol als plannen stagneren rond de ruimtelijke inpassing van infrastructuur waarbij de provincie wegbeheerder is. In dat geval gaan we dit vroegtijdig intern bespreken. In de gevallen dat de gemeente aan zet is, vervullen we een agenderende en aanjagende rol.

kunnen worden weggenomen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar projecten die 'vanzelf gaan', projecten met een beperkt aantal knelpunten en projecten met dusdanig veel of grote knelpunten, dat zij niet op korte termijn in productie kunnen worden genomen. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt op welke projecten de energie zich moet richten om de productie te halen. Wij gaan dit ook nader analyseren voor Noord-Holland Noord. Wij willen op basis hiervan in overleg met de regio's een lijst met projecten met prioriteit opstellen, waarmee de benodigde productie kan worden behaald. Zie het kader voor de opzet van deze analyse.

Verdieping knelpunten

Doel:
Inzichtelijk maken of de woningbouwproductie in Noord-Holland voor de korte termijn op schema ligt. **Concreet in beeld** krijgen **welke knelpunten de voortgang van de projecten belemmeren** en wat er op korte termijn kan worden gedaan om deze knelpunten weg te nemen (o.a. input voor behoefte aan flexibele schil).

Uitgangspunten:
Er wordt ingezet op de **grote** projecten, of clusters van kleine projecten. Zowel de gemeenten als de marktpartijen worden bevraagd. Voor de MRA geldt dat de focus ligt op projecten die kritiek zijn voor het behalen van de doelstelling van 60.000 woningen tot en met 2020. Voor Noord-Holland Noord wordt gekeken naar de grootste en/of voor gemeenten belangrijkste projecten tot 2025. Vanuit efficiency oogpunt wordt in beide verdiepingsslagen verder gewerkt op basis van de eerdere onderzoeksresultaten (MRA: Fakton, Noord-Holland Noord: EIB).

Beoogd resultaat:
De analyse/rapportage per gemeente is **actiegericht.** Per project wordt een classificatie met stoplichten gemaakt (groen = goed, oranje = onzeker, rood = problematisch) op basis van de zes belangrijkste criteria (juridisch-planologische status, contractvorming marktpartijen, complexiteit in uitvoering, samenhang met andere ontwikkelingen of benodigde infrastructuur, energieneutraliteit, specifieke capaciteitsvragen). Projecten waar alle lichten op groen staan, of waar alle seinen op rood staan omdat er (te)veel complexe belemmeringen zijn, worden er uit gefilterd. Extra aandacht gaat bij dergelijke projecten niet voor meer productie zorgen. Het resultaat is een lijst van (oranje) projecten waarmee versnelling kan worden gerealiseerd, die inzicht geeft in hoe knelpunten kunnen worden weggenomen; welke interventies het meest effectief zijn en voor welke projecten het wenselijk is om vanuit de Flexibele Schil capaciteit te leveren.

- Ons **monitoringsysteem en het proces daar omheen gaan we, samen met de regio's, aanpassen**, met als doel het vergroten van ons inzicht in de voortgang van projecten en de voortgang van afspraken en acties over wonenthema's zoals geformuleerd in de Regionale Actie Programma's Wonen (de RAP's). Met name het volgen van grote plannen, waarmee kwantitatief het verschil wordt gemaakt, geven we meer aandacht. Hierdoor kunnen we sneller ingrijpen indien projecten dreigen te stageren. Jaarlijks voeren we bestuurlijk gesprekken over de voortgang van de RAP's en in het bijzonder de projecten met vertraging. Er vinden overleggen met gemeenten plaats om de monitor in gezamenlijkheid te optimaliseren.

- In de MRA wordt met medewerking en bijdrage van de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam een flexibele schil[2] opgezet om **capaciteitsproblemen bij gemeenten** in de MRA weg te nemen, om zodoende versnelling van de productie mogelijk te maken. Bij gebleken succes en afhankelijk van de interesse, wordt deze werkwijze uitgebreid naar de gemeenten in Noord-Holland Noord. Tevens worden, onder aansturing van het Kernteam Versnelling en Proeftuinen, door de MRA de komende twee jaar twee planners ingehuurd. Deze planners gaan gemeenten helpen om van monitoring naar gerichte projectplanning te komen. De ervaring in Amsterdam leert dat een strakkere planning ervoor zorgt dat de knelpunten eerder in beeld komen, zodat er tijdig kan worden geanticipeerd om vertragingen te voorkomen.
- De provincie **geeft in een vroeg stadium zekerheid over de mogelijkheden en onmogelijkheden van nieuwe plannen.** Door vroegtijdig met gemeenten over nieuwe ontwikkelingen in gesprek te gaan, voorkomen we problemen in een later stadium. Voorwaarde is dat de regio's een goede regionale kwantitatieve en kwalitatieve programmering hebben, die past binnen beleid en regelgeving. Onder een regionale woningbouwprogrammering verstaan wij een (flexibele) lijst met woningbouwplannen naar kwantiteit en kwaliteit voorzien van een tijdsfasering (5 tot 10 jaar) afgezet tegen de kwalitatieve en kwantitatieve vraag. Een programmering kan zorgen voor het goede gesprek over welke woningen de regio waar wil bouwen. Een programmering geeft inzicht in de mogelijkheden om te schuiven en aan te passen, indien (harde) plannen vertragen. Dat is belangrijk indien de oorzaken van de stagnatie niet binnen afzienbare termijn opgelost kunnen worden. Door te schuiven en zachte plannen naar voren te halen in dergelijke gevallen kan de productie op peil gehouden worden. Tenslotte kan een programmering een kwalitatieve over- of ondercapaciteit van bepaalde typen woningen voorkomen.
  Wij sturen erop aan bij de regio´s om nog in 2017 de regionale woningbouwprogrammeringen opgesteld te hebben[3]. Dit is ook een voorwaarde voor plannen van nieuwe woningbouw buiten BSG. Tevens vragen wij conform de aanbeveling uit het EIB onderzoek om marktpartijen hierbij, en ook bij de uitvoering van de RAP's, te betrekken. Bouwend Nederland zal zorgen voor een passende vertegenwoordiging. Het geven van duidelijkheid, op basis van een kwalitatieve regionale woningbouwprogrammering, heeft ook betrekking op (het provinciale standpunt ten aanzien van) potentiële bouwlocaties buiten BSG. Door de Stec Groep en Fakton wordt bijvoorbeeld geconstateerd dat onduidelijkheid over uitbreidingslocaties in Zaanstreek-Waterland en Amstelland-Meerlanden voor vertraging zorgt. Op dit moment hebben

[2] Voor de flexibele schil worden door de MRA afspraken gemaakt om gezamenlijk bij een aantal *preferred suppliers* de benodigde expertise in te huren. De flexibele schil betreft een vaste kern van experts die vervolgens, afhankelijk van de behoefte in versnellingsprojecten, in alle MRA gemeenten inzetbaar zijn. De flexibele schil wordt betaald uit een revolverend MRA fonds. Gemeenten die voor een project gebruik maken van de experts uit de flexibele schil, betalen voor de geleverde inzet. Dit wordt teruggestort in het revolverend fonds. Het idee is nu dat de provincie en de gemeente Amsterdam een eerste inleg in het revolverend fonds doen, om hiermee de benodigde expertise in te kunnen huren. De oprichting van het fonds en de voorwaarden waaronder gebruik kan worden gemaakt van het fonds, worden door het Kernteam Versnelling en Proeftuinen, waarin ook de provincie deelneemt, nader uitgewerkt (o.a. financieel, fiscaal, juridisch en aanbesteding-technisch). Een eventuele bijdrage van de provincie aan de oprichting van het fonds en storting in het revolverend fonds wordt vervolgens betrokken binnen een nog op te stellen voordracht Binnenstedelijk Bouwen die ter besluitvorming aan PS wordt voorgelegd.

[3] Onder andere met een brief van de portefeuillehouder die in oktober 2017 is verzonden aan de wethouders wonen van de provincie, met uitzondering van de Kop van Noord-Holland en de regio Amstelland-Meerlanden/Amsterdam/Zaanstreek-Waterland. De laatst genoemde regio heeft een reactie op hun programmering ontvangen.

alleen de regio's Kop van Noord-Holland en Amstelland-Meerlanden/Amsterdam/ Zaanstreek-Waterland een volledig uitgewerkte programmering.

- **Verkennen mogelijkheden financiële bijdrage voor prioritaire projecten.** Uit de onderzoeken blijkt dat er door toenemende marktdruk meer opbrengstpotentie is, wat de realisatiekansen vergroot. Toch blijven er financiële knelpunten, zeker ook in de regio's waar de opbrengstpotentie lager is, of bij projecten waar sprake is van een saneringsopgave, of stapeling van beleidswensen. Uit de verdiepingsslag die we laten uitvoeren wordt per project inzichtelijk gemaakt in welke mate dit speelt. Vervolgens wordt deze informatie gebruikt om met behulp van het **uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen** te bepalen waar de provincie een rol kan spelen in het wegnemen van deze belemmering(en). Naast de hierboven al genoemde flexibele schil wordt daarbij gedacht aan een bijdrage voor projecten waar sprake is van een groot - maar wel oplosbaar - financieel knelpunt, terwijl het project wel een bijdrage levert aan meerdere provinciale beleidsdoelstellingen (zoals bijvoorbeeld OV-knooppunten, binnenstedelijk bouwen).

Kennisrol

- We gaan aan de regio's vragen of ze **aanvullende kennis** nodig hebben op het gebied van regionaal programmeren en zo ja, op welke manier we hier het beste in kunnen voorzien. Wij wijzen daarbij op onze handreiking over regionale afspraken wonen en de mogelijkheid om hiervoor provinciale woonvisiegelden in te zetten.
- De provincie zet in op overleg over woningbouwlocaties vroegtijdig in het proces, om vertraging te voorkomen en vroegtijdig inzichtelijk te hebben of er strijdigheden zijn vanuit provinciaal ruimtelijk beleid als ruimtelijke beschermingsregimes. De **MRA-viewer woningbouw** is daarbij een hulpmiddel voor gemeenten en marktpartijen. Op de kaart staan zowel harde plannen als zachte woningbouwplannen en onder meer milieucontouren en de locaties van OV-knooppunten. De provincie gaat deze viewer woningbouw ook maken voor Noord-Holland Noord.
- Het verbeteren van de **communicatie** tussen overheid en marktpartijen over verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij gebiedsontwikkeling. We willen dit in eerste instantie doen via bestaande kanalen zoals lopende overlegstructuren. In tweede instantie gaan we met Bouwend Nederland bespreken of aanvullingen hierop wenselijk en/of nodig zijn. Het betreft maatwerk per regio en het is deels ook aan de gemeenten om hier uitwerking aan te geven bij het opstellen en actualiseren van de regionale afspraken wonen.
- We gaan **kennisuitwisseling tussen de regio's** stimuleren, o.a. door het delen van voorbeelden van projecten die de regionale woningbouwproductie ten goede komen en projecten met een goede samenwerking tussen gemeente en marktpartijen. Bij behoefte organiseren we hiervoor aparte bijeenkomsten, naast onze reguliere bijeenkomsten en overleggen.
- De gespreksthema's uit het onderzoek plancapaciteit MRA nemen we mee in het traject MRA agenda. Hier moeten ook de MRA bestuurders over besluiten.

De maatregelen uit dit overzicht van de provincie en van Bouwend Nederland gezamenlijk zijn bestuurlijk bekrachtigd (5 oktober 2017). Het betreft het vergaren van kennis over projecten die stagneren, zodat we gezamenlijk kunnen kijken of belemmeringen weggenomen kunnen worden. Tevens gaan we samen een communicatietraject opstellen over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij gebiedsontwikkeling.

Bovenstaande maatregelen dienen als bouwsteen voor het uit te werken uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen.

4. Planning en evaluatie

In tabel 2 staan de maatregelen uit paragraaf 4 uitgezet naar partners en termijnen.

Tabel 2: Maatregelenpakket met partners en termijnen

	Maatregelen	**Partners**	**Termijn**
1	Nadere inventarisatie knelpunten bij plannen om zo in gezamenlijkheid te bepalen welke projecten versneld kunnen worden. Focus: 1. harde plannen met grote bouwopgave 2. zachte plannen met grote bouwopgave om te zetten naar harde plannen.	Zuid: MRA partners Noord: samen met Bouwend Nederland	Eind 2017/begin 2018. Dit is input voor het uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen. Daarna versnellingsacties uitvoeren.
2	Monitoring optimaliseren, waaronder meer aandacht voor het actiever volgen van grote projecten, zodat sneller kan worden geholpen op het moment dat projecten niet tot uitvoering komen.	Provincie samen met gemeenten	Inventarisatie wensen en behoeften in 2017 Uitvoering in 2018
3	Vroegtijdig vanuit de provincie duidelijkheid over plannen (buiten BSG). Hiermee voorkomen we problemen in een later stadium. Voorwaarde is dat regio's een programmering hebben die past binnen provinciaal beleid en regelgeving.	Provincie en gemeenten in regioverband	Doorlopend Regio's zijn verzocht voor eind 2017 de programmering opgesteld te hebben.
4	Ontwikkelen van een viewer voor Noord-Holland Noord als tool voor gemeenten en markt om vroegtijdig in beeld te krijgen of er strijdigheden zijn met provinciaal beleid.	Provincie	Eerste kwartaal 2018 gereed
5	Communicatietraject opstellen over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van provincie, gemeenten en markt bij gebiedsontwikkeling gezien de onduidelijkheden hierover. We gaan hierbij verkennen waar exact behoefte aan is om zo goed mogelijk aan deze vraag te voldoen.	Provincie en Bouwend Nederland samen	Per direct en doorlopend
6	Stimuleren kennisuitwisseling tussen regio's door het delen van goede voorbeelden om hiermee de samenwerking tussen regio's en	Provincie i.s.m. gemeenten en markt	Per direct en doorlopend

	Maatregelen	**Partners**	**Termijn**
	met de markt te verbeteren.		
7	Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen opstellen en ter besluitvorming voorleggen aan PS	Provincie	December 2017 / begin 2018 ter besluitvorming naar PS.
8	Flexibele schil MRA om capaciteitsproblemen bij gemeenten weg te nemen. Planners inhuren om bouwproces te stroomlijnen. Bij succes: uitbreiding naar Noord-Holland Noord.	MRA partners MRA-partners Provincie	Na besluit PS over budget Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen (actie 7). Idem PM

Vervolg en evaluatie

We volgen de uitvoering en de voortgang van de afspraken in de RAP's, de plancapaciteit, woningbehoefte en productie en bespreken dit regelmatig met de regio's en met Bouwend Nederland in bestuurlijke voortgangsoverleggen en formuleren acties indien nodig. Vanuit de MRA wordt voor de versnellingsactie twee keer per jaar de voortgang gemonitord. Deze input wordt benut voor de provinciale evaluatie.

In het opstellen van het uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en het vernieuwingsvoorstel voor de Monitor Plancapaciteit 2018 worden voorstellen gedaan voor evaluatie van bovenstaand maatregelenpakket. Bouwend Nederland wordt betrokken bij de evaluatie van het maatregelenpakket.

stec groep

metropool regioamsterdam

Analyse Monitor Plancapaciteit MRA 2017

t.b.v. MRA actie 1.1 en 1.2

Stec Groep aan MRA

Peter van Geffen, Martijn van den Bosch & Bouke Timmen

18 augustus 2017

Inhoudsopgave

Begrippen 3

Samenvatting 4

1 Inleiding 7
1.1 Achtergrond 7
1.2 Doel Monitor Plancapaciteit 7
1.3 Kwaliteit Monitor Plancapaciteit 8

2 Beeld per deelregio 10
2.1 Almere-Lelystad 11
2.2 Amstelland-Meerlanden 14
2.3 Amsterdam 17
2.4 Gooi en Vechtstreek 20
2.5 Zaanstreek-Waterland 23
2.6 Zuid Kennemerland-IJmond 26

3 Beeld voor gehele MRA 29

4 Aanbevelingen 33

Bijlage: kaarten met plancapaciteit per deelregio 34

Begrippen

Begrippen	
Woningvraag (vraag)	Additionele vraag naar woningen (los van de vervanging). In deze notitie is daarvoor de ontwikkeling van de woningvraag aangehouden uit de 'Prognose 2017-2040: Bevolking, huishoudens en woningbehoefte' van de provincie Noord-Holland (2017). Deze prognose geeft van alle deelregio's in de MRA, zowel in Noord-Holland als Flevoland, een beeld van de verwachte woningvraag (per gemeente). Dit is bedoeld als eerste beeld en om de (potentiële) plancapaciteit in perspectief te plaatsen. Prognoses moeten worden bezien binnen bandbreedtes en onzekerheden.
Plancapaciteit (planaanbod)	Het totale aantal geplande woningen naar planologisch-juridische status opgenomen in potentiële locaties, bestemmingsplannen in voorbereiding, vastgestelde bestemmingsplannen en onherroepelijke bestemmingsplannen (eventueel met uitwerkingsplicht of wijzigingsbevoegdheid).
Harde plancapaciteit (harde plannen)	Planologisch-juridische status. Het totale aantal geplande woningen, opgenomen in vastgestelde bestemmingsplannen en onherroepelijke bestemmingsplannen (eventueel met uitwerkingsplicht of wijzigingsbevoegdheid).
Zachte plancapaciteit (zachte plannen)	Planologisch-juridische status. Het totale aantal geplande woningen, opgenomen op (1) potentiële locaties en (2) in bestemmingsplannen in voorbereiding. De MRA-gemeenten hebben zelf een inschatting gemaakt van wanneer een woningbouwplan als 'potentieel' kan worden aangemerkt.
Potentiële locatie	Planologische-juridische status. Locatie (in ruimte zin), die in potentie ruimte biedt voor woningbouw in de toekomst, waarvoor nog geen concreet plan is of besluit in voorbereiding is.
Bruto plancapaciteit (bruto plannen)	Het totale aantal woningen in de monitor (harde en/of zachte) plannen en locaties exclusief sloop. Voor de overzichten naar tijdsfasering is de bruto plancapaciteit aangehouden omdat bij sloop in de monitor geen onderscheid wordt gemaakt naar periode.
Netto plancapaciteit (netto plannen)	Het totale aantal geplande woningen in (harde en/of zachte) plannen en locaties minus het aantal geplande te slopen woningen in (harde en/of zachte). In overzichten waar mogelijk (zie ook bruto plancapaciteit) is de netto plancapaciteit weergegeven.
Productiecapaciteit	Reële plancapaciteit, plannen die daadwerkelijk gerealiseerd worden. Voor die tijd moeten eventuele knelpunten (zoals als anterieure overeenkomsten, infrastructurele ingrepen etc.) opgelost zijn.
BSG (bestaand stedelijk gebied)	Bestaand Stedelijk Gebied (BSG). De Rijksdefinitie luidt: "bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur". De MRA-gemeenten hebben zelf een inschatting gemaakt of een woningbouwplan binnen of buiten BSG is gelegen. BSG is niet per definitie gelijk aan inbreiding. Ook een uitbreidingsplan kan BSG zijn.
Plantype (inbreiding of uitbreiding)	In de Monitor Plancapaciteit 2017 geven gemeenten een typering aan de locatie. Hierbij kan worden gekozen uit uitleggebied voor woningbouw (agrarische gronden, water, natuur etc. die worden omgezet naar woningbouwlocatie), sloop-nieuwbouwlocaties, functieveranderings-/transformatielocaties en verdichtingslocaties. In deze analyse wordt onder uitleggebied uitbreiding verstaan. De overige plantypen vallen onder inbreiding.

PEILDATUM MONITOR PLANCAPACITEIT JULI 2017

- De monitor is een dynamisch instrument waarbij er voortdurend plannen en locaties kunnen worden toegevoegd, afvallen en/of wijzigen.
- Voor deze notitie met eerste beelden is gebruik gemaakt van gegevens zoals die in de Monitor Plancapaciteit verwerkt waren in juli 2017.

Samenvatting

Onderstaande tabellen geven een beeld uit de Monitor Plancapaciteit MRA, met peildatum juli 2017. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de gegevens uit de monitor en prognoses, *een zo objectief en realistisch mogelijk beeld* van de huidige woningbouwplanning en verwachting van het aantal benodigde woningen geven. Wel is het bij interpretatie van de gegevens verstandig om rekening te houden met *onzekerheden en bandbreedtes in de prognoses*, en het *dynamische karakter van de monitor*: zo gaan niet alle (potentiële) locaties door, en komen er ieder jaar weer nieuwe locaties bij.

Overallbeeld op hoofdlijnen van plancapaciteit deelregio's Metropoolregio Amsterdam

	Beschikbaarheid (harde) plannen korte termijn? (komende 3 jaar)	Beschikbaarheid plannen/locaties middellange termijn? (komende 10 jaar)	Beschikbaarheid (potentiële) plannen/ locaties lange termijn? (tot 2040)	Aandeel zachte plannen buiten BSG?	Toelichting
Almere-Lelystad					Op korte/ middellange termijn klein tekort harde plannen. Volop plannen in voorbereiding/ potentiële locaties enkele grote zachte plannen buiten BSG.
Amstelland-Meerlanden					Op middellange termijn klein tekort harde plannen. Enkele grote potentiële locaties buiten BSG.
Amsterdam					Ruim voldoende harde plannen, plannen in voorbereiding en veel potentiële locaties.
Gooi en Vechtstreek					Klein tekort harde en zachte plannen op middellange en lange termijn.
Zaanstreek-Waterland					Onvoldoende harde plannen op korte termijn. Enkele potentiële locaties buiten BSG.
Zuid Kennemer land-IJmond					Tekort harde plannen op middellange termijn. Vrijwel alle plannen binnen BSG

Ten opzichte van de vorige Monitor nu bruto ruim 70.000 woningen extra, vooral potentiële locaties (de meest onzekere categorie). Ook de harde plancapaciteit is toegenomen. Dit is ten koste gegaan van het aantal woningen in plannen in voorbereiding (de pijplijn).

Planologische status	Monitor Plancapaciteit 2016	Monitor Plancapaciteit 2017	Verschil 2016 – 2017	
Harde plancapaciteit (onherroepelijk/vastgesteld)	81.006	116.084	35.078 +	
Plannen in voorbereiding	76.800	52.053	24.747 -	
Potentiële bouwlocaties	65.281	128.531	63.250 +	
Totale plancapaciteit (bruto)	**223.087** (netto circa 209.076)	**296.668** (netto circa 284.450)	**73.581 +** (netto circa 61.363)	

Bron: (2017, Monitor MRA; 2017, CBS-Statline. Bewerking Stec Groep (2017). Aantallen Monitor Plancapaciteit 2017 exclusief circa 4.375 woningen in plannen waavan planstatus onbekend.

Alle woningbouwplannen in de monitor tellen op tot ongeveer 285.000 woningen netto (bruto zijn het er circa 297.000). Echter is de daadwerkelijke oplevering van al deze woningen lang niet altijd zeker. In de

gehele MRA zijn er netto ongeveer 108.000 woningen (bruto circa 116.000) in harde plannen, ofwel bijna 40% van de totale netto planvoorraad in de MRA. Met name over de woningen op potentiële woningbouwlocaties kan veel onzekerheid bestaan, dit zijn er in de gehele MRA netto ongeveer 127.000 (bruto circa 129.000). Ongeveer 50.000 woningen netto (bruto circa 52.000), zijn opgenomen in plannen of besluiten die in 2017 in voorbereiding waren.

Kijken we verder dan gaan wij ervan uit dat op lange termijn de harde plannen 90% kans op realisatie hebben en plannen in voorbereiding 80% (grove taxatie Stec Groep). Op basis van de door gemeenten geschatte kansrijkheid voor realisatie van potentiële locaties ligt het gemiddelde realisatiepercentage van potentiele locaties (zowel komende 10 jaar als periode daarna) op ongeveer 35%. Door genoemde percentages te confronteren met het aantal woningen in potentiele locaties wordt een eerste zeer grof gegeven van de mogelijkheden (zeker voor potentiële locaties) voor woningbouw in de MRA. Wij merken op dat bij potentiële locaties waarvan nu door gemeenten wordt ingeschat dat de kans op realisatie heel klein is uiteindelijk door kan gaan, evengoed als een plan met een relatief grote geschatte kans op realisatiekans uiteindelijk kan afvallen. Dit kan, zeker bij plannen met een groot aantal woningen, het beeld sterk beïnvloeden. Het goed blijven monitoren van potentiële locaties is dan ook wezenlijk.

Rekening houdend met de hierboven beschreven realisatiekansen op lange termijn, is de inschatting dat dit leidt tot een mogelijke netto woningbouwproductie van circa 182.000 woningen (bruto circa 191.000 woningen). Bovendien komen er ieder jaar potentiële locaties bij (en vallen er enkelen af), waardoor het reële totaal per jaar sterk kan verschillen. Daarnaast kan rekening worden gehouden met circa 20% extra capaciteit die traditiegetrouw aan woningtoevoegingen beschikbaar komt buiten de Monitor Plancapaciteit om (vaak zijn dit kleine woningbouwprojecten, woningsplitsingen, en lichte planologische procedures zoals kruimelgevallen, waaronder transformaties van kantoren of maatschappelijk vastgoed naar wonen). Dit zou dan ter indicatie gaan om circa 36.000 woningen extra (bruto circa 38.000 woningen), waardoor het totaal kan oplopen naar ongeveer 218.000 woningen netto (bruto circa 229.000 woningen).

Doorkijk naar opgaven woonprogrammering MRA

Beeld uit de monitor 2017	
Beschikbaarheid harde plannen korte termijn? (komende 3 jaar)	Op korte termijn lijken er redelijk veel harde plannen beschikbaar. Van de harde plannen staan er volgens opgave van de gemeenten tot 2020 circa 46.000 op de planning. De vraag in diezelfde periode bedraagt circa 42.000 woningen. Een relatief groot aandeel van de harde plancapaciteit bevindt zich in Amsterdam en Almere-Lelystad. Zaanstreek-Waterland lijkt onvoldoende (harde) capaciteit te hebben op korte termijn om in de woningvraag te voorzien. Ook daar waar in beginsel voldoende harde plancapaciteit beschikbaar is, is het in de gaten houden van fasering en risico op vertraging belangrijk in relatie tot de woningbouwproductie (versnellingsopgave) in de MRA.
Beschikbaarheid harde plannen middellange termijn? (komende 10 jaar)	Woningvraag voor de komende 10 jaar bedraagt circa 115.000 woningen, tegenover een (bruto) harde plancapaciteit van ongeveer 95.000 in diezelfde periode. (Voor diezelfde periode zijn er circa 33.000 woningen in plannen in voorbereiding). De uitdaging ligt in het tijdig naar de markt krijgen van de plannen in voorbereiding, en potentiële locaties.
Beschikbaarheid (potentiële) locaties lange termijn? (tot 2040)	Op lange termijn (2017-2040) sluit het aanbod van (potentiële) woningbouwlocaties kwantitatief redelijk aan op de vraag. Netto bevat de Monitor Plancapaciteit circa 285.000 woningen, waar de vraag circa 230.000 woningen bedraagt. Naar verwachting worden niet alle woningen in de monitor daadwerkelijk gerealiseerd. Om een indicatie te geven van de reële plancapaciteit is gerekend met een kans op realisatie voor diverse typen plannen. Van de circa 285.000 woningen (netto) in de monitor is de reële plancapaciteit ter indicatie circa 182.000 tot 218.000 woningen. De mogelijkheden van steden als Amsterdam en Haarlem om nog extra potentiële locaties te vinden en realiseren voorkomend uit de verdere verkenning van verdichtingsmogelijkheden, is een belangrijke factor voor de gehele MRA. De verdere verkenning van verdichtingsmogelijkheden is nog niet volledig in de Monitor Plancapaciteit verwerkt. De vraag hierbij is of, en hoeveel, woningen er extra kunnen worden gerealiseerd in vooral Amsterdam, ten opzichte van de huidige monitor.
Aandeel zachte plannen buiten BSG?	Bijna 30% (netto circa 49.000 woningen) van alle zachte plancapaciteit (grotendeels op potentiële locaties) valt buiten BSG. Grote zachte plannen buiten BSG, waarover nog een afweging moet worden gemaakt, vallen met name binnen de deelregio's Almere-Lelystad, Amstelland-Meerlanden en Zaanstreek-Waterland.

Adviezen en gespreksthema's voor vervolg

Thema	Cruciale vragen voor vervolggesprek en regionale afspraken
Borg dat voldoende plancapaciteit echt naar de markt komt	Hoe kan het blijven brengen van woningbouwplannen naar de markt worden geborgd? Het daadwerkelijk realiseren van harde plannen en het versnellen van plannen in voorbereiding naar harde plannen is erg belangrijk. Dit geldt zeker voor de deelregio's Amsterdam, Zaanstreek-Waterland, Amstelland-Meerlanden en Zuid Kennemerland-IJmond waar de harde plancapaciteit nog niet voorziet in de woningvraag op middellange termijn. Daarnaast is het zoeken van potentiële locaties, en ze doorgeleiden naar plannen in voorbereiding en vervolgens naar harde plannen, en daarna naar de markt brengen, essentieel. In dit kader is ook de Versnellingsopgave relevant. Vanuit de MRA-gemeenten is in de ondersteunende bijeenkomsten met ons aangegeven, dat verder versnellen van alle acties niet makkelijk is. Men werkt naar eigen zeggen vaak al op maximale capaciteit en vermogen en de ambtelijke mogelijkheden in eigen huis om te versnellen zijn vaak al bereikt. De markt versnelt plannen uiteraard zelf ook waar dit mogelijk is.
Blijf denken in scenario's: grote steden maar ook kleinere gemeenten verwachten komende jaren weer met meer potentiële (inbreidings-)locaties te komen	Hoe blijven de deelregio's en de MRA adaptief? Denken in meerdere scenario's kan daarbij helpen om keuzes te maken en tot concrete planningsafspraken te komen. Want wat als er bijvoorbeeld in Amsterdam en Haarlem veel meer woningen kunnen worden gerealiseerd dan nu in de Monitor Plancapaciteit zichtbaar is? Een belangrijke factor daarin is het mogelijke spanningsveld tussen de korte termijn (noodzaak nieuwe woningbouw) en lange termijn (potentiële inbreidingsmogelijkheden). In de Monitor Plancapaciteit komt een omvangrijk aantal potentiële (inbreidings-) locaties naar voren. Vanuit de gemeenten is gebleken dat er ieder jaar potentiële locaties bijkomen binnen BSG, die nu nog niet met een zekere kans (>25%) kunnen worden opgevoerd als plancapaciteit. Neem bijvoorbeeld de verdichtingsstudies binnen de gemeenten Haarlem en Amsterdam, die ten dele al in de monitor zijn verwerkt en ten dele volgend jaar of later zullen worden verwerkt.
Zaanstreek-Waterland en Amstelland-Meerlanden: doorbraken nodig	Een versnelling en afronding van de discussie over woningbouw in Zaanstreek-Waterland en Amstelland-Meerlanden zou doorbraken kunnen opleveren binnen de deelregio's zelf. Ook voor de MRA ten aanzien van de grote uitleglocaties buiten BSG kan dit belangrijk zijn (zie volgende punt). In deze deelregio's moeten nieuwe woningbouwafspraken snel tot stand komen, met duidelijkheid over welke locaties door kunnen worden gezet ('hard' worden gemaakt). In deze discussie is een belangrijke rol voor de deelregio's met de provincie Noord-Holland weggelegd.
Belangrijkste kwalitatief afstempunt op niveau van gehele MRA: vooral de grote uitleglocaties buiten BSG	De Monitor Plancapaciteit bevat nog onvoldoende informatie over de kwalitatieve aspecten van de woningbouwplanning. Kwalitatieve input is feitelijk enkel voor de harde plancapaciteit beschikbaar, maar bevat vaak ook op dat gebied slechts zeer beperkte informatie en dan vooral voor de korte termijn. We raden aan in de deelregio's, ook in relatie tot de RAP's, de kwalitatieve programmering verder te bespreken. Een belangrijke kwalitatieve vraag op MRA-niveau betreft grotere uitbreidingslocaties buiten BSG voor suburbaan grondgebonden wonen rondom Amsterdam. Het suburbaan grondgebonden wonen beslaat (ter indicatie) grofweg 25 tot 40% van de woningvraag (circa 230.000 woningen) in de MRA. In de vraag naar dit woonmilieu kan minimaal binnen de gemeente Amsterdam worden voorzien. Vooral de deelregio's Almere-Lelystad, Amstelland-Meerlanden en Zaanstreek-Waterland voeren grootschalige potentiële locaties op buiten BSG voor dit locatietype en houden soms in de RAP's rekening met (extra) vraag die landt in de deelregio's rondom Amsterdam omdat dit in Amsterdam zelf beperkt mogelijk lijkt. Welke afweging over deze locaties is verstandig en welke samenhang is er tussen de locaties?
Zorg voor krachtig vervolg Monitor Plancapaciteit: blijvende aandacht voor potentiële locaties, en blijf werken met deelregio's	Dit jaar is de monitor beter gevuld dan voorgaande jaren. Het is aan te bevelen blijvend aandacht te houden voor de Monitor Plancapaciteit, en blijvend extra aandacht voor het onderdeel potentiële locaties te houden. Zo ontstaat een beter beeld van de mogelijke voorraad op termijn. Ook raden we aan om naast de gehele MRA ook de deelregio's centraal te blijven stellen. Gemeenten herkennen zich goed op dit schaalniveau, en de markttechnische, ruimtelijke en bestuurlijke verschillen tussen deelregio's zijn groot.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Jaarlijks werken gemeenten in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) met de Monitor Plancapaciteit MRA aan een actueel overzicht van de totale (potentiële) plancapaciteit voor woningbouw. Met de Monitor Plancapaciteit MRA 2017 is dit gedaan voor de periode 2017-2040. De Monitor Plancapaciteit verschaft zo een compleet, betrouwbaar en redelijk uniform beeld van de huidige en (verwachte) toekomstige woningbouwcapaciteit binnen de verschillende deelregio's van de MRA. Daarmee werkt de Monitor Plancapaciteit ondersteunend aan het komen tot een goede afstemming en programmering van woningbouwlocaties.

Dit is een eerste belangrijke stap om punt 1.1 en 1.2 op de MRA-agenda 2016-2020 uit te voeren, te weten de afstemming en programmering van woningbouw, inclusief binnenstedelijke locaties. De verordening van de provincie Noord-Holland noopt daarnaast tot regionale afstemming en afspraken, onder andere op het gebied van woningbouwprogrammering (behalve voor de gemeenten Almere en Lelystad). De provincie Flevoland heeft geen verordening maar hecht ook waarde aan goede woningbouwprogrammering en afstemming over woningbouwlocaties.

Ook zijn er relaties met de Ladder voor duurzame verstedelijking. Het in beeld brengen van de mogelijkheden voor inbreiding, transformatie en verdichting in bestaand stedelijk gebied is een belangrijk aspect binnen de Laddersystematiek. Met de huidige Monitor Plancapaciteit is daarom een complete inventarisatie uitgevoerd en bevat de monitor bouwstenen voor de Ladderonderbouwing van woonplannen in de MRA.

1.2 Doel Monitor Plancapaciteit

Het doel van de Monitor Plancapaciteit 2017 is het verschaffen van een inzichtelijke, betrouwbare en complete dataset van (potentiële) woningbouwmogelijkheden binnen de MRA. Daarnaast kunnen gegevens uit de monitor behulpzaam zijn om te kunnen voldoen aan de eisen die voortvloeien uit de Ladder voor duurzame verstedelijking en de nieuwe provinciale verordening.

Op die manier is de Monitor Plancapaciteit ook toepasbaar en inzetbaar gemaakt voor de verschillende gemeenten en deelregio's binnen de MRA, en draagt hierdoor bij aan betere afstemming, snellere procedures en minder procesrisico's in relatie tot provinciale instemming en de Raad van State.

Daarmee ondersteunt de Monitor Plancapaciteit 2017 de MRA-gemeenten in:

- Het maken van (regionale) afspraken over woningbouw, over wie wat bouwt en over aantallen, kwaliteit, inbreiding en uitleg;
- Vlottere overeenstemming met de provincies over de (onderbouwing van) te realiseren plannen en eerder uitzicht op provinciale instemming;
- Reductie van planrisico's, door soepele planprocedures omdat de aanpak van de Monitor Plancapaciteit aansluit bij de Ladder voor duurzame verstedelijking.

CONTEXT ANALYSE MONITOR PLANCAPACITEIT MRA 2017 TBV ACTIE 1.1/1.2

Voor actie 1.1 en 1.2 uit de MRA-agenda geeft voorliggende notitie beelden per deelregio en de MRA als geheel van de (potentiële) plancapaciteit voor woningbouw. De Monitor Plancapaciteit 2017 dient daarvoor als basis. In de analyse zijn gegevens uit de monitor, die het **planologisch-juridische beeld naar tijdsfasering ingeschat door gemeenten zelf** weergegeven, in perspectief geplaatst met de geprognosticeerde woningvraag. Hieruit volgen aandachtpunten per deelregio en thema's voor gesprek.

Tegelijkertijd lopen in de MRA diverse onderzoeken naar aspecten van de woningbouwprogrammering, versnellingsopgave en realisatiekansen van woningbouwplannen in het MRA-gebied. Waar voorliggende analyse een beeld geeft van de (potentiële) plancapaciteit (in juridisch-planologische zin) op korte en (middel)lange termijn richt de versnellingsopgave zich in hoofdzaak op de **productiecapaciteit die de komende jaren werkelijk gerealiseerd wordt.** Dit is niet per se altijd hetzelfde. Zo kan bij een plan dat planologisch een harde status heeft woningbouw op korte termijn niet van de grond komen. Hetzelfde geldt voor plannen die planologisch nog 'zacht' zijn maar die wel op korte termijn beschikbaar komen voor woningbouw.

1.3 Kwaliteit Monitor Plancapaciteit

Bij de Monitor Plancapaciteit 2017 is gestreefd naar eenduidig ingevulde, betrouwbare en accurate gegevens over plancapaciteit voor woningbouw in de MRA. Daarnaast was het wenselijk de monitor op punten te verbeteren, ten opzichte van de Monitor Plancapaciteit van voorgaande jaren. Belangrijkste beoogde verbeterpunten van de Monitor Plancapaciteit ten opzichte van vorige keer zijn:

+ Meer detail in de fasering van plannen (start bouw & oplevering) tot en met 2020
+ Inzicht in mogelijkheden voor versnelling en verdichting/intensivering van plannen
+ Maximaal inzicht potentiële locaties, in het bijzonder binnen BSG
+ Inschatting kansrijkheid van realisatie van potentiële locaties
+ Inschatting verschillende mogelijke typen functieveranderingen (functieverandering naar wonen, vanuit kantoren, detailhandel, bedrijven, maatschappelijk en overig)

Hoewel er gestreefd is naar een zo compleet mogelijke Monitor Plancapaciteit, is deze niet in alle gevallen volledig en consequent gevuld. Daarom is het van belang om aan te geven in welke mate de verschillende variabelen in de monitor accuraat en consequent zijn. In de tabel hieronder zijn voor de Monitor Plancapaciteit 2017 de verschillende variabelen en de mate van accuraatheid weergeven.

Variabele	Accuraat	Toelichting
Oplevering per periode	+	Enkele plannen 0 of onbekend. Kan beeld vertroebelen.
Te slopen woningen	+	Goed ingevuld.
Planstatus	+ potentiële locaties +/-	Overall; prima. Zeker hard en in voorbereiding. Definitie 'potentieel' niet eenduidig geïnterpreteerd. Voor eerste keer veel extra effort gepleegd. Soms enkel plannen met bestuurlijke afstemming opgevoerd. Soms strategisch ingevuld, 'niet te veel potentiële locaties binnen BSG'. Het is al beter ingevuld dan van vorige jaren, maar blijft in ogen van gemeenten nog wat arbitrair. Gemeenten noemen voorts dat er ieder jaar potentiële plannen bij komen. Gemeenten, zoals Amsterdam en Haarlem, verkennen nu mogelijkheden voor (extra) verdichting die, naast de huidige inhoud van de monitor, tienduizenden woningen op potentiële locaties kunnen opleveren.
Bestaand Stedelijk Gebied (BSG)	+	Gemeenten hebben zelf beoordeeld of een plan binnen of buiten BSG valt conform jurisprudentie Raad van State. Gemeenten melden zelf geen knelpunten hierbij.
Versnelling/Intensivering mogelijk?	+/-	Vaak 'nee' ingevuld, want plannen gaan vaak al zo snel als mogelijk is, met maximale capaciteit, aldus de gemeenten. Door alle acties laatste jaren is versnelling waar mogelijk bovendien al in monitor zelf opgenomen, niet bij de aparte vraag of versnelling/verdichting mogelijk is.
Versnelling/Intensivering aantal?	--	Vaak niet/onvolledig gevuld, ondanks feit dat gemeente aangeeft dat versnelling/intensivering kan. Vaak is versnelling/intensivering al verwerkt in de monitor geven gemeenten aan.

Kansrijkheid potentiële plannen vóór/ná tien jaar	+/-	Met name <10 jaar grotendeels gevuld. Inschatting >10 jaar vaak lastig, dus geeft minder goed beeld. Onduidelijk of alle gemeenten 'n.v.t.' bewust hebben ingevuld als zijnde een zeer kleine kans, of vergeten zijn een antwoord in te vullen dan wel niet in staat waren een reële inschatting te maken. Veel gemeenten zeggen bij inschatting kans: hangt af van provincie. Of hangt af van rijk (contouren Schiphol). Ze vinden het dan zeer moeilijk een kans hieraan toe te kennen.
Woningtype grondgebonden/appartement	+/-	Vaak enkel bekend voor harde plannen/korte termijn. Redelijk volledig ingevuld voor harde plannen.
Huurklasse/koopklasse	--	Vaak enkel bekend voor harde plannen/korte termijn (logisch). Vaak ook onvolledig ingevuld. Geen helder beeld.
Overall taxatie transformatie leegstaand vastgoed	--	Online vragenlijst (buiten plancapaciteit.nl om) zeer beperkt ingevuld waardoor hier geen inzichten zijn ontstaan op het niveau van de MRA of deelregio.

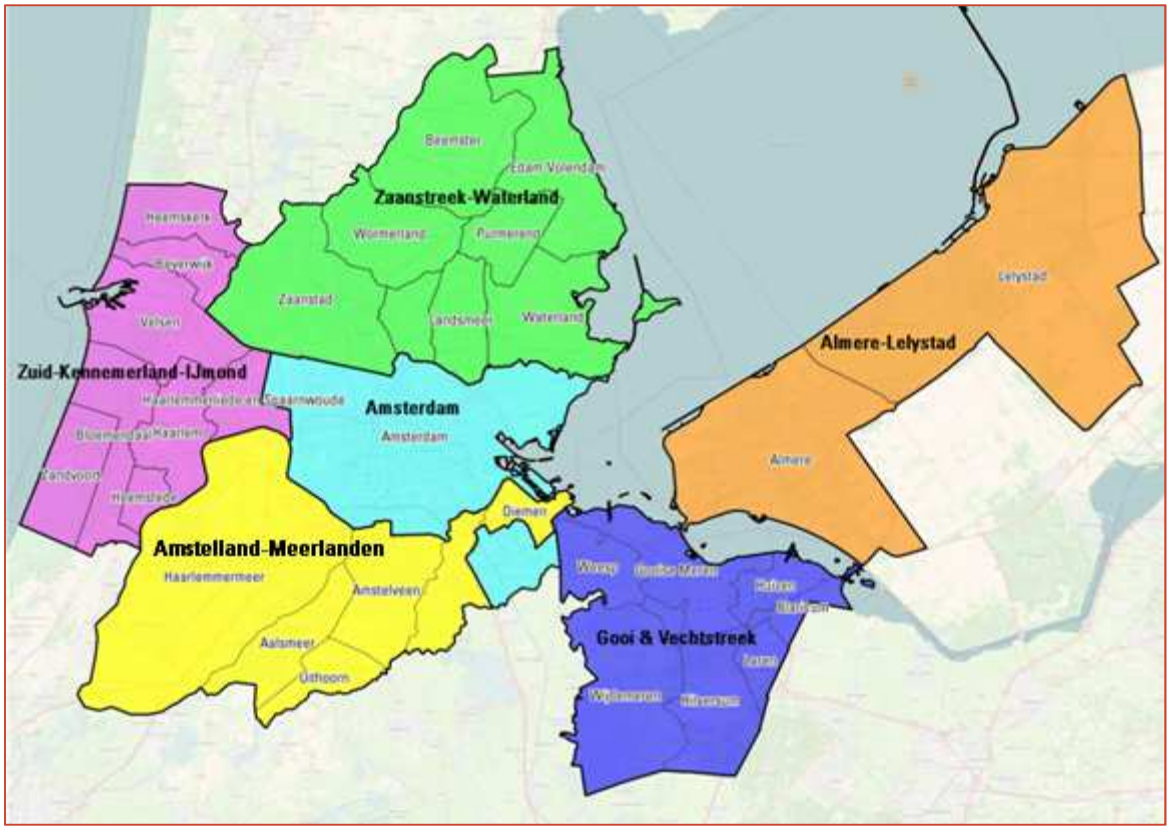
2 Beeld per deelregio

De Monitor Plancapaciteit 2017 biedt zowel inzicht in de (potentiële) plancapaciteit op het niveau van de gehele MRA, als op het niveau van de zes deelregio's: Almere-Lelystad, Amstelland-Meerlanden, Amsterdam, Gooi en Vechtstreek, Zaanstreek-Waterland en Zuid Kennemerland-IJmond. Hierna zal eerst worden ingegaan op het beeld per deelregio. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 het eerste algemene beeld van de totale MRA omschreven, zoals dat uit de Monitor Plancapaciteit naar voren komt.

Om resultaten uit de monitor in perspectief te plaatsen zijn deze afgezet tegen de toekomstige woningvraag in de deelregio's in Noord-Holland en Flevoland. Daarvoor is gebruikt gemaakt van de woningvraag zoals opgenomen in de recente 'Prognose 2017-2040 van de provincie Noord-Holland (2017)[1]. Deze prognose geeft een verwachting van het aantal benodigde woningen in zowel de provincie Noord-Holland als voor delen van de provincie Flevoland. Dit zijn niet altijd dezelfde prognose(s) als die waar gemeenten en deelregio's zich op baseren en kunnen dus afwijken. Dit speelt bijvoorbeeld in het kader van regionale afspraken over wonen.

Daarbij dient te worden opgemerkt dat prognoses, waaronder ook de provinciale prognose, een zo objectief en nauwkeurig beeld van de verwachting van het aantal benodigde woningen geven. Het is verstandig om rekening te houden met *onzekerheden en bandbreedtes*. Voor de korte termijn kan daarnaast meespelen dat door ontwikkelingen in de conjunctuur, de gerealiseerde woningbouw de prognose ontstijgt (waar die in perioden van laagconjunctuur de realisatie juist achter kan blijven op de geprognosticeerde woningvraag).

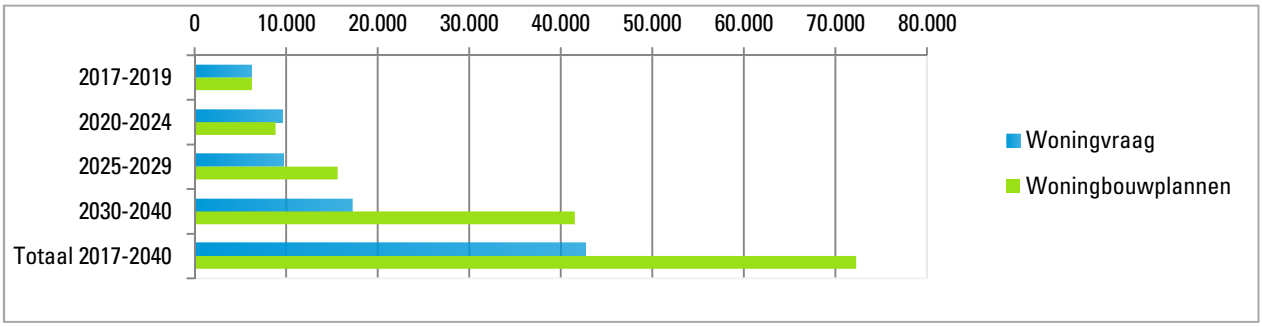
Figuur: (deel)regio's Metropoolregio Amsterdam

[1] Voor Almere-Lelystad is daarnaast gebruik gemaakt van Primos2016 om een beeld te schetsen van ontwikkelingen in type huishoudens (eenpersoons/ meerpersoons).

2.1 Almere-Lelystad

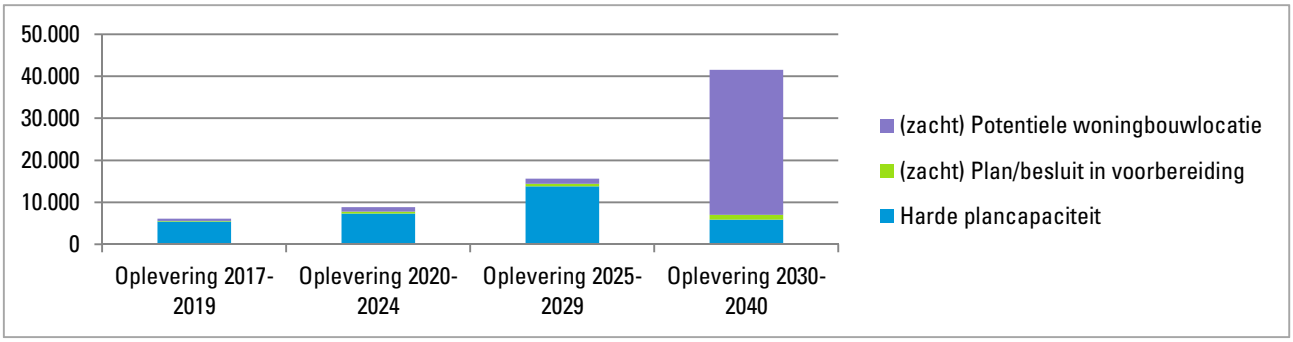
Figuur: confrontatie woningvraag en bruto plancapaciteit 2017-2040 - Almere-Lelystad

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA; 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland. Bewerking Stec Groep (2017).

- In de periodes 2017 tot en met 2019 en 2020 tot en met 2024 lopen de woningvraag en bruto plancapaciteit (totaal hard en zacht inclusief potentiële locaties) redelijk gelijk op.
- Vanaf 2025 is de bruto plancapaciteit groter dan de woningvraag.

Figuur: fasering (oplevering) van bruto plancapaciteit naar planstatus - Almere-Lelystad

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Plannen in voorbereiding en potentiële locaties staan vooral gepland voor de periode vanaf 2030.
- Tot 2030 hebben de meeste plannen een harde planstatus.

Tabel: netto (= bruto minus sloop) plancapaciteit naar planstatus en ligging - Almere-Lelystad[2]

	Harde plancapaciteit (onherroepelijk/vastgesteld)	Plannen in voorbereiding	Potentiële woningbouwlocaties	Totaal
Inbreiding (sloop/nieuwbouw, transformatie en verdichting)	1.410	1.514	3.782	**6.706**
Uitleggebied voor woningbouw	30.757	1.039	33.500	**65.296**
Waarvan bestaand stedelijk gebied (BSG)	98%	97%	10%	**53%**
Totale netto plancapaciteit (minus sloop)	**32.167** (45%)	**2.553** (4%)	**37.282** (52%)	**72.002**

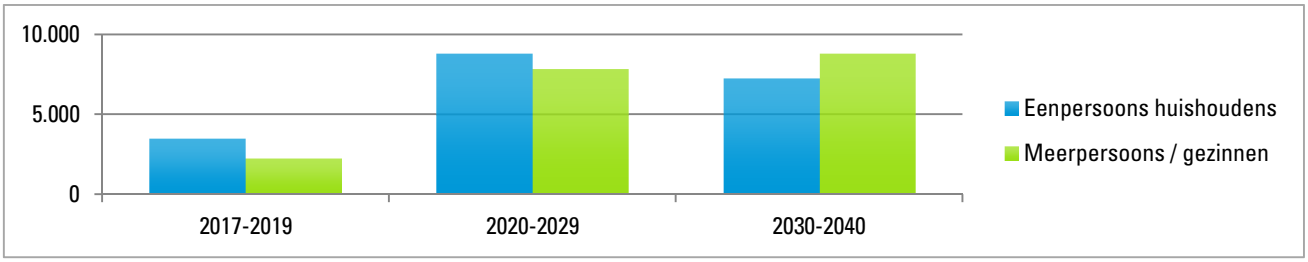
Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Op lange termijn in totaal plannen voor netto circa 72.000 woningen in Almere-Lelystad (inclusief alle potentiële locaties). Hiervan zijn er circa 32.000 vastgelegd in plannen met een harde planstatus.
- Op dit moment zijn er plannen voor circa 2.500 woningen in voorbereiding, waarvan 97% binnen BSG.

[2] Exclusief plannen waarvan plantype en/of planstatus onbekend. Voor Almere-Lelystad gaat het om 273 woningen waarvan het plantype (inbreiding/uitbreiding) onbekend is. Van 215 woningen is de planstatus onbekend.

- Daarnaast zijn er potentiële locaties voor circa 37.000 woningen waarvan 25.000 in 'Almere-Pampus' en circa 8.500 potentiële woningen in 'Oosterwold'. Daardoor valt slechts 10% van de potentiële plannen binnen BSG.

Figuur: ontwikkeling huishoudens op (middel)lange termijn - Almere Lelystad

Bron: 2016, Primos. Bewerking Stec Groep (2017).

- De totale woningvraag voor de periode 2017-2040 is circa 42.700 woningen. Ongeveer 6.200 op korte termijn (tot 2020) en 19.300 woningen tot 2030.
- Sterke toename (19.600) van het aantal eenpersoonshuishoudens tot 2040. Met name het aantal eenpersoonshuishoudens van 65 jaar of ouder groeit sterk.

Tabel: kwalitatieve aspecten van de (bruto) harde plancapaciteit - Almere-Lelystad

Kwalitatieve aspecten van de harde plancapaciteit						
Woningtype	Appartementen	Grondgebonden				Type onbekend
	7.904 (24%)	14.105 (44%)				10.431 (32%)
Huurwoningen	Huurklasse I	Huurklasse II	Huurklasse III			Koop/huur onbekend
	592 (2%)	219 (1%)	26 (0%)			
Koopwoningen	Koopklasse I	Koopklasse II	Koopklasse III	Koopklasse IV	Koopklasse V	30.486 (94%)
	104 (0%)	80 (0%)	465 (1%)	123 (0%)	345 (1%)	

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Geen volledig beeld van kwalitatieve aspecten, hierdoor is het lastig harde conclusies te trekken op basis van de Monitor Plancapaciteit over kwaliteit.
- Bijna 45% van de totale bruto harde plancapaciteit betreft grondgebonden woningen en 25% appartementen (circa 30% 'type onbekend'). Op het eerste gezicht lijkt door de groei van het aantal eenpersoonshuishoudens de verhouding appartementen in de plancapaciteit wellicht aan de lage kant. Opgemerkt moet worden dat niet alle eenpersoonshuishoudens in een appartement willen wonen.

Tabel: kans op realisatie van potentiële woningbouwlocaties - Almere-Lelystad

Kans op realisatie potentiële plannen	Aantal woningen komende 10 jaar	In aantal plannen	Aantal woningen na 10 jaar	In aantal plannen
95%	31	1	655	1
75%	715	2	0	0
50%	3.036	7	36.078	6
25%	8.500	1	0	0
N.V.T. (<25%)	25.000	2	549	6

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Voor de komende tien jaar is te zien dat vrij veel woningen een lage realisatiekans van 25% of minder hebben. Na 10 jaar is dat aantal 0 en zijn er veel plannen met een geschatte kans op realisatie van 50%. De plannen Almere-Pampus (25.000 woningen) en Oosterwold fase 2 (8.500) tellen hierbij zwaar mee.

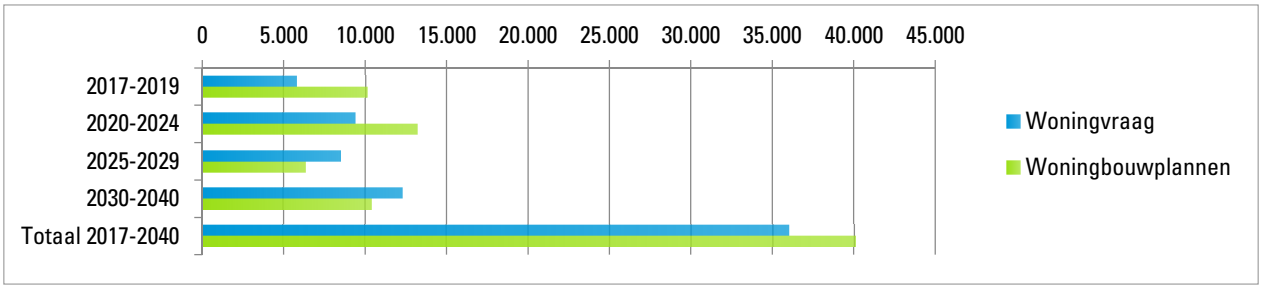
Doorkijk naar opgaven (regionale) woonprogrammering Almere-Lelystad

Beeld uit de monitor 2017		
Beschikbaarheid harde plannen korte termijn? (komende 3 jaar)	Op korte termijn voldoende harde plannen beschikbaar. Van de circa 32.000 woningen in harde plannen staan er tot 2020 circa 5.400 op de planning. De vraag in diezelfde periode bedraagt circa 6.200 woningen.	
Beschikbaarheid harde plannen middellange termijn? (komende 10 jaar)	Woningvraag voor de komende 10 jaar bedraagt circa 19.700 woningen, tegenover een harde plancapaciteit van circa 18.000. (Voor diezelfde periode zijn er minder dan 1.000 woningen in voorbereiding). Daarmee lijkt het harde planaanbod in kwantitatieve zin net onvoldoende te voorzien in de woningvraag.	
Beschikbaarheid (potentiële) locaties lange termijn? (tot 2040)	Op lange termijn (2017-2040) ruim aanbod van (potentiële) woningbouwlocaties. Netto circa 72.000 woningen waar de vraag circa 43.000 woningen bedraagt. (Almere-Pampus goed voor circa 25.000 woningen als potentiële locatie).	
Aandeel zachte plannen buiten BSG?	Circa 85% van alle zachte plancapaciteit (plannen in voorbereiding en potentiële locatie) valt buiten BSG (vrijwel geheel op potentiële locaties). Dit wordt voor een zeer groot deel veroorzaakt door de plannen Almere Pampus en Oosterwold Fase 2.	

Thema's voor verdere gesprekken
• Gemeenten in deze deelregio melden dat zij veel plancapaciteit naar de markt kunnen brengen, de vraag is hoeveel de markt aan kan/wil opnemen.
• Belangrijke vraag is hoeveel grotere suburbane grondgebonden woonmilieus rond Amsterdam nog worden toegevoegd. Naast Almere-Lelystad voeren ook de deelregio's Amstelland-Meerlanden en Zaanstreek-Waterland grootschalige locaties op in dit milieu (ten dele om in Amsterdamse woningvraag te voorzien). Welke afweging tussen locaties is verstandig en welke samenhang is er tussen locaties?
• Gemeenten willen geen eenzijdig (goedkoop) planaanbod, hoe een goede mix van het woonprogramma te krijgen? Hoe groot is de vraag naar goedkoop in de deelregio? Doen andere deelregio's in de MRA mee bij de bediening van deze doelgroep?
• Gemeenten geven aan steeds meer appartementen op inbreidingslocaties te realiseren. Ook transformatie van lege kantoren, winkels en maatschappelijk vastgoed naar wonen (appartementen) vindt op dit moment op behoorlijke schaal plaats.

2.2 Amstelland-Meerlanden

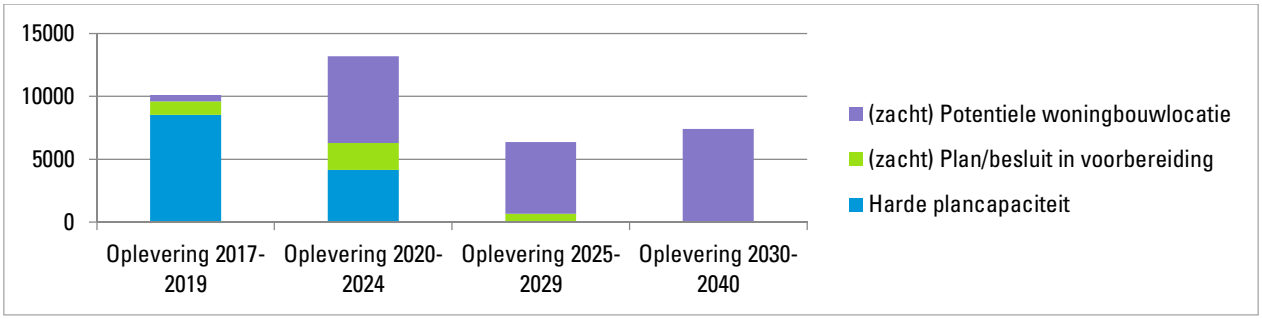
Figuur: confrontatie woningvraag en bruto plancapaciteit 2017-2040 – Amstelland-Meerlanden

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA; 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland. Bewerking Stec Groep (2017).

- In de periodes 2017-2019 en 2020-2024 is de bruto plancapaciteit groter dan de woningvraag (totaal hard en zacht inclusief potentiële locaties).
- Voor de periode 2025-2040 ligt de geplande bruto plancapaciteit wat lager dan de woningvraag. Op lange termijn lijkt het aantal woningen de woningvraag licht te overstijgen.

Figuur: fasering (oplevering) bruto plancapaciteit naar planstatus – Amstelland-Meerlanden

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Harde plancapaciteit vooral op korte termijn, ruim 8.500 woningen (bruto) tot 2020. Voor de periode 2020-2024 zijn er circa 2.100 woningen (bruto) in voorbereiding.

Tabel: netto (= bruto minus sloop) plancapaciteit naar planstatus en ligging - Amstelland-Meerlanden[3]

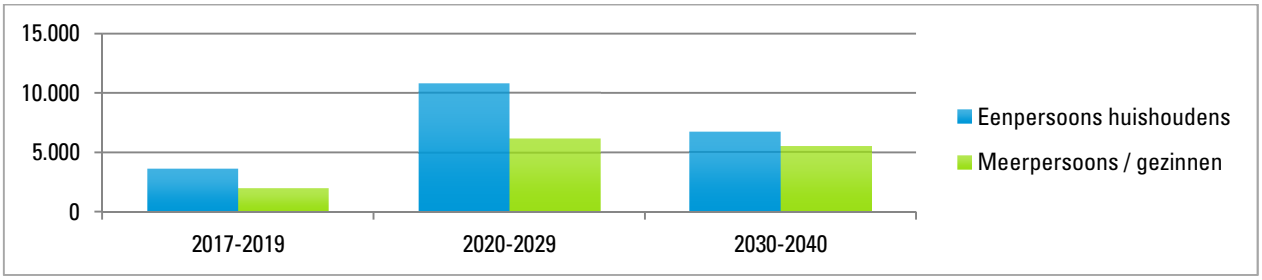
	Harde plancapaciteit (onherroepelijk/vastgesteld)	Plannen in voorbereiding	Potentiële woningbouwlocaties	Totaal
Inbreiding (sloop/nieuwbouw, transformatie en verdichting)	9.757	2.239	13.960	25.956
Uitleggebied voor woningbouw	2.313	1.415	9.589	13.317
Waarvan bestaand stedelijk gebied (BSG)	94%	82%	62%	74%
Totale netto plancapaciteit (minus sloop)	**12.070** (31%)	**3.654** (9%)	**23.549** (60%)	**38.742**

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

[3] Exclusief plannen waarvan plantype en/of planstatus onbekend. Voor Amstelland-Meerlanden gaat het om 291 woningen waarvan het plantype (inbreiding/uitbreiding) onbekend is. Van 3000 woningen is de planstatus onbekend. Dit betreft de mogelijke transformatie van ABPZ.

- Op lange termijn zijn er plannen voor ruim 39.200 woningen netto in Amstelland-Meerlanden (inclusief alle potentiële locaties). Hiervan zijn er circa 12.000 vastgelegd in harde bestemmingsplannen (vastgestelde plannen en plannen met een onherroepelijke status).
- Op dit moment plannen voor circa 3.700 woningen in voorbereiding (netto), waarvan 82% binnen BSG.
- Daarnaast zijn er potentiële locaties voor circa 23.500 woningen, waarvan 4.000 in 'Getsewoud West' in Haarlemmermeer en 4.500 in 'De nieuwe kern' in Ouder-Amstel. Alle grotere potentiële locaties buiten BSG liggen in Haarlemmermeer, waaronder 'Hoofddorp Zuidrand' (1.000 woningen), 'Beinsdorp' (600 woningen), 'Getsewoud' (4.000 woningen), 'Lisserbroek' (3.000 woningen) en 'Cruquiushof' (1.000 woningen).
- Enkele grote potentiële locaties liggen rondom Schipholcontouren en op verouderde glastuinbouwgebieden, hier is nog geen duidelijkheid of woningbouw mogelijk is.

Figuur: ontwikkeling huishoudens op (middel)lange termijn – Amstelland-Meerlanden

Bron: 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland. Bewerking Stec Groep (2017).

- De totale woningvraag voor de periode 2017-2040 bedraagt circa 36.000 woningen. Circa 5.800 op korte termijn (tot 2020) en nog eens 17.900 woningen tot 2030.
- Sterke toename (21.000) van het aantal eenpersoonshuishoudens tot 2040. Met name het aantal eenpersoonshuishoudens van 65 jaar en ouder groeit sterk.

Tabel: kwalitatieve aspecten (bruto) harde plancapaciteit – Amstelland-Meerlanden

Kwalitatieve aspecten van de harde plancapaciteit						
Woningtype	Appartementen	Grondgebonden				Type onbekend
	6.595 (52%)	5.172 (40%)				1.037 (8%)
Huurwoningen	Huurklasse I	Huurklasse II	Huurklasse III			Koop/huur onbekend
	1.862 (15%)	1.390 (11%)	879 (7%)			
Koopwoningen	Koopklasse I	Koopklasse II	Koopklasse III	Koopklasse IV	Koopklasse V	
	716 (6%)	1.200 (9%)	1.697 (13%)	1.786 (14%)	1.205 (9%)	2.069 (16%)

- Circa 40% van de harde plancapaciteit betreft grondgebonden woningen en 50% appartementen. Ten opzichte van de groei van het aantal eenpersoons/meerpersoons huishoudens, lijkt de verhouding appartementen/grondgebonden woningen in de plancapaciteit hier redelijk goed op aan te sluiten.
- Circa 15% van de totale bruto harde plancapaciteit betreft 'goedkopere' huur en een relatief groot deel (11%) betreft 'middeldure' huur. Ook zijn er bijna 900 woningen gepland in een 'dure' huurklasse.

Tabel: kans op realisatie van potentiële woningbouwlocaties - Amstelland-Meerlanden[4]

Kans op realisatie potentiële locaties	Aantal woningen komende 10 jaar	In aantal plannen	Aantal woningen na 10 jaar	In aantal plannen
95%	3.800	3	360	2
75%	3.100	8	6.750	6
50%	1.858	11	103	4
25%	6.396	11	600	3
N.V.T. (<25%)	7.732	12	15.073	30

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Voor de komende tien jaar zijn er redelijk veel woningen met een realisatiekans van (75% of 95%), hoewel het grootste deel de eerste tien jaar een geschatte realisatiekans van 25% of minder heeft. Na 10 jaar is het aantal woningen in plannen met een geschatte kans van minder dan 25% zelfs groter. De plannen Bergwijkpark Noord in Diemen (circa 4.700) en De Nieuwe Kern in Ouder-Amstel (4.500) tellen hierbij zwaar mee (N.V.T <25% kansrijk).

Doorkijk naar opgaven (regionale) woonprogrammering Amstelland-Meerlanden

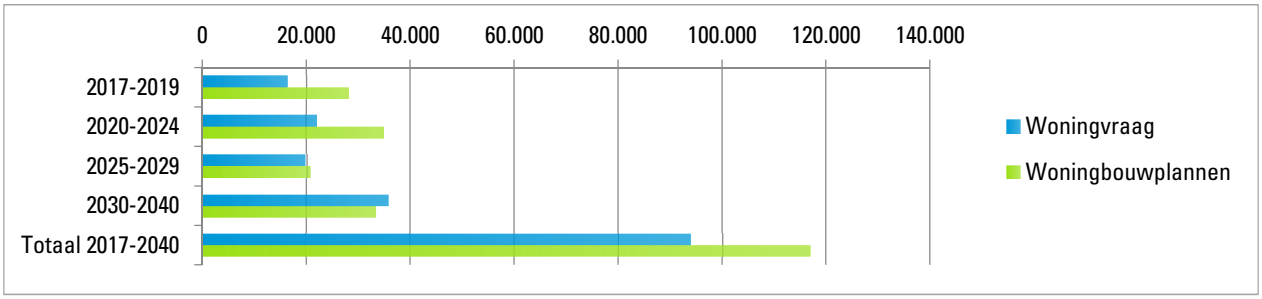
Beeld uit de monitor 2017		
Beschikbaarheid harde plannen korte termijn? (komende 3 jaar)	Op korte termijn voldoende harde plannen beschikbaar. Van de circa 12.700 woningen in harde plannen voor de komende tien jaar, staan er tot 2020 circa 8.500 op de planning. De vraag in diezelfde periode bedraagt circa 5.800 woningen.	
Beschikbaarheid harde plannen middellange termijn? (komende 10 jaar)	Harde plannen voor de komende 10 jaar voor circa 12.700 woningen, tegenover een vraag van ongeveer 18.300. Daarmee voorziet het harde planaanbod in kwantitatieve zin onvoldoende in de woningvraag. Een sterke focus op het hard maken van potentiële plannen en plannen in voorbereiding, zou dit tekort moeten verkleinen. Zeker gezien de inschatting van circa 8.500 te realiseren woningen in potentiële plannen de komende tien jaar.	
Beschikbaarheid (potentiële) locaties lange termijn? (tot 2040)	Op lange termijn (2017-2040) sluiten het aanbod van (potentiële) woningbouwlocaties en de woningvraag redelijk goed op elkaar aan. Netto geplande toevoeging van circa 40.000 woningen (waaronder op potentiële locaties), waar de vraag circa 36.000 woningen bedraagt.	
Aandeel zachte plannen buiten BSG?	Circa 25% van alle zachte plancapaciteit valt buiten BSG (grotendeels betreft dit potentiële locaties). Met name door een viertal zachte plannen met in totaal 8.000 woningen in Haarlemmermeer (Getsewoud, Lisserbroek binnen & noord en Cruquiushof).	

Thema's voor verdere gesprekken
• Komen er in deze deelregio nu feitelijk genoeg woningen bij komende tien jaar, praktijkcheck nodig van gemeenten en bestuurders?
• Er zijn enkele potentiële grote woningbouwlocaties rondom Schiphol-contouren en op verouderde glastuinbouwgebieden. Het is voor de deelregio zaak dat snel duidelijk wordt of dit woningbouw kan worden.
• Belangrijke vraag is hoeveel grotere suburbane grondgebonden woonmilieus rond Amsterdam nog worden toegevoegd. Naast Amstelland-Meerlanden voeren ook de deelregio's Zaanstreek-Waterland en Almere-Lelystad grootschalige locaties op in dit milieu (ten dele om in Amsterdamse woningvraag te voorzien). Welke afweging tussen locaties is verstandig en welke samenhang is er tussen locaties? Welke vraag valt er zo bezien te verwachten in de deelregio Amstelland-Meerlanden?

[4] Door gemeenten is een inschatting gemaakt van de kansrijkheid van plannen voor de komende tien jaar en de tien jaar daarna. Dit is niet altijd voor alle plannen ingevuld. De plannen waarbij niets is ingevuld zijn niet meegenomen omdat hier geen info over kans op realisatie bekend is. Voor Amstelland-Meerlanden gaat het om 663 woningen op potentiële woningbouwlocaties. In het totaal voor de MRA zijn deze locaties wel meegenomen en is een gewogen gemiddelde aangehouden van alles plannen waarvoor wel een realisatiekans is ingevuld.

2.3 Amsterdam

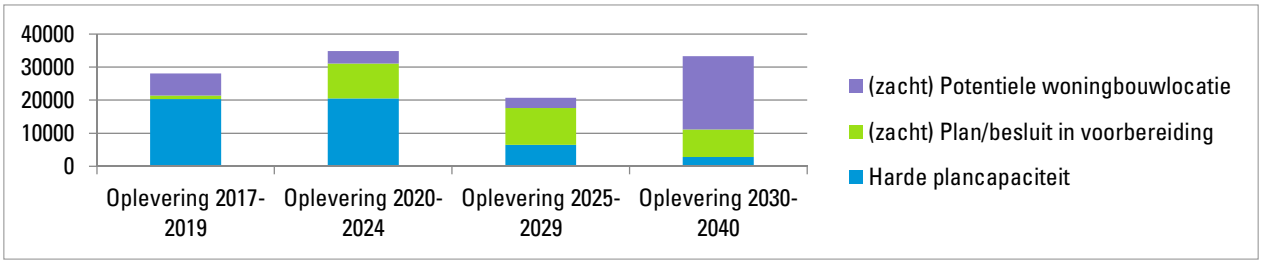
Figuur: confrontatie woningvraag en bruto plancapaciteit 2017-2040 – Amsterdam

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA; 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland. Bewerking Stec Groep (2017).

- In de periodes 2017-2029, lijkt de bruto plancapaciteit (totaal hard en zacht inclusief potentiële locaties) voldoende mogelijkheden te bieden om te voorzien in de geprognosticeerde woningvraag.

Figuur: fasering (oplevering) bruto plancapaciteit naar planstatus – Amsterdam

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Op korte termijn (tot 2020) relatief veel harde plannen, ook daarna in 2020-2024 meer dan 20.000 woningen met een harde planstatus. Voor de periode na 2030 meer dan 22.000 woningen opgenomen op potentiële locaties.
- Mogelijk tienduizenden extra woningen mogelijk in Amsterdam. Op basis van enkele moties (aangenomen bij de bespreking Koers 2025 in de Amsterdamse gemeenteraad op 26 september 2016) worden verschillende opties voor verdichting verder verkend. Dit is nog niet in de Monitor Plancapaciteit verwerkt.

Tabel: netto (= bruto minus sloop) plancapaciteit naar planstatus en ligging – Amsterdam

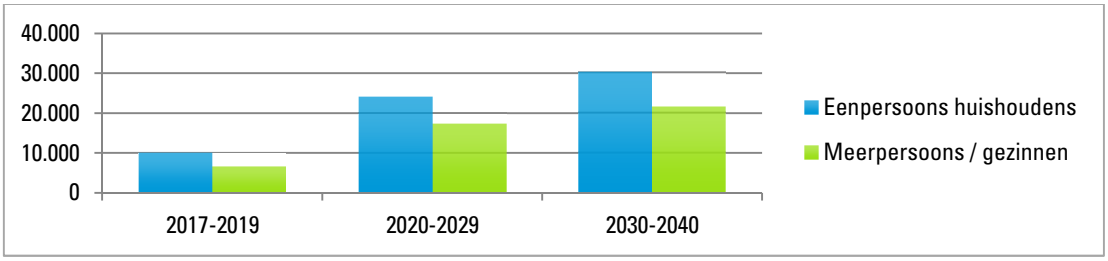
	Harde plancapaciteit (onherroepelijk/vastgesteld)	Plannen in voorbereiding	Potentiële woningbouwlocaties	Totaal
Inbreiding (sloop/nieuwbouw, transformatie en verdichting)	37.005	26.318	11.321	**74.644**
Uitleggebied voor woningbouw	7.202	3.430	0	**10.632**
Inbreiding of uitbreiding onbekend[5]	-	-	23.586	**23.586**
Waarvan bestaand stedelijk gebied (BSG)	80%	71%	100%	**84%**
Totale netto plancapaciteit (minus sloop)	**44.207** (41%)	**29.748** (27%)	**34.907** (32%)	**108.862[6]**

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

[5] Kolom 'inbreiding of uitbreiding onbekend' toegevoegd vanwege het grote aantal potentiele plannen met deze status.
[6] Dit betreft het beeld uit de Monitor Plancapaciteit juli 2017.

- Op lange termijn plannen voor bijna 110.000 woningen netto in Amsterdam (inclusief alle potentiële locaties). Hiervan zijn er circa 44.200 vastgelegd in harde bestemmingsplannen (vastgestelde plannen en plannen met een onherroepelijke status).
- Voor bijna 30.000 woningen zijn er plannen/besluiten in voorbereiding.
- Daarnaast zijn er potentiële plannen voor circa 35.000 woningen waarvan 2.000 in 'Amstelbuurt 4-5' en circa 3.000 potentiële woningen in 'Shipdock'.

Figuur: ontwikkeling huishoudens op (middel)lange termijn - Amsterdam

Bron: 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland. Bewerking Stec Groep (2017).

- De totale woningvraag voor de periode 2017-2040 bedraagt circa 94.000 woningen. Circa 16.400 op korte termijn (tot 2020) en nog eens 41.800 tot 2030.
- Sterke toename (64.200) van het aantal eenpersoonshuishoudens tot 2040. Met name het aantal eenpersoonshuishoudens van 65 jaar en ouder groeit sterk.

Tabel: kwalitatieve aspecten (bruto) harde plancapaciteit – Amsterdam

Kwalitatieve aspecten van de harde plancapaciteit						
Woningtype	Appartementen	Grondgebonden				Type onbekend
	33.818 (67%)	2.630 (5%)				13.698 (27%)
Huurwoningen	Huurklasse I	Huurklasse II	Huurklasse III			Koop/huur onbekend
	13.880 (28%)	3.388 (7%)	4.738 (9%)			
Koopwoningen	Koopklasse I	Koopklasse II	Koopklasse III	Koopklasse IV	Koopklasse V	11.112 (22%)
	0 (0%)	47 (0%)	3.319 (7%)	13.662 (27%)	0 (0%)	

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Geen volledig beeld van kwalitatieve aspecten, hierdoor is het lastig harde conclusies te trekken op basis van de Monitor Plancapaciteit over kwaliteit.
- Slechts 5% van de totale bruto harde plancapaciteit betreft grondgebonden woningen en 67% betreft appartementen (restant: 27% type onbekend). Ten opzichte van de groei van het aantal meerpersoonshuishoudens/gezinnen ligt het aantal grondgebonden woningen aan de lage kant, logisch voor een stad als Amsterdam.
- Circa 28% van de totale harde plancapaciteit betreft 'goedkopere' huurwoningen, en daarnaast een redelijk deel (16%) huurwoningen in het 'middeldure' en 'dure' segment. De nadruk bij de koop prijscategorieën ligt bij de 'middeldure' prijsklassen, terwijl de verhouding 'goedkopere' woningen laag is (vrijwel nihil).

Tabel: kans op realisatie van potentiële woningbouwlocaties – Amsterdam[7]

Kans op realisatie potentiële plannen	Aantal woningen komende 10 jaar	In aantal plannen	Aantal woningen na 10 jaar	In aantal plannen
95%	0	0	0	0
75%	3.309	6	1.800	3
50%	4.450	7	10.750	15
25%	0	0	2.500	4
N.V.T. (<25%)	750	1	0	0

Bron: 2017, gemeente Amsterdam lijst kans op realisatie. Bewerking Stec Groep (2017).

- Voor de komende tien jaar is de realisatiekans voor de meeste potentiele plannen op 50% ingeschat, en voor circa 3.300 woningen is de kans geschat op circa 75%. Na 10 jaar zijn er meer dan 10.000 woningen in potentiele plannen waarvoor de realisatiekans op ongeveer 50% is ingeschat. Relatief weinig plannen hebben een lage geschatte realisatiekans.
- Daarnaast worden zoals eerder genoemd op basis van enkele moties (aangenomen bij de bespreking Koers 2025 in de Amsterdamse gemeenteraad op 26 september 2016), verschillende opties voor verdichting verder verkend. Dit is nog niet in bovenstaand overzicht verwerkt.

Doorkijk naar opgaven (regionale) woonprogrammering Amsterdam

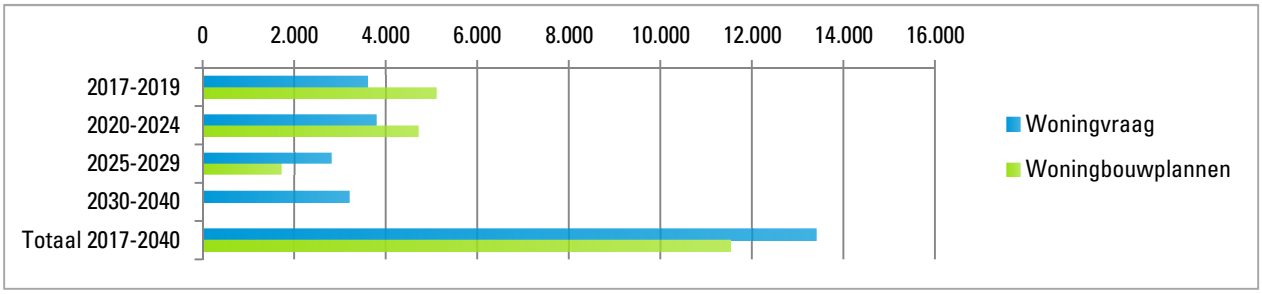
Beeld uit de monitor 2017		
Beschikbaarheid harde plannen korte termijn? (komende 3 jaar)	Op korte termijn voldoende harde plannen beschikbaar. Van de circa 44.200 woningen in harde plannen staan er tot 2020 circa 20.300 op de planning. De woningvraag in diezelfde periode bedraagt circa 16.400 woningen.	
Beschikbaarheid harde plannen middellange termijn? (komende 10 jaar)	Woningvraag voor de komende 10 jaar is circa 32.000 woningen, tegenover een harde plancapaciteit van bijna 43.500. (Voor diezelfde periode zijn er voor meer dan 10.000 woningen plannen in voorbereiding). Daarmee lijkt het harde planaanbod in kwantitatieve zin te voorzien in de woningvraag.	
Beschikbaarheid (potentiële) locaties lange termijn? (tot 2040)	Op lange termijn (2017-2040) ruim aanbod van (potentiële) woningbouwlocaties. Netto circa 109.000 woningen op de planning, waar de vraag circa 94.000 woningen bedraagt.	
Aandeel zachte plannen buiten BSG?	Naar schatting valt bijna 100% van alle zachte plancapaciteit binnen BSG (volledig op potentiële locaties). Het enige plan waarvan is aangegeven dat deze buiten BSG valt is het project 'ZBE-Oostpunt'.	

Thema's voor verdere gesprekken
• Komen er nu feitelijk genoeg woningen bij in de komende tien jaar?
• Wat huidige verkenning van verdichtingsmogelijkheden oplevert aan extra woningen op potentiële locaties (die nog niet in de monitor zitten)? Om hoeveel woningen gaat het en hoe kansrijk zijn deze mogelijkheden?
• Wat betekent het resultaat van de monitor en de verder verkenning van verdichtingsmogelijkheden voor de deelregio's rondom Amsterdam?

[7] Door gemeenten is een inschatting gemaakt van de kansrijkheid van plannen voor de komende tien jaar en de tien jaar daarna. Dit is niet altijd voor alle plannen ingevuld. De plannen waarbij niets is ingevuld zijn niet meegenomen omdat hier geen info over kans op realisatie bekend is. Voor Amsterdam gaat het om 26.398 woningen voor de komende 10 jaar en 19.875 woningen voor de periode na 10 jaar. In het totaal voor de MRA zijn deze locaties wel meegenomen en is een gewogen gemiddelde aangehouden van alles plannen waarvoor wel een realisatiekans is ingevuld.

2.4 Gooi en Vechtstreek

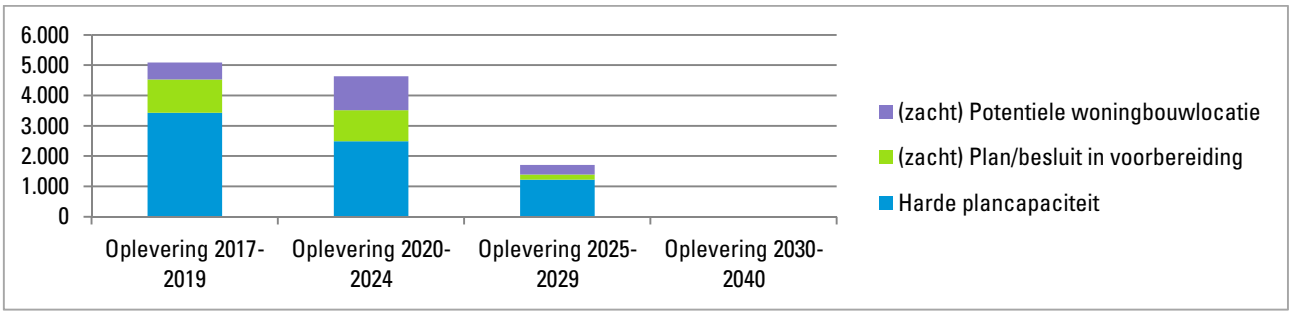
Figuur: confrontatie woningvraag en bruto plancapaciteit 2017-2040 – Gooi en Vechtstreek

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA; 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland. Bewerking Stec Groep (2017).

- In de periode tot en met 2024, is de totale bruto plancapaciteit (totaal hard en zacht inclusief potentiële locaties) groter dan de geprognosticeerde woningvraag.
- Vanaf 2025 ligt de woningvraag op een hoger niveau dan de geplande plancapaciteit.

Figuur: fasering (oplevering) bruto plancapaciteit naar planstatus – Gooi en Vechtstreek

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Op korte termijn (tot 2020) relatief veel (3.500) harde plannen ten opzichte van andere plantypen, ook daarna in periode 2020-2024 bijna 2.500 woningen met een harde planstatus.
- Relatief weinig potentiële locaties in de Gooi en Vechtstreek, tot en met 2024 wel relatief veel plannen in voorbereiding.
- Voor de periode na 2030 zijn geen woningen opgenomen in de monitor, dat wil niet zeggen dat er geen locaties voor woningbouw bijkomen in de toekomst.

Tabel: netto (= bruto minus sloop) plancapaciteit naar planstatus en ligging - Gooi en Vechtstreek[8]

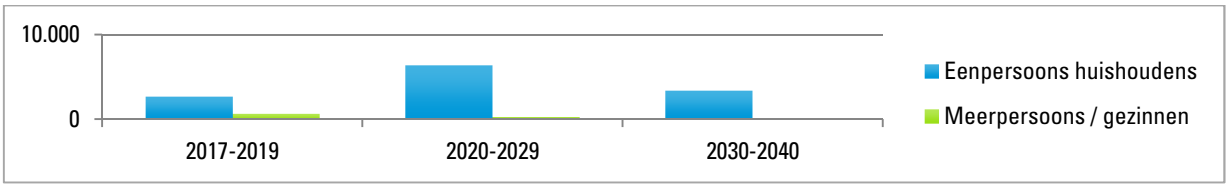
	Harde plancapaciteit (onherroepelijk/vastgesteld)	Plannen in voorbereiding	Potentiële woningbouwlocaties	Totaal
Inbreiding (sloop/nieuwbouw, transformatie en verdichting)	2.793	1.361	1.757	**5.911**
Uitleggebied voor woningbouw	4.248	681	794	**5.723**
Waarvan bestaand stedelijk gebied (BSG)	57%[9]	95%	75%	**68%**
Totale netto plancapaciteit (minus sloop)	**7.041** (61%)	**2.042** (18%)	**2.551** (22%)	**11.634**

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

[8] Exclusief plannen waarvan plantype en/of planstatus onbekend. Voor Gooi en Vechtstreek gaat het om 219 woningen waarvan het plantype (inbreiding/uitbreiding) onbekend is. Van 93 woningen is de planstatus onbekend.
[9] Dit beeld wordt sterk bepaald door het plan Bloemendalerpolder (2.750 woningen). Dit is een vastgesteld plan waarvan de gemeente heeft aangegeven dat het buiten BSG ligt.

- Op lange termijn zijn er plannen voor circa 11.600 woningen netto in deelregio Gooi en Vechtstreek (inclusief alle potentiële locaties). Hiervan zijn er circa 7.000 vastgelegd in harde bestemmingsplannen (vastgestelde plannen en plannen met een onherroepelijke status).
- Er zijn voor circa 2.000 woningen plannen/besluiten in voorbereiding. Daarnaast zijn er potentiële locaties voor circa 2.500 woningen waarbij geen opvallende omvangrijke plannen zijn opgenomen.

Figuur: ontwikkeling huishoudens op (middel)lange termijn – Gooi en Vechtstreek

Bron: 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland. Bewerking Stec Groep (2017).

- De totale woningvraag voor de periode 2017-2040 is circa 13.400 woningen. Ongeveer 3.600 op korte termijn (tot 2020) en nog eens 6.600 tot 2030.
- Sterke toename (12.300) van het aantal eenpersoonshuishoudens tot 2040. Met name het aantal eenpersoonshuishoudens 65 jaar en ouder groeit sterk.

Tabel: kwalitatieve aspecten (bruto) harde plancapaciteit – Gooi en Vechtstreek

Kwalitatieve aspecten van de harde plancapaciteit						
Woningtype	Appartementen	Grondgebonden				Type onbekend
	2.090 (28%)	1.997 (27%)				3.307 (45%)
Huurwoningen	Huurklasse I	Huurklasse II	Huurklasse III			Koop/huur onbekend
	581 (8%)	132 (2%)	163 (2%)			
Koopwoningen	Koopklasse I	Koopklasse II	Koopklasse III	Koopklasse IV	Koopklasse V	4.525 (61%)
	389 (5%)	332 (4%)	635 (9%)	638 (9%)	0 (0%)	

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Geen volledig beeld van kwalitatieve aspecten, hierdoor is het lastig hierover conclusies te trekken.
- Circa 28% van de totale bruto harde plancapaciteit betreft grondgebonden woningen en 27% betreft appartementen (restant: 45% type onbekend). Door het relatief grote aantal plannen waarvan kwalitatieve aspecten onbekend zijn is het lastig conclusies te trekken op basis van de monitor. Ten opzichte van de beperkte groei van het aantal meerpersoonshuishoudens/gezinnen, lijkt het aandeel grondgebonden woningen wellicht aan de hoge kant.

Tabel: kans op realisatie van potentiële woningbouwlocaties - Gooi en Vechtstreek

Kans op realisatie potentiële plannen	Aantal woningen komende 10 jaar	In aantal plannen	Aantal woningen na 10 jaar	In aantal plannen
95%	0	0	0	0
75%	632	4	637	6
50%	874	11	131	4
25%	412	5	236	2
N.V.T. (<25%)	747	18	1.661	26

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Voor de komende tien jaar is de geschatte kansrijkheid voor potentiele plannen redelijk gespreid, hoewel geen van de plannen een geschatte kans van 95% heeft. Na tien jaar is voor het grootste deel (circa 1.650 woningen) van de potentiële plannen een kans van minder dan 25% geschat.

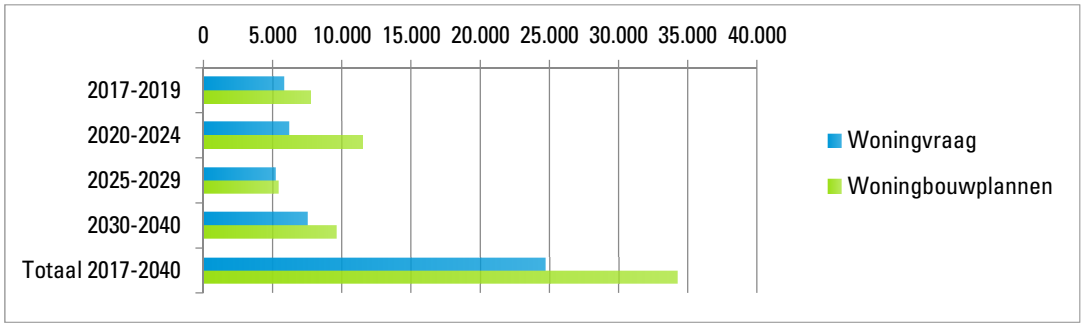
Doorkijk naar opgaven (regionale) woonprogrammering Gooi en Vechtstreek

Beeld uit de monitor 2017		
Beschikbaarheid harde plannen korte termijn? (komende 3 jaar)	Op korte termijn lijken er voldoende harde plannen beschikbaar. Van de circa 7.000 woningen netto in harde plannen staan er tot 2020 circa 3.400 op de planning. De woningvraag in diezelfde periode bedraagt circa 3.600 woningen.	
Beschikbaarheid harde plannen middellange termijn? (komende 10 jaar)	Woningvraag voor de komende 10 jaar is circa 8.200 woningen, tegenover een harde plancapaciteit van circa 6.400. (Voor diezelfde periode zijn er circa 2.000 woningen in plannen in voorbereiding). Het onherroepelijk maken van de plannen in voorbereiding en het 'hard' maken van potentiële plannen kan helpen om te voorzien in het verwachte benodigde aantal woningen.	
Beschikbaarheid (potentiële) locaties lange termijn? (tot 2040)	Op lange termijn (2017-2040) krap aanbod van (potentiële) woningbouwlocaties. Netto circa 11.600 woningen, waar de vraag circa 13.400 woningen bedraagt. Het zoeken van nieuwe geschikte locaties voor woningbouw is belangrijk om in de woningvraag te kunnen (blijven) voorzien.	
Aandeel zachte plannen buiten BSG?	Circa 15% van alle zachte plancapaciteit valt buiten BSG (grotendeels op potentiële locaties).	

Thema's voor verdere gesprekken
• Komen er in deze deelregio nu feitelijk genoeg woningen bij komende tien jaar? Praktijkcheck nodig door gemeenten en bestuurders?
• Sluit het planaanbod kwalitatief gezien voldoende aan bij de woningvraag? Zie ook kwalitatieve (concept) RAP-doelen.

2.5 Zaanstreek-Waterland

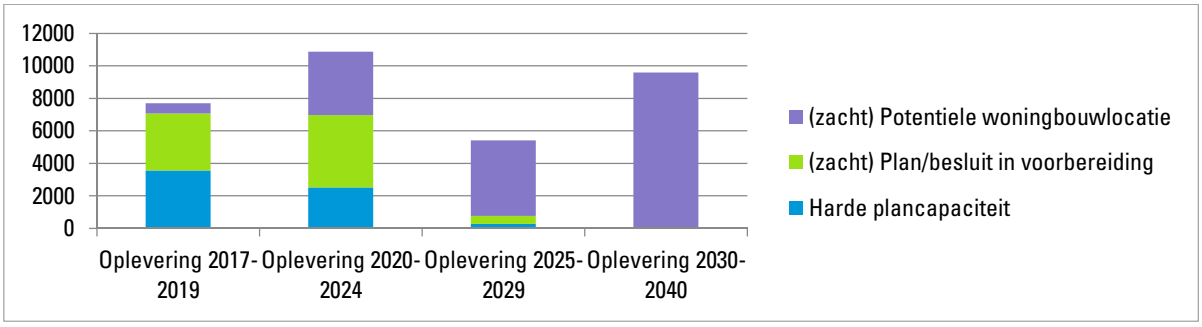
Figuur: confrontatie woningvraag en bruto plancapaciteit 2017-2040 – Zaanstreek-Waterland

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA; 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland. Bewerking Stec Groep (2017).

- In alle periodes tot en met 2040, is de bruto plancapaciteit (totaal hard en zacht inclusief potentiële locaties) groter dan de geprognosticeerde woningvraag.
- Het totaal aantal geplande woningen (inclusief potentiële) is op de lange termijn groter dan de woningvraag.

Figuur: fasering (oplevering) bruto plancapaciteit naar planstatus – Zaanstreek-Waterland

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Op korte en middellange termijn is van de bruto plancapaciteit een relatief groot deel nog in voorbereiding. Het aandeel harde plannen ligt op korte termijn relatief laag.
- Opvallend is dat na 2030 een groot aantal (bruto 9.600) woningen op grotere potentiële locaties in beeld zijn. 5.000 woningen in 'Achtersluispolder', waarvan 3.800 na 2030. En 4.000 in 'Slachthuisbuurt' in Zaanstad, waarvan 3.000 na 2030. Ook 'Kommetje A7' en 'Purmer-Zuid' zijn ieder goed voor circa 1.200 woningen, waarvan in beide plannen 600 woningen voor na 2030 gepland zijn.

Tabel: netto (= bruto minus sloop) plancapaciteit naar planstatus en ligging - Zaanstreek-Waterland[10]

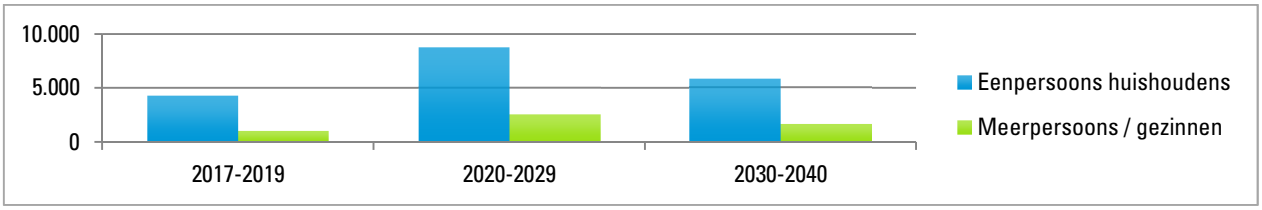
	Harde plancapaciteit (onherroepelijk/vastgesteld)	Plannen in voorbereiding	Potentiële woningbouwlocaties	Totaal
Inbreiding (sloop/nieuwbouw, transformatie en verdichting)	3.711	7.521	16.362	**27.594**
Uitleggebied voor woningbouw	1.893	172	2.920	**4.985**
Waarvan bestaand stedelijk gebied (BSG)	96%	97%	86%	**91%**
Totale netto plancapaciteit (minus sloop)	**5.604** (17%)	**7.693** (24%)	**19.282** (59%)	**32.579**

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

[10] Exclusief plannen waarvan plantype en/of planstatus onbekend. Voor Zaanstreek-Waterland gaat het om 1.250 woningen waarvan het plantype (inbreiding/uitbreiding) onbekend is. Van 687 woningen is de planstatus onbekend.

- Op lange termijn plannen zijn er plannen en locaties voor circa 32.500 woningen netto toevoeging in deelregio Zaanstreek-Waterland (inclusief alle potentiële locaties). Hiervan zijn er circa 5.600 vastgelegd in harde bestemmingsplannen (vastgestelde plannen en plannen met een onherroepelijke status).
- Er zijn voor circa 7.700 woningen plannen/besluiten in voorbereiding.
- Daarnaast zijn er potentiële plannen voor circa 19.300 woningen waarbij 5.000 woningen in 'Achtersluispolder' en 4.000 woningen in 'Slachthuisbuurt' in Zaanstad opvallen.

Figuur: Ontwikkeling huishoudens op (middel)lange termijn - Zaanstreek-Waterland

Bron: 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland. Bewerking Stec Groep (2017).

- De totale woningvraag voor de periode 2017-2040 bedraagt circa 24.700 woningen. Ongeveer 5.800 op korte termijn (tot 2020) en nog eens 11.400 tot 2030.
- Sterke toename (18.800) van het aantal eenpersoonshuishoudens tot 2040. Met name het aantal eenpersoonshuishoudens van 65 jaar en ouder groeit sterk.

Tabel: Kwalitatieve aspecten (bruto) harde plancapaciteit - Zaanstreek-Waterland

Kwalitatieve aspecten van de harde plancapaciteit						
Woningtype	Appartementen	Grondgebonden				Type onbekend
	2.199 (35%)	3.742 (59%)				424 (7%)
Huurwoningen	Huurklasse I	Huurklasse II	Huurklasse III			Koop/huur onbekend
	1.1197 (19%)	268 (4%)	135 (2%)			
Koopwoningen	Koopklasse I	Koopklasse II	Koopklasse III	Koopklasse IV	Koopklasse V	1.131 (18%)
	240 (4%)	547 (9%)	1.018 (16%)	1.043 (16%)	786 (12%)	

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Ten opzichte van de beperkte groei van het aantal meerpersoonshuishoudens, lijkt het aantal grondgebonden woningen op het eerste gezicht hoog. Daarbij dient uiteraard te worden opgemerkt dat niet alle eenpersoonshuishoudens in een appartement willen wonen.
- Bijna 20% van de totale bruto harde plancapaciteit betreft 'goedkopere' huurwoningen, aantal/aandeel geplande 'middelduur' en 'duur' lijkt relatief klein (nog geen 500 woningen).
- Ruim 30% van de totale netto harde plancapaciteit is in het 'middeldure' koopsegment.

Tabel: kans op realisatie van potentiële woningbouwlocaties - Zaanstreek-Waterland

Kans op realisatie potentiële plannen	Aantal woningen komende 10 jaar	In aantal plannen	Aantal woningen na 10 jaar	In aantal plannen
95%	460	17	0	0
75%	2.096	18	1.890	2
50%	5.344	19	7.585	10
25%	1.115	21	2.339	8
N.V.T. (<25%)	10.317	19	7.518	74

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Opvallend is dat voor een groot deel van de plannen N.V.T. of een kans van minder dan 25% is ingeschat, met name voor de komende tien jaar. Daarnaast kent een relatief groot aandeel (circa 5.350 woningen) een realisatie kans van ongeveer 50% de komende tien jaar. Na tien jaar is dat aantal bijna 7.600, terwijl het aandeel met een realisatiekans van minder dan 25% kleiner is.

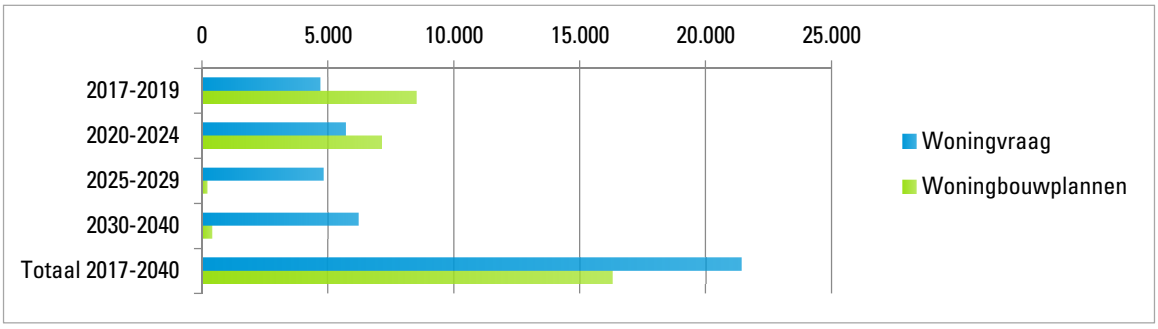
Doorkijk naar opgaven (regionale) woonprogrammering Zaanstreek-Waterland

Beeld uit de monitor 2017		
Beschikbaarheid harde plannen korte termijn? (komende 3 jaar)	Op korte termijn weinig harde plannen beschikbaar. Van de circa 5.600 woningen in harde plannen staan er tot 2020 circa 3.600 op de planning. De vraag in diezelfde periode bedraagt circa 5.800 woningen.	
Beschikbaarheid harde plannen middellange termijn? (komende 10 jaar)	Woningvraag voor de komende 10 jaar bedraagt circa 13.800 woningen, tegenover een harde plancapaciteit van slechts 6.200. (Voor diezelfde periode staan er meer dan 7.000 woningen in plannen in voorbereiding). Daarmee lijkt het harde planaanbod in kwantitatieve zin niet te voorzien in de woningvraag. Het verharden van plannen in voorbereiding en het versnellen van potentiële locaties zou het tekort kunnen aanvullen en lijkt dan ook nodig.	
Beschikbaarheid (potentiële) locaties lange termijn? (tot 2040)	Op lange termijn (2017-2040) ruim voldoende aanbod van (potentiële) woningbouwlocaties en vraag redelijk in evenwicht. Netto circa 32.500 woningen, waar de vraag circa 24.700 woningen bedraagt.	
Aandeel zachte plannen buiten BSG?	Een substantieel deel van de zachte plancapaciteit valt buiten BSG (grotendeels op potentiële locaties). Purmer-Zuid in Purmerend en Lange Weeren in Edam-Volendam hebben hier een betrekkelijk groot aandeel in.	

Thema's voor verdere gesprekken
• Komt er de komende jaren - met een doorkijk naar de komende tien jaar - feitelijk nu voldoende op de markt? Belangrijke check, voor gemeenten en bestuurders. Zeker in deze regio gezien het beperkt beschikbare aanbod harde plannen op korte termijn.
• Sluit het planaanbod kwalitatief gezien wel voldoende aan bij de woningvraag? Het planaanbod betreft immers vooral grondgebonden woningen, de groei in huishoudens vooral eenpersoons.
• Belangrijke vraag is hoeveel grotere suburbane grondgebonden woonmilieus rond Amsterdam nog worden toegevoegd. Naast Zaanstreek-Waterland voeren ook de deelregio's Amstelland-Meerlanden en Almere-Lelystad grootschalige locaties op in dit milieu (ten dele om in Amsterdamse woningvraag te voorzien). Welke afweging tussen locaties is verstandig en welke samenhang is er tussen locaties?

2.6 Zuid Kennemerland-IJmond

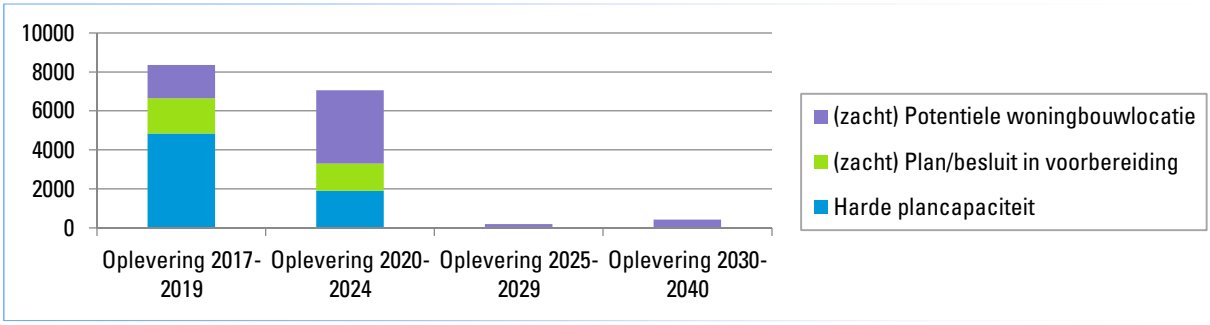
Figuur: confrontatie woningvraag en bruto plancapaciteit 2017-2040 – Zuid Kennemerland-IJmond

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA; 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland. Bewerking Stec Groep (2017).

- In de periodes tot en met 2024, ligt de totale bruto plancapaciteit (hard en zacht inclusief potentiële locaties) voor op de geprognosticeerde woningvraag.
- Vanaf 2025 ligt de woningvraag substantieel hoger dan de geplande woningtoevoegingen voor die perioden. In de eerste jaren staan juist (veel) meer woningen gepland dan geprognosticeerd.

Figuur: fasering (oplevering) bruto plancapaciteit naar planstatus – Zuid Kennemerland-IJmond

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Op korte termijn (tot 2020) voornamelijk harde plannen, daarna in 2020-2024 ligt het aandeel woningen in harde bestemmingsplannen aanzienlijk lager.
- Bijna 10.000 woningen (bruto) op potentiële locaties opgenomen, waarvan het grootste deel voor de periode 2020-2024 is gepland. Na 2025 nog circa 600 woningen op potentiële locaties voor de deelregio. Van bijna 3.700 potentiele woningen is de opleveringsperiode onbekend.
- Opvallend is dat voor de periode na 2025-2029 relatief weinig woningen zijn gepland. Deels wordt dit veroorzaakt door het relatief hoge aantal plannen met onbekende opleverdatum.

Tabel: netto (= bruto minus sloop) plancapaciteit naar status en ligging – Zuid Kennemerland-IJmond[11]

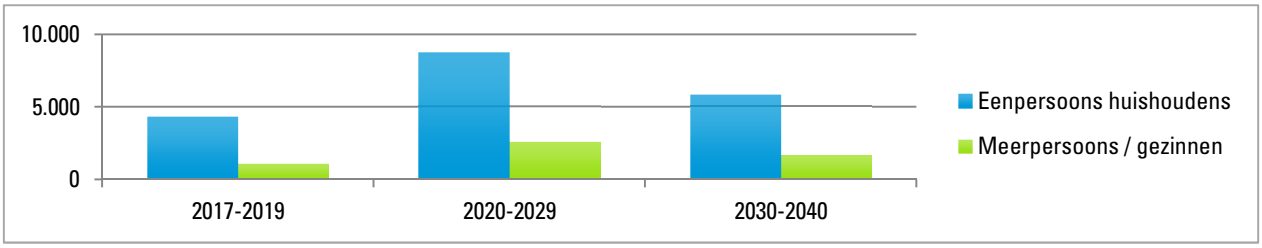
	Harde plancapaciteit (onherroepelijk/vastgesteld)	Plannen in voorbereiding	Potentiële woningbouwlocaties	Totaal
Inbreiding (sloop/nieuwbouw, transformatie en verdichting)	4.604	3.258	8.260	**16.122**
Uitleggebied voor woningbouw	951	15	898	**1.864**
Waarvan bestaand stedelijk gebied (BSG)	100%	99%	92%	**95%**
Totale netto plancapaciteit	**5.555** (31%)	**3.273** (18%)	**9.158** (51%)	**17.986**

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

[11] Exclusief plannen waarvan plantype en/of planstatus onbekend. Voor Zuid Kennemerland-IJmond gaat het om 126 woningen waarvan het plantype (inbreiding/uitbreiding) onbekend is. Van 379 woningen is de planstatus onbekend.

- Op lange termijn zijn er plannen en locaties voor circa 18.000 woningen netto toevoeging in de deelregio Zuid Kennemerland-IJmond (inclusief alle potentiële locaties). Hiervan zijn er netto circa 5.600 vastgelegd in harde bestemmingsplannen (vastgestelde plannen en plannen met een onherroepelijke status).
- Daarnaast zijn er potentiële locaties voor circa 9.200 woningen waarbij opvalt dat er geen 'grote' plannen zijn van meer dan 500 woningen.
- Vrijwel alle plannen en locaties zijn binnen BSG gepland. Ongeveer 13 zeer-kleine tot kleine potentiële plannen buiten BSG in de deelregio.

Figuur: Ontwikkeling huishoudens op (middel)lange termijn – Zuid Kennemerland-IJmond

Bron: 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland. Bewerking Stec Groep (2017).

- De totale woningvraag voor de periode 2017-2040 bedraagt circa 21.400 woningen. Circa 4.700 op korte termijn tot 2020 en nog eens 10.500 tot 2030.
- Sterke toename (15.200) van het aantal eenpersoonshuishoudens tot 2040. Met name het aantal eenpersoonshuishoudens van 65 jaar en ouder groeit sterk.

Tabel: Kwalitatieve aspecten (bruto) harde plancapaciteit – Zuid Kennemerland-IJmond

Kwalitatieve aspecten van de harde plancapaciteit						
Woningtype	Appartementen	Grondgebonden				Type onbekend
	4.267 (62%)	1.979 (29%)				689 (10%)
Huurwoningen	Huurklasse I	Huurklasse II	Huurklasse III			Koop/huur onbekend
	1.603 (23%)	176 (3%)	78 (1%)			
Koopwoningen	Koopklasse I	Koopklasse II	Koopklasse III	Koopklasse IV	Koopklasse V	2.357 (34%)
	788 (11%)	580 (8%)	778 (11%)	576 (8%)	0 (0%)	

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Niet voor alle (harde) plannen en locaties zijn kwalitatieve kenmerken goed gevuld. Het is daardoor lastig conclusies te trekken op dit punt. Echter, op basis van de informatie die in de monitor zit lijkt de kwalitatieve invulling goed aan te sluiten op de sterke groei van het aantal eenpersoonshuishoudens.

Tabel: kans op realisatie van potetiele woningbouwlocaties – Zuid Kennemerland-IJmond[12]

Kans op realisatie potentiële plannen	Aantal woningen komende 10 jaar	In aantal plannen	Aantal woningen na 10 jaar	In aantal plannen
95%	3.378	34	3.989	49
75%	1.356	30	955	18
50%	2.414	59	775	66
25%	742	73	1.150	33
N.V.T. (<25%)	1.091	23	2.001	42

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

- Het valt op dat het grootste deel van de plannen een geschatte realisatiekans van 95% heeft, zowel de komende tien jaar, als de tien jaar daarna. Met name de voor de komende tien jaar is het aantal plannen met een realisatiekans, hoger dan 50% relatief groot en is het aantal plannen waarvoor 'N.V.T.' of '<25%' is ingeschat juist relatief klein.

Doorkijk naar opgaven (regionale) woonprogrammering Zuid Kennemerland-IJmond

Beeld uit de monitor 2017		
Beschikbaarheid harde plannen korte termijn? (komende 3 jaar)	Op korte termijn voldoende harde plannen beschikbaar. Van de circa 6.800 woningen in harde plannen staan er tot 2020 circa 4.900 op de planning. De vraag in diezelfde periode bedraagt circa 4.600 woningen.	
Beschikbaarheid harde plannen middellange termijn? (komende 10 jaar)	Woningvraag voor de komende 10 jaar bedraagt circa 11.900 woningen, tegenover een harde plancapaciteit van slechts 6.800. (Voor diezelfde periode zijn er circa 3.000 woningen in plannen in voorbereiding). Daarmee lijkt het harde planaanbod in kwantitatieve zin niet te voorzien in de woningvraag. Het verharden van plannen in voorbereiding en het verkrijgen van zekerheid over de realisatie van potentiële plannen zou het tekort kunnen aanvullen en lijkt noodzakelijk.	
Beschikbaarheid (potentiële) locaties lange termijn? (tot 2040)	Op lange termijn (2017-2040) sluit het aanbod van (potentiële) woningbouwlocaties te weinig aan op de vraag. Netto circa 16.300 woningen, waar de vraag circa 21.400 woningen bedraagt.	
Aandeel zachte plannen buiten BSG?	Circa 5% van alle zachte plancapaciteit valt buiten BSG (grotendeels op een aantal kleine tot zeer-kleine potentiële locaties).	

Thema's voor verdere gesprekken
• Komt er de komende jaren met een doorkijk naar de komende tien jaar feitelijk nu voldoende op de markt? Belangrijke check voor gemeenten en bestuurders.
• Zijn er op lange termijn voldoende potentiële locaties (na tien jaar) in beeld?

[12] Door gemeenten is een inschatting gemaakt van de kansrijkheid van plannen voor de komende tien jaar en de tien jaar daarna. Dit is niet altijd voor alle plannen ingevuld. De plannen waarbij niets is ingevuld zijn niet meegenomen omdat hier geen info over kans op realisatie bekend is. voor Zuid-Kennemerland-IJmond gaat het om 296 woningen de komende 10 jaar en 407 woningen voor de periode na 10 jaar. In het totaal voor de MRA zijn deze locaties wel meegenomen en is een gewogen gemiddelde aangehouden van alles plannen waarvoor wel een realisatiekans is ingevuld.

3 Beeld voor gehele MRA

Onderstaande tabellen geven een eerste beeld uit de Monitor Plancapaciteit MRA, met peildatum juli 2017. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de gegevens uit de monitor en prognoses, *een zo objectief en realistisch mogelijk beeld* van de huidige woningbouwplanning en verwachting van het aantal benodigde woningen geven. Wel is het bij interpretatie van de gegevens verstandig om rekening te houden met *onzekerheden en bandbreedtes in de prognoses*, en het *dynamische karakter van de monitor*: zo gaan niet alle (potentiële) locaties door, en komen er ieder jaar weer nieuwe locaties bij.

Stijging van ruim 70.000 geplande woningen in de Monitor Plancapaciteit MRA 2017 t.o.v. 2016
Ten opzichte van vorig jaar bevat de Monitor Plancapaciteit nu bruto ruim 70.000 extra woningen, dat zijn vooral woningen op potentiële locaties, de meest onzekere categorie. De harde plancapaciteit is toegenomen, het aantal woningen in plannen in voorbereiding is juist afgenomen.

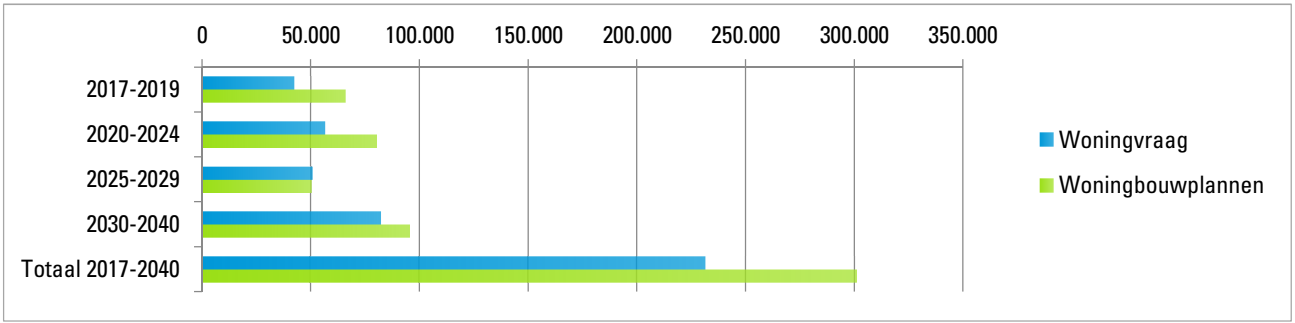
Vergelijking Monitor Plancapaciteit 2016 en 2017

Planologische status	Monitor Plancapaciteit 2016	Monitor Plancapaciteit 2017	Verschil 2016 – 2017	
Harde plancapaciteit (onherroepelijk/vastgesteld)	81.006	116.084	35.078 +	
Plannen in voorbereiding	76.800	52.053	24.747 -	
Potentiële bouwlocaties	65.281	128.531	63.250 +	
Totale plancapaciteit (bruto)	**223.087** (netto circa 209.076)	**296.668** (netto circa 284.450)	**73.581 +** (netto circa 61.363)	

Bron: (2017, Monitor MRA; 2017, CBS-Statline. Bewerking Stec Groep (2017). Aantallen Monitor Plancapaciteit 2017 exclusief circa 4.375 woningen in plannen waavan planstatus onbekend.

Indicatieve woningvraag circa 231.000 woningen tot 2040 in Metropoolregio Amsterdam
De prognose voor de MRA gaat voor de periode tot en met 2019 uit van een woningvraag van circa 42.000, circa 57.000 voor de periode tussen 2020 en 2025, circa 51.000 voor de periode tussen 2025 en 2030, en nog eens 82.000 in de periode 2030-2040.

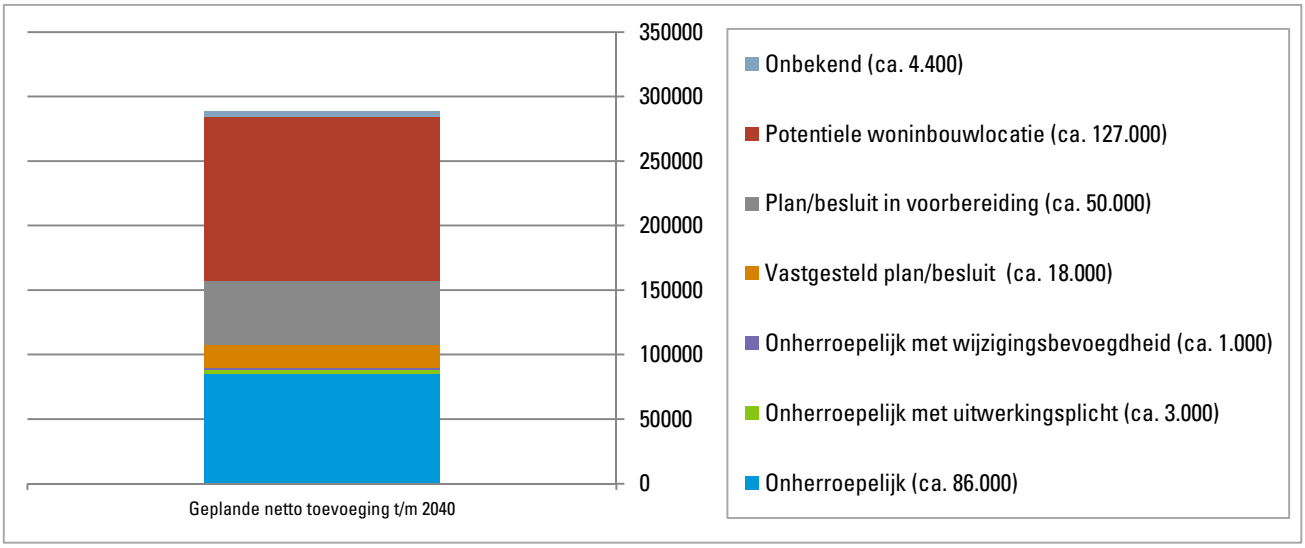
Figuur: confrontatie woningvraag en bruto plancapaciteit MRA 2017-2040

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA; 2017, Prognose 2017-2040 provincie Noord-Holland (Flevoland). Bewerking Stec Groep (2017).

Plannen voor circa 285.000 nieuwe woningen netto in de MRA (bruto circa 297.000)
Alle woningbouwplannen in de monitor tellen op tot ongeveer 285.000 woningen netto (bruto zijn het er 297.000)[13]. Echter is de daadwerkelijke oplevering van al deze woningen lang niet altijd zeker. In de gehele MRA zijn er netto ongeveer 108.000 woningen (bruto circa 116.000) in harde plannen, ofwel bijna 40% van de totale netto planvoorraad in de MRA. In onderstaande figuur is de verdeling van de netto planvoorraad naar planstatus weergeven. Met name over de woningen op potentiële woningbouwlocaties kan veel onzekerheid bestaan, dit zijn er in de gehele MRA netto ongeveer 127.000 (circa 129.000 bruto) . Ongeveer 50.000 woningen netto (circa 52.000 bruto) zijn opgenomen in plannen of besluiten die in 2017 in voorbereiding waren.

Figuur: netto plancapaciteit in de MRA 2017-2040 naar planstatus

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

Circa 96% (netto circa 103.000 woningen) van alle harde plannen voorziet woningen binnen BSG. Bij zachte plannen is dit ook 96% (netto circa 48.000 woningen). Vooral bij potentiële locaties gaat het om een relatief hoog aandeel van 37% van de woningen buiten BSG (netto circa 47.000 woningen), het betreft hier een aantal grote potentiële uitleglocaties waaronder Almere Pampus met circa 25.000 woningen. Bijna drie kwart (33.500) van deze 47.000 potentiele woningen buiten BSG, zijn gepland in Almere-Lelystad.

Figuur: netto plancapaciteit naar planstatus en ligging in de MRA 2017-2040

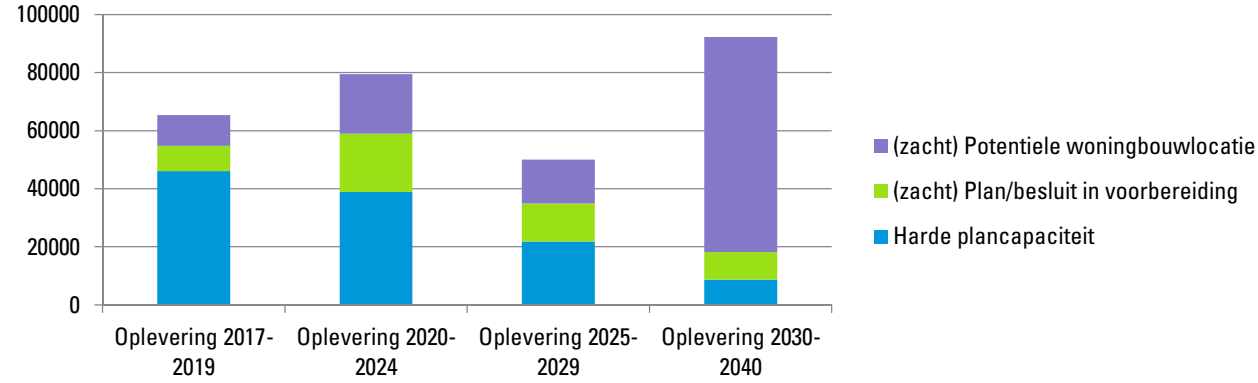
Plantype	Harde plancapaciteit (onherroepelijk en vastgesteld)	Plannen in voorbereiding	Potentiële woningbouwlocaties	Totaal
Inbreiding (sloop/nieuwbouw, transformatie en verdichting)	59.280	42.211	55.442	**156.933**
Uitleggebied voor woningbouw	47.364	6.752	47.701	**101.817**
Ligging onbekend	906	925	23.869	**25.700**
Waarvan bestaand stedelijk gebied (BSG)	96%	96%	63% (N-H: 86%) (A-L: 10%)	**82%** (ca. 235.000)
Totale netto plancapaciteit (minus sloop)	**107.550** (38%)	**49.888** (18%)	**127.012** (45%)	**284.450**

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

[13] Daarnaast zijn er plannen voor circa 4.400 woningen waarvan de status nog onbekend is in de monitor.

Op korte termijn staan er volgens opgave gemeenten circa 65.000 woningen op de planning
Afgaande op de plancapaciteit zoals opgegeven in de monitor staan van alle woningbouwplannen (zowel harde als zachte) circa 65.000 woningen bruto op de planning in de periode tot en met 2019 – waarvan bijna 70% reeds in harde plannen. Tussen 2020 en 2024 staan er bruto 80.000 woningen op de planning, waarvan circa 50% in harde plannen. Voor de periode tussen 2025 en 2029 is dat aantal bruto ongeveer 50.000, met ongeveer 45% reeds in harde plannen. Tussen 2030 en 2040 worden ongeveer 90.000 woningen bruto in de monitor opgenomen, slechts 10% hiervan heeft een harde planstatus. Let wel: dit zijn bruto aantallen, sloop is niet per periode inzichtelijk.

Figuur: (oplevering) bruto plancapaciteit naar planstatus per periode MRA 2017-2040

Bron: 2017, Monitor Plancapaciteit MRA. Bewerking Stec Groep (2017).

Indicatie: totale reële plancapaciteit in MRA goed voor 182.000 tot 218.000 woningen
Kijken we verder dan gaan wij ervan uit dat harde plannen 90% kans op realisatie hebben en plannen in voorbereiding 80% (grove taxatie Stec Groep). Op basis van de door gemeenten geschatte kansrijkheid voor realisatie van potentiële locaties ligt het gemiddelde realisatiepercentage van potentiële locaties (zowel komende 10 jaar als periode daarna) op ongeveer 35%. Door genoemde percentages te confronteren met het aantal woningen in potentiële locaties wordt een eerste zeer grof gegeven van de mogelijkheden (zeker voor potentiële locaties) voor woningbouw in de MRA. Wij merken op dat bij potentiële locaties waarvan nu door gemeenten wordt ingeschat dat de kans op realisatie heel klein is uiteindelijk door kan gaan, evengoed als een plan met een relatief grote geschatte kans op realisatiekans uiteindelijk kan afvallen. Dit kan, zeker bij plannen met een groot aantal woningen, het beeld sterk beïnvloeden. Het goed blijven monitoren van potentiële locaties is dan ook wezenlijk.

Rekening houdend met de hierboven beschreven realisatiekansen op lange termijn, is de inschatting dat dit leidt tot een mogelijke netto woningbouwproductie van circa 182.000 woningen (bruto circa 191.000 woningen). Bovendien komen er ieder jaar potentiële locaties bij (en vallen er enkelen af), waardoor het reële totaal per jaar sterk kan verschillen. Daarnaast kan rekening worden gehouden met circa 20% extra capaciteit die traditiegetrouw aan woningtoevoegingen beschikbaar komt buiten de Monitor Plancapaciteit om (vaak zijn dit kleine woningbouwprojecten, woningsplitsingen, en lichte planologische procedures zoals kruimelgevallen, waaronder transformaties van kantoren of maatschappelijk vastgoed naar wonen). Dit zou dan ter indicatie gaan om circa 36.000 woningen extra (bruto circa 38.000 woningen), waardoor het totaal kan oplopen naar ongeveer 218.000 woningen netto (bruto circa 229.000 woningen).

Overallbeeld plancapaciteit deelregio's Metropoolregio Amsterdam

	Beschikbaarheid (harde) plannen korte termijn? (komende 3 jaar)	Beschikbaarheid plannen/locaties middellange termijn? (komende 10 jaar)	Beschikbaarheid (potentiële) plannen/ locaties lange termijn? (tot 2040)	Aandeel zachte plannen buiten BSG?	Toelichting
Almere-Lelystad					Op korte/ middellange termijn klein tekort harde plannen. Volop plannen in voorbereiding/ potentiële locatie. Enkele grote zachte plannen buiten BSG.
Amstelland-Meerlanden					Op middellange termijn klein tekort harde plannen. Enkele grote potentiële locaties buiten BSG.
Amsterdam					Ruim voldoende harde plannen, plannen in voorbereiding en veel potentiële locaties.
Gooi en Vechtstreek					Klein tekort harde en zachte plannen op middellange en lange termijn.
Zaanstreek-Waterland					Onvoldoende harde plannen op korte termijn. Enkele potentiële locaties buiten BSG.
Zuid Kennemer land-IJmond					Tekort harde plannen op middellange termijn. Vrijwel alle plannen binnen BSG

Doorkijk naar opgaven woonprogrammering MRA

Beeld uit de monitor 2017	
Beschikbaarheid harde plannen korte termijn? (komende 3 jaar)	Op korte termijn lijken er redelijk veel harde plannen beschikbaar. Van de harde plannen staan er volgens opgave van de gemeenten tot 2020 circa 46.000 op de planning. De vraag in diezelfde periode bedraagt circa 42.000 woningen. Een relatief groot aandeel van de harde plancapaciteit bevindt zich in Amsterdam en Almere-Lelystad. Zaanstreek-Waterland lijkt onvoldoende (harde) capaciteit te hebben op korte termijn om in de woningvraag te voorzien. Ook daar waar in beginsel voldoende harde plannen beschikbaar zijn is het in de gaten houden van fasering en risico op vertraging is belangrijk in relatie tot de woningbouwproductie (versnellingsopgave) in de MRA.
Beschikbaarheid harde plannen middellange termijn? (komende 10 jaar)	Woningvraag voor de komende 10 jaar bedraagt circa 115.000 woningen, tegenover een (bruto) harde plancapaciteit van ongeveer 95.000 in diezelfde periode. (Voor diezelfde periode zijn er circa 33.000 woningen in plannen in voorbereiding). De uitdaging ligt in het tijdig naar de markt krijgen van de plannen in voorbereiding, en potentiële locaties.
Beschikbaarheid (potentiële) locaties lange termijn? (tot 2040)	Op lange termijn (2017-2040) sluit het aanbod van (potentiële) woningbouwlocaties kwantitatief redelijk aan op de vraag. Netto bevat de Monitor Plancapaciteit circa 285.000 woningen, waar de vraag circa 230.000 woningen bedraagt. Naar verwachting worden niet alle woningen in de monitor daadwerkelijk gerealiseerd. Om een indicatie te geven van de reële plancapaciteit is gerekend met een kans op realisatie voor diverse typen plannen. Van de circa 285.000 woningen in de monitor is de reële plancapaciteit ter indicatie circa 182.000 tot 218.000 woningen netto. De mogelijkheden van steden als Amsterdam en Haarlem om nog extra potentiële locaties te vinden en realiseren voorkomend uit de verdere verkenning van verdichtingsmogelijkheden, is een belangrijke factor voor de gehele MRA. De verdere verkenning van verdichtingsmogelijkheden is nog niet volledig in de Monitor Plancapaciteit verwerkt. De vraag hierbij is of, en hoeveel, woningen er extra kunnen worden gerealiseerd in vooral Amsterdam, ten opzichte van de huidige monitor.
Aandeel zachte plannen buiten BSG?	Circa 30% (netto circa 49.000 woningen) van alle zachte plancapaciteit (grotendeels op potentiële locaties) valt buiten BSG. Grote zachte plannen buiten BSG, waarover nog een afweging moet worden gemaakt, vallen met name binnen de deelregio's Almere-Lelystad, Amstelland-Meerlanden en Zaanstreek-Waterland.

4 Aanbevelingen

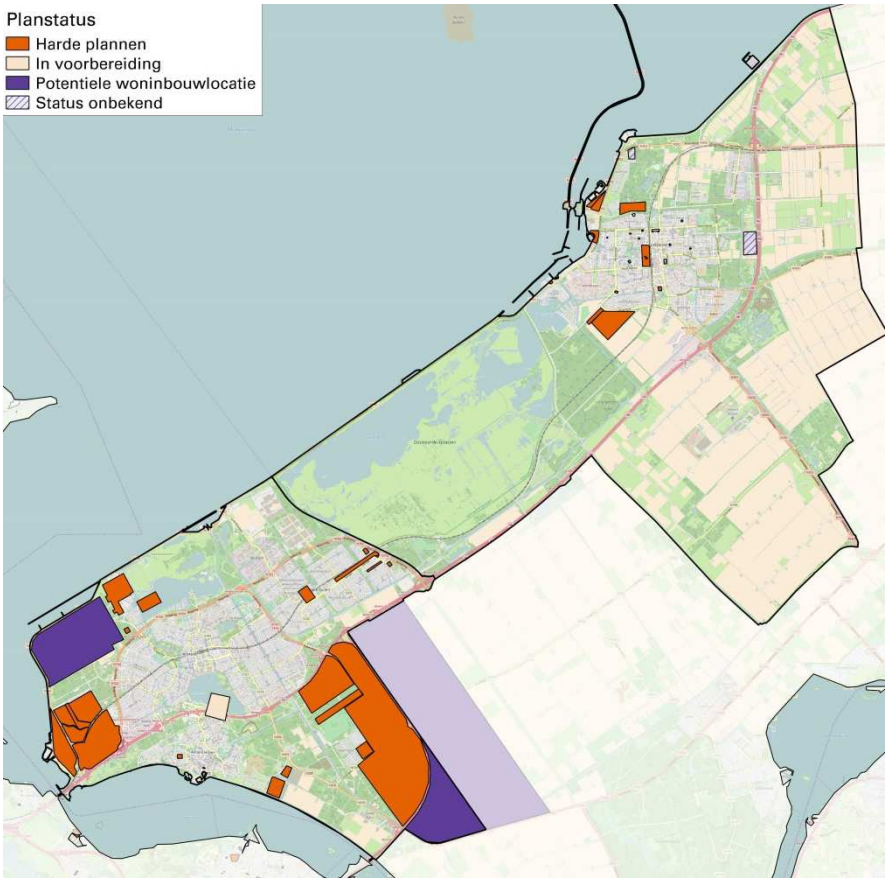
Stec Groep adviseert de volgende thema's voor vervolgafspraken en vervolggesprekken binnen MRA:

Thema	Hoofdvragen voor vervolggesprek en regionale afspraken
1. **Borg dat voldoende plancapaciteit echt naar de markt komt**	Hoe kan het blijven brengen van woningbouwplannen naar de markt worden geborgd? Het daadwerkelijk realiseren van harde plannen en het versnellen van plannen in voorbereiding naar harde plannen is erg belangrijk. Dit geldt zeker voor de deelregio's Amsterdam, Zaanstreek-Waterland, Amstelland-Meerlanden en Zuid Kennemerland-IJmond waar de harde plancapaciteit nog niet voorziet in de woningvraag op middellange termijn. Daarnaast is het zoeken van potentiële locaties, en ze doorgeleiden naar plannen in voorbereiding en vervolgens naar harde plannen, en daarna naar de markt brengen, essentieel. In dit kader is ook de Versnellingsopgave relevant. Vanuit de MRA-gemeenten is in ondersteunende bijeenkomsten met ons aangegeven dat verder versnellen van alle acties niet makkelijk is. Men werkt naar eigen zeggen vaak al op maximale capaciteit en vermogen en de ambtelijke mogelijkheden in eigen huis om te versnellen zijn vaak al bereikt. De markt versnelt plannen uiteraard zelf ook waar dit mogelijk is.
2. **Blijf denken in scenario's: grote steden maar ook kleinere gemeenten verwachten komende jaren weer met meer potentiële locaties te komen**	Hoe blijven de deelregio's en de MRA adaptief? Denken in meerdere scenario's kan daarbij helpen om keuzes te maken en tot concrete planningsafspraken te komen. Want wat als er bijvoorbeeld in Amsterdam en Haarlem veel meer woningen kunnen worden gerealiseerd dan nu in de Monitor Plancapaciteit zichtbaar is? Een belangrijke factor daarin is het mogelijke spanningsveld tussen de korte termijn (noodzaak nieuwe woningbouw) en lange termijn (potentiële inbreidingsmogelijkheden). In de Monitor Plancapaciteit komt een omvangrijk aantal potentiële (inbreidings-) locaties naar voren. Vanuit de gemeenten is gebleken dat er ieder jaar potentiële locaties bijkomen binnen BSG, die nu nog niet met een zekere kans (>25%) kunnen worden opgevoerd als plancapaciteit. Neem bijvoorbeeld de verdichtingsstudies binnen de gemeenten Haarlem en Amsterdam, die ten dele al in de monitor zijn verwerkt en ten dele volgend jaar of later zullen worden verwerkt.
3. **Zaanstreek-Waterland en Amstelland-Meerlanden: doorbraken nodig**	Een versnelling en afronding van de discussie over woningbouw in Zaanstreek-Waterland en Amstelland-Meerlanden zou doorbraken kunnen opleveren binnen de deelregio's zelf. Ook voor de MRA ten aanzien van de grote uitleglocaties buiten BSG kan dit belangrijk zijn (zie volgende punt). In deze deelregio's moeten nieuwe woningbouwafspraken snel tot stand komen, met duidelijkheid over welke locaties door kunnen worden gezet ('hard' worden gemaakt). In deze discussie is een belangrijke rol voor de deelregio's met de provincie Noord-Holland weggelegd.
4. **Kwalitatief afstempunt gehele MRA: vooral de grote uitleglocaties buiten BSG**	Kwalitatieve inzichten over de geplande woningbouw zijn in de monitor nog beperkt. Kwalitatieve input is feitelijk enkel voor de harde plancapaciteit beschikbaar (logisch), maar bevat vaak ook op dat gebied beperkte informatie. We raden aan in de deelregio's, ook in relatie tot de RAP's, de kwalitatieve programmering verder te bespreken. Een belangrijke kwalitatieve vraag die uit de monitor komt, en relatie heeft met de totale MRA-programmering, betreft grotere locaties buiten BSG voor suburbaan grondgebonden wonen rondom Amsterdam. Het suburbaan grondgebonden wonen beslaat (ter indicatie) grofweg 25 tot 40% van de woningvraag in de MRA. In de vraag naar dit woonmilieu kan amper binnen de gemeente Amsterdam worden voorzien. Vooral de deelregio's Almere-Lelystad, Amstelland-Meerlanden en Zaanstreek-Waterland voeren grootschalige potentiële locaties op buiten BSG voor dit locatietype en houden soms in de RAP's rekening met (extra) vraag die landt in de deelregio's rondom Amsterdam omdat dit in Amsterdam zelf beperkt mogelijk lijkt. Welke afweging over deze locaties is verstandig en welke samenhang is er tussen de locaties? Naast woningmarkt zijn hieraan aspecten als verstedelijking, inpassing, milieu en mobiliteit verbonden.
5. **Vervolg Monitor Plancapaciteit: blijvende aandacht voor potentiële locaties, en blijf werken met deelregio's**	Dit jaar is de monitor beter gevuld dan voorgaande jaren. We raden aan blijvend aandacht te houden voor de Monitor Plancapaciteit, en blijvend extra aandacht voor het onderdeel potentiële locaties te houden. Zo ontstaat een beter beeld van de mogelijke voorraad op termijn. Ook raden we aan naast de gehele MRA ook de deelregio's centraal te blijven stellen. Gemeenten herkennen zich goed op dit schaalniveau, en de markttechnische, ruimtelijke en bestuurlijke verschillen tussen deelregio's zijn groot.

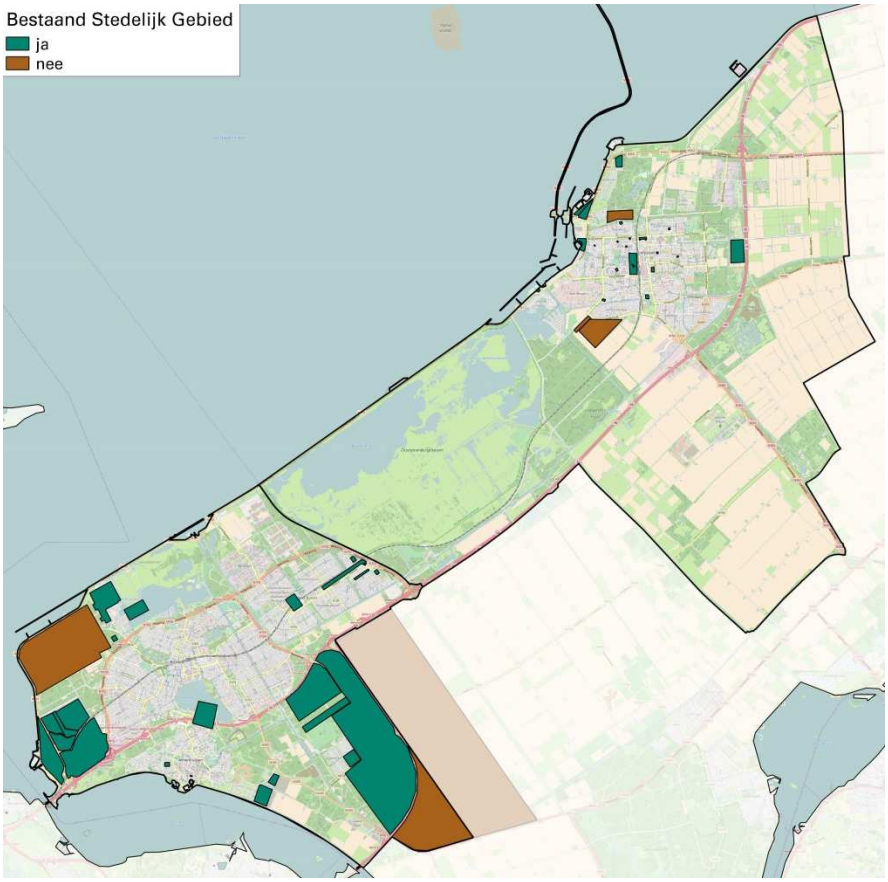
Bijlage: kaarten met plancapaciteit per deelregio

Bron: Monitor Plancapaciteit 2017, opgave door gemeenten MRA.

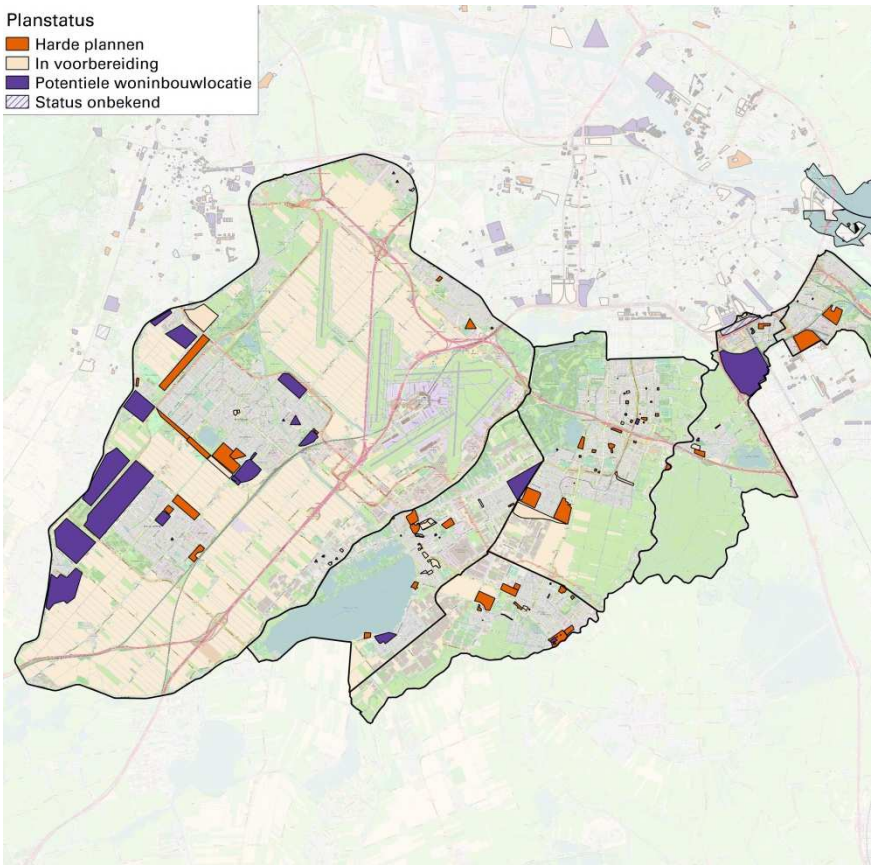
(Potentiële) plancapaciteit naar planstatus - Almere-Lelystad

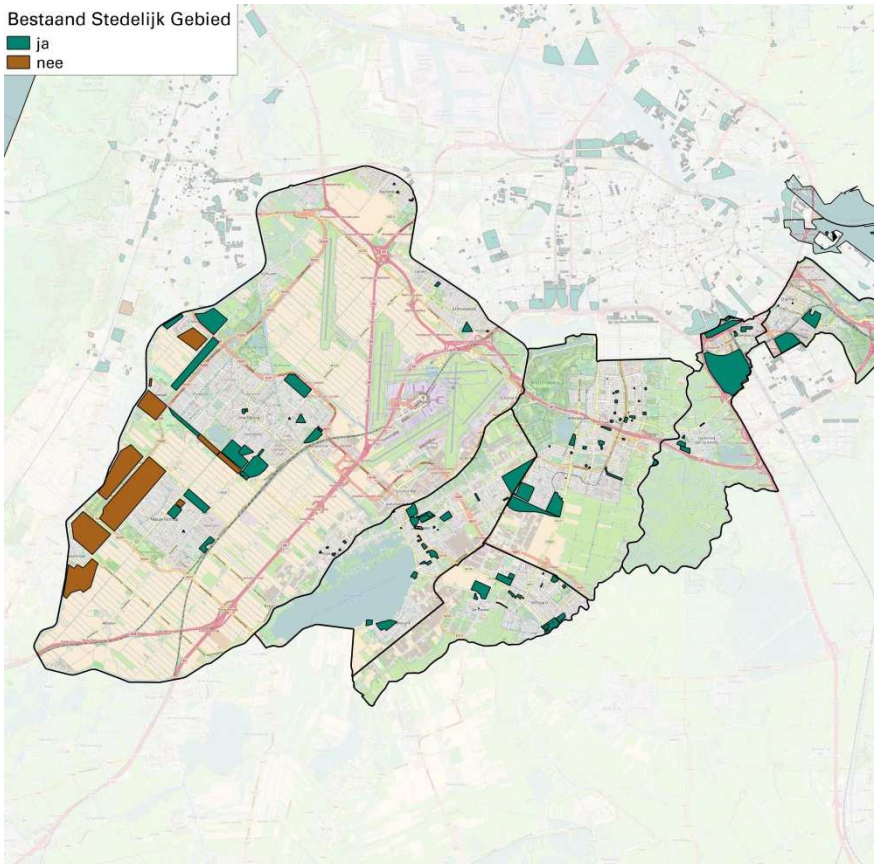
(Potentiële) plancapaciteit naar ligging binnen of buiten BSG - Almere-Lelystad

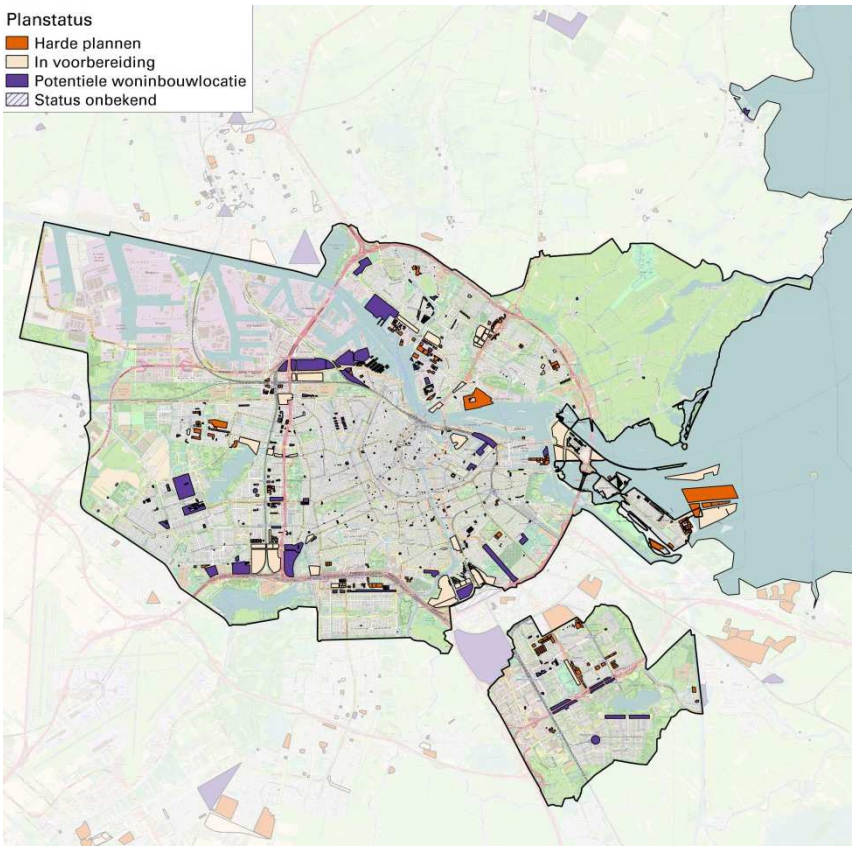
(Potentiële) plancapaciteit naar planstatus - Amstelland-Meerlanden

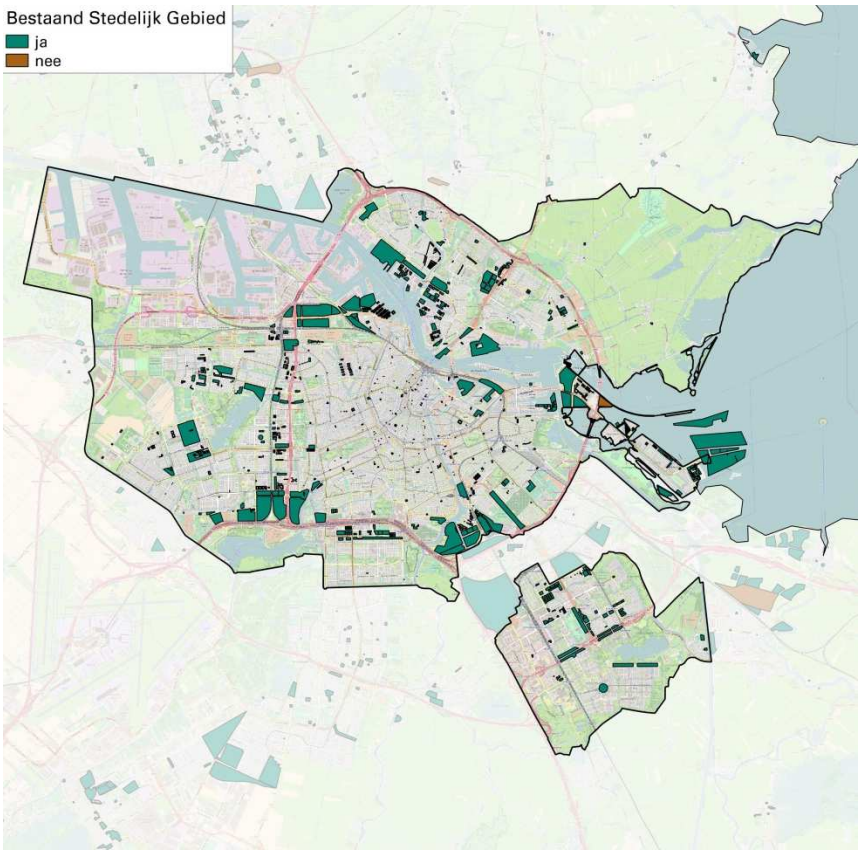
(Potentiële) plancapaciteit naar ligging binnen of buiten BSG - Amstelland-Meerlanden

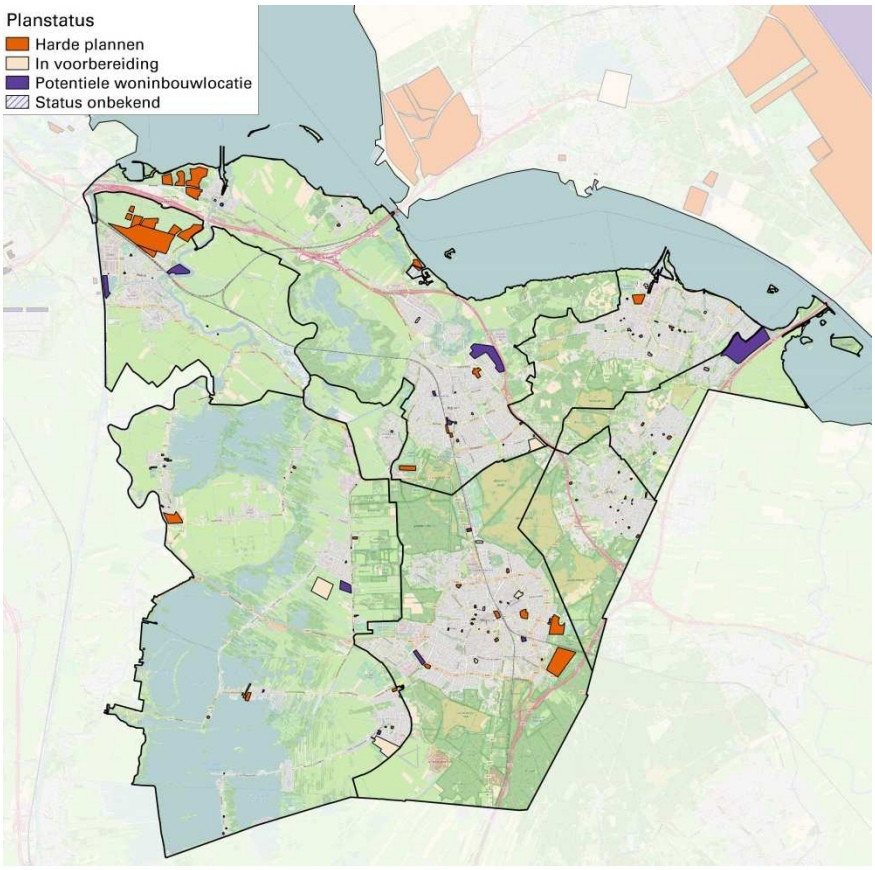
(Potentiële) plancapaciteit naar planstatus - Amsterdam

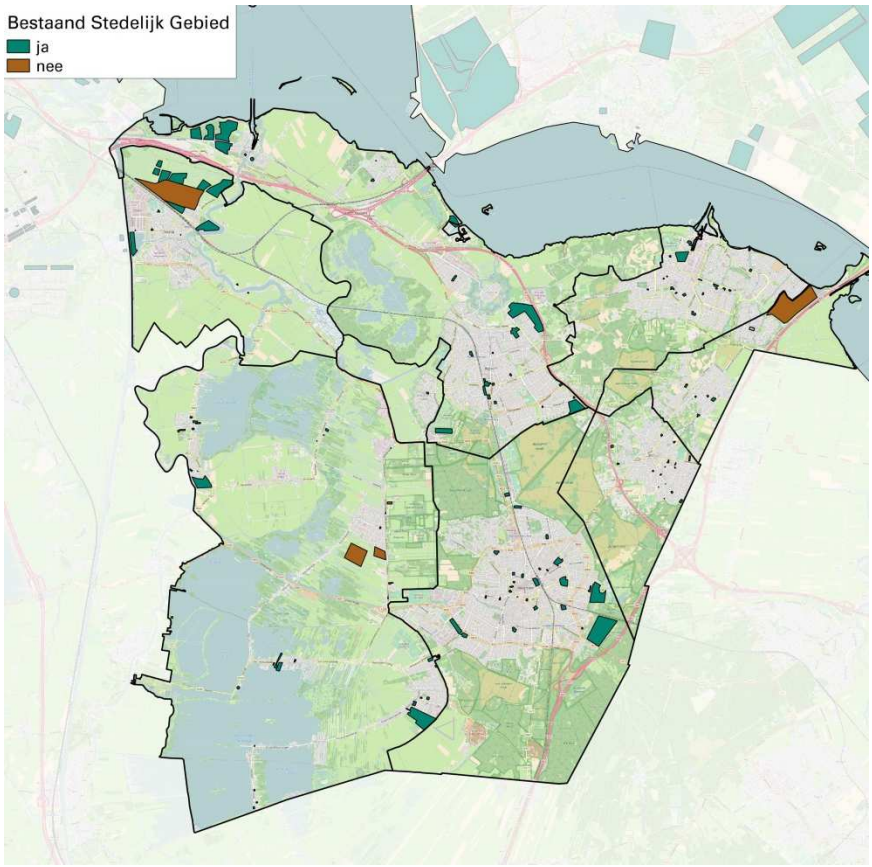
(Potentiële) plancapaciteit naar ligging binnen of buiten BSG - Amsterdam

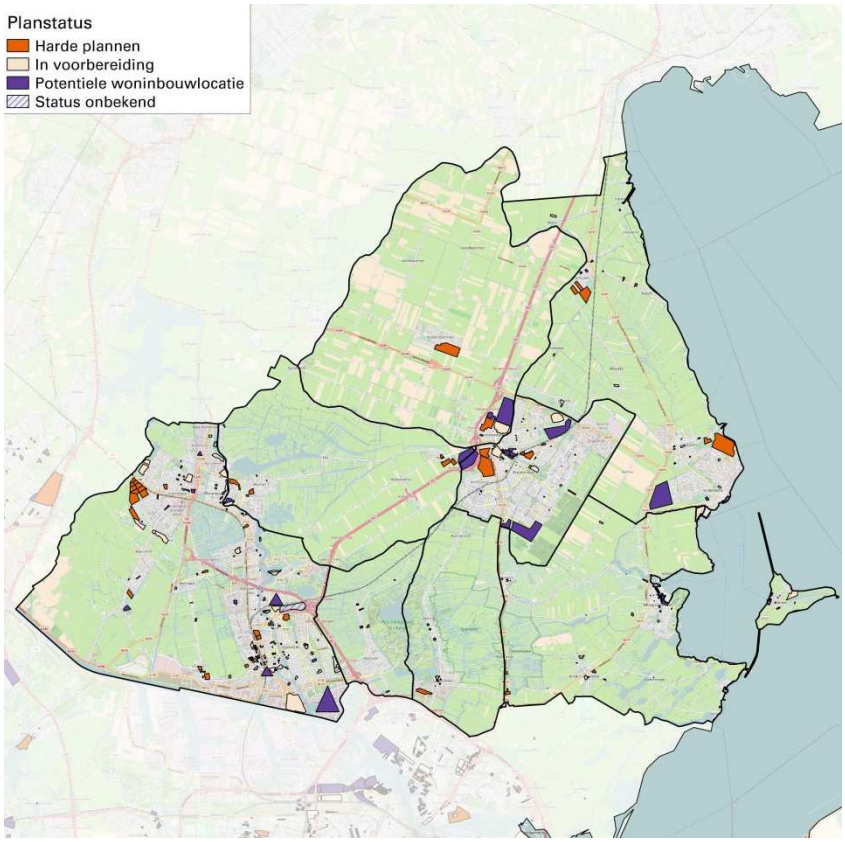
(Potentiële) plancapaciteit naar planstatus - Gooi en Vechtstreek

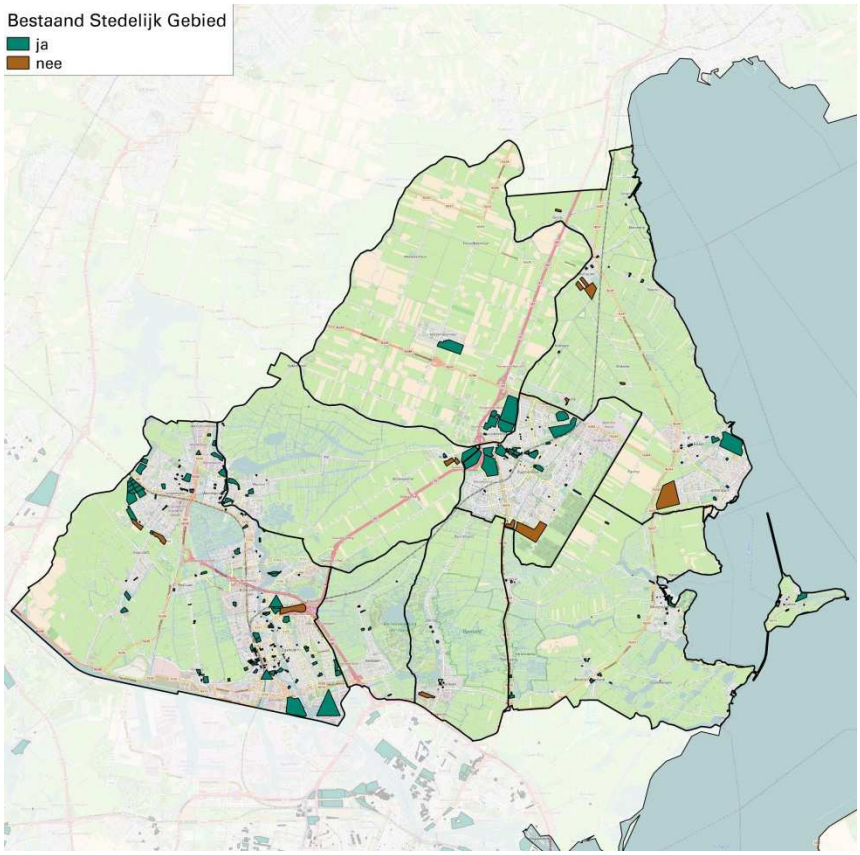
(Potentiële) plancapaciteit naar ligging binnen of buiten BSG - Gooi en Vechtstreek

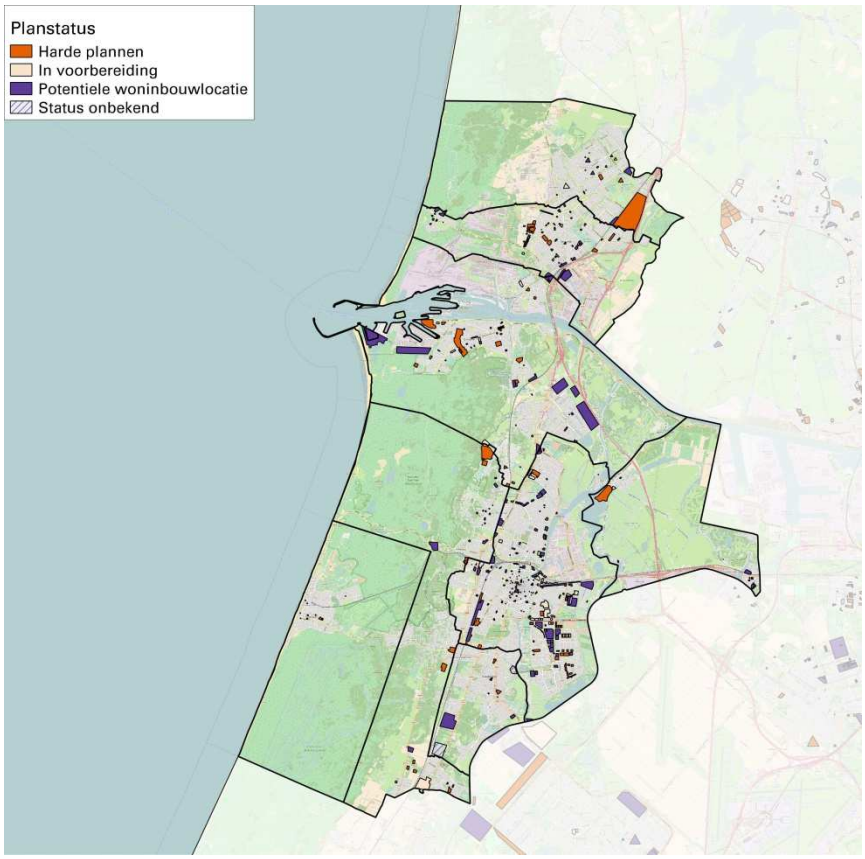
(Potentiële) plancapaciteit naar planstatus - Zaanstreek-Waterland

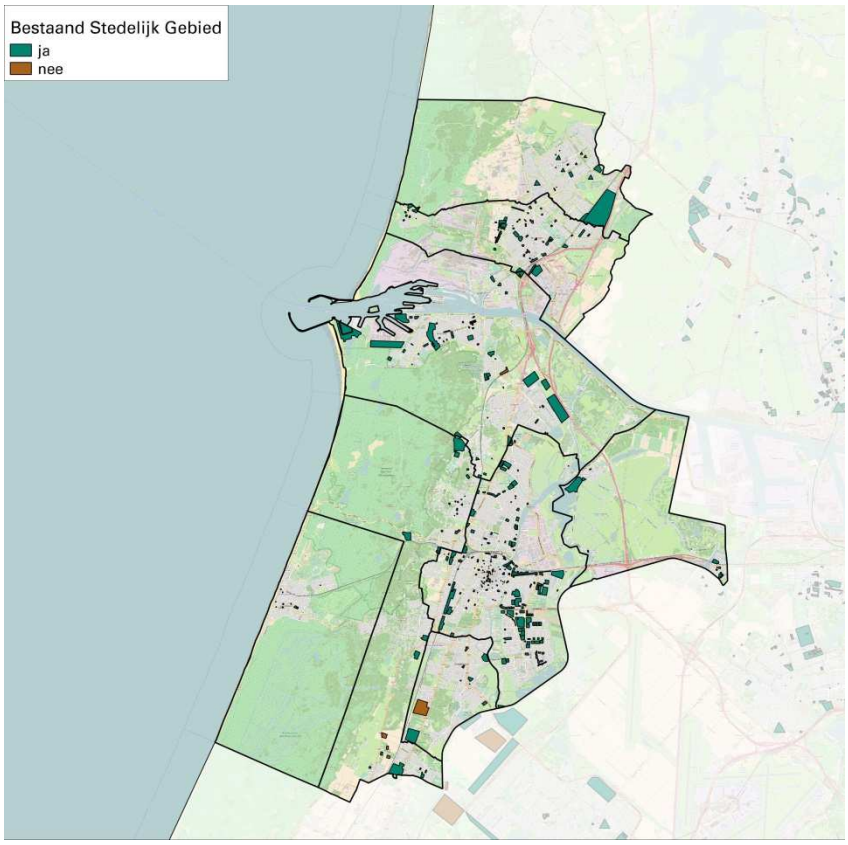
(Potentiële) plancapaciteit naar ligging binnen of buiten BSG - Zaanstreek-Waterland

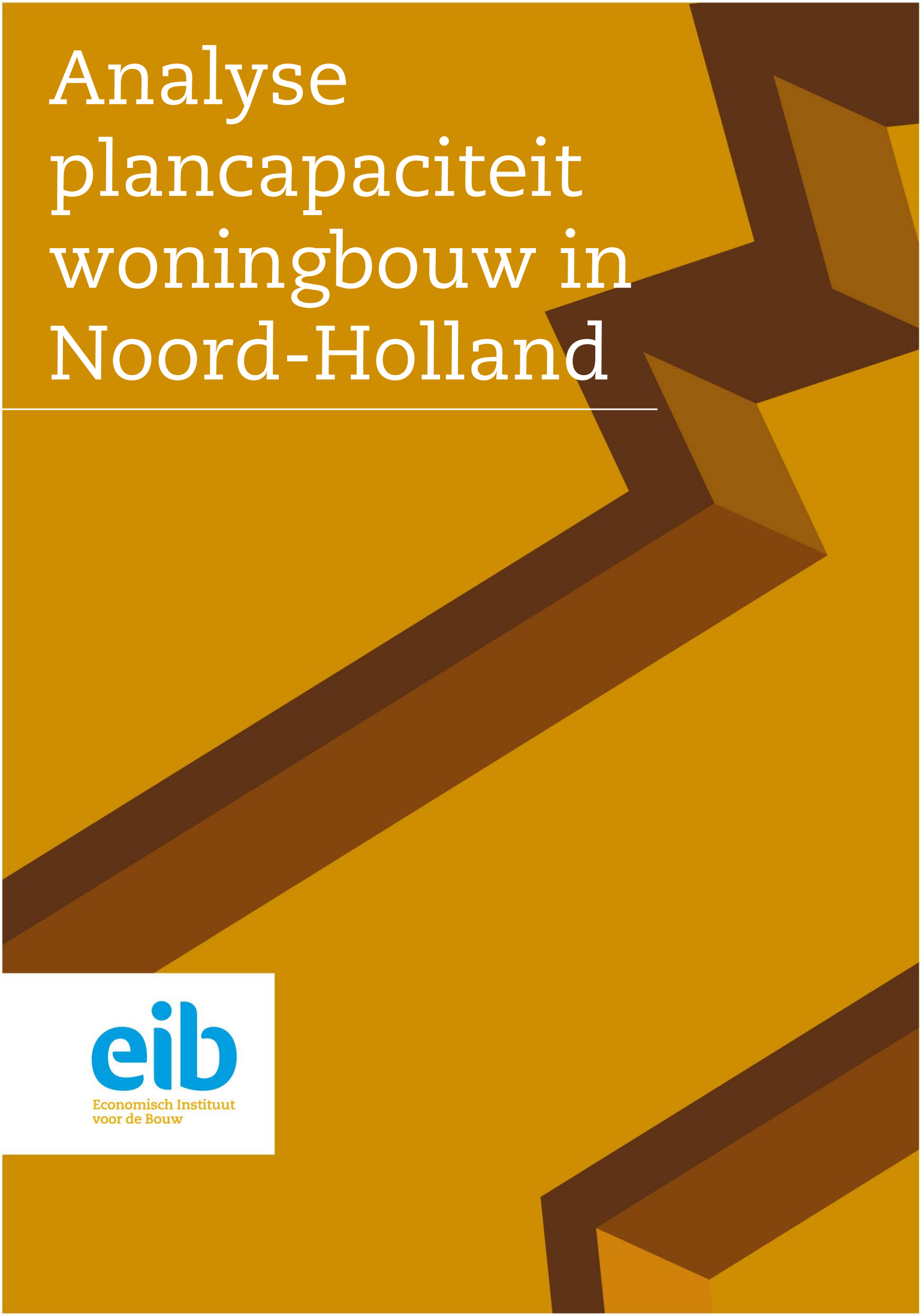
(Potentiële) plancapaciteit naar planstatus – Zuid Kennemerland-IJmond

(Potentiële) plancapaciteit naar ligging binnen of buiten BSG – Zuid Kennemerland-IJmond

Analyse plancapaciteit woningbouw in Noord-Holland

Economisch Instituut voor de Bouw

Analyse plancapaciteit woningbouw in Noord-Holland

Het auteursrecht voor de inhoud berust geheel bij de Stichting Economisch Instituut voor de Bouw. Overnemen van de inhoud (of delen daarvan) is uitsluitend toegestaan met schriftelijke toestemming van het EIB. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen en dergelijke, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

Oktober 2017

Analyse van de Plancapaciteit woningbouw in Noord-Holland

Jorrit Bakker
Hilde Beck

Economisch Instituut voor de Bouw

Inhoudsopgave

Conclusies op hoofdlijnen 13

1 Inleiding 23

2 Kwaliteit planaanbod 25
2.1 Beschikbaar planaanbod: 137.000 woningen tot 2025 25
2.2 Onderzoeksopzet en methode 26
2.3 Realisatiekansen planaanbod 27
2.3.1 Harde en zachte plannen 29
2.3.2 Inschatting van gemeenten en marktpartijen 30
2.4 Regionale verschillen 31
2.5 Kwalitatief aanbod 33

3 Realisatierisico's 39
3.1 Beleidsmatige risico's 39
3.1.1 Ruimtelijke inpassing van projecten 39
3.1.2 Laddertoets en onderhandelingen 40
3.1.3 Lokale eisen en capaciteit 42
3.1.4 Omwonenden en lokale politiek 43
3.1.5 Combinatie en stapeling van risico's 44
3.2 Financieel-economische risico's 44

Bijlage A Overzicht geselecteerde projecten 47

Bijlage B Vragenlijst Enquête 49

Bijlage C Verslagen regionale bijeenkomsten 59

Bijlage D Lijst van geënquêteerde en geïnterviewde partijen 63

Conclusies op hoofdlijnen

Confrontatie plancapaciteit en woningvraag in Noord Holland
De totale uitbreidingsbehoefte voor woningen in de provincie Noord-Holland beslaat ruim 100.000 woningen in de periode 2017-2025. Daartegenover staat een netto plancapaciteit van 137.000 woningen in dezelfde periode. Binnen de bestaande plannen is daarbij ook rekening gehouden met de sloop van 13.000 woningen. [1] De relevante gegevens over twee deelperioden tot 2025 zijn weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 **Uitbreidingsbehoefte woningen en plancapaciteit in Noord-Holland, 2017-2025**

	Uitbreidingsbehoefte	Plancapaciteit
2017-2020	45.500	69.882
2020-2025	56.700	80.615
Sloop 2017-2025		-13.047
Totaal	**102.200**	**137.450**

Bron: Bevolkingsprognose 2017-2040 Provincie Noord-Holland, www.plancapaciteit.nl

Een eerste conclusie die volgt uit de confrontatie is dat er binnen de huidige plancapaciteit ruimte is voor planuitval, maar gelet op de analyse in deze studie is deze ruimte niet groot.

In hoeverre het planaanbod gerealiseerd kan worden binnen de huidige fasering, is de kernvraag van dit onderzoek. Om de haalbaarheid van de plannen te toetsen zijn de beleidsmatige en financieel-economische risico's van de projecten verkend. Hiervoor zijn projecten in de verschillende RAP[2]-regio's geselecteerd en zijn er vragenlijsten verstuurd naar zowel de marktpartijen als de gemeenten om een inschatting van de realisatierisico's te maken. De steekproef omvat ruim 28.000 te bouwen woningen verdeeld over 38 projecten. Binnen de steekproef zijn grote projecten relatief sterk vertegenwoordigd en een groot deel van de projecten is 'bestuurlijk hard' In navolging van regionale bijeenkomsten waar de enquêteresultaten zijn

[1] Hierbij moet worden opgemerkt dat de opgenomen sloop met een percentage van 0,125% van de totale woningvoorraad per jaar aan de lage kant ligt. Gemiddeld ligt een percentage van ten minste 0,2% per jaar meer in de rede. Dit zou leiden tot een additionele vervangingsvraag van 7.500 woningen over de periode tot 2025. De locaties waar deze additionele sloop plaats zal vinden leveren echter vaak ook mogelijkheden op voor extra nieuwbouw. De ontwikkeling van de te verwachten extra sloop zal goed in de gaten moeten worden gehouden om te zorgen dat de additionele vervangingsvraag die dit oplevert ook wordt opgevangen door extra plancapaciteit.

[2] Regionaal Actie Programma

gepresenteerd, is een aantal knelpunten in interviews vervolgens nog verder uitgediept.
Dit leidt tot het volgende beeld.

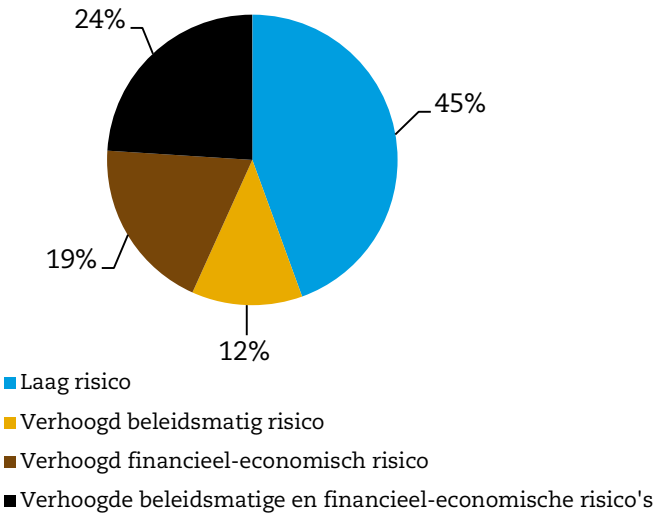
62.000 woningen hebben een hoge realisatiekans binnen de huidige fasering
Voor 62.000 te bouwen woningen lijken weinig tot geen beleidsmatige of financieel-economisch risico's te bestaan. Deze woningen lijken zonder veel vertraging of kans op uitval gerealiseerd te kunnen gaan worden binnen de beschouwde periode. Een kanttekening is nog wel te plaatsen bij het ambitieniveau in sommige regio's op een geaggregeerd niveau. Zo wordt in de gemeente Amsterdam uitgegaan van een totaal aanbod van 28.000 woningen in drie jaar. Ook al zijn de individuele projecten hier zowel bestuurlijk als financieel kansrijk, dan nog kan realisatie van dergelijke (record)aantallen in de praktijk weerbarstig blijken. Dit neemt niet weg dat de projecten in deze categorie gemiddeld een hoge realisatiekans hebben.

Ruim 33.000 woningen hebben een lage realisatiekans binnen de huidige fasering
Aan de andere kant van het spectrum bevinden zich de projecten die zich kenmerken door een combinatie van problemen, waardoor de kans op realisatie binnen de beschouwde periode gering is. Dit betreft ruim 33.000 woningen die zowel beleidsmatige als financieel-economische knelpunten kennen. Het gaat vaak om complexe problemen waardoor er een hoog risico is op substantiële vertragingen of uitval van de te bouwen woningen. Voor een deel van deze woningen bestaat de kans dat deze in een latere periode alsnog tot ontwikkeling komen, maar het is onwaarschijnlijk dat ze voor 2025 tot ontwikkeling komen.

Ruim 42.000 woningen hebben een beperkte realisatiekans binnen de huidige fasering
Voor nog eens ruim 42.000 woningen geldt dat zij bovengemiddelde risico's kennen op beleidsmatig óf financieel-economisch vlak. Deze knelpunten leiden zonder additionele acties zeer waarschijnlijk tot vertragingen of uitval van woningen. Er zit differentiatie in de intensiteit van de knelpunten. Zo kunnen sommige financieel-economische knelpunten bij verder stijgende woningprijzen mogelijk snel verdwijnen, terwijl andere (bestuurlijke) knelpunten mogelijk onoplosbaar blijken.

In figuur 1 is het planaanbod voor de verschillende risico-categorieën weergegeven.

Figuur 1 **Planaanbod in Noord-Holland, onderverdeeld naar risico-categorieën**

Bron: EIB

Uit de figuur kan worden opgemaakt dat 45% van de plannen een hoge realisatiekans heeft, terwijl 31% een beperkte en 24% een lage realisatiekans heeft. Van het planaanbod met een beperkte kans heeft 12% beleidsmatige risico's en 19% financiële risico's. Deze cijfers liggen in lijn met historische marges die aangeven dat ongeveer 30% van de plancapaciteit uit kan vallen.[3] De huidige analyse laat zien dat de huidige plancapaciteit nog niet tot voldoende feitelijk aanbod zal leiden als aanvullende acties uitblijven. Daarbij richt de aandacht zich in eerste plaats op het reduceren van de belemmeringen die realisatie in de weg staan. Welke belemmeringen zien we in de praktijk nu optreden?

Belangrijke realisatierisico's gelden ook voor 'harde plannen'
In veel analyses van de plancapaciteit wordt een onderscheid gemaakt tussen bestuurlijk harde en zachte plannen. Harde plannen hebben een onherroepelijk bestemmingsplan, waar zachte plannen dit niet hebben. Het beeld dat harde plannen daarmee ook een hoge kans op realisatie hebben, wordt echter niet ondersteund door deze studie. Harde plannen blijken ook substantiële risico's te hebben op vertragingen of uitval. De onderzochte steekproef van plannen heeft een relatief hoog aandeel (77%) harde plannen ten opzichte van het aandeel harde plannen in de totale plancapaciteit tot 2025 (57%). De algemene bevindingen rond realisatierisico's zoals hierboven beschreven, zijn hierdoor ook van toepassing op harde plannen. Een betekenisvol deel van de bestaande harde plannen zal dan niet binnen de gestelde fasering gerealiseerd worden als geen bijzondere extra inspanningen worden verricht. Voor zachte plannen

[3] Zie o.a. rapportage woningbouw en bestemmingsplancapaciteit 2007 en Plancapaciteit stedelijke regio's 2007

gelden deze realisatierisco's uiteraard ook, maar voor deze plannen geldt dat er ook nog een extra stap is te zetten om de plannen bestuurlijk hard te maken naast het overwinnen van andere belemmeringen.

44.000 tot 59.000 woningen in zachte plannen bestuurlijk hard maken
Terwijl het bestuurlijk 'hard' maken van een plan bepaald nog geen garantie is voor tijdige realisatie, is het wel een noodzakelijke voorwaarde. Als van de bestaande harde plannen 75% tijdig wordt gerealiseerd, dan kan worden bepaald hoeveel zachte plannen nog bestuurlijk hard moeten worden gemaakt. Bij dit vertrekpunt moet nog voor minimaal 44.000 woningen in zachte plannen een bestuurlijke slag moet worden gemaakt richting opname in een onherroepelijk bestemmingsplan. Dit verondersteld dan echter dat alle harde plannen die zo ontstaan vervolgens zonder belemmeringen tot realisatie komen. Dit is niet realistisch. Er is geen reden om aan te nemen dat deze plannen vervolgens – net als de bestudeerde harde plannen – met belemmeringen worden geconfronteerd. Als van de bestuurlijk hard gemaakte plannen vervolgens weer 25% niet tijdig kan worden gerealiseerd, dan zullen 59.000 woningen in zachte plannen hard moeten worden gemaakt. Dit is een enorme opgave, omdat dit gelijk staat aan de gehele huidige zachte planvoorraad. In dit licht lijkt het verstandig om selectief nog nieuwe planvoorraad te ontwikkelen die een hoge realisatiekans heeft en goed aansluit bij de vraag. Daarmee wordt het planaanbod robuuster en minder kwetsbaar voor (onvoorziene) belemmeringen.

Planaanbod regio Noord onvoldoende om te voorzien in de woningvraag
Terwijl in de regio Zuid bij een realistische planuitval nog steeds zou kunnen worden voldaan aan de woningvraag – zij het dat er zoals betoogd nog wel aanzienlijke inspanningen nodig zijn om diverse belemmeringen weg te nemen – geldt voor de regio Noord dat het planaanbod eenduidig tekort schiet. Voor de regio Noord ligt de totale plancapaciteit onder de woningvraag. Daarnaast zijn de risico's in regio Noord ook nog licht hoger dan in regio Zuid. In de RAP-regio's Alkmaar en West-Friesland is de plancapaciteit lager dan de woningvraag.[4] Dit zou betekenen dat er geen enkele uitval of vertraging zou moeten optreden om vraag en aanbod in dezelfde mate te laten toenemen. Dit is onrealistisch en de conclusie is dan ook dat er extra planaanbod zal moeten worden ontwikkeld, naast het zoveel mogelijk wegnemen van knelpunten bij de bestaande plancapaciteit. Uitgaande van vertraging of uitval van rond de 25% bij het bestaande planaanbod zouden er nog ongeveer 5.000 woningen aan de plancapaciteit moeten worden toegevoegd om voldoende realisaties te bewerkstelligen tot 2025.

De regionale verdeling van de woningvraag en de plancapaciteit is weergegeven in tabel 2.

[4] Provincie Noord-Holland, Prognose 2017-2040 Bevolking, huishoudens en woningbehoefte

Tabel 2 **Woningbehoefte en plancapaciteit in Noord-Holland, 2017-2025**

	Woningbehoefte	Plancapaciteit (netto)
Regio Zuid	**83.000**	**118.639**
Stadsregio Amsterdam	65.700	96.155
- Amsterdam	38.500	54.861
- Amstel-Meerlanden	15.200	22.548
- Zaanstad	6.400	10.278
- Waterland	5.600	8.468
IJmond/Zuid-Kennemerland	9.900	13.348
Gooi en Vechtstreek	7.400	9.136
Regio Noord	**19.200**	**18.811**
Kop van Noord-Holland	2.400	2.603
West-Friesland	6.900	6.692
Regio Alkmaar	9.900	9.516

Bron: Provincie Noord-Holland

Ruimtelijke inpassing leefomgeving grootste beleidsmatig risico
De grootste risico's voor projecten worden veroorzaakt door de afhankelijkheid van de aanleg van infrastructurele werken voor de ontsluiting van het projectgebied en geluids-/geurcontouren van omliggende wegen of bedrijven. In de praktijk kan dit leiden tot vertragingen tussen de 1-3 jaar ten opzichte van de huidige fasering. Ook kunnen plandelen niet tot ontwikkeling komen waardoor het totaal aantal te realiseren woningen afneemt.

Risico's veroorzaakt door de Ladder voor duurzame verstedelijking of onderhandelingen over bijdragen voor sanering of infrastructuur leiden in de praktijk tot vertragingen tussen een half en één jaar. De belangrijkste effecten van de ladder liggen overigens niet bij harde plannen, maar bij het hard maken van zachte plannen en nog sterker bij het ontwikkelen van echt nieuw planaanbod.
Kleinere vertragingen tot een half jaar worden bij de onderzochte plannen veroorzaakt door stedenbouwkundige of welstandseisen of capaciteitsproblemen bij gemeenten en ontwikkelaars. Deze kunnen echter bij herhaling cumulatief werken en zodoende tot nog langere vertraging leiden.

Stapeling van kosten en eisen belangrijkste financieel-economisch risico
De financieel-economische risico's van projecten zijn over het algemeen niet te herleiden tot één oorzaak. Een stapeling van zaken als saneringskosten, bijdragen aan bovenplanse infrastructuur, eisen aan de ruimtelijke inrichting van een gebied, rentekosten door bezwaarprocedures en eisen aan duurzaamheid kunnen er allemaal voor zorgen dat plannen financieel niet uit kunnen. Bij een verder aantrekkende markt zullen deze knelpunten overigens

naar verwachting wel afnemen, maar de situatie zal blijven verschillen van regio tot regio en van project tot project.

Omvangrijke steekproef, kleine projecten zijn minder goed vertegenwoordigd
Het onderzoek omvat ruim 28.000 woningen in 38 projecten door de hele provincie. Dit zijn allemaal grote projecten per regio waardoor de dekkingsgraad relatief goed is, maar het kan ook betekenen dat er enige vertekening optreed in de resultaten. Zo zijn ontsluiting- en mobiliteitsvraagstukken voor kleinere projecten vaak minder van belang. Aan de andere kant is uit verdiepende interviews met gemeenten gebleken dat grote projecten vaak een hogere prioriteit hebben voor gemeenten en marktpartijen dan kleinere projecten waardoor er meer aandacht en capaciteit is voor het vlottrekken van de plannen en het halen van deadlines. Bij de interpretatie van de resultaten is het zaak om hiermee rekening te houden.

Ook geldt dat bij de berekeningen projecten zijn ingedeeld naar categorieën met hoge, beperkte of lage realisatiekansen. Projecten met meerdere fasen of deelgebieden kennen vaak verschillende risico's per fase of deelgebied. Hierdoor kunnen ook delen van projecten uitvallen of vertragen terwijl andere delen van het project wel goed lopen. Binnen projecten is er een afweging tussen de aantallen te realiseren woningen, de kwalitatieve afwerking van het project, de snelheid van ontwikkelen en de kosten.

Daarnaast moet worden bedacht dat het onderzoek zich richt op projecten die op de rol staan en waarvoor vaak al voorbereidingen zijn getroffen. Deze projecten zijn bestuurlijk doorgaans niet meer heel controversieel. Er zijn uiteraard ook projecten waar dit anders ligt en hier gaat het niet om (jaren van) vertraging, maar om uitval of ten minste zeer langdurig uitstel.

Kwalitatief aanbod
Naast de kwantitatieve vraag en het tijdig kunnen realiseren van de hiervoor benodigde aantallen woningen, is er de kwestie of de woningen die worden voorzien ook goed aansluiten bij de kwalitatieve vraag. In het kader van dit onderzoek is gekeken naar type woonmilieu (binnenstedelijk versus het gebied hierbuiten) en type woning (grondgebonden woningen versus appartementen). Dit levert het volgende beeld op.

Aanbod is sterk binnenstedelijk geconcentreerd en bestaat voor het grootste deel uit appartementen
De hoge concentratie appartementen in de plancapaciteit (68%) is opvallend vergeleken met de huidige verdeling in de voorraad (47% appartementen). Verder wordt 87% van de plannen aangemerkt als binnen BSG. Dit laatste geeft niet altijd aan dat er geen groene woonmilieus kunnen worden ontwikkeld, maar is wel illustratief voor de hoge mate van binnenstedelijk bouwen.

Dit ligt ook in lijn met het uitgangspunt van de Ladder voor duurzame verstedelijking en het provinciale beleid gericht op binnenstedelijk bouwen en ontwikkelen rondom OV-knooppunten. Beide zijn terughoudend met het ontwikkelen van groene woonmilieus. De centrale conclusie is dat er een sterk accent ligt op verdichten binnen reeds dichtbebouwd gebied. Dit draagt bij aan toenemende financiële en beleidsmatige risico's: juist in dichtbevolkt gebied spelen zaken als omleggen van infrastructuur, saneren van grond en leefbaarheidseisen een grote rol. Ook zijn risico's op procedures vanuit omwonenden hier uiteraard groter dan elders.

Hierboven is al geconstateerd dat zowel de aandelen BSG als die van appartementen ver uitgaan boven de huidige verhoudingen. De implicatie hiervan zou moeten zijn dat de preferenties sterk verschuiven in de richting van binnenstedelijke locaties en richting appartementen. Dit lijkt ook een populair beeld te zijn: de mensen willen in de stad wonen en het aantal alleenstaanden neemt toe, wat een opwaarts effect zou hebben op de vraag naar appartementen. In deze studie wordt geconcludeerd dat er geen goede onderbouwing voor dit beeld is te geven vanuit de huishoudensontwikkeling en de woningprijzen. Woningbouwprogrammering die goed bij de vraag aansluit bestaat uit een evenwichtige balans tussen binnenstedelijke aanbod en aanbod in groene omgevingen rondom de steden. Mede in samenhang hiermee zal ook een balans nodig zijn tussen het aanbod van appartementen en grondgebonden woningen. Bij het zoeken naar additioneel aanbod is het dan zaak om het vizier te richten op grondgebonden woningen in de groene ruimten rondom de steden. Zo wordt dan een kwalitatieve aanvulling geboden op het huidige planaanbod dat voor een groot deel uit appartementen bestaat in dicht bebouwd stedelijk gebied.

De ladder kan een belangrijk obstakel vormen om nieuw aanbod te organiseren. Veel hangt echter ook af van hoe men met de Ladder voor duurzame verstedelijking omgaat: is het beleid van provincies en gemeenten er op gericht om binnen de grenzen van het nationaal beleid sterk ontwikkelingsgericht te werk te gaan dan is er het nodige mogelijk. Juridisch gaat het dan in belangrijke mate om de inrichting van het proces en goed onderbouwd tot besluiten komen. Hierbij zou aandacht moeten zijn voor de uitval van plannen en de noodzaak om een zekere mate van ‘over-programmering’ te hanteren om te zorgen voor voldoende feitelijk aanbod. De ladder was ooit bedoeld om goede integrale afwegingen te maken met oog voor de kwaliteit van het landschap. In de praktijk leidt de focus op ‘duurzaam ruimtegebruik’ vooral tot zuinig ruimtegebruik en gaat zij voorbij aan consumentenvoorkeuren. Het begrip ruimtelijke kwaliteit zou centraal moeten staan in plaats van het in alle situaties verkiezen van binnenstedelijke locaties boven uitleglocaties.

Conclusies en aanbevelingen

Een eerste conclusie in deze studie is dat er realistische mogelijkheden zijn om aan de woningvraag te voldoen in de periode tot 2025. Er is een redelijke omvang aan plannen beschikbaar, zodat niet ieder plan onvertraagd de eindstreep hoeft te halen. Dit gezegd hebbende, valt wel op dat er nog veel moet gebeuren om ook daadwerkelijk goede realisatiepercentages te behalen.

Een eerste opgave is om de harde plannen tijdig gerealiseerd te krijgen. Deze studie laat zien dat ook de harde plannen nog veel obstakels kennen, onder meer in termen van financiële haalbaarheid. Hier ligt een uitdaging voor gemeenten en voor ontwikkelaars en bouwers. Voor gemeenten is het zaak om de wensen en eisen rond projecten kritisch te bekijken op nut en noodzaak en daarbij vooral ook de stapeling van eisen in het oog te houden. Voor bouwers en ontwikkelaars is het zaak om de (arbeids-)capaciteit die tijdens de crisis is weggevloeid weer in hoog tempo op te voeren. We zien op dit moment al dat aanneemsommen oplopen en ook de vacatures in de bouw stijgen in snel tempo .

Bij harde plannen is het daarnaast zaak problemen rond de ruimtelijke inpassing van infrastructuur en met betrekking tot geur- en geluidscontouren te adresseren. Hier ligt vooral een taak voor provincies en gemeenten om al dan niet in samenwerking met het Rijk tot oplossingen te komen.

De tweede grote opgave ligt bij het bestuurlijk hard maken van de vele zachte plannen die er zijn. Voor 40.000 tot 60.000 woningen zal dit de komende jaren nog moeten plaatsvinden. Dit is een forse opgave die de provincie samen met de gemeenten zal moeten oppakken. Het verdient aanbeveling om concrete doelen te formuleren voor de omzetting van zachte naar harde plancapaciteit, zodat er jaarlijks voldoende voortgang op dit dossier wordt gemaakt en voorkomen wordt dat projecten 'vooral op papier blijven bestaan' Hierbij is het zaak om voldoende ambtelijke capaciteit te organiseren om projecten bestuurlijk op te harden en deze vervolgens ook weer in de uitvoering te brengen en hier ook tempo te kunnen maken.

Met dergelijke gerichte inspanningen kunnen de realisatiepercentages van zowel de harde als de zachte plannen worden verhoogd. Het realiseren van planaanbod is in de praktijk echter een zware opgave. In feite geldt hier het principe van de zwakste schakel. Er zijn vele soorten belemmeringen, er zijn veel partijen die elkaar moeten vinden en niet zelden komen geheel onvoorziene problemen opeens naar voren tijdens de uitvoering van een project.
Tegen deze achtergrond is het voor een robuuste programmering aan te bevelen om ook nog te zoeken naar echte nieuwe plannen, die kwalitatief goed aansluiten bij de woningvraag. Selectieve toevoeging van extra grondgebonden woningen in de groene ruimtes rondom de steden zou de kans op oplopende schaarste op de woningmarkt verder verkleinen en tevens meer balans in het aanbod brengen. Voor de regio Noord geldt dat er in alle gevallen nieuwe plannen nodig zijn. Hier is zelfs een absoluut tekort aan plancapaciteit. Er zullen hier nog ongeveer 5000 woningen aan de planvoorraad moeten worden toegevoegd. Vanuit de provincie geldt hier vooral dat een uitgestoken hand naar de gemeenten nodig is en dat het vervolgens de gemeenten zijn die in samenwerking met marktpartijen voor een goede invulling moeten zorgen.

Bij zowel het omzetten van zachte plannen naar harde plannen als het ontwikkelen van echt nieuw planaanbod, zullen partijen de Ladder voor duurzame verstedelijking tegen komen. Hoewel de ladder Rijksbeleid is, liggen hier ook uitdagingen voor provincie en gemeenten.
Het gaat er dan vooral om hoe men de ladder hanteert: hoe het proces is ingericht en of men goed beargumenteerd tot besluiten komt.
Belangrijk is om aandacht te geven aan het feit dat planuitval ervoor zorgt dat feitelijk aanbod achterblijft bij planaanbod en dat 'over-programmering' noodzakelijk is om voldoende feitelijk aanbod te realiseren. De Ladder voor duurzame verstedelijking was ooit bedoeld om goede integrale afwegingen te maken met oog voor de kwaliteit van het landschap. Hoogwaardige woonmilieus moeten kunnen worden ontwikkeld en hiervoor zouden gemeenten en provincies ook hun nek kunnen uitsteken in plaats van op voorhand de groene ruimte te mijden vanwege mogelijke ladderproblemen. Om integrale afwegingen over projecten en ruimtelijke kwaliteit beter te faciliteren is het aan te bevelen om meer gebruik te maken van maatschappelijke kosten-batenanalyse.

Belangrijke flankerende maatregelen zouden verder gericht kunnen zijn op het verbeteren van het monitoren van de grote woningbouwlocaties in de provincie. Het ontwikkelen van meer expertise op het gebied van programmeren en het kunnen schakelen tussen projecten als bepaalde locaties vertraging oplopen kan een waardevolle toevoeging zijn voor de provincie. De marktpartijen kunnen een actievere inbreng hebben bij het maken van de regionale afspraken en de knelpunten van grote locaties aandragen. De provincie en Bouwend Nederland kunnen samen de communicatie over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende overheden rondom gebiedsontwikkeling verbeteren.

1 Inleiding

In het kader van de samenwerkingsagenda tussen de provincie Noord-Holland en Bouwend Nederland heeft het Economisch Instituut voor de Bouw onderzocht waar de risico's liggen op het gebied van de realisatie van bestaande woningbouwplannen.

Het onderzoek bestaat uit een enquête die is uitgezet onder gemeenten en marktpartijen die betrokken zijn bij de zes tot acht grootste woningbouwprojecten per RAP-regio in de provincie. De resultaten van deze enquêtes zijn gepresenteerd op regionale bijeenkomsten voor marktpartijen, gemeenten en de provincie.

Op basis van de resultaten en feedback tijdens de presentaties is een aantal risico's verder uitgediept aan de hand van zes projecten in de provincie. Dit heeft geresulteerd in een aantal concrete aanbevelingen.

2 Kwaliteit planaanbod

In dit hoofdstuk wordt een kwantitatief beeld gegeven van de plancapaciteit voor woningbouw in de provincie Noord-Holland. De projecten worden zowel beleidsmatig als financieel gescoord n.a.v. de resultaten in de vragenlijsten.

2.1 Beschikbaar planaanbod: 137.000 woningen tot 2025

Het huidige netto planaanbod in de gehele provincie tot 2025 beslaat 137.000 woningen. Hierbij wordt rekening gehouden met de sloop van 13.000 woningen. In dezelfde periode raamt de provincie dat er een uitbreidingsbehoefte bestaat van 102.000 woningen.

Tabel 2.1 Woningvraag en plancapaciteit in Noord-Holland, 2017-2025

	Woningbehoefte	Plancapaciteit
2017-2020	45.500	69.882
2020-2025	56.700	80.615
Sloop 2017-2025		-13.047
Totaal	**102.200**	**137.450**

Bron: Provincie Noord-Holland

Hierbij moet worden opgemerkt dat het slooppercentage aan de lage kant ligt. Binnen de bestaande plannen wordt over 8 jaar 1% van de bestaande woningvoorraad gesloopt, resulterende in een jaarlijks slooppercentage van 0,125%. Historisch gezien moet rekening worden gehouden met een slooppercentage van 0,2%. Dit betekent dat er naar alle waarschijnlijkheid nog eens 7.500 extra woningen gesloopt zullen worden. Deze zullen leiden tot eenzelfde vervangende woningvraag die binnen de plancapaciteit zal moeten worden opgevangen. De locaties waar de sloop plaatsvind, biedt echter vaak ook mogelijkheden tot het ontwikkelen van nieuwe woningen.

De eerste conclusie is dan ook dat er binnen het bestaande planaanbod ruimte bestaat voor uitval van plannen, maar deze ruimte is niet groot. De realiseerbaarheid van het planaanbod hangt in sterke mate af van de risico's rondom beleidsmatige en financieel-economische kwesties. Om een beter beeld te krijgen van hoe goed het planaanbod tot feitelijke realisatie gaat, is dit onderzoek uitgevoerd.

2.2 Onderzoeksopzet en methode

Om tot een goed beeld te komen van de realisatierisico's rondom de woningbouwopgave zijn per RAP-regio de belangrijkste zes woningbouwprojecten voor de periode tot 2025 opgenomen in het onderzoek. De keus van de belangrijkste projecten is gemaakt aan de hand van de Monitor Plancapaciteit[5] en inbreng van gemeenten en marktpartijen. Hierbij zijn criteria van omvang, fasering en representativiteit leidend geweest. Per RAP-regio zijn in eerste instantie zes projecten met de grootste omvang tot 2025 geselecteerd. In enkele gevallen is afgeweken van dit criterium om een representatiever beeld te krijgen van de regio (bijv. keuze voor een functieveranderingsproject in plaats van een uitleglocatie). Een overzicht van de geselecteerde projecten per RAP-regio is te vinden in Bijlage A. In totaal vertegenwoordigen de projecten ruim 28.000 te bouwen woningen, ongeveer 20% van de totale plancapaciteit.

De steekproef bevat allemaal grote projecten waardoor de dekkingsgraad relatief goed is, maar het kan ook betekenen dat er enige vertekening optreed in de resultaten. Zo is uit verdiepende interviews is gebleken dat grote projecten vaak een hogere prioriteit hebben voor gemeenten en marktpartijen dan kleinere projecten waardoor er meer aandacht en capaciteit is voor het vlottrekken van de plannen en het halen van deadlines. Aan de andere kant zijn ontsluiting- en mobiliteitsvraagstukken voor kleinere projecten vaak minder van belang.

Ook geldt dat bij de berekeningen projecten zijn ingedeeld naar categorieën met hoge, beperkte of lage realisatiekansen. Projecten met meerdere fasen of deelgebieden kennen vaak verschillende risico's per fase of deelgebied. Hierdoor kunnen ook delen van projecten uitvallen of vertragen terwijl andere delen van het project wel goed lopen.

Daarnaast bevat het onderzoek relatief veel harde plannen (77% ten opzichte van 57% in de totale plancapaciteit tot 2025). Uit de enquêtes en interviews is gebleken dat het onderscheid tussen harde en zachte vooral een administratief onderscheid is en weinig zegt over het risico op vertraging of uitval van plannen. Vertraging wordt in dit rapport gedefinieerd als uitloop op de huidige fasering van het plan. De fasering van zachte plannen houdt over het algemeen al rekening met een langere ontwikkeltijd. Additionele risico's op vertraging of uitval zijn hierdoor ook niet gekoppeld aan de bestuurlijke status van een project.

Het onderscheid tussen hard en zacht is in de praktijk ook niet altijd scherp te maken. Zo zijn er een aantal projecten in de steekproef opgenomen met een harde planstatus, maar waar nog beroepsprocedures tegen het plan lopen. Soms geldt dit ook voor specifieke plandelen terwijl het niet geldt voor andere plandelen. In de rest van het rapport wordt om bovenstaande redenen geen verder onderscheid gemaakt tussen harde en zachte plancapaciteit.

Bij de interpretatie van de resultaten is het zaak om met bovenstaande zaken rekening te houden.

[5] Plancapaciteit Noord-Holland 2016 op http://www.plancapaciteit.nl

Om een evenredig beeld te krijgen is per project een vragenlijst verstuurd aan zowel de betrokken marktpartij als de gemeente. Als meerdere marktpartijen betrokken waren bij het project is getracht om de marktpartij met het grootste aantal te ontwikkelen woningen te enquêteren. Van de gemeenten heeft 84% de vragenlijst ingevuld en van de marktpartijen - voor zover deze al bekend waren - 76%.

De enquête is opgebouwd uit vier delen bestaande uit 37 vragen. Eerst zijn er vragen gesteld over actuele projectinformatie (plantype, BSG, status, totaal aantal woningen, sectoren, etc.). De overige delen stellen vragen over beleidsmatige risico's, vragen over financiën van overheden en de financieel-economische risico's voor de marktpartij.

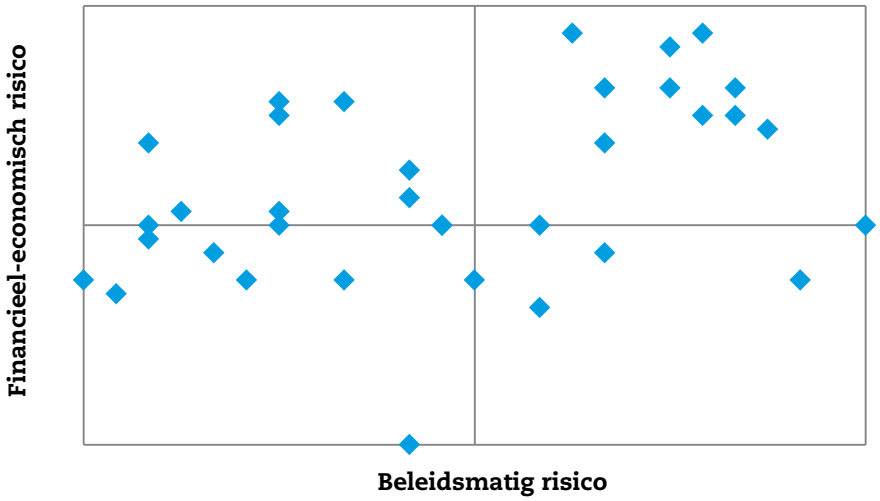
Op basis van deze vragenlijsten is voor elk project een score berekend. Hierbij zijn de gegeven antwoorden gekwantificeerd waardoor een objectieve score is verkregen. Dit is zowel vanuit de marktpartij als vanuit de gemeente berekend. In de analyse wordt merendeels gewerkt met het gemiddelde van de marktpartij en gemeente om tot een totaal gemiddelde van het project te kunnen komen. Vervolgens zijn de gescoorde projecten gewogen naar aantal woningen om te komen tot een inschatting van de haalbaarheid van het planaanbod en te identificeren welke risico's zich in de praktijk het meest voordoen.

De resultaten van de enquêtes zijn gepresenteerd op regionale bijeenkomsten, georganiseerd door de provincie en Bouwend Nederland. De feedback uit deze bijeenkomsten is meegenomen in een verdere analyse van de meest voorkomende risico's en wat deze in de praktijk betekenen voor de mate van vertraging en uitval van geplande woningen.

2.3 Realisatiekansen planaanbod

De matrix in figuur 2.1 toont een overzicht van de scores van de geënquêteerde projecten op beleidsmatige en financieel-economische risico's. De score van een project is gebaseerd op een middeling van de antwoorden van marktpartijen en gemeenten per project. Indien er maar één partij de vragenlijst heeft beantwoord, is dat punt in de matrix opgenomen.

Figuur 2.1 **Overzichtsmatrix beleidsmatige en financieel-economische risico's van de geselecteerde woningbouwprojecten in Noord-Holland 2017-2025**

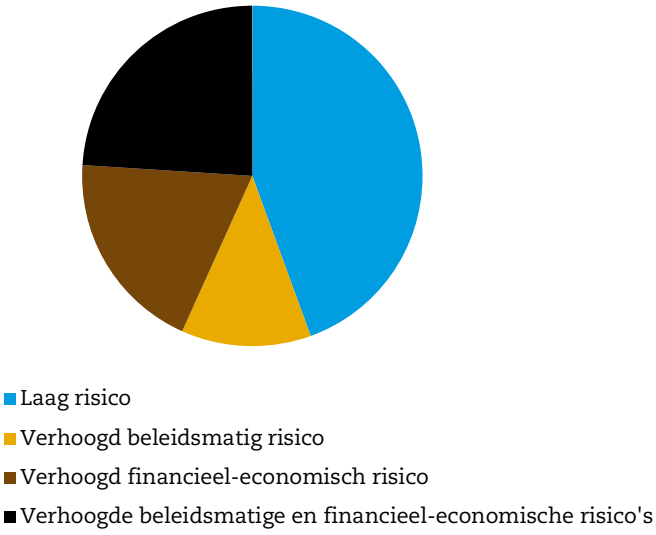

Bron: EIB

De matrix laat zien dat het deel van de plannen in het kwadrant links onder een laag risico kent, zowel financieel-economisch als beleidsmatig. Van deze projecten is het zeer waarschijnlijk dat deze zonder veel problemen tot realisatie kunnen worden gebracht. Daarnaast is er een aantal plannen die risico's kennen op óf beleidsmatig óf financieel-economisch vlak. Deze plannen kennen problemen, maar zouden met extra aandacht tot realisatie te brengen moeten zijn. Als laatste is er een aantal projecten in het kwadrant rechtsboven waar zowel hoge financieel-economische als beleidsmatige risico's gelden. Voor deze projecten met vaak gecombineerde en complexe problemen, is er een hoge kans dat zij uitvallen of in ieder geval serieuze vertraging oplopen. Dit betekent niet dat deze plannen nooit tot ontwikkeling zullen komen. Voor de woningbouwprogrammering tot 2025 zal echter rekening moeten worden gehouden dat de kans dat deze plannen tot feitelijk aanbod zullen leiden laag is.

De projecten in figuur 2.1 variëren in omvang. Om een goede vertaling te maken naar de aantallen woningen per kwadrant zijn de projecten gewogen op basis van het aantal woningen dat zij vertegenwoordigen. Figuur 2.2 toont de aandelen van het planaanbod met verhoogde risico's.

Figuur 2.2 **Aandelen van het planaanbod met verhoogde risico's op uitval of vertraging, Noord-Holland, 2017-2025**

Bron: EIB

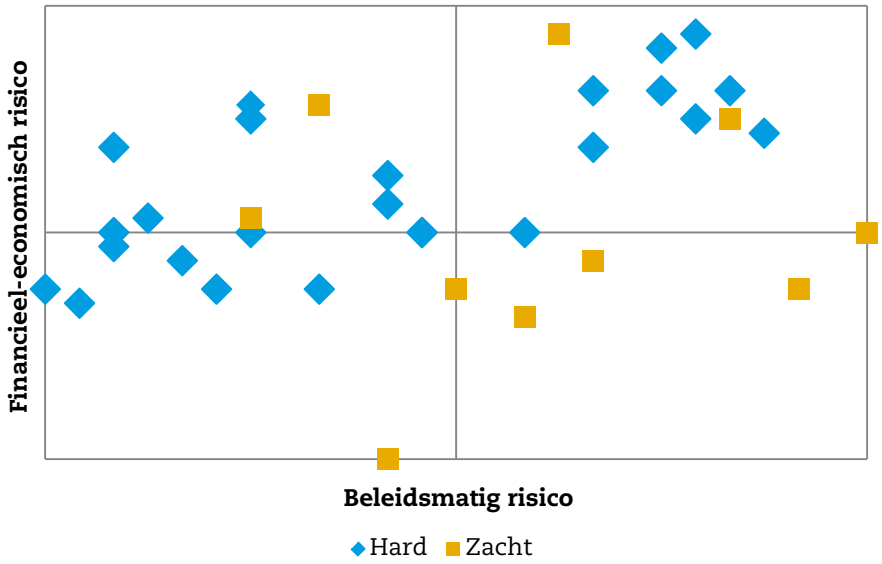
Uit figuur 2.2 valt op te maken dat 45% van de plannen een hoge realisatiekans heeft. Daartegenover heeft 25% een lage realisatiekans door een combinatie van risico's. Voor 30% van de plannen geldt dat zij enkelvoudige risico's op beleidsmatig of financieel-economisch vlak kennen. Zonder extra aandacht zullen deze projecten vertragen of uitvallen. Voor een deel zijn deze projecten echter vlot te trekken als er extra werk wordt verzet.

Als de verhoudingen vertaald worden naar het gehele planaanbod in de provincie dan betekent dit dat er 62.000 woningen een hoge kans op realisatie hebben. Voor 33.000 woningen is deze kans laag en voor 42.000 woningen zal er nog extra werk verzet moeten worden om deze tot realisatie te brengen. Uit analyses in het verleden is gebleken dat ongeveer een derde van het planaanbod uitviel. Dit overziend lijkt het huidige planaanbod voldoende mits er extra wordt ingezet op het oplossen van de risico's in de middencategorieën met enkelvoudige risico's.

2.3.1 Harde en zachte plannen

Uit de analyse blijkt echter niet dat harde plannen minder risico op vertraging of uitval lopen. Figuur 2.3 laat zien dat voor zachte plannen de bestuurlijke risico's enigszins hoger en financiële risico's lager worden ingeschat. Al bestaan er grote verschillen tussen individuele projecten. Dit wordt mogelijk ook veroorzaakt doordat er minder goed zicht is op de financiële risico's. Dit sluit echter niet uit dat deze zich in een later stadium van de ontwikkeling alsnog voordoen. De zachte plannen concentreren zich voor 68% in de periode na 2020. De fasering van deze plannen houdt dus deels rekening met een langere aanlooptijd voor bestemmingsplanprocedures en dergelijke.

Figuur 2.3 **Overzichtsmatrix beleidsmatige en financieel-economische risico-inschatting voor de harde en zachte geselecteerde woningbouwprojecten in Noord-Holland 2017-2025**

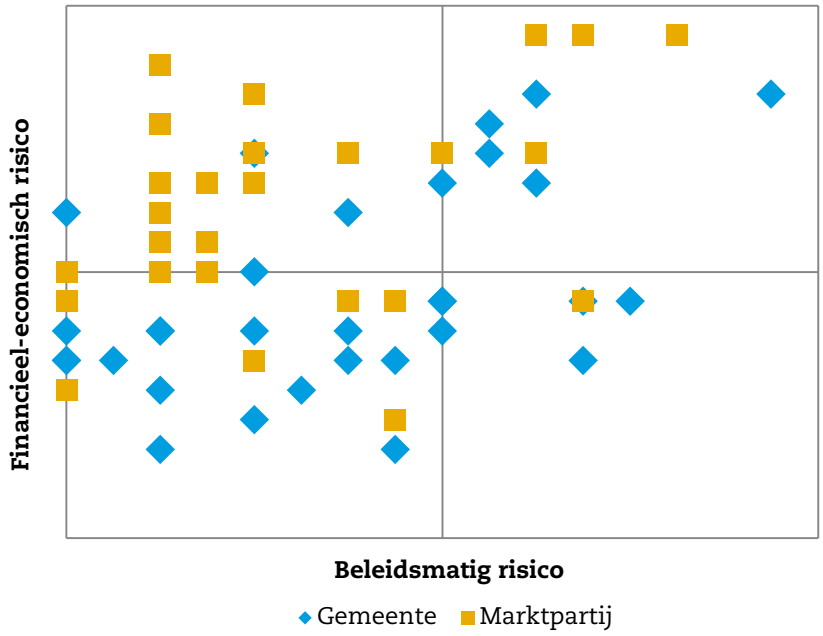
Bron: EIB

Het betekent ook dat om voldoende woningen te realiseren de zachte plancapaciteit nog wel hard moet worden gemaakt. De latere planning van zachte plannen lijkt rekening te houden met de benodigde extra stappen in het voortraject ten opzichte van harde plannen. Dit neemt niettemin niet weg dat het nog inspanningen zal vergen om de plannen op tijd hard te maken om ze voor 2025 tot ontwikkeling te laten komen. Uitgaande van een uitvalpercentage van 25% voor harde plannen zullen in totaal nog ongeveer 44.000 woningen aan netto plancapaciteit hard moeten worden gemaakt om te kunnen voldoen aan de woningvraag. In de praktijk zullen deze plannen echter ook weer belemmeringen tegenkomen in de realisatie. Om de uitval van harde en zachte plannen op te kunnen vangen zal vrijwel de gehele voorraad van 59.000 zachte plannen hard moeten worden.

2.3.2 Inschatting van gemeenten en marktpartijen

Gemeenten en marktpartijen kijken vanuit een ander perspectief naar projecten. In de gegeven antwoorden is dit ook zichtbaar. In figuur 2.4 is te zien dat gemeenten over het algemeen de financieel-economische risico's lager inschatten dan marktpartijen, maar de beleidsmatige risico's hoger.

Figuur 2.4 **Overzichtsmatrix beleidsmatige en financieel-economische risico-inschatting door gemeente en marktpartijen betrokken bij de geselecteerde woningbouwprojecten in Noord-Holland 2017-2025**

Bron: EIB

De verschillen in risico-inschatting zijn goed te verklaren vanuit het perspectief van waaruit de enquêtes zijn ingevuld. Gemeenteambtenaren zijn primair bezig met de beleidsmatige inpassing van plannen. Marktpartijen zijn met name bezig met de financiële aspecten van projecten. Het verschil in risico-inschatting kan mogelijk in de praktijk wel leiden tot ander inzicht over de mogelijkheden en realisatiekans van projecten. Het goed afstemmen van inschattingen en verwachtingen verdient derhalve aandacht bij projecten waarover verschil van inzicht ontstaan.

2.4 Regionale verschillen

Binnen de provincie Noord-Holland bestaan sterke regionale verschillen. De woningbehoefte concentreert zich sterk in de zuidelijke regio van de provincie. De noordelijk regio kent minder vraag en de woningbehoefte zal volgens de provinciale ramingen na 2030 stabiliseren. Tabel 2.2 laat zien dat de woningbehoefte zich voor ruim 80% in de zuidelijke regio concentreert.

Tabel 2.2 Woningbehoefte en plancapaciteit in Noord-Holland, 2017-2025

	Woningbehoefte	Plancapaciteit (netto)
Regio Zuid	**83.000**	**118.639**
Stadsregio Amsterdam	65.700	96.155
- Amsterdam	38.500	54.861
- Amstel-Meerlanden	15.200	22.548
- Zaanstad	6.400	10.278
- Waterland	5.600	8.468
IJmond/Zuid-Kennemerland	9.900	13.348
Gooi en Vechtstreek	7.400	9.136
Regio Noord	**19.200**	**18.811**
Kop van Noord-Holland	2.400	2.603
West-Friesland	6.900	6.692
Regio Alkmaar	9.900	9.516

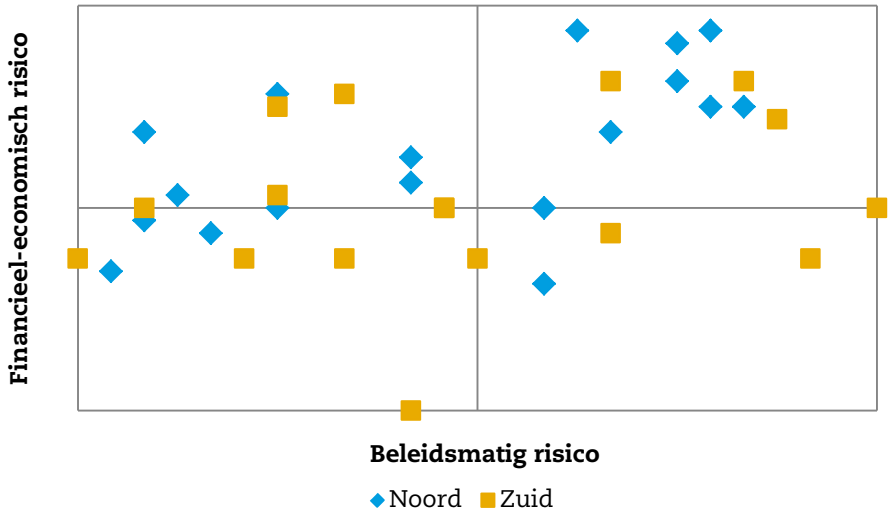
Bron: Provincie Noord-Holland

Tabel 2.2 toont ook dat het planaanbod in de noordelijke regio nog een paar honderd woningen tekort schiet ten opzichte van de woningbehoefte.[6] In de RAP-regio's West-Friesland en Regio Alkmaar is de woningbehoefte groter dan het planaanbod.

Daarnaast zit er ook enig verschil tussen de realisatierisico's in beide regio's. Figuur 2.5 laat zien dat er in de noordelijke regio meer projecten met gecombineerde risico's zijn, waar de realisatiekans lager is. In de zuidelijke regio liggen de risico's enigszins lager. Dit komt door een grotere druk op de woningmarkt waardoor er gunstigere financieel-economische omstandigheden zijn en doorgaans ook meer politieke druk is om plannen te realiseren.

[6] De getallen in bovenstaande tabel kunnen afwijken van de cijfers in de RAP's omdat deze andere periodes bestrijken.

Figuur 2.5 Beleidsmatig en financieel-economisch risico van de geselecteerde woningbouwprojecten naar regio in Noord-Holland, 2017-2025

Bron: EIB

Voor de noordelijke regio is er een tekort aan planaanbod en een groter risico op vertraging of uitval. Ook als hypothetisch al het toekomstig planaanbod in de regio naar de periode tot 2025 versneld kan worden dan lijkt er alsnog een tekort aan woningbouwlocaties te ontstaan.

Voor de zuidelijke regio geldt dat er kwantitatief voldoende planaanbod lijkt te zijn om aan de woningbehoefte te voldoen. Wel zal nog het nodige werk verzet moeten worden om alle projecten te realiseren. De financieel-economische risico's in deze regio liggen iets lager door de hoge marktdruk en sterk stijgende prijzen. Beleidsmatige risico's liggen ook enigszins lager, maar zullen in de toekomst waarschijnlijk stijgen doordat in toenemende mate complexe locaties ontwikkeld moeten gaan worden.

2.5 Kwalitatief aanbod

Een ander belangrijk punt is of het aanbod ook kwalitatief voldoende gevarieerd is. In het kader van dit onderzoek is hiervoor gekeken naar het type woonmilieu (binnenstedelijk of buitenstedelijk) en het type woning (grondgebonden of appartement). Het populaire beeld is dat huishoudens in de stad willen wonen en dat door het toenemende aantal alleenstaanden de vraag naar appartementen ook verder toeneemt. De bestaande plancapaciteit lijkt ook ingesteld op dit beeld.

Tabel 2.3 Verhoudingen van woningtype, woonmilieu en sectoren binnen het planaanbod in Noord-Holland, 2017-2025

	Planaanbod	Voorraad
Appartementen	68%	47%
Grondgebonden woningen	32%	53%
Binnen BSG	87%	-
Buiten BSG	13%	-
Gereguleerde huur	25%	39%
Vrije huur	16%	9%
Koop	59%	52%
Totaal	**100%**	**100%**

Bron: Provincie Noord-Holland

In tabel 2.3 is te zien dat het huidige planaanbod voor 68% uit appartementen bestaat. Ook valt op dat er met 59% een relatief groot aandeel koopwoningen wordt gebouwd. De huidige koopsector bestaat echter voor 75% uit grondgebonden woningen, zie tabel 2.4.

Daarnaast is het aanbod zeer sterk (87%) geconcentreerd in Bestaand Stedelijk Gebied (BSG). Hoewel dit niet in alle gevallen betekent dat er geen groene woonmilieus worden ontwikkeld, is het wel een aanwijzing dat er vooral binnenstedelijk gebouwd wordt.

Tabel 2.4 Aandeel appartementen en grondgebonden woningen in de bestaande voorraad in Noord-Holland

	Appartementen	Grondgebonden woningen
Gereguleerde huur	73%	27%
Vrije huur	68%	32%
Koop	25%	75%
Totaal	**47%**	**53%**

Bron: WoON 2015

Het beeld dat er vooral appartementen in stedelijke gebieden moeten worden ontwikkeld behoeft bijstelling of op zijn minst nuancering. Tabel 2.5 laat zien dat de huidige generatie ouderen nog vaak in gereguleerde huurappartementen, welke met name in stedelijk gebied zijn geconcentreerd,

woont en zij heeft dit vanaf jonge leeftijd gedaan. De volgende generatie, de babyboomgeneratie, woont daarentegen vaak in grondgebonden koopwoningen. Doorschuivende generaties zorgen er zo voor dat het aandeel koop nog verder zal stijgen en het aandeel grondgebonden woningen de komende decennia niet zal teruglopen. Ook uit de provinciale raming van de vrijkomende woningen blijkt dat er met name in het zuidelijk deel van de provincie ook veel appartementen zullen vrijkomen tot 2030. De komende jaren zal tweederde van de vrijkomende woningen in de zuidelijke regio uit appartementen bestaan. Voor de diversiteit in het aanbod van beschikbare woningen lijkt dus vooral behoefte aan grondgebonden woningen.

Dit beeld verandert bovendien niet wezenlijk als nog verder vooruit wordt gekeken. De babyboomgeneratie wordt weer opgevolgd door haar kinderen. Zij zijn maar weinig minder talrijk dan de babyboomgeneratie zelf terwijl de levensverwachting nog altijd stijgt. Hierdoor zal er geen gat vallen in de vraag naar grondgebonden woningen als de babyboomgeneratie zelf komt te overlijden.

Tabel 2.5 Verdeling van huishoudens naar leeftijd tussen appartementen en grondgebonden woningen en sectoren in Noord-Holland

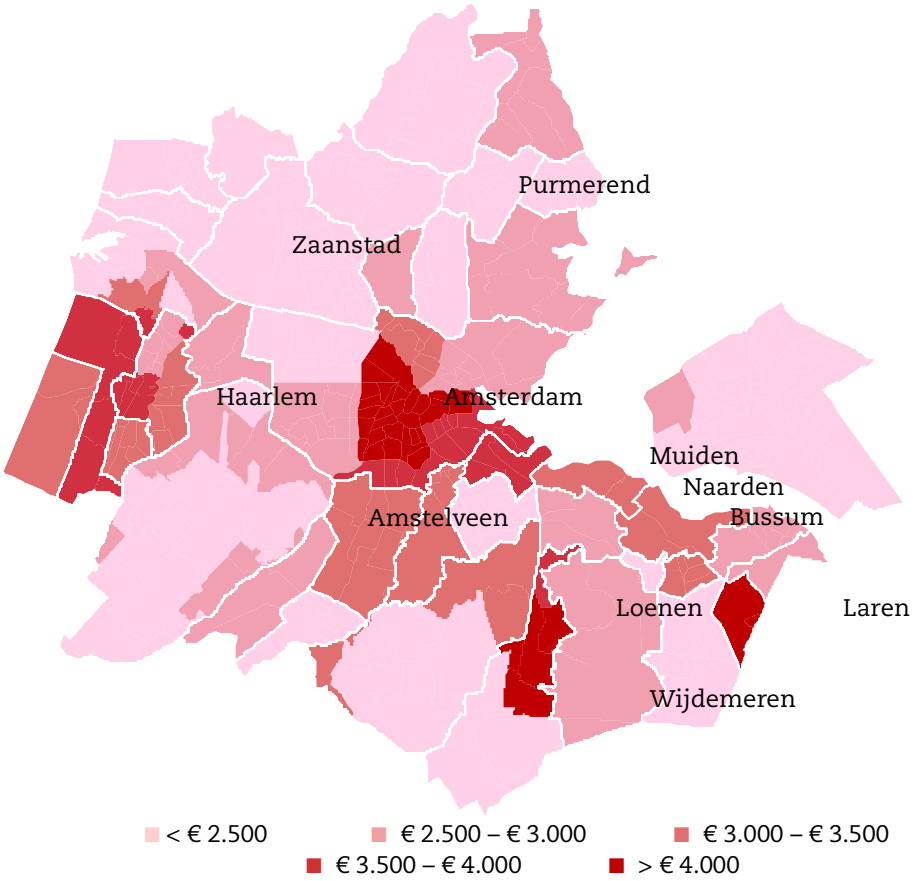
	Grondgebonden woningen	Appartementen	Gereguleerde huur	Vrije huur	Koop
30 jaar en jonger	24%	76%	53%	19%	28%
30 tot 50 jaar	51%	49%	34%	9%	57%
50 tot 70 jaar	63%	37%	36%	6%	58%
70 jaar en ouder	53%	47%	49%	7%	44%
Totaal	**53%**	**47%**	**39%**	**9%**	**52%**

Bron: WoON 2015

In combinatie met een toename van de welvaart zal vergrijzing leiden tot een groter aandeel koopwoningen in de woningvoorraad. Deze trend is in heel Nederland zichtbaar en robuust in vrijwel alle regio's. In stedelijke gebieden wordt dit deels gecompenseerd door de vrijkomende appartementen van ouderen, maar gezinnen die buiten de stad willen wonen zullen een stuk minder opties hebben. Het is niet waarschijnlijk dat er tot 2025 veel grondgebonden woningen buiten de stad vrijkomen. De oudere paren, met of zonder kinderen, die nu in deze woningen zitten blijven hier grotendeels wonen. Zelfs als zij overblijven als eenpersoonshuishouden bij het overlijden van de partner blijven deze huishoudens over het algemeen in hun woning wonen. Het zal voor nieuwe gezinnen die in een groene omgeving buiten de stad een grondgebonden woning willen bemachtigen steeds moeilijker worden. Hierdoor stokt de doorstroom en blijven deze gezinnen vaak gedwongen in de stad wonen.

De notitie dat de vraag vooral binnenstedelijk is gericht wordt niet bevestigd door prijzen. Figuur 2.6 laat zien dat met name historische binnesteden heel populair zijn (hoge vierkante meterprijzen), maar dit geldt ook voor aantrekkelijke groene ruimtes rondom de steden. Hier liggen de prijzen soms zelfs beduidend hoger dan in de buitenwijken van de steden, Als men wil aansluiten bij de vraag dan zijn de echte (historische) binnensteden en de aantrekkelijke groene ruimtes rondom de steden de aangewezen locaties.

Figuur 2.6 Woningprijs per m² rondom Amsterdam

Bron: NVM, Huizenzoeker.nl, bewerking EIB. Kleurstelling naar postcode drie gebied.

Het is belangrijk om hier tot een goede balans te komen die ook recht kan doen aan de verschillende – ook vaak tijdens de levensloop wisselende - voorkeuren van groepen in burgers. In het licht van de huidige planvoorraad betekent dit meer aandacht voor ontwikkeling van grondgebonden woningen in groene woonomgevingen.

Een voordeel van een ruim planaanbod is niet alleen dat het de kansen op te weinig feitelijk aanbod beperkt, maar dat het ook concurrentie tussen plannen

oplevert. Dit versterkt de positie van de consument en dwingt ontwikkelaars en bouwers om dicht bij de woonvoorkeuren van burgers te ontwikkelen. Als woonconsumenten niet met de voeten kunnen stemmen dan vervalt een belangrijk kanaal waarlangs de consument invloed kan uitoefenen op wat er wordt gebouwd en ontwikkeld.

3 Realisatierisico's

In de enquêtes is een aantal concrete risico's voor de realisatie van woningbouwprojecten naar voren gekomen. Voor een zestal projecten in de provincie zijn de meest voorkomende risico's verder uitgediept in interviews met de betrokken marktpartijen en gemeenten.[7] In dit hoofdstuk worden de knelpunten en de te verwachten impact op de te realiseren aantallen woningen binnen het project en de vertraging die het project op kan lopen beschreven.

3.1 Beleidsmatige risico's

In deze paragraaf komen de beleidsmatige risico's aan de orde in volgorde van het vertragings- of uitvalrisico dat ze met zich meebrengen.

3.1.1 Ruimtelijke inpassing van projecten

De belangrijkste beleidsmatige risico's voor woningbouwprojecten in de provincie liggen in de afhankelijkheid van infrastructurele werken voor ontsluiting en de geluids- en geurcontouren van omliggende bedrijven of andere activiteiten. De risico's voor woningbouw variëren van uitval van plannen, vermindering van de aantallen woningen die gebouwd kunnen worden tot vertragingen oplopend tot boven de drie jaar.

Een voorbeeld hiervan is het project Omlegging A9 in Haarlemmermeer. Een groot deel van de woningbouw hier is afhankelijk van de afwaardering van de Schipholweg naar 50 km/uur. Zowel voor de ontsluiting van een belangrijk deel van het project als de geluidscontour van de weg is deze afwaardering van belang. Zonder de afwaardering zal of een substantieel deel van de woningen uitvallen of zal er vertraging opgelopen worden terwijl er gezocht wordt naar een alternatieve ontsluiting.

Daarnaast is er een risico voor het project vanwege het grondgeluid van Schiphol. Het gaat hier niet om opstijgende of landende vliegtuigen, maar om proefdraaien van vliegtuigmotoren op de grond. Voor dit laagfrequent geluid zijn geen bestaande juridische kaders beschikbaar, maar KLM heeft een procedure aangespannen omdat zij van mening is dat hun bedrijfsvoering en ruimte in hun milieuvergunningen in gevaar kunnen komen. Een eerste procedure in 2014 bij de Raad van State heeft KLM in het gelijk gesteld. Dit heeft geleid tot een nieuwe bestemmingsplanprocedure. Bij een nieuwe vernietiging door de Raad van State zal er opnieuw een vertraging van drie jaar opgelopen kunnen worden.

In Haarlem loopt het project Entree Oost risico op vertraging of zal een deel van de geplande woningen uitvallen, indien de door de ontwikkelaar en gemeente voorgestelde afwaardering van een deel van de Schipholweg naar 50 km/uur door de provincie niet goedgekeurd wordt. Hier gaat het niet om de ontsluiting van het projectgebied, maar het geluid dat de weg veroorzaakt. Op dit moment wordt er in overleg met de provincie een integrale afweging gemaakt over de

[7] De geselecteerde projecten zijn Banget-Oostpolder, Veilingterrein, Zandzoom, Omlegging A9, Entree-Oost en Slachthuisbuurt.

afwaardering. Dit gebeurt nadat de afwaardering in eerste instantie door de provincie is afgewezen vanuit overwegingen rondom mobiliteit en precedentwerking. Tegen de uitbreiding van de bebouwde kom door de gemeente is door de provincie pro forma bezwaar gemaakt in afwachting van het gesprek dat op dit moment wordt gevoerd. Het project loopt bij gelijkblijvende snelheid risico op verlaging van de aantallen te realiseren woningen, een lagere kwaliteit van de woonomgeving en vertraging oplopend tot twee jaar.

Voor de realisatie van het project Zandzoom in Heiloo is ook een aantal infrastructurele werken van belang. Het gaat daarbij onder andere om de aansluiting op de A9 en de ondertunneling van het spoor. Onderhandelingen en vertraging voor de realisatie van deze projecten betekent ook een substantieel vertragingsrisico voor het project van mogelijk een aantal jaren. Voor het project zullen ook bestaande bedrijven moeten worden verplaatst. De milieucontouren van deze bedrijven vormen een risico voor het aantal te ontwikkelen woningen en de kwaliteit van het gebied. Het plan heeft tijdens de crisis stil gelegen en hierdoor is het bestemmingsplan uit 2005 verlopen. In 2015/2016 is een nieuw bestemmingsplan in procedure gebracht.

De transformatie van een deel het project Veilingterrein-Oost in de gemeente Langedijk loopt risico op vertraging in de realisatie of reductie van de aantallen woningen door een gedeeltelijke vernietiging van het bestemmingsplan door de Raad van State. De herbestemming van een deel van het voormalige industrieterrein naar een woonfunctie is door een eigenaar in de buurt tot de Raad van State bevochten en hij is gedeeltelijk in het gelijk gesteld. Dit betrof in hoofdzaak motiveringsgebreken. Er wordt nu gewerkt aan een reparatieplan om o.a. de aantallen woningen alsnog te realiseren. Hier zit ook een risico van extra vertraging of uitval aan vast door de nieuwe bestemmingsplanprocedure. Een andere optie is de verwerving en verplaatsing van het machineconstructiebedrijf waardoor er mogelijk nog extra woningen kunnen worden ontwikkeld. Tot op heden is echter niet overgegaan tot een definitieve verwerving.

3.1.2 Laddertoets en onderhandelingen

Andere risico's die veel genoemd worden hebben betrekking op de Ladder voor duurzame verstedelijking en onderhandelingen over bijdragen voor sanering of bovenplanse infrastructuur. Deze risico's leveren in de onderzochte projecten vooral vertraging op. Het uitvalrisico is voor de onderzochte projecten beperkt omdat de plannen reeds bestemmingsplannen kennen. Toch schatten de partijen dat er vertragingen van zes maanden tot een jaar op kunnen treden. Hierbij moet worden aangetekend dat het voor partijen lastig kan zijn om deze risico's goed in te schatten. Zo kan een toets voor de Ladder voor duurzame verstedelijking tot de Raad van State toe bevochten worden en bij een negatief resultaat tot langere vertragingen leiden.

De toets voor de Ladder voor duurzame verstedelijking is in de onderzochte projecten geen risico geweest omdat de bestemmingsplannen voor het invoeren van de Ladder voor duurzame verstedelijking zijn goedgekeurd. Voor enkele projecten is er wel een risico dat door het verlopen van het bestemmingsplan, zoals eerder genoemd bij project Zandzoom, alsnog een laddertoets moet worden uitgevoerd. Voor het project Bangert/Oosterpolder dreigt een deel van het plan te moeten worden getoetst door het verlopen van het bestemmingsplan uit 2008. Een laddertoets moet in principe alleen worden

uitgevoerd als er nieuwe mogelijkheden of functies worden gecreëerd in plannen, hierover is echter voor de nieuwe Ladder voor duurzame verstedelijking nog geen jurisprudentie. Wel moeten gemeenten sowieso een nieuwe onderbouwing voor goede ruimtelijke ordening, inclusief een behoeftetoets, maken voor het opnieuw in procedure brengen van een bestemmingsplan in deze situatie. Omdat het hier gaat om reeds bestaande plannen en bouwlocaties lijkt dit een beperkt risico dat maximaal één jaar vertraging op zou kunnen leveren.

Voor zachte plannen ligt dit anders. De Ladder voor duurzame verstedelijking speelt hier wel een grote rol bij nieuwe ontwikkelingen en de flexibiliteit van het planaanbod. Het doel van de Ladder voor duurzame verstedelijking is geformuleerd als 'duurzaam ruimtegebruik'. Het is niet toegestaan dat er meer harde plannen worden geprogrammeerd dan er behoefte kan worden aangetoond. In veel gevallen is hierdoor sprake van onderprogrammering van harde plannen door regio's om flexibiliteit te behouden. Rekening houdend met de in het vorige hoofdstuk geconstateerde uitval van harde en zachte plannen zal dit leiden tot een tekort aan daadwerkelijke realisaties. Daarnaast stelt de Ladder voor duurzame verstedelijking dat er eerst gebouwd dient te worden op binnenstedelijke locaties voordat er buiten stedelijk gebied mag worden gebouwd. Deze systematiek gaat hiermee voorbij aan mogelijke consumentenvoorkeuren om juist in buitenstedelijke locaties te wonen.

De Ladder voor duurzame verstedelijking is opgenomen in het Besluit ruimtelijke ordening van het Rijk. De provincie en gemeenten hebben geen directe invloed op deze regelgeving. De provincie stelt wel de provinciaal ruimtelijke verordening (PRV) vast met bijbehorende uitvoeringsregeling. Hierin is opgenomen dat nieuwe stedelijke ontwikkeling uitsluitend kan worden voorzien indien deze in lijn is met het Regionaal Actieprogramma (RAP). Deze RAP wordt door de gemeenten in de regio vastgesteld, maar wordt ook door Gedeputeerde Staten vastgesteld. In de RAP's moeten ook een zestal thema's worden opgenomen waaronder binnenstedelijk bouwen en transformatie en OV-knooppunten.[8] Hoewel deze thema's niet afdwingbaar zijn door de provincie geven zij wel aan waar de prioriteiten van de provincie liggen. Voor plannen buiten BSG heeft de provincie de mogelijkheid om een zienswijze op het ontwerpbestemmingsplan in te dienen als er conflicten zijn met beschermingsregimes en *in extremis* een reactieve aanwijzing te doen. In de praktijk komt dit laatste echter zelden voor. De focus van de Ladder voor duurzame verstedelijking en het provinciaal beleid op binnenstedelijk bouwen, draagt op deze manier wel bij aan het hoge aandeel appartementen in de plancapaciteit.

De vastgelegde voorkeur voor binnenstedelijk bouwen in de Ladder voor duurzame verstedelijking en het provinciaal beleid kan een inhoudelijke discussie voor individuele locaties in de weg zitten. Een MKBA voor grote nieuwe locaties kan een betere basis vormen voor de inhoudelijke discussie. Hierbij worden alle private en publieke voor- en nadelen helder in kaart gebracht. Bijkomend voordeel is dat financiële knelpunten in een vroeg stadium kunnen worden gesignaleerd.

[8] De zes thema's zijn: vraaggestuurd bouwen, binnenstedelijk bouwen en transformeren, betaalbaarheid, sociale woningbouw, wonen in relatie tot zorg, welzijn en voorzieningen, duurzaam bouwen, (collectieve) zelfbouw en OV-knooppunten.

Afwegingskader voor nieuwe gebiedsontwikkeling: De Purmer
De projecten die in deze studie zijn bekeken hebben al een bestuurlijk traject afgelegd en zijn soms al in uitvoering. Hierdoor blijven problemen die zich in vroege fasen van planvorming voordoen buiten beeld. Hoe met dergelijke projecten wordt omgegaan is echter wel van belang voor de omvang en kwaliteit van het uiteindelijke planaanbod. Een voorbeeld van een project dat in een voortraject geen bestuurlijke status heeft gekregen, is het project 'De Purmer'. De marktpartijen die hier grondposities hebben verwachten goede afzetmogelijkheden gezien de ligging en prijzen in deze regio. De Purmer zou in beginsel 5.000 nieuwe woningen kunnen opleveren. Het plan stuit echter op bestuurlijke bezwaren rondom natuurbeheer, mobiliteit en bouwen in het buitengebied. Ook spelen NIMBY-achtige overwegingen mee voor gemeenten om bovenregionale vraag te faciliteren.

Voor dergelijke locaties kan een MKBA de basis voor een inhoudelijke discussie vormen waarmee de kosten en baten voor verschillende partijen helder zijn. Dit voorkomt dat locaties voor groene woonmilieus vanwege een binair denken tussen binnenstedelijk ('goed') en buitenstedelijk ('alleen als het niet anders kan') geen doorgang kunnen vinden.

Voor het project Slachthuisbuurt in Zaanstad heeft de saneringsopgave voor een van de deelprojecten een risico op vertraging gevormd. De onderhandelingen hierover met de lokale raad en ontwikkelaar plus de staatssteuntoets kosten bijna een jaar extra. Onderhandelingen die door lokale politiek moeten worden geaccordeerd, kennen vooral het risico van een lang heen-en-weergaan tussen de onderhandelingstafel en raadsvergadering.

3.1.3 Lokale eisen en capaciteit

Risico's op uitval of vertraging van een aantal maanden die worden veroorzaakt door stedenbouwkundige eisen of ambtelijke capaciteit hebben over het algemeen een kleinere impact op de vertraging of uitval van projecten. Dit leidt over het algemeen tot korte vertragingen van een paar maanden. Deze risico's kunnen echter wel snel cumulatief werken, waardoor langere vertragingen worden veroorzaakt.

Bijna alle projecten melden dat er op enig moment wel bezwaren van de stedenbouwkundigen of welstandscommissie zijn geweest, maar dat deze per individueel bezwaar met enige aanpassingen in het plan niet meer dan drie maanden hebben gekost. Vooral als stedenbouwkundige eisen zich opstapelen of aanpassingen op plannen meerdere keren worden afgewezen leveren zij langere vertragingen op. Sinds enige tijd wordt ervaren dat vergeleken met de crisis meer inmenging vanuit de stedenbouwkundigen of welstandscommissie ontstaat. In de crisis werd door de druk op prijzen over het algemeen minder streng omgegaan om bouwprojecten toch doorgang te kunnen laten vinden.

Capaciteitsproblemen in het ambtelijk apparaat worden door veel partijen genoemd als vertragende factor. Dit is het gevolg van de crisis waarin veel afdelingen zijn ingekrompen, al dan niet via ontslagen of het natuurlijk verloop van werknemers. Naast de expertise onder ambtenaren is ook de flexibele schil van externe partijen steeds lastiger in te huren. Het gaat hierbij om velerlei professionals afhankelijk van de fase waarin het project zich bevindt. Bij het project Zandzoom dat zich nog in een bestemmingsplanfase bevindt, is het lastig om de juiste juridische en stedenbouwkundige expertise te vinden,

terwijl bij het project Bangert/Oosterpolder, dat zich voor bepaalde plandelen al in de bouwfase bevindt, vooral tekorten aan tekenaars en werkvoorbereiders dreigen te ontstaan. Hierbij moet worden opgemerkt dat het voor marktpartijen ook lastiger wordt om deze partijen in te huren, maar dat zij makkelijker kunnen schakelen in de tarieven die zij kunnen bieden. Omdat gemeenten en marktpartijen veelal dezelfde partijen nodig hebben, is het voor gemeenten lastiger om deze in te huren in een krappe markt.

Op de lange termijn zullen er nieuwe ambtenaren en partijen bijkomen om dit werk op te vangen, maar het is wel een risico om op korte termijn tempo te kunnen maken. Binnen de onderzochte projecten lijkt er nog niet veel vertraging te zijn opgelopen als een direct gevolg van capaciteitstekorten in het ambtelijk apparaat, maar dit is vooral het gevolg van de projectselectie. Grote projecten hebben voor gemeenten strategische prioriteit en krijgen hierdoor voldoende capaciteit toegewezen. Dit gaat echter ten koste van kleinere projecten in de desbetreffende gemeente. Ook kent de gemeente Amsterdam een aantrekkende werking voor ambtenaren en externe partijen. Het is hierdoor voor de omliggende gemeenten nog lastiger om goede mensen te vinden, omdat het voor hen aantrekkelijker kan zijn om aan de grotere projecten in Amsterdam te werken dan aan kleinere projecten in hun gemeente. Voor de toekomst wordt ook een mogelijk knelpunt gezien in de arbeidscapaciteit in de bouw. Het tekort aan externe partijen leidt bij sommige projecten nu al wel tot concrete vertragingen al zijn dit per individueel geval vaak slechts enkele maanden. Ook hier geldt echter dat de stapeling van dit soort vertragingen snel leidt tot grotere faserings- en planningsproblemen.

3.1.4 Omwonenden en lokale politiek

Naast de bovengenoemde risico's zijn er nog twee factoren van belang. Ten eerste kunnen bezwaren van omwonenden in sommige gevallen tot grote vertragingen leiden. Daarnaast vergroot een toegenomen fragmentatie van de lokale politiek het risico dat procedures en onderhandelingen langer in beslag nemen. De manier waarop hiermee omgegaan wordt, kan sterke invloed hebben op de vertraging die een project oploopt.

Zo is bij de projecten omlegging A9 en Entree Oost in een vroeg stadium veel inspraak van de buurt gevraagd. Voor latere fasen levert dit minder bezwaarprocedures op en mogelijk netto tijdwinst voor het project. Bij andere projecten blijven omwonenden zich ondanks uitgebreide inspraakmomenten, verzetten tegen de komst van woningbouw. In deze gevallen kunnen de procedures meerdere jaren duren. Zo heeft dit voor het project Veilingterrein – samen met het bezwaar van het machineconstructiebedrijf - geleid tot vernietiging van een deel van het bestemmingsplan door de Raad van State. Hierdoor loopt een deel van het plan meer dan een jaar vertraging op.

Bij veel projecten speelt ook mee dat een gefragmenteerde lokale politiek met veel lokale partijen zorgt voor vertragingen in procedures. Projecten staan dan op pauze tot het in de raad behandeld is en er een besluit is genomen. Als er veel (lokale) partijen zijn, neemt de kans toe dat er vragen komen over procedures en onderhandelingen over grote projecten. De vertraging of uitval die dit oplevert kan sterk variëren. Wel moet worden opgemerkt dat dit vaker zal voorkomen bij de grote, iconische projecten in een gemeente dan bij kleinere ontwikkelingen.

3.1.5 Combinatie en stapeling van risico's

Het grootste risico op uitval wordt vaak veroorzaakt door een combinatie of stapeling van risico's. Alle onderzochte projecten hebben te maken met meerdere risico's die in combinatie kunnen optreden. Ook kan het zijn dat projecten gestapelde vertragingen oplopen. Deze kunnen op hun beurt weer andere risico's veroorzaken. Zo kan bij vernietiging van een bestemmingsplan door de Raad van State er dusdanige vertraging optreden dat de marktcondities zijn veranderd en er om financiële redenen wijzigingen in de kwalitatieve programmering nodig zijn. Als er in de tussentijd echter door lokale verkiezingen een nieuw college zitting heeft genomen kan er opnieuw onderhandeld moeten worden om aan de prioriteiten van dat college tegemoet te komen. Dit soort gecombineerde en gestapelde risico's kunnen als gevolg hebben dat de processen voor gebiedsontwikkeling jaren in beslag nemen.

3.2 Financieel-economische risico's

Financieel-economische risico's van projecten lijken in de huidige, aantrekkende markt niet de meest knellende factor. Bij alle partijen bestaat de wil te bouwen en snel te bouwen nu de markt goed is. Strategisch gedrag bij bouwpartijen lijkt hierbij niet te spelen. Grondeigenaren of zittende bedrijven op transformatielocaties laten dit gedrag wel zien op het moment dat duidelijk is dat zij uitgekocht moeten worden om het project door te laten gaan.

Financieel-economische risico's van projecten zijn niet tot één enkele factor terug te brengen. In de meeste gevallen is het een stapeling van factoren en eisen die zorgen dat het project financieel niet rond komt. Zaken als saneringskosten, bijdragen aan bovenplanse infrastructuur, eisen aan de ruimtelijke inrichting van een gebied, rentekosten door bezwaarprocedures en eisen aan duurzaamheid kunnen er allemaal voor zorgen dat plannen financieel niet rond komen.

In het algemeen bestaat er bij elk project een afweging tussen de kosten van de ontwikkeling, de snelheid waarmee woningen kunnen worden opgeleverd, de kwaliteit van de woningen en de aantallen. Als voor een van deze factoren aanvullende eisen worden gesteld, moet er op een ander worden ingeleverd. Bij maatregelen moet goed worden nagedacht over de afruil die in de eis zit ingebakken. Een eis aan kwaliteit kan wenselijk zijn, maar zal altijd ergens ten koste gaan van de kosten, snelheid of aantallen. De gevolgen van de afweging om additionele eisen aan bijvoorbeeld kwaliteit te stellen zouden duidelijk in kaart gebracht moeten worden.

Een veel gehoord voorbeeld hiervan is de parkeernorm. Per woning moet een bepaald aantal parkeerplaatsen gerealiseerd worden. Dit is een norm die gemeenten zelf bepalen en in veel gevallen afhangt van het type woning dat gerealiseerd wordt. Op zichzelf is de parkeernorm geen probleem, maar het gaat ten koste van ruimte die ook voor andere gebruiksfuncties nodig is zoals groenvoorziening of vrijliggende fietspaden. Het parkeren op de eigen kavel is een manier om dit op te lossen, maar dit gaat ten koste van de oppervlakte of kwaliteit van de woning. Hierbij bestaat ook het risico dat bewoners uiteindelijk de parkeerplaats op het eigen erf voor andere doeleinden gebruiken en de auto alsnog op straat parkeren. Handhaving hiervan is moeilijk af te dwingen door gemeenten. Het stellen van een strakke parkeernorm is zeker mogelijk en in gevallen wenselijk, maar men moet beseffen dat hierdoor wel mogelijk compensaties in termen van aantallen of kwaliteit tegenover staan.

Daarnaast zijn nieuwe eisen aan duurzaamheid niet altijd in te passen in projecten die al in een vergevorderd stadium zijn. Zo zijn additionele eisen aan energiezuinigheid of aardgasloos bouwen vaak kostbaar en zonder aanpassing van het gehele plan om ergens anders te besparen niet financieel rond te krijgen. Plannen lopen hierdoor vertraging op of kunnen in het ergste geval helemaal niet meer tot ontwikkeling komen. Ook hier geldt dus dat de eis niet onmogelijk is, maar dat erdoor concessies moeten worden gedaan op terreinen als snelheid, aantallen of kosten.

Bij een verder aantrekkende markt zullen deze knelpunten door toenemende opbrengsten mogelijk afnemen, maar de situatie zal van regio tot regio en van project tot project blijven verschillen. Zo blijkt uit de interviews met zowel ontwikkelaars als gemeenten dat de eenvoudige binnenstedelijke locaties schaarser worden en dat er naar steeds ingewikkelder locaties wordt gekeken. Financiële risico's zijn over het algemeen ook moeilijk exact te voorspellen en zijn voor een deel ook gekoppeld aan beleidsmatige risico's. Onvoorziene kosten voor bodemsanering, archeologisch onderzoek of het opruimen van explosieven kunnen snel oplopen en een exploitatie de rode cijfers induwen. Beleidsmatige risico's vertalen zich via vertragingen ook in extra kosten voor een project. Als laatste kunnen nieuwe eisen aan bijvoorbeeld duurzaamheid of ruimtelijke inrichting extra kosten met zich mee brengen.

Bijlage A Overzicht geselecteerde projecten

Project	Gemeente
Kop van Noord-Holland	
Muggenburd Zuid	Schagen
Julianadorp Oost/Alexanderhof	Den Helder
Elshof Zuid	Hollands Kroon
Nes Noord	Schagen
Noorderhaven/'t Laar	Den Helder
't Zand-Noord	Schagen
West-Friesland	
Bangert/Oostpolder	Hoorn
Grommerwijk-West-West	Enkhuizen
Heerenweide	Opmeer
Waterweide	Stede Broec
Reigerborg Noord	Drechterland
Pelmolenpad	Hoorn
Regio Alkmaar	
De Draai	Heerhugowaard
Zandzoom	Heiloo
Westerdel	Langedijk
Broekhorn	Heerhugowaard
Stompetoren-West	Alkmaar
Veilingterrein	Langedijk
IJmond/Zuid-Kennemerland	
Schalkwijk Kantorenstrook Midden	Haarlem
Blauwe Wetering	Haarlem
Plaza West	Haarlem
Entree Oost	Haarlem
Park Vogelenzang	Bloemendaal
Kustvisie	Velsen
Stadsregio Amsterdam	
Bergwijkpark Noord	Diemen
Hamerstraatgebied	Amsterdam
Overhoeks (Shell-terrein)	Amsterdam
Omlegging A9	Haarlemmermeer
Saendelft Kreekrijk	Zaanstad
Lange Weerren	Edam-Volendam
Lissebroek	Haarlemmermeer
Slachthuisbuurt	Zaanstad
Gooi en Vechtstreek	
Bloemendalerpolder	Weesp
De Krijgsman	Muiden
Blaricummermeent	Blaricum

Monnikenberg	Hilversum
Anna's Hoeve	Hilversum
Ter Sype	Wijdemeren

Bijlage B Vragenlijst Enquête

Toelichting

De vragenlijst bestaat uit de volgende 4 onderdelen: Projectinformatie, vragen over beleidsmatige risico's, vragen over de financiën van overheden en vragen over financiële haalbaarheid voor de marktpartij.

Bij elke vraag vindt u daaronder de antwoordmogelijkheden. Bij elke vraag is een antwoordveld te zien. U kunt hier uw antwoord geven. Soms wordt er ook om een toelichting gevraagd, dit kan dan ook in het antwoordveld worden gezet.
Soms vragen we u ook om een tabel in te vullen. U kunt de antwoorden dan in de tabel invoegen.

Voor vragen of hulp bij het invullen: Jorrit Bakker (jbakker@eib.nl / 020 205 1625)

Hilde Beck (hbeck@eib.nl / 020 205 1621)

Projectinformatie

1. Is de informatie van het project in onderstaande tabel correct en volledig?
   - ❖ Ja
   - ❖ Nee
     Indien nee, kunt u de informatie corrigeren/aanvullen

Plandetails	Plannaam		
	BBG		*(Evt. correctie)*
	Plantype		*(Evt. correctie)*
	Status		*(Evt. correctie)*
	Planstatus		*(Evt. correctie)*
	begonnen		*(Evt. correctie)*
Totaal	Woningen		*(Evt. correctie)*
	Sloop		*(Evt. correctie)*
Fasering	2016		*(Evt. correctie)*
	2017-2019		*(Evt. correctie)*
	2020-2024		*(Evt. correctie)*
	2025-2050		*(Evt. correctie)*
	Onbekend		*(Evt. correctie)*

2. Wat is uw rol in de ontwikkeling van het project? Hoelang bent u reeds betrokken bij de ontwikkeling?

❖ Rol: *Vul in…* ❖ Ik ben reeds *Vul in…* betrokken bij de ontwikkeling

Zou u ter aanvulling kunnen aangeven welke situatie omtrent bestuurlijke status, grondpositie en fase van toepassing is (als verschillende deelplannen zich in een andere fase bevinden, zou u dan aantal woningen kunnen vermelden?

- ❖ Planfase
  - a. Bestuurlijke status (van zacht naar hard):
    1. Alleen opgenomen in structuurvisie
    2. Intentieverklaring
    3. Samenwerkingsovereenkomst
    4. Stedenbouwkundig plan van eisen
    5. Ontwerpbestemmingsplan/wabo
    6. Bestemmingsplan/wabo vastgesteld
    7. Bestemmingsplan/wabo onherroepelijk
  - b. Grond
    1. Reeds verworven door ontwikkelaar t.b.v. planrealisatie
    2. Reeds verworven door gemeente t.b.v. planrealisatie
    3. Bouwclaim
    4. Deels verworven (door wie?)
- ❖ Verkoopfase
  - a. De verkoop is nog niet gestart
  - b. Is in de verkoop
  - c. Is grotendeels verkocht (evt. %)
  - d. Is volledig verkocht
- ❖ Bouwfase
  - a. Bouw is gestart
- ❖ Opgeleverd

Het project bevindt zich in de volgende fase: *Vul in (vb. Planfase a 4)…*

3. Kunt u aangeven in de tabel wat de segmentering is binnen het plan (in % / aantal)?
   - ❖ Sociale huurwoningen t/m € 711 huur per maand
   - ❖ Vrije sector huurwoningen
     - a. Waarvan naar verwachting voor € 711-950 huur
   - ❖ Koopwoningen, in de verschillende prijs categorieën

Sociale huurwoningen	*Vul in…*
Vrije Sector Huur (€ 711-950)	*Vul in…*
Vrije Sector Huur (> € 950)	*Vul in…*
Koopwoningen < 150.000	*Vul in…*
Koopwoningen € 150.000-200.000	*Vul in…*
Koopwoningen € 200.000-250.000	*Vul in…*
Koopwoningen > € 250.000	*Vul in…*

4. Kunt u aangeven of er nog andere activiteiten zullen worden gebouwd naast woningen (bv. Winkels)?
    - ❖ Ja, namelijk…
    - ❖ Nee
    - ❖ Weet niet

Ja, namelijk *Vul in…* / Nee / Weet niet

Vragen rond beleidsmatige haalbaarheid

5. Zijn er tijdens eerdere fasen van het project beleidsmatige belemmeringen geweest die het project aanzienlijk vertraagd hebben?
    - ❖ Ja, namelijk…
    - ❖ Nee
    - ❖ Weet niet

Ja, namelijk *Vul in…* / Nee / Weet niet

6. Zijn er tijdens eerdere fasen van het project bezwaren van derden (omwonenden, actiegroepen, etc.) ingediend die het project aanzienlijk vertraagd hebben?
    - ❖ Ja, namelijk…
    - ❖ Nee
    - ❖ Weet niet

Ja, namelijk *Vul in…* / Nee / Weet niet

7. Zijn er tijdens eerdere fasen van het project gerechtelijke procedures geweest die het project aanzienlijk vertraagd hebben?
    - ❖ Ja, namelijk…
    - ❖ Nee
    - ❖ Weet niet

Ja, namelijk *Vul in…* / Nee / Weet niet

8. Hebben er nog planwijzigingen plaats gevonden? Bijv. naar aanleiding van aanvullende eisen, bezwaren van omwonenden of andere partijen?
    - ❖ Ja
    - ❖ Nee
    - ❖ Weet niet

Ja, namelijk *Vul in…* / Nee / Weet niet

LET OP: Vragen 10 tot en met 24 hangen af van de fase waarin het project zich bevindt. U hoeft alleen antwoord te geven op de vragen over fasen waar het project zich in bevindt of nog doorheen zal gaan. Waar u begint hangt af van uw antwoord op vraag 3 (zie onderstaande tabel

Antwoord op vraag 3	Begin bij vraag
Planfase a	Vraag 10
Planfase b	Vraag 16
Verkoopfase	Vraag 19

Let op: Beantwoord vraag 10 t/m 15 alleen als het project zich in de planfase a bevindt

9. Ziet u beleidsmatige of juridische risico's bij het verder in procedure brengen van het plan?
   - ❖ Ja
   - ❖ Nee Ga door naar vraag 16

Ja namelijk *Vul in…* / Nee

10. Waardoor worden deze veroorzaakt? [meer dan 1 antwoord mogelijk]
    - ❖ Ladder voor duurzame verstedelijking
    - ❖ Geur- en geluidhinder
    - ❖ Bezwaren van omwonenden
    - ❖ Programmatische bezwaren
    - ❖ Stedenbouwkundige bezwaren
    - ❖ Parkeren
    - ❖ Natuurbeheer
    - ❖ Planwijzigingen door ontwikkelaar
    - ❖ Overig, namelijk…

Antwoord: *Vul in…*

11. Kunt u een toelichting geven van het beleidsmatige probleem waardoor het plan niet verder komt? (bv, parkeernorm, stedenbouwkundige eisen, welstandseisen, watertoets, habitatrichtlijn, op welk bezwaar stuit het project?)

Toelichting: *Vul in…*

12. Hoelang denkt u dat het kost om deze beleidsmatige of juridische belemmeringen op te lossen?

Antwoord: *Vul in…*maanden

13. Waar wordt dit veroorzaakt?
    - ❖ Proceduretijden
    - ❖ Capaciteit marktpartij
    - ❖ Eigen capaciteit
    - ❖ Overig, namelijk…

Antwoord: *Vul in…*

14. Wat is naar uw inschatting de kans dat het project een onherroepelijk bestemmingsplan krijgt?
    - ❖ Minder dan 25%
    - ❖ 25-50%
    - ❖ 50-75%
    - ❖ Meer dan 75%

Antwoord: <25% / 25-50% / 50-75% / >75% Toelichting: *Vul in…*

Let op: Beantwoord vraag 16 t/m 18 alleen als het project zich in de planfase b of eerder bevindt

15. Ziet u beleidsmatige of juridische risico's bij het verwerven van de grond of het bouwrijp maken van de grond door de gemeente?
    - ❖ Ja
    - ❖ Nee Ga door naar vraag 19

Ja namelijk *Vul in…* / Nee

16. Hoelang denkt u dat het kost om deze beleidsmatige of juridische belemmeringen op te lossen?

Antwoord: *Vul in…*maanden

17. Waar wordt dit veroorzaakt?
    - ❖ Proceduretijden
    - ❖ Capaciteit marktpartij
    - ❖ Eigen capaciteit
    - ❖ Overig, namelijk …

Antwoord: *Vul in…*

Let op: Beantwoord vraag 19 t/m 21 alleen als het project zich in de verkoopfase of eerder bevindt

18. Ziet u beleidsmatige of juridische risico's tijdens de verkoop?
    - ❖ Ja
    - ❖ Nee Ga door naar vraag 22

Ja namelijk *Vul in…* / Nee

19. Hoelang denkt u dat het kost om deze beleidsmatige of juridische belemmeringen op te lossen?

Vul in… maanden

20. Waar wordt dit veroorzaakt?
    - ❖ Proceduretijden
    - ❖ Capaciteit marktpartij
    - ❖ Eigen capaciteit
    - ❖ Overig, namelijk …

Antwoord: *Vul in…*

Let op: Beantwoord vraag 22 t/m 24 alleen als het project zich in de bouwfase of eerder bevindt

21. Ziet u beleidsmatige of juridische risico's om met de bouw te starten?
    - ❖ Ja
    - ❖ Nee Ga door naar vraag 25

Ja namelijk *Vul in…* / Nee

22. Hoelang denkt u dat het kost om deze beleidsmatige of juridische belemmeringen op te lossen?

Antwoord: *Vul in…* maanden

23. Waar wordt dit veroorzaakt?
    - ❖ Proceduretijden
    - ❖ Capaciteit marktpartij
    - ❖ Eigen capaciteit
    - ❖ Overig, namelijk…

Antwoord: *Vul in…*

Vragen rond financiën van overheden

24. Binnen welke constructie valt de ontwikkeling
    - ❖ Bouwclaimmodel
    - ❖ Publiek-private samenwerking
    - ❖ Kaderstelling van gemeente
    - ❖ Anders, namelijk…

Antwoord: *Vul in…*

25. Wat weet u over de kosten en opbrengsten van dit project voor de gemeente?
    (Bij 1 overstijgen de kosten de opbrengsten fors (negatieve grondexploitatie), en bij 5 overstijgen de opbrengsten de kosten fors (positieve grondexploitatie)

Negatieve Grondexploitatie ○ ○ ○ ○ ○ *Positieve Grondexploitatie*

Weet niet ○

Antwoord: 1 / 5 of Weet niet

26. Is er subsidie beschikbaar voor het project? Zo ja, hoeveel?
    - ❖ Ja
    - ❖ Nee
    - ❖ Weet niet

Ja namelijk [vul de tabel in] / Nee / Weet niet

Rijk	*Vul in…*	*Euro*
Provincie	*Vul in…*	*Euro*
Anders, namelijk…	*Vul in…*	*Euro*

27. Vindt er verevening (zowel buitenplans als binnenplans) plaats voor sociale woningbouw of andere maatschappelijke doeleinden?
    - ❖ Ja, namelijk…
    - ❖ Nee
    - ❖ Weet niet

Ja namelijk *Vul in…* / Nee / Weet niet

28. Vindt er een aangepaste grondprijs plaats voor sociale of andere doeleinden?
    - ❖ Ja, namelijk
    - ❖ Nee
    - ❖ Weet niet

Ja namelijk *Vul in…* / Nee / Weet niet

Vragen rond financiële haalbaarheid en risico's van de marktpartij

29. Financiële risico's kunnen in zowel de opbrengsten als de kostenkant zitten. Zou u kunnen aangeven aan welke kant u verwacht dat de meeste risico's zitten voor de ontwikkelaar. (1 de kosten, 3 voor gelijke risico's, 5 voor de opbrengsten)

Kosten ○ ○ ○ ○ ○ *Opbrengsten*

Weet niet ○

Antwoord: 1/5 of Weet niet

30. Is er voldoende kwantitatieve woningvraag in uw gemeente voor dit project?

Veel vraag Weinig vraag

Weet niet

Antwoord: 1 / 5 of Weet niet

31. Verwacht u dat het soort woningen (koop, huur, grondgebonden appartement, prijsklasse etc.) aansluit op de vraag van de consument?
    - ❖ Ja
    - ❖ Nee
    - ❖ Weet niet

Ja / Nee / Weet niet Toelichting: …

32. Kent het project bovengemiddelde kosten? Zo ja, waardoor worden deze kosten veroorzaakt?

Antwoord: Ja, namelijk *Vul in… (bv. Sanering, proceduretijden, capaciteitsgebrek, etc.)* / Nee

33. Kent het project bovengemiddelde risico's in bepaalde kostencategorieën?

Antwoord: Ja, namelijk *Vul in… (bv. Saneringskosten, proceduretijden, capaciteitsgebrek, etc.)* / Nee

34. Hoe ligt het financieel risico van dit project gemiddeld ten opzichte van andere projecten binnen **deze gemeente**?
    - ❖ Laag
    - ❖ Gemiddeld
    - ❖ Hoog

Antwoord: Laag/ Gemiddeld/ Hoog

35. Hoe ligt het financieel risico van dit project gemiddeld ten opzichte van andere projecten binnen **de provincie Noord-Holland**?
    - ❖ Laag
    - ❖ Gemiddeld
    - ❖ Hoog

Antwoord: Laag/ Gemiddeld/ Hoog

36. Hoe schat u de financiële haalbaarheid van dit project?
    - ❖ Laag
    - ❖ Gemiddeld
    - ❖ Hoog

Antwoord: Laag/ Gemiddeld/ Hoog

Bijlage C Verslagen regionale bijeenkomsten

Bijeenkomst Zicht op Plancapaciteit Noord-Holland Zuid, 18 mei 2017 Haarlem

Aandachtspunten en suggesties voor het vervolg van het onderzoek

- Neem een definitie van een risico op. Dit kan voor overheden en marktpartijen verschillen.
- Zorg voor een toetsing van de knelpunten. Zo hoor je vaak dat parkeernormen een probleem zijn, maar is dat inderdaad wel het geval? Wat is de waarheid?
- Kijk nog eens goed naar het onderscheid hard en zacht. Bij harde plannen is het bestemmingsplan onherroepelijk en kunnen er woningen gebouwd worden. Het lijkt niet aannemelijk dat een hard plan naar verloop van tijd weer zacht wordt, wel zijn aanpassingen in de fasering denkbaar. Hoe kan een hard plan complexe/meerdere risico's hebben? Deze vraag komt op en moet verduidelijkt worden. Vraag: zijn de plannen na 2020 complexer dan de plannen in de periode tot 2020? En: hebben plannen die al ver in de procedure zijn meer risico's, gewoonweg omdat ze steeds beter in te schatten zijn hoe verder je in de planprocedure zit?
- Wat is de invloed van buitenlandse investeerders?
- Grondexploitatie en opstalrisico's los van elkaar zien, sanering is een specifiek aspect uit de totale grondexploitatie.
- Wat betreft de totale plancapaciteit: de vervangende nieuwbouw is ook best nog een aanzienlijke bouwstroom.
- Vraag: maakt het uit wie de grondpositie heeft? Gaan plannen bij gemeentelijk grondeigendom sneller? Is dit beeld of waarheid?
- Bij het beeld van de risico's is het belangrijk de context te benoemen.

Algemeen

We hebben geen meting van de risico's in voorgaande jaren. We kunnen ons beeld van de risico's anno medio 2017 daarom hier niet tegen afzetten. Er zijn altijd risico's bij woningbouwplannen, en die zijn dan ook in planningen verdisconteerd.

Veel problemen zijn oplosbaar en plannen vallen niet uit, wel kan er vertraging optreden.

Belangrijk is ook de schaaldiversiteit. Er lijkt nu weer meer aandacht voor grote projecten, terwijl ook kleine plannen wezenlijk zijn. Juist beide zijn nodig en vullen elkaar aan. Het lijkt erop dat gemeenten weer uitsluitend zaken doen met grote investeerders. Er wordt bijv. veel getenderd waarbij potentiele bouwers moeten kunnen aantonen werken van bijv. € 30 tot € 50 mln. aan te kunnen.

Bouwpartijen geven enkele malen aan dat de bouw gebaat is bij een continue bouwstroom. Nu blijkt (weer) dat na de crisis veel arbeidsplaatsen zijn verdwenen en niet terugkomen. Nu de bouw aantrekt; tekort aan

gekwalificeerd personeel. De vraag is ook: kan de bouw een enorme toename van plannen wel aan (op dit moment)?

Beleidsmatige knelpunten en risico's

- Voor- en nadelen van het tendersysteem. Tenders kosten veel tijd en leidt tot vertraging versus het voordeel dat het helderheid schept. Bij een tender moeten omwonenden eerder betrokken en/of geïnformeerd worden. Voor omwonenden moet duidelijk zijn wat de overheid met een bepaalde ontwikkeling voor ogen heeft. Zaanstad geeft aan dat niet alle projecten volgens een systeem van tenders gaat.
- Een groot knelpunt is ambtelijke capaciteit bij gemeenten, dit zowel bij grote als bij kleine gemeenten. Gemeenten hebben relatief veel inhuur voor korte perioden, bijv. voor 3 maanden. Planningen zijn cruciaal.
- Daarnaast speelt gebrek aan kennis en kunde bij gemeenten o.a. door groot verloop en tekort aan capaciteit. Ontwikkelaars geven aan dat zij hier ook een rol in kunnen spelen (in de oplossing).
- Opvallend dat milieu eisen zoals geluid niet zijn ingebracht.
- Participatietrajecten met omwonenden leidt vaak tot andere plannen en doorgaans tot minder woningen met een hogere prijs, aldus een ontwikkelaar. Dit gaat niet altijd goed samen met de wensen cq eisen van de overheid, m.n. op het gebied van stedenbouwkundige eisen.
- Er moet meer geïnvesteerd worden in de samenwerking gemeenten – markt en omwonenden.
- Politieke besluitvorming kan voor vertraging zorgen door o.a. stapeling van voorwaarden.

Discussie over de rol van de provincie:
Er is erkenning dat het beschermen van het waardevolle landschap nodig en wenselijk is. Goede lijn om eerst binnenstedelijk de mogelijkheden na te gaan, alvorens te bouwen in het buitengebied.

Er is bij marktpartijen onduidelijkheid over de RAP's, hoe stuurt de provincie hierop? Wat staat er in de RAP's? Wat geeft de provincie mee aan de regio's tav de RAP's? Wie is hiervoor verantwoordelijk? De roep om sneller ingrijpen van de provincies als regio's er niet uitkomen.

Er is afgesproken dat in een klankbordgroepvergadering na de zomervakantie de RAP's worden geagendeerd.

Tevens wordt aangegeven dat er sprake is van een bovengemeentelijk probleem, wat vraagt om inzet van Rijk en provincie.

Financiële knelpunten en risico's
Algemeen: bouw- en grondkosten gaan weer omhoog, maar de opbrengsten zijn nog hetzelfde als voor de crisis. De vraag werd ook gesteld of dit niet gewoonweg een bedrijfsrisico is?

De eisen aan de bouw nemen toe. Tekort aan beton en bijvoorbeeld de prijs van staal loopt op.

Veel problemen zullen zich ook vanzelf oplossen de komende jaren.
Vraag: in welke mate worden de kosten van achterstallig onderhoud van infrastructuur bij nieuwbouwprojecten neergelegd ? In de praktijk zien marktpartijen dat gemeenten dit doen.

Algemeen
Is het klimaat bij overheden er rijp voor om verder vooruit te kijken dan 5 jaar? Bijvoorbeeld 10 jaar?

Daarbij dan ook aandacht voor demografische ontwikkelingen: afvlakking groei en de voorraad die vrijkomt als gevolg van sterfte. Wat heeft dit voor gevolgen voor de woningvoorraad? Voorbeeld van Gelderland.

Ook economische ontwikkelingen zijn ingewikkeld te voorspellen: nieuwe crisisperiode?

Focus op 5 jaar? Of kijken we langer vooruit? En hoe kunnen we dat dan het beste doen?

Bijeenkomst Zicht op Plancapaciteit Noord-Holland Noord, 1 juni 2017 Heerhugowaard

Algemeen:
De vraag werd gesteld wat het beeld van de risico's zegt. Wat zijn de gevolgen ervan? Wat zit hier achter? Welke problemen kunnen we oplossen?

- De kern is om de plancapaciteit af te zetten tegen de behoefte. Is er sprake van een discrepantie? Schiet de plancapaciteit tekort of niet?
- In het onderzoek wordt dit meegenomen. Het is best lastig om dit zuiver te doen gezien de termijnen van de woningbehoefte en de plannen en het onderscheid hard/zacht.
- Het is essentieel om ook kwalitatief te kijken.
- Partijen hebben aangegeven dat de "ladder" risico op vertraging oplevert. Daar zit ook achter: dat er harde capaciteit is die niet ingevuld is, wat het moeilijker maakt om nut en noodzaak van zachte plannen voldoende aan te tonen. Het aantonen hiervan kost circa 3 jaar.
- Welke risico's spelen bij harde plannen? Wat zit hier achter? Welke nuancering hoort erbij? In de volgende verdiepingsslag van het onderzoek wordt hier naar verwachting meer inzicht in gegeven.
- De effecten en oplossingen van beleidsmatige en financieel economische risico's zijn verschillend. Beleidsmatig kunnen er hobbels zijn, maar bij het slechten ervan, kan je weer relatief snel verder. Financiële risico's lossen zich doorgaans veel langzamer op en met een ander effect.
- Diverse gemeenten vragen aandacht voor de kwalitatieve kant en de bedoeling van de Ladder. De Ladder zet in op: bouwen waar behoefte aan is. Juiste plek en passend product voor de woningzoekenden. Het gaat om het type woning passend bij de veranderingen in de huishoudens samenstelling (meer eengezinshuishoudens en ouderen) en in relatie tot de bestaande voorraad.
- Een corporatie voegt toe dat het lastig ontwikkelen is voor de relatief grote doelgroep van eenpersoonshuishoudens met een beperkt inkomen.
- De vraag en aanbod balans zit scheef. We moeten ook meer de relatie leggen met de locaties en het passende woonproduct/milieu daarbij. Welke locaties zijn waarvoor geschikt?

- Er worden zorgen geuit over de toenemende kosten als gevolg van de eisen rond duurzaam bouwen. De financiële effecten hiervan zijn enorm. Ook zijn er zorgen over de toenemende bouwkosten.
- Capaciteit tekort bij markt en gemeenten werd gezien als een tijdelijk probleem.
- We moeten als overheid en markt blijven investeren in de bestaande voorraad, dit kan mogelijk ook effecten hebben op de nieuwbouw.
- Oplossingen werden gezien in flexibele bestemmingsplannen en een goede samenwerking tussen markt en gemeenten. De omgevingswet vraagt om een integrale benadering, waar de ladder onderdeel van uitmaakt.
- Het onderzoek kan geen uitspraken doen per RAP regio, wel voor Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid. Een beschrijving van de uitgediepte casussen wordt in het rapport opgenomen.

Bijlage D Lijst van geënquêteerde en geïnterviewde partijen

Gemeente Schagen
Gemeente Den Helder
Gemeente Hollands Kroon
Gemeente Heerhugowaard
Gemeente Heiloo
Gemeente Langedijk
Gemeente Alkmaar
Gemeente Hoorn
Gemeente Enkhuizen
Gemeente Opmeer
Gemeente Stede Broec
Gemeente Drechterland
Gemeente Weesp
Gemeente Gooische meren
Gemeente Blaricum
Gemeente Hilversum
Gemeente Wijdemeren
Gemeente Haarlem
Gemeente Bloemendaal
Gemeente Velsen
Gemeente Waterland
Gemeente Diemen
Gemeente Amsterdam
Gemeente Haarlemmermeer
Gemeente Zaanstad
Gemeente Edam-Volendam

BPD
Helderse Bouw Kombinatie
Van Wijnen
Henselmans
Oomsbouw
VBM Ontwikkeling
USP Vastgoed
Zeeman Vastgoed
KNSF Vastgoed
Aalberts ontwikkeling
HPG
HSB Bouw
Elan Wonen
Dura Vermeer
Cobraspen
Syntrus Achmea
AM
Res & Smit
Kondor Wessels

Eigen Haard
AMVEST
Scholtens Groep
BAM

Economisch Instituut voor de Bouw

Koninginneweg 20
1075 CX Amsterdam

T (020) 205 16 00

eib@eib.nl
www.eib.nl

Economisch Instituut
voor de Bouw

Koninginneweg 20
1075 CX Amsterdam

t (020) 205 16 00

eib@eib.nl
www.eib.nl

Toelichting bij het onderzoek van Fakton 'Versnellingsopgave woningproductie MRA'

Aangezien de bevindingen van Fakton niet als rapport, maar uitsluitend in presentatievorm beschikbaar zijn, wordt hieronder een toelichting bij de presentatie gegeven. Het Fakton onderzoek van 2017 betreft de actualisatie van een eerder onderzoek in 2016, naar de mogelijkheden om de woningbouwproductie van de MRA te versnellen. Omdat de actualisatie van 2017 niet los is te zien van het onderzoek uit 2016, worden hieronder eerst de belangrijkste conclusies uit 2016 weergegeven. Daarna volgt een toelichting op de bevindingen van Fakton in 2017.

Deel 1. Conclusies eerste rapportage Versnellingsopgave Stadsregio Plus[1], juli 2016:

Uit de rapportage van 2016 komen de volgende knelpunten naar voren:

1. *Kennis en capaciteit*. Bij de meeste gemeenten is de ambtelijke capaciteit in de crisisjaren afgebouwd, terwijl nu een intensivering van het werk wordt gevraagd. Daarnaast zijn de vele binnenstedelijke locaties complexer, wat andere eisen stelt aan de benodigde kennis dan gemeentelijke uitleglocaties.
2. *Financiën en eigendom*. Een aantal gemeenten heeft veel particuliere, binnenstedelijke ontwikkelingen van kleine omvang, en daarmee een prioriteringsprobleem en soms een financieel probleem. Dit strookt met de conclusie van de onderzoekers dat in veel gemeenten nog maar weinig gemeentelijke grondposities over zijn en er vooral faciliterend wordt gewerkt op private locaties. Versnellen en faciliteren gaan lastig samen.
3. *Publiekrechtelijk*. De Ladder Duurzame Verstedelijking wordt door veel gemeenten in projecten als knellend ervaren. Daarbij speelt ook de ruimtelijke regelgeving binnen de 20 Ke-contour (vooral buiten BSG) en LIB 4. Ook de rol van de provincie wordt daarbij als aandachtspunt genoemd.
4. *Samenwerking publiek/privaat*. Gemeenten geven aan het lastig te vinden marktpartijen aan te sturen.
5. *Gebrek aan marktdruk*. Dit speelt binnen de MRA met name in Lelystad en in mindere mate in Almere, waar de overdruk vanuit de Amsterdamse markt nog maar in bescheiden mate merkbaar is.
6. *Ontsluiting*. De snelle groei en de grote verdichtingsslag maakt het steeds moeilijker om een goede ontsluiting van gebieden te realiseren. Gemeenten geven dit vooral aan als zorgpunt voor de toekomst.

Op basis van de analyse werd geconcludeerd dat de verhoogde woningproductie haalbaar lijkt, indien de marktdruk blijft aanhouden. Uit de analyse bleek echter ook dat het niet vanzelf gaat en dat voor een flink deel van de productie nog knelpunten moeten worden opgelost. Hiertoe zijn de volgende aanbevelingen gedaan:

- Het advies is om per gemeente een nadere analyse te maken van de projecten-portefeuille die tot en met 2020 voor de productie moet zorgen. De aard van de knelpunten verschilt immers per regio en per gemeente. In de analyse zou de focus moeten liggen op de projecten die het verschil maken, projecten die een betekenisvolle bijdrage aan de productiedoelstelling kunnen leveren als specifieke knelpunten worden opgelost. Vervolgens kan aan de hand van die analyse een top-20 worden opgesteld van de projecten waar die knelpunten moeten worden opgelost, en kunnen daarvoor specifieke versnellingsacties worden geformuleerd.

[1] De Stadsregio Plus betreft de voormalige Stadsregio Amsterdam, plus Almere, Haarlem, Lelystad en Weesp.

- Een aanbeveling is om oplossingen te vinden voor overeenkomstige knelpunten die vragen om een gezamenlijke aanpak. Waaronder:
    - De discussie tussen gemeenten en de provincie over de toepassing van de landelijke regelgeving omtrent BSG en de Ladder Duurzame Verstedelijking;
    - Gevolgen van de LIB4 en de 20 Ke-contouren voor de productielocaties;
    - Het maken van afspraken met specifieke marktpartijen en corporaties, waarvan gemeenten merken dat dit een efficiënte planning inde weg staat.
- Delen van vragen en oplossingen op bovengemeentelijk niveau. Indien voor specifieke knelpunten in een project op andere plaatsen al een oplossing of een “best practice” is gevonden, kan deze breder worden toegepast.
- Voor de periode na 2020 wijst de analyse van Fakton erop dat de projecten in toenemende mate te maken hebben met locatiecomplexiteit, vooral doordat een steeds groter deel van de plancapaciteit binnenstedelijk gevonden moet worden. Aanbevolen wordt om de plancapaciteit voor de periode na 2020 snel en goed in beeld te brengen.

De versnellingsopgave - en daarmee de scope van het eerste Fakton onderzoek in 2016 - was gericht op de Stadsregio Plus. Inmiddels is de versnellingsopgave verbreed naar de hele MRA. Na gereedkomen van het onderzoek in juli 2016 heeft het Portefeuillehoudersoverleg Bouwen en Wonen van de MRA opdracht gegeven voor het organiseren van workshops voor een nadere analyse per gemeente. Begin 2017 is daarnaast gevraagd om inzichtelijk te maken welke bouwproductie in 2016 is gerealiseerd, welke aantallen in 2017 worden verwacht en wat de te volgen weg is naar 2021. De resultaten van deze verdiepingsslag zijn weergegeven in onderstaand ‘Tussenstand versnellingsopgave’ van mei 2017.

Deel 2. Actualisatie in 2017: Tussenstand versnellingsopgave , mei 2017:
Constateringen:
- De complexiteit van de locaties is ten opzichte van 2016 niet toegenomen.
- De marktdruk is alleen maar hoger geworden.
- Hierdoor zijn er in alle regio’s van de MRA hogere opbrengsten te realiseren en dus ook meer mogelijkheden.
- De Energietransitie is een belangrijk doel binnen de Versnellingsopgave. Ondanks de ruimere financiële mogelijkheden wordt daar nog niet veel werk van gemaakt.
- Ondanks dat er voldoende plancapaciteit is, leidt dit nog niet tot grotere productie: zowel het aantal ‘eerste palen’ als de verleende bouwvergunningen laten nog geen versnelling zien.

Aanbevelingen aan de MRA om de versnelling mogelijk te maken:
- Verdiep de plancapaciteit met projecten “die het verschil maken”: grotere projecten die sneller lijken te kunnen. Focus de versnellingsopgave op deze projecten om de productiecapaciteit te vergroten (Hiertoe is een verdiepingsopdracht geformuleerd. Zie bijlage 2)
- Regelmatig blijven monitoren van de versnellingsopgave (elk half jaar).
- Inzetten van een flexibele schil op MRA-schaal van o.a. planeconomen, juristen, projectleiders grondzaken en andere relevante disciplines, om gebrek aan ambtelijke capaciteit op te lossen.
- Doorgaan met workshops voor kritieke gezamenlijke knelpunten (proeftuinenaanpak).
- Doorgaan met gesprekken marktpartijen om tot een betere afstemming en planning te komen.
- Gezamenlijke planningssysteem opzetten zodat direct gestuurd wordt op de uitvoering per gemeente.

Het portefeuillehoudersoverleg Bouwen en Wonen heeft aan het Kernteam Versnelling en Proeftuinen opdracht gegeven om deze aanbevelingen nader uit te werken, in samenhang met de

proeftuinen. Deze uitwerking is in september door het portefeuillehoudersoverleg goedgekeurd. Uitgangspunt is dat het de verantwoordelijkheid en besluitvorming met betrekking tot de versnellingsacties bij de betreffende gemeenten blijft. Het kernteam heeft een signalerende en faciliterende rol in de versnellingsopgave en werkt in dat kader aan onderstaande verdiepingsopdracht.

Fakton
Consultancy

metropool regioamsterdam

Versnellingsopgave woningproductie Metropoolregio Amsterdam

De tussenstand na één jaar

PHO, 31 mei 2017

Erwin Daalhuisen

Iris van Donselaar

Korte voorgeschiedenis

Bestuurlijke conferentie

2-11-2015

- Ambitie: *tenminste* 60.000 woningen in 2016-2020
- *Minimaal* 20.000 extra haalbare plannen nodig

Onderzoek Fakton/SRA

Voorjaar 2016

- In beginsel voldoende locaties
- Wel veel knelpunten!

Versnellings-acties

Najaar 2016

- Workshops per gemeente
- Gesprekken marktpartijen

Waar staan we nu?
Wat moet er gebeuren?

De tussenstand na één jaar

Marktbeeld

- Marktdruk
- Opbrengstpotentie
- Locatiecomplexiteit

Prestaties 2016

- Opleveringen
- Start bouw
- Verstrekte vergunningen

Plan-capaciteit

- Monitor 2017
- Personele knelpunten

Gaat het goed?
Waar kan het beter?

1. Marktbeeld

- Hoe ontwikkelt de marktdruk zich?
- Wat is de ontwikkeling van de opbrengstpotentie?
- Wat kunnen we melden over de locatiecomplexiteit?

1. Marktbeeld
Ontwikkeling van de marktdruk

- De druk op de woningmarkt in Amsterdam blijft aanhouden, met snelle stijgingen van zowel de prijzen op de koopmarkt als de huurmarkt.
- Het waterbedeffect treedt in een steeds bredere cirkel om Amsterdam op.
- Dit geldt inmiddels niet alleen voor de koopmarkt, maar ook voor de vrije sector-huurmarkt.
- De rendementseisen van (inter)nationale beleggers voor vrije sector huurwoningen zijn nog lager dan vorig jaar, en de straal rondom Amsterdam waarin ze actief zijn, groeit.

Vraaguitval als gevolg van extreme marktdruk

Het beschikbare aantal woningen daalde het meest recente kwartaal minder sterk dan het laatste kwartaal in 2016. In totaal zijn er nog 124.150 woningen beschikbaar voor verkoop. Dit betreft in totaal 14.800 nieuwbouwwoningen. Toch betekende

Bron: Dynamis

Huurders wijken uit naar randgemeenten

08-05-2017

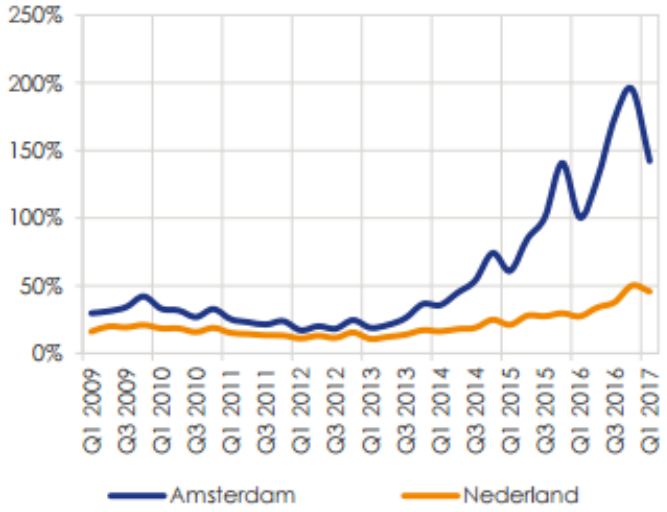
Kans op huurwoning in Randstad steeds kleiner voor middeninkomens

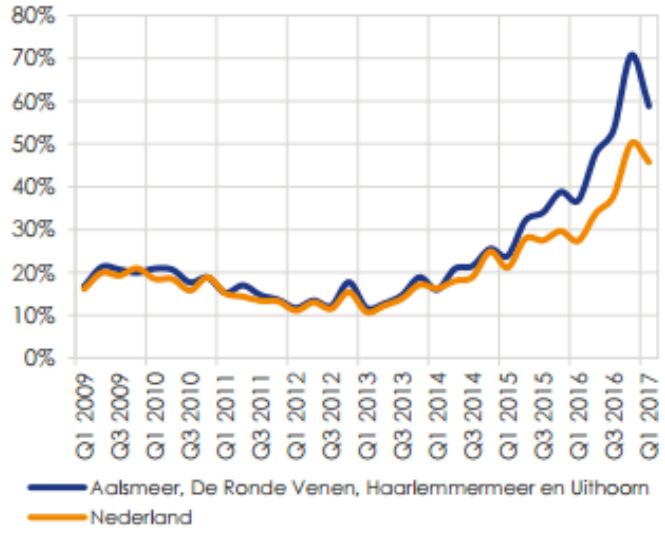
Amsterdam, 9 mei 2017 - Huurprijzen in de vrije sector zijn opnieuw hoger dan een jaar eerder. In het eerste

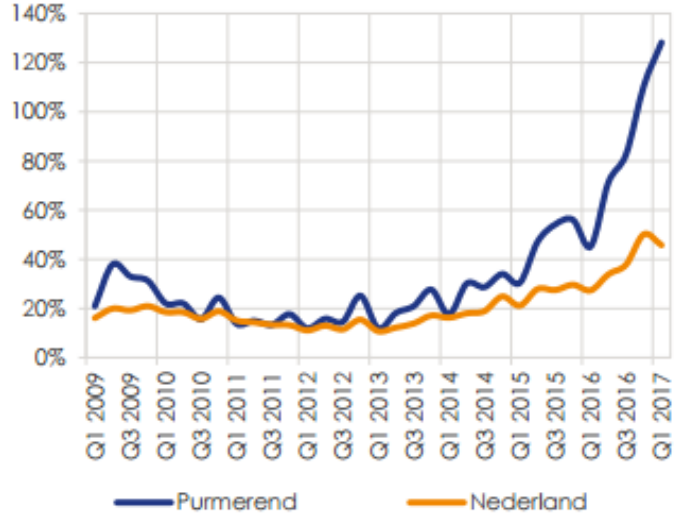
Bron: Pararius

1. Marktbeeld
Ontwikkeling van de marktdruk

- In Amsterdam blijft de marktdruk het hoogst. De verhouding tussen het aantal verkochte woningen en het aantal beschikbare koopwoningen nam toe van 100% naar 150%.
- In traditioneel relatief ontspannen uitlegmarkten als Haarlemmermeer en Almere was ook een toename van de marktdruk te zien.
- Aan de Noordkant zien we de markt omslaan van ingezakt naar levendig.

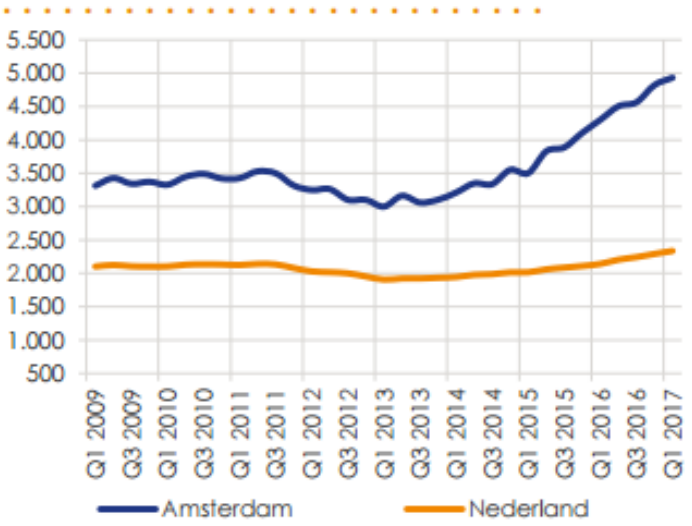

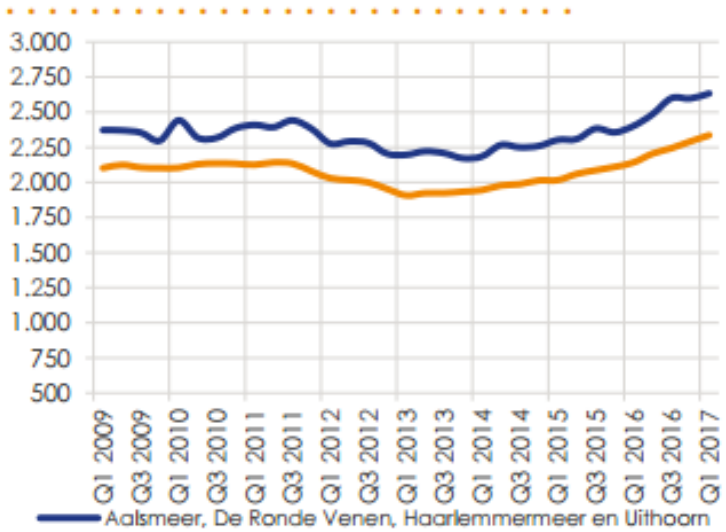
Bron: Dynamis

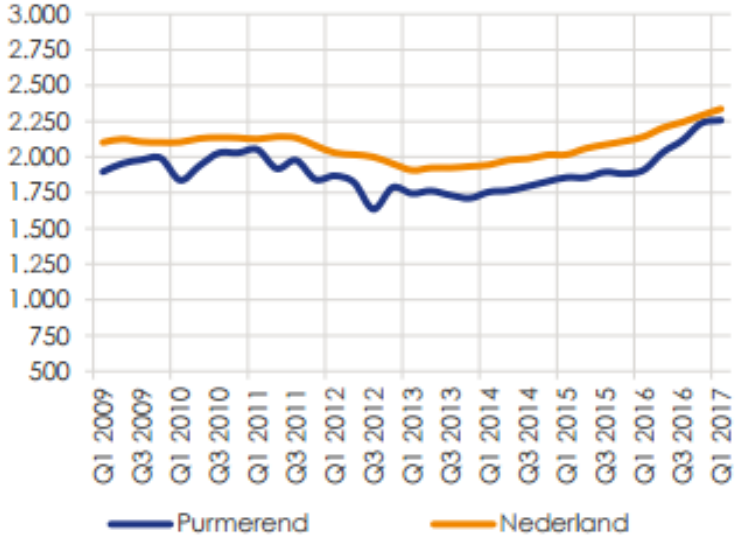
1. Marktbeeld

Ontwikkeling van de opbrengstpotentie

- De gerealiseerde verkoopprijzen stijgen vlotjes door.
- In Amsterdam is een gemiddelde verkoopprijs van € 5.000 per m² GO gehaald, dat was iets boven € 4.000 per m² GO.
- In de gemiddelde markten als Haarlemmermeer, Almere, Diemen en Weesp stegen de gerealiseerde verkoopprijzen eveneens met meer dan 10%.
- In de voorheen zwakkere markten als Zaanstad en Purmerend was een procentueel nog sterkere stijging waarneembaar. Deze plaatsen liggen inmiddels op het gemiddelde Nederlandse niveau.

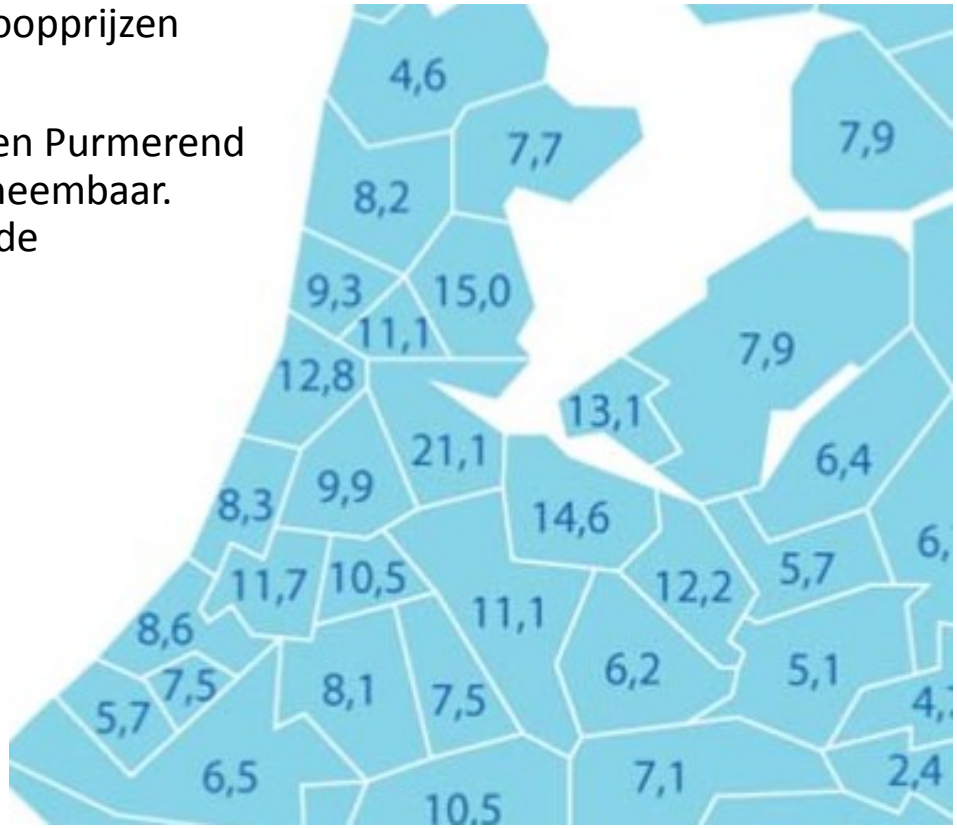

Bron: Dynamis

1. Marktbeeld

Ontwikkeling van de opbrengstpotentie

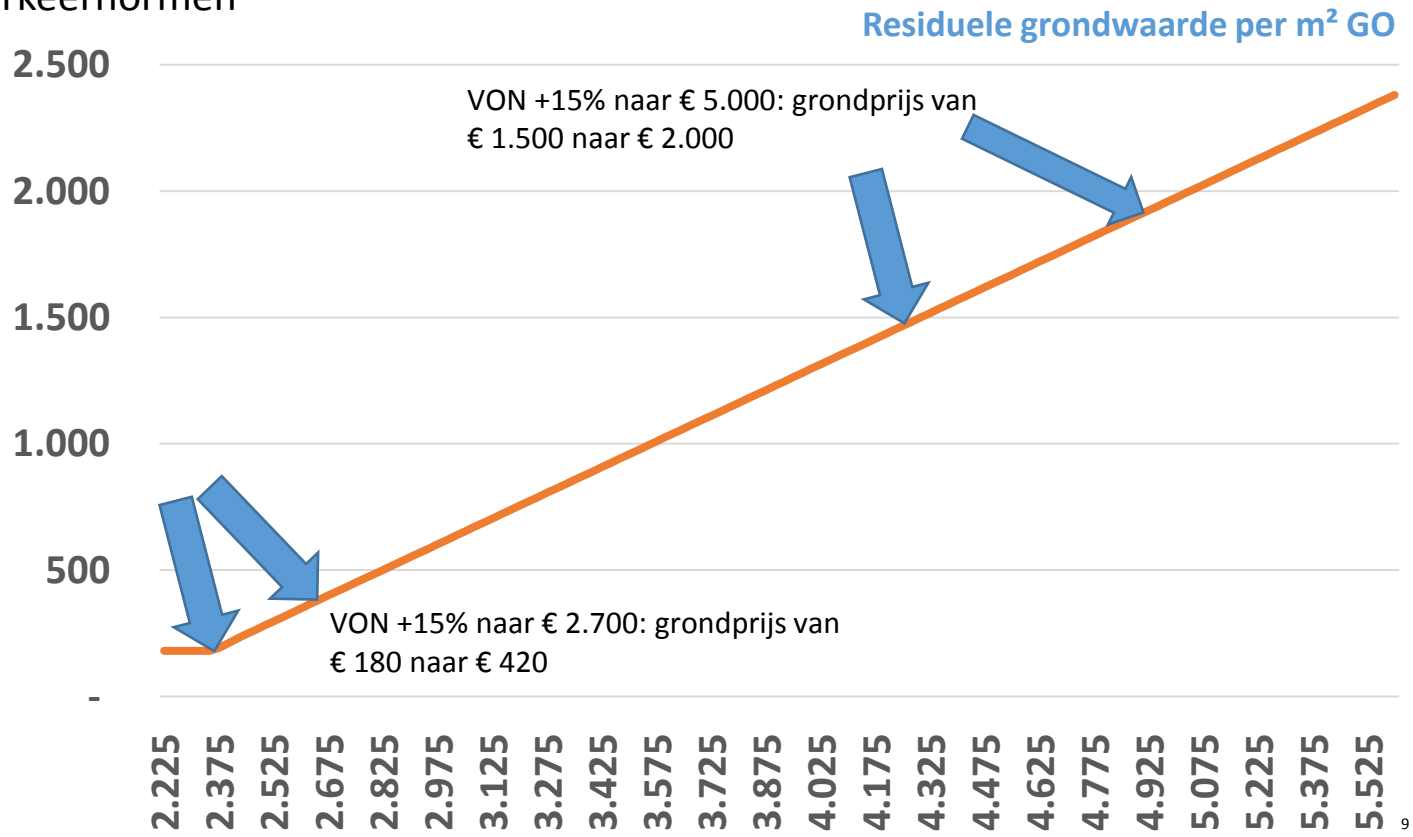
- De gerealiseerde verkoopprijzen stijgen vlotjes door.
- In Amsterdam is een gemiddelde verkoopprijs van € 5.000 per m² GO gehaald, dat was iets boven € 4.000 per m² GO.
- In de gemiddelde markten als Haarlemmermeer, Almere, Diemen en Weesp stegen de gerealiseerde verkoopprijzen eveneens met meer dan 10%.
- In de voorheen zwakkere markten als Zaanstad en Purmerend was een procentueel nog sterkere stijging waarneembaar. Deze plaatsen liggen inmiddels op het gemiddelde Nederlandse niveau.

Woningprijzen 2016 Q1 ten opzichte van jaar eerder (%), NVM.

1. Marktbeeld
Ontwikkeling van de locatiecomplexiteit

- De complexiteit van de locaties is niet fundamenteel anders dan vorig jaar:
  - Steeds meer binnenstedelijke transformatie;
  - Steeds meer particuliere locaties.
- Door veranderende gemeentelijke eisen kan de locatiecomplexiteit veranderen:
  - Overgang naar gasloos / energieneutraal / energieleverend
  - Verlaging van parkeernormen
- De stijging van de verkoopprijzen maakt wel veel meer ontwikkelingen financieel haalbaar.

Prestaties 2016

- Hoeveel woningen zijn er opgeleverd in 2016?
- Voor hoeveel woningen is de eerste paal geslagen in 2016?
- Hoeveel bouwvergunningen werden in 2016 afgegeven?

- Methodiek:
  1. CBS-cijfers genomen per begin mei -> voorlopige cijfers 2016.
  2. Toegezonden per gemeente met verzoek tot controle of correctie.
  3. Indien gecorrigeerde cijfers zijn aangeleverd, zijn die gebruikt.

- Amsterdam meet consequent in start bouw, de meeste andere gemeenten letten meer op opleveringen.

Prestaties 2016
Opgeleverde woningen

- De opgeleverde woningen waren in 2016 voor de hele MRA niet hoger dan in 2015. Per deelregio zien we wel verschillen.
- Target: minimaal 12.000 per jaar (Stadsregio+)
- Bron: CBS, nieuwbouw + overige toevoegingen (transformatie), gecorrigeerd door gemeenten. Geen correctie voor overige onttrekkingen, correcties en sloop.

	Opleveringen			
	2015	2016	Richting	2017 Q1
Amsterdam	9.250	7.225	-22%	1.912
Amstel-Meerlanden	1.423	1.869	31%	459
Zaanstreek-Waterland	1.306	1.255	-4%	201
Zuid-Kennemerland	1.172	819	-30%	361
IJmond	357	640	79%	46
Gooi en Vechtstreek	994	1.665	68%	357
Almere/ Lelystad	754	1.364	81%	308
TOTAAL MRA	**15.256**	**14.837**	**-3%**	**3.644**
TOTAAL Stadsregio+	**13.621**	**12.453**	**-9%**	**3.213**

Prestaties 2016
Eerste palen

- De cijfers over start bouw komen van CBS, maar bekend is dat die niet altijd volledig worden doorgegeven. De cijfers geven dus een onderschatting.
- De trendlijn is echter voor de hele MRA niet positief, maar het verschilt per deelregio.

	Start bouw		
	2015	2016	Richting
Amsterdam	8.376	5.705	-32%
Amstel-Meerlanden	1.180	1.734	47%
Zaanstreek-Waterland	476	664	39%
Zuid-Kennemerland	322	196	-39%
IJmond	215	322	50%
Gooi en Vechtstreek	887	588	-34%
Almere/ Lelystad	1.310	1.523	16%
TOTAAL MRA	**12.766**	**10.732**	**-16%**
TOTAAL Stadsregio+	**11.561**	**9.797**	**-15%**

Prestaties 2016
Verstrekte vergunningen

- In de bouwvergunningen zien we op MRA-niveau ook nog geen versnelling.

	Bouwvergunningen		
	2015	2016	Richting
Amsterdam	7.005	4.993	-29%
Amstel-Meerlanden	1.472	2.107	43%
Zaanstreek-Waterland	990	734	-26%
Zuid-Kennemerland	541	762	41%
IJmond	234	195	-17%
Gooi en Vechtstreek	1.022	749	-27%
Almere/ Lelystad	1.425	1.520	7%
TOTAAL MRA	**12.689**	**11.060**	**-13%**
TOTAAL Stadsregio+	**11.289**	**10.116**	**-10%**

Plancapaciteit

- Hoe ontwikkelt de verwachte productie 2017-2020 zich?
- Biedt de plancapaciteit de mogelijkheid de productiedoelen te halen?
- Hoe zit het met de ambitie energieneutraal / energieleverend / gasloos?
- Waar zitten personele knelpunten?

Plancapaciteit
Verwachte productie 2017-2020

- Ambitie:
- **Productie 2016 + verwachte productie 2017-2020 > 60.000 woningen.**
- Benodigde productie is dus minimaal 12.000 woningen per jaar.

- Observaties:
- Monitor Plancapaciteit lijkt iets beter ingevuld dan vorig jaar.
- Monitor gaat uit van opleveringen, met dit jaar de mogelijkheid start bouw in te vullen voor de jaren van 2017 tot en met 2020. Dat was echter onvoldoende goed ingevuld voor een serieuze analyse.
- Op 1549 woningbouwplannen in totaal was van 229 niets gewijzigd sinds 2016.
- De versnelling die we in 2016 met elkaar overeenkwamen, is niet altijd doorgevoerd.

Plancapaciteit
Verwachte productie 2017-2020

- Als we puur kijken naar wat in de Monitor als harde plancapaciteit 2017-2019 staat, hebben we altijd een onderschatting.
- De volgende correcties zijn toegepast:
  - Meenemen zachte plancapaciteit 2017-2019.
  - Meenemen deel harde plancapaciteit 2020-2024.

Plancapaciteit
Verwachte productie 2017-2020

- We startten vorig jaar met 69.900 woningen “reële” plancapaciteit 2016-2020.

		Onderzoek 2016	
		2016-2020	Vanaf 2021
Amsterdam	Reële plannen	36.750	21.650
	Zachte plannen	5.500	14.550
9 Amstel-Meerlanden	Reële plannen	13.650	14.900
	Zachte plannen	2.000	6.050
Zaanstreek-Waterland	Reële plannen	7.100	2.400
	Zachte plannen	2.750	3.600
5 Zuid-Kennemerland	Reële plannen	4.050	200
	Zachte plannen	2.850	2.850
IJmond	Reële plannen	-	-
	Zachte plannen	-	-
6 Gooi en Vechtstreek	Reële plannen	-	-
	Zachte plannen	-	-
Almere/ Lelystad	Reële plannen	7.400	17.000
	Zachte plannen	1.500	41.000
TOTAAL MRA	**Reële plannen**		
	Zachte plannen		
TOTAAL Stadsregio+	**Reële plannen**	**68.950**	**56.150**
	Zachte plannen	**14.600**	**68.050**

Plancapaciteit
Verwachte productie 2017-2020

- We weten dat we in 2016 een mooie productie hebben gerealiseerd.

		Onderzoek 2016		CBS
		2016-2020	Vanaf 2021	2016
Amsterdam	Reële plannen	36.750	21.650	7.225
	Zachte plannen	5.500	14.550	
9 Amstel-Meerlanden	Reële plannen	13.650	14.900	1.869
	Zachte plannen	2.000	6.050	
Zaanstreek-Waterland	Reële plannen	7.100	2.400	1.255
	Zachte plannen	2.750	3.600	
5 Zuid-Kennemerland	Reële plannen	4.050	200	819
	Zachte plannen	2.850	2.850	
IJmond	Reële plannen	-	-	640
	Zachte plannen	-	-	
6 Gooi en Vechtstreek	Reële plannen	-	-	1.665
	Zachte plannen	-	-	
Almere/ Lelystad	Reële plannen	7.400	17.000	1.364
	Zachte plannen	1.500	41.000	
TOTAAL MRA	**Reële plannen**			**14.837**
	Zachte plannen			
TOTAAL Stadsregio+	**Reële plannen**	**68.950**	**56.150**	**12.532**
	Zachte plannen	**14.600**	**68.050**	

Plancapaciteit
Verwachte productie 2017-2020

- Wat is nu de verwachting? Kijkend naar de hele MRA zien we:
- Harde plancapaciteit 2016-2020 = 68.672
- Plus: grootste deel Zachte plancapaciteit 2016-2020 = 27.652
- Plus: deel Harde plancapaciteit vanaf 2021

		Onderzoek 2016		Update 2017	
		2016-2020	Vanaf 2021	2016-2020	Vanaf 2021
Amsterdam	Reële plannen	36.750	21.650	31.627	25.744
	Zachte plannen	5.500	14.550	10.575	56.422
9 Amstel-Meerlanden	Reële plannen	13.650	14.900	11.228	3.445
	Zachte plannen	2.000	6.050	3.388	27.135
Zaanstreek-Waterland	Reële plannen	7.100	2.400	5.313	2.307
	Zachte plannen	2.750	3.600	5.738	14.240
5 Zuid-Kennemerland	Reële plannen	4.050	200	4.160	1.071
	Zachte plannen	2.850	2.850	3.973	6.463
IJmond	Reële plannen	-	-	2.512	651
	Zachte plannen	-	-	707	2.684
6 Gooi en Vechtstreek	Reële plannen	-	-	5.589	3.470
	Zachte plannen	-	-	2.111	3.122
Almere/ Lelystad	Reële plannen	7.400	17.000	8.243	25.601
	Zachte plannen	1.500	41.000	1.160	38.850
TOTAAL MRA	**Reële plannen**			**68.672**	**62.289**
	Zachte plannen			**27.652**	**148.916**
TOTAAL Stadsregio+	**Reële plannen**	**68.950**	**56.150**	**60.571**	**58.168**
	Zachte plannen	**14.600**	**68.050**	**24.834**	**143.110**

Plancapaciteit
Conclusie: verwachte productie 2016-2020

- We werkten met een target voor de Stadsregio+ van minimaal 60.000 woningen start bouw in de jaren 2016-2020.
- We zien dat in 2016 goed gepresteerd is: 14.800 opleveringen in de hele MRA. Betrouwbare cijfers over start bouw zijn er niet.
- Nemen we de cijfers uit de Monitor Plancapaciteit er bij, dan verwachten we ruim 68.000 opleveringen in de jaren 2016-2020 in de MRA. Daarvan is ruim 20% (de jaarschijf 2016) al gerealiseerd. De rest is plannen die de status “hard” hebben.
- We weten dat er altijd sprake is van planuitval. Maar we weten ook dat van de ruim 27.000 woningen die nu nog als “zacht 2016-2020” staan, zeker een deel gerealiseerd zal worden. En ook van de ruim 62.000 woningen die als “hard 2021+” staan, zal mogelijk een deel versneld kunnen worden.
- Concluderend zien we dat er voldoende plancapaciteit is, ook op korte termijn. Zelfs voldoende harde plancapaciteit. Dat is heel mooi! Maar onzeker of plancapaciteit tot evenzoveel productie leidt in deze periode (indicatie aantal verleende bouwvergunningen). Want er zijn knelpunten (o.a. personele capaciteit) die snelle realisatie in de weg zitten.

Plancapaciteit
Energieneutraal / energieleverend / gasloos

- Enkele observaties:
- Uithoorn: Er zijn geen lopende projecten waarvan de woningen energieneutraal of energieleverend zijn. Er wordt momenteel bij meerdere projecten wel met de ontwikkelende partijen onderhandeld over het realiseren van energieneutrale woningen.
- Zaanstad: De gemeente heeft in maart de green deal mede ondertekend. In het collegebesluit dat hiermee gepaard ging heeft het college tevens de ambitie vastgesteld daar waar mogelijk zodanig energiezuinige nieuwbouw te realiseren dat aardgasaansluitingen worden voorkomen (collegebesluit 7 februari 2017).
- Haarlem: Daar waar we eigen grond verkopen nemen we dat mee in de selectiecriteria wanneer we de markt benaderen. We hebben inmiddels ervaring met 1 project (DSK, Haarlem Oost) dat met een negatieve energieprestatie zal worden gerealiseerd en dus energieleverend is. Er zijn meer plannen in ontwikkeling, maar wij registreren dit momenteel nog niet in de plancapaciteit en hebben daardoor nog geen totaal overzicht.
- Haarlemmermeer: Er is bij ons ook geen exact percentage energieneutraal of energieleverend bekend. Wel wordt er (met name bij projecten op gemeentelijke grond) al gestreefd naar energieneutraliteit.

Plancapaciteit
Personele knelpunten

- Enkele observaties:
- Haarlemmermeer: In antwoord op je vraag over personele knelpunten bij ons in relatie tot de versnellingsopgave kan ik je melden dat we op dit moment niet voldoende bemenst zijn om aan die opgave uitvoering te geven. De verwachting is echter wel dat, als er door het college en/of raad besloten wordt om een of meerdere locaties versneld op te gaan pakken, er dan ook de nodige middelen beschikbaar gesteld zullen worden om menskracht aan te trekken of in te huren.
- Zaanstad: Inmiddels heeft het college in de kadernota aangekondigd om middelen te reserveren voor extra capaciteit bij stedelijke ontwikkeling (voor stedenbouw en verkeer). Dat zal met de begroting in 2018 geeffectueerd worden, echter de vraag is of dit ingevuld kan worden omdat er nauwelijks verkeerskundige capaciteit in het land te verkrijgen is (ook niet in Amsterdam). We zullen vervolgens ook moeten ervaren of dit voldoende blijkt. Daarnaast zou een goede planner welkom zijn.
- Voorbeeld:

Discipline		Kwalitatief	Kwantitatief
	Projectmanagement / projectleiding	groen	geel
Grondzaken	Planeconomie	geel	geel
Grondzaken	Gronduitgifte	groen	groen
Grondzaken	Civiele techniek / uitvoering	groen	groen
Grondzaken	Planning	groen	groen
Beleid	Volkshuisvesting	geel	rood *
Beleid	Grondprijzen / kostenverhaal	groen	groen
R.O.	Stedenbouw	groen	groen
R.O.	Bouwplantoetsing	groen	geel
R.O.	Bestemmingsplannen	groen	geel
Overig			

Aanbevelingen

- Verdiepen plancapaciteit met projecten “die het verschil maken”: grotere projecten die sneller lijken te kunnen.
- Over een half jaar weer monitoren.
- Inzetten van een flexibele schil op MRA-schaal van o.a. planeconomen, juristen, projectleiders grondzaken en andere relevante disciplines.
- Doorgaan met workshops voor kritieke gezamenlijke knelpunten.
- Doorgaan met gesprekken marktpartijen.
- Gezamenlijke planningssysteem opzetten zodat direct gestuurd wordt op de uitvoering per gemeente.